

ȚARA ZĂRANDULUI
CONSCRIPTII. CRONICĂ. DOCUMENTE. IMAGINI
Ediția a 2-a revăzută și adăugită

Editura

Cuprins

În loc de prefață	4
Argument	5
Cap.I.Cronica Țării Zărandului	
1.Zărandul, ținut românesc	7
2.Zărandul, țara ausonilor	8
3.Cetatea Zărand și comitatul Zărand	10
4.Comiți și deputați zărandeni în Adunarea Țării Ungariei(sec.XIII-XIX)	15
5.Administrația românească a comitatului Zărand (1861-1876)	18
6.Sigiliul și steagul comitatului	24
7.Cronica Țării Zărandului	25
8.Despre Zărand	
8.1.În diferite accepțiuni	55
8.2.În diferite scrieri	
9.Istoria arhivelor ardeleni	61
Cap.II.Țara Zărandului în Conscripții	
1.Apartenențe teritoriale ale comitatului Zărand în anul 1561	63
2.Primele conscripții ale comitatului	66
2.1.Conscripția din anul 1715	
2.1.1.Districtul Zărand.....	68
2.1.2.Districtul Ineu.....	96
2.1.3.Districtul Hălmagiu.....	123
2.1.4.Districtul Brad.....	137
2.2.Conscripția din anul 1720	
2.2.1.Districtul Zărand.....	155
2.2.2.Districtul Ineu.....	185
2.2.3.Districtul Hălmagiu.....	215
2.2.4.Districtul Brad.....	240
3. Conscripția confesională a comitatului Zărand din anul 1760	256
4.Conscripția Zărandului din anul 1766	261
4.1.Conscripția plășii Ineu	262

4.2. Conscriptia plășii Zărand	309
5. Conscriptia iosefină din anul 1787	319
Bibliografie	325
Cap.III. Documente privind istoria Zărandului	326
Cap.IV. Anexe	517
Cap.V. Album zărandean	523
Biserici de lemn..	
Biserici de piatră	
Troițe	
Cetăți	
Monumente și locuri	
Turmele Zărandului	
Bibliografie generală.....	524
Despre autor	

Zărandul este un ținut din Ardeal, un crâmpei de Țară, o brazdă din glie, o moșie românească. Denumeste o autohtonie, un ram de Apuseni, un dram din sufletul poporului român, o flacăra din inima lui. Aprinsă și pururea nestinsă, înflăcărată-n conștiință, semănată ca într-un Olimp, de pe crestele munților până-n albia Crișului, peste tot, în natură și om, prin codri și câmpuri, în brazi și goruni, prin sate, crânguri și târguri, în minte și inimă de copii, de bărbați, de femei și de vârstnici.

Florian Dudaș

În loc de prefață

M-am întrebat după câțva timp de contact profesional cu autorul acestei cărți, câtă încredere în steaua sa – la ce nivel de încredere, până chiar aproape de orbire – poate dovedi omul matur, pasionat de istoria locală, fără ca el să fi făcut parte vreodată din tagma celor care s-au dedicat studiului istoric în marile centre culturale și au activat de-a lungul vieții lor în instituții precum muzee, biblioteci și arhive. Domnia sa a avut această încredere. A dublat-o de o mare pasiune, făcând să-i răsară fructul dorit.

Căutând mereu surse pentru istoria locală, domnul inginer Vasile Faur a avut de întâmpinat o mare provocare și, totodată, o cumplită ispită, cea a intelectualului mânat de dorința lămuririi cadrului larg în care s-a desfășurat istoria localităților apropiate geografic de comuna sa natală. Și, pe drept cuvânt, îndrăznesc să afirm că reușește să ne redea ceea ce noi așteptam: un tablou istorico-temporal deslușitor.

În ce măsură noi, cititorii, am fost îngăduitori sau aspri în recenzările noastre față de monografiile istorice locale apărute sub tipar se va vedea în scrierile specialiștilor din domeniul istoriei.

Înainte de toate trebuie să afirm că aici, în această carte sunt editate câteva conscripții care n-au văzut lumina tiparului. În plus, aceste surse – cum îi place să le numească pe bună dreptate autorul cărții – sunt prelucrate. Astfel, valoroase ni se par, bunăoară, listele alfabetic explicative ale localităților, întocmite pe districte („Processus“), prezentând alăturat variantele folosite de-a lungul secolelor celui de-al doilea mileniu după Hristos.

Demersul afectiv – uneori părtinitor al celor ce iubesc istoria – a fost în cazul acesta cumpănit de o acribie a cercetării și valorificării materialului documentar. Și, să nu uităm, de foarte multă muncă. La urma urmei, orice scriere istorică poartă pecetea subiectivității autorului, indiferent din care unghi a văzut tabloul istoric al acestor meleaguri.

Dar, poate, cel mai valoros document îl constituie Conscripția din anul 1720, cuprinzând nu numai iobagii ci și militarii Regimentului Confiniar tisa-mureșan din districtele Ineului și cel al Zărandului (ultimul pomenit fiind localizat în câmpia joasă a Crișului Alb).

Tot atât de valoroasă este alcătuirea capitolului al III-lea, cuprinzând pe de-o parte regestele unor documente medievale timpurii publicate în istoriografia română și cea ungară cât și pe de-altă parte, tabele-sinteză ale autorului cu valoare comparativ-sincronică.

Arad, 2016

Dan Demșea

Argument

Zărăndean de origine, cu studii superioare tehnice și nu în domeniul literelor, din dragoste pentru ținutul Zărandului și oamenii lui, am luat hotărârea de a-i cerceta un segment al zbuciumatei sale istorii, mai puțin cunoscut și studiat, al recensămintelor din sec. al XVIII-lea, adevărate *înregistrări de suflete*.

Despre Țara Zărandului s-a scris mult. Însăși istoria acestui ținut, sfârtecat și alipit la diverse administrații în diferite perioade fiind controversată, a determinat interpretări contradictorii uneori, unele aspecte rămânând încă neelucidate pentru istorie și istorici. În mare parte, cauza se regăsește în insuficiența cercetărilor arheologice și documentare pe tot cuprinsul ținutului și coroborarea limitată a datelor din domeniul interdisciplinare.

Studiind documentele arhivistice de cancelarie, am constatat că pentru ținutul Zărandului nu au fost prelucrate și publicate și chiar lipsesc din arhivele românești conscripțiile din 1715 și 1720, păstrate la Budapesta. Din aceste conscripții, cercetătorii arădeni Alexandru Roz și Kovách Géza au publicat doar numărul capilor de familie din localitățile de câmpie ale actualului județ Arad, rămânând pe dinafară localitățile din zona muntoasă a fostului comitat Zărand (o parte a districtului Hălmagiu și întregul district Brad).

Pentru a-mi aduce un modest efort la cercetarea tezaurului istoric al Zărandului, mi-am asumat sarcina de a studia și aduna între copertile acestei cărți informațiile furnizate de conscripțiile din 1715, 1720 și 1766.

Cercetările s-au desfășurat anevoios datorită formei de prezentare în limba maghiară și latină a manuscriselor, în multe cazuri numele oamenilor și ale localităților prezentate în forme maghiarizate de către scriitorii cancelariilor administrației fiind greu de descifrat. Prin efort și meticulozitate, am căutat să-mi duc la bun sfârșit sarcina asumată privind cele trei conscripții. În paralel, am întocmit și o cronică a principalelor evenimente istorice, interesante atât pentru cititorul de rând cât și pentru specialiști.

Aș fi bucuros ca efortul meu să constituie un ajutor pentru cei care, în viitor, vor întocmi monografiile ale localităților zărăndene, lucrarea oferind date statistic-demografice pentru secolul al XVIII-lea.

Volumul de față se vrea o scânteie care să declanșeze marele foc al cunoașterii istoriei Zărandului din partea cercetătorilor dar și din partea celor ce iubesc acest pământ binecuvântat de Dumnezeu.

Publicarea acestor date statistice și cronologice are ca scop o modestă ofertă de drum bătătorit în hățișul cercetării istoriei locale pentru aceia care vor să studieze, să aprofundeze, să cunoască și, mai ales, să facă și altora cunoscut istoricul interesant al așezărilor din Zărand.

În demersurile mele, am fost călăuzit de competența și bunăvoința istoricului Dan Demșea, căruia îi aduc mulțumiri pentru îndrumările de specialitate și pentru criticile constructive. Doresc să fac o mențiune specială referitoare la înțelegerea și răbdarea domnului profesor Dan Demșea în colaborarea cu mine, domnia sa fiind traducătorul unor texte din limba maghiară, traduceri completate, de multe ori, cu valoroase informații de specialitate. Mulțumesc doamnei profesoare Nicoleta Mihuța pentru ajutorul și sprijinul acordat în traducerea textetelor din limba latină. Mulțumesc în mod deosebit

profesoarei Doina Chiș, economistului Adrian Șerban, și lui Otilius Ruben Ana pentru îndrumările privind prezentarea și redactarea lucrării pentru tipărire a primei ediții din anul 2014. De asemenea mulțumesc și fraților Emanuel și Vlad Dobre, specialiști în arta imaginii care au concurat la pregătirea materialului fotografic din capitolul Album Zărandean.

La ediția a doua, s-au adăugat “18 ani poziții de cronologie”, la capitolul I-(Cronica Țării Zărandului) și 100 documente - la capitolul III-(Documente privind istoria Zărandului). Pentru integrarea noilor informații în lucrare, pentru corectare și redactare am fost ajutat de doamna profesoară Doina Chiș și inginera Florica Berar cărora le mulțumesc. Pentru tehnoredactarea ediției a II –a în noua formă, munca perseverentă a inginerii Florica Berar rămâne de neprețuit ca timp și competență.

În paginile acestui volum, cititorii pot descoperi, într-o formă ordonată și accesibilă, aspecte inedite legate de trecutul localităților în care trăiesc ei sau au trăit strămoșii lor sau întâmplări legate de ținutul încărcat de istorie al Zărandului.

Acestui mirific loc, cu variate confesiuni și etnii, străbătut de bătrânul Criș Alb, dăruit de Cel Atotputernic cu mult aur galben și verde, greu încercat de istorie, dar încărcat de evenimente, merită încă să i se acorde atenție. El constituie pentru istorie o vatră românească nebănuț de grăitoare.

În decursul vremurilor, Zărandul a fost un loc unde toleranța și răbdarea românilor a atins cote nebănuite față de cei veniți din alte zări, dar și un focar al revolțelor greu de stăpânit odată pornite, focul aprins neputând fi stins ușor, cu promisiuni și vorbe goale. Poate, mai mult ca oriunde în Ardeal, numărul eroilor anonimi sau cunoscuți, căzuți în luptele pentru înlăturarea opresiunilor, te întâmpină la tot pasul: în cimitire, pe marginea drumurilor, la locul faptelor, pe lângă biserici. **Zărandul este un panteon al istoriei românești.** Inima Zărandului bate la Țebea, locul unde istoria ținutului te impresionează prin densitatea de evenimente, eroi și martiri.

Din multe puncte de vedere, Zărandul e unic. Când spui Zărand, asociezi numele lui cu aurul României, cu mulți eroi și martiri, cu locul unde istoria respiră prin fiecare colțișor, prin fiecare biserică, rugă, troiță sau monument.

Deși scos de pe scena istoriei de administrațiile străine ale vremilor trecute, este un teritoriu care a rămas în sufletul oamenilor, un ținut care trebuie văzut ca să poți afirma că românismul nu pierde nici chiar atunci când tăvălugul nemilos al unei istorii vitrege a vrut să-l nimicească.

Lucrarea de față încearcă să umple un gol, iar eventualele imperfecțiuni, criticabile, pot fi raportate la formația mai puțin filologică și istorică a autorului și mai mult inginerescă, din care transpare aplecarea spre statistică.

A adăuga ceva la cunoașterea ținutului Zărand este o datorie de român pentru toți cei care pot să o facă, prin vocație ori sentiment al apartenenței la acest pământ, binecuvântat din toate punctele de vedere.

Undeva, în filele unei cărți vechi se spunea că numele Zărand provine de la numele unui bărbat pe care îl chema Saranth. Acest bărbat a dat numele său mai întâi unei cetăți, apoi unui sat și, în cele din urmă, unui comitat și unui ținut. În istorie, amândoi, bărbatul și comitatul, au trăit vreo 600 de ani, dar în conștiința românilor rămân pentru veșnicie. Când a fost omorât de forțele unite ale puternicilor zilei, bărbatul era viguros încă, iar comitatul era înveșmântat în straie românești. Dar moartea lor n-a fost decât aparentă, istoria și conștiința noastră de români zărandeni și de demni urmași

păstrându-i în suflete, ca pe o comoară. Dacă fizic au dispărut, din memoria urmașilor nu vor dispărea niciodată. Numele lor înseamnă istoria acestor locuri și chiar mai mult, istoria Ardealului. Dacă străbați Zărandul, străbați Ardealul și nu se poate să nu-ți aduci aminte de cuvintele lui Nicolae Bălcescu și să spui cu acesta: o țară mândră și binecuvântată între toate țările sămănate de Domnul pre pământ.

Zărandul, nume și renume pentru noi, fiii săi, rămâne un deosebit argument mobilizator, care ne obligă să-l purtăm cu mândrie și, ca vrednici și demni urmași, să-l păstrăm în inimile noastre, noi și urmașii urmașilor noștri.

Autorul

Cap.I.Cronica Țării Zărandului

1. Zărandul, ținut românesc

Zărandul, unul din cele mai interesante ținuturi ale pământului românesc se întinde la poalele de sud ale Carpaților Apuseni, acolo unde se zămislesc și curg apele Crișului Alb. Numele l-a împrumutat de la așezarea cu numele Zărand, din câmpia Crișului Alb, așezare în care este atestată cea mai veche cetate de pământ din ținutul căreia îi dă numele.

Zărandul, comitatul Zărand și Țara Zărandului corespund aceleiași întinderi de teren care însoțește Crișul Alb de la zămislire, în regiunile aurifere ale Apusenilor, până în mănoasele câmpii ale Tisei, motiv pentru care se mai numea și comitatul Crișului. Băștinașii zărandeni, istoricii, geografil și scrierile care se referă la el îl numesc cu una din numirile de mai sus, văzând în el ținutul cu cele mai multe bogății aurifere ale României, un loc plin de istorie, un teritoriu în care mereu s-a întâmplat ceva. Zărandul a fost unul dintre cele mai mari și, în același timp, unul dintre cele mai naturale unități geografice, politice și administrative din vestul României. Ținut în care trăiau cnezi și voievozi români, cunoscuți sau necunoscuți de istorie și de noi, urmașii lor, Zărandul a fost de la început și până la desființare, așa cum spunea un contemporan al absolutismului austriac „o Românie mică” sau cum îi spuneau chiar ungurii „o Dacie mică”.

Ca o consecință a expansiunii teritoriale maghiare spre răsărit, acest ținut a fost mereu frustrat în întinderea sa spre apus, rămânând în cele mai dese cazuri cu teritoriile montane, de la Hălmațiu spre est. Ca unitate administrativ-teritorială, Zărandul a fost desființat, dar pământul și oamenii care se legaseră de el printr-o tovărășie multiseculară a zeci de generații au rămas aceiași, formând o indiscutabilă unitate geografică, economică și socială a Țării Zărandului. Dacă Zărandul, ca unitate teritorială, a avut în cursul vremurilor întinderi care au variat după nevoile și porunca stăpânilor momentului, Țara Zărandului, ca întindere geografică și tradițională, a rămas aceeași. Mulți dintre cei care s-au ocupat de Zărand au limitat ținutul la cele două plăși din nordul județului Hunedoara, plasa Brad și plasa Avram Iancu, limitare incorectă din toate punctele de vedere: geografic, istoric, politic și economic. Fie că se numește pur și simplu Zărand, Țara Zărandului sau comitatul Zărand, acest ținut își are întinderea sa tradițională, formând o perfectă unitate geografică, economică, etnică și socială.

Dacă solul Zărandului, în marea lui parte, este zgârcit cu omul, în schimb, subsolul a fost și mai este încă foarte darnic, deși din bogățiile lui s-au înfruptat îndeosebi străinii care s-au așezat aici. În partea de sud-est a Zărandului se găsește cea mai mare și cea mai bogată parte din zona auriferă a Apusenilor și-n același timp și cea mai importantă regiune auriferă din Europa. Un ținut oarecare nu este numai o parte din scoarța pământului, oricâtă bogăție ar reprezenta acesta. El este, înainte de toate, viață și suflet, iar Țara Zărandului poartă în întregime pecetea sufletului românesc.

Locuitorii acestui ținut, oameni care s-au înfrățit cu pământul Zărandului au fost întotdeauna românii sau strămoșii lor: daco-geții, romanii sau agatârșii. Pe aici, alte neamuri de popoare istoria nu cunoaște, decât pe aceia care, în mod vremelnic, au trecut pe la noi sau au avut, uneori, administrația în mâinile lor, ținută de puterea armelor. Aceștia din urmă, fie că au venit în numele administrației pe care o reprezentau, fie că au

venit pentru bogățiile din măruntaiele pământului acestuia, n-au făcut decât să-i exploateze pe băștinași și avutul lor.

Străinii vremelnici de aici, au avut totdeauna conștiința că s-au aciuat într-o țară care nu le aparține și, de aceea, au avut comportamentul colonistului venit să se pricopsească în pripă, pe pământ străin. De pe pământurile mai bune din acest ținut al aurului, băștinașii au fost mereu înghesuiți spre dealurile golașe și printre văgăunile acestora, iar exploatarea bogățiilor subsolului și ale solului bun, a fost un apanaj exclusiv al străinilor, iar zărăndeanul a oferit numai brațul ieftin de muncă. În lucrarea sa, *Doctrina prescripției achizitive și suveranitatea teritorială*, George Sofronie îl citează pe geologul austriac Hacquet, care, străbătând Transilvania prin anii 1763-1764, scria în notele sale de călătorie (publicate în anul 1790, la Nürnberg): *Neamul acesta neglijat și asuprit are parte de pământurile cele mai rele din întreaga Țară. Nu-i destul că românii, numai cerul știe cu ce drept, sunt surghiuniți de către celelalte neamuri din Principat, pe pământurile cele mai pustii și cele mai părăsite, dar chiar și acestea li se răpesc, îndată ce sunt lăbzuite și desfundate de români, cu sudoarea feței lor, pentru cultura porumbului.... Oricum să fie, nația românească are și în cea ce privește mulțimea, ca și dreapta stăpânire a Țării meritele ei proprii.*

Nicăieri pe teritoriul românesc, n-a fost atâta frământare și zbucium ca în viața oamenilor din Zărand. Așa cum a fost de zbuciumat pământul Zărandului în epoca sa de adânci frământări geologice din timpul așezării sale în formele de azi ale lui, tot așa de zbuciumată a fost și viața zărăndenilor până în vremurile noastre, fiind parcă o strânsă și tainică legătură genetică între pământul și oamenii Zărandului.

Poate că, nicăieri în altă parte a ținuturilor ardelene, nu se poate spune cu mai multă dreptate despre oameni că sunt înfrățiți cu pământul, ca despre acești zărăndeni, care poartă stigmatul destinului ereditar al pământului din care au răsărit.

Zărăndenii au dat veacuri de-a rândul martiri în lupta pentru independența politică, socială și economică a neamului, prin care au răscumpărat cu atâta dăruire și eroism dreptul lor și al neamului întreg la existență.

Glia Zărandului e presărată în lungul și-n latul ei cu mormintele în care s-au înfrățit pe vecie zărăndenii crișeni și moți. Oamenii din fiecare colțișor al Zărandului își spun câte o frântură din povestea trecutului lor, care e însăși epopeea bunicilor și străbunicilor lor, păstrată în nimb de aureolă în amintirea generației de azi. Călcând pământul de atâtea ori stropit cu sânge românesc zărăndean, parcă te simți mai aproape de sufletul românesc și de tot zbuciumul prin care a trecut acesta. Dacă te-ar duce gândul numai la răscoala din 1784 a lui Horia și la revoluția din 1848 a lui Iancu, izbucnite amândouă în Zărand și consumate în mare parte tot în cuprinsul acestui ținut, ți-ai da seama de viața de zbucium a zărăndenilor.

Zărandul a fost pământul care a văzut cele mai multe și mai crâncene revolte românești. Bogățiile aurifere au adus zărăndenilor exploatare, viață grea și ridicări la revolte. Totuși, viața în Zărand s-a scurs, în mare măsură, în strânsă legătură cu exploatarea zăcămintelor aurifere. Participant direct sau indirect la exploatarea bogățiilor aurifere, sau implicat în alte ramuri ale economiei rurale, viața zărăndeanului s-a confundat cu însăși istoria exploatărilor miniere.

Zărandul, dispărut ca unitate teritorială din vechile și noile administrații, a rămas și va rămâne un simbol al caracterului național, al românismului, un ținut care și-a păstrat

identitatea națională într-un conglomerat de interese confesionale și etnice, determinate de bogățiile subsolului.

2. Zărandul, țara ausonilor

După așezarea lor temporară în Câmpia Panoniei, hunii, în incursiunile lor spre est și sud-est, au ajuns în teritoriile dacilor, intrând în contact cu Imperiul Roman la sfârșitul secolului al IV-lea d.Hr.

Considerându-i o primejdie pentru imperiu, ca vecini de teritorii, împăratul roman Teodosie II a hotărât stabilirea unor condiții de bună vecinătate cu hunii barbari, trimițând o misiune diplomatică la curtea regelui hun Attila, în persoana ambasadorului Maximus, însoțit de scribul Priscus Panites, supranumit Tracul, după originea sa tracică, nume sub care rămâne în istorie și literatură.

Însemnările scribului Priscus Tracul au o valoare istorică mare pentru istoria Bizanțului, a hunilor și a românilor, redând fapte istorice petrecute între anii 411-472 d.Hr., trăite și scrise de un contemporan al vremurilor.

În opera sa, intitulată *Istoria Bizanțului și evenimentele în legătură cu Attila*, Priscus Tracul, bun diplomat și scriitor, a lăsat istoriei descrierea oamenilor și a locurilor dintr-un întins și variat spațiu geografic și politic. Drumul celor doi diplomați romani spre curtea lui Attila a trecut prin Bulgaria și Serbia, pe valea Moravei ajungând, după trecerea Dunării, în Banat și Crișana, în zona Zărandului, descriind oamenii și locurile întâlnite.

Având în vedere monoxilele descoperite în zilele noastre în zona cuprinsă între localitățile Berindia și Răpsig, pe Crișul Alb, vom reda în cele ce urmează referirile scrise în istoria sa de Priscus Tracul privind zona Zărandului și folosirea monoxilelor de către zărândeni.

Cităm din descrierea traseului parcurs de Priscus și oamenii misiunii: ***am călătorit pe un drum neted, așezat într-o câmpie și am trecut peste mai multe ape navigabile [...] în bărci monoxile folosite de locuitorii de pe malurile râurilor și plute, pe care barbarii le poartă în căruțe, deoarece locurile sunt mlăștinoase. Prin sate ni se aduce de mâncare: în loc de grâu mei, în loc de vin mied numit astfel în graiul localnicilor indigeni.***

În drumul lor spre curtea lui Attila, Maximus și Priscus Tracul au traversat mai multe ape care, conform celor afirmate de istoricul Florian Dudaș, nu puteau fi decât afluenții din stânga Tisei, ce brăzdau pământurile din estul acestui râu (Tisa), ce corespunde în parte actualului teritoriu vestic al României și, în cea mai mare parte, întinderilor vestice ale fostei Dacii. Informațiile lui Priscus că populația băștinașă le oferea celor din misiune mălai (mei) în loc de grâu și mied în loc de vin au o importanță deosebită pentru istoria ținuturilor Crișanei și ale Zărandului.

Lucrarea lui Priscus Tracul susține și dovedește că teritoriile străbătute de ambasada romano-bizantină spre regatul lui Attila erau locuite și că existau așezări ai căror locuitori nu erau huni barbari (deoarece aceștia nu se ocupau cu agricultura) ci autohtonii, populație daco-romană.

Istoricul Florian Dudaș în lucrarea *Urme din trecut* susține o idee esențială pentru istoria românilor și mai ales a celor zărândeni, din vestul Daciei: ***cultivarea meiului și prepararea miedului de către localnici demonstrează convingător că nici măcar năprasnica năvălire a hunilor nu i-a determinat pe autohtoni să părăsească întinderile de obârșie, pe care le muncesc împărțind recoltele cu acești stăpânitori.***

La pătrunderea lor pe teritoriul Daciei și în Câmpia Panoniei, hunii au găsit o populație romanizată, în vocabularul căreia se aflau cuvinte de origine latină, pe care apoi le-au folosit și slavii asimilați.

Teoria părăsirii Daciei de către populația autohtonă, după retragerea stăpânirii romane și năvălirea popoarelor nomade este falsă. În ceea ce-i privea pe toți locuitorii băștinași, spaima de barbari a fost un sentiment de moment, corespunzător pătrunderii și statornicirii dominației barbare și nu perpetuu și generalizat.

Din descrierile lui Priscus se poate trage concluzia că, în regatul hun, populația aparținând mai multor neamuri, vorbea, în afară de limba proprie și alte limbi, proprii neamurilor care trăiau pe întinderile Daciei. Populația autohtonă de limbă latină, găsită de huni în vestul Daciei vorbea o limbă pe care Priscus o numește limbă ausonă de origine latină.

Limba ausonilor, cu descendență latină, se deosebea de limba romanilor din cele două imperii din sec. al V-lea d.Hr. aflate sub ascultarea Romei sau a Constantinopolului și era cunoscută hunilor, curții regale hunice, demnitarilor și, probabil, însuși Attila o cunoștea, fiind născut și crescut în Ausonia dintre Dunăre și Carpații fostei Dacii.

Priscus Tracul auzise chiar din gura localnicilor, pe lângă cuvinte hunice și gotice și cuvinte ausone, atribuite neamului ausonilor.

Cronologic, numele de auson îl precede pe cel de vlah sau valah. Prin numele de ausoni, autohtonii teritoriului vestic al Daciei s-au individualizat într-o perioadă în care limba lor era și se numea încă o latină populară, neamestecată cu elemente străine. Numele de ausoni, ce-i individualiza deja în prima jumătate a sec. al V-lea pe autohtonii din vestul Daciei, reprezenta și exprima baza identității cu obârșie latină.

Pe autohtonii acestui teritoriu situat în vestul Daciei, ca descendenți deosebiți ai latinității, adică romani ausoni, numiți apoi vlahi, Priscus Tracul îi deosebește de romanii apuseni și de romanii răsăriteni din spațiul romanității carpato-balcanice.

Ausonii din Banat și Crișana erau tot romanici, dar îi individualiza, pe lângă stabilirea legăturii cu elementul romanic sud-dunărean, faptul că locuiau la nordul Dunării, sub stăpânirea barbară.

Se poate concluziona că, la jumătatea mileniului întâi, în vestul Daciei, deci și în Zărand, limba ausonă era limba locului iar poporul auson, organizat în formațiuni politice autohtone, voievodate românești, era poporul vlah sau valah pe care-l găsim slavii la venirea lor în zonă, generalizând numele de vlah asupra întregii populații romanice vorbitoare a limbii latine populare de pe întinsul Daciei de odinioară.

Deci, referindu-ne la părțile zărandene ale Crișanei, din neamul geto-dacilor autohtoni care au absorbit elemente romane, hunice și elemente ale altor neamuri s-a format populația ausonă, numită mai târziu vlahă, nume sub care era cunoscut poporul român nou format, atât în Câmpia Panoniei, în ținutul dintre Dunăre și Tisa, cât și în vestul Daciei, în zona Crișanei, respectiv a Zărandului.

Sursa: Florian Dudaș, *Ausonii din vestul Daciei*, în *Urme din trecut VII-VIII*, Oradea, 2002.

3. Cetatea Zărand și comitatul Zărand

Primele informații despre cetatea Zărand (conform cercetărilor noastre) ni le dă Anonymus, cronicarul regelui Bela al Regatului Ungar.

În jurul anului 900 d.Hr., ungurii se așează în Câmpia Panoniei situată în Europa Centrală, mărginită de Munții Carpați, Alpi și Balcani, cuprinzând regiuni din Ungaria, vestul României (Crișana și Banat), Serbia, Croația, Austria și Slovacia de astăzi.

În vremuri străvechi, în Câmpia Panoniei s-au perindat neamuri sarmatice și celtice. În sec. I î.Hr., teritoriul a fost cucerit de romani iar în jurul anului 10 d.Hr., teritoriul din sudul și vestul Dunării a devenit provincie romană de sine stătătoare, cunoscută sub numele de Pannonia. În anul 375, hunii i-au învins pe ostrogoți, pornind din nordul Mării Negre spre Câmpia Tisei. Predecesorul lui Attila și-a stabilit centrul imperiului hunic în fosta provincie romană Pannonia.

După moartea lui Attila, imperiul hunilor a fost nimicit de popoarele migratoare (gepizi, avari, longobarzi, slavi și franci) care au trecut peste Pannonia înainte de venirea ungarilor.

Sub conducerea lui Arpad (896-907), ungurii, neam din familia popoarelor ugro-finice, au migrat din zona Munților Urali spre vest, ocupând teritoriile dintre Dunăre și Tisa din Câmpia Panoniei, de unde, cu scopuri prădalnice și de cucerire teritorială i-au atacat mereu pe voievozii valahilor.

Venirea ungarilor acolo nu s-a făcut cu gândul de a se statornici pe aceste locuri, Arpad și neamul său n-au avut astfel de preocupări. Nomazii războinici unguri aveau nevoie de pășuni întinse pentru animale și de mijloace de trai pentru oameni, pe care le găseau tocmai pe aceste pământuri. Îndeletnicirile de bază ale ungarilor erau creșterea animalelor, înfăptuită prin păstoritul nomad, vânatul și pescuitul, fiind nepricepuți în cultivarea pământului. Creșteau cai și vite cornute, oile și porcii fiind animale crescute foarte târziu, odată cu sedentarizarea acestui neam. Timp îndelungat, după statornicirea lor în Pannonia, ungurii locuiau în corturi, creșteau animale și organizau expediții prădalnice împotriva neamurilor din vecinătatea lor. Obișnuirea nomazilor unguri cu viața statornică s-a făcut în perioade lungi de timp, așezându-se pe locul vechilor cetăți de pământ ale avarilor, ori prin satele locuite de populația autohtonă sedentară și transhumantă. După modelul acestora, ungurii șiau organizat primele așezări gospodărești, cu locuințe din pământ bătut sau lemn și acoperite cu trestia bălților.

Anonymus consemnează că, în jurul anului 900, ducele Arpad dă lui Velek șpanatul Zărandului (*dedit comitatum Zarand*), adică cetatea Zărand și întreaga regiune. Acestea două constituiau o unitate teritorial-administrativă valahă, pe care Velek și trupele sale o ocupa.

Anonymus scrie despre aceste întâmplări istorice în paragraful 52 al lucrării sale, lăsând a se înțelege că ducele Arpad donează ținutul Zărandului comandantului de oști Velek pentru servicii credincioase și fapte de arme, ceea ce întărește informația că Zărandul a constituit o provincie deosebită a părților românești ale Ungariei, încă din vremea ducelui Arpad. Există și varianta mai puțin discutată și admisă de istorici că Velek, prim-ocupant al acestor teritorii zărandene, să fi luat hotărârea de a le păstra pentru sine și nemotenia (stirpea) sa, iar ducelui Arpad, prin forța împrejurărilor istorice, rămânându-i doar rolul de acceptare a ocupării teritoriului.

Am putea deci face afirmația că Anonymus, vorbind despre șpanatul Zărand, cetatea și împrejurimile ei, le numește simplu, *comitatum Zărand* și că aceasta rămâne prima referire istorică rămasă în înscrisurile ungurești privind comitatul și ținutul Zărandului. Având în vedere vremea faptelor istorice, respectiv vremea lui Arpad, putem

concluziona importanța istorică deosebită a celor petrecute în timp (aproximativ în anul 900).

Informații despre cetatea Zărand ne dă și istoricul Fábrián Gábor, în anul 1835, informații preluate și completate apoi de statisticianul oficial al Ungariei și membru al Academiei de Științe al Ungariei, Pesty Frigyes, în anul 1882.

Conform celor doi istorici, cetatea de pământ Zărand era așezată la nord de cetatea Vilagășului (Șiria), departe de munți, pe *un teren șes*, unde, la începutul secolului al XIX-lea, se mai puteau vedea urmele vechilor șanțuri mari, scobite în pământ. Menționarea ei *la nord de cetatea Vilagăș* se referă la poziționarea în teren a cetății Zărand față de cetatea Șiria, care a fost construită mai târziu (după 1241), după năvălirile tătare. Ambele cetăți (Zărand și Șiria) au putut fi identificate pe teren în momentul când cei doi istorici își scriau operele.

Cetatea Zărand era „*una din cele mai vechi cetăți ale Țării Ungariei pe care înaintașii noștri [ungurii n.n.] au găsit-o aici stând în picioare*“, notează cei doi istorici. Pentru istoria românilor și a Zărandului, informația este extrem de importantă, pentru că a fost consemnată chiar de doi istorici cu valoare incontestabilă în istoriografia Transilvaniei și a Ungariei. Prin esența sa istorică, informația atestă și susține faptul că, la venirea ungarilor în părțile zărandene, românii erau organizați administrativ-teritorial, aveau conducători locali și o cetate, care era centrul politic și administrativ al zonei, având o întindere relativ mare, în pertinențele sale intrând și localitatea Gyula.

Fiind una din cele mai vechi cetăți, cetatea Zărand a dat numele său atât comitatului cât și ținutului. Istoricul Pesty Frigyes notează în scrierile sale că „*numele de comitat al Zărandului a fost folosit încă din vremea căpeteniilor noastre [vremea primilor conducători unguri n.n.]*”.

Teritoriile cetății Zărand se întindeau până în pământurile care mai târziu vor forma o parte a comitatului Békés și vor deveni pertinențe ale viitoarei cetăți Gyula (care în vremea lui Arpad nu era construită). De cetatea Zărand aparțineau în acele vremuri așezările Szerhet, Karako, Alba, Varo și Vari, cea numită Vari (Gyula Vari) fiind poziționată, ca locație, în apropierea locului unde se va construi viitoarea cetate Gyula.

Zărandul, unitate teritorială valahă cu reședința în cetatea cu același nume, a fost un teritoriu organizat administrativ după modelul cnezatelor sau voievodatelor românești, o „țară“ pe care regele Ștefan I, când a reorganizat teritoriile regatului său, a recunoscut-o ca atare. A schimbat doar forma autohtonă de denumire („țară”) și a înlocuit-o cu aceea de „comitat”. Acest lucru se evidențiază retrospectiv dintr-o scrisoare regală (act administrativ) emisă în 1231 de către regele Bela IV, prin care acesta întărește posesiunea Episcopiei de Eger asupra unor moșii. Actul respectiv (scrisoarea emisă de cancelaria regală) întărește, prin semnătura regelui Ștefan, donarea satului Nevek (Neva) de pe Crișul Alb, cu o moară și dreptul de vad al Crișului în proprietatea Episcopiei de Eger (Agra).

Registrul de la Oradea amintește în două locuri, paragraful 146 și 165, de comitatul Zărand și de comesul curial Nuechlen (*Nuechlen curiali comite de Zărand*). Despre șpanatul cetăților ungare, inclusiv despre cetățile din teritoriile valahe supuse, se vorbea cu deplină certitudine în unele acte administrative ale regelui Andrei II (actele din 1230), datate cu mult timp înainte de vremea roirii tătarilor. Regele Andrei II îl delega (împuternicea) pe prințul Bela, fiul său, să verifice îndreptățirea unor donații de teritorii către Episcopia de Strigoniu (Alba-Regia) și către slujitorii acesteia. Prințul Bela lua

Înapoi de la comisul Miklos (comitele Nicolae), fratele episcopului de odinioară al Strigoniului (Ugrin) câteva teritorii iar pe altele i le lăsa. Comitelui Nicolae, cu 27 de moșii în 8 comitate, cu 5 moșii în teritoriul administrativ al comitatului Zărand, i se confiscau moșiile (satele) Alba, Karako și Szerhet și-i rămânăneau în proprietate satele Varo și Vari, toate constituind pertinențe ale cetății Zărand.

Într-o altă scrisoare (act de cancelarie regală) din anul 1232, Andrei II îi redă comitelui Miklos (Nicolae) câteva teritorii castrense, pe care prințul Bela i le confiscase. Aceste acte de hotărnicie, petrecute în perioada anilor 1230-1232, pot fi considerate documente de atestare istorică a termenului de *comitat*, utilizat pentru denumirea unităților administrativ-teritoriale ale Regatului Ungariei și ale ținuturilor pe care acesta le stăpânea.

În alte acte regale de hotărnicie emise de cancelaria regală ungară după anul 1230, sunt pomenite cu numele și alte moșii: Chomod, Inok, Kendkut, Apas, Kupa, Baj, Dingong, Riba, Resuga și Pusta Elek, pertinențe ale cetății Zărand. Această cetate rămăsese în picioare după construirea cetăților Gyula și Ineu, a căror soartă o împărțăsea când acestea erau în suferință.

Moșia (satul) Szerhet, așezată lângă Crișul Alb, a fost scutită de către rege de obligațiile față de cetatea Zărand și avea în hotar moșiile Varsan, Bata, Bug și Ysaac și șase terenuri de casă ale pescarilor aserviți prin slujbe față de cetatea Zărand, terenuri pe care regele le dona episcopului de Oradea.

În vremea așezării lor în Câmpia Panoniei, neamul ungarilor, fără manifestări de civilizație europeană, era fără puterea de a exercita o influențare serioasă asupra elementului uman existent deja în aceste teritorii. Ungurii secolelor IX-XI erau stăpâniți de forme de viață nomadă. Ei au făcut cunoștință cu noțiunile de bază ale creștinismului prin contactul cu valahii băștinași, dar, din motive politice, îmbrățișează creștinismul roman. Prințul Voic, cu rang social de căpetenie, primește botezul creștin, luând numele de Ștefan I. Însuși papa îl încoronează, dându-i titlul de rege apostolic al noului stat și obligându-l să impună religia catolică întregului popor. Se poate afirma deci, că statul unguresc este o creație a papalității, care urmărea prin această politică câștigarea pentru catolicism a unor noi popoare. Poporul ungar își datorează existența sa creștinismului catolic și influențelor exercitate de către populațiile din jur, organizarea de stat având la bază împrumuturi luate de la popoarele europene vecine și nu elemente turanice.

Până la sfârșitul secolului al XII-lea, Ungaria a rămas în locul ei de origine, de așezare inițială în Pannonia, între Dunăre și Tisa, neputându-se vorbi despre tendințe de cucerire teritorială spre răsărit sau de o pătrundere a regalității în Ardeal. Pătrunderea ungarilor spre răsărit, în teritoriile din stânga Tisei, a fost hotărâtă, în mare măsură, de luptele permanente purtate între creștini și păgâni, ocuparea teritoriilor răsăritene având drept cauze nevoia de pământuri bogate pe sol și în subsol și câștigarea pentru religia catolică a unui număr cât mai mare de adepti. La așezarea lor în Pannonia, ungarii au găsit o populație slavă amestecată cu elemente valahe, prezența românească fiind confirmată de cronici și izvoare istorice încă în timpul lui Atila.

Scriind despre venirea ungarilor în Pannonia, cronicarul rus Nestor menționează că, la așezarea lor pe noile pământuri, găsesc o populație romano-slavă, având o organizație deosebită de a ungarilor, membrii așezărilor fiind vânători și pescari. Prezența românească în Pannonia, cu mult înainte de venirea ungarilor, e dovedită de numirile străromânești și românești de ape, munți și diferite regiuni pentru că, este de la

sine înțeles că, orice populație care ocupă dintru început o regiune sau un ținut, dă nume proprii munților, apelor sau așezărilor aceluși loc, fără să primească pentru acestea numiri de împrumut de la alte populații.

Trecerea unguirilor în stânga Tisei s-a făcut în timp și în număr mic, fiind ocupate terenurile mai ridicate din apropierea luncilor și cele bogate în zăcăminte, păduri, vânat și pește. Legăturile dintre populația băștinașă și noii veniți n-au fost dușmănoase în primele veacuri, deoarece unguirii, nepricepându-se la lucrarea pământurilor erau bucuroși că au la îndemână populații care să lucreze pământul și să le dea cereale pentru hrană.

Conform unor izvoare scrise, la venirea unguirilor, Pannonia purta numele de Pășunile Romanilor (*Pascua Romanorum*) și era ocupată de elemente românești (*pastores romanorum*). Vechimea românească în Pannonia o recunoaște și Anonymus în cronica lui, izvor pe care unguirii îl socotesc autentic când vorbește despre ei, dar, când amintește despre români, îi pun la îndoială veridicitatea istorică.

Expansiunea teritorială a unguirilor, din ținuturile ocupate la descălecarea spre răsărit, începe să se accentueze abia după anul 1000, iar din veacul al XI-lea, urmând cursul râurilor, elementul unguresc își manifestă o tendință tot mai puternică de pătrundere în Ardeal, căutate fiind zonele cu bogății minerale pe care Pannonia nu le avea.

Pătrunderea unguirilor în ținuturile din stânga Tisei s-a făcut destul de târziu și cu pași mărunți, Ardealul, în prima fază, având o importanță redusă pentru regalitatea maghiară privind ocuparea de noi teritorii. Ungurii pătrund în Ardeal pe Crișuri, în timpul domniei lui Ladislau cel Sfânt, ocupând, încetul cu încetul, teritoriile din câmpia cuprinsă între Tisa și Crișuri. Stăpânirea ungurească în Transilvania nu trebuie înțeleasă ca o mare colonizare teritorială, unde s-ar fi așezat un număr mare de unguri, deoarece nu exista în acele vremuri un prisos de element unguresc, nici măcar pentru popularea Pannoniei și a Câmpiei Tisei. S-a observat o răspândire a grupurilor ungurești de populație în zonele miniere ale Ardealului, restul așezărilor ungurești nou formate fiind rare și răspândite în mijlocul satelor cu populație românească.

Cancelariile regilor unguri s-au organizat în a doua jumătate a secolului al XII-lea, când a început și întocmirea și eliberarea de documente, motiv pentru care, până în secolul al XII-lea, documentele ungurești nu pomenesc despre hotărnicile din Ardeal. Ungurii n-au venit în Ardeal ca păstori și plugari care să aibă un contact strâns cu populația românească, așezarea lor s-a făcut mai mult sub forma dregătorilor regali, administratorilor de comitate și a militarilor, cucerirea Ardealului rezumându-se în vremurile vechi la ocuparea zonelor miniere și a minelor, la administrarea comitatelor.

Vechimea românească în Ardeal o dovedește și faptul că, atunci când regalitatea reușește să ocupe pământul așezat între Dunăre și Munții Apuseni, românii aveau în fruntea lor un voievod cu atribuții militare, administrative și judecătorești, cu largă autoritate și putere de stăpânire peste teritoriul său, voievodul fiind căpetenia întregii populații românești, cârmuitorul și judecătorul locuitorilor de sub ascultarea sa. Voievodul Menumorut n-a avut curte și reședință statornică, dar nici cancelarie de unde să se elibereze acte sau documente. Regatul unguresc, în tot cuprinsul său de mai târziu, n-a avut niciodată unități teritoriale sau politice asemănătoare cu cea voievodală din Ardeal. Organizarea teritorial-voievodală era un produs specific românesc, pe care nu l-a putut distruge pătrunderea ungurească. Nici măcar autoritatea voievodului ardelean n-

au putut ungerii s-o distrugă, cu toate încercările lor de impurificare a românismului prin metoda colonizărilor de populații străine.

Administrația maghiară din vremea regilor arpadieni a încercat înlocuirea voievodului cu funcția de comite, duce sau principe, dar n-au reușit să desființeze instituția tradițională a voievodatului. Ungurii fiind puțini ca număr, au fost nevoiți să păstreze în Transilvania organizarea tradițională ca formă teritorial-administrativă, deși aceasta era privită ca un bloc românesc periculos pentru interesele statului ungar, motiv pentru care se fac colonizări de elemente străine în teritoriul românesc. Populația ungurească și elementele străine colonizate în Ardeal în sec. XII-XIII nu au putut să distrugă caracterul românesc al provinciei, a cărei existență este pomenită în documentele de administrație, mai ales începând din secolul al XIV-lea, în timpul regilor angevini.

Înscrisurile istorice care au rămas și care dovedesc prezența permanentă a elementului românesc în Ardeal sunt plângerile unor nobili ungeri privind unele acte săvârșite de cnezi și iobagi din satele românești și unele înscrisuri care dovedesc dări și impozite specifice, plătite de români către episcopiile catolice sau sarcini fiscale către capitlul zonal.

În ultimele secole ale mileniului I î.Hr. și primele secole ale mileniului I d.Hr., văile Crișurilor, până la Tisa precum și teritoriul dintre Tisa și Dunăre erau locuite de comunități autohtone ale geto-dacilor, formate în decursul vremurilor. După retragerea administrației civile și militare romane, înainte de venirea valului de popoare migratoare, în aceste ținuturi, s-a cristalizat un popor nou și o limbă nouă. Populația nou formată vorbea o limbă al cărei fond principal de cuvinte latin avea și elemente de origine dacă. Cu venirea slavilor, caracterul romanic al populației autohtone nu a putut fi schimbat. Slavii au fost asimilați de băștinași și s-a format poporul român, numit *vlah* de către străini. Vlahii au fost semnați în sursele epocii nu numai ca entitate etnică dar și în cadrul organizațiilor lor autohtone, ca un popor ce avea structuri politice, militare și ecleziastice bine încheiate și structurate.

După ocuparea teritoriilor dintre Tisa și Munții Apuseni, statul ungar începea organizarea administrativă a teritoriilor ocupate, prin înființarea comitatelor și delimitarea hotarelor localităților cuprinse în comitate. Regele Ștefan I a organizat regatul său după modelul administrativ occidental, împrumutând atât forma de organizare teritorială cât și denumirea de *comitat*. Teritoriile ocupate de unguri le-a delimitat ca unități teritorial-administrative, numindu-le comitate, iar cnezatele și voievodatele valahe le-a păstrat ca suprafețe teritoriale, schimbându-le doar denumirea valahă autohtonă cu cea de comitat.

În 1241 Ungaria și Zărandul au fost atacate de hoardele tătare care au învins trupele regale ungare, motiv ce a determinat regalitatea să construiască pentru apărare (după 1241), în locul cetăților de pământ, cetăți de piatră, amplasate pe înălțimi sau în locuri strategice, de unde să se poată supraveghea o zonă mai mare și căile de acces. În această perioadă, s-au construit cetățile Gyula, Șiria, Ineu și Dezna, rolul istoric al cetăților de pământ fiind luat de cetățile de piatră nou construite, care, până la apariția armelor de foc, au devenit aproape inexpugnabile.

Cetatea Șiria nou construită a devenit reședința conducerii comitatului Zărand până în 1557, când, o parte din teritoriul Ungariei a fost ocupată de oastea otomană iar conducerea comitatului Zărand s-a retras la Baia de Criș, comitatul fiind inclus în Principatul Transilvaniei vasal față de Poarta Otomană. După înfrângerea și alungarea

turcilor din Ungaria, prin pacea de la Karlowitz, din 1699, comitatul Zărand și-a pierdut din importanță și identitate, fiind mereu ciuntit și reîntregit, în contextul disputei permanente dintre Principatul Transilvaniei și Regatul Ungar.

Până în secolele IX-X d.Hr., așezările Zărandului din lungul Crișului Alb, din Munții Zărandului și din Munții Codru-Moma ori din depresiunile zărandene își aveau numele lor, folosit de autohtoni. După ocuparea zonei de către unguri și organizarea administrativă și politică a ținuturilor ocupate, conducerea regatului, în scopul organizării și apărării teritoriilor, a delimitat hotarele dintre așezările omenești și dintre comitate. În cele mai multe cazuri, s-au păstrat vechile denumiri ale așezărilor folosite de populația băștinașă dar s-au impus și nume noi, cu rezonanțe ungurești.

În unele cazuri, vechile nume date de populația valahă, autohtonă, au fost schimbate în așa măsură de cancelariile ungurești, încât cu greu se mai puteau recunoaște cele originale. Dar, vechile denumiri valahe de locuri și oameni s-au păstrat în vorbirea populației, cele maghiarizate fiind întâlnite și folosite doar în administrație și cancelarii. Ca urmare, ele s-au transmis prin viu grai din generație în generație, încât le întâlnim și astăzi, păstrate în forma lor din vechime.

Surse:

Pesty Frigyes, *A magyarországi várspánságok története különösen a XIII. Században*, Budapest, 1882, p.572-574.

Idem, *Az eltűnt régi vármegyék*, Budapest, 1880, p.37-54, 68-77 și 87-91.

Idem, *Magyarország helynevei történeti, földrajzi és nyelvészeti tekintetben*, Budapest, 1888, p.433.

Fábián Gábor, *Arad varmegye leirása históriai, geographiai és statistikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835, p.79.

Wenzel Gusztáv, *Árpádkori új okmánytár. Codex Diplomaticus Arpadinus Continuatus*, vol.12, Pesta, 1874, p.250-253.

Idem, *Magyarország Bányászatának kritikai története*, Budapest, 1880, p.118-122.

Karácsonyi Joannis, Borovszky Samuelis, *Regestrum Varadinense*, Oradea, 1903, paragr.146 și 165.

Ștefan Manciulea, *Așezările românești din Ungaria și Transilvania în secolele XIV-XV*, Blaj, 1941, p.10-35.

*** *Ungaria. Ghid turistic*, București, 1972, p.13-14.

4.Comiți și deputați zărandeni în Adunarea Țării Ungariei

Anul 900

Veluky sau Velek, șef suprem (căpitan de oști) sub Arpad, a primit în dar, din partea acestuia, pentru servicii credincioase, întreaga regiune a Zărandului (ținutul Zărand).

Anul 1271

Comitele Cholth Abraham, din partea comitatului Zărand, alături de alți 25 de nobili principali, au predat regelui Ștefan V bunurile Episcopiei de Eger, după pierderea privilegiilor Episcopiei.

Anul 1324

Deszö (Dezideriu) era comite suprem al Zărandului și judecător al Ungariei. În anul 1330, a dat un rar exemplu de fidelitate față de rege. Participând cu regele Carol Robert de Anjou la luptele împotriva Țării Românești (împotriva voievodului Alexandru

Basarab), îi salvează regelui viața. Văzând că valahii împresoară oștile ungare în munți și regele Carol devine ținta oștilor valahe, Deszö a îmbrăcat hainele regelui și a luat arma acestuia, aruncându-se în luptă. Ploaia de săgeți a oștenilor valahi l-a ucis, dar viața regelui a fost salvată.

Anul 1330

Comite suprem al Zărandului, Szepesului și Gyorului era Vilhelm.

Anul 1336

András, fiul lui Dionisie, era comite suprem al Zărandului.

Anul 1380

Așezarea Bethlenos din comitatul Zărand a primit numele de la întemeitorul ei, vestitul arcaș Bethlen Janos. Din rândul acestei familii a provenit și renumitul Bethlen Gábor, principe al Ardealului și al unei însemnate părți din fostul Regat al Ungariei.

Anul 1425

Regele Zsigmond (Sigismund) a dăruit lui Gheorghe Brancovici, despotul Serbiei, între multe alte bunuri și partea superioară a comitatului Zărand.

Anul 1447

Deputații zărăndeni Sárközy, Bereczk și Sárosy László au făcut parte din Adunarea Țării Ungariei.

Anul 1464

Andras (Andrei) Báthory, care era comite suprem al comitatelor Szabolcs și Szathmar și prim-meșter ecvestru, împreună cu fratele său mai mic, László, au câștigat bunurile infidelului despot Gheorghe Brancovici.

Anul 1470

Báthory László, fratele lui Andras Báthory, era comite suprem al comitatelor Zărand și Szathmar și căpitan al Albei-Regia Palatina.

Anul 1479

Comite suprem al Zărandului era Sarmaságy Ferencz.

Anul 1505

Din partea Zărandului, delegați în Adunarea Țării Ungariei erau Horváth András și Septely János.

Anul 1515

Palatinul Báthory István și fratele său, Andras, îl acceptă de tutore pe comite suprem al Aradului, Rozgonyi János, pentru bunurile din comitatul Zărand. Palatinul Báthory István a participat și la luptele de la Mohacs (1526).

Anul 1542

Comite suprem al comitatului Zărand era Eperjesi Patóczy Miklós.

Anul 1549

Comitatele Zărand și Békés (Bikiș) îl aveau în funcția de comite pe Patóczy Ferencz.

Anul 1550

Lossonczy István era comandant al cetății Dezna și al domeniilor acesteia. Era un cetățean deosebit al Ungariei de Jos și a fost omorât de turci în luptele pentru apărarea cetății Timișoara.

Anul 1556

În luptele împotriva turcilor și tătarilor, Kendi István a apărat cu prețul vieții sale Ineul.

Anul 1564

Patóczy Boldizsár, comite suprem al Zărandului, stăpâna în comitatul Arad 32 de localități.

Anul 1584

Deli Farkas era comite-suprem al părții Zărandului rămasă la Principatul Transilvaniei, care era vasal față de Poarta Otomană.

Anul 1604

Renumitul căpitan al Ineului, Petneházy István, s-a alăturat, printre primii, acțiunilor lui Bethlen Gábor.

Anul 1609

Toldy István a pus stăpânire pe Ineu și pe 55 de localități din zonă.

Anul 1625

Pentru fapte de arme, lui Petneházy István i s-a donat cetatea Șiria.

Anul 1635

Bethlen Gábor a confiscat cetatea Dezna și împrejurimile sale de la Keresztesy și a restituit-o familiei Kornis Zsigmond, proprietarul anterior.

Anul 1643

Conform Diplomei lui Gheorghe Rákóczy I, vicecomite de Zărand era Ioan de Ineu (Jeney János).

Anul 1644

Comite suprem al Zărandului și Bihorului era Zsigmond Kornis de Ruszka.

Anul 1651

Cetățile Șiria, Gașa și Arăneag cu mai multe bunuri au fost oferite de principele Transilvaniei lui Ferencz Gyulay.

Anul 1658

Sava Brancovici, mitropolit neunit (greco-oriental) al Ardealului, anterior episcop de Ineu, a devenit mitropolit de Karłowicz.

Anul 1665

Comite suprem al comitatelor Zărand și Hunedoara era Zsólyomi Miklós. Enyedi János i-a dedicat acestuia o carte cu titlul *Mina de Aur deschisă cuvântului lui Dumnezeu*.

Anul 1669

Comite suprem al comitatelor Zărand, Szolnocul de Mijloc și Hunedoara era Kapy György.

Anul 1670

Comite suprem al Zărandului era Széky Teleky János (Teleky de Széky).

Anul 1699

Comite suprem al Zărandului era baronul Klobusiczky Ferencz.

Anul 1702

Comitatele Zărand și Hunedoara aveau comite suprem pe Naláczy István.

Anul 1715

Deputați în Adunarea Țării Ungariei din partea Zărandului erau Ribiczey László și Reviczky László.

Anul 1721

Comite suprem al Zărandului era baronul Szábó Mihály, care moare în 1729.

Anul 1722

Deputați de Zărand în Adunarea Țării Ungariei erau Kosztányi Pál și Ribiczey Lászlo.

Anul 1729

Pogány József era deputat al Zărandului în Adunarea Țării Ungariei.

Anul 1730

Comite suprem al Zărandului era Bartsay György.

Anul 1739

Comite suprem al Zărandului era Szábó Mihály II.

Anul 1741

Deputați de Zărand în Adunarea Țării Ungariei erau Hollaky Pál și Vankay Mihály.

Anul 1742

În vremea comitelui suprem al Zărandului Bartsay Gergely, comitatul Zărand a pierdut două districte (processus), în 1744.

Sursa: Fábrián Gábor, *Arad varmegye leirása históriai, geographiai és statisztikai tekintetben*, Buda, 1835, p.194-198.

5. Administrația românească a comitatului Zărand

Comitatul Zărandului, care, în decursul vremurilor, se identifică cu „Țara Zărandului“ sau simplu cu Zărandul, luându-și numele de la vechea cetate de pământ Zărand, a avut în istoria românilor ardeleni, poate cea mai zbuțuită istorie între celelalte comitate ale Transilvaniei. Istoria sa, urmărită din punctul de vedere al apartenenței la diferitele administrații, este greu de încadrat pe drumul istoriei veacurilor trecute. Având în vedere și comitatele vecine, Zărandul a fost ținutul cel mai dorit și acaparat de marile imperii care au dominat în timp spațiul european răsăritean: Regatul Ungar, Imperiul Otoman, Imperiul Habsburgic și Imperiul Austro-Ungar. În esență, locul său în istorie a fost determinat de marile bogății pe care le oferea și de întinderea sa ca suprafață pe terenurile cele mai diverse, care însoțesc Crișul Alb de la izvoare până la vărsarea în Tisa. Zărandul a oferit tot ce un pământ poate oferi celor ce-l ocupă și-l stăpânesc: aur, păduri, vânat, ape și câmpii roditoare și, nu în ultimul rând, bogăția caracterului uman. Datorită administrațiilor care i-au hotărât destinele de-a lungul vremilor, românismul lui a fost impurificat cu multe nații și confesiuni, dar elementele umane străine care au amalgamat Zărandul, l-au transformat într-o zonă unde toleranța reciprocă a conviețuirii s-a menținut, deși evenimentele au fost tulburi de multe ori.

Pentru fixarea apartenenței Zărandului la administrații și stăpâni în timp, vom începe cu timpul atribuirii lui de către ducele Arpad căpitanului său, Velek, în jurul anului 900 și cu apartenența sa, în primele secole, la comitatul Bihor, de care se separă prin anul 1214, an care îl fixează în istorie ca ținut teritorial de sine stătător, intrând în rândul comitatelor constituite și recunoscute de Regatul Ungariei și de Principatul Transilvaniei. De la pătrunderea ungarilor lui Arpad pe teritoriul lui, când găsesc cetatea Zărand, până la invazia tătară din 1241, istoria zărandenilor se confundă cu existența cetății Zărand.

După invazia tătară și distrugerii de tot felul, cetatea Zărand își pierde însemnătatea și rolul istoric, administrația n-o reface, dar în Zărand se ridică, după 1241, cetăți noi din piatră: Gyula, Șria, Ineu și Dezna, care să reziste unor încercări tulburi și care vor constitui, în timp, noile bastioane ale Zărandului.

Comitatul Zărand a fost menționat frecvent în actele de hotărnicie ale pământurilor și în cele de judecată, întocmite de administrațiile maghiare în toată perioada cuprinsă între invazia tătară și dezastrul de la Mohacs, când turcii zguduie regatul ungar, trezindu-l la realitățile momentului: decăderea puterii Regatului Ungar și creșterea puterii otomane. În 1526, pentru prima dată de la înființare, Zărandul este împărțit de noii puternici ai timpului. Turcii ocupă partea de câmpie, până la Hălmațiu, restul rămas fiind unit cu partea neocupată de turci din comitatul Arad, formându-se noul comitat Arad-Zărand, alipit mai târziu (anul 1658) la comitatul Hunedoara.

În 1566, Zărandul, rupt în două de cele două puteri, una la apogeu (turcii) și alta în cădere (ungurii) a intrat în sfera administrativă a celor dintâi: partea de apus până la Hălmațiu a fost transformată în sangeac turcesc cu reședința la Ineu iar Zărandul de munte, respectiv districtele Hălmațiu și Brad, au rămas sub administrația Principatului Transilvaniei, fiind alipite comitatului Hunedoara. De la prima împărțire a Zărandului, după lupta de la Mohacs până la 1861, când Zărandul s-a reorganizat administrativ, prin Zărand se înțelege partea muntoasă răsăriteană a comitatului, încorporată principatului Transilvaniei sau, uneori, anexată Ungariei.

Părțile de câmpie arondate comitatului Arad, reînființat după cucerirea militară imperială austriacă, au fost încorporate regatului Ungariei în 1733 și supuse recenzării administrației ungare. Pentru ele au fost întocmite conscripțiile dicale din anii 1765/1766, conscripții rămase în Arad după retragerea administrației austro-ungare, în 1919.

Districtele de munte ale comitatului, asumându-și și păstrându-și numele de comitatul Zărand, arondate Transilvaniei au fost reorganizate administrativ, în 1861, sub presiunea maselor, cu conducere românească.

După schimbarea guvernului și convocarea senatului imperial la 5 martie 1860, monarhia a primit o constituție cu caracter liberal care permitea provinciilor din imperiu organizarea internă și autonomia avută înainte de 1848, ceea ce asigura egalitatea cetățenilor în fața legii, libertate religioasă și numiri de funcționari publici, indiferent de naționalitate și origine socială. Conform patentei imperiale din martie 1861, se suprima administrația absolutistă asupra Transilvaniei și se permitea revenirea la vechile unități administrative, comitatele, existente până la 1848. Funcționarii din perioada absolutistă urmau să fie înlocuiți cu comisari numiți și cu dregători aleși de unitățile administrative respective. Prin punerea în aplicare a acestor legi în folosul națiunilor istorice, se deplasează competența la nivelul unităților administrative: comitate, districte și comune. Viața publică locală s-a extins de la nobili la cetățenii care reprezentau populația, legea cu privire la congregația comitatensă referitoare la participarea la viața publică a fost transformată dintr-o normă feudală într-o normă burgheză. Congregația alegea și supraveghea funcționarii administrației și personalul judecătoresc, stabilea limba oficială a jurisdicției respective și soluționa problemele locale. Congregația nobiliară veche, cunoscută înainte de revoluție, putea fi înlocuită cu un nou organism democratic și românesc.

În acest context al noutăților, al alegerilor de administrații, a fost reînființat comitatul Zărand cu sediul la Baia de Criș în martie 1861. Puterea locală a revenit congregației comitatense, susținută de români, aceasta fiind unica modalitate de a participa pe plan local la exercițiul puterii de stat. În congregația comitatului, la un număr de 51.323 de români ai Zărandului, au fost aleși să îi reprezinte 186 de români, maghiarii, aleși în număr de 26, reprezentându-i pe cei 710 maghiari. Comite suprem al comitatului

a fost ales Ioan Pipoș, care venea în Baia de Criș în martie 1861 și care se pronunța pentru respectarea drepturilor românilor și maghiarilor, rămânându-i ca îndatorire principală, apărarea intereselor națiunii române.

La adunarea de constituire a comitatului care a avut loc la Baia de Criș, Ioan Pipoș deschidea lucrările vorbind în limba română și maghiară. La protestul ungarilor privind folosirea limbii române, Amos Frâncu a intervenit, replicând că noul comite a vorbit în limba celor mulți, că legile Ungariei (deși încorporează Zărandul), nu sunt obligatorii pentru Zărand, care, de drept, aparține Transilvaniei. Limba română a fost declarată limba oficială iar comitele ales a depus jurământul în românește și ungurește. Deși opoziția maghiarilor cu privire la administrația românească a comitatului a fost mare, s-a reușit alegerea comitetului comitatens format în majoritate din români, în lista funcționarilor figurând români cunoscuți de la revoluția din 1848: Iosif Hodoș, Amos Frâncu și Alexandru Șuluțiu.

Guvernul maghiar a recunoscut ca legale hotărârile administrației comitatense din 28 martie 1861, ai cărei reprezentanți au protestat împotriva alipirii Zărandului la Ungaria, susținând apartenența comitatului la Transilvania, de care a aparținut până în 1848. Cu toate protestele locuitorilor împotriva anexării la Ungaria, situația a rămas neschimbată până în 1876, când comitatul a fost desființat.

Pentru părțile de câmpie ale fostului Zărand, anexat Ungariei, s-a pierdut apelativul de Zărand în acte și administrație, doar uneori, când se vorbea despre districte, se asocia numele lor cu comitatul Zărand sau Țara Zărandului. Deci, putem concluziona că, de la prima împărțire a comitatului Zărand, în 1526, până la desființarea lui, în 1876, denumirea tradițională permanentă de Zărand a păstrat-o doar Zărandul de munte, mereu asociat de administrația austro-ungară cu nemulțumiri și revolte, fiind considerat un permanent și imprevizibil pericol și focar de nemulțumiri.

În cele ce urmează, datele despre starea socială și ocupațiile zărandenilor, despre structura populației și confesiunile ei, despre școlile din comitat și numărul copiilor care frecventau școala, despre pregătirea dascălilor, despre sporul demografic natural al populației sunt informații care se referă doar la Zărandul de munte.

Drepturile câștigate de românii zărandeni: administrație românească, limbă oficială românească, gimnaziu românesc și spital au fost cauzele care au dus la desființarea comitatului, un avertisment în același timp pentru români, dat de administrația austro-ungară, că puterea imperială mai are resurse.

În continuare, vă prezentăm câteva aspecte și date statistice privind tabloul vieții economice, sociale și culturale din Zărandul montan.

Starea socială și ocupațiile

Locuitorii ținutului Zărand, după un recensământ al populației înregistrat în 1846, erau în majoritate români (valahi) și anume, 51.323 din totalul de 53.727 de persoane, restul fiind țigani, nemți, unguri, slovaci, evrei și armeni.

Luând în considerare unele sustrageri de la înregistrare, în sensul că nu se declarau toate sufletele dintr-o familie în scopul reducerii impozitelor, se poate aproxima la 55.000 numărul sufletelor din comitat. În general, românii și, în număr mic, țiganii erau răspândiți în fiecare localitate, unguri se găseau în localitățile urbane, în reședința comitatului și pe domeniile nobiliare iar nemții și slovacii erau stabiliți în preajma minelor și a târgurilor.

Conform statisticii din anul 1846 privind numărul și starea socială a zărandenilor, au fost înregistrate un număr de 53.727 persoane încadrate în categoriile sociale surprinse în tabelul de mai jos:

-urbariali (lucrători ai pământului).....	46.797 persoane
-oameni liberi.....	3.561 persoane
-nobilime (nemeșme).....	2.024 persoane
-țigani.....	826 persoane
-rândurile celor respectați (honoratori), în rândul cărora pot fi socotiți, de asemenea, preoții diferitelor credințe din comitat	519 persoane
- total.....	53.727 persoane

Sursa: Kozma Pál, *Zaránd-vármegye földirati, statistikai és történeti leirása*, Kolozsvártt, 1848, p.46.

În comitat nu funcționau prea multe fabrici, activitățile industriale cu pondere mai mare fiind legate de exploatarea și prelucrarea minereurilor feroase și neferoase. Astfel, topitorii și turnătorii de fier funcționau la Birtin, Hălmagiu și Vața iar oamenii liberi din zona Bradului, din Baia de Criș și Țebea se ocupau cu activități miniere aurifere, având dezlegare pentru a nu lucra în agricultură.

Țigani, în cele mai multe cazuri nomazi, se ocupau cu obținerea aurului din nisipurile aurifere ale unor râuri și cu practicarea unor meserii legate de prelucrarea lemnului și obținerea unor obiecte de uz casnic sau gospodăresc. Țigani aurari aveau obligația de a preda vistieriei regale aurul rezultat din spălarea nisipurilor la un preț stabilit de stat, în schimbul facilităților de a nu plăti anumite taxe pentru căutarea aurului și a dreptului de a practica această ocupație pe orice râu. În peregrinările lor, se așezau la marginea unor râuri, unde puteau spăla nisipurile aurifere în căutarea aurului, puteau prelucra lemnul de esență moale de pe malul apelor în articole gospodărești și pământul, pentru obținerea de cărămizi și oale de pământ. Unii dintre ei, stabilindu-se definitiv la marginea unor sate, au devenit buni muzicanți și fierari pentru comunitățile respective.

În anul 1845, conform unei statistici întocmite de administrație, sunt înregistrate în Zărand următoarele ocupații și meserii:

Nrcrt	Ocupația (meseria)	Nr. pers	Nr. crt	Ocupația (meseria)	Nr. pers.
1	perceptorii	107	45	curieri de scrisori	12
2	tâmplari	20	46	proprietari de mori	364
3	dulgheri	107	47	comercianți de cai (chiujeri)	30
4	mineri	1391	48	comercianți praf de pușcă	3
5	comercianți	14	49	castratori de animale	29
6	frizeri	5	50	ingineri	3
7	spătari	190	51	casapi (sacrificatori)	25
8	comercianți vin	11	52	vărari	10
9	prelucrători struguri	5	53	morari	364
10	comercianți grâu	106	54	muzicanți	53
11	cizmari	39	55	confecționeri hamuri cai	5
12	țiglar	3	56	dascăli de limbi străine	1
13	țigani fierari	82	57	lucrători în producția de ulei	77
14	tundrari (vopsitori postav)	37	58	ceasornicari	2

15	comercianți de tutun	7	59	directori	17
16	șteampuri pt. minereuri	175	60	rachieri	10
17	confecționeri pluguri	92	61	plăpumari	1
18	strungari în lemn	4	62	dogari	44
19	comercianți de drojdie	1	63	armurieri	3
20	comercianți de lemn	1	64	berari	1
21	olari	82	65	negustori de sare	9
22	lucrători la gater (gateri)	13	66	croitori	14
23	lumânărari	23	67	cărutaș	110
24	farmaciști	1	68	rotari de căruțe	74
25	comercianți de fructe	39	69	cărbunari	46
26	comercianți de pește	49	70	curelari	1
27	arendatori	41	71	avocați	6
28	dascăli paticulari	6	72	cojocari	28
29	cârnățari (mezeleri)	52	73	țesători	2
30	pălărieri	4	74	proprietari de săli de dans	2
31	hornari	3	75	cărămidari	22
32	comercianți de coase	9	76	țigani (confect.) cu troace	49
33	zidari	17	77	tăbăcari (argăsitori)	5
34	legători de carte	2	78	zarafi (rentieri)	9
35	pictori de portrete	3	79	judcători	21
36	negustori	38	80	comercianți de brânză	5
37	coșari	2	81	sticlari	2
38	crâșmari (proprietari)	105	82	negustori ambulanți	57
39	fierari	12	83	șindilari	6
40	petrari (cioplitori de piatră)	31	84	turnătorie de fier (furnale)	3
41	confect. pălămare (funari)	1	85	fierari (negustori)	2
42	brutari	83	86	lucrători la piuă (dubă)	18
43	fântânari	12	87	hangii	16
44	lăcătuș	3			

Sursa: Kozma Pál, *Zaránd-vármegye földirati, statistikai és történeti leirása*, Kolozsvártt, 1848, p.47-48.

Produsele obținute în „țara lor”, rezultate din ocupațiile lor, zărăndenii le vindeau în diferitele localități ale comitatelor Ardealului și Ungariei, la târguri organizate sau cutreierând satele în căruțele lor specifice, cu coviltir. Târgurile săptămânale de la Brad (în zi de joi) și de la Hălmațiu (în zi de sâmbătă) erau principalele locuri de vânzare a produselor: fructe crude și uscate, mnere (magiun) și țuică de prune, articole de uz gospodăresc și casnic din lemn (furci, greble, roți de car, juguri, scări, spete, butoaie, căzi etc.), tâmplărie pentru case (ferestre, uși etc.) scânduri și lemn de construcții, obiecte de uz casnic și gospodăresc din fier, vite și altele.

Spătarii care vindeau spete pentru țesut și dogarii care vindeau butoaie și căzi ajungeau uneori cu marfa lor până departe, în satele Banatului și în cele din zona Brașovului.

Aveau o mare căutare pentru calitatea lor și se vindeau în toate târgurile de toamnă ale Ardealului butoaiele pentru țuică și vin precum și căzile pentru fermentarea fructelor în scopul obținerii rachiurilor. În zonele Partiumului și în părțile ungurene, comercianții și negustorii preluau mărfurile zărăndenilor, pe care le comercializau și le distribuiau apoi în alte zone, unde producătorii nu ajungeau.

Din regiunile de câmpie se aduceau la munte mai ales grâne, porci și unele alimente de bază, nu de puține ori practicându-se și trocul cu produse. Transportul produselor spre localitățile de munte din zonele miniere se făcea, în multe cazuri, cu căruțele cu coviltir sau pe spinarea cailor mocănești, rasă de cai specifică zonelor muntoase ale Zărandului.

Școlile și confesiunile

Știința de carte în Zărandul sec. al XIX-lea înregistrează cifre reduse. Într-o statistică din 1846, a fost consemnat un număr de 1.070 de persoane care știau carte, dintr-un număr total de 53.727 suflete, deci un procent aproximativ de 2%. Pe confesiuni și număr de suflete, statistica celor care știau carte se prezintă astfel:

-greco-neuniți (ortodocși).....	459 suflete
-romano-catolici.....	355 suflete
-reformați.....	195 suflete
-greco-uniți.....	44 suflete
-evrei.....	8 suflete
-unitarieni.....	3 suflete
Total.....	1.070 suflete.

Majoritatea populației de confesiune greco-neunită, urbarialiși, era neștiutoare de carte. Urmău un curs de instruire minimă cei cu situație materială, care își permiteau întreținerea în școli și, în general, cei care aveau lăcașuri de învățare în localitățile de baștină sau în apropiere. În Zărandul de munte, rămas principatului Transilvaniei, erau doar 6 școli primare pentru învățat carte: la Hălmagiu, Baia de Criș, Brad și Băița.

La Hălmagiu funcționau două școli primare, unde dascălii erau preotul greco-neunit (ortodox) sau cantorul pentru una dintre școli, iar la cealaltă, îi învăța pe copii preotul catolic al domnului de pământ din zonă.

În Baia de Criș o școală funcționa în incinta mănăstirii călugărilor romano-catolici iar cealaltă în locuința cantorului reformat, cu limbă de predare ungurească pentru ambele școli.

Școala din Brad funcționa în reședința cantorului reformat iar cea din Băița avea dascăl neamț, plătit de camera regală, unde învățau copii minerilor germani lucrători în băile aurifere ale zonei.

Populația majoritară românească, mai săracă, nu beneficia de instrucție, aspect sesizat de deputații din comitatul Vesprem, care au propus autorităților administrative, în anul 1838, un plan organizatoric pentru educația maselor sărace.

Vechile școli din Hălmagiu și Brad încetând a funcționa din diverse motive, printre care și cel al limbii de predare, planul, înaintat în 1839 organelor administrative și aprobat în 1841, s-a concretizat cu înființarea a două școli noi, la Brad și Hălmagiu. Școlile, numite poporane, aveau fiecare doi dascăli, unul pentru predat în limba română

și altul pentru limba maghiară, la școală putându-se înscrie orice copil care dorea să învețe, fără deosebire de naționalitate și religie.

A fost stabilit un salariu anual pentru dascăli, cărora li s-a dat și locuință, condiții ce au favorizat buna funcționare a școlilor.

La mijlocul sec. al XIX-lea, în școlile din Zărand, disciplinele s-au predat în limba română și maghiară și au constat în cunoștințe minime de citire și scriere, religie, științe ale naturii și geografie, aritmetică, proverbe instructive, cântare (muzica) și rugăciuni, conform confesiunilor învățăcelilor. Dascălii, în general, erau preoții sau cântăreții bisericilor și călugării unor mănăstiri, iar locurile de instruire erau casele preoților sau ale cântăreților, mănăstirile, unele spații ale bisericii iar uneori, dar mai rar, clădiri construite special pentru scop instructiv.

Situația statistică școlară pentru anul 1846, din care rezultă numărul celor ce frecventau școala, se prezintă astfel :

Nr. crt.	Școala	primul semestru		al doilea semestru	
		fete	băieți	fete	băieți
1	Băița	22	70	22	59
2	Brad	11	74	9	62
3	Baia de Criș (călugări rom.-cat.)	6	17	5	15
4	Baia de Criș (reformați)	5	12	5	10
5	Hălmațiu	7	41	7	45

Nr. crt.	Satul	Dascălul	Elevi	
			fete	băieți
1	Crișcior	preot reformat	6	5
2	Băița	preot ortodox	8	
3	Țărățel	preot ortodox	1	
4	Hertegani	preot ortodox	3	
5	Ruda	preot ortodox	1	
6	București	preot ortodox	3	
7	Crișcior	preot ortodox	2	
8	Țebea	dascăl român	12	

Sursa: Kozma Pál, *Zaránd-vármegye földirati, statistikai és történeti leirása*, Kolozsvárt, 1848, p.52-53.

Legea numărul 53 din 1791 a consacrat existența religiilor recunoscute cu drepturi egale: romano-catolică, evanghelică-luterană, evanghelică-reformată și unitariană. Credincioșii de confesiune catolică și reformată aveau biserici în Baia de Criș, Crișcior, Băița și Hălmațiu iar reformații aveau biserici la Baia de Criș, Ribita, Brad și Crișcior. Confesiunile catolică, reformată, unitariană și luterană aparțineau populației de naționalitate maghiară și germană iar greco-neuniții și greco-unitii erau valahi (români).

În 1846, situația statistică a enoriașilor din Zărand pe confesiuni se prezintă astfel:

-ortodocși (greco-neuniți)..... . 51.768 credincioși
 -romano-catolici.....1.210 credincioși
 -reformați..... 376 credincioși

-greco-catolici.....	345 credincioși
-israeliți (evrei).....	17 credincioși
-unitarieni.....	6 credincioși
-luterani.....	5 credincioși
Total.....	53.727 credincioși.

Sursa: Kozma Pál, *Zaránd-vármegye földirati, statistikai és történeti leírása*, Kolozsvártt, 1848, p.49.

Marea masă a populației zărandene aparținea religiei greco-neunite, persoane care erau, în general, de naționalitate valahi (români). În timp, datorită cerințelor crescânde privind numărul persoanelor știutoare de carte în diferite domenii de activitate, gradul de instruire al valahilor crește prin mărirea numărului de școli și dascăli.

Cea mai mare realizare în domeniul învățământului zărandean a fost înființarea gimnaziului din Brad, în anul 1869.

6. Sigiliul și steagul comitatului

Sigiliul (pecetea) comitatului Zărand, pierzându-se în urma conflictelor războinice mai vechi și a robiei turcești, a fost înnoit în anul 1712, după ce comitatul s-a eliberat de sub jugul turcesc și a fost sistematizat conform organizării comitatense, ceea ce este confirmat de inscripția lui circulară: **Sigillum Comitatus Zaradiensis. Anno 1712.**

Redăm, în continuare, descrierea alcătuită de Kozma Pál:

În mijlocul câmpului sigilar se vede blazonul: un bărbat stând în picioare, în mâna sa dreaptă ținând o sabie scoasă din teacă și ridicată în sus.

Aceeași reprezentare se află și pe steagul comitatului. Pe una din fețe, stă un bărbat în câmp albastru, având pe creștet un calpag, cu un postav roșu atârând, îmbrăcat într-un dolman verde cu o cingătoare împistrită cu aur și în pantaloni roșii, încălțat cu cizme galbene și având în mâna sa dreaptă sabia fără teacă, ridicată în sus.

Pe cealaltă față a steagului, este reprezentat regele Ștefan cel Sfânt, stând în genunchi în fața imaginii Fericitei Fecioare, căreia îi oferă coroana maghiară, spre a intra sub protecția ei. Steagul vechi al comitatului s-a pierdut cu ocazia tumultului valah, izbucnit în anul 1784 și a fost reînnoit în anul 1791.

Sursa: Kozma Pál, *Zaránd-vármegye földirati, statistikai és történeti leírása*, Kolozsvártt, 1848, p.53.

Acest sigiliu s-a folosit pentru validarea actelor administrative până în anul 1861, când comitatul Zărand s-a reorganizat în formă administrativă românească, cu conducere și limbă oficială română.

După instaurarea administrației românești în comitat, vechile sigilii au fost schimbate cu altele, cu legende în limba română. În 24 august 1862, vice-comitele Iosif Hodoș, într-un raport adresat comitelui Ioan Pipoș sublinia necesitatea înlocuirii vechilor sigilii maghiare. Ca urmare, prin hotărârea adunării comitetului comitatens, s-au refăcut cu inscripționare în limba română următoarele sigilii:

- sigiliile pentru juzii de cerc din Baia de Criș, Hălmagiu, Brad și Acuia;
- sigiliul oficiului de vice-comite al Zărandului;
- sigiliul notariatului comitatens al Zărandului;
- sigiliul fiscalatului (fiscului) comitatens al Zărandului;

-sigiliul archivelor comitatens.

Pentru sigiliul reinnoit al comitatului Zărand, s-a făcut o excepție care viza tradiția și anume, s-a păstrat vechea inscripționare în limba latină „ca în timpurile vechi”. Inscripția noului sigiliu era *Sigilum comitatus Zaradiensis a(nn)o 1712 novum AD 1861*. Cu acest sigiliu este reprodus în capitolul *Anexe* al lucrării de față un act autentificat.

Sursa: V. Ionaș, *Baia de Criș un vechi oraș minier*, Deva, 2010, p.131.

Considerăm că actul reprodus în capitolul mai sus menționat este valoros atât pentru că reprezintă primul document autentificat cu sigiliul din perioada administrației românești găsit de noi până în momentul de față, cât și pentru că dovedește folosirea limbii române în administrația comitatului Zărand.

Noile sigilii s-au folosit în administrație începând cu data de 24 decembrie 1861, până în anul 1872.

Din anul 1873, pentru validarea actelor în administrația comitatului, s-a utilizat sigiliul cu inscripția în limba maghiară: *Zarand megye pecsetje 1873*. Comunitățile sătești ale Zărandului au folosit în perioada administrației românești (1861-1876) sigilii cu legenda în limba română, confecționate între anii 1853-1854.

Comitatul Zărand, supus presiunilor politice și administrative ale potențailor vremii, a fost desființat în 1876.

7. Cronica Țării Zărandului

Paleoliticul timpuriu (2.000.000-100.000 î.Hr.)

Cele mai vechi urme de civilizație (locuire) omenească descoperite în Țara Zărandului sunt cunoscute din epoca pietrei cioplite sau a paleoliticului, descoperite în satele din zona localității Gurahonț la Iosășel, Zimbru, Rostoci, Valea Mare, în localitățile Ociu, Brotuna din zona Brad și în zona Beliu. În aceste zone s-au descoperit vârfuri de lănci, răzuitoare, dălți, toporașe, lame și alte unelte din piatră. (*Dudaș*)

Neolitic (2800-2500 î.Hr.)

Din această perioadă se cunosc urme de civilizație de tip Tisa, cu descoperiri arheologice la Vârșand, Pâncota, Ciuntești, Comănești și Cuied. În aceste așezări umane, s-au descoperit urme ceramice, toporașe de piatră și grăunțe carbonizate, care sugerează îndeletniciri legate de olărit, pescuit, vânatoare, cultivarea plantelor și prelucrarea lor. (*Dudaș*)

Epoca bronzului (1900-1700 î.Hr.)

În localitățile din valea Crișului Alb și zonele văilor care se varsă în el, în locuri greu accesibile, s-au făcut descoperiri arheologice aparținând culturii Coțofeni. Putem aminti aici așezările umane de la Clit, Susani, Țebea, Ruda-Brad, Șilindia și Moneasa de la sfârșitul neoliticului cu perioada de tranziție spre epoca bronzului. (*Dudaș*)

Ultimele secole ale mileniului I (î.Hr.)

În aceste secole, spre sfârșitul mileniului I, continuitatea permanentă a locuirii Țării Zărandului a dat vestigiile culturii Otomani, descoperite la Sântana, Pâncota, Șria și Chisindia, constând din unelte de piatră și lut, podoabe de metal (cupru și bronz), fortificații cu valuri de pământ (cum ar fi aceea de la Sântana), atribuite strămoșilor dacilor, tracii. (*Dudaș*)

Anul 900

Ducele Arpad al ungarilor a încredințat armatele sale căpitanilor Usubuu și Velek, cu ordinul de a cuceri teritoriile lui Menumorut din Țara Crișurilor. Cei doi căpitani, în urma luptelor care nu au putut decide învingătorul, au ajuns la o pace favorabilă ambelor tabere. Cneazul Menumorut a cedat teritoriile sale și fata pentru Zulta (Zoltan), fiul ducelui Arpad, ridicat la rangul de duce și a păstrat fortăreața Byhar, murind după un an de la aceste evenimente, neavând un fiu. Pentru serviciile credincioase și faptele de arme, Arpad i-a dat lui Usubuu fortăreața Bezprem (Vesprem) și lui Velek ținutul (comitatul) Zărand, dovezi că cetatea Vesprem și comitatul Zărand au existat încă înainte de migrarea ungarilor în Pannonia. (*Tonciulescu*)

Conform informațiilor din cronica lui Anonymus, comitatul Zărand exista ca unitate teritorial-administrativă autohtonă, Anonymus spunând că teritoriul comitatului **a fost dat și nu înființat (*dedit comitatum de Zarand*)**.

Anul (cca) 997-1038

Regele Ștefan I al Ungariei a înființat pe teritoriul regatului său 10 episcopii catolice, una din cele 10, episcopia Biharia, a cuprins ținuturile Bihor, Bichiș și Zărand. Cartulariul bisericii Sf. Alban din Namur (Belgia) menționează ca episcop în Biharia, între anii 1046-1050, precum și înainte și după acești ani, pe Leudvinus (*Leudvinus episcopus Bichariensis*). Jurisdicția episcopului de Biharia a fost extinsă și asupra Crișanei de azi, teritoriu ce a încorporat și ținutul Zărandului. (*Lupșa*)

Anul 1036

În vremea regelui Ștefan I al Ungariei (997-1038), opt vii cu tot atâția vieri din Matra (Mocrea) din ținutul Zărandului au fost donate unei mănăstiri din Panonhalma. (*Chiș*)

Anul 1037

„Țara Românească s-a întins de la Marea Neagră până la Rarăul nordic moldovenesc și dincolo de Carpați, până în Maramureș și la râul Tisa. În anul 1037 peste acea țară Românească a domnit românul Vlad, contemporan regelui ungar Ștefan cel Sfânt”. Sunt menționate în cronica numită *Codex Rohonczy* denumirile geografice Tisa, Arad, Inău și Rarău. (*Deac*)

Anul 1142

În anul 1142 a fost menționată documentar în ținutul Zărandului abația de la Socodor. (*Administrația, III*)

Anul 1166

După 54 de lupte cu vlahii, armata regelui ungar Ștefan III a reușit să treacă peste Tisa și să cucerească Aradul. Ca urmare, granița dintre unguri și români s-a mutat la Inău. (*Deac*)

Anul 1177

În actul de hotărnicie privitor la capitlul romano-catolic din Arad, a fost menționată moșia Mănăstirii Sfântul Duh a comitelui Dionisie (*terra Sanctisspiritus*), mănăstire situată în hotarul localității Ineu. Este prima mențiune aflată până în prezent referitoare la această mănăstire. (*Chiș*)

Anul 1186

Regele Bela III al Ungariei a întemeiat în Șiria o mănăstire catolică benedictină. (*Voștinaru*)

Anul 1195

Ladislau Iulius Nicolaus a fost atestat la Baia de Criș ca primul voievod al ținutului Zărand. (*Zarandul*)

Anul 1199

Regele Emeric al Ungariei a dat dreptul de patronat asupra Mănăstirii comitelui Dionisie (Dienesmonostora -aflată în apropierea orașului Ineu de astăzi) fiilor comitelui Onch, Ioan și Iacob. (*Knauz, I*)

Anul 1202-1203

Regele Emeric al Ungariei a donat bisericii *Sfântul Martin* din Arad satul Golosa (Galșa) cu pământurile și viile din proprietate. (*Voștinaru*)

Anul 1203

Până la începutul secolului al XIII-lea, teritoriul viitorului comitat Zărand era încorporat în cel al comitatului Bihor. În perioada 1203-1214, s-a separat de Bihor și a devenit unitate teritorial-administrativă independentă, cu prima reședință în cetatea Szarand. (*Studii*)

Anul 1205

Fiii cneazului Bălea (Bele knese) din Crișcior-Zărand au fost primii cnezi ai comitatului Bihor, comitat care cuprindea la vremea aceea și Zărandul. (*Pascu, III*)

Anul 1211

Regele Andrei II a emis între anii 1211-1222 documente privind exploatarea aurului în Zărand, mai ales prin spălarea nisipurilor aurifere. (*Costin*)

Anul 1213

Nuechlen, comite curial de Zărand a fost atestat ca judecător într-un proces de furt, unde partea care învinuiește este Paul, vice-comite în satul Mocrea. (*D.I.R.T., XI-XIII/1*)

Anul 1214

Documentele vremii vorbesc despre existența comitatului Zărand, condus de Dionisie, fiul lui Ompud, odată cu începutul organizării feudale a Transilvaniei. (*D.I.R.T., XI-XIII/1*)

Nuechlen, judecător și comite curial de Zărand, a judecat o cauză de furt de trei mărci și jumătate, reclamant fiind Fărcaș, sutașul. (*D.I.R.T., XI-XIII/1*)

În aceeași calitate, Nuechlen a mai judecat și o cauză de furt din satul Dolman, săvârșită de hoți din satul Calacea (din Bihor). (*D.I.R.T., XI-XIII/1*)

Anul 1216

Pe locul unde se găsește astăzi orașul Pâncota, în anul 1216, se afla abația benedictină a abatelui Andreas, cu hramul *Sfânta Fecioară*. (*Marin*)

Anul 1230

Comitele Nicolae (din Transilvania) avea 27 de moșii în 8 comitate, 5 dintre ele fiind în teritoriul administrativ al comitatului Zărand. (*D.I.R.T., XI-XIII/1*)

Într-un act de judecată privind moșile comitelui Nicolae, sunt pomenite satele Alba, Karako, Szerhet, Varo (Waroct) și Vari (Wary) din comitatul Zărand. (*Hazai okmanytar; Fejer*)

Anul 1232

Este pomenită cetatea Zărand alături de cetățile Alba, Cenad și Arad în acte de hotărnicie ale regelui Ungariei, Andrei, și ale fiului acestuia, Bela, devenit rege, privind retrocedarea unor pământuri către comitele Nicolae, fratele lui Ugrin, fost episcop de

Agria. Sunt pomenite pământurile (moșiile) cu numele de Vosian, Zereth, Bota, Bug, Isaac, care erau pertinente ale cetății Szarand și care s-au retrocedat comitelui Nicolae. Actul regal menționează următoarele: *pentru slujbele care ni le-a făcut [regelui n.n.] cu credință și neobosit, atât înăuntrul regatului, cât și dincolo de hotare [...] i-am înapoiat sus-zisele pământuri lui și urmașilor lui, precum și moștenitorilor urmașilor lui, ca să le stăpânească în veci.* (Wenzel, VI; Hazai okmanytar)

Urmele cetății Zărand se găsesc și astăzi la marginea vetrei actuale a satului Zărand, în direcția nord-vest, pe locul numit de localnici Cherepțel, lângă apa Cigherului.

Anul 1234

Regele Andrei II a dăruit magistrului Dumitru pământul Salan locuit de oameni liberi. (Wenzel, VI)

Anul 1240

Comitele Nicolae (din Transilvania) stăpânea 27 de moșii în comitatele Arad, Zărand, Timiș, Cenad, Alba. În anul 1240, i s-au confiscat 16 moșii. (O. Lupaș; Studii)

Anul 1241

După marea invazie tătaro-mongolă din anul 1241, castrul Szarand și-a pierdut din însemnătate, probabil a fost distrus de tătari iar administrația nu l-a mai refăcut, construind pentru necesități administrative și militare cetăți de piatră. (Aradul)

Călugărul Rogerius în scrierea *Carmen Miserabile (Cântec de jale)* arată că în satul Tamajda din comitatul Zărandului trăia o populație germană. (Administrația, III)

Pe locul unui castru roman, a fost construită cetatea Ineului. (Chiș)

Este amintit voievodul din Iermata Neagră, ca luând parte la luptele împotriva tătarilor. (O. Lupaș)

Anii 1235-1270

Regele ungar Bela IV a înregistrat eșec în politica sa de recuperare a unor domenii donate în trecut nobilimii și bisericii catolice. (Aradul)

Anii 1241-1242

A fost construită cetatea Șiria, după invazia tătarilor din anii 1241-1242, în timpul ultimilor regi din dinastia Arpad, când, pe teritoriul Transilvaniei încep a se construi cetățile de piatră, strategice. Până la apariția armelor de foc, aceste cetăți au fost aproape inexpugnabile pentru năvălitori. (Administrația, III; Greffner)

Anul 1242

Localitatea Brad a fost devastată de tătarii conduși de Eger. În luptele purtate, voievodul local Ioan Bradi a căzut pe câmpul de luptă. (Neag)

Anul 1261

Este amintită pentru prima dată localitatea Dezna (*villa Desma*), ca aparținând ecclesiei de Eger. (Bodea)

Sunt atestate unele moși ale bisericii episcopale din Agria printre care și moșa „*Neueg, lângă Crișul Alb, cu loc de moară și trecere slobodă peste Criș în comitatul Zărand*”. (Fejer, IV/3)

Anul 1271

Comitatul Zărand și alte comitate ale Ungariei: Zemplen, Ung, Szabolts, Bereg, Szolnok, Ugotsa etc. au fost consemnate într-un act de judecată privind drepturile bisericii din Agria. Atât istoricul Fejér György cât și Fábíán Gábor (care reia în scrierile sale textul lui Fejér) menționează în acest act de judecată pe comitele Zărandului, Abraham de Cholth, cu domenii în zona Aradului și Zărandului. (Fejer, V/1)

Cătunul Ciolt există și astăzi în hotarul comunei Chisindia (jud. Arad).

Anul 1277

Minerii din zona auriferă a Apusenilor s-au răzvrătit împotriva administrației terenurilor aurifere. În 21 februarie 1277, ei au mers la Alba Iulia și, luând cu asalt biserica romano-catolică, au distrus-o. (*Fejer, VII/4*)

Anul 1279

Toma de Kany a fost judecat și condamnat la moarte de către adunarea obștească întrunită la Oradea pentru fapte de necredință și jafuri și pentru pustierea moșilor unor nobili. Adunarea obștească era formată din baroni din șapte comitate: Bihor, Szolnoc, Szathmar, Kraszna, Békés, Zărand și Szabolcs. (*Wenzel, XII*)

Anul 1295

În cetatea Ineului a fost atestat castelanul Egedius. (*Chiș*)

Anul 1317

Regele Carol Robert de Anjou a organizat un voievodat administrativ în fruntea căruia l-a numit pe Laurențiu Igmond, întemeietorul familiei nobiliare Pankotai (de Pâncota). Acesta și-a format un teritoriu mare în comitatul Zărandului, în jurul cetăților Pâncota și Dezna, teritoriu confirmat de regele Carol Robert de Anjou, în 1317. (*Administrația, III*)

Anul 1318

Cetatea și domeniul Dezna au aparținut coroanei maghiare. (*Monografia Moneasa*)

A fost atestată documentar și nominalizată pe listele cetăților din timpul domniei lui Sigismund de Luxemburg, fortăreața din Pâncota, care, în timp, devine proprietate regală. (*Marin*)

În 15 mai 1318, regele Carol Robert a dăruit magistrului Leel Mănăstirea lui Dionisie împreună cu patronatul asupra acesteia și asupra satelor românești aparținătoare. (*Zichy, II; D.I.R.T., XIV/1*)

Anul 1331

Cetatea Șiria, considerată castru regal, era comandată de castelanul Anton, comite al Zărandului. După 1331, cetatea va deveni centrul unui imens domeniu care se va întinde pe valea Crișului Alb spre izvoare, până în regiunea auriferă, cuprinzând 120 de sate. Crearea comitatului Zărand în valea Crișului Alb și a comitatului Arad în valea Mureșului, la începutul secolului al XIV-lea, a fost urmată de întărirea militară a celor două comitate cu construcții de piatră, care înlocuiau fortificațiile de pământ și lemn. (*Studii*)

În 3 septembrie 1331, regele Carol Robert de Anjou al Ungariei a dăruit cetatea Șiria, împreună cu mai multe sate lui Dezideriu Szekey, comite de Sopron și fiilor acestuia, ca recompensă pentru serviciile aduse. Este primul document scris despre cetatea Șiria. (*Aradul; Greffner*)

Văduva magistrului Desideriu Szekey împreună cu magistrul Heydruch, fiul ei, au donat lui Anton, pentru fapte de credință și servicii, cetatea Șiria și satul Șiria de sub cetate, împreună cu satele: Galșa (Golosa), Mâsca (Mesth), Fuzeș (sat dispărut), Apadsig (sat dispărut) și moara de pe râul Cigher. (*Voștinaru*)

Anul 1332

Regele Carol Robert al Ungariei a întărit, prin puterea rangului său, o învoială încheiată între comitele Pavel, judele curții regale și magistrul Laurențiu, comite de Zărand. (*Fejer, VIII/3*)

Anul 1340

Districul Căpâlna (Kapolna) a fost format din 30 de sate. (*Pascu, IV*)

Anul 1341

Magistrul Martin, comite de Békés, a cerut regelui Carol al Ungariei moșa Vossyan (Vărșand) din comitatul Zărand, fostă proprietate a lui Șefan, fiul comitelui Alexandru. (*Fejer, VIII/3; D.I.R.T., XIV/4*)

Șefan neavând moșenitori, magistrul a primit moșa din Zărand *cu toate folosințele sale, s-o stăpânească în veci*. (*Codex Transylvaniae; D.I.R.T., XIV/4*)

Anul 1342

A fost pomenit Zărandul, într-un act de cedare a unor părți din vămile regale ale satelor și târgurilor din Bihor și Zărand către biserica din Oradea. (*Anjoukori okmanytar, IV*)

Anul 1347

La adunarea obștească, întrunită la Nădab în anul 1347 pentru judecarea tâlharilor și răufăcătorilor, a participat și comitele Nicolae al Zărandului, împreună cu vice-comitele și alți nobili ai comitatului. (*D.I.R.T., XIV/4*)

Tot în acest an, Ludovic I, regele Ungariei, a întărit prin puterea cuvântului său regal vânzarea pentru 50 de mărci a unui sfert din satul Wasakezu lui Dumitru, fiul cavalerului curții regale, Nicolae Lepes, din comitatul Zărand. (*D.I.R.T., XIV/4*)

Cetatea Dezna a fost condusă de castelanul magister Franciscus. (*Aradul*)

Anul 1350

Un act emis la 3 martie 1350 de capitulul din Oradea privind probleme de hotărnicie și moștenire, pomenește de patru guri de mine de aur în Kuzund (satul Chisindia) pe valea Crișului Alb, în Zărand. (*Anjoukori okmanytar, V; Fabian*)

Anul 1359

A fost consemnat în înscrisurile epocii Bybarch, voievodul Hălmagiului (*waivoda olakorum de Halmad*). (*Pascu, III*)

Anul 1362

Regele Ludovic al Ungariei a ordonat lui Andrei, fiul lui Dionisie, comandant (castelan) al cetății Șiria, *să meargă cu toți românii și cu alți oameni și slugi, pedestri și călări [...] unde îi va spune omul său, Nicolaus de Zudar*. (*Greffner*)

Anul 1363

Printr-un act, regele Ludovic al Ungariei a întărit *pentru Gheorghe Orășean din Pâncota* dreptul de spălare a aurului pe pârâul Kuszund din Chisindia. (*Fejer, IX/3*)

Anul 1366

Este menționat în documente cel dintâi cneaz de obște din Zărand, cneazul Șerban din Aciua. (*Pascu, III*)

Anul 1374

Capitulul Episcopiei din Oradea avea în posesie 51 de sate și jumătăți de sate în comitatele Bihor, Crasna, Zărand și Cenad. (*Pascu, III*)

Anul 1375

Biserica ortodoxă de piatră din Crișcior a fost zidită și pictată între anii 1375-1395. Conform inscripției în limba slavonă din tabloul votiv, ctitor al bisericii a fost jupanul Bălea sau Bolea. (*Mager, I; Trifescu*)

Anul 1387

Laszlo Losonczy, ban de Severin cu proprietăți în zona Zărandului, a emis primul act din Ineu. (*Chiș*)

În 11 februarie 1387, prin donația regelui Sigismund, o mare parte a comitatului Zărand a fost înglobată domeniului Losonczy, respectiv domeniile Pâncota, Ineu și Dezna, pe care le-a deținut până în 1550. (*Bodea; Monografia Moneasa*)

În părțile Zărandului, Aradului și Bihorului a acționat o ceată de haiduci, având în frunte pe căpitanul Alexe din Gepiș (Bihor). Din Zărand, în ceata lui Alexe au fost: Kynda (Câdea) și Hermann din Gurahonț, servitorul lui Peteu din Cil și Broda Stan din Iosaș. (*Pascu, III*)

Anul 1390

Într-o diplomă din 1390, în Țara Zărandului sunt pomenite șase districte românești: Hălmațiu, Căpâlna, Vârfurile, Arăneag, Crișul Alb și Ribița. (*Pascu, II; Greffner*)

Anul 1402

Ștefan, fiul voievodului din Nădab, fost vice-comite de Zărand, a reușit să se ridice la funcția de vice-voievod al Transilvaniei. (*Pascu, III*)

Anul 1403

Ioan de Morot, ban de Macva, a fost cinstit cu orașul Gyula și cu 42 de sate în comitatele Zărand și Békés, drept răsplată pentru credincioasele slujbe și vredniciile săvârșite. (*Pascu, III*)

Anul 1404

Voievodul Ioan din Țara Zărandului (zona Brad) conducea cel mai puternic și mai important voievodat, având în vedere numărul de sate și de bogății ale subsolului. (*Neag*)

Ladislau de Bollya figurează între trimișii regelui Sigismund la delimitarea unei moșii. Personajul este identic cu Laslău Bălea din pictura bisericii de la Crișcior. (*Mager, I*)

Sigismund, regele Ungariei a dăruit lui Bollya mai multe sate din Zărand, regele rezervându-și dreptul de a încasa dijma oilor din aceste sate. (*Hurmuzaki, I/2*)

Comite-suprem al Zărandului și pârcălab al cetății Șiria era Dimitrie, fiul regelui sârb Vukașin. (*Dragomir, Studii*)

Voievozii Moga și Ladislau din Băița stăpâneau în trei districte zărandene 50 de sate. Dregătoria de voievod a fost deținută de membrii familiei Moga timp de peste un secol, de la 1410 până la 1526. (*Pascu, III*)

Anul 1405

Regele Sigismund a dat în exploatare lui Ioan Maroth din zona Zărandului mai multe terenuri aurifere situate în apropiere de Ribița și Țebea. (*Costin*)

Popa (călugărul) Nicodim a lăsat o însemnare cu anul 1405, pe o evanghelie în limba slavonă. Înscrisurile sârbe spun despre el că a fost grec, cunoscător al scripturilor și orator vestit. Nicodim a stat o vreme în cetatea Șiria la castelanul Dimitrie care era și comite al Zărandului. (*Voștinaru*)

Anul 1406

Documentele vremii atestă la Agrișu Mare o cetate regală. (*Csanki, I*)

Anul 1407

Comite suprem al Zărandului a fost Dimitrie, fiul regelui Albaniei, care a fost și castelan regal al cetății Șiria, cel care l-a decapitat pe Albert Selendi, care se răsculase împotriva regelui. (*Dragomir, Studii*)

Anul 1409

Regele Sigismund de Luxemburg a donat magistrului Andrei de Teteni cetatea Agrișului și domeniul ei cu treisprezece sate. (*Studii*)

Anul 1410

Un document al capittului bisericii din Arad amintește la 10 octombrie 1410 despre cetatea Șiria și magistrul Laurențiu din Arad, fiul lui Valentin, instalat în proprietatea moșiei Heraclien. (*Greffner*)

Anul 1412

Commandant al cetății Șiria a fost Paul Derceskei, care a hărțuit sub diferite forme pe episcopul de Eger în posesiunile acestuia din Nyüvedtelke și Somboly. (*Greffner*)

Anul 1414

Voievodul Vasile cu frații săi a zidit Biserica Ortodoxă de piatră din Ribița între anii 1414-1417. (*Manciulea; Mager, I*)

Anul 1417

Pisania și tabloul votiv al Bisericii Ortodoxe de piatră din Ribița, sat din Țara Zărandului, îi menționează, la 15 iulie 1417, pe ctitorii români ai acesteia: jupan Vladislav, jupan Miclăuș și jupânița Stana. (*Mager, I; Trifescu*)

Anul 1423

Paul Zekel, voievod de Șomoșcheș din Țara Zărandului era membru al Societății *Sfântul Spirit* din Roma. (*Pascu, III; Studii*)

Este atestată mănăstirea franciscană *Sfânta Fecioară Maria*, situată, probabil, în pădurea Rovina de lângă Ineu. Mănăstirea a dăinuit până în anul 1558 și a fost ridicată pe cheltuiala lui Laszlo Losonczy. (*Chiș*)

Anul 1427

Satul Măgulicea, atestat documentar în 1427, a fost proprietate a diacului Menyhart, solgăbirău al Zărandului în anul 1655. (*Marki, II*)

Regele Sigismund a donat orașului Baia de Criș moșiile localităților zărandene Ribița și Țebea. (*Hurmuzaki, I/2*)

Anul 1430

În voievodatul Căpâlna din zona Gurahonțului este pomenit satul Cremenoasa, astăzi dispărut. (*O. Lupaș*)

Anul 1431

Comandant și castelan al cetății Șiria a fost pomenit Ioan Orszag de Guth, care, din 1436, a ocupat și funcția de comite suprem al Zărandului, din ordinul regelui Sigismund. (*Greffner*)

Anul 1438

Este menționat voievodul Toma de Nădab, din familia română înnobilită a Nădăbanilor. La cererea numeroșilor nobili români din Nădab, uneori au fost ținute în localitate și adunările comitatului Zărand. (*O. Lupaș*)

Anul 1439

Regele Albert al Ungariei (1437-1453) a luat sub protecția sa localitățile miniere Abrud, Baia de Arieș, Zlatna, Baia de Criș și pe toți locuitorii lor, ordonând ca libertățile lor să fie respectate. Printr-un decret din 1439, regele a dispus darea în arendă a minelor

și a domeniilor statului, oprind totodată introducerea și primirea în Ardeal a monedelor și banilor străini. (*Rusu Abrudean*)

Regele Albert al Ungariei a donat cetatea Țiria și domeniul acesteia cu cele 110 târguri, sate și orașe despotului sârb Gheorghe Brancovici, care a fost nevoit să părăsească Serbia ocupată de turci și transformată în provincie turcească. Localitatea Țiria a fost ridicată la rangul de târg, având unele privilegii față de celelalte localități ale domeniului. Gheorghe Brancovici a zidit în Țiria o biserică de piatră. Pârcălab al cetății Țiria era voievodul Ștefan (Stepan) de origine sârbă. (*Voștinaru; Greffner*)

Despotul Gheorghe Brancovici, care stăpânea și Ineu era și comite al lenopolei. (*Chiș*)

Satul Pleșcuța, atestat în 1439 sub numele Plesafalva (Pleskafalwa) aparținea în 1697 domeniului Hălmațiu (*Csánki, I*).

Districtul Căpâlna (Kapolna) a fost format din două voievodate (Căpâlna și Dezna) care cuprindeau 5 praedii (puste) și 45 de sate printre care se aflau Brusturescu, Cocioba, Craicova, Dieci, Dulcele, Dumbrăvița, Feniș, Iosaș, Valea Mare, Zemerzel, Zimbru. (*Mager, I; Pascu, IV*)

Satul Răstoci (Raztolch), atestat în anul 1439, aparținând pe parcursul anilor familiilor Huniade, Toldy de Szalonta și Petnehazy, a ajuns în 1697 în proprietatea familiei Bethlen. (*Csanki, I, Somogyi*)

Satul Țarmure (Czermora), atestat documentar în 1439, situat pe țărmurile Crișului Alb este una dintre cele mai vechi numiri românești din Zărand. (*Drăgan*)

În voievodatul Căpâlna din zona Gurahonțului este pomenit satul Vancea, astăzi dispărut. (*O. Lupaș*)

Anul 1440

Domeniul Țiria din comitatul Zărandului era proprietatea lui Gheorghe Brancovici, fostul suveran al Serbiei. Avea drept castelan administrator al cetății pe voievodul Ștefan. (*Manciulea; Pascu, III*)

Anul 1441

Satul Ionești (Iwanfalwa) a aparținut între anii 1441-1445 de domeniul Țiria. (*Csanky, I*)

Anul 1443

În vremea regelui Matei Corvinul, în Ardeal au funcționat patru tipografii, dintre care una la Țiria. (*Voștinaru*)

Anul 1444

Printr-un act de danie din 1444, despotul Gheorghe Brancovici a dăruit lui Iancu de Hunedoara cetatea Țiria și șapte districte românești cu 110 sate din comitatele Zărand și Arad (Cladova, Arăneag, Căpâlna, Ciuci, Crișul Alb, Hălmațiu și Ribița), împreună cu dreptul de patronat peste bisericile parohiale din Țiria, Galșa, Măsca, Baia de Criș și Băița și peste toate celelalte biserici, fie ele capele catolice, fie ale românilor, ca semn de mulțumire pentru eliberarea de sub turci a regatului Serbiei. (*Fejer, Genus; Hurmuzaki I/2; Mangra*)

A fost menționat documentar districtul Ribicza, cu centrul, probabil, la Crișcior. (*Pascu, IV*)

Anul 1445

Capitulul din Alba Iulia l-a pus pe Iancu de Hunedoara și pe fiii săi, Ladislau și Matia, în posesia castrului și domeniului Țiria din Zărand precum și în posesia celor

șapte districte românești dependente de acest domeniu, care cuprindea 110 sate. (Hurmuzaki I/2; Pascu, III)

Cetățile Șiria, Lipova, Șoimoș, Ineu și Dezna au format un brâu de apărare al granițelor vestice ale Transilvaniei spre câmpia Mureșului și a Crișurilor. În acest an, lancu de Hunedoara a vizitat personal cetatea și domeniul Șiria, pentru a se convinge el însuși de capacitatea ei de apărare. (Greffner)

Voievodul român Ladislau de Maroth din comitatul Zărandului a cerut voievozilor români din Zărand, Ladislau din satul Bolia, Ștefan din Birtin, Ioan din Valea Bradului, Șerban și Ioan din Ribița să cheme înaintea lor pe trezorerul Simion din Sibiu pentru a depune jurământ privind unele terenuri cu proprietăți controversate din Baia de Criș. (Hurmuzaki I/2; Mager, I; Ionaș)

Anul 1446

lancu de Hunedoara a scris voievodului român Moga din Zărand să permită trezorerului Simion din Sibiu să spele și să culegă aur din apele de la Baia de Criș. (Hurmuzaki, I/2; Mager, I)

Anul 1448

lancu de Hunedoara s-a instalat definitiv în cetatea și domeniul Șiria, la care Gheorghe Brancovici nu renunțase complet în 1444. Despotul Brancovici l-a trădat pe lancu și s-a aliat cu turcii. Ca pedeapsă, lancu i-a confiscat lui Brancovici toate bunurile aflate în Ungaria și Transilvania. lancu de Hunedoara a stăpânit cetatea și domeniul Șiria până în 1456. (Greffner)

Anul 1450

În Hălmagiu, la curtea voievodului Moga se afla popa Simion care a tradus patru evanghelii din limba slavonă. (Mager, I)

Anul 1451

Gheorghe Brancovici, despotul Serbiei s-a împăcat cu lancu de Hunedoara în privința unor vechi diferende și s-a obligat a-i da de soție lui Matia, fiul lui lancu, pe contesa Elisabeta. Cei doi au stabilit ca, în cazul nerespectării înțelegerii, Brancovici să piardă toate moșiile deținute în comitatele Bereg, Satu Mare, Bihor, Zărand și Banat. (Fejer, Genus; Hurmuzaki, II/2)

Regele Ioan Corvinul l-a confirmat pe voievodul Moga de Hălmagiu în drepturile sale de conducător al românilor din teritoriile întinse peste localitățile Căpâlna, Hălmagiu și Băița. Teritoriul voievodatului stăpânit de Moga și fiii săi, Mihai și Sandrin, cuprindea peste 150 de sate românești. (Mager, I; Manciualea)

Gubernatorul Transilvaniei, lancu de Hunedoara a dat în arendă unui sas din Sibiu numit Simion exploatarea minelor sale de aur din Baia de Criș pentru suma de 4 mărci de aur pe an. (Hurmuzaki, II/2)

Anul 1455

În calitate de comite al Ienopolei, Gheorghe Brancovici a cerut lui lancu de Hunedoara permisiunea de a zidi mănăstirea ortodoxă cu hramul *Sfântul Nicolae*, situată pe locul din fața clădirii Băncii Comerciale de astăzi. Biserica a existat până în anul 1784. (Chiș)

Anul 1456

La moartea lui lancu de Hunedoara, cetatea și domeniul Șiria au intrat în posesia fiului său, Matei Corvinul, care a devenit rege al Ungariei. (Greffner; Aradul)

Anul 1458

Pentru merite în lupta împotriva turcilor, cetatea și domeniul Șiria au fost cedate de regele Matei Corvinul unchiului său, Szilagyi Mihaly, fost guvernator al Ungariei și comandant de oști. După unele neînțelegeri temporare, Matei Corvinul l-a numit guvernator al Ardealului pe unchiul său iar cetatea și domeniul Șiria au rămas în posesia lui Szilagyi până la moartea lui, în anul 1464. (*Aradul*)

Anul 1464

După moartea lui Szilagyi Mihaly, regele Matei Corvinul a donat cetatea și domeniul Șiria cu 99 de localități lui Bathory Ștefan și celor cinci fii ai săi, ca recompensă pentru serviciile aduse țării în luptele împotriva turcilor, cehilor și slovacilor. (*O. Lupaș; Greffner*)

Este pomenită cetatea Maroth din ținutul Zărandului. (*Pascu, II*)

Anul 1469

Este atestată documentar cetatea nobiliară Șimand în proprietatea familiei Maroty, dăruită în anul 1482 lui Ioan Corvinul. (*Aradul*)

La Șimand, este pomenit *castellum Simand*. (*Pascu, II*)

Anul 1471

Matei Corvinul, regele Ungariei a dat sașilor din Transilvania dreptul de a spăla aur în ținutul Hunedoarei și în alte părți din Zărand. (*Hurmuzaki, II/2*)

La Chisindia, este pomenit *castellum Keöszend*. (*Pascu, II*)

Anul 1472

Domeniul Losonczy din ținutul Zărandului care a cuprins 80 de sate, încorporând și localitățile Pâncota, Ineu și Dezna a fost administrat de comandantul cetății Ineu. (*Monografia Moneasa*)

Anul 1475

Este pomenit satul Nicolești (azi dispărut), loc de reședință al unui voievod român din Zărand. (*Manciulea*)

Târgul Pâncota a apărut în documentele vremii cu 630 de locuitori contribuabili și 120 de săraci. (*Pascu, II; Marin*)

Anul 1478

În vremea regelui Matei Corvin (1478), comitatul Zărand aparținea Coroanei regale maghiare. (*Manciulea*)

Ștefan Bathory, judele curiei din Ungaria la 1478, a ordonat capitlului din Arad să cerceteze cazul voievodului român Ștefan din Zărand și a altor câțiva nobili din acele părți, care, trimitând un număr de oameni înarmați, au omorât un iobag al mănăstirii Bulci iar pe alții i-au prins și i-au închis în cetatea Deznei. (*Hurmuzaki, II/2*)

Anul 1481

Este pomenit Ioan Coasa de Hălmagiu într-un proces cu o vie de la Covăsânt. (*Mager, I*)

Anul 1483

În acest an, 43 de țărani din două sate din Zărand au fost învinuiți de violență. (*Pascu, III*)

Anul 1493

Sunt pomeniți în documentele de epocă Ștefan din Buceava, cneaz de obște din Zărand și voievodul Vasile din Arăneag. (*Manciulea; Pascu, II-III*)

Documentele de epocă pomenesc drept castelan al cetății Șiria pe Bogdan. (*Greffner*)

Anul 1494

Ladislau Moga, descendent al familiei Moga din Hălmațiu a fost provizoriul curial al cetății Șiria. (*O. Lupaș; Mager, I*)

Este menționat documentar voievodatul Ineului cu trei voievozi: Vasile din Arăneag, Paul Szekely din Șomoșcheș și cneazul Mircea (*Mercse cnez*) din Iaroslofalva. (*Pascu, III*)

Comitatul Zărand a avut în structura sa teritorială 441 de așezări și 4674 de porți. (*Pascu, II*)

Anul 1495

La Șomoșcheș a existat un voievodat valah, fiind cunoscuți pentru diferite perioade voievozii Paul Szekely, Matei, Ioan și Gașpar. (*O. Lupaș*)

Anul 1498

Somi Jozsa, comitele suprem al Zărandului, a dat ca zălog lui Berekszo Hagymas Miklosnak, pentru 750 de forinți de aur ungurești, localitățile Bewkewn (Buteni), Apa și Lonya. (*Someșan*)

Anul 1510

Satele Poiana (Polyana) și Tisa (Thiza) au fost proprietăți ale marchizului George de Brandenburg. În 1553, Poiana a devenit proprietate a familiei Losonczy (*Márki, I*) iar Tisa, din anul 1764, proprietatea a contelui Bethlen Gabor. (*Csanki, I*)

Anul 1514

A izbucnit răscoala condusă de Gheorghe Doja. Răsculaților li s-au alăturat și iobagii din Șiria, care au ocupat cetatea. (*Voștinaru*)

Voievodul de Ciuci (Vârfurile) a îndeplinit un rol însemnat în timpul răscoalei lui Ghorghe Doja, fiind cel care a predat răsculaților cetatea Șoimoș. (*Marki, I; O. Lupaș; Mager, I; Pascu, III*)

Anul 1516

Cetatea și domeniul Dezna s-au aflat în posesia văduvei lui Losonczy Ștefan. (*Monografia Moneasa*)

Castelan al cetății Șiria era Stepan. (*Greffner*)

Anul 1519

Orașul Baia de Criș din ținutul Zărandului a fost decretat oraș liber regesc, printr-un decret al regelui Ludovic II. (*Pascu, II*)

Anul 1523

Domeniul cetății Șiria, parte teritorială însemnată a comitatului Zărand, cuprindea 120 de localități sau părți de localități. Urbariul din 1525 cu cele 120 de localități ale sale număra 2.037 de supuși și anume: 1.836 erau iobagi, 96 erau jeleri iar restul erau libertini și oameni în serviciul cetății. (*Prodan*)

Anul 1525

Pe domeniul cetății Șiria exista voievodatul lui Moga cu 48 de sate printre care Târnăvița, Obârșia, Râșculița, București, Hărțăgani, Buceava, Brad ș.a. (*Pascu, III*)

Alte voievodate de pe cuprinsul domeniului erau în zona Arăneag și Nădab. (*Greffner*)

Petru, fiul voievodului Mihail din Sârbii de Sus, avea în proprietate o vie, opt boi, patru cai și patruzeci de oi. (*Pascu, III*)

Din cele 120 de așezări ale domeniului Șiria, în 21 sunt menționați cnezi. (*Pascu, III*)

Judecătorii și jurații orașelor Baia de Arieș, Abrud, Roșia Montană, Băița și Baia de Criș reglementează spălarea aurului din văi și pâraie. (*Rusu Abrudean*)

Anul 1526

Comitatul Zărand, aparținând până în 1526 Ungariei, se întindea de la Stânca Vulcan (Buceș) până în comitatul Békés, ocupând toată valea Crișului Alb. După dezastrul de la Mohacs, puterea turcească s-a întins și asupra comitatelor Zărand și Arad, iar o parte a Ungariei (inclusiv Buda), căzând sub stăpânirea turcească, a fost transformată în pașalâc, în 1541. (*Voștinaru*)

În Dieta de la Alba Iulia s-a hotărât contopirea teritoriilor neocupate de turci din comitatele Arad și Zărand și formarea unui singur comitat sub denumirea Arad-Zărand, care, în 1658, a fost alipit comitatului Hunedoara. (*Studii*)

Anul 1528

Atacată de 600 de turci, cetatea Șiria a fost apărată de castelanul român al lui Bathory, Balica, asediul fiind respins. (*Greffner*)

Anul 1529

Prin trădarea preotului catolic Mihai din Șiria, trupele lui Ioan Zapolya, voievodul Transilvaniei, pretendent la tronul Ungariei, au ocupat cetatea Șiria. (*Voștinaru*)

Anul 1532

Scrierile și harta lui Honterus menționează centrul minier al aurului de la Keöszend (Chisindia) din Țara Zărandului. (*Studii; Pârva*)

Anul 1538

Prin pacea de la Oradea, Zărandul a fost rupt de Ungaria și alipit Ardealului. (*Aradul*)

Anul 1541

În zona Zărandului, documentele de epocă menționează patru voievodate și 16 crainici, dregători cu atribuții judiciare și fiscale. (*Aradul; Pascu, III*)

Anul 1542

Cetățile Șiria și Gyula au aparținut lui Pathoki Francisc. (*Voștinaru*)

În anii 1542 și 1543, nobilimea din comitatele Bihor, Timișoara, Zărand, Arad etc., întrunită într-o adunare particulară la Oradea, a trimis un deputat la regele Ferdinand pentru a-i declara supunere și fidelitate. (*Hurmuzaki, II/4*)

Anul 1550

Dieta feudală a Transilvaniei întrunită la Cluj, i-a comunicat reginei Isabella să invite pe comiții Hunedoarei și Zărandului să pedepsească pe hoții și făcătorii de rele din aceste comitate. (*Hurmuzaki, II/4*)

Anul 1552

Într-un raport asupra veniturilor regești din Transilvania, comisarul regal Georg Werner notează că, la Baia de Criș s-a aflat o exploatare de aur și argint iar *băieșii* aurului erau aproape toți români. (*Pârva*)

Anii 1552-1595

Comitatul Zărand a fost organizat ca sangeac cu reședința la Ineu. În acest interval de timp, comitatul Arad și partea de sud a comitatului Zărand, inclusiv cetatea Ineu, au fost ocupate de turci. În timpul ocupației turcești, în 1595, voievodul Mihai Viteazul a recucerit cetățile Lipova, Arad și Ineu. La Lipova și Ineu a instalat pârcălabi munteni, cel de la Ineu îndeplinind și funcția de comite al Zărandului, până în vara anului 1600. (*Aradul*)

Anul 1553

În comitatul Zărandului au fost voievodatele Hălmațiu, Căpâlna și Băița și domeniul familiei Moga, cuprinzând 50 de sate. (*Pascu, III*)

Anul 1561

În anul 1561, 49 de sate, pertinențe ale cetății Gyula din comitatul Békés, erau parte componentă a comitatului Zărand. (*Meruțiu*)

Sub denumirea de Boros Megyes, satul Măderat făcea parte din comitatul Zărand, districtul Ineu, devenind, mai târziu, proprietatea principelui Andrei Bathori. (*Vancu*)

Ineu este menționat în documentele vremii ca fiind un târg cu 38 de porți și 160 de case. (*Pagini*)

Denumirea satului Sârbi (Szerb) provine de la unele familii de români (ca Bara, Goia) care au fost colonizați în sat dintr-o regiune sârbească. În anul 1561, această localitate a fost proprietatea lui Bathori iar de la anul 1626 până în 1645 a aparținut familiei Potrohazy. În 1732, a devenit proprietatea ducelui Rinaldo de Modena. (*Monografia Hălmațel*)

Anul 1562

Mehmed Socoli a administrat sangeacul Aradului, care cuprindea trei nahii: nahia Zărandului formată din 67 de sate și 1087 de case, nahia Bichișului cu cetatea Gyula, formată din 61 de sate cu 1.407 case și nahia Aradului formată din 59 de sate cu 719 case. (*Bodea*)

Anul 1564

O numărătoare a gospodăriilor din comitatele Zărand și Arad a înregistrat 2.144 de porți și 55.000 de suflete. (*Mager, I*)

Anul 1565

O conscripție a anului 1565 a înregistrat în satul Syry (Șiria) a domnului de pământ Andrei Bathory din comitatul Zărand un număr de 46 de porți (*portae*) adică 46 de case de locuit. (*Greffner*)

S-a constituit nahia Ineu prin cucerirea de către turci a ultimelor părți din comitatul Zărand. Begul Halul a transformat nahia de Ineu în sangeac de Ineu și Pâncota, cu reședința în Ineu, încorporând și cetatea și domeniul Dezna. (*Bodea*)

Anul 1566

După cucerirea cetăților Șiria, Pâncota, Ineu și Dezna, turcii au devenit stăpâni ai Zărandului de câmpie. Stăpânind cetatea Ineului până în 1595, turcii au făcut dese incursiuni și jafuri pe întreaga vale a Crișului Alb chiar și în Zărandul montan, în ținutul situat la est de Hălmațiu, arondat administrativ Principatului Transilvaniei. (*Meruțiu*)

Nicolae Ciuceanu, comandantul palâncii din Vârfurile, împreună cu oștenii Tamaș și Mihai Fârtan, în fruntea unei cete de 30 de haiduci, au capturat pe spahiul Hassan din Ineu în zona satului Chisindia. Ciuceanu l-a ținut prizonier pe turc până la achitarea sumei de 300 de floreni pentru răscumpărare. (*Szalay*)

În regiunea Ineului sunt menționați voievozii Francisc Bota și Alexandru. (*O. Lupaș*)

Anul 1567

Suleiman al II-lea a dat în stăpânire cetatea Deznei principelui Ioan Sigismund, fiul lui Zapolya, care a donat-o apoi lui Gheorghe Bebek, cetatea ajungând astfel sub dublă stăpânire: transilvană și otomană, din partea turcească fiind controlată de begul din Ineu. (*Monografia Moneasa*)

Anul 1572

Robii cetății Șiria au adresat o plângere marelui vizir Mehmed Socoli, cerând îmbunătățirea situației lor, reclamând nedreptățile demnitarilor turci și jafurile militarilor turci din cetate. (*Greffner*)

Țăranii din ținutul de mijloc al Crișului Alb au înaintat marelui vizir Mehmed o plângere privind nelegiuirile nobilimii din ținutul Ineului, Beliului, Deznei și Ciuciului, în strânsă legătură cu lotrii codrilor care făceau prăpăd în populația supusă Porții. Plângerea a fost dusă vizirului de Nicolae Bălaj din părțile Ciuciului. (*Bodea*)

Turcii din Ineu s-au plâns că Nicolae Ciuceanu, administratorul palâncii din Vârfurile, adăpostește hoții care pradă satele aflate sub administrație turcească. (*Szalay*)

Districtul Căpâlna cuprindea 21 de sate, iar înainte de ocupația turcească număra 67 de sate. (*Mager, I*)

La Șimand, în ziua de Sfântul Gheorghe, este menționată organizarea unui târg. (*Marki, II*)

Anul 1573

Principele Ștefan Bathory a emis la Alba Iulia pentru Baia de Criș un act privilegiat privind statutul de târg, drept pierdut de localitatea Brad. Condiția de acordare era de a preda fiscului a opta parte din aurul, argintul și toate minereurile care se extrăgeau în localitate. (*Neag*)

Anul 1574

Sangeacul turcesc din zona cetăților Ineu și Dezna cuprindea 113 sate administrate de begul Halul. (*Marki, II*)

Anul 1577

În Hălmagiu a fost pomenit voievodul Lupu. (*Studii*)

Anul 1585

Partea de câmpie a ținutului Zărandului până la Vârfurile a fost cucerită de turci. (*Mager, I*)

Baronul Felician Herberstein, descendentul unei mari familii din Austria, raporta principelui Ștefan Bathory, în 22 decembrie 1585, că a executat ordinul său de a vizita minele de aur de la Zlatna, Almaș, Ruda, Brad, Abrud și Băița pe care le descrie amănunțit și face propuneri pentru luarea de măsuri spre a le spori producția. (*Rusu Abrudean*)

Anul 1591

Garnizoana turcă din cetatea Șiria număra 37 de militari care primeau ca leafă pe anul 1591 suma de 65.320 ace, echivalentă cu 544,2 galbeni. (*Greffner*)

Anul 1592

Balica Mihaiu a fost comandantul cetății Șiria. Despre el se crede că a zidit biserica ortodoxă veche din Șiria și biserica voievodală din Hălmagiu. (*Mager, I*)

Anul 1594

A ființat la Ineu Episcopia Ortodoxă a Ienopolei până în anul 1706, când sediul Episcopiei s-a mutat la Arad. (*Pagini*)

Vlădica Teodor, titularul diecezei Lipova și Ineu, banul Sava și Dochian s-au pus în fruntea răscoalei populației împotriva turcilor. Răsculații au primit ajutoare materiale din partea lui Mihai Viteazul prin banul de Lugoj, George Palatici. Răscoala a fost înfrântă datorită slăbului sprijin acordat de principele Sigismund Bathory. (*Voștinaru*)

Anul 1595

Cetatea Dezna, târgul Sebiș, 47 de sate întregi, 7 puste, minele de fier și izvoarele termale de la Moneasa au fost donate de dieta Transilvaniei lui Kornis Gaspar de Göncz-Rusca, consilier, căpitan de Huszt și comite suprem al Maramureșului, în semn de prețuire pentru serviciile militare. (*Monografia Moneasa*)

În lupta de la Călugăreni a voievodului Mihai Viteazul împotriva turcilor au luptat și cete de țărani supuși voievozilor români din Clit, Hășmaș și Archiș din Țara Zărandului. (*Mager, I*)

La aflarea veștii că Mihai Viteazul i-a înfrânt pe turcii lui Sinan-pașa la Călugăreni, garnizoana turcească a părăsit cetatea Ineu la 21 octombrie și cetatea Șiria la 25 octombrie 1595. (*Mager, I; Aradul*)

Hoardele tătare au iernat în cetatea Șiria în iarna anului 1594-1595, dedându-se la numeroase abuzuri față de populația locală. (*Greffner*)

Soliman cel Sprâncenat, pașa Timișoarei, a dat ordin tătarilor să asedieze Lipova și să pustiască ținutul dintre Criș și Mureș, așa încât să *nu rămână piatră peste piatră*, ordin pe care tătarii l-au executat. (*Voștinaru*)

Anul 1597

Izvoarele termale și minele de fier din Moneasa au fost amintite pentru prima dată în 24 aprilie 1597, când principele Sigismund Bathory a acordat lui Kornis Gaspar, la Alba Iulia, o diplomă de proprietate. (*Monografia Moneasa*)

Cetatea Șiria aparține lui Segney Nicolae. (*Voștinaru*)

Anul 1598

Este pomenit ierarhul Vasile, episcop al lenopolei. (*Pagini*)

Anul 1599

Încercând zadarnic să ocupe cetatea Ineu în primăvara anului 1599, tătarii își continuă expedițiile de jaf pe valea Crișului Alb spre Hălmagiu, ajungând până la Baia de Criș. (*Mager, I*)

În 22 octombrie 1599, oștile ardelene de sub commanda lui Gheorghe Borbely au asediat și cucerit cetatea Ineu iar în 5 noiembrie au cucerit și cetatea Șiria. După bătălia de la Șelimbăr din 29 octombrie, câștigată de Mihai Viteazul împotriva lui Andrei Bathory, principele Transilvaniei, cetățile Lipova, Ineu și Șiria au fost întărite cu garnizoane românești, având în frunte comandanți fideli voievodului Mihai. La Șiria era Ioan de Seliște, descendent al voievozilor români din părțile Zărandului. (*Mager, I; Greffner*)

Cetățile Ineu, Șiria și Lipova, intrate sub stăpânirea lui Mihai Viteazul după ocuparea cetății Alba Iulia erau râvnite și de generalul Gheorghe Basta. (*Voștinaru*)

În cetatea Ineu este amintit voievodul Farcaș. (*O. Lupaș*)

Anul 1600

Voievozii din Archiș, Botfei, Hășmaș și Clit au ieșit de sub stăpânirea cetății Oradea, care stătea în puterea lui Basta și s-au supus căpitanului cetății Ineu, aliat al lui Mihai Viteazul. (*Voștinaru*)

După asasinarea lui Mihai Viteazul de către oamenii generalului Gheorghe Basta, Ioan de Seliște, castelanul cetății Șiria, a fost trădat de Fekete Mate, un subaltern din cetate și omorât de soldații lui Petnehazy, comite suprem al Zărandului și castelan al

cetății Ineu, subordonat generalului Basta și nobilimii maghiare din comitatele Arad și Zărand. (*Greffner*)

La Muzeul Tehnic al Căilor Ferate din Berlin este expus un vagonet de mină confecționat din lemn, pe șine tot din lemn, prevăzut cu schimbător de macaz, descoperit la Ruda-Brad, confecționat de minerii valahi în jurul anului 1600. (*Neag*)

Anul 1601

Unii membri ai familiei Moga de Hălmațiu locuiau și la Ineu. Un reprezentant al acesteia, Ștefan, oștean în cetatea Ineu, a fost martor la instalarea lui Ștefan Toldy în domeniul Ineului. Tot în calitate de martori au fost prezenți și Martin și Coloman Coasa, locuitori ai Ineului, originari tot din Hălmațiu. (*Mager, I*)

Principele Bathory Sigismund a donat consilierului său, Toldy Istvan de Salonta, cetatea și orașul Ineu precum și așezările: Vânători, marele și micul Nyuved, Gella, Rokszin, Arko, Arkosto, Mogyoros, Uj-Arkos, Monostor, pusta Sf. Dionisie și încă părți din 84 de sate și puste ce aparțineau de Boros Jenö și cetatea Fejervar. (*Marki, II*)

Anul 1604

În zona Hălmațiuului a izbucnit ciuma, care a făcut multe victime. (*Mager, I*)

Anul 1605

Cetatea Șiria, stăpânită de Petnehazy, comandantul cetății Ineu, a fost ocupată de turci. (*Voștinaru; Greffner*)

Turcii pașei din Timișoara au jefuit orașul Baia de Criș. (*Pârva*)

Anul 1606

Comandant al cetății Șiria a fost turcul Hussein-bei. (*Voștinaru; Greffner*)

Anul 1607

Sigismund Rakoczy, principele Ardealului, a scutit cetatea Dezna de a presta munci pentru întărirea cetății Ineu. (*Bodea*)

În 17 august 1607, la Alba Iulia, Sigismund Rakoczy a conferit lui Mathei Olah din Ineu (Borosjenö, AR) blazon și l-a înnobilat. (*Administrația, VII; Szemkovics*)

Anul 1608

Gabriel Bathori a conferit lui Michael Literati din Ineu blazon și l-a înnobilat. (*Administrația, VII*)

Anul 1609

Comandant al cetății Șiria a fost turcul Jurali (aga Gurali). Garnizoana cetății era compusă din soldați turci și sârbi. (*Voștinaru; Greffner*)

Anul 1612

Dieta Transilvaniei a hotărât în 15 mai 1612 ca domeniul și cetatea Deznei să fie administrate de Kerestesy Paul de Nagymegyér și de soția acestuia, Nemes Dorotea, care a intrat efectiv în posesia bunurilor la 27 martie 1613. Kerestesy Paul a îndeplinit din 22 octombrie 1612 și funcția de ban al Lugoșului și Caransebeșului. (*Monografia Moneasa*)

Anul 1613

Pentru ajutorul primit în ocuparea tronului, principele Gabriel Bathory a predat turcilor cetățile Lipova, Arad și Ineu. Cetatea Ineu, garnizoana și comandantul nu s-au supus ordinilor și nu au acceptat ocuparea turcească. (*Greffner*)

Cu tunurile aduse din cetatea Ineu, Petnehazy a încercat să cucerească cetatea Șiria, pe care a bombardat-o timp de două săptămâni, dar cetatea a rezistat. (*Greffner*)

După moartea lui Gabriel Bathory (1613), proprietar al cetății Șiria a ajuns Petnehazy. (*Voștinaru*)

Anul 1619

În 15 mai 1619, la Alba Iulia, Gabriel Bethlen a conferit lui Gaspar Tiriak (Cziriak) din Ineu blazon și l-a înnobilit. (*Administrația, VII; Szemkovics*)

Cetatea Dezna a fost cedată de către principele Gabriel Bethlen lui Marcu Cercel-vodă. (*Pârva*)

Anul 1620

S-a născut în Ienopolea (Ineu de astăzi, județul Arad) Sfântul Ierarh Mărturisitor Sava II Brancovici (1620-1683), mitropolit al Transilvaniei, apărător al credinței strămoșești în vremea propagandei calvine. În calitate de protopop și episcop al Ienopolei și apoi de mitropolit al Transilvaniei, a făcut rânduiele pentru administrarea Bisericii Ortodoxe în vremuri grele, când aceasta nu era recunoscută de statul feudal maghiar, dând dispoziții în scris cu privire la săvârșirea slujbelor în limba română și promovând pentru români un început de școală în tinda bisericii. Pentru credința sa, a suferit închisoare, prigoană, batjocură și torturi. A fost canonizat și trecut în rândul sfinților, fiind prăznuit în fiecare an, la 24 aprilie. (*Mangra*)

Anul 1626

Dieta Transilvaniei a hotărât unirea teritoriilor neocupate de turci din comitatele Zărand și Arad într-un singur comitat, numit Arad-Zărand. (*Pascu, IV*).

Anul 1628

Longhin Brancovici, nepotul lui Sava I Brancovici și frate cu Ioan, tatăl mitropolitului Sava II Brancovici, a fost hirotonit ca episcop al Ienopolei de către Chiril, mitropolitul Constantinopolului. (*Mangra*)

Anul 1633

Cetatea Deznei împreună cu cele 39 de sate aparținătoare, 2 bunuri parțiale și 6 puste au intrat prin moștenire și pe baza unei diplome princiare, la 1 noiembrie 1633, în posesia lui Kornis Sigismund, fiul lui Kornis Gaspar, comite suprem al Zărandului și Bihorului. (*Monografia Moneasa*)

Anul 1634

La 1 iulie 1634, în Alba Iulia, principele Gheorghe Rakoczy I a conferit nobilitate și blazon lui Matei Longh de Cărand (Karand, AR). (*Szemkovics*)

Principele Gheorghe Rakoczy I a încercat să negocieze cedarea cetății Șiria de către turci trupelor transilvane, trimițând o delegație pentru negociere în frunte cu Gheorghe Apaffi. Condițiile cerute de turci, neacceptate de partea transilvană, au dus la întreruperea tratatelor și reluarea luptelor. Turcii, stăpâni ai Șiriei, au pornit o campanie de jefuire a satelor din podgoria arădeană, până la Ineu. (*Voștinaru; Greffner*)

Anul 1636

Turcii din Gyula au atacat Pâncota și Șiria, ucigând localnici și luând ostateci 14 copii și multe vite. În 16 octombrie 1636, haiducii din cetatea Ineu, ajutați de localnici i-au înfrânt pe turci la Șiria, luându-le înapoi prăzile și ostatecii, printre care și pe cei 14 copii. (*Voștinaru; Greffner*)

Anul 1637

Cetatea Dezna a ieșit de sub jurisdicția cetății Ineu și a fost dăruită de Gheorghe Rakoczy I lui Sigismund Kornis, fost prefect al Zărandului. (*Bodea*)

Anul 1640

Din cauza tulburărilor provocate de turci și mai ales din pricina prigoanei calvine, Longhin Brancovici, *mitropolit de Inău*, s-a retras în Țara Românească, la mănăstirea Comana, unde l-a chemat și pe nepotul său, viitorul mitropolit Sava II Brancovici, pentru a-și desăvârși anii de învățătură. Longhin a răposat și a fost înmormântat la mănăstirea Comana, pe piatra de mormânt fiind inscripția: *Cu mila lui Dumnezeu, Longhin cu neamul dintre Corenici- Brancovici, arhiepiscop de Inău. (Mangra)*

Anul 1642

La 20 februarie 1642, în Alba Iulia, Gheorghe Rakoczy I a conferit nobilitate și blazon lui Ioan Farkas din Ineu. (*Administrația, VII; Szemkovics*)

Anul 1643

Principele Transilvaniei Gheorghe Rakoczy I a transformat cetatea Ineului în fortăreață de prim rang și, într-un document din 20 iunie 1643, a denumit-o *ars nostra Boros-lenö. (Mangra)*

Pentru românii din Zărand, a înființat un protopopiat reformat în Ciuci. În acest protopopiat, în 1648, l-a întărit cu funcții pe Petru Csucsy dar, pentru încasări de vamă ilegale, activitatea de vamă a fost sistată în 1665. (*Mager, I*)

Anul 1645

S-a născut în lenopolea (Ineul de astăzi, județul Arad) cronicarul Gheorghe Brancovici, fratele mitropolitului Sava Brancovici, ridicat la rangul de conte, în 20 septembrie 1688, de împăratul Leopold. Condamnat pe nedrept în urma unor intrigi politice, a stat 22 de ani în închisoare la Viena și Eger, unde a murit în 17 septembrie 1711. (*Mangra*)

În sangeacul cetății Vilagos erau cuprinse următoarele așezări: Lepeskalocsa, Bokony, Szlatina, Nyagra, Bohany, Nadalbest, Dancsafalva, Also și Felsomenyed, Bolcsenest, Gosd, Bajnokfalva, Tekeres, Sebes, Dumbrovicza, Ignest, Laz, Sara, Szuszan, Felsokorotna, Jozsas, Prasafalva, Deakfalva, Zemerzel, Rosia, Agya, Talpas, Totfalu, Barakony, Taman, Rokszin și Feltot. (Lukinich)

Anul 1648

După moartea lui Kornis Sigismund, acesta neavând urmași pe linie directă, în 3 noiembrie 1648, bunurile sale au intrat în stăpânirea nepotului său, Kornis Francisc. (*Monografia Moneasa*)

Cetatea Dezna a intrat sub stăpânirea turcească până în 1693. Legenda spune că, în 1693, fetele și femeile, aflate prizoniere aici, au dat foc depozitului de pulbere, distrugând cetatea. De la acea dată, cetatea nu a mai fost locuită. (*Bodea*)

Anul 1649

Gyulay Ferencz de Marosnemety, căpitan de Deva, Ineu și Oradea a fost și prefect al Zărandului. (*Marki, II*)

Gheorghe Rakoczy II a înnobilit și a oferit blazon familiei Kenez din Ineu, familie formată din: soții Ion și Margareta și fiii lor Teodor, George, Ion, Petru și Andrei precum și familiei Fejer Ladislau, tot din Ineu. (*Administrația, VII*)

Un descendent al familiei Feier din Ineu a fost avocatul memorandist Feier Georgiu. (*Identitate*)

Anul 1650

Domeniul Ineu cuprindea 63 de sate în întregime, 15 sate (moșii) parțiale și 16 puste. Căpitan al cetății era inginerul și matematicianul Gavril Haller, care a făcut unele

modificări ale construcției, dându-i forma actuală. Paza cetății era încredințată unui număr de 150 de călăreți. (*Pagini*)

Conform unui decret emis în 1650, în timpul domniei lui Gheorghe Rakoczy II, Șiria împreună cu Galșa și alte 14 sate au fost donate fiscului. (*Greffner*)

Satul Lazuri (Lazwfalwa) aparține cetății Ineu. (*Marki, II*)

Anul 1651

Comitatul Zărand încorporează (cuprindea) în teritoriul său cetățile Gyula, Șiria, Ineu și Dezna, cu pertinențele lor. (*Fabian, Kozma*)

Anul 1653

Gheorghe Rakoczy II a oferit nobilitate și blazon lui Nicolai Turi din Ineu. (*Administrația, VII*)

Anul 1654

La 14 mai 1654, în Oradea, Gheorghe Rakoczy II a conferit nobilitate și blazon nemților Nicolai și Stephan Tepei de Ineu (Borosjenö). (*Szemkovics*)

Anul 1655

În 28 octombrie 1655, principele Gheorghe Rákóczy II a ridicat la rangul de nobil pe Faur Mihaiu din Hălmațiu, iobagul văduvei Bracsay Akos. (*Mager, I*)

Anul 1657

Din porunca Porții, Gheorghe Rákóczy II a fost detronat din funcția de principe al Transilvaniei și în locul lui a fost înscăunat Rhedey Ferenc. Noii reprezentanți ai puterii nu au fost acceptați de armata cetății Ineu, militarii refuzând să depună jurământul, încurajați fiind de însuși comandantul cetății Ineu, Ujlaki László. Loialitatea acestuia creează condiții ca, în anul 1658, Gheorghe Rákóczy II să ocupe, din nou, scaunul domnesc. (*Mager, I*)

Anul 1658

Zona Ineului și partea de sud a comitatului Zărand au fost ocupate de turci. (*Aradul*)

Cetatea Ineului a fost asediată de turci, cărora căpitanii au predat-o fără luptă. Abandonată de apărători, cetatea și orașul au fost incendiate de turci. Guvernatorul cetății a fost numit Ali-pașa de Buda iar domeniul aparținător cetății a fost organizat ca sangeac. Ali-pașa a întărit cetatea, căutând să repare stricăciunile asediului din 1658. (*Mager, I*)

La 8 octombrie 1658, principele Gheorghe Rakoczy II l-a numit căpitan al cetății Dezna pe Veer Gheorghe. (*Monografia Moneasa*)

Comitatul Arad-Zărand, nou constituit (1626), a fost anexat comitatului Hunedoara. (*Pascu, IV*).

Anul 1660

Gheorghe Rakoczy II a conferit nobilitate și blazon lui George Koszta și fiilor săi, Ștefan și Mihail, din Apatcu și lui Fasia (Fazsi) din Iermata Neagră. (*Administrația, VII*)

Anul 1662

Lângă cetatea Ineului, s-a construit moscheea turcească care a dăinuit până în 1950. În perioada 1702-1858, moscheea a fost folosită ca lăcaș de rugăciune catolic până la construirea bisericii romano-catolice. (*Chiș*)

Anul 1664

Hasim, comandantul garnizoanei Ineu a avut în subordine 60 de sate din zonă, datorită cuceririlor făcute de turci după anul 1659. (*Mager, I*)

La 11 mai 1664, principele Transilvaniei Mihail Apaffi a dat titlu de noblețe familiei Pag de Cristești. Administrația comitatului Zărand a recunoscut la 1 februarie 1768 titlul de nobil al lui Ioan Pag și al fiului său, Ștefan, locuitori în Cristești și Ineu. (*Fabian; Mager, I*)

Anul 1665

Mai multe familii din părțile Boros-Ineului: Ioan Popa, Toma Faur, Marcu Faur, Tripon Cocioabă, George Cocioabă, George Curechiu, Ignatiu Vankully (Vancu) au fost alungate de turci din vetrele lor străbune și s-au stabilit în părțile Teiușului. (*Mangra*)

Anul 1666

Mihail Apaffi I a conferit titlul de nobil și blazon lui Szabo și lui Sztan din Ineu. (*Administrația, VII*)

Anul 1667

În 11 mai 1667, Mihail Apaffi I a conferit nobilitate și blazon lui Pag (Pagh) de Cristești (Kristesti, AR). (*Szemkovics*)

Anul 1670

La Hălmațiu, într-o zi de târg (9 ianuarie 1670), au năvălit 400 de turci din cetatea Ineu, omorând mai mulți oameni, răpind multe vite și 30 de copii din Leasa. (*Mager, I*)

Anul 1676

Mihail Apaffi I a conferit titlul de nobil și blazon lui Petru Sztan și fiilor lui, Francisc, Petru și Ignațiu din Ineu. (*Administrația, VII*)

Anul 1680

La 18 septembrie 1680, Mihail Apaffi a conferit nobilitate și blazon lui Ioan Halga de Hălmațiu (Nagy Halmagy, AR). (*Szemkovics*)

Anul 1682

În 2 iunie 1682, a fost înnobilit Ioan Balint de către principele Mihail Apaffi. Descendenții acestei familii s-au mutat la Covăsânț. (*Mager, I*) Istoricul Dan Demșea îi identifică printre descendenți pe Balint Ioan, jude insurgent în Covăsânț, executat de maghiari în 1848 și pe Maximilian, preot în Covăsânț în perioada 1833-1910. (*Identitate*)

Anul 1687

În 1687, Transilvania a ajuns sub stăpânirea habsburgică, fiind declarată de împărat Mare Principat al Ungariei, iar comitatul Zărand cu partea muntoasă, districtele Hălmațiu și Brad, încorporate Transilvaniei au ajuns și ele sub stăpânirea Regatului Ungariei prin pacea de la Oradea. (*Aradul*)

Anul 1693

La 15 mai 1693, generalul imperial Veterani a cucerit cetatea Ineu, care a intrat sub stăpânirea habsburgilor. În secolul următor dispar zidurile de protecție ale așezării Ineu, fără a se putea preciza cu certitudine data. (*Greffner*)

Cetatea Șiria a fost cucerită de oștile imperiale comandate de generalul Sigbert Heister. Turcii au evacuat garnizoana cetății și s-au retras la Timișoara. (*Voștinaru*)

Ședințele comitatului Arad se țineau la Ineu, Covăsânț și Șiria. (*Voștinaru*)

Anul 1699

Satul Halmedrsel (Kis Halmagy) a intrat în proprietatea vienezului Francisc David Gebhardt, care, în 1728, l-a vândut lui Ioan Hollaky. În timpul revoluției lui Horea,

castelul domenal din Hălmațiu aparținea lui Ștefan Hollaky, vice-comite al Zărandului. (Mager, I; Monografia Hălmațel)

Anul 1700

Administrația a stabilit un grafic al transporturilor pentru armata imperială între localitățile Brad și Gyula, cu opriri la Hălmațiu, Sebiș, Ineu și Arad.

Comisia pentru stabilirea graniței dintre Ungaria și Ardeal a propus ca districtul Hălmațiu să fie anexat Ardealului. (Mager, I)

Anul 1701

Peregrinul ieromonah Agaton Moldoveanul a copiat în Țiria un *Molittfelnic* pe care a notat: *1701 scris-am în Țiria, sub Vilagos, în zilele vlădicăi Isaia. (Voștinaru)*

În 5 aprilie și 7 aprilie 1701, împăratul Leopold I, prin diploma dată la Viena, a înnobilit pe frații Daniel și George Sida din Hălmațiu și pe frații Ioan, Iuon, Pavel (Paul) și George Darău din Tisa. (Mager, I; Szemkovics) Un urmaș al familiei Sida din Hălmațiu, a fost identificat cu Sida Georgiu, notar communal în Nădab. (*Identitate*)

Anul 1702

Comitatul Zărand a fost reorganizat, având ca întindere teritoriul anterior ocupației turcești. (*Aradul*)

Consiliul militar împărătesc de la Viena a trecut Ineul sub dominație austriacă, transformându-l în centru grăniceresc. (*Pagini*)

Scăpată de sub ocupația turcească, cetatea Țiria, ajunsă sub stăpânire austriacă, datorită deteriorării zidurilor în urma luptelor, lipsei de apă și condițiilor improprie de locuit a fost abandonată de garnizoana militară austriacă, rămânând pradă intemperiilor și stricăciunilor cauzate de populația din zonă. Populația a fost separată într-o comunitate civilă, compusă din țărâtime iobagă, supusă obligațiilor feudale și o parte militară formată din grăniceri. (*Greffner*)

Anul 1703

Vice-comite al Zărandului era Ladislau Ribiczey. (Mager, I)

Anul 1706

În luptele curuților cu lobonții a fost distrusă din temelii cetatea Hălmațiu de către Karoly, generalul curuț al principelui Francisc Rakoczy al Transilvaniei. Cetatea nu a mai fost refăcută niciodată. (Mager, I)

Anul 1709

Hălmațiu a devenit punct de vamă (hărminție). Cel dintâi hărmințas a fost Sigismund Edelspaker. Oficiul vamal a funcționat până în 1747, când s-a mutat la Buteni. (Mager, I)

Anul 1710

În războiul curuților dus de trupele ardelene împotriva lobonților imperiali a fost antrenat și comitatul Zărand, dar curuții au fost înfrânți la Ribița și s-a încheiat pacea de la Satu Mare, în 30 aprilie 1711, prin care nobilimea ardeleană a ajuns la o înțelegere cu austriei. (Mager, I; Neag)

Anul 1712

Ladislau Ribiczey, vice-comitele Zărandului, dovedindu-și fidelitatea față de curtea imperială a cerut să i se doneze cele șase sesii iobagiale rămase libere în Nagy Halmagy, în urma stingerii familiei Coasa. (Mager, I)

Anul 1713

Sigismund Edelspaker, fost funcționar vamal în vama Hălmațiu (1709-1713), a fost numit prefect cameral la Arad. (*Mager, I*)

Episcopul de origine sârbă din Arad, Ioanichie Martinovici, a trecut în 1713, în ascuns, la unire cu biserica romano-catolică pentru a-și putea extinde jurisdicția și asupra Bichișului, Zărandului și Bihorului. (*I. Lupaș, Istoria*)

Anii 1715-1720

Districtele comitatului Zărand (Zărand, Ineu, Hălmațiu, Brad) încorporate Ungariei, au fost recenzate în Ungaria, întocmindu-se pentru ele primele conscripții fiscale nominale ale comitatului Zărand, conform normelor administrației maghiare. (*M.O.L.B.; Mager, I; Meruțiu*)

Frații Iuan și Ioan Iuga, iobagii lui Sigismund Raț de Hălmațiu, au fost înnobiți la 10 aprilie 1720, printr-o diplomă dată la Viena de împăratul Carol VI. (*Mager, I*)

Împăratul Carol VI a înnobit în 17 aprilie 1720 familia Slăv din Buceava, comuna Brusturi. (*Mager, I*)

Împăratul Carol VI a înnobit în 13 august 1720 familia Luciu din Leasa și familia Moțica (frații Simedre, Ioan, Petru, Mihail și Medre) din Leștioara. (*Mager, I*)

Anii 1716-1741

La Ineu a existat o parohie romano-catolică. (*Pagini*)

Anul 1718

Pacea de la Passarowitz a întărit stăpânirea austriacă asupra Transilvaniei, încorporând în ea (în Transilvania) și regiunile apusene cunoscute sub numele de Partium (Maramureș, Bihor, Zărand). (*Marin*)

Anul 1720

Șiria a devenit centru de unitate grănicerească, prin pacea semnată între turci și austrieci, în anul 1699, la Karlowitz. Granița Imperiului austriac a fost stabilită pe râul Mureș. Numărul grănicerilor din Șiria a ajuns la 216, fiind mereu în creștere. (*Greffner*)

Anul 1725

Popa Vasile din Teiuș a venit în părțile Aradului (la Galșa) din cauza foametei și a studiat la mănăstirea din Șiria. (*Terebențiu; Voștinaru*)

Anul 1726

Împăratul Carol VI a donat cetatea și domeniul Ineu ducelui italian Rinaldo de Modena. Stăpânirea ducelui italian și a fiului său asupra domeniului a durat până în 1745, în timpul împărătesei Maria Tereza. (*Fabian*)

O parte din domeniul cetății Șiria împreună cu alte teritorii din Zărand și Arad au ajuns tot în stăpânirea ducelui de Modena. (*Voștinaru*)

Domeniul avea 600.000 de jugăre de teren cu 122 de sate. (*Voștinaru*)

Anul 1732

Domeniul și cetatea Dezna din Țara Zărandului au intrat în posesia ducelui Italian Rinaldo de Modena, ca semn de recunoștință din partea erariului. (*Fabian; Bodea*)

Anul 1741

În raport cu administrația maghiară, comitatul Zărand avea o oarecare autonomie de guvernare, fiind împărțit, în 1741, în două părți, din care una a fost atașată zonei Partium (Ungaria) iar cealaltă a fost atribuită Principatului Transilvaniei. Partea de câmpie a comitatului, respectiv, districtele Zărand și Ineu, până în zona Gurahonțului, au revenit Ungariei. Granița dintre Ardeal și Ungaria a trecut prin localitatea Gura Văii iar Baia de Criș, aflată în centrul comitatului, a fost stabilită ca reședință a acestuia. (*Mager, I*)

Pavel Hollaky era vice-comite al Zărandului. În perioada 1756-1770 a devenit comite suprem. (*Mager, I*)

Anul 1744

Împărăteasa Maria Tereza a numit un comite suprem al comitatului Arad și l-a reorganizat teritorial, mărindu-l cu plășile Ineu și Zărand aparținătoare comitatului Zărand. Comitatul Zărand, căruia i-au rămas plășile Hălmațiu și Brad, a fost reorganizat în plășile Hălmațiu, Baia de Criș și Brad. Comitatul Arad a fost organizat administrativ în patru plăși: Arad, Șiria, Ineu și Zărand. În 26 septembrie 1744, conducerea comitatului Arad și-a ținut adunarea în orașul de câmpie Zărand. (*Marki, II*)

Anul 1745

Cetatea și domeniul Ineu au intrat în stăpânirea nobilului Peterffy Ioszeff, care a început o maghiarizare a populației, drept pentru care are loc o depopulare a Ineului și a zonei, emigranții plecând în Rusia țarinei Ecaterina, unde au întemeiat 40 de așezări pe teritoriul rusesc dintre Kiev și Odșat. (*Meteș; Pagini*)

Căpitanii grănicerești de la Șiria, Ineu și Șicula au fost trecute sub autoritatea comitatului, ieșind de sub jurisdicția militară. (*Greffner*)

Cetatea și localitatea Șiria au devenit reședința comitatului Zărand. (*Voștinaru*)

Anul 1746

Comitatului Zărand i se luau districtele de câmpie Zărand și Ineu, fiind alipite comitatului Arad și încorporate astfel în Ungaria. Comitatul Zărand, redus ca întindere, a rămas cu 98 de sate ale districtelor muntoase Hălmațiu și Brad, fiind apoi reorganizat în plășile Hălmațiu, Baia de Criș, Ribița și Brad. (*Mager, III*)

Conscripția din 1746 menționează la Șiria 217 familii militare cu 1098 de suflete din care 173 de familii românești, 41 de familii sârbești și 3 familii maghiare. Cu acest număr de familii militare, după Arad (cu 302 familii), Șiria era cel mai puternic centru grăniceresc al zonei. (*Ciuhandu*)

În conscripția din 1746, au fost menționați în plasa Ineu următorii cnezi: Florea la Șicula, Petru Cerb la Văsoaia, Onu Bucatoș la Hodiș, Iosif la Bonțești, Lazăr la Feniș, Petru Hazi la Sebiș și Betea la Berindia. (*Ciuhandu*)

Comitatului Zărand, format din districtele Zărand, Ineu, Hălmațiu și Brad, conform hotărârilor din 1744 ale împărătesei Maria Tereza, i-au fost luate districtele Zărand și Ineu, alipite comitatului Arad, reorganizat administrativ în plășile Arad, Șiria, Ineu și Zărand. (*Aradul*)

Șiria a fost sediul plasei Zărand, care cuprindea satele: Șiclău, Macea, Curtici, Comlăuș, Cherechi, Seleuș, Șiria, Gașa și Măsca. (*Voștinaru*)

Zărandul, rămas principatului Transilvaniei, a fost reorganizat în districtele Hălmațiu și Brad, respectiv în cercurile Hălmațiu, Baia de Criș, Brad și Ribița. (*Kozma*)

În anul 1746, în comitatul Zărand se țineau târguri în următoarele localități: Ineu, Șiria, Zărand, Chișineu Criș, Șimand. (*Marki, II*)

Anul 1749

Francisc de Modena, urmașul lui Rinaldo, a numit pe Emeric Bohus administrator al domeniului Șiria, înlocuit apoi cu Mihail Pickety. Ducele de Modena a donat lui Vasarhely Emerik, pentru serviciile aduse, o casă cu moșia de 5 jugăre. (*Marki, II*)

Anul 1752

Zona grănicerească de pe Mureș a fost desființată. Foștii grăniceri din Șiria și din celelalte localități de graniță au devenit iobagi sau jeleri, supuși aceluiași sistem de

exploatare ca și restul țărănimii iobage. Cetatea Șiria a devenit un loc de refugiu pentru țărani nemulțumiți care treceau la haiducie și se adăposteau în incinta cetății. (*Greffner*)

Anii 1752-1753

Minele de aur din Ruda și Crișcior au fost scutite de robotă pe timp de opt și, respectiv, trei ani. (*Neag*)

Anul 1753

Șapte sate din Țara Zărandului (Aciua, Aciuța, Tălaci, Pleșcuța, Gura Văii, Răstoci și Dumbrava) au declarat că voiesc să rămână supuse episcopului din Arad și că resping total și sub orice formă aderarea la biserica unită. Hotărârea a fost legalizată de doi magistrați ai comitatului. (*Bunea*)

Anul 1755

Anton Grasalovich, fișpanul Aradului și Zărandului a preluat domeniul și cetatea Șiria. (*Voștinaru*)

Anul 1756

La Ineu a existat o școală românească. (*Codău*)

Anul 1758

În anul 1758, în familia preotului Simion Horga, s-a născut la Seleuș cel care a păstorit aproximativ 40 de ani această parohie, scriitorul și preotul Nicolae Horga-Popovici, autorul volumului *Oglinda arătată omului înțelept*. (*Glück*)

Anul 1760

În comitatul Zărandului încep primele acțiuni de răzvrătire a populației împotriva încercărilor de convertire la unire cu biserica de la Roma, în fruntea acțiunilor fiind călugărul Sofronie, aprig opozant contra bisericii catolice și a unirii cu Roma. Călugărul Sofronie, era originar din satul Cioara, comitatul Hunedoara. (*Bunea*)

În anul 1760, minele aurifere din zona Bradului, respectiv Ruda-Brad, au ajuns în proprietatea familiei Ribiczey, care le-a exploatat cu rezultate bune până la răscoala din 1784, când mulți dintre membrii familiei au fost omorâți în timpul răscoalei lui Horea. Însuși Ribiczey a fost omorât în casa sa din satul Ribița de răsculații lui Horea. (*Neag ; Rusu Abrudean*)

Anii 1760-1762

Comitatul Zărand cuprindea în teritoriul său 91 de comune, în care se aflau 48 de biserici și 119 preoți și în care care viețuiau 6.367 familii ortodoxe și 208 familii greco-catolice. (*Voileanu; Meruțiu*)

Anul 1764

Erariul a vândut domeniul Hălmașiu contelui Gavril Bethlen. Domeniul avea pământuri, mori și un mare număr de clădiri pentru cărciumi, răspândite de-a lungul drumurilor, aproape în fiecare comună. (*Mager, I*)

Familia principelui Bethlen a primit satele Lunșoara și Vozdogi. (*Somogyi*)

Anul 1766

Districtele de câmpie Ineu și Zărand ale comitatului Zărand au fost recenzate cu teritoriile Partiumului în Ungaria și s-au întocmit pentru ele conscripțiile dicale. (*Conscripția 1766*)

Anul 1768

Localitatea Pâncota a primit dreptul de organizare a târgurilor săptămânale (*Marki, II*)

Anul 1770

Conscripția minelor din 12 martie 1770 consemnează în zona minieră a localității Baia de Criș un număr de 42 de mine. (*Ionaș*)

Anul 1773

Ținutul Zărand din domeniul ducelui de Modena, administrat ineficient, a fost preluat de erariu și donat contelui Fekete Gheorghe de Galandha, comite suprem al Aradului. Deși ducele Rinaldo de Modena a cerut în 1787 să-i fie schimbate posesiunile din Ungaria cu bunuri situate în Italia, administrația domeniilor erariale a parcat și a vândut domeniul de Modena unor nobili maghiari și austrieci. (*Monografia Moneasa*)

Anul 1778

Șiria și Galșa au fost donate de erariu lui Emeric Bohus, în schimbul moșiei Zimand. (*Voștinaru*)

Anul 1779

Șiria se număra printre târgurile (oppidum) comitatului Zărand. (*Voștinaru*)

Anul 1780

Comitatul Zărand avea 9 târguri și 126 de comune, din care 115 cu preoți de rit grecesc (greco-oriental), deci cu populație românească. Organizarea comitatului era în trei plăși: Zărand, Șiria și Ineu. (*Meruțiu*)

Plasa Buteni a domeniului de Modena a fost împărțită în cnezatele Buteni, Sebiș, Crocna și Bonțești. (*O. Lupaș*)

Anul 1784

Hotărârea împăratului Iosif II de a spori efectivele grănicerești a fost una dintre cauzele izbucnirii răscoalei lui Horea, prin hotărârea iobagilor de a se înrola în trupele grănicerești imperiale și de a mai scăpa astfel familiile lor de îndatoririle către nobilime. Pornind să se înroleze în trupele grănicerești de la Alba Iulia, iobagii Zărandului au declanșat revolta care s-a întins din zona Bradului spre satele din câmpia Crișului Alb, țărani răsculați ajungând până la Ineu și Șiria, cuprinzând astfel întregul ținut al Zărandului. (*I. Lupaș, Iosif II*)

Gheorghe Crișan, din satul Vaca, căpitanul răsculaților din Țara Zărandului, a dezlănțuit revolta în 2 noiembrie 1784, în satul Curechiu. (*I. Lupaș, Iosif II*)

Răscoala lui Horea a ajuns și în zona Ineului, actele de revoltă a populației avându-l în frunte pe preotul Nicolae Popovici. (*Pagini*)

Nemeșii unguri din valea Crișului Alb s-au refugiat la Galșa, pe care răsculații au incendiat-o. La 8 noiembrie 1784, țărani răsculați s-au ciocnit cu armatele imperiale la Hanul Moților din Pâncota. Cetatea Șiria a devenit loc de refugiu și bază de operații a răsculaților. Emeric Bohus, domnul de pământ al Șiriei a adus tunurile din cetatea Arad pe dealul Horlea, de unde a bombardat cetatea pentru ca răsculații să nu-și poată face din ea un punct de rezistență. Trupele imperiale au fost comandate de colonelul Petras. Bombardamentul a contribuit la ruina completă a cetății. Răscoala lui Horea a fost ultimul episod important legat de istoria multiseculară a cetății șiriene. După acest an, documentele vremii o prezintă ca pe o ruină. (*Greffner; Voștinaru*)

Nobilul Adam Pag (de Cristești), locuitor în Baia de Criș, a fost căpitan în revoluția lui Horea, iar după ce comitatul Zărand a rămas fără administrație, și-a luat funcția de vice-comite al Zărandului. (*Mager, I*)

Comitatul Zărand a fost desființat din ordinul împăratului habsburgic Iosif II, plășile Hălmagiu și Brad alipite la comitatul Hunedoara iar plășile Zărand și Ineu precum și plasa Șiria-nou înființată, alipite la comitatul Arad. Comitatul s-a reînființat după 6 ani,

în 1790, în forma avută înainte de împărțire, cu patru plăși: Zărand, Ineu, Hălmațiu și Brad. Comitatul s-a reînființat din necesități administrative și de siguranță, scopul fiind supravegherea mai ușoară a iobagilor, printre care mai mocneau ideile revoltei lui Horea, din 1784. (*Meruțiu; Ionaș*)

Anul 1785

La 30 ianuarie 1785, Crișan, căpitanul zărandean al răscoalei, a fost prins și întemnițat în închisoarea cetății Alba Iulia, unde s-a spânzurat în celulă. (*Sofronie*)

Căpitanii răscoalei din 1784, Horea și Cloca, au fost zdrobiți cu roata la Alba Iulia, în 28 februarie 1785. După înfrângerea revoltei, alături de ei, sute de țărani au fost uciși în mod barbar: zdrobiți pe roată, arși, decapitați ori trași în țeapă, pentru a înspăimânta populația. (*Mager, I; Voștinaru*)

Anul 1786

Ineul a fost menționat ca târg cu 353 de gospodării. (*Pagini*)

Anul 1787

În hotarul Șiriei, în locul numit Ceret a existat un schit cu biserică și două camere. (*Voștinaru*)

Administrația statului a instituit un premiu de 100 de galbeni de aur pentru cel care va descoperi un sistem de aprindere a puștilor cu cremenea care se găsea în zona Iosașului. (*Marki, II*)

Anul 1791

Minele aurifere din Valea Morii și Valea Arsului (Zărand) au devenit proprietatea familiilor Toldalagy și Zeyk care au întemeiat asociațiile miniere *Ruda 12 apostoli* și *Zdrahoț Sfântul Ioan Evanghelistul*. (*Neag*)

Anul 1795

Localitatea Buteni a primit dreptul de organizare a târgurilor. (*Marki, II; Someșan*)

Anul 1801

În hotarul satului Susani s-a extras și prelucrat piatră dură pentru confecționarea roților (pietrelor) de măcinat cereale la morile de apă. În localitatea Pâncota s-au produs din piatra roșatică existentă în zonă, pietre de ascuțit coasa. De asemenea, se produceau vălaie și pietre pentru morile de măcinat sare. (*Marki, II*)

Anul 1803

Ineul a fost cumpărat de familia baronului german Ștefan Atzel care l-a stăpânit până în anul 1879. Membrii familiei Atzel au contribuit administrativ și financiar la construirea castelului de la Mocrea, a spitalului din Ineu și a Bisericii Ortodoxe *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*. (*Pagini*)

Anul 1804

Familia baronului Nevery de Gyula-Varsand a ajuns proprietara domeniului Moneasa pe care, în anul 1847, l-a vândut cu suma de 800.000 de florini contelui Waldstein Wartmberg Cristian. (*Monografia Moneasa*)

Anul 1806

La Chisindia, era cunoscut locul numit Varniță, care era un deal de calcar, iar în apropiere de Bodești se găsea pământ bun pentru producerea porțelanurilor. (*Marki, II*)

Anul 1808

Comitatul Zărand, desființat în 1784 și anexat comitatului Hunedoara, a fost reînființat în anul 1808. (*Îndrumător bisericesc*)

Rămas cu teritoriul de la est de Hălmagiu, comitatul Zărand a fost împărțit în plășile (*processus*): Hălmagiu, Baia de Criș, Ribița și Brad. (*Meruțiu; Ionaș*)

Anul 1810

În anul 1810, familia Königsegg de Rothenfels și Stauffen stăpâna în zona Sebișului 23 de sate românești pe care le-a primit în schimbul moșiilor Rothenfels, Stauffen și Verdenstien din Germania. Aceste sate au fost: Boroșsebiș, Chertiș, Prăjești, Ignești, Donceni, Minead, Govoșdia, Berindia, Roșia, Revetiș, Ciorești, Zemerzel, Craicova, Nădălbești, Slatina, Susani, Dieci, Dumbrăvița, Crocna de Sus, Crocna de Jos, Sara, Laz și Neagra. (*Marki, II*)

Anul 1813

Comitatul Zărand cuprindea 95 de localități arondate la patru plăși, după cum urmează: Hălmagiu cu 33 de sate, Baia de Criș cu 25 de sate, târgul Ribița cu 16 sate și Brad cu 20 sate. (*Meruțiu; Ionaș*)

Anul 1815

La 18 iunie 1815, zărandeanul Mihai Groza (în actele austriece Crossa), născut în Moneasa, a participat la bătălia de la Waterloo ca soldat în Legiunea germanică a regelui Angliei, fapt dovedit cu acte.

La 4 septembrie 1820, Adunarea nobililor din Arad înaintea Consiliului de la Buda dosarul cu cererile de pensionare ale lui Groza. La 19 februarie 1822, Consiliul restituie oficial administrației din Sebiș dosarul cu o confirmare a evenimentelor la care a participat Mihai Groza și actul de pensionare cu acceptul ca pensia să fie trimisă la Moneasa. (*Popovici*)

Anul 1818

Comuna Măderat era administrată de un primar (jude), trei subjuzi și patru jurați. Primarul răspundea în fața locuitorilor de modul în care își îndeplinea obligațiile pe care le avea în această calitate. Dacă nu își putea îndeplini sarcinile, era întins pe o laviță, în fața obștii sătești și i se aplicau 20-30 de lovituri de vergele. (*Vancu*)

Anul 1821

În localitatea Șomcuta Mare (Maramureș), într-o familie de nobili români, s-a născut Ioan Buteanu. După terminarea studiilor de drept, s-a stabilit ca avocat în Abrud, unde s-a angrenat în evenimentele anilor 1848-1849. În anul 1848, generalul Puchner l-a numit administrator al comitatului Zărand. A fost spânzurat la Iosaș (Gurahont) în 23 mai 1848, din ordinal maiorului ungar Hatvany. (*Dragomir; Popescu Râmnicianu*)

Anul 1822

Baronul Iozsef Dietrich a cumpărat cu 720.000 florini satele Pâncota, Seleuș, Cighirel, Măderat, Mâsca, Agriș și Arăneag care au aparținut domeniului Modena. (*Marin*)

Anul 1824

În satul Galșa, într-o familie de nobili români originari din zona Teiuș, s-a născut Gheorghe Popa. Familia a fost înnobilită pe la 1777, de către principele Transilvaniei Mihai Apaffy. De aceea purta titlul nobiliar „de Teiuș”. Avocat de meserie, a fost jude de tribunal și de tablă la Budapesta, referendar (consilier) aulic la Viena, primpretor al Ineului, comite suprem al orașului și județului Arad. S-a stins din viață în martie 1867, la vârsta de 43 de ani. (*Terebențiu*)

Anul 1825

Francisc I a conferit nobilitate și blazon gemenilor George și Dimitrie Brașovan din Buteni. (*Ziridava*) Un descendent al acestora, cunoscut sub numele de Brașovan Georgiu, a fost director școlar la Ineu. (*Identitate*)

Anul 1826

Scherz Filip, locuitor al Bratislavei, a primit în 25 septembrie 1826 domeniul satului Văsoaia și a fost înnobilit în 1831, numindu-se Scherz Filip de Văsoaia. Fiica lui, Cristina, a fost soția grofului Wenckheim Ioszeff, proprietarul domeniilor din zona Sebiș-Moneasa. (*Marki, II*)

Anul 1827

S-a născut în Țiria viitorul deputat de Hălmașiu și pronotar comitatens S. Borlea, de numele căruia se leagă în mare parte organizarea românească a comitatului Zărand. A fost înrudit cu familia scriitorului Ioan Slavici, a cărui mamă s-a născut Borlea. (*Mager, III*)

Baronul german Ditrich Ioszeff, căsătorit cu Bera Anna, văduva lui Bohus Ianos din Țiria, a intrat în posesia domeniilor Apateu, Buteni, Chisindia, Pâncota și Kerek (Caporal Alexa). Domeniile fiind în teritoriul maghiar, Ditrich a primit cetățenia maghiară și titlul de grof. La moartea lui, în 1855, toate proprietățile au trecut în posesia nepotului său, Szulkovsky Ioszeff. (*Marki, II*)

Anul 1828

Ineu a avut o populație de 676 de persoane cu vârsta între 18 și 60 de ani. În Ineu trăiau 207 familii de iobagi și 168 de familii de jeleri și au existat 359 de case. (*Pagini*)

Anul 1833

A început construirea Canalului Morilor, având la bază proiectul inginerului Beszedes Ioszeff, care a coordonat și execuția lucrărilor, finalizate în anul 1840. Canalul se întinde pe o lungime de 92 km în Țara Zărandului, între Buteni și Vărșand, însoțind aproape paralel Crișul Alb, din ale cărui ape se alimentează. Pe el au fost construite și au funcționat 13 mori: la Buteni, Bârsa, Aldești, Mănerău, Bocsig-amonte, Bocsig-Bălucana, Mocrea, Seleuș, Olari, Nădab-Șimand, Socodor, Șiclău și Pilu. Căderea de apă dintre cele 13 mori este de 27,3 m. (*Dragoș*)

Anul 1834

Kozma Pal, reprezentant al nobilimii maghiare, a fost numit comite-suprem al comitatului Zărand cu reședința la Baia de Criș (1834-1846). Bun cunoscător al stărilor de lucruri din comitat, a scris o carte despre Zărand, cu multe informații istorice, geografice și demografice. În 1847 a ajuns consilier suprem gubernial. (*Mager, I-II*)

Prin diplome regale, locuitorii din Baia de Criș, Țebea, Râșca și Caraci, care se ocupau cu mineritul, erau considerați oameni liberi. (*Ionaș*)

Anul 1835

Conform raportului întocmit de Ion Püspöki, directorul districtului școlar Oradea, la Ineu a existat o școală confesională ortodoxă cu trei clase, avându-l ca învățător pe Simeon Vlăduț. (*Pagini*)

Anul 1837

S-a născut și a locuit pe str. G. Coșbuc din Ineu, Antonie Ciul, considerat de localnici modelul de personaj după care scriitorul Ioan Slavici l-a creat pe Lică Sămădăul din nuvela *Moara cu noroc*. (*Tripa*)

Mort în 1899, Antonie Ciul a fost înmormântat tot în Ineu, fiind singurul mormânt din cimitir care are o cruce de marmură roșie, semn al bunăstării materiale a familiei personajului.

Anul 1839

La 5/18 august 1839, în localitatea Almaș unde tatăl său, originar din Țiria, era preot, s-a născut Gheorghe Secula. A studiat la Academia de Drept din Oradea iar în 1861 a fost ales vicenotar la prefectura din Baia de Criș, apoi fisc comitatens. A murit la Deva, în 4 decembrie 1884, la vârsta de 45 de ani. (*Mager, III*)

Anul 1845

La 20 mai 1845, s-a născut la Buteni, într-o familie preoțească, Constantin Gurban. Absolvent în anul 1869 al Institutului Teologic din Arad, a ocupat funcția de protopop al Ineului în perioada 1871-1875 iar din 1875 până în 1898 a fost protopop al Buteniului. În 1898, se întoarce la Ineu, tot ca protopop. S-a stins din viață la 20 ianuarie 1906, la Ineu, fiind înmormântat în cimitirul din localitate. (*Mager, III*)

Anul 1846

Comitatul Zărand număra 53.727 locuitori, din care 51.323 erau români, 826 țigani, 822 germani, 710 maghiari și 46 alte neamuri. (*Dragomir; Mager, II*)

În comitatul Zărand se aflau două topitoare de fier la Birtin și Vața și trei fabrici de prelucrare a oțelului, una la Birtin și două la Hălmagiu. (*Kozma*)

Anul 1848

La 18 ianuarie 1848, s-a născut în comuna Țiria scriitorul Ioan Slavici. (*Scriitori*)

La adunarea de pe Câmpia Libertății de la Blaj din 15 mai 1848, a participat și o delegație de 40 de șirieni condusă de Iovu Crestici. (*Voștinaru*)

În luptele cu lăncierii români de la Târnava de Criș, trupele maghiare din zona Zărandului au omorât 1200 de oameni. (*Mager, II; Voștinaru*)

În timpul revoluției, Zărandul a fost organizat sub conducerea prefectului Ioan Buteanu, care a instituit o administrație românească în Munții Apuseni și în Zărand. (*Ionaș*)

La Galșa, a fost executat de trupele maghiare On (Ion) Popescu, tatăl avocatului Gheorghe Popa de Teiuș, fost comite suprem al Aradului. (*Identitate*)

În 26 și 27 octombrie 1848, trupele de honvezi unguri au transformat în cenușă satul Țohești și au atacat satul Târnăvița unde au aprins 22 de case, luând bunurile localnicilor. La Hălmăgel au fost uciși 30 de bărbați, 20 de femei și 3 copii. Dintre cei uciși, 5 au fost spânzurați, 22 împușcați și 16 măcelăriți. (*Monografia Hălmăgel*)

La Ineu, în 2 noiembrie 1848, autoritățile maghiare l-au arestat pe Gubaș Nicolai pentru *delictul de răsculare*, eliberându-l pe chezășie la sărbătoarea Crăciunului. (*Identitate*)

Pentru același delict, au fost arestați de autoritățile maghiare și trimiși în temnița din Szeghed, Sârb Ioan și Sida Gheorghe din Drauț. (*Identitate*)

Comitatul Zărand era compus din plășile Hălmagiu, Baia de Criș, Ribița și Brad. (*Kozma; Mager, II*)

Lui Avram Iancu nu-i plăcea să vorbească despre revoluția de la 1848 și despre urmările ei. Totuși, la un moment dat, a făcut următoarea afirmație: *Vaca cea neagră va*

făta peste 40 de ani. Se referea la cei 70 de ani care vor trece după anul 1848, când problemele istorice ale românilor se vor îndeplini prin Unirea din 1918. (Mager, *Cultul*)

Anul 1849

În 13 februarie 1849, punctele de adunat scrisori din localitățile Șiria, Ineu, Buteni și Iosaș-Bontăști au fost numite *puncte poștale*. (Marki, *II*)

Împăratul Francz Joseph s-a întâlnit la Varșovia cu țarul Nicolae I al Rusiei în zilele de 21-23 mai 1849 și au hotărât ca Rusia să dea ajutor imperialilor pentru înăbușirea revoluției lui Kossuth. Numărul total al trupelor rusești destinate să intervină în conflictul din Transilvania împotriva lui Kossuth a fost de 47.730 de soldați și 131 de tunuri. Intervenția armatelor ruse a grăbit capitularea forțelor revoluționare ale lui Kossuth la Șiria. (Popescu- Râmnicănu)

În 23 mai 1849, din porunca maiorului Hatvany a fost spânzurat la Iosaș, lângă Gurahonț, prefectul Zărandului, Ioan Buteanu. Osemintele prefectului Buteanu au fost așezate în cimitirul de la Gurahonț, în pământ sfințit, la 10 septembrie 1869. La eveniment au participat, pe lângă un număr impresionant de intelectuali și țărani români de pe tot întinsul Transilvaniei și foștii prefecți Simion Balint și Axente Sever și Avram Iancu. (Dragomir)

În urma victoriilor moților lui Iancu împotriva armatelor ungare comandate de Hatvany și Vasvary din luna mai 1849, ca și a pătrunderii armatelor rusești în Ardeal, în sprijinul trupelor imperiale, guvernul lui Kossuth a votat legea din 29 iulie 1849 pentru *recunoașterea națiunii române*. (Sofronie)

La 11 august 1849, după înfrângerea de la Timișoara, Kossuth a abdicat. La 13 august 1849, ora 15, succesorul lui Kossuth, generalul Artur Görgey a semnat capitularea armatelor maghiare în fața generalului rus Frolov, în castelul lui Bohus din Șiria. Pe câmpul de pe valea Cigherului, lângă moara de la Seleuș, au depus armele 35.000 de soldați. Revoluția maghiară a fost înăbușită și absolutismul restabilit, datorită ajutorului rus dat de țarul Nicolae și poziției rigide a lui Kossuth privind drepturile românilor din Apuseni conduși de Avram Iancu. Astfel s-a păbușit ideea *statului maghiar unitar*. (Sofronie)

Au fost executați și cei 13 generali ai armatei maghiare. (I. Lupaș, *Istoria; Voștinăru*)

Iosif Șterca Șuluțiu era administratul comitatului Zărand numit de Comitetul Națiunii Române de la Sibiu. Conform documentului din 15 dec. 1849, teritoriul comitatului Zărand era împărțit în patru cercuri (*processus*) după cum urmează: Baia de Criș cu 27 de sate, Hălmașiu cu 33 de sate, Ribița cu 16 sate și Brad cu 20 de sate. (Ionaș)

Anul 1850

După înfrângerea revoluției de la 1848, reprezentanții administrației românești a Zărandului au fost înlocuiți cu comisari cezaro-regești, numiți de autoritățile militare, funcționari austrieci și români. Vechile comitate și scaune medievale au fost desființate iar teritoriul Transilvaniei a fost împărțit în șase districte militare. Districtul militar Alba Iulia cuprindea integral fostele comitate: Alba Inferioară, Hunedoara, Zărand, parțial Alba Superioară și Târnava precum și scaunul Orăștie. (Ionaș)

Anul 1852

Avram Iancu a trimis împăratului de la Viena mai multe memorii, arătând că Zărandul **este împopulat mai numai cu români**, cerând instituții superioare de

învățământ în limba română și dreptul de a folosi limba română în administrația Transilvaniei. (*Mager, III*)

Anul 1854

Prin Patenta nr.141 din 4 iunie 1854, publicată în *Foaie pentru minte inimă și literatură* nr.23 din 27 iunie 1854, Marele Principat al Transilvaniei a primit o nouă organizare politico-administrativă, fiind împărțit în 10 prefecturi subordonate guvernatorului din Sibiu.

Partea muntoasă a comitatului Zărand (pretura Hălmagiu și pretura Baia de Criș) a fost alipită la prefectura Orășiei, compusă din următoarele nouă preturi: Hălmagiu, Baia de Criș, Ilia, Șoimuș, Deva, Hunedoara, Hațeg, Puiu, Orăștie. La 1854, populația comitatului Zărand număra în total 47.670 locuitori, din care 18.903 în cercul Hălmagiu și 28.767 în Baia de Criș. (*Meruțiu; Mager, III*)

Au început demersurile pentru construirea Bisericii Romano-Catolice *Sfântul Ștefan* din Ineu, sfințită în anul 1858. Ctitorul bisericii a fost baroneasa Atzel Sandorne Ottilik Anna, care a locuit în castelul de la Mocrea. (*Pagini*)

A început construirea spitalului din Ineu, având ca sursă bănească donații și o parte din amenzile încasate privind nerespectarea legislației sanitare. (*Gaal*)

În primăvara anului 1854, Gheorghe Popa de Teiuș, în calitate sa de primpretor al Ineului, a fost decorat de împăratul rege Francisc Iosif cu crucea de aur cu coroană pentru merite deosebite.

Anul 1855

În ziua de 16 august 1849, un grup de călăreți ai lui Avram Iancu cu tabăra în Iosaș, împreună cu locuitorii din satele Cil, Almaș, Bodești, Holdmizeș, Crocna și Dieci au atacat castelul domnului de pământ din satul Cil. Au fost prădate și furate bunuri materiale; nu s-au înregistrat victime și nici nu au fost provocate incendii. Ca urmare a faptelor întâmplare, au fost trimiși în judecată de către administrația din acea vreme, 667 de pârâți, sentința fiind dată de tribunalul cezaro-crăiesc din Arad, în 3 septembrie 1855. Prin sentința care s-a dat, au fost condamnați la temniță capii atacului iar ceilalți participanți au fost obligați la plata unei despăgubiri de aproximativ 100.000 de florini. (*Realități istorice*).

Anul 1857

Un manuscris aflat în arhiva Liceului *Avram Iancu* din Brad menționează că în anii revoluției din 1848-1849, toate bisericile din Ținutul Zărandului au fost jefuite iar 18 au fost arse. (*Costin*)

Anul 1861

În 26 martie 1861, comitatul Zărand cu conducere românească și limbă oficială română, cu reședința la Baia de Criș a revenit Principatului Transilvaniei. Conducerea administrativă a comitatului era alcătuită din: Ioan Pipoș -comite suprem, Iosif Hodoș - vicecomite, deputat de Brad, Sigismund Borlea - deputat de Hălmagiu, Ioan Moțiu -jude de tribunal, George Secula - fisc comitatens, Haralambie Munteanu -notar, Ioan Coșeriu - asesor. Legile ungare nu erau obligatorii în Zărand, deoarece el aparținea Principatului Transilvaniei. (*Hotarul; Mager, III*)

Vice-comitele Iosif Hodoș a întocmit un memoriu pentru împărat, aprobat de Congregația comitatului Zărand, în care se arată că, atât sub stăpânirea turcească cât și sub stăpânirea habsburgică, Transilvania a fost o țară deosebită de Ungaria, la fel cu celelalte țări ale coroanei împărătești, iar legile din 1848, prin care Transilvania era alipită

Ungariei nu au temei juridic. Fără comitatul Zărand, integritatea Transilvaniei era mutilată. Alături de argumente de natură politică și juridică împotriva unirii cu Ungaria, au fost aduse și motive de ordin bisericesc. Autonomia Bisericii Ortodoxe s-ar pierde prin dezmembrarea diecezelor autonome, fără aprobarea sinoadelor respective, care nu ar fi de acord cu trecerea bisericilor zărandene la dieceza Aradului, zona Aradului fiind alipită Ungariei. (*Mager, III*)

Prin hotărârea adunării comitetului administrativ al comitatului, inscripțiile sigiliilor folosite în comitat erau românești. (*Ionaș*)

Ioan Bohus, stăpânul de pământ al Țiriei, a donat Muzeului Național din Budapesta mai multe cărămizi găsite în cetatea Țiria care aveau ștampila unor legiuni romane aflate în Dacia, printre care și Legiunea XIII Gemina. (*Hotarul*)

Anul 1863

La 14 decembrie 1863, în satul Mănerău din Ținutul Zărandului, s-a născut compozitorul și dirijorul Ion Vidu, fiul unui țăran sărac. (*Cosma*)

Anul 1864

A început construirea Bisericii Ortodoxe *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil* din Ineu, terminată în 1868 și sfințită în anul 1869. (*Pagini*)

Gheorghe Popa de Teiuș a fost numit referendar aulic la Viena iar în 8 noiembrie același an, comite suprem al orașului și județului Arad. (*Terebențiu*)

Anul 1867

În 31 martie 1867, comitele Ioan Pipoș a fost înlăturat din funcția de comite-suprem al Zărandului și pensionat, în fruntea comitatului fiind numit Demetriu Ionescu, care a ocupat funcția până la sfârșitul anului 1868. (*Ionaș*)

Anul 1868

Ținuta românească a comitatului și sentimentele naționale ale românilor din Zărand au determinat guvernul maghiar să-l înlăture și pe Demetriu Ionescu de la conducerea comitatului, la sfârșitul anului 1868, înlocuindu-l cu contele Alexandru Haller din Oradea. Acesta locuia în Oradea și se deplasa în comitat numai pentru ședințele congregațiunii, conducerea efectivă a comitatului revenind comiților Iosif Hodoșu și Amos Frâncu. (*Hotarul; Monografia Colegiului*)

Anul 1869

În anul 1869, conducătorii comitatului Zărand au aprobat înființarea gimnaziului românesc din Brad, inaugurat festiv în anul 1870, acesta fiind al cincilea liceu românesc din Ardeal, după liceele din Blaj, Beiuș, Brașov și Năsăud. (*Mager, III; Monografia Colegiului*)

Anul 1870

După instaurarea regimului dualist austro-ungar, s-au constituit la Ineu trupe de honvezi, pentru care s-a încercat o restaurare a cetății după planurile arhitectului Huandelmann, considerate neinspirate. (*Pagini*)

La recensământul din 1870 (6 ani înainte de desființare), situația statistic-demografică a Zărandului era următoarea:

- plasa Hălmagiu avea 34 comune cu 17.393 de suflete;
- plasa Baia de Crișavea 35 comune cu 19.920 de suflete;
- plasa Brad avea 29 de sate cu 26.069 de suflete.

Comitatul Zărand, aparținând Principatului Transilvaniei, cuprindea 98 de comune cu 63.382 de suflete. (*Mager, III*)

Anul 1872

S-a înființat la Baia de Criș primul spital din ținutul Zărandului, construit între anii 1870-1871, dat în folosință la 1 ianuarie 1872, care a funcționat 130 de ani și în care a fost internat și Avram Iancu. (*Ionaș*)

În aprilie 1872, comitatul Zărand era împărțit în următoarele cercuri pretoriale (plase):

-cercul Hălmațiu, pretor Grațian Pop, cu locuința în Hălmațiu; avea 38 de sate cu 19.423 de suflete;

-cercul Baia de Criș, pretor Adalbert Veress, cu locuința în Baia de Criș; avea 32 de sate cu 18.649 de suflete;

-cercul Brad, pretor Ladislau Popp, cu locuința în Crișcior; avea 28 de sate cu 25.550 de suflete. (*Neag*)

În 10 septembrie 1872, în ograda brutarului Ioan Stupină, zis Lieber, din Baia de Criș, s-a stins din viață tribunul Avram Iancu. (*Mager, II*)

Anul 1873

Contele Alexandru Haller a fost numit comite în comitatul Crasna, în Zărand fiind numit, în locul lui, ofițerul austriac Ferdinand Hossler, care, în revoluția din 1848-1849, luptase împotriva ungarilor. (*Mager, III*)

Pentru validarea actelor emise în comitatul Zărand, începând cu anul 1873, s-a început utilizarea unui sigiliu cu inscripția în limba maghiară: *Zarand megye pecsetye 1873*. În aceeași perioadă, comunitățile sătești ale Zărandului au folosit sigilii inscripționate în limba română, confecționate între anii 1853-1854. (*Hotarul; Ionaș*)

Anul 1876

Comitatul Zărand, format din plășile Brad și Hălmațiu a fost desființat, conform legii administrației maghiare din 1876, articolul XXXIII. 34 de comune aparținând plășii Hălmațiu au fost alipite comitatului Arad, iar restul de comune ale plășii Hălmațiu și plasa Brad, în întregime, au fost alipite comitatului Hunedoara. Comunele comitatului Zărand alipite plasei Hălmațiu aparținătoare județului Arad au fost următoarele: Aciuța, Aciua, Bănești, Bodești, Brusturi, Budești, Ciuciu, Țărmure, Țohești, Dumbrava, Groși, Gura Văii, Hălmațel, Hălmațiu, Ionești, Cristești, Lazuri, Leasa, Leștioara, Luncșoara, Măgulicea, Mermești, Ociu, Ocișor, Pleșcuța, Poiana, Poienari, Răstoci, Sârbi, Tălagiu, Târnăvița, Tisa, Vidra, Vozdogi. (*Mager, III*)

Odată cu desființarea comitatului Zărand, au fost desființate și comitatele Chioar (Cetatea de Piatră), Crasna și Solnocul de Mijloc, toate comitate românești. (*Meruțiu; Mager, I, III; Ionaș*)

Surse:

*** *Aradul, permanență în istoria patriei*, Arad, 1978. (*Aradul*)

Bodea, Cornelia, *Cetatea Desnei de la primele dibuiri până la căderea în ruină*, Arad, 1937. (*Bodea*)

Bunea, Augustin, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisiu Novacovici sau Istoria Românilor Transilvăneni de la 1751 până la 1764*, Blaj, 1902. (*Bunea*)

Chiș, Doina, *Ineu. Itinerar sentimental în imagini și documente*, Arad, 2013. (*Chiș*)

Ciuhandu, Gheorghe, *Românii din câmpia Aradului de acum două veacuri*, Arad, 1940. (*Ciuhandu*)

Codău, Ioan, *Școala ineuană pe trepte de istorie (1756-2008)*, Arad, 2008. (*Codău*)

*** *Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy*, vol.2, Pesta, 1872. (*Zichy*)

- ****Codex Diplomaticus Patrius*, Jaurini, 1865. (*Hazai okmanitar*)
Complexul Muzeal Arad, *Conscripția dicală din anul 1766*, dosar nr. 1588, 1589, 1590, 1591, mss. nenumerotat. (*Conscripția 1766*)
Cosma, Viorel, *Ion Vidu (1863-1931)*, București, 1956. (*Cosma*)
Costin, M., *Viața umană în regiunea minieră a Zărandului*, manuscris în posesia autorului. (*Costin*)
Csanki Dezső, *Magyarország történelmi földrajza hunyadiak korában*, vol.1, Budapest, 1890. (*Csanki*)
Deac, Augustin, *Istoria adevărului istoric*, vol.2, Giurgiu, 2001. (*Deac*)
****Documente privind istoria României, C. Transilvania*, veacul XI, XII și XIII, vol.1 și veacul XIV, vol.1 și 4, București, 1951, 1953 și 1955. (*D.I.R.T.*)
Dragomir, Silviu, *Ioan Buteanu prefectul Zărandului în anii 1848-49*, București, 1928. (*Dragomir*)
Idem, *Studii din istoria mai veche a românilor de pe teritoriul Diecezei arădene*, Sibiu, 1917. (*Dragomir, Studii*)
Drăgan, Nicolae, *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomasticii*, București, 1933. (*Drăgan*)
Dragoș, Aurel, *Istoricul „Canalul Morilor Palatinul Jozsef al Crișului Alb din comitatul Arad”*, Arad, 2011. (*Dragoș*)
Dudaș, Florian, *Zărandul chipuri și fapte din trecut*, București, 1981. (*Dudaș*)
Fábián Gábor, *Arad vármegye leirása historiai, geographiai és statisztikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835. (*Fabian*)
Fejer György, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.1-10, Buda, 1829-1834. (*Fejer*)
Idem, *Genus, incunabula et virtus Joannis Corvini de Hunyad*, Buda, 1844. (*Fejer, Genus*)
Gaal Jenő, *Aradvármegye és Arad szabad királyi város. Leirása*, Arad, 1898. (*Gaal*)
Glück, Eugen, *Contribuții cu privire la viața și activitatea lui Nicolae Horga-Popovici [în] Ziridava*, Arad, 1975. (*Glück*)
Greffner, Otto, *Cetatea Șiriei*, Arad, 1976. (*Greffner*)
Hotarul, an III, nr.1/1936. (*Hotarul*)
Hurmuzaki, Eudoxiu de, *Documente privitoare la Istoria Românilor*, vol.1-2, București, 1890-1894. (*Hurmuzaki*)
****Identitate și alteritate*, vol.4, Cluj, 2007. (*Identitate*)
Ionaș, Vasile, *Baia de Criș un vechi oraș minier*, Deva, 2010. (*Ionaș*)
****Îndrumător bisericesc misionar și patriotic*, Arad, 1984. (*Îndrumător bisericesc*)
Jako Sigismundus, *Codex Diplomaticus Transsylvaniae*, vol.1-2, Budapesta, 1997, 2004. (*Codex Transsylvaniae*)
Knauz Ferdinandus, *Monumenta ecclesiae Strigoniensis*, vol.1-2, Strigoniu, 1874, 1882. (*Knauz*)
Kozma Pal, *Zaránd vármegye földrajzi, statisztikai és történeti leirása*, Kolozsvár, 1848. (*Kozma*)
Lukinich Imre, *Erdély területi változásai*, Budapest, 1918. (*Lukinich*)
Lupaș, Ioan, *Împăratul Iosif II și răscoala țărănilor din Transilvania*, București, 1935. (*I. Lupaș, Iosif II*)
Idem, *Istoria bisericească a românilor ardeleni*, Sibiu, 1918. (*I. Lupaș, Istoria*)

- Lupaș, Octavian, *Voevozi și cneji români în județul Arad*, Arad, 1941. (O. Lupaș)
- Lupșa, Ștefan, *Catolicismul și românii din Ardeal și Ungaria până la anul 1556*, Cernăuți, 1929. (Lupșa)
- Mager, Traian, *Cultul eroilor în Munții Apuseni*, Arad, 1935. (Mager, Cultul)
- Idem, *Ținutul Hălmașului*, vol.1-3, Arad, 1937-1938. (Mager)
- Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715; 1720*. (M.O.L.B.)
- Manciulea, Ștefan, *Așezările românești din Ungaria și Transilvania în secolele XIV-XV*, Blaj, 1941. (Manciulea)
- Mangra, Vasile, *Sava II Brancovici (1656-1680)*, Arad, 1906. (Mangra)
- Marin, Nicolae, *Monografia orașului Pâncota*, Arad, 2001. (Marin)
- Márki Sándor, *Aradmegyey és Arad szabad király város története*, vol.1-2, Arad, 1892, 1895. (Marki)
- Meruțiu, Vasile, *Județele din Ardeal și din Maramureș până în Banat*, Cluj, 1929. (Meruțiu)
- Metes, Ștefan, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX*, București, 1971. (Metes)
- ****Monografia Colegiului Național „Avram Iancu” Brad*, Brad, 2009. (Monografia Colegiului)
- Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis. Anjoukori okmánytár*, vol.4-5, Budapest, 1884, 1887. (Anjoukori okmánytar)
- Neag, Romulus, *Monografia municipiului Brad-Zarand*, Brad, 2002. (Neag)
- Oarcea, Felicia-Aneta; Groza, Spiridon, *Moneasa. Monografie istorică*, Arad, 2007. (Monografie Moneasa)
- ****Pagini ineuane*, Oradea, 2007. (Pagini)
- Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol.2-4, Cluj-Napoca, 1979-1989. (Pascu)
- Pașcu, Voichița; Colf, Gheorghe, *Monografia comunei Hălmăgel*, manuscris. (Monografia Hălmăgel)
- Pârva, I., *Drumuri în Țara Zărandului*, București, 1983. (Pârva)
- Popescu- Râmniceanu, Virgil, *Istoria mișcării românești din Ardeal în anii 1848 și 1849*, București, 1919. (Popescu-Râmniceanu)
- Popovici, Ioan, *Un român la Waterloo* [în] *Magazin istoric*, nr.11/1983. (Popovici)
- Prodan, David, *Domeniul cetății Șria la 1525*, în *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, tom III, Cluj, 1960. (Prodan)
- ****Realități istorice din vestul și nord-vestul Transilvaniei. Studii și documente*, Arad, 2006. (Realități)
- Rusu Abrudean, Ion, *Aurul românesc. Istoria lui din vechime până azi*, București, 1933. (Rusu Abrudean)
- ****Scriitori români*, coord. Mircea Zăciu, București, 1978. (Scriitori)
- Sinaci, Doru; Arbonie, Emil, *Administrația românească arădeană*, vol.3, vol.7, Arad, 2011, 2013. (Administrația)
- Sofronie, George, *Doctrina prescripției achizitive și suveranitatea teritorială*, Sibiu, 1943. (Sofronie)
- Someșan, Ovidiu, *De la Bucin la Buteni*, Arad, 2005. (Someșan)
- Somogyi Gyula, *Arad szabad királyi város és Arad vármegyey hözségeinek leirása*, Arad, 1913. (Somogyi)
- ****Studii privind istoria Aradului*, București, 1980. (Studii)

- Szalay László, *Erdély és a Porta*, Pest, 1862. (Szalay)
- Szemkovics, Laurențiu Ștefan, *Blazoane individualizând familii nobile de origine română din Transilvania*, București, 2014. (Szemkovics)
- Terebențiu, Traian, *Gheorghe Popa de Teiuș*, Arad, 1927. (Terebențiu)
- Tonciulescu, Paul Lazăr, *Cronica notarului Anonymus. Faptele ungarilor*, București, 1996. (Tonciulescu)
- Trifescu, Valentin, *Bisericile cneziale din Ribîța și Crișcior*, Cluj, 2010. (Trifescu)
- Tripa, Pavel, *Trecutul orașului Ineu și al cetății Ienopolei*, Deva, 2007. (Tripa)
- Vancu, Petru, *Monografia comunei Măderat (Magyarad)*, Arad, 1906. (Vancu)
- Voileanu, Mateiu, *Biserica românilor din Ardeal în veacul al XVIII-lea*, Sibiu, 1926. (Voileanu)
- Voștinaru, Teodor, *Monografia Comunei Șiria*, Arad, 1996. (Voștinaru)
- Wenzel Gusztáv, *Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus. Arpádkori uj okmánytár*, vol.6-12, Budapest, 1867-1874. (Wenzel)
- Zărandul*, Brad, anul VI, nr.11 din 20 martie 1938. (*Zărandul*)
- ****Ziridava*, vol. 19-20, Arad, 1996. (*Ziridava*)

8.Despre Zărand

8.1.În diferite accepțiuni

Situat în partea de sud-vest a Carpaților Occidentali, la nord de Mureș, Zărandul denumește un ținut pe cât de pitoresc, pe atât de bogat, pe cât de legendar, pe atât de ancorat în realitățile istorice ale tuturor timpurilor. Dintotdeauna un spațiu mirific, Zărandului i se potrivește la fel de bine cuvintele istoricului Nicolae Bălcescu atribuite Ardealului, de *țară mândră și binecuvântată între toate țările sămănate de Domnul pe pământ*.

Teritoriul Zărandului este străbătut de Crișul Alb, de la izvoare până la pătrunderea în Câmpia Crișurilor, dincolo de granița de vest. Pe partea stângă, străjuiesc Munții Zărandului, de la est la vest, având culmi mai puțin înalte: Măgura Ciunganilor (843m), Vârful Drocea (836m) și Vârful Highiș (799m). Pe partea dreaptă a Crișului Alb, spre Bihor, pe direcția sud-nord-vest, se află Munții Codrului, cu o altitudine mai mare: 930 m (Vârful Momuța), 1098m (Vârful Izoi) și 1112m (Vârful Pleșu), dar mai joasă față de cei 1484m cât măsoară Muntele Găina, aflat la limita spre Bihor a Zărandului. Întregul traseu al Crișului Alb formează un peisaj foarte bogat în forme de relief armonios dispuse: de la lunci înguste sau mai largi, la dealuri domoale și munți înalți, tăiați în defileuri impresionante și până la câmpii întinse și mănoase. Disponerea în terase a unor porțiuni ale depresiunii creează imaginea unor amfiteatre naturale ocupate de diverse culturi sau livezi. Acestea alternează cu păduri stufoase și codri seculari care pătrund până în câmpie. La adăpostul lor, sunt așezate satele, fie pe firul apelor, fie risipite în crânguri specifice zonelor montane. De o parte și de alta a Crișului Alb, care este însoțit de o cale ferată și de o șosea, au fost întemeiate din vechime așezări sistematizate, cu aspect urban în prezent, locuite dintotdeauna de români.

Depresiunea dintre Munții Zărandului și Munții Codrului este denumită din punct de vedere geografic, Depresiunea Zărandului. La rândul ei, ea cuprinde alte depresiuni mai mici, care poartă numele zonei în care se află: Depresiunea Hălmagiului, legată cu Depresiunea Bradului și cu cea a Beiușului peste șaua de la Groși, depresiunea Gurahonț-Almaș (situată între defileul de la Pleșcuța și cel de la Cociuba) și

Depresiunea propriu-zisă a Zărandului, care se deschide spre câmpie, urmând cursurile Crișului Alb și ale Teuzului printre piemonturile care se prelungesc între Buteni și Ineu, până se pierd în șesuri. Surprinzător, la loc deschis, la răscruce de drumuri, se află străvechea așezare Zărand, cu rol strategic în istoria zbuciumată a acestor meleaguri.

Despre bogăția locurilor descrise, s-a dus vestea încă din antichitate, fapt dovedit de cel puțin două nume a căror vechime se pierde în depărtarea vremurilor și anume: Zărand și Criș. Există o strânsă legătură între ele, nu numai din punct de vedere geografic, ci și din punct de vedere lingvistic, mai precis din punct de vedere semantic. Deși înțelesul lor nu mai răzbate până la noi, ele se referă, totuși, la aceeași realitate: aurul aflat din abundență aici. De cele mai multe ori, cercetările lingvistice și mai ales cele asupra onomasticii aduc lumină acolo unde documentele scrise lipsesc sau vin să întregască dovezile istorice.

Astfel, Ovid Densusianu semnalează în graiul arhaic al moșilor câteva cuvinte de origine iraniană, printre care și numele ținutului Zărand, *renumit pentru minele de aur*. În limbile iranice, aurului i se zice *zaranya*, cuvânt adus în zona Munților Apuseni de o populație iranică numită alani și care, în sec.II d.Hr., în timpul lui Marc Aureliu, a înaintat spre vest din zona Caucazului ca popor nomad de păstori. Era cel din urmă neam iranic care a trăit prin părțile Daciei și care s-a amestecat cu populația de aici.

Nicolae Drăganu analizează etimologiile date de Ovid Densusianu, arătând că și lingviștii maghiari recunosc originea iranică a toponimului Zărand, dar consideră că a fost introdus la noi prin intermediar unguresc: iranianul *zaranya* > magh. *arany* (aur). Ca nume topic, Zărandul s-a format din *zaran* + sufixul maghiar local *-d*, rezultând *Zarand*. A fost atestat în documentele de cancelarie ungurești sub diferite forme: *Zaram*, *Szarand*, *Saran*, *Zarand*, *Zaranth*, *Zaland*, *Sarand*, *Zarazer*, reflectând grafia maghiară în căutare de o adevărată formă. În 1237, a fost atestat și numele de bărbat *Zarand*, sugerând că toată demonstrația ar trebui începută de la un nume de persoană. Totuși, în ordine firească, logică, s-ar fi numit *Zărand* munții bogați în aur care au dat numele ținutului iar numele localității Zărand din plină câmpie ar putea proveni de la un întemeietor coborât din munți, purtând cu sine un supranume de neuitat, Zărand. Se știe însă și faptul că, în sistemul medieval de denominație, se obișnuia să se marcheze originea locală a unei persoane sau starea ei socială, respectiv proprietatea. Astfel, persoanei i se spunea și se numea „X” *de Zărand*. Indiferent de modul de transmitere, numele *Zărand* este un nume românesc foarte vechi, de origine iranică, moștenit de români înainte de venirea ungarilor pe aceste locuri, chiar dacă atestările documentare târzii au încercat o confiscare a numelui, ca în atâtea alte cazuri. Drept răsplată pentru înfrângerea lui Menumorut, Arpad îi dă lui Velek *comitatul de Zarand*, o adevărată țară a făgăduinței, după cum arată Anonymus în cronica sa, făcând astfel dovada existenței anterioare a acestui ținut și, implicit, a numelui său, Zărand.

Mult mai vechi pare a fi numele râului Criș, care traversează ținutul Zărandului. Numele este atestat încă din sec. al VI-lea sub forma *Grisia*, *Grissia*, *Gresia*. În documentele latino-ungurești, *Crișul* are următoarele forme: *Chrysius*, *Crisyus*, *Grisius*, *Cris*, *Crisus*, *Kris* (1075), *fluvium Crys* (Anonymus), *Krisos* (formă grecizată) și *Krisius* (formă latinizată).

Treptat, aceste forme transcrise inițial corect, s-au transformat, după regulile foneticii limbii maghiare în: *Keurus*, *Kewres*, *Kris*, *Kriss*, *Kriszosz*, *Kyrus Krisus*, *Kirüs*, *Kërës*, *Keresz*, *Keres*, *Körösz*, *Körös*, *Körës*, *Körüs*. Mulțimea și varietatea formelor prin

care este redat numele Criș în documente contrazice pretenția lui Melich că acest nume este de origine maghiară datorită pronunțării finale cu „ș”. Ca și în cazul altor nume de râuri: Mureș, Someș, Timiș, Argeș, această formă ne-au transmis-o slavii aflați în simbioză cu populația daco-romană, încă înainte de așezarea ungarilor în Panonia. Considerând forma grecească Krisos mai veche decât cea latinizată Grisia-Crisius (se știe că în antichitate grecii numeau aurul „crisos”, probabil după locul de unde îl aduceau), avem de-a face cu două sinonime vizând aurul, Zărandul, considerat aurul munților și Crișul (Alb) calea de acces spre aur, râul purtător de aur.

Atributul „Alb” s-ar putea referi și la culoarea albicioasă a undelor acestui râu în care, în zona Bradului, s-au spălat până nu demult minereuri de aur. Dar într-o mentalitate primară, adjectivul „alb” desemna un obiect mare, important, pe când adjectivul „negru”, prin opoziție, pe lângă culoare, caracteriza în acest caz un râu mai mic și mai neînsemnat- Crișul Negru. Desigur, atributele celor două Crișuri, la care se adaugă și Crișul Repede au sensuri mult mai bogate, fiecare în parte. Nicolae Drăgan aduce și alte exemple de toponime care se referă la zăcămintele de aur din Munții Apuseni și anume: Abrud < lat. *Abrudia* = *aurum purum*, Ruda < sl. *ruda* = *metallum*, Zlatna < sl. *zlato* = *aurum*. Acestea și multe altele se adaugă celor două toponime –Zărand și Criș, între care există nu numai o legătură fizică, eternă ci și o îngemănare semantică. Chiar dacă etimologiile lor sunt diferite, sensurile au un filon comun, ce conduce spre bogăția mult râvnită de-a lungul vremii, aurul, care dă până astăzi strălucire Zărandului și așa cum spunea Nicolae Bălcescu *îl vezi strălucind până și prin noroiul drumurilor*.

Mai recent, au apărut și alte ipoteze referitoare la cele două toponime discutate. Astfel, profesorul Romulus Neag, contestă ideea că toponimul Zărand ar fi de origine maghiară pe baza principiului că niciodată străinii nu și-au putut impune toponimia din limba lor unei populații autohtone, ba chiar aveau de multe ori interesul să o păstreze, pentru comunicare cu localnicii. De asemenea, el consideră ipoteza lansată de Ovid Densusianu cu privire la originea iraniană a numelui Zărand din *zaranya* (aur) prin intermediul alanilor drept o speculație. El a analizat diversele opinii ale istoricilor și filologilor din toate timpurile referitoare la etimologia acestui toponim. Astfel, se referă destul de imprecis la o informație conform căreia numele topic *Zărand* ar fi fost menționat pentru prima dată de Herodot sub forma *Țarand* ca nume al unuia dintre cele cinci râuri din Dacia meridională. S-a considerat că numele aceluiași râu *Țarand* se referă la *Crisiu*, nume latin preluat de la greci, care, ca metalurgi ai romanilor au denumit râul după grecescul *Crisos*, însemnând *aurușu* sau *purtător de aur*. Se face comparația cu toponimul Baia de Criș care făcea trimitere la rezervele de aur dacic din Zărand (zona Brad). Numele râului purtător de aur, numit inițial *Țarandu*, s-a extins asupra ținutului străbătut de acest râu sub forma *Zărand*, denumire care a dăinuit până astăzi. Din păcate, însă, s-a pierdut sensul acestui nume. Deși autorul nu insistă asupra sinonimiei celor două nume *Zărand* și *Criș*, aceasta este evidentă prin faptul că ele se referă din timpuri străvechi la aceeași realitate: un râu în undele căruia strălucea îmbelșugat un metal prețios, râul în care se spăla aur.

Ținutul străbătut de râul Zărand (Țarandu) este străjuit la dreapta de Munții Zărandului care au luat numele de la râul cu același nume care străbate întregul ținut până la vărsare în Tisa.

În întreaga zonă a Zărandului, toponimele sunt în majoritate daco-romane, dar și slave, întărind ideea continuității românești pe aceste meleaguri atât de mult supuse migrațiilor de tot felul.

Revenind la numele topic *Zărand*, se conturează ideea că originea lui ar fi în zona auriferă (*locul cu aur*) de unde s-ar fi extins asupra ținutului, asupra munților și acest nume ar fi ajuns în câmpie pentru a denumi cetatea Zărand și mai pe urmă așezarea din preajma ei.

Profesorul T. I. Ardelean și inginerul C. D. Avram, cercetători și autori ai unei noi teorii privind creația, lansează pe baza unor argumente destul de abstracte, dar noi și interesante, ideea că cetatea Zărand, așezată la confluența râurilor Crișul Alb și Cigher, cu rol istoric important, ar data din paleolitic. Această cetate ar fi avut un rol copleșitor în civilizarea și creștinarea lumii, chiar a popoarelor barbare care au ajuns pe aceste meleaguri (goții, hunii, gepizii, avarii, slavii), fiind asimilați și creștinându-se. Centru civilizator, cetatea ar fi devenit un loc de pelerinaj pentru mari mase de oameni. La venirea lor (sfârșitul sec. al X-lea d.Hr.), ungurii își însușesc pentru cetate numele de *Zarandok* (loc de pelerinaj), nume care s-a perpetuat până astăzi. Autorii fac referiri în sprijinul identității dintre cetatea Zărand și cetatea Ziridava, susținând ideea că în adâncuri, cetatea ar ascunde tezaurul tracilor, apreciat la sute de tone de aur și care încă nu a fost descoperit.

Lucrările celor doi autori imaginează o incredibilă și fascinantă lume, pe cât de plauzibilă pe atât de fabuloasă. Astfel, pe lângă toate sensurile atribuite toponimului *Zărand*, mai apare un sens nou, cel de *loc sfânt*, spre care curgeau cei însetați de credință.

Problema etimologiei cuvântului *Zărand* rămâne deschisă pentru viitor.

8.2. În diferite scrieri

[...] numele riului dein Dacia, **Tiarandu**, amentitu la Herodotu intre cele cinciriure ale Daciei meridionali, că a remasu pană astadi in numirea **Zarandu**, de si astadi nu se mai dă acestu nume riului, **Crisiu**, ca pre tempulu lui Herodotu, ci numai unui tienutu seu judeciu, prein care trece acelu riu, pre care riu apoi grecii metalurgi ai Romaniloru l'au numitu **Crisiu**, [...] adeca **aurosu**, si dupa care si opidulu capitale dein acelu judeciu, ce se cheama **Bai'a de Crisiu**, la inceputu fora indoiela nu insemna: **scaldele Crisiului**, ci **bai'a de aur**, cumu si in Romani'a totu asemsnea se numesce pana astadi opidulu **Bai'a de Rama** seu **arames**.

De intre numele celoru alalte nume dein Daci'a meridionale, amentite la Herodotu in l.c., au mai remasu inca doua pana astadi: Prutu-lu, de care Herodotu scrie, ca Scythii-lu numescu Porata, er' grecii Pyretos, -si Argesiu-lu la Herodotu Ordessos. [...]

Sursa: Timotei Cipariu, *De latinitatea limbei române*, în *Arhivul pentru filologia și istoria*, nr.12 din 5 febr. 1869, Blaj, 1867,p.430.

Zărandul denuște din vechime în Transilvania o „țară” românească, situată pe latura vestică a Munților Apuseni. [...] În întinderea sa ținutul înfățișează astfel chipul unei autohtonii închegate, aninată de munți, cu plaiuri, piscuri, coline și măguri care învâluie o comunitate de vale situată de-a lungul Crișului Alb, începând de la izvoarele ce pornesc din inima Munților Apuseni până departe în șesul Câmpiei Vestice. [...]

Locuitorii ținutului se numesc moți crișeni. Sunt, după chipul și asemănarea propriului popor, oameni drepti, vestiți pentru vrednicia, cinstea și ospitalitatea lor, mândri de trecut și prezent și de tot ce le stă-n ființă și cuget. Mândri de munca lor, pentru lemnul

pădurilor, minereul munților și recolta holdelor, mândri de tot ce ține de specificul etniei, de ceramică, portul popular și arta lemnului, de sărbătorile și datinile lor cu nedei, bulciuri și târguri statonice în vetrele din văi sau de pe plaiuri, aievea unor moșteniri și mărturii de demult păstrate prin trăinicia continuității pe aceste meleaguri din timpul străvechi, intrate în legendă [...].

Sursa: Florian Dudaș, *Zărandul. Chipuri și fapte din trecut*, București, 1981, p.7-8.

Ținutului din lungul Crișului Alb până undeva în apropiere de Tisa și în sus pe Crișul Alb între munți i s-a spus Țara Zărandului (după comitatul Zărand). Munților din această zonă, Munții Zăradului, spațiul peste care se întindea autoritatea comitatului Zărand, corespundea probabil cu al fostei Cetăți dintre ape .

Prin urmare, denumirea de Țara Zărandului și Munții Zărandului nu își au denumirea în aurul care se află în aceștia, exploatat pe vremea romanilor și probabil a tracilor, cum susțin unii istorici, ci de la denumirea Comitatului Zărand, iar acesta de la Zarandok.

De fapt, zăcămintele de aur se află în munți și în apropierea izvoarelor Crișului Alb și nu în șesul sau Câmpia Tisei până unde se întindea Țara Zărandului.

Sursa: T.I. Ardelean, *Țara Zărandului și înfăptuirea profețiilor*, Arad, 2000, p.41.

În timpurile de demult a existat un mare comitat românesc, care purta acest nume [comitatul Zărand n.n.] [...] Comitatul Zărandului s-a numit de către Români și comitatul Crișului; (varmeghia Crișului) de la râul cel mai însemnat ce-l străbate de-a lungul. El era înconjurat de comitatele ardelene a Hunedoarei și Albei-de-Jos, iar spre apus se mărginea cu Țara-Ungurească. Prin veacul al XVII-lea acest comitat aparținea când Ardealului, când Ungariei, dar împăratul Carol al VI-lea l-a desfăcut de la Ungaria, dimpreună cu alte ținuturi și l-a alipit definitiv la Ardeal. [...]

După ce a fost micșorat treptat, rupându-se bucăți din trupul lui pentru a fi date județelor vecine, a fost desființat, prin legea ungurească 33 din 1876. În v. XV comitatul Zărandului avea o întindere foarte mare. Ocupa jumătatea de nord a comitatului Arad (de mai târziu) și valea Crișului Alb, care s-a alipit mai târziu la comitatul Hunedoara. La nord se mărginea cu comitatul Bihorului, la N-Vest cu comit. Bichiș (Békés), la Vest cu comit. Cenad, iar la Sud cu comit. Arad (cu mult mai mic ca în timpul din urmă) și cu comit. Hunedoara.

Faptul că și orașul Gyula e arătat ca o cetate, în acest comitat, înseamnă că comit. Zărandului ocupa și o parte din comit. Békés.

Sursa: V. Meruțiu, *Județele din Ardeal și Maramureș până în Banat*, Cluj, 1929, p.163.

Din punct de vedere administrativ, comitatul Zarand, la finele veacului al XIII-lea și la începutul veacului al XIV-lea, cuprindea teritorial valea Crișului Alb, aproape în întregime, ocupând teritoriul dintre Crișul Negru și Crișul Alb, inclusiv cea mai mare parte a Munților Zărandului.

În veacul al XIV-lea, comitatul Zarand s-a extins treptat, mai întâi până la ieșirea Crișului Alb dintre munți, apoi pe valea acestui râu până spre izvoare, integrând districtele, cnezatele și voievodatele românești existente în acest spațiu. Era un comitat relativ mare, mai mare decât comitatul Arad (aproape dublu), cuprinzând 7 cetăți, 7 orașe și 435 de sate la sfârșitul secolului al XV-lea. La sud, comitatul Zarand se învecina cu comitele Arad și Hunedoara, la nord cu Bihorul, la est cu Alba.

Sursa: Sorin Bulboacă, *Comitatul Zărand în timpul Arpadienilor*, în *Administrația românească arădeană. Studii și comunicări*, vol.3, Arad, 2011, p.22.

Comitatul Zarandului s-a numit de cătră Români și comitatul Crișului (varmeghia Crișului), de la râul cel mai însemnat, ce-l străbate de-a lungul. El era înconjurat de comitatele ardelenne a Hunedoarei și Albei-de-jos, ear spre apus se mărginea cu Țeara-Ungurească. Prin veacul al XVII-lea acest comitat aparținea când Ardealului, când Ungariei; dar împăratul Carol al VI-lea l-a desfăcut de la Ungaria, dimpreună cu alte ținuturi și l-a alipit definitiv la Ardeal. Ținuturile aceste sunt: comitatele Solnocul-de mijloc și Crasna, apoi districtul Cetății-de-Peatră sau Chioarul și Zarandul [...]

La 1784 Ardealul a fost împărțit de cătră împăratul Iosif II în 10 comitate. Zarandul în noua împărțire a fost unit cu comitatul HUnedoarei, formând un cerc al acestuia. După moartea lui Iosif II s-a restabilit vechea împărțire politică și astfel și Zarandul a devenit earăși comitat de sine stătător. La 1873 însăa fost de nou casat, fiind alipită partea cea mai mare a lui la comitatul Hunedoarei ear o parte mai mică, în apus, la comitatul Aradului.

Comitatul Zarandului era împărțit în patru cercuri, anume în cercul Bradului, al Baiei-de-Criș, al Hălmaგიului și Ribitei și avea de centru localitatea Baia-de-Criș, unde se aflau diregđoriile comitatense. La 1778 făcendu-se un fel de conscripție a locuitorilor, în Zarand s-au aflat 6.056 familii contribuente, adecă cari erau supuse la plățirea de dare. O altă statistică de la 1801 pune numėul Românilor din Zarand la 7.306 de suflete, avėnd aceștia 84 de biserici și 119 preoți. Datele aceste însă sunt nesigure. La 1839 se aflau în comitatul Zarandului 2 orașele (Baia-de-Criș și Hălmaგიul) și 102 de commune împărțite ăn cele 4 cercuri, amintite mai sus.

Sursa: Silvestru Moldovan, *Zarandul și Munții-Apuseni ai Transilvaniei*, Sibiu, 1898, p.40-42.

„Demult, trăia un om din sângele nostru, într-o margine de împărăție, ce stăpânea lumea mai toată, în partea de către crăimea mică, dar vitează, cu oameni voinici șoimii... Și cum îi rostul vremii în lume, când vru Dumnezeu se făcu o bătaie mare. Și era potopenie cumplită. Omul nostru plecase pe vremea asta de acasă cu muierea și cei 10 feciori ce avea, cu vitele la pășune, departe de casă și așa când veni răimea, el nu era în calea ei.

Dacă auziră vești rele nu se mai întoarseră 'napoi, ci plecară înainte cu tot ce aveau, și tot se duseră 30 de zile și 30 de noți, până de la o vreme se osteniră și când ajunseră într-un vârf de deal frumos tatăl porunci să se lase vitele sa pască în voie, căci ei în noaptea aceea rămân acolo!...

Mulțumim lui Dumnezeu că am ajuns aici în pace — ziseră și se lăsară hodinei.

După ce adormiră toți, bătrânul văzu cerul deschis și printre mii de stele și curcubeie, se pogora o grădină plină de pomi și legume, apoi de țarini cu grâu și cucuruz, cu livezi cu iarbă înflorită și se așezară jos pe pământ, împrejurul lui... Și grădinar era un înger, care era cu haine albe și cu fața albă și frumoasă de copil mic. Veni la el și zise: Frate, când te vei scula privește în jur de tine și tot ce vei zări al tău va fi, că așa a binevoit Dumnezeu, pentru că ești om plin de omenie și cu credință.

Îngerul se făcu nevăzut iar el se trezi curând. Și iacă era ziuă. Ceriul era roșu aurit la răsărit: ciocârlia și privighetoarea se întreceau a înălța cântări de laudă părintelui lunei.

El își sculă familia, apoi îngenunchind toți se rugară lui Dumnezeu. Și pe când gătară cu rugăciunea lor de dimineață, răsărea și sfântul soare ca un ochiu al celui Prea Puternic, trimițându-le cele dintâi raze lor ca semn că rugăciunea lor e bine primită. Omul

se sculă în picioare, își puse mâna streșină la ochi și privi depărtările. Ce văzu nu-și credea ochilor! era colț de rai, nu altceva! Dealurile erau numai o verdeață de codru, ce se legăna la adierea vântului. La poala dealurilor erau șesuri cu spice de grâu ca aurul, iar pe șesuri curgeau ape argintii, limpezi ca lacrima săracului asuprit, în nisipul cărora strălucea bogăția aurului adus legănat de brațul apelor din sânul pământului binecuvântat de Domnul.

Și zări omul colea, nu departe, o vacă, un junc, un porc, o scroafă, iar lângă un brad înalt și frumos erau strânși mielușei și povesteau cu mamele lor, care erau culcate la umbra unui mesteacăn trufaș, crescut aproape de un brad, iar pe valea aceea în sus caprele mâncau curechiu. Pe o rovină pășteau altele. Și tot acolo, aproape de unde privea el, zări o rudă și mersă să o ieie, dar când prinse de ea nu mai știa că ce noroc a dat peste el, treaz e, ori visează, căci ruda era de aur! Apoi, mai uitându-se zări o baie, lângă un râu alb o băiță, o peștere, o luncă și alte locuri minunate de care se bucură foarte... Atunci, chemă pe muieră și copii lângă el și le zise: Acum, dragii mei, nu mai mergem nicăieri, ci rămânem aici, că Dumnezeu ne-a binecuvântat. Și le povesti tot ce zărise — fiindcă nu putea vedea bine, că era ceață așa de dimineată — cât privise depărtările.

-Bine, tată dragă, ziseră feciorii, dar cum putem noi ști că unde suntem și cum se cheamă aceste plaiuri?

-Cum să se cheme? Fiiindcă îngerul mi-a zis cât oi zări cu ochii a meu să fie; ținutul acesta se va numi Zărand.

Iar voi mergeți, căutați vitele și numiți aceste plaiuri cum aveți voie, căci a voastre vor fi, numai să fiți vrednici de ele să nu le ieie străinii de la voi. Aveți grijă, căci știți vorba aceea, că: dacă lași pe străin în casă el te scoate de la masă. Ei merseră după vite și făcură cum le porunci lor unde găsiră bradul, făcură sat și îl botezară Brad, unde găsiră mesteacănul, iară făcură sat și îi ziseră Mesteacăn, apoi unde găsiră celelalte toate făcură sate și le numiră: Junc, Lunca, Vaca, Baie (Baia de Criș), Peștera, Băița, Țebea, Rovina, Curechiu, Scroafa; unde găsiră porcii îi ziseră Porcurea, și unde găsise tata lor ruda de aur îi ziseră Ruda. Toate rămaseră cu același nume până în ziua de azi și o rămânea cât o fi mălaiu în țară și picior de român! Iar celelalte sate au căpătat alte nume cum li s-a părut lor mai bune și frumoase.

Sursa: Zărandul, Brad, anul I, numărul 24 din 24 august 1933, p.2-3.

9. Istoria arhivelor ardeleni

Cele mai importante mărturii documentare ale trecutului Transilvaniei, un adevărat tezaur românesc, o arhivă istorică se află la Budapesta.

În 1867, după anexarea Ardealului la Ungaria și instaurarea dualismului, arhivele publice ardeleni au fost transportate la Budapesta, unde, în 1875, se constituie Arhiva Națională Maghiară.

Fondurile ardeleni din Arhiva Națională Maghiară (A.N.M.) cuprind documente din intervalul secolelor XIII-XX: Arhiva Guvernului Ardelean (perioada 1690-1872), Arhiva Comisariatului Provincial Suprem cât și Arhiva Fiscală și a Contabilității Ardeleni (perioada 1848-1872).

La Viena, este depozitat cel mai important fond cu privire la Transilvania: Cancelaria Aulică Ardeleană din perioada anilor 1686-1867.

Aceste documente, de importanță vitală pentru istoria Transilvaniei, constituind arhivele istorice ardelenene, sunt elemente majore ale identității naționale, de care sunt private naționalitățile din Transilvania. Arhivele ardelenene din Viena rămân vitale pentru istoria politică, militară, economică și fiscală a Transilvaniei.

Momentul propice unic pentru aducerea arhivelor ardelenene în Transilvania a fost pierdut în anul 1919, în timpul ocupației românești a Budapestei, când condițiile de război ar fi permis readucerea în țară a arhivelor, în situație similară celei în care au fost luate, adică puterea militară a momentului.

Prin Decretul 3126 din 15 martie 1920, Consiliul Dirigent al Transilvaniei ordona înființarea Arhivelor Naționale din Cluj-Napoca, instituție care urma să depoziteze arhivele istorice existente în Transilvania și cele care urmau să fie aduse din Viena și Budapesta. După terminarea Primului Război Mondial și încheierea tratatelor de pace care au schimbat geografia Europei, s-au pus și problemele retrocedării arhivelor. Acestea urmau a însoți entitățile administrative în care au fost create, fenomenul constituind un principiu al dreptului internațional, care stipulează că arhivele aparțin administrațiilor din teritoriile cedate.

Tratatele de pace admiteau punerea în practică a principiului arhivistic al provenienței fondurilor pentru statele dezmembrate din Imperiul Austro-Ungar, România având dreptul la cea mai mare parte din materialul arhivistic deținut de Ungaria și Austria.

Deși articolul 77 al Tratatului de la Trianon prevedea restituirea arhivelor către țările în drept să le posedă, acest lucru nu s-a întâmplat. La Roma, în 1921, a fost încheiată o Convenție internațională care cuprindea modalitățile practice de restituire a arhivelor pentru statele implicate în Primul Război Mondial, dar Ungaria nu a ratificat Convenția. Tratatul de pace romano-ungare vizând arhivele au rămas fără rezultate concludente, Ungaria acceptând doar restituirea reciprocă a arhivelor administrative recente, evitând cu diplomatie problema arhivelor ardelenene.

Academia Română și Arhivele Statului Român au încheiat acorduri de colaborare cu instituțiile similare din Ungaria pentru microfilmarea documentelor de interes reciproc și facilități reciproce în cercetare, dar principiul echității n-a fost respectat de Ungaria. În același timp, România, din motive financiare, a redus fondurile pentru repatrierea documentelor arhivistice ardelenene sub formă de microfilme, problema rămânând nerezolvată, deși la acest patrimoniu istoric nu se poate renunța.

Sursa: Ioan Drăgan, *Istoria arhivelor ardelenene*, în *Formula AS*, București, nr.791/2007.

Bibliografie

Ardelean, T.I., *Țara Zărandului și împlinirea profețiilor*, Arad, 2000.

Bulboacă, Sorin, *Comitatul Zărand în timpul Arpadienilor*, în *Administrația românească arădeană. Studii și comunicări*, vol.3, Arad, 2011.

Bogdan, M.I., *Voievodate, cnezate și jupanate românești arădene*, în *Telegraful român*, nr. 35-36/15 sept. 1974.

Caciora, Andrei, *Organizarea teritorial-administrativă și instituțională a comitatelor Arad și Zărand*, în *Culegere de referate ale Direcției Generale a Arhivelor Statului*, București, 1969.

Caciora, Andrei; Glück, Eugen, *Cnezate și voievodate românești arădene* în *Studii privind istoria Aradului*, București, 1980.

- Drăgan, Ioan, *Istoria arhivelor ardelene*, în *Formula AS*, București, nr.791/2007.
- Dudaș, Florian, *Zărandul. Chipuri și fapte din trecut*, București, 1981.
- Idem, *Ausonii din vestul Daciei*, în *Urme din trecut, VII-VIII*, Oradea, 2002.
- Fábián Gábor, *Arad vármegyeye leirása históriai, geographiai és statistikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835.
- Fejer György, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.1-10, Buda, 1829-1834.
- Pesty Frigyes, *A magyarországi várispánságok története különösen a XIII. Században*, Budapest, 1882.
- Idem, *Az eltűnt régi vármegyék*, Budapest, 1880.
- Idem, *Magyarország helynevei történeti, földrajzi és nyelvészeti tekintetben*, Budapest, 1888.
- Jorza, Ioan, *Zărandul în trecut și astăzi*, în *Îndrumător bisericesc misionar și patriotic*, Arad, 1984.
- Karácsonyi Joannis, Borovszky Samuelis, *Regestrum Varadinense*, Oradea, 1903.
- Kozma Pál, *Zaránd-vármegyeye földirati, statistikai és történeti leirása*, Kolozsvárt, 1848.
- Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005.
- Idem, *Materiale statistice arădene din sec. al XVIII-lea și prima jumătate a sec. al XIX-lea*, în *Catedra*, Arad, 1980.
- Lupei, N. și colaboratorii, *Monografia Colegiului Național „Avram Iancu”*, Brad, 2009.
- Mager, Traian, *Ținutul Hălmaგიului*, vol.1-3, Arad, 1937-1938.
- Idem, *Organizarea românească a județului Zărand în 1861*, în *Hotarul*, nr.1/1936.
- Manciulea, Ștefan, *Așezările românești din Ungaria și Transilvania în secolele XIV-XV*, Blaj, 1941.
- Meruțiu, V., *Județele din Ardeal și din Maramureș până în Banat*, Cluj, 1929.
- Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis. Anjoukori okmánytár*, vol.4 (1340-1346), Budapest, 1884.
- Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol.2-4, Cluj-Napoca, 1979-1989.
- Pădureanu, Corneliu, *Populația comitatului Arad în sec. al XIX-lea*, Arad, 2003.
- Popp, M.N., *Crișana și Maramureșul în conscripția iosefină*, București, 1947.
- Prodan, David, *Domeniul cetății Șria la 1525*, în *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, tom III, Cluj, 1960.
- Roz, A., Kovach, G., *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997.
- Suciu, Coriolan, *Dicționarul istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.
- Tonciulescu, Paul Lazăr, *Cronica notarului Anonymus. Faptele ungarilor*, București, 1996.
- Wenzel Gusztáv, *Magyarország bányászatának. Kritikai története*, Budapest, 1880.
- Idem, *Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus. Arpádkori új okmánytár*, vol.6-12, Budapest, 1867-1874.

Cap.II.Țara Zărandului în Conscripții

1.Apartenențe teritoriale ale comitatului Zărand în anul 1561

REGISTRUM SECUNDI SUBSIDII SACRAMAE CAESAR.RAEQUE MATTIS FL.UNUM AC DENAR.DECEM EXACTI IN COMITATIBUS ZARAND ARAD PER EGREGIUM STEPH. FOLDVARY DICATOREM ET EXACTOREM

Pertinențele cetății Gyula

Pertinențele cetății Șria

Pertinențele cetății Ineu

Pertinențele cetății Dezna

Pertinențele cetății Gyula

Nr.curent	Localitatea	Nr.curent	Localitatea
1	Gyula	26	Moroz
2	Pelej	27	Peketely
3	Banhegyes	28	Megyes
4	Eperies	29	Dombitatos
5	Simand	30	Apaffi
6	Bankota	31	Kakutz
7	Lekeshaza	32	Ketegyhasz
8	Fovenyes	33	Elek
9	Alabium	34	Szekudvar
10	Csierke	35	Otlaka
11	Szentbenedek	36	Bazos
12	Sumoliketezj	37	Bankamovaz
13	Muzagyfalva	38	Kobornyes
14	Kiralymezeje	39	Janoshaza
15	Beretfalva	40	Fovenyes
16	Karadver	41	Ezerezerkutas
17	Tivadar	42	Uyfalv
18	Bankodos	43	Machia
19	Kieshiermet	44	Szentmarton
20	Vadasz	45	Szentes Kirally
21	Bellengszegh	46	Gyula Varsan
22	Bunoslmath	47	Cserha
23	Papfalva	48	Pechyer
24	Mezoch	49	Marosz
25	Keresegh		

Sursa: Kozma Pál, *Zărand-vármegye, földirati, statistikai és történeti leírása*, Kolozsvárt, 1848, p.12-15.

Pertinențele cetății Ineu

Nr.curent	Localitatea	Nr.curent	Localitatea
1	Opidum Jeno	64	Kys Bator
2	Pinkoucza	65	Erdos Banath
3	Jeno	66	Sarlaka
4	Chermesj	67	Echioka
5	Hozakarak	68	Gaab
6	Nagy Neveg	69	Thumanas
7	Kijsinvetz	70	Csorasesy
8	Monostor	71	Kyszeny
9	Kapolnas Kertes	72	Haraklian
10	Vajdafalva	73	Lorantfalva
11	Lupafalva	74	Nemes Kiskert
12	Bakoszegh	75	Kis Szinte
13	Apa	76	Pechsi
14	Kijs Gyarmath	77	Fazicas Varsan
15	Rokszin	78	Somloj
16	Konteratro	79	Nagy Zarand
17	Berkeny	80	Tot Zarand
18	Felso Arkutz	81	Therese gyhaz
19	Lomja	82	Kaidos
20	Felso Koves	83	Szenika desertum
21	Kys Koved	84	Santushaza
22	Agaz	85	Sebesser
23	Leteczova	86	Banvasary
24	Cornafalva	87	Nadab
25	Hodos	88	Septesy
26	Felso Bericza	89	Depukota
27	Csiaszar Kertes	90	Also Egreg
28	Also Bericza	91	Felso Egreg
29	Mihalkertes	92	Pankota
30	Pakassigh	93	Szolos
31	Magaros	94	Chigerfalva
32	Tammaz	95	Magyar Dad
33	Kekzj	96	Agados Dad
34	Gyarmath	97	Szekes Dad
35	Nagy Szerend	98	Felso Dad
36	Kys Szerind	99	Kis Bard
37	Bekonaj	100	Boros Megyer
38	Thomashida	101	Kanvass
39	Csegedsegh	102	Erdohegy
40	Nyiske	103	Nagy Somos
41	Saros	104	Feieregyhaz
42	Viznek	105	Kis Morocz

43	Feltelek	106	Kalodvagh
44	Talpas	107	Marod
45	Chunakezj	108	Kornith
46	Totfalu	109	Bodroghfalva
47	Varaskezj	110	Almas
48	Csalocza	111	Thur
49	Ekeritto	112	Thernova
50	Tholmacz	113	Kacsialkert
51	Barakon	114	Papokj
52	Etveth	115	Also Siklos
53	Betlenesy	116	Felso Siklos
54	Sopros	117	Atlatka
55	Apatz	118	Csimoszlek
56	Kolth	119	Komlos
57	Gorba	120	Also Aranac
58	Borostelek	121	Szekes Arangh
59	Szamljos	122	Erdos Telek
60	Kesdaka	123	Egyhazas kerek
61	Kys Bodon	124	Karucz
62	Gelvacz	125	Nichs
63	Dolothid	126	Nemes Varsari

Sursa: Kozma Pál, *Zárand-vármegye, földirati, statistikai és történeti leírása*, Kolozsvártt, 1848, p.16-28.

Pertinențele cetății Țiria (Vilagoș)

Nr.curent	Localitatea	Nr.curent	Localitatea
1	Galsa	26	Nadas
2	Syria	27	Kumona
3	Szentkereszt	28	Hodos
4	Kis Raczfalva	29	Borsova
5	Korosbanya	30	Felso Menes
6	Also Csives	31	Also Menes
7	Felso Csives	32	Braninief
8	Rachtocz	33	Zvihakom
9	Kisachova	34	Soligoricza
10	Nemes Achowa	35	Fekersgigor
11	Talagy	36	Also Brestor
12	Sorkolos	37	Felso Brestor
13	Halmagy	38	Felso Tillott
14	Polgarfalva	39	Also Tillott
15	Bertond	40	Felso Tecza
16	Zonka	41	Szatina
17	Pinike	42	Also Tenzegi
18	Logozo	43	Kozep Tenzegi
19	Brad	44	Felso Tenzegi

20	Magasotaga	45	Berlegnya
21	Cristior	46	Vassaticha
22	Csağa Senize	47	Pipaszi
23	Papolna videke	48	Taats
24	Agyabel videke	49	Velend
25	Oppidum Tellor		

Sursa: Kozma Pál, *Zárand-vármegye, földirati, statistikai és történeti leírása*, Kolozsvártt, 1848, p.28-31.

Pertinențele cetății Dezna

Nr.curent	Localitatea	Nr.curent	Localitatea
1	Nagy Deszna	28	Szerenfalva
2	Felso Jozsas	29	Tarkanfalva
3	Meszes	30	Deghfalva
4	Borniek	31	Ignafalva
5	Kithamora	32	Rosafalva
6	Kraikona	33	Zernofalva
7	Dombranicza	34	Felso Kertes
8	Fenes	35	Also Selyesty
9	Felso Kirotna	36	Belczenfalva
10	Televes	37	Voikafalva
11	Revkecz	38	Zombrud
12	Dulczin	39	Bodonfalva
13	Nagy Patak	40	Szazanfalva
14	Topasfalva	41	Holt Koros
15	Csoosd	42	Veczfalva
16	Also Josas	43	Berenzelly
17	Felso Selyesty	44	Zalassenfalva
18	Anaszek	45	Zlatina
19	Nagy Zavnd	46	Alsofalva
20	Kis Desony	47	Also Meny
21	Nagynagya	48	Felso Meny
22	Nagy Laaz	49	Rova
23	Kis Lasztnio	50	Sebes
24	Banczfalva	51	Bajnokfalva
25	Farakertes	52	Csitkos
26	Nadabafalva	53	Agja
27	Balithafalva	54	Zinthe

Sursa: Kozma Pál, *Zárand-vármegye, földirati, statistikai és történeti leírása*, Kolozsvártt, 1848, p.31-33.

2. Primele conscripții ale comitatului

Conscripțiile Zărandului din anul 1715 și anul 1720

În secolul al XVIII-lea, la baza stabilirii impozitelor în Principatul Transilvaniei au stat conscripțiile fiscale, care aveau ca scop cunoașterea potențialului economic al comitatelor și înregistrarea în evidența organelor fiscale ale statului a surselor de venituri proprii fiecărui comitat care contribuia la fondurile bănești ale statului.

În timp, statul habsburgic, paralel cu întărirea stăpânirii asupra Principatului Transilvaniei, reformează și sistemul de impozitare, prin înlocuirea sistemului de înregistrare al porților cu noi sisteme, și, în general, prin schimbări în organizarea administrativă și fiscală. Sursa de venituri a statului rămânea fiscalitatea, care avea ca problemă majoră de realizare necunoașterea realităților economice ale comitatelor, cauză care a determinat statul să organizeze conscripțiile fiscale de impunere.

Primele conscripții fiscale ale administrației habsburgice din sec. al XVIII-lea, care s-au realizat și în comitatul Zărand, au fost cele din anii 1715 și 1720 și vizau starea materială a contribuabililor, situația lor socială, suprafața terenului cultivat și numele capilor de familie pentru fiecare localitate. Cu datele obținute din teren și prelucrate, se calcula impozitul care revenea fiecărei familii.

Dacă în secolele XIV-XVI baza de impozitare era poarta iobăgească (sesia, jrebia), în secolele următoare, din cauza fărâmițării în timp a sesiilor, s-a luat în considerare averea contribuabilului (casă, pământ, vite etc.). Întocmirea conscripțiilor din anii 1715 și 1720 în comitatul Zărand a avut ca model conscripția din 1696 din celelalte comitate ale imperiului și a fost hotărâtă de Dieta din 1712-1715. Cauza majoră a necesității întocmirii acestor conscripții au fost schimbările economice din comitatele Transilvaniei și ale Crișanei. Prin cele două conscripții, s-a căutat o corelare a noului sistem de inventariere a bunurilor iobăgești cu vechiul sistem, care avea poarta drept unitate de înregistrare.

Conscripțiile din 1715 și 1720 pentru comitatele românești, inclusiv pentru cele ale Zărandului, se păstrează la Budapesta și au multe noutăți de înregistrare față de cele anterioare. Au fost recenzate pământurile semănate, fânețele, defrișările și viile, arăturile fiind exprimate în măsuri de Pojon, viile în zi de sapă și fânețele în zi de coasă. Corelate cu sistemele contemporane de înregistrare, o semănătură de o măsură de Pojon corespunde cu aproximativ 20 ari, o sapă de vie cu 4 ari, adică suprafața de vie ce putea fi săpată într-o zi de un om (aproximativ 94 stânjeni pătrați). Pentru fânețe, unitatea de măsură era carul de fân, echivalent cu suprafața ce putea fi cosită de un cosaș într-o zi, adică aproximativ 800-1200 stânjeni pătrați. Valoarea bănească a bunurilor conscrise era exprimată în florini ungurești.

Contribuabilii au fost menționați nominal, conscripțiile furnizând și informații despre numărul și productivitatea morilor și despre numărul meșteșugarilor de rang iobăgesc.

Conscripțiile din 1715 și 1720, cu noutățile lor de înregistrare și prelucrare a datelor, au furnizat informații economice și demografice mai complete decât cele anterioare, privind starea comitatului. Datele sunt totuși aproximative, deoarece nu

cuprind toată populația și nu fac referire la toate pământurile (de ex. la cele alodiale, contractuale și la cele bisericesti).

Veridicitatea datelor din cele două conscripții a fost afectată și de activitatea comisiilor de recensare, în sensul că, nu toate satele au fost vizitate de conscriptori, culegerea datelor a fost superficială și dublată de fenomenul de sustragere de la înregistrare sau de declarații false.

Declarațiile false din partea juzilor sătești sau ale frunțașilor satelor, când puteau fi dovedite, se pedepseau cu plata unor amenzi în florini ungurești sau cu pedepse corporale cu lovituri de baston. Banii încasați din amenzi erau consemnați și totalizați într-un registru special și apoi donați organelor fiscale ale administrației.

Se luau aceste măsuri de pedeapsă deoarece, lipsa unei evidențe precise a rezervelor economice ale comitatelor ducea la pierderi însemnate pentru statul aflat într-o criză permanentă de bani necesari întreținerii slujitorilor din administrația civilă și a cadrelor militare.

Cu toate deficiențele scriptice, cele două conscripții constituie primele încercări ale administrației habsburgice de a inventaria gospodăriile țărănești din cuprinsul comitatului, fiind cele mai valoroase surse statistice demografice și economice pentru perioada respectivă.

În această lucrare, am prelucrat informațiile celor două conscripții, prezentând satele în ordine alfabetică, păstrând ordinea capilor de familie din actele originale și, datorită dificultăților de traducere a informațiilor care privesc fiecare localitate, am preluat doar datele statistice tabelare.

De asemenea, urmare a faptului că rubrica din actul original intitulată *defrișări în cubuli de Pojon* pentru comitatul Zărand nu cuprindea date informative, în tabelele statistice prezentate de noi nu a mai fost cuprinsă.

Rubrica *vii în zile sapă* a fost cuprinsă doar pentru acele localități în care contribuabilii posedau vii.

O mențiune specială este necesară a fi făcută privind grafia onomastică. Deoarece conscripțiile au fost întocmite și scrise de conscriptori ai administrației ungurești, numele și prenumele contribuabililor au fost în mare măsură maghiarizate, încât, uneori, au dus la dificultăți de redare a grafiei onomastice. Deși în cele mai multe cazuri sub formele maghiarizate se recunosc numele românești specifice satelor zărandene, am considerat necesar pentru lucrare a le reda în formă maghiarizată originală, pentru a da lucrării un caracter de autenticitate. Au fost și cazuri de nume greu descifrabile, pe care, poate, le-am transcris eronat, fapt pentru care cerem cititorilor scuzele de rigoare.

Fiind o lucrare statistică cu caracter demografic, având ca surse informaționale documente neprelucrate încă de istoriografia românească, erorile de fond și de formă sunt inerente pentru cele două conscripții publicate pentru prima dată în literatură, ca documente de arhivă demografică.

Sursa: Kovach Geza, *Materiale statistice arădene din sec. al XVIII-lea și prima jumătate a sec. al XIV-lea* în *Catedra*, Arad, 1980, p.160-161.

2.1. Conscripția din anul 1715

2.1.1. Districtul Zărand.

Nr crt	Localitatea	Anul atestării istorice	Nr. capilor de familie	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zile coasă	Nr. pag. din conscr. originală
1	2	3	4	5	6	7
1	Adea	1177	5	51 ½	25	18
2	Agrișu Mare	1214	13	53	22	28
3	Almaș* (Agrișu Mare)	?	10	79	28	24
4	Apriess* (Târnova)	?	8	26 ½	15	30
5	Arăneag	1386	10	47	14	28
6	Betleheimes*	?	13	47	45	17
7	Caporal Alexa (Kerek)	1326	19	143½	67	22
8	Chișneu Criș	1202	8	38	19	15
9	Chier (Kurvaker)	1561	7	29	13	29,30
10	Cintei	1391	45	327	165	5,6
11	Comlăuș	1332	9	98½	34	10
12	Drauț	1406	11	72½	21	29
13	Dud	1169	9	25	12	29
14	Iermata Neagră	1241	31	79	74	19
15	Măderat	1177	25	122½	39	23,24
16	Mâsca	1331	15	65	28	25
17	Moroda	1508	5	31	16	32
18	Nadăș	1437	11	58½	33	31
19	Nădab	1241	19	244½	69	13
20	Olari (Fazekasvarsand)	1550	26	368½	104	7
21	Pădureni (Erdohegy)	1348	31	383½	167	15,16
22	Pâncota	1177	48	454½	222	21
23	Seleuș	1489	19	131½	51	22,23
24	Sintea Mare	1337	15	78½	54	16,17
25	Sintea Mică	1467	14	96	59	5
26	Socodor	1294	71	910½	353	8-10
27	Șclău	1419	23	206½	97	11
28	Șmand	1274	41	462½	165	11,12
29	Șria	1169	56	199	104	25-27
30	Szamos* (Nădab)	?	8	49½	24½	8
31	Tauț	1187	13	33½	19	31
32	Târnova	1406	9	34½	22	30

33	Vârșand (Gyulavarsany)	1214	27	318½	125	14
34	Vânători	1214	23	221	115	18
35	Zărand	1198	53	303½	151	3,4
36	Zerind	1169	30	140	100	20
	Summa		783	6011½	2651½	

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31.

Notă: S-au notat cu * localitățile din district dispărute.

Districul Zărand. Numele purtate de localități de-a lungul vremii

Nr. crt.	Numele actual al localității	Alte nume purtate de-a lungul vremii
1	Adea	Agya, Kisagya, Nagyagya
2	Agrișu Mare	Agris, Almasegres, Egreg, Fejeregreh, Felseegreh, Alegreh
3	Almaș*(Agrișu Mare)	Almas, Amasegres
4	Apriess*(Târnova)	Eperjes
5	Arăneag	Arany Ag, Aranyag, Szekesaranyag, Zekes Aranyag, Medves Aran
6	Betlehemes*	Betlehemes
7	Caporal Alexa	Kerek, Erdoskerek, Kereky, Kerektou, Erdoskerek, Eghazaskereky
8	Chișineu Criș	Kiss Jenó, Jenó, Kisjeno, oroskijeno, Kisjenuw, Kysjenuw, Jenew
9	Chier	Kurtaker, Kurvaker
10	Cintei	Csintye, Csente, Koroscsente, Chyentye, Chente
11	Comlăuș	Komlauss, Oszentanna, Ujszentanna, Szent-Anna, Komlous
12	Drauț	Draucs, Draucz, Doroszlofalva, Drautz
13	Dud	Dud, Magyardud, Szekesdud, Agyagos, Alsodud, Felsodud
14	Iermata Neagră	Gyarmath, Feketegyarmat, Kisgyarmat, Csigergyarmat, Gyarmatha
15	Măderat	Magyarath, Magyarad, Maghyer, Borosmegyer
16	Măsca	Moska, Muszka, Mezth
17	Moroda	Marot, Maroth
18	Nadăș	Zarandnadas, Nadasy, Nades
19	Nădab	Nadab, Nodob
20	Olari	Fazekas Varsand, Uj-Fazekas, Ujvarsand, Ofazekasvarsand
21	Pădureni	Erdohegy, Erdo Hegy, Erdeis, Erdohat
22	Pâncota	Pankota, Ujpankota, Pankatha

23	Seleuș	Szolos, Szollos, Csigerszolos, Zewlews
24	Sintea Mare	Zynte, Zintha, Nagy Szintye, Zyncha
25	Sintea Mică	Szinitie, Szineke, Kjsszintie, Zyneke, Szintye
26	Socodor	Szek Udvar, Szekudvar, Zekudwar
27	Șiclău	Siclo, Soklo, Also Siklo, Felso Siklo
28	Șmand	Simand, Csernovics Simand, Edelspaker Simand, Also Simand
29	Șria	Vilagos Var, Vilagos, Siri, Siry
30	Szamos*(Nădab)	Szomos, Somos
31	Tauț	Taucz Feltoth, Thout
32	Târnova	Ternova, Tornova, Thornova, Alstotenova
33	Vărșand	Gyulavarsany, Gyulavarsand, Wosian, Matias Wassan, Kezep W
34	Vânători	Vadass, Vadasz, Csekevadasz, Wadazy, Wadaz
35	Zărand	Zarand, Naghzarand, Tothzarand, Magyarzarand
36	Zerind	Luntreni, Zelend, Nagyzerend, Belzerind, Kiszzerind

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31.

Notă: S-au notat cu * localitățile din district dispărute.

1. Tabel urbarial-satul Adea (Agya)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Pais Gyorgy	11 ½	6
2	Hadi Janos	16½	6
3	Pap Janos	4	5
4	Vida Janos	5	2
5	Meszar Miklos	14½	6
	Summa	51½	25

2. Tabel urbarial-satul Agrișu Mare (Agris)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mutirak Martin	10	3
2	Sauv Mlagien	5	2
3	Sauv Novak	4	2
4	Jokit Jovan	2	1
5	Dumma Flori	3½	2
6	Pisso Ivan	5	3
7	Kozman Vaszil	5½	2
8	Stan Mihaly	5½	2
9	Burigan Demitru	12½	4
10	Nedesdi Janos	0	0

11	Martony	0	0
12	Toma Stojb	0	0
13	Triffon	0	0
	Summa	53	22

3. Tabel urbarial-satul Almaș-Agrîșu Mare (Almás)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Hercsi Mihaly	6	2	0
2	Karsta Lup	2	2	0
3	Trokar Filemon	13½	4	0
4	Bogdan Moldovan	6	2	0
5	Bulcsan Petrul	10	4	0
6	Bitang Gyurcs	9	3	0
7	Matul Togyer	0	1	0
8	Medra Jankul	2	2	0
9	Marcsa Toma	6½	2	0
10	Blas Petrul	24	6	10
	Summa	79	28	10

4. Tabel urbarial-satul Târnova (Apriess)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Szerb Suba	3	2
2	Blas Lazar	5½	3
3	Gommo Pasch	5½	3
4	Sijegan Flora	1	1
5	Szijegan Juon	2½	1
6	Perva Petrul	4½	2
7	Pustai Juon	1	1
8	Hanga Lup	3½	2
	Summa	26½	15

5. Tabel urbarial-satul Arăneag (Arány Ag)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nister Juon	2	1
2	Kranek Danilla	6	1
3	Magit Mihaly	4	1
4	Pavellan	2	1
5	Lupul Zurat	4½	1
6	Nikola Stankovit	6	2
7	Bactis Mihok	11	2
8	Kurt Andrie	6½	2
9	Nexa Petrul	4	2
10	Markovics Peter	1	1
	Summa	47	14

6. Tabel urbarial-satul Betlehemes

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Burka Juon	5	4
2	Burka Peter	2	3
3	Hancs Demiter	5	5
4	Horgos Gyorgy	6	2
5	Doblia Peter	7	5
6	Veszze Juon	2	4
7	Marta Demitriu	3	4
8	Kranillo Miklos	3	4
9	Dan Gyurcsk	4	5
10	Kadar Jon	2	1
11	Morgos Jon	3	2
12	Pincse Iliu	4	5
13	Kracson Krissan	1	1
	Summa	47	45

7. Tabel urbarial-satul Caporal Alexa (Kerek)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Erdillan Vaszil	23	10
2	Fuloras Nicola	3½	4
3	Oprana Togier	5	4
4	Bragian Togier	15½	4
5	Nyanics Pasch	11	4
6	Szeredan Andrika	6	4
7	Stanka Szerbul	4	4
8	Jovan Togier	10½	4
9	Mattjok	2	2
10	Abraham	2	2
11	Bradany Gyorgy	2	1
12	Hadan Petrul	15½	4
13	Simpa Petrul	10½	4
14	Alistatus Mihaly	10	4
15	Dulcsan Vank	5	4
16	Marin Kis Biro	5	3
17	Lipovan Jovan	4½	1
18	Erdillan Togier	6½	2
19	Katona Juon	2	2
	Summa	143½	67

8. Tabel urbarial-satul Chișneu Criș (Kiss Jenö)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Pokol Todir	4½	2
2	Szalay Ignac	3	3
3	Szilagy Kozma	7	4

4	Acs Gabor	4	2
5	Hencs Gabor	4	2
6	Hencs Mihok	3	2
7	Szerp Gabor	8½	2
8	Erdellan Juon	4	2
	Summa	38	19

9. Tabel urbarial-satul Chier (Kurváker)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bakos Mark	3	2
2	Mikolin Demitru	4	2
3	Dan Gyurcsk	3½	1
4	Gyunga Balas	6½	2
5	Zillk Lup	6½	2
6	Bardan Ursz	4½	3
7	Hubuk Mihok	1	1
	Summa	29	13

10. Tabel urbarial-satul Cintei (Csintye)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Georgius Olah	11	5
2	Szoran Gregor	10	4
3	Pinte Kovacs	2½	1
4	Racz Marko	2	4
5	Szovan Simon	8½	2
6	Krisan Mich	1	3
7	Koztin Demeter	7	4
8	Kovacs Gyorgy	2	1
9	Kis Vaszill	11	5
10	Gan Lupul	6	4
11	Maris Kracson	4	1
12	Dudas Mihaly	7½	4
13	Pap Demeter	4	3
14	Blaga Igna	7	2
15	Luppul Mikola	2½	3
16	Racz Lukacs Tamas	3	3
17	Pap Peter	3½	3
18	Racz Janos	14	5
19	Anucza	1½	1
20	Toplicsan Juon	5	2
21	Surdul Trippon	1½	3
22	Delan Petrul	3	2
23	Syttoj Jakab	14	5
24	Igna Todir	13	5
25	Mihaly Todor	8½	2

26	Barta Kracson	7½	2
27	Mikola	3	2
28	Magolany Gyorgy	10	5
29	Magolyany Jovan	10½	4
30	Ignicz Kracson	2½	2
31	Bakos Balas	4	3
32	Bakos Peter	2	2
33	Bakos Lupul	8½	4
34	Bota Janos	18	2
35	Sutto Illyes	13½	9
36	Bogdan Trippon	16	7
37	Pap Mikola	12	4
38	Bika Peter	10	5
39	Bogdan Pasquill	4	4
40	Milucsa Janos	5	4
41	Botta Trippon	12	4
42	Simina Rilicsa	2	2
43	Olcson Peter	14½	7
44	Vrabias Janos	6	3
45	Mercse Gabor	11	3
	Summa	327	165

11. Tabel urbarial-satul Comlăuș-Sântana Nouă (Komloss)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Muskon Mladin	13½	6
2	Racz Jon	14	3
3	Aga Togier	8½	3
4	Aga Juon	18	4
5	Szerp Mikola	13	6
6	Nikola Marian	5	3
7	Philip Mihaly	4½	2
8	Csirigan Savo	9	4
9	Nagy Mihaly	13	3
	Summa	98½	34

12. Tabel urbarial-satul Drauț (Draucs)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Borza Mihaly	7½	2
2	Pucs Toma	3½	1
3	Stanka Petrul	4	2
4	Tripid Togia	7	1
5	Grigor Jovan	5	2
6	Janoska Petrul	8	2
7	Csibok Jakab	6½	1

8	Rada Blas	7½	2
9	Tireston Nicola	3½	1
10	Erdillan Simeon	14½	4
11	Illika Mihok	5½	3
	Summa	72½	21

13. Tabel urbarial-satul Dud (Dud)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Andra Blas	2	1
2	Jossanna Lup	3½	1
3	Nistor Mihaly	4	2
4	Maga Juon	3	2
5	Oprian Petrul	3	1
6	Vucsan Petrul	1½	1
7	Gyukit Mikola	5	3
8	Borza Vrats	2	0
9	Niag Ursz	1	1
	Summa	25	12

14. Tabel urbarial-satul Iermata Neagră (Gyarmáth)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bago Mihaly	10	9
2	Pecey Janos	4	4
3	Mezei Istvany	1	5
4	Kajtor Istvany	1	1
5	Csukas Peter	0	0
6	Gany Mihaly	1	0
7	Josza Peter	1	1
8	Kadar Martony	2	0
9	Keri David	1	0
10	Tot Istvany	1	2
11	Illes Pal	20	9
12	Biro Istvany	6	8
13	Illes Martony	4½	9
14	Kajtor Ferencs	1	0
15	Molnar Istvany	1	3
16	Varga Janos	15	8
17	Hegessy Mihaly	6½	9
18	Pap Andras	1	0
19	Nagy Istvany	0	0
20	Kecskemeti Janos	0	0
21	Dobraj Mihaly	0	1
22	Damiany Istvany	0	0
23	Molnar Andras	0	0

24	Balogh Gyorgy	0	2
25	Liptak Gyorgy	0	0
26	Lesseny Pal	0	0
27	Tamasy Jansos	0	0
28	Kadar Istvany	1	1
29	Ganyi Ferencs	0	0
30	Kiss Martony	1	2
31	Kiss Peter	0	0

15. Tabel urbarial-satul Măderat (Magyáráth)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Lagorincsan Petrul	5½	2	0
2	Nemes Mikola	4	3	0
3	Braics Mihaly	6½	2	2
4	Dorgossan Mihaly	3	1	0
5	Murissan Ban	6½	2	0
6	Halda Jovan	5½	2	0
7	Manation	3½	1	0
8	Nigra Mihaly	7½	1	0
9	Kolocsan Mihaly	3	2	0
10	Csurlas Gabor	2	1	0
11	Plavion	4½	2	0
12	Petresk Petrul	5	2	0
13	Dechilan Toma	3	2	0
14	Sussan Ilia	4½	2	0
15	Halmazan Juon	6½	1	0
16	Malajas Togier	5½	2	0
17	Csura Opra	6½	1	0
18	Mocs Petrul	5	1	0
19	Drak Daniel	1	1	0
20	Declan Gyurcs	4	1	0
21	Filemon Krisian	24	0	10
22	Gornik Petrul	1	2	0
23	Varnicsar Petrul	1	1	0
24	Varnicsar Savul	2	2	0
25	Devan Mihaly	2	2	0
	Summa	122½	39	12

16. Tabel urbarial-satul Mâsca (Moska)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bircs Janos	4	2
2	Turk Juon	7½	2
3	Kristan Zahar	2	1
4	Csigh Jovan	1	1

5	Dehilar Pasch	5½	4
6	Kulop Flora	3½	1
7	Pertera Togier	3½	2
8	Marian Lazar	9½	3
9	Varadi Stojka	6½	1
10	Valar Juon	3½	2
11	Krissan Gabrillo	4	2
12	Petriko Trippon	2½	2
13	Mocs Gabrillo	5	2
14	Serp Blas	7	2
15	Ripazan Grozsan	0	1
	Summa	65	28

17. Tabel urbarial-satul Moroda (Moroda)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Serban Jovan	9	3
2	Faur Janos	7	6
3	Ignat	10	4
4	Jarmatan Juon	5	3
5	Vidua Maria	0	0
	Summa	31	16

18. Tabel urbarial-satul Nadăș (Nadas)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Stephan Mihaly	2	2
2	Stephan Mladen	6½	3
3	Dalka Janosko	8½	3
4	Horga Mladen	5	5
5	Nadassan Lazar	4½	4
6	Hugorecz Mihaly	6	3
7	Sandor Todor	7½	4
8	Hatko Kracson	13½	6
9	Derla Mihaly	4	3
10	Todoru Trippon	1	0
11	Grozan Gyurcs	0	0
	Summa	58½	33

19. Tabel urbarial-satul Nădab (Nadáb)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Derk Gyorgy	10	3
2	Dema Flori	26	6
3	Dema Juon	23	5
4	Matus Togier	22	5
5	Vidikany Flori	7	3
6	Jovan Mihok	32	7
7	Kurta Togier	3	2
8	Dragics Juon	10	3

9	Kolics Flori	4	2
10	Panicza Mikora	16	3
11	Mihaly Juon	8½	4
12	Hancs Mihaly	5½	2
13	Brendas Gyorgy	8	2
14	Demcso Mihaly	14	3
15	Vidikany Petrul	19	3
16	Mariska Juon	6	3
17	Janko Gyorgy	3	3
18	Kreccson Mikora	20	6
19	Todinka Petrul	7	4
	Summa	244½	69

20. Tabel urbarial-satul Olari (Fazekas Varsánd)

Nr.crt.	Numele ș prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Paul Stepan	5	2
2	Tursanur Mladin	28	7
3	Batrîn Jovan	26	5
4	Batrîn Mikola	26	7
5	Gyerge Juon	3	0
6	Pop Igna	5	0
7	Ivucz Blas	16	4
8	Filemon	10	2
9	Triffon Kadar	4	3
10	Stepan Ursz	17	5
11	Jerimia	10	1
12	Bozgan Petro	19½	5
13	Bozgan Toda	27	7
14	Blas Lazar	28½	6
15	Toma Gyorgy	6	2
16	Toma Paska	9	4
17	Maris Trippon	11	4
18	Palko Togier	11	4
19	Stoja Tom	9½	5
20	Montyan Mihaly	26	6
21	Pekolar Sav	10½	3
22	Karacso Ursz	16	5
23	Szasz Paska	2	2
24	Urin Petro	23	7
25	Daro Pascha	10	6
26	Pop Petro	9	2
	Summa	368½	104

21. Tabel urbarial-satul Pădureni (Erdö Hegy)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vajda Martony	39	10
2	Ungy Gyorgy	6½	5
3	Tancsos Istvany	10½	3
4	Szabo Istvany	18½	8
5	Kovacs Gyorgy	10	6
6	Szabo Ferencz	4	7
7	Fosser Mihaly	41	12
8	Juhoss Abraham	9½	9
9	Olah Ilia	11½	6
10	Olah Voros Abraham	10½	3
11	Boros Lorincs	12½	7
12	Nagy Janos	14½	4
13	Kiss Balint	3	3
14	Biro Mihaly	15	5
15	Gall Istvany	23	8
16	Palfy Mihaly	29	10
17	Palfy Istvany	1	3
18	Voros Mihaly	13½	4
19	Szabo Ferencs	3	3
20	Barom Gyorgy	13	4
21	Ungvary Janos	2	3
22	Csordas Lasslo	2	3
23	Ola Urszul	6½	5
24	Horvath Janos	17	3
25	Vekas Mihaly	13	4
26	Kalmandi Gyorgy	4½	2
27	Albist Janos	11½	4
28	Kodran Peter	8½	4
29	Katay Janos	20	8
30	Szabo Istvany	9½	8
31	Olaszenta Marian Juon	0	0
	Summa	383½	167

22. Tabel urbarial-satul Pâncota (Pankota)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Rotar Mihaly	14	10
2	Bogia Gabrillo	14	10
3	Tott Gyurcsk	15	7
4	Kossar Gabrillo	11	6
5	Botta Istvany	8½	5
6	Nyegro Mihaly	10	3
7	Csun Istvany	11	3
8	Hany Togier	7½	3

9	Gyerme Agna	6	3
10	Csorna Juon	8½	7
11	Sandor Pangy	11	5
12	Olah Demitro	9	4
13	Sandor Janos	7	3
14	Sziarto Adam	11	4
15	Rossal Pasch	22	8
16	Dan Igna	3	4
17	Hercsy Juon	20	6
18	Moss Igna	10½	6
19	Andra Mihaly	6½	3
20	Argillan Gabrilla	6	2
21	Gazdag Janos	14	2
22	Gazdag Nikora	4½	4
23	Onulcsk Abraham	8	4
24	Onulcsk Mihaly	10	8
25	Onulcsk Juon	5½	3
26	Niklos Gabor	12½	6
27	Zrenka Juon	8½	4
28	Litto Marian	12	5
29	Lorincz Orsz Gyurcs	13	6
30	Zerenka Vaszill	7½	4
31	Ardillan Juon	10½	6
32	Balda Abraham	5	3
33	Kucs Philip	3	3
34	Bogia Tamas	7½	4
35	Hacsegan Juon	14	6
36	Olah Martin	9	3
37	Borsa Juon	10½	4
38	Bulcsek Juon	7½	3
39	Csismaz Gyorgy	17	8
40	Balda Jovan	6	3
41	Gergal Juon	6	9
42	Rozman Stephan	4½	4
43	Baltan Innkul	6	4
44	Lazucs Ilia	4	3
45	Gemme Jovan	3	2
46	Supa Danilla	1	3
47	Brenda Lup	17	7
48	Paskul Elia	16	5
	Summa	454½	222

23. Tabel urbarial-satul Seleuș (Szölös)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
---------	---------------------	----------------------------	-----------------------

1	Flora Peter	6	3
2	Kroknan Moszia	24	7
3	Forgucs Abraham	2	1
4	Blidar Kracson	5½	3
5	Flora Gyurcsk	2½	2
6	Sarban Dan	11	3
7	Sonka Mihaly	9	4
8	Aron Deliman	5	2
9	Sus Petrul	6½	3
10	Mocsokan Igna	3	2
11	Indnas Mihaly	5½	2
12	Anka Mihaly	12	3
13	Anka Togier	5	3
14	Anka Mikora	8½	2
15	Bengye Blas	3½	3
16	Csokasi Janosne	5½	1
17	Orodon Vaszil	5	2
18	Kovacs Jovan	5	2
19	Nigro Petrul	7	3
	Summa	131½	51

24. Tabel urbarial-satul Sinteia Mare (Szinte)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Minkany Janos	7½	3
2	Dobos Peter	3	3
3	Paskucsul	4½	3
4	Gabrillas Mihaly	4	2
5	Buzas Gyurka	18	6
6	Jirmi Peter	4½	6
7	Mondruca Illes	7½	6
8	Agud Mattyo	5	5
9	Nyetepasko	7½	4
10	Hallongo Juon	6½	6
11	Kenyge Todir	4	4
12	Toda Togier	3½	4
13	Attym Vidik	1	1
14	Dobos Juon	1	0
15	Gaal Gabor	1	1
	Summa	78½	54

25. Tabel urbarial-satul Sinteia Mică (Szintye)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Maristyan Mladin	8	5
2	Maristyan Igna	10	6

3	Maristyan Mihaly	0	3
4	Csoba Miklos	10	6
5	Csoba Mihaly	8	5
6	Grozav Pask	8	5
7	Grozav Mihaly	10	6
8	Grozav Lazar	0	0
9	Nicola Mikoro	8	4
10	Nicola Togier	8	4
11	Nicola Grozav	8	4
12	Linga Magien	10	5
13	Hojsen Obrasz	4	3
14	Varadan Kracson	4	3
	Summa	96	59

26. Tabel urbarial-satul Socodor (Szek Udvar)

Nr.crt.	Numele ș prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nylas Igna	28	14
2	Paskucz	13	8
3	Andrisko Peter	5	6
4	Markus Andras	10	6
5	Martyan Paska	18	8
6	Nigro Mihaly	8	2
7	Marosszan Marko	19	8
8	Henki Mikhael	16	10
9	Henki Matyas	9	3
10	Gabri Lupsa	24	10
11	Albus Tamas	11	6
12	Vajuk Todir	31	12
13	Martyin Todir	30	8
14	Kiss Judas	12	1
15	Tulka Mihaly	17	7
16	Abraham Janos	24	10
17	Ponje Gyurka	18	6
18	Sziri Peter	21	6
19	Szere Gabor	22	9
20	Kubullo Gyorgy	13½	6
21	Krisan Mikolos	8	3
22	Mlincza Gyurka	6	2
23	Vancza Tott Gyorgy	7	2
24	Damian Tott Gyorgy	2	1
25	Szavoj Csismadia	3	0
26	Vidikany Peter	9½	3
27	Kapossa Janos	18	6
28	Majczin Togier	10	3
29	Kokovus Jovan	3½	2

30	Gyongios Janosne Petru	3½	0
31	Kurta Miklos	3½	2
32	Kiss Peter	6	3
33	Voros Mihaly	5	3
34	Kiss Miklos	12½	5
35	Jank Janos	30	10
36	Marossan Gabor	31	10
37	Marossan Gyorgy	9	6
38	Pagoba Peter	25	6
39	Strinbuj Togier	9½	3
40	Demian Petre	2½	2
41	Joga Janos	14	4
42	Kaposa Gabo	11	4
43	Nuna Demeter	9½	2
44	Szarakucz Lupul	6½	3
45	Laczkul	3	2
46	Szabo Paskoja	8	4
47	Kiss Kracson	14	4
48	Racz Peter	15	8
49	Kiss Mihok	12	6
50	Dungo Gyurca	16	5
51	Sipos Mate	0	0
52	Szere Janos	3	0
53	Vancsy Janos	3½	2
54	Valkany Gyorgy	7	4
55	Vank Kracson	8	4
56	Adok Marton	12	5
57	Kozma Janos	22	5
58	Florian Ispany	44	15
59	Osava Peter	31	8
60	Hergye Trippan	11	2
61	Magela Janos	12	2
62	Markus Demiter	9	3
63	Hossu Janos	2	2
64	Ladabany Ilon	8½	3
65	Albus Jovan	7	4
66	Csosz Ilia	10	6
67	Ambrus Togier	5	2
68	Dongo Janos	28	10
69	Kakas Janos	5	2
70	Nadaban Gyorgy	5½	2
71	Nadaban Janos	15	8
	Summa	910½	353

27. Tabel urbarial-satul Șclău (Siklo)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Olah Martin	16	6
2	Racz Petro	2	2
3	Mihok Ross	4	5
4	Vella Morossan	10½	5
5	Racz Jovan	13½	6
6	Morossan Gyorgy	17	7
7	Popa Dan	12	6
8	Nika	15	7
9	Szima Jovan	5	2
10	Ilan Todor	13½	5
11	Rodran Jovan	4½	2
12	Barna Gyurka	7½	3
13	Racz Ilia	3	2
14	Gallya	5	3
15	Repas Mihok	2	1
16	Pekoras Togier	0	1
17	Sildessy Gyurka	13	6
18	Pop Mihaly	4	4
19	Farkucsa Mihok	12	6
20	Bogya Laccka	20	6
21	Berli Jovan	13½	4
22	Dreccseny Jovan	13½	6
23	Sima Jovan	0	2
	Summa	206½	97

28. Tabel urbarial-satul Șmand (Simand)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Budan Paschk	14	5
2	Bojtin Mihok	14	3
3	Dorgo Peter	4	3
4	Mika Andria	6	3
5	Perka Petro	5½	2
6	Klipessi Jovan	5	2
7	Farkassi Lup	6	2
8	Sera Abraham	3	3
9	Nylas Todor	8	4
10	Mercsi Luka	8	4
11	Mirczi Toma	12	4
12	Borod Mihaly	19	6
13	Szigeti Juon	29	10
14	Rigorass	5½	2
15	Bersz Petro	7	2

16	Furdean Ilia	16	5
17	Tamas Gyurka	16½	7
18	Simeon Juon	11	4
19	Birna Sauv	6	4
20	Dragancs Gyurka	21	10
21	Mikulicsa	8½	3
22	Stepan Gyurcsk	7	4
23	Istok Balss	13½	3
24	Rossa Gyurcsk	19½	10
25	Bassa Mattyas	6	3
26	Kingie Gabrillo	6½	3
27	Mikula Gabrillo	9	4
28	Ivany Janos	6	2
29	Strengal Jovan	8	3
30	Bogiottel Mistrul	5½	2
31	Vesselin	14	7
32	Kaba Petrul	10½	3
33	Popa Juon	12½	2
34	Gacsa Kracson	26	6
35	Telekany Gyurcsk	11	3
36	Telekany Kracson	19	5
37	Ferki Gabrillo	11½	3
38	Ross Juon	9	2
39	Mlagien Gabrillo	12	2
40	Gaza Togier	17	7
41	Bogyi Luka	14	3
	Summa	462½	165

29. Tabel urbarial-satul Șria (Syna sub arce Vilagos Vár)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasa	Vii în zile sapă
1	Lipovan Andras	2	2	0
2	Syrian Petrisol	1	2	2
3	Galsa Savucs	2	2	0
4	Bagiul	2	2	0
5	Sava Gyorgy	3	2	0
6	Rossu Stojan	3½	2	0
7	Virsandi Dimitru	5½	2	2
8	Varadan Toda	8	2	0
9	Menyessan Trippon	3	2	0
10	Angin Jovan	2	2	0
11	Lukucsă	5	2	0
12	Dehelan Gyurka	10	2	0
13	Syrian Mihok	2½	2	5
14	Pomnucs Mihaly	10	2	0

15	Silidian Blas	5	2	0
16	Kirian Gyurcsa	2	2	0
17	Balo Petrul	4	2	0
18	Gurban Ilia	8	2	3
19	Syrian Rizta	0	0	2
20	Milos Grik	0	2	2
21	Racz Ilia	1½	2	0
22	Grossan Ivan	6	2	3
23	Kresta Togier	6	2	0
24	Japu Togier	6½	2	3
25	Nigru Vidul	4	2	3
26	Argillan Gyurcs	0	2	0
27	Mlagienes	2	2	1
28	Andrucsa Juon	2	2	3
29	Trippon Blas	2	2	10
30	Gyurkucs	2	2	3
31	Magiar Petko	4½	2	0
32	Lazar Gyurka	11	2	4
33	Pojmar Juon	6	2	4
34	Racs Stephan	7	2	4
35	Hercsi Flora	9	2	3
36	Csorgar Togier	6	2	0
37	Grosza Nicola	7	2	2
38	Dehelan Gyorgy	3	2	0
39	Nasula Trippon	6½	2	4
40	Ribicsan Juon	9	2	2
41	Rosman Petrul	8½	2	2
42	Homora Juon	1	2	0
43	Biro Janos	10	2	0
44	Dimitrus	0	0	0
45	Petko	0	2	0
46	Longi Juon	0	2	0
47	Bikla Szucs	0	2	0
48	Flora Gusati	0	2	3
49	Gusati Togier	0	2	3
50	Csismas Gyorgy	0	2	0
51	Csismas Kuzman	0	2	0
52	Vlado	0	0	0
53	Nicola Grih	0	0	0
54	Stepan Nyucs Greh	0	2	0
55	Armant Dela	0	2	0
56	Lipovin Pervucusus	0	2	0
	Summa	199	104	73

Tabel urbarial-satul Șria (proprietari de vii)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Pankoteus Lup	0	0	0
2	Brenda Lup	0	0	4
3	Fazekas Varsadienses	0	0	0
4	Paskucs Ilia	0	0	4
5	Balas Flora	0	0	4
6	Bogdan Pasch	0	0	3
7	Tokoli Aradiensis	0	0	6
8	Sziva Peter	0	0	4
9	Canduz Maltuz Radnai	0	0	3
10	Antonius Capitany	0	0	4
11	Kukucs Jenoi Katona	0	0	3

30. Tabel urbarial-satul Cintei-Nădab (Szomos)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	All Mihaly	3½	2
2	Blaga Todor	4	3
3	Janco Andras	4	1½
4	Dema Cracson	2	3
5	Jacob Ursz	7	2
6	Jacov Juon	9½	3
7	Kocsuba Juon	8	4
8	Suli Juon	11	6
	Summa	49½	24½

31. Tabel urbarial-satul Tauț (Taucz)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Biro Janos	1	1
2	Petrika Juon	2½	2
3	Bulzan Gyurcsk	1	2
4	Mester Juon	3	1
5	Gyurkucsă Juon	3	2
6	Halik Lazar	3	2
7	Kamenicsa Lupul	7½	3
8	Boka Mihaly	6½	2
9	Burkicstyan Lazar	1	1
10	Csonka Peter	1	1
11	Laz Andrika	0	0
12	Faur Tamas	3	2
13	Vidul	1	0
	Summa	33½	19

32. Tabel urbarial-satul Târnova (Ternova)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Deka Abraham	1	1
2	Dit Abraham	2½	2
3	Deak Lazar	4½	3
4	Russit Jovan	4½	3
5	Luka Blas	4½	2
6	Lukacs Nikols	6	3
7	Braics Juon	6	4
8	Rob Mihaly	2	2
9	Grada Paul	3½	2
	Summa	34½	22

33. Tabel urbarial-satul Vârșand (Gyula Varsany)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vida Gabor	16	14
2	Pekora Jvon	7½	4
3	Lorincs Mihok	14	4
4	Popa Ursz	16	5
5	Kurta Togier	8	4
6	Sima Gyurka	14	4
7	Magiar Gyurka	21	6
8	Matucs Juon	24	6
9	Firedi Togier	5	4
10	Miklos Kracson	10½	5
11	Olar Mihaly	16	6
12	Kardos Juon	18	7
13	Pop Juon	19	5
14	Pop Togier	12	4
15	Farkas Gyurka	13	5
16	Markucs Togier	11½	5
17	Markucs Juon	17½	5
18	Kardos Toma	5	3
19	Batrin Mihaly	5	3
20	Missan Mikols	6	3
21	Missan Juon	9	4
22	Racz Urssul	5	3
23	Argillan Gabrilla	2	2
24	Deak Gabor	12½	4
25	Csikas Kracson	12	4
26	Markus Mihaly	19	6
27	Kardos Joan	18	7
	Summa	318½	125

34. Tabel urbarial-satul Vânători (Vadass)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Keskeny Istvany	8½	4
2	Matte Istvany	3½	3
3	Vajda Andras	8½	6
4	Varga Gergely	8½	4
5	Fazekas Gergely	13½	7
6	Bondar Istvany	3	3
7	Nagy Istvany	8½	4
8	Parlag Peter	10½	5
9	Csak Janos	11½	3
10	Hajdu Istvany	11	8
11	Hajdu Andras	11	10
12	Kovacs Miklos	5	3
13	Geztessy Gyorgy	8½	4
14	Tot Istvany	8½	4
15	Nagy Janos	7½	4
16	Peto David	12	6
17	Szucs Istvany	23	10
18	Zadori Janos	43	19
19	Bondar Ferencs	3	3
20	Kiss Janos	4	2
21	Nagy Istvany	3	0
22	Boros Janos	3	0
23	Bodok Istok	3	3
	Summa	221	115

35. Tabel urbarial-satul Zărand (Zaránd)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Petrus Szavo	10	6
2	Paskuczil	5	5
3	Petrus Kurial	6	3
4	Bika Blas	7	3
5	Farkucsa Todor	3	3
6	Farkucsa Balas	3	3
7	Pantos Gyorgy	7	4
8	Mlladen Mihaly	4	2
9	Toko Juon	1	2
10	Bakov Togier	4	1
11	Bacsucs Juon	5	2
12	Fejes Mihaly	4	3
13	Igrecz Mikola	5	4
14	Magos Gabriela	1	2
15	Petrul Szekeres	4	3

16	Jova Krisan	4	3
17	Hancz Togier	1	1
18	Fejes Togier	4	3
19	Fejes Blas	4	3
20	Fejes Petrul	4	4
21	Balas Zsil	5	2
22	Janos	1	0
23	Jvonas	1	2
24	Tokourcz	4½	3
25	Olar Fodor	4	2
26	Petko	2	2
27	Csura Petrul	2	1
28	Andras	7	3
29	Nyeksa Mihaly	5	2
30	Trippa	2	1
31	Mladin Ursz	4	1
32	Deva Demitru	6	4
33	Kodus Gabrillo	8	2
34	Mladen Juon	5½	2
35	Trokal Petru	3½	2
36	Olar Pask	3	2
37	Motocka Togier	12	4
38	Stepan Mikora	15	4
39	Trippa Jovan	15	2
40	Ilczo Mihocz	7	4
41	Lukacs Toma	7	4
42	Mihucsa Tamas	9	3
43	Bibarcz Gyurka	9	4
44	Jakab	4	2
45	Roska Juon	4	2
46	Borka Togier	4½	3
47	Olar Juon	4	2
48	Lukacs Gyorgy	13	5
49	Lukacs Juon senior	16	6
50	Deva Ilia	20	3
51	Kurta Gabrillo	12	6
52	Bulya Petrul	5½	3
53	Lukacs Juon junior	7	4
	Summa	303½	151

36. Tabel urbarial-satul Zerind (Szerend)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Pap Ferencs	11	
2	Puskas Janos	1	
3	Mezei Ferencs	1	

4	Szivos Gergely	1	
5	Matte Andras	1	
6	Tott Mihaly	10	
7	Vekony Janos	6	
8	Hevessy Janos	8½	
9	Dekany Mihaly	4½	
10	Szolossy Mihaly	3	
11	Acs Mihaly	11	
12	Szass Istvany	1	
13	Hevessy Mihaly	4	
14	David Istvany	6	
15	Gall Istvany	10	
16	Eless Mihaly	10	
17	Csanadi Janos	7	
18	Sziladi Janos	10	
19	Szarka Gyorgy	4	
20	Nagy Janos	10½	
21	Boros Istvany	10½	
22	Vigh Ferencs	1	
23	Kiss Istvany	1	
24	Nagy Mihaly	1	
25	Kovacs Gergely	1	
26	Pap Istvany	1	
27	Asztalos Janos	1	
28	Kovacs Janos	1	
29	Voros Istvany	1	
30	Szakmari Istvany	1	

2.1.2. Districtul Ineu. Conscripția din anul 1715

Nr crt	Localitatea	Anul atestării istorice	Nr. capilor de familie	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zile coasă	Nr. pag. din conscr. originală
1	Almaș	1334	15	68	38	55
2	Barda*	1149	4	19	12	38
3	Bârsa	1489	6	49½	24	37
4	Berindia	1473	7	32	21	49
5	Bodești	1441	7	30 ½	16	56
6	Bonești	1441	12	49½	24	57
7	Brazi (Saturău)	1479	3	7	5	58
8	Buhani	1441	7	42½	20	42
9	Burik*	?	2	10½	4	49
10	Buteni	1332	30	291	110	38-39
11	Chisindia	1345	11	47	20	37-38

12	Cilul de Jos (Also)	1379	19	81	52	54
13	Cilul de Sus (Felso)		10	45	37	53
14	Crocna de Jos (Also)	1553	3	10	15	47
15	Crocna de Sus (Felso)		14	75	56	46-47
16	Cuied	1477	12	44	31	36
17	Dezna	1261	14	53½	39	43
18	Dieci	1552	15	70½	44	49-50
19	Donceni	1439	3	10½	8	42
20	Dulcele	1561	5	34½	18	50
21	Dumbrăvița	1471	9	66½	25	47
22	Feniș	1553	4	28	22	51
23	Grosz*	1601	3	10	15	38
24	Gurahont	1386	4	18	12	56
25	Hodiș	1429	5	15	21	37
26	Honțisor	1441	2	9	9	58
27	Iacobini (Zeldiș)	1439	5	19½	11	57
28	Iercoșeni	1533	4	30	18	37
29	Iosaș	1386	5	26½	19	52
30	Iosășel	1552	9	38	28	52
31	Ineu	1202	27	77	83	33
32	Joia Mare (Căcărău)	1439	3	13	9	55
33	Laz	1506	7	29½	17	44
34	Livada (Govojdia)	1552	10	38½	22	48
35	Luguzău	1441	5	20½	12	50
36	Mădrigești	1561	7	25	17	36
37	Miniad	1553	11	38½	37	43
38	Minișel	1561	9	47½	30	36
39	Mănerău	1348	11	34½	41	40
40	Moneasa	1561	2	5½	4	45
41	Mustești	1493	3	14	10	54
42	Nădălbești	1519	5	20	13	42
43	Neagra	1553	6	38	24	41
44	Parazina*	?	2	7½	6	51
45	Pescari (Holt*)	1553	2	6	3	51
46	Pescari (Mezeș*)	1553	5	28½	18	50
47	Pleș* (Almaș)	1386	8	29	21	56
48	Plop* (Almaș)	1441	13	55	45	52-53
49	Prăjești	1553	4	9	7	42-43
50	Prunișor	1405	1	2	3	46
51	Rănușa (Ramna)	1553	1	2	3	46
52	Revetiș	1553	3	9½	7	49
53	Roșia	1528	4	18	11	48
54	Sălăjeni	1561	4	10	11	45
55	Sebiș	1506	26	116½	86	40-41

56	Secaș	1439	6	15	10	57
57	Seleuș (Csiger)	1489	11	44	33	36
58	Sârbi	1525	2	15	11	55
59	Slatina de Criș	1506	9	30	23	44
60	Susani	1561	9	67	39	45-46
61	Szeren*	?	9	57	27	18
62	Șcula	1332	13	58 $\frac{3}{4}$	39	34
63	Șlindia	1332	11	43	29	35
64	Șimuș-Buceava	1439	3	8	6	58
65	Valea Mare	1439	4	19	12	51
66	Zemerzel*(Dieci)	?	8	28 $\frac{1}{2}$	19	44
67	Zimbru	1553	2	14	10	51
	Summa		525	2424$\frac{1}{4}$	1554	

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715*;
 Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*,
 Arad, 1997;
 Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31.

Notă: S-au notat cu * localitățile din district dispărute.

Districtul Ineu. Numele purtate de localități de-a lungul vremii

Nr. crt.	Numele actual al localității	Alte nume purtate de-a lungul vremii
1	Almaș	Almas, Haromalmas, Tothalmas, Naghalmas, Alsoalmas, Felsewalmas
2	Barda (Buteni)	Korosbokeny
3	Bârsa	Berza, Bersza, Barza
4	Berindia	Berendia, Borosberend, Berinde
5	Bodești (Rădești)	Bogyesd, Bogyesty, Bozosd, Bodyfalwa, Bogesthfalwa, Bogyafalwa
6	Bontești	Bonczesd, Boncafalva, Bonczafalva
7	Brazi (Saturău)	Szatero, Szaturoraj, Szaturo, Szatul Reo, Felsoray, Alsoray
8	Buhani	Bohany, Bajnokfalva, Bohan, Baynok, Falwa, Alsofalu
9	Burik	Burikk
10	Buteni	Buttyen, Korosbokeny, Buken, Bewken, Bothyanfalwa, Bekeny, Buttyin
11	Chisindia	Kissindia, Kiszindia, Kesz end, Kuzynd, Kuzund, Kozond, Kewzend, Kiszingya
12	Cilul de Jos	Also Csil, Csil, Alcsil, Chyl
13	Cilul de Sus	Folso Csil, Felso Csil, Alcsil, Felsewchyl, Felcsil
14	Crocna de Jos	Also Korokna, Krogna, Also-Koroknya, Karathna, Alsokrokna
15	Crocna de Sus	Felso Krokna, Krogna, Felso-Koroknya, Felsekorothna

16	Cuied	Kuied, Kujed, Koved, Kewed, Dragankoved, Papkoved, Kiskoved
17	Dezna	Dessna, Deszna, Deszni, Deznye, Kidesznyi, Nagydesznyi, Odezna
18	Dieci	Diecs, Diakfalva, Decse, Diaczy, Deakfalva
19	Donceni	Doncsen, Doncseny, Dancsfalva, Danchfalva
20	Dulcele	Dulcs, Dulcsele, Edeslak, Dolczin, Dulcsin
21	Dumbrăvița	Dombrevicsa, Korordombro, Korosdomboro, Dombrawitza, Dobrawitzi
22	Feniș	Fenyess, Fenyés, Korosfenyes, Fenes, Alsofenyes, Felfenyés
23	Grosz (Buteni)	Groz, Gross, Korosbokeny
24	Gurahonț	Gurahocz, Gurahoncz, Honcto, Grohonch, Honczto, Hwnczfalva
25	Hodiș	Hodos, Zarandhodos
26	Honțșor	Honcs, Honczisor, Honcer, Honsisor, Hontheser, Honczisorfalva, Honczér
27	Iacobini	Zoldes, Zeldes, Zeldesel, Zeldisor, Zelfefalu, Zewldes, Felsőzeldes
28	Iercoșeni	Jarkos, Arkos, Ujarkos, Arkosthew
29	Iosaș	Joszass, Jozsas, Alsojoszas, Felsőjoszas
30	Iosășel	Joszasel, Jozsas, Kisjoszas, Jozsashely, Felsőjoszas
31	Ineu	Boros Jenó, Jenó, Jenew, Borosineu
36	Joia Mare	Kakaro, Kokaro, Kakarofalva
32	Laz	Laz, Deznalaz
37	Livada (Păulian)	Gavasdia, Govozdia, Gosd
33	Luguzău	Lugozo
34	Mădrigești	Modirzest, Madrizesty, Madarsak, Madarsagfalva, Felsőmagyarest
35	Miniad	Minyad, Menyed, Alsominyad, Felsőminyad, Csernaminyad
38	Minișel	Menyess, Menes, Keresztmenes, Almenes, Kresztamenes, Alsomenes
39	Mânerău	Monyom, Monyoro, Alsomonyoros, Felsőmonyoros
40	Moneasa	Monyassa, Monyasza, Menyhaza
41	Mustești	Meszttesd, Musztesty, Mosztafalva, Musztafalva, Mesterfalva
42	Nădălbești	Nedelbesd, Nadalbesty, Nadalmas, Nadalbfalva, Nadfalva
43	Niagra	Nyagra, Kiszfeketefalu, Kisnehra, Nagynegra, Vrethy-Negra
44	Parazina	Parazina
45	Pescari (Holt)	Hold, Holt, Holdmezes, Holthkerews
46	Pescari (Mezeș)	Mezes, Holdmezes
47	Pleș (Almaș)	Pliss, Pless, Haromalmas
48	Plop (Almaș)	Haromalmas
49	Prăjești	Praesest, Prezesty, Parazs, Parazsfalva
50	Prunișor	Kirtiss, Kertes, Barakertes, Kapolmaskertes,

		Ksaszarkertes, Mihalykertes
51	Rănușa (Ramna)	Rauna, Ravna, Kisrona, Rona
52	Revetiș	Revetyes, Revetes, Rekes, Revekes, Revekesz
53	Roșia	Roszie, Rossia, Borosroza, Kisroza, Nagyroza, Rozafalva, Rossya
54	Sălăjeni	Zalazeni, Szeledseny, Szelezseny, Zelechyn, Salazenfalva, Szelecsen
55	Sebiș	Sebes, Borossebes, Naghsebes
56	Secaș	Szakas, Szakacs, Alsoszakacs, Zekas, Kezepszew-Zykas
57	Seleuș	Csigier, Csigierel, Csigerszolos, Szolos, Szollos, Zewlews, Csigerszollos
58	Sârbi	Szerbi, Szerb, Szirb, Tothfalva, Szerbfalva, Alsoraczfalu, Felsoraczfalu
59	Slatina de Criș	Szlatina, Mikossalatna, Slithyna, Mikosztatina
60	Susani	Sussani, Szuszany, Susanyfalva, Zuzanfalva
61	Szeren	Szeren
62	Șcula	Sikola, Sikula, Sykula, Sykola
63	Șlindia	Selend, Nagysolend, Kissolend
64	Șimuiș-Buceava	Szolymos, Solymos, Solymosbucsa, Solimosfalva
65	Valea Mare	Vallyamari, Zarandpatak, Valya Mare, Naghpatak, Wallyafalva
66	Zemerzel (Dieci)	Zomerzel, Zemerd, Decseresze
67	Zimbru	Zembrul, Zimbrow, Zombrad, Zimbrow, Zombrow, Zombrud

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31.

1. Tabel urbarial-satul Almaș (Almás)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Daczka Togier	9½	4
2	Daczka Igna	3½	3
3	Daczka Gyurg	3½	3
4	Sigmon Pasch	9½	3
5	Tempa Juon	5½	3
6	Tempa Todor	5½	3
7	Juga Togier	4½	3
8	Faur Petrul	4	3
9	Orcsa Pasch	8	3
10	Orcsa Janos	4	4
11	Halmacsan Gyurcs	3	3
12	Halmacsan Lazar	3	0
13	Vojszan Simon	2½	1
14	Dacska Miklos	1	1
15	Opris Jovan	1	1

	Summa	68	38
--	--------------	-----------	-----------

2. Tabel urbarial-satul Barda (Körösbökény)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Cente Igna	3½	4
2	Maximian Tomas	2	2
3	Russu Demian	6	4
4	Daro Petrul	7½	2
	Summa	19	12

3. Tabel urbarial-satul Bârsa (Bersza)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Brehany Flori	10	6
2	Sussan Toda	14½	5
3	Brata Gyurcsk	9	5
4	Zopoto Jovan	6	3
5	Fruze Jovan	2	2
6	Brati Flori	8	3
	Summa	49½	24

4. Tabel urbarial-satul Berindia (Borosberend)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Tamas Mladen	5½	3
2	Tamas Gabriela	3	2
3	Mikla Lazar	2	1
4	Beta Petrul	6	4
5	Krissan Juon	5	4
6	Krissan Jovan	4½	4
7	Dobri Danilla	6	3
	Summa	32	21

5. Tabel urbarial-satul Bodeși- Rădeși (Bodest)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Szandra Petrul	6½	2
2	Szandra Mikola	3½	2
3	Mecsa Lazar	4	2
4	Tomucsa Igna	5½	3
5	Tomucsa Pasch	7½	4
6	Tomucsa Mark	1	1
7	Szandra Igna	2½	2
	Summa	30½	16

6. Tabel urbarial-satul Bonteși (Bocsest)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kocso Andras	8	4
2	Kocso Petka	7½	2
3	Oanca Mihaly	7	2
4	Oanca Gyurcs	7	2

5	Oanca Trippon	4	2
6	Oanca Petrul	4	2
7	Oanca Petruc	10	6
8	Petrisol Igna	2	1
9	Turburi Ursz	2	1
10	Kocsis Lazar	2	2
11	Vesse Mihaly	1	0
12	Sumedra Ilia	1	0
	Summa	49½	24

7. Tabel urbarial-satul Brazi-Saturău (Szatulreo)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Babucsa Andrica	2½	3
2	Babucsa Togyer	2½	0
3	Babucsa Marian	2	2
4	Summa	7	5

8. Tabel urbarial-satul Buhani (Bohány)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Harc Mark	20	5
2	Lunkucs Lazar	3	3
3	Faur Mark	10½	4
4	Lunkucs Gyurcs	3	2
5	Bolos Blas	2	2
6	Many Balas	3	2
7	Babucsa Jovan	1	2
	Summa	42½	20

9. Tabel urbarial-satul Burik (Burik)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Borla Lazar	5½	2
2	Muszta Bertok	5	2
	Summa	10½	4

10. Tabel urbarial-satul Buteni (Buttyén)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kolossa Mihok	6	7
2	Brola Togyer	24	4
3	Perva Mihaly	14½	5
4	Zimbrany Togyer	6½	3
5	Motra Petrul	15½	6
6	Borla Togyer	6½	5
7	Zimbrany Janos	20	6
8	Laziny Marian	6	7
9	Zonka Demeter	14½	5

10	Brenda Mihok	9½	4
11	Ollar Janos	11	4
12	Braiz Gyurcs	14½	5
13	Simbra Janos	8	4
14	Lusztra Mihok	14	4
15	Librusa Janos	14	5
16	Krissan Flori	20	6
17	Farkas Janos	12	5
18	Tampa Toma	13½	4
19	Lukacs Janos	13	7
20	Petrinki Medri	13½	6
21	Gurban Ursz	11	2
22	Musta Tamas	2	2
23	Szimon Vaszika	6½	4
24	Hocsa Ursz	½	2
25	Francs Kracsun	3	1
26	Burza Pasch	1	0
27	Lupi Petro	1	1
28	Erdellan Vaszil	1	0
29	Csismas Avraham	1	1
30	Erdellan Mihaly	1	0
	Summa	291	110

11. Tabel urbarial-satul Chisindia (Kissindia)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Drigenilla Balas	3	1
2	Krissan Juon	7	3
3	Tamas Iovan	5½	2
4	Gurban Mihok	6	2
5	Luska Janos	6	3
6	Mercse Andrica	5	2
7	Hanga Saul	1	2
8	Karnacs Janos	6	2
9	Hatko Mihaly	4½	2
10	Vidik Lup	1	1
11	Pejka Petrul	2	0
	Summa	47	20

12. Tabel urbarial-satul Cilul de Jos (Alsö Csil)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Zaico Igna	9	3
2	Zaico Petka	3	3
3	Zaico Jovan	3½	3
4	Zaico Janos	4	4
5	Zaico Peter	3½	4
6	Zaico Juon	1	1

7	Zaico Grozan	4	2
8	Baluka Janos	3½	2
9	Ankato Mihaly	10	6
10	Ankato Mikola	0	0
11	Buk Marjan	2	2
12	Marza Igna	3½	3
13	Marza Juon	2	2
14	Csigany Gurka	4	2
15	Perva Gyurcs	4	2
16	Csongan Peter	4	2
17	Ilia Argillan	3	2
18	Ankato Ilia	16	8
19	Jakob Miklos	1	1
	Summa	81	52

13. Tabel urbarial-satul Cilul de Sus (Felső Csil)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kricsan Jovan	7	5
2	Kricsan Mikula	12	10
3	Ilia Mihaly	4	3
4	Kapujan Janos	1	2
5	Fericsan Petrul	3	2
6	Nan Andras	2	2
7	Nan Danilla	3	3
8	Fericsan Ursz	5	4
9	Pliskucsal Miklos	4½	3
10	Pliskucsan Mihaly	3½	3
	Summa	45	37

14. Tabel urbarial-satul Crocna de Jos (Alsö Korokna)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bengye Jovan	3	5
2	Tokoj Marian	4	5
3	Bengye Ursz	3	5
	Summa	10	15

15. Tabel urbarial-satul Crocna de Sus (Felső Korokna)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bodi Ban	3½	5
2	Bodi Ban senior	8½	7
3	Bodi Petrul	4½	4
4	Bodi Lup	7	5
5	Szarak Gyurcsk	5	3
6	Szarak Gyurka	4	3
7	Szarak Coba	3½	3
8	Marister Petrul	5	4

9	Marister Marian	4	4
10	Marstier Janos	5½	4
11	Gyirga Mihaly	6½	4
12	Lupsa Jon	6½	3
13	Lupsa Stepan	4½	3
14	Lupsa Trippon	7	4
	Summa	75	56

16. Tabel urbarial-satul Cuied (Kujed)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Stephan Urszul	7½	3
2	Todor Mikola	10	4
3	Faur Jovan	2½	4
4	Berka Igna	2½	1
5	Jencsa Mladen	1½	1
6	Stoja Ilia	3	3
7	Rad Mihok	5	5
8	Tripssa Gyurka	3	2
9	Tripssa Toma	4	3
10	Farka Togier	2	2
11	Nan Marcsin	2	2
12	Vojka Juon	1	1
	Summa	44	31

17. Tabel urbarial-satul Dezna (Deszna)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Serb Lup	6½	5
2	Balas Demeter	4	3
3	Rozvan Lup	8	5
4	Kur Demitru	8	4
5	Bogdan Andrics	6	4
6	Kossa Gyurcs	4½	4
7	Krissan Marcsin	2	2
8	Csigany Peter	1	1
9	Tott Ilia	4½	3
10	Blidar Gyurka	2½	2
11	Krissan Jovan	2½	3
12	Berda Lup	1	1
13	Kossa Deliman	2	2
14	Gecse Jovan	1	0
	Summa	53½	39

18. Tabel urbarial-satul Dieci (Diecs)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Galya Mladen	10½	4

2	Magurnta Jovan	8½	4
3	Pay Mihaly	9	4
4	Vessel Jovan	9	6
5	Luka Jovan	5½	4
6	Racs Lazar	3½	3
7	Racs Luka	4	3
8	Vallya Togier	2	2
9	Vessel Gyurcsk	2	2
10	Lukas Kracson	4	3
11	Ancsa	1	0
12	Racs Mihaly	3½	3
13	Gyalia Groz	3	2
14	Tomina Jovan	2	2
15	Lukas Demitru	3	2
	Summa	70½	44

19. Tabel urbarial-satul Donceni (Doncsény)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bejan Lazar	4½	3
2	Kosma Jovan	5	3
3	Gajcsa Mihaly	1	2
	Summa	10½	8

20. Tabel urbarial-satul Dulcele (Dulcs)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Hang Lazar	7½	6
2	Hang Jovan	9½	5
3	Hang Kracson	6	0
4	Jantyi Togier	9½	5
5	Hang Gyurcs	2	2
	Summa	34½	18

21. Tabel urbarial-satul Dumbăvița (Dombrevicsa)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Tipey Jovan	3½	3
2	Tipey Andrejka	20	4
3	Tipey Trippon	6½	3
4	Tipey Micora	8½	2
5	Tipey Blas	9	3
6	Drilla Togier	10	4
7	Drilla Demitru	7½	2
8	Drilla Toma	1	3
9	Lolussa Mihaly	1	1
	Summa	66½	25

22. Tabel urbarial-satul Feniș (Fényess)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
---------	---------------------	----------------------------	-----------------------

1	Januska Peter	8	6
2	Januska Grozan	8	6
3	Januska Jevucsa	8	6
4	Bara Miklos	4	4
	Summa	28	22

23. Tabel urbarial-satul Gros (Grosz)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Perva Simion	4	5
2	Perva Mihok	3	5
3	Perva Blas	3	5
	Summa	10	15

24. Tabel urbarial-satul Gurahonț (Gurahocz)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Hajduk Mihaly	4½	3
2	Hajduk Peter	4½	3
3	Hajduk Janos	4½	3
4	Barborn Stepan	4½	3
	Summa	18	12

25. Tabel urbarial-satul Hodiș (Hodos)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bukatos Fulep	3	4
2	Bukatos Balas	3	4
3	Bukatos Janos	3	4
4	Bukatos Urssul	3	4
5	Krissan Togier	3	5
	Summa	15	21

26. Tabel urbarial-satul Honțșor (Honczisor)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Laszlo Kracson	6	6
2	Ankuss Mark	3	3
	Summa	9	9

27. Tabel urbarial-satul Iacobini (Zöldes)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vesse Demitru	5½	3
2	Groza Jovan	4	3
3	Patraska Vaszil	4	2
4	Missor Petrul	4	2
5	Vesse Mihaly	2	1
	Summa	19½	11

28. Tabel urbarial-satul Iercoșeni (Jarkos)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kresta Savo	10	5
2	Kresta Vidu	10	5
3	Kresta Elia	0	3
4	Kresta Demeter	10	5
	Summa	30	18

29. Tabel urbarial-satul Iosaș (Joszass)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Totor Joan	2½	2
2	Totor Demitru	3	2
3	Lupuj Peter	6	4
4	Lupej Stan	7	4
5	Lupej Mihaly	4½	4
6	Ivan Lazar	3½	3
7	Iva Janos	0	0
	Summa	26½	19

30. Tabel urbarial-satul Iosășel (Joszasel)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mocs Gyurcs	3	3
2	Laza Petrul	6½	4
3	Laza Mihaly	3½	3
4	Halik Kracsus	3½	5
5	Halik Ilia	3½	1
6	Halik Tamas	4	3
7	Petrika Togier	2½	2
8	Plis Mihaly	7	3
9	Bogdan Marian	4½	4
	Summa	38	28

31. Tabel urbarial-oppidum Ineu (Borosjenö)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Racs Janos	3	3
2	Bago Togier	5	8
3	Dragus Gurcs	1	1
4	Mocs Togier	3	4
5	Csoban Jank	2½	2
6	Szanta Petrul	2½	0
7	Kandrasovan Demeter	4	5
8	Dan Jovan	4	5
9	Baba Demeter	4½	6
10	Horvath Jovan	8	5
11	Krissan Gyurk	2	2
12	Bogdan Mihaly	4	6

13	Szanta Urssul	5	4
14	Csul Toda	5	3
15	Szucs Nikola	1	4
16	Csiszmas Gyurka	4½	4
17	Szanta Elia	2	3
18	Cziszmadia Isvany	1	0
19	Nagy Savul	3½	3
20	Inga Pasch	2	2
21	Kiss Jovan	2	4
22	Boncsa Ursz	2½	4
23	Tusilla Jovan	2	0
24	Irimia Peter	3	2
25	Katona Mihaly	0	2
26	Kiss Mihaly	0	1
27	Grek Stojan	0	0
	Summa	77	83

32. Tabel urbarial-satul Joia Mare (Kakaro)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kossar Igna	5½	3
2	Kossar Tamas	5½	3
3	Kossar Marian	2	3
	Summa	13	9

33. Tabel urbarial-satul Laz (Désznaláz)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mihalillo Trippon	6	4
2	Mihalics Petrul	3½	2
3	Torna Jovan	6½	4
4	Faur Mihaly	4½	2
5	Toma Matei	5½	4
6	Mihalics Demetri	1½	1
7	Rob Gyurka	2	0
	Summa	29½	17

34. Tabel urbarial-satul Livada (Govasdia)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Doncsi Jovan	6½	4
2	Doncsi Lup	0	0
3	Miholin Mark	7½	4
4	Miholin Trippon	2½	2
5	Miholin Petrul	4	2
6	Fercs Blas	6½	3
7	Fercs Fulep	5½	3
8	Krissan Gyurcs	2	2

9	Moss Jovan	2	1
10	Balo Mihaly	2	1
	Summa	38½	22

35. Tabel urbarial-satul Luguzău (Lugozó)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Stanilla Ursz	7½	3
2	Stanilla Flora	4	3
3	Stanilla Jovan	4	3
4	Jonel Gyorgy	2	1
5	Stanilla Gabrillo	3	2
	Summa	20½	12

36. Tabel urbarial-satul Mădrigeși (Modirzest)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Krissan Mladen	2	2
2	Vojka Mihaly	3	2
3	Serb Mihaly	5½	4
4	Mihucsa Togier	6½	5
5	Dehelan Janos	2½	2
6	Dehelan Petrul	3½	0
7	Zigovan Lupul	3½	2
	Summa	25	17

37. Tabel urbarial-satul Miniad (Menyéd)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Todor Ioan	5½	4
2	Todor Ivan senior	3	3
3	Todor Mikula	3½	4
4	Ursz Togier	4	3
5	Andreka Mihaly	3	5
6	Moss Jovan	2½	4
7	Moza Pasch	8	5
8	Moza Flori	3½	3
9	Csokor Petrul	3½	4
10	Csokra Flori	1	1
11	Koss Toda	1	1
	Summa	38½	37

38. Tabel urbarial-satul Minișel (Menyess)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Brajcs Jovan	9½	5
2	Pantia Jovan	4	2
3	Pantia Mihaly	3½	3
4	Stepan Mark	2½	2
5	Stojka Triff	9	3

6	Mikulicsa Urszul	4	3
7	Mikulicsa Lazar	5	4
8	Mikulicsa Mihaly	5	4
9	Gyurcs Mihaly	5	4
	Summa	47½	30

39. Tabel urbarial-satul Mănerău (Monyoró)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lucsa Ursz	8½	5
2	Ropsigan Flora	2	5
3	Paula Domitru	2	4
4	Korni Kosta	4½	3
5	Tempa Gyurcs	2	3
6	Kiss Ivan	3½	2
7	Lucsa Milo	3	4
8	Paboskar Togier	2	2
9	Turk Jon	2	2
10	Lucsa Gabrilla	4	5
11	Panta Trippon	1	6
	Summa	34½	41

40. Tabel urbarial-satul Moneasa (Monyassa)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Sodinka Ursz	3½	2
2	Groza Gyurcsk	2	2
	Summa	5½	4

41. Tabel urbarial-satul Mustești (Mesztesd)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Docza Lazar	7	4
2	Docza Demeter	4½	4
3	Nyaksa	2½	2
	Summa	14	10

42. Tabel urbarial-satul Nădălbești (Nedelbesd)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vajan Mark	5½	3
2	Vajan Petrul	4½	4
3	Szerb Mihaly	5	3
4	Hajduk Mihaly	2	1
5	Vojtka Mladen	3	2
	Summa	20	13

43. Tabel urbarial-satul Niagra (Nyagra)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Pop Jovan	9	6
2	Dronka Mihaly	5	3

3	Dronka Istvany	13½	5
4	Togier Petrasky	3	3
5	Popa Mikula	5½	4
6	Kossi Flori	2	3
	Summa	38	24

44. Tabel urbarial-satul Parazina (Parazina)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lukacs Mihaly	4½	4
2	Popsor Jona	3	2
	Summa	7½	6

45. Tabel urbarial-satul Pescari (Holdmészes)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Csigany Miklos	6	3
2	Csigany Togier	0	0
	Summa	6	3

46. Tabel urbarial-satul Pescari (Mészes)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Serb Jovan	10	4
2	Serb Gyurka	5	4
3	Serb Mihok	5	3
4	Serb Petrugal	3½	3
5	Vlad Lazar	5	4
	Summa	28½	18

47. Tabel urbarial-satul Pleș Almaș (Pliss)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Juvanucs Andrika	4	3
2	Ilka Lup	8	6
3	Ilka Juon	2	3
4	Farkas Demitru	6½	2
5	Buda Ursz	3½	2
6	Farkas Jovan	1	1
7	Juvanucs Filep	2	2
8	Dalka Marian	2	2
	Summa	29	21

48. Tabel urbarial-satul Plop Almaș (Plop)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Barbati Joan	1	1
2	Barbati Lup	4	3
3	Barbati Mihaly	7	10

4	Barbati Juon	9½	6
5	Barbate Sav	0	6
6	Barbate Peter	4½	3
7	Barbate Lazar	2	2
8	Barbate Nicora	7	3
9	Krissan Gyurcs	7	3
10	Buda Ursz	3	2
11	Buda Novak	3	2
12	Barbati Toma	3	2
13	Laskucs Jovan	4	2
	Summa	55	45

49. Tabel urbarial-satul Prăjești (Prestest)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gyurka Urszul	3	2
2	Gyurkas Blas	2½	2
3	Gyurko Lazar	2½	2
4	Gyurko Marian	1½	1
	Summa	9½	7

50. Tabel urbarial-satul Prunișor (Kirtiss)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mocs Jovan	2	3
	Summa	2	3

51. Tabel urbarial-satul Rănușă (Rávná)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Joannes Kossa	2	3
	Summa	2	3

52. Tabel urbarial-satul Revetiș (Revetyes)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bel Stepan	4	3
2	Bel Pasch	2½	2
3	Farkucs Petrul	3	2
	Summa	9½	7

53. Tabel urbarial-satul Roșă (Roszie)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Jov Mihaly	11	4
2	Jov Jovan	3	2
3	Mista Pasch	2	2
4	Matyas Marian	2	3
	Summa	18	11

54. Tabel urbarial-satul Sălăjeni (Zalazen)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Heri Ursz	4½	4

2	Hari Stepan	3½	4
3	Adso Togier	2	2
4	Unicsa Togier	0	1
	Summa	10	11

55.Tabel urbarial-satul Sebiş(Borossebes)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Balas Andras	2	1
2	Kucsar Peter	2	3
3	Farka Mihaly	3	4
4	Patko Janos	9	8
5	Benok Mihaly	9½	9
6	Rossus Gyorgy	20	6
7	Boldi Andras	4	5
8	Vesse Ilika	13	4
9	Fulep Gyorgy	1	6
10	Kassar Mihaly	5	2
11	Meszer Andras	5	6
12	Opri Iszak	2	2
13	Deak Miklos	5	3
14	Boldi Janos	2	2
15	Meszar Gyorgy	3	0
16	Meszar Iszak	2½	1
17	Rechter Jenesojne	5	2
18	Virag Gergely	2½	1
19	Csismadia Mihaly	2	0
20	Hazy Janos	4	4
21	Den Miklos junior	4	3
22	Szabo Mihaly	5	5
23	Boldy Miklos	4½	5
24	Toth Martony	2	2
25	Magda Janos	2	0
26	Tallos Demeter	1	2
	Summa	116½	86

56.Tabel urbarial- satul Secaș(Szakás)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Dragulina Togier	6	4
2	Luppan Lup	2½	2
3	Luppan Petrul	4	2
4	Dragulina Kracson	2½	2
	Summa	15	10

57.Tabel urbarial-satul Seleuș(Csiger)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Procopius Lugossy	9	4

2	Sipos Kracson	10	5
3	Bolko Petrul	6	4
4	Mihucs Horo	4	4
5	Trippon Turbilli	4	4
6	Demeter Janko	2	2
7	Dehelan Mihok	2	2
8	Rado Argella	2	2
9	Kovacs Peter	1	2
10	Jovan Dehilen	2	2
11	Turguri Peter	2	2
	Summa	44	33

58. Tabel urbarial-satul Sârbi (Szerbi)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gynga Janos	12	7
2	Lorincs Filep	3	4
	Summa	15	11

59. Tabel urbarial-satul Slatina de Criș (Szlatina)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Anna Jovan	6½	4
2	Brat Togier	4	3
3	Ursz Petrul	4	3
4	Ursz Juon	4	2
5	Dragos Janos	3½	2
6	Runtan Gyurcs	1½	2
7	Zido Juon	1½	2
8	Stragar Mihaly	3½	3
9	Tolvan Petrul	1½	2
	Summa	30	23

60. Tabel urbarial-satul Susani (Szuszány)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Toma Ursz	4½	3
2	Toma Mark	4	2
3	Bun Mark	4½	3
4	Birou Togier	2	2
5	Dragos Mark	6	3
6	Dragos Juon	4	3
7	Vancs Mihok	3½	1
8	Vansc Nicola	3½	3
9	Dragos Trippon	4	3
10	Rossul Petrul	4½	3
11	Moss Janos	0	0
12	Boskaj Pasch	4	2
13	Boskaj Gyurcsk	4½	2

14	Csika Gyurcsk	5½	3
15	Hucs Jovan	3½	1
16	Hucs Malden	3	2
17	Toma Igna	2	2
18	Boskaj Petrul	2	1
19	Csika Gyurcsk senior	2	0
	Summa	67	39

61. Tabel urbarial-satul Szeren

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Reo Stephan	9	5
2	Reo Mihok	9	5
3	Reo Juon	2	2
4	Habuk Jovan	5½	2
5	Biro Janos	6½	3
6	Biro Ursz	2½	2
7	Koy Mihaly	7	3
8	Medvi	7	2
9	Denas Mihaly	8½	3
	Summa	57	27

62. Tabel urbarial-satul Șcula (Sikola)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lazarus Vida	8¾	4
2	Dehelan Demeter	6	4
3	Ilizia Gyorgy	5½	5
4	Herlo Petrul	3	1
5	Vida Elia	8	4
6	Vida Tom	7	3
7	Vida Flori	3	1
8	Bogia Jovan	8	8
9	Demeter Petruska	3	2
10	Fejes Janos	2	2
11	Jonas	1½	1
12	Marko	1½	2
13	Todor	1½	2
	Summa	58¾	39

63. Tabel urbarial-satul Șlindia (Silingia)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Blas Trippon	7	5
2	Kojedan Lup	5	4
3	Suba Demeter	5½	3
4	Voda Tamas	6	3
5	Job Mikola	3½	3
6	Kotok Oprie	4½	2
7	Krissan Sandor	3½	2

8	Voda Juon	2	2
9	Dalka Janos	5½	3
10	Dalka Mihaly	0	1
11	Krissan Togier	1	1
	Summa	43	29

64. Tabel urbarial-satul Șimuș-Buceava (Szolymos)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kosztá Togier	4	3
2	Stepan Vaszil	3	3
3	Mura Togier	1	0
	Summa	8	6

65. Tabel urbarial-satul Valea Mare (Vallyamari)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kusbagy	5½	3
2	Kuss Kracson	5½	3
3	Balkus Mark	4	3
4	Bakos Gsula	4	3
	Summa	19	12

66. Tabel urbarial-satul Zemerzel Dieci (Zomerzel)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ancușa Lup	8	5
2	Stephan Mark	6½	3
3	Tol Luka	5	3
4	Tol Stepan	3	3
5	Panșsa Urss	1½	2
6	Bakan Jovan	1½	1
7	Mocșș Ilia	2	2
8	Rosza Jovan	1	0
	Summa	28½	19

67. Tabel urbarial-satul Zimbru (Zembrul)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mihelicz Mikula	7	5
2	Horga Petrul	7	5
	Summa	14	10

2.1.3. Districtul Hălmațiu. Conșcripția din anul 1715

Nr. crt.	Localitatea	Anul atestării istorice	Nr. capilor de familie	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zile coasă	Nr. pag. din conșcr. originală
1	Aciuța	1386	4	7½	3	84
2	Avram Iancu (Aciua)	1366	4	8	6	85
3	Baia de Criș	1390	11	55½	18	86

4	Basarabasa	1439	4	7½	4	93
5	Bănești	1441	6	9½	5	82
6	Birtin	1439	6	22	7	91
7	Brotuna	1439	1	4	3	93-94
8	Cărăstău (Karestov)	1439	4	19	7	91-93
9	Ciungani	?	3	4½	4	93-94
10	Cristești (Keresztes)	1464	3	13	6	87
11	Hălmațiu	1359	27	46½	14	79-80
12	Hălmăgel	1439	13	66	19	88
13	Lazuri	1439	3	3½	4	83
14	Leasa	1439	4	20	7	81
15	Leauț	1439	5	22	9	20
16	Lunca	?	4	15	5	93
17	Luncșoara	1516	4	4½	8	82
18	Măgulicea	1439	2	10½	6	85
19	Obârșia (Arad)	1468	3	5½	5	82
20	Obârșia (Hd)	1614	5	8½	3	90
21	Ociu	1639	5	30	17	89
22	Ocișor	1439	6	20	14	80-81
23	Pleșcuța	1386	4	6	6	84
24	Poienari	1715	10	36	12	80
25	Pravăleni	1650	3	11	5	93-94
26	Râșca	1427	8	35	16	86-87
27	Râșculița	1525	9	47½	14	89-90
28	Rostoci	1439	4	10 ½	7	85
29	Sârbi	1439	2	10	6	83
30	Tălagiu	1439	4	10½	8	85
31	Tătărăști (Hd)	1439	5	20	12	91
32	Tisa	1439	6	13	8	81
33	Tiulești (Hd)	1639	7	15½	8	91-92
34	Târnava de Criș (Hd)	1484	4	12	6	94
35	Tomești (Hd)	1439	6	33	17	88
36	Țarmure	1439	4	18	10	89
37	Țebea (Hd)	1427	10	45	9	87
38	Vața (Hd)	1439	5	14½	8	94
39	Vidra (Hd)	1477	4	5½	4	84
40	Vârfurile	1390	17	20	15	83
	Summa		228	765½	345	

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31;

Coriolan Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.

Districtul Hălmagiu. Numele purtate de localități de-a lungul vremii

Nr. crt	Numele actual al localității	Alte nume purtate de-a lungul vremii
1	Aciuța	Acsucza, Acsfalva, Kisachwa, Aciovita
2	Avram Iancu	Acsova, Acsuva, Aciua, Acsva, Magyaracsva, Nemesacsova
3	Baia de Criș (Hd)	Korosbania, Feyr-Keresbania, Naghnbacia, Keresch-Banya
4	Basarabasa (Hd)	Bassarabass, Baszarabasza, Korosbania, Basarabasfalwa
5	Bănești	Banesti, Banyafalva, Bayesth, Kisbanya, Banyafalwa
6	Birtin (Hd)	Birtiny, Berteny, Bercen, Bertheim, Berthelm, Bertem, Bercham
7	Brotuna (Hd)	Brothonya, Brothona, Brotuna
8	Cărăstău (Hd)	Karestov, Karaszto, Karasztfalva, Karszteu, Kereszto
9	Ciungani (Hd)	Csomgan, Csungany
10	Cristești	Keresztes, Krisztesd, Keresztespatak, Kereszthe Janusfalwa
11	Hălmagiu	Halmagy, Halmany, Nagyhalmagy, Holmad, Halmagfalwa
12	Hălماغel	Halmazel, Halmagy, Kishalmagy, Halazsel
13	Lazuri	Lazur, Irtasfalva, Lazulfalva, Nagylazul
14	Leasa	Laza, Lyasza, Sovenyes, Lesza
15	Leauț (Hd)	Laucsz, Lancz, Lyauc, Lavocsafalwa, Lewothafalwa, Lyavez
16	Lunca (Hd)	Lunka
17	Luncșoara	Lungssora, Luncksora, Hosszusor, Lunxora
18	Măgulecea	Magulicza, Kismaglod, Magulcha, Magwlyscha, Magurich
19	Obârșia (Arad)	Operssy, Obersia, Oborsa, Oburcza, Wborsye, Felse-Wobursia
20	Obârșia (Hd)	Obirsza, Obersia
21	Ociu (Hd)	Ocsz, Ocs, Olsc,
22	Ocișor (Hd)	Ocsissor, Ocsisor
23	Pleșcuța	Pleszkucsa, Peleskefalva, Peleskafalva, Pleska, Pleskuca
24	Poienari	Pojmar, Pojenar, Halamgymezo
25	Prăvăleni (Hd)	Pervalen, Prevaleny
26	Rișca (Hd)	Riska
27	Rișculița (Hd)	Riskulicza, Riskulica
28	Rostoci	Rosztocz, Rostocz, Rosztocs, Rastolcz, Ketrasztolcz, Alstorastolz
29	Sârbi	Szerb, Szirb, Szerbfalva, Tothfalu
30	Tălagiu	Talacz, Talacs, Talacsu, Talagy, Talats
31	Tătăraști (Hd)	Teterest, Tataresd
32	Tisa	Tisza, Tiszafalva, Thyza, Kysthiza, Thyzafalwa, Felsotisa
33	Tiulești (Hd)	Kiulest, Tyiulesd
34	Târnava de Criș (Hd)	Ternava
35	Tomești (Hd)	Domesty, Tomesd
36	Țărmure	Czermore, Czermora, Martfalva, Czermure
37	Țebea (Hd)	Czebi, Czebe, Cebe
38	Vața de Jos, Vața de Sus (Hd)	Vacza (Also, Felso)
39	Vidra	Wydra

40	Vârfurile	Csucs, Halmagycsucs, Chuch, Chwch, Ciuci
----	------------------	--

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31;

Coriolan Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.

1. Tabel urbarial –satul Aciuța (Acsucza)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Herbej Mihaly	2 ½	1
2	Szerb Mihaly	3	2
3	Cozma Gyurcsk	0	0
4	Rento Trippa	2	0
	Summa	7 ½	3

2. Tabel urbarial –satul Avram Iancu (Acsova)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nagy Lazar	3 ½	3
2	Szerb Janos	4 ½	3
3	Dumocsa Togier	0	0
4	Rada Mihaly	0	0
	Summa	8	6

3. Tabel urbarial –satul Baia de Criș (Körös Banya)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Birta Janos	9	4
2	Szabo Markus	4	2
3	Janko Jesti	11	2
4	Szucs Istvany	6	2
5	Lup Jvanis	3	2
6	Groza Tamas	6	2
7	Anka Gergely	3	1
8	Gyarmaty Petrul	11 ½	3
9	Kircso Peter	1	0
10	Gergel Petrul	1	0
11	Bonis Sau	0	0
	Summa	55 ½	18

4. Tabel urbarial –satul Basarabasa (Bassarabass)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Sztancs Mattyas	5	2
2	Turk Gyurka	2 ½	2
3	Ban Togier	0	0
4	Bota Juon	0	0

	Summa	7 ½	4
--	--------------	------------	----------

5. Tabel urbarial –satul Băneși (Panesty)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Toskas Gyurcsk	2	1
2	Payk Janos	4	2
3	Panycs Peter	3 ½	2
4	Panycs Gyurcs	0	0
5	Faur Gyurcsk	0	0
6	Todor Janos	0	0
	Summa	9 ½	5

6. Tabel urbarial –satul Birtin (Birtin)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bota Togier	8	2
2	Bunucs Juon	5	2
3	Rosska Peter	7	3
4	Bokan Janos	0	0
5	Mokan Juon	1	0
6	Boldura Gyurcs	1	0
	Summa	22	7

7. Tabel urbarial –satul Brotuna (Brotuna)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Jovan Danilla	4	3
	Summa	4	3

8. Tabel urbarial –satul Cărăstău (Karestov)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Uskat Lup	6	3
2	Hajda Ursz	8	2
3	Mar Mattyas	4	2
4	Jakab Janos	1	0
	Summa	19	7

9. Tabel urbarial –satul Ciungani (Csongán)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Zges Russ	2 ½	2
2	Mura Jovan	2	2
3	Fercilla Lazar	0	0
	Summa	4 ½	4

10. Tabel urbarial –satul Cristeși (Keresztes)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Onjecs Jon	6	3
2	Krista Gyurcsk	2	2
3	Bak Togier	5	1
	Summa	13	6

11. Tabel urbarial –satul Hălmațiu (Halmagy)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zide co asă
1	Nanacs Peter	4	2
2	Szerban Janos	6	2
3	Faur Daniel	4	2
4	Szucs Luka	6	2
5	Kajrab Lup	4 ½	2
6	Krcsta Jina	6 ½	2
7	Srucini Mihaly	7 ½	2
8	Rado Sau	1	0
9	Szucs Peter	1	0
10	Bocosell Peter	2	0
11	Janko Peter	0	0
12	Horvat Martony	0	0
13	Sîrb Marczilia	0	0
14	Daniel	0	0
15	Nigra Togier	0	0
16	Jovan	0	0
17	Pujilli Turc	0	0
18	Stepan Popucs	0	0
19	Morar Jovan	0	0
20	Csongan Gyurka	4	0
21	Kiss Jona	0	0
22	Laskucs Danilla	0	0
23	Ross Peter	0	0
24	Csismas Miklos	0	0
25	Csismas Lazar	0	0
26	Sito Danilla	0	0
27	Marian	0	0
	Summa	46 ½	14

12. Tabel urbarial –satul Hălmațel (Halmazel)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kiss Flori	5 ½	2
2	Kok Jvan	10	2
3	Golst Ivan	11 ½	1
4	Duma Gyurcska	8	1
5	Hircs Janos	2	1
6	Doncsa Peter	7	2
7	Gligor Gabrilla	1	3
8	Nagy Jovan	9	2
9	Mikli Togier	3	2
10	Bassa Russ	2 ½	1
11	Micola Igna	4	1

12	Tot Peter	1 ½	1
13	Csezbi Juon	1	0
	Summa	66	19

13. Tabel urbarial –satul Lazuri (Lazuri)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lenka Juon	1 ½	1
2	Tamas Pasch	2	2
3	IgreCs Tamas	0	1
	Summa	3 ½	4

14. Tabel urbarial –satul Leasa (Láza)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Dan Mihaly	4 ½	2
2	Mattyas Petrul	6 ½	1
3	Cseri Juan	7 ½	4
4	Kotoli Petrul	1 ½	0
	Summa	20	7

15. Tabel urbarial –satul Leauț, Hunedoara (Laucsz)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Delf Juon	5	3
2	Mareka Juon	2	0
3	Mihalucs PetruCs	0	0
4	Perve Janos	7 ½	4
5	Miklos Janos	7 ½	2
	Summa	22	9

16. Tabel urbarial –satul Lunca (Lunka)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Duma Mihaly	4	1
2	Bocs Juon	5	2
3	Lazar Togier	5	2
4	Jovan Jon	1	0
	Summa	15	5

17. Tabel urbarial –satul Luncșora (Lungssora)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kresta Flori	3	3
2	Nistor Gyorgy	1	2
3	Gancsa Jovan	½	1
4	Morkan Petrul	0	2
	Summa	4 ½	8

18. Tabel urbarial –satul Măgulicea (Magulicza)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Rumon Nicora	3 ½	2
2	Juga Gyurcs	7	4
	Summa	10 ½	6

19. Tabel urbarial –satul Obârșja, Arad (Operssy)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mikodimm Petrul	2 ½	2
2	Nikora Gyurka	2	2
3	Budogan Petrul	1	1
	Summa	5 ½	5

20. Tabel urbarial –satul Obârșja, Hunedoara (Obirsza)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Joannes Flora	4 ½	1
2	Nyaga Gabrilla	4	2
3	Szojk Togier	0	0
4	Olar Mihaly	0	0
5	Mark Pasch	0	0
	Summa	8 ½	3

21. Tabel urbarial –satul Ociu (Ocsz)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kornik Janos	7	4
2	Fruza Gabrilla	7	4
3	Thirson	7	4
4	Cserogar Kracson	7	4
5	Holiard Grozan	2	1
	Summa	30	17

22. Tabel urbarial –satul Ocșor (Ocsissor)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kjez Lup	5	3
2	Petrika Lup	4 ½	4
3	Horga Mihaly	4 ½	3
4	Posztogany Ursz	6	4
5	Bott Togier	0	0
6	Opri Luka	0	0
	Summa	20	14

23. Tabel urbarial –satul Pleșcuța (Pleszkucs)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Paszerilla Jovan	2	2
2	Csurla Demitru	4	2
3	Stan Igna	0	1
4	Balacsov Jovan	0	1
	Summa	6	6

24. Tabel urbarial –satul Poienari (Pojmar)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Toma Miklos	2 ½	1

2	Gyurcsk Jovan	6	2
3	Maris Gyurka	3 ½	2
4	Paur Danulla	9	4
5	Niger Janos	7 ½	2
6	Dustan Farkas	1 ½	0
7	Maris Joan	2	0
8	Toma Nistor	0	0
9	Baliuc Kracson	2	1
10	Nyagh Togier	2	0
	Summa	36	12

25. Tabel urbarial –satul Prăvăleni, Hunedoara (Pervalen)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gyurka Juon	5	2
2	Koszta Gyurcsk	6	3
3	Gurban Jovan	0	0
	Summa	11	5

26. Tabel urbarial –satul Râșca, Hunedoara (Riska)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Buldesz Kracson	2 ½	1
2	Frakas Peter	5	3
3	Flori Jakab	6	2
4	Hancs Petrul	4	2
5	Haragos Togier	4 ½	2
6	Nagy Janos	4 ½	2
7	Dan Russ	5	2
8	Boka Gyurka	3 ½	2
	Summa	35	16

27. Tabel urbarial –satul Râșculița, Hunedoara (Riskulicza)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Szasz Peter	9 ½	4
2	Nigri Gyurcsk	5 ½	2
3	Igna Janos	10 ½	2
4	Ilias Janos	7	2
5	Miklucsa Gyurcsk	5 ½	2
6	Ross Janos	5 ½	2
7	Bocsa Gyurcsk	0	0
8	Duma Juon	0	0
9	Bosa Togier	0	0
10	Roska Gabor	4	0
	Summa	47 ½	14

28. Tabel urbarial –satul Rostoci (Rosztócz)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
---------	---------------------	----------------------------	-----------------------

1	Faur Jovan	3	3
2	Pleskucsan Nicora	3	4
3	Busa Mihok	1	0
4	Nanics Mihaly	3 ½	0
	Summa	10 ½	7

29. Tabel urbarial –satul Sârbi (Szerb)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ruman Toma	8 ½	4
2	Stefi Jovan	1 ½	2
	Summa	10	6

30. Tabel urbarial –satul Tălașiu (Talacz)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nan Lup	5	4
2	Hirducs Janos	3 ½	2
3	Kaba Igna	2	2
4	Marzal Juon	0	0
	Summa	10 ½	8

31. Tabel urbarial –satul Tătărași, Hunedoara (Teterest)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Opra Juon	6 ½	3
2	Gerna Janos	4	5
3	Merza Juon	7 ½	3
4	Kupata Miklos	1	0
5	Luka Juon	1	0
	Summa	20	12

32. Tabel urbarial –satul Tisa (Tisza)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bogio Opra	2 ½	1
2	Kristan Gyurcs	3 ½	2
3	Roman Igna	4	3
4	Dan Petrucș	3	2
5	Fertyi	0	0
6	Budala Gyurcs	0	0
	Summa	13	8

33. Tabel urbarial –satul Tiuleși, Hunedoara (Kiulest)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Jovaska Toma	4 ½	3
2	Pissoj Jovan	4 ½	2
3	Pissoj Jovan ifj.	0	0
4	Szojka Demitru	0	0

5	Jovaska Juon	1	0
6	Flora Togier	0	0
7	Miklan Jovan	5 ½	3
	Summa	15 ½	8

34. Tabel urbarial –satul Târnava de Criș Hunedoara (Ternava)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Koza Mihaly	3 ½	2
2	Dragan Gyurcs	4	2
3	Obsan Gyurcs	4 ½	2
4	Vracs Juon	0	0
	Summa	12	6

35. Tabel urbarial –satul Tomeși, Hunedoara (Domesty)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bulcs Miklos	7	4
2	Bulcs Togier	7	4
3	Hirbi Janos	7	4
4	Mucs Juon	3	1
5	Paskal	2	0
6	Oanc Janos	7	4
	Summa	33	17

36. Tabel urbarial –satul Țarmure (Czermore)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Csicka Ursz	7	4
2	Halga Juon	7	4
3	Kotress Juon	2	1
4	Marssi Juon	2	1
	Summa	18	10

37. Tabel urbarial –satul Țbea, Hunedoara (Czebi)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Andrita Toduru	4	1
2	Oprissa Mihaly	6	1
3	Smida Gyurcsk	5	1
4	Szudgie Mihaly	6	2
5	Szudgie Abraham	5 ½	2
6	Jevucse Gyurcsk	4 ½	2
7	Matiz Ivan	5 ½	0
8	Mott Juon	2 ½	0
9	Kivlestan Gyurcsk	3	0

10	Iza Ilia	3	0
	Summa	45	9

38. Tabel urbarial –satul Vața, Hunedoara (Vacza)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Budics Janos	4	2
2	Farkas Igna	5	3
3	Russ Janos	4 ½	3
4	Drigics Kracson	1	0
5	Gatya Marian	0	0
	Summa	4 ½	8

39. Tabel urbarial –satul Vidra (Vidra)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mikucsa Tepan	1 ½	2
2	Petrosov Togier	4	2
3	Bulgicses Flori	0	0
4	Hucsagan Juon	0	0
	Summa	5 ½	4

40. Tabel urbarial –satul Vârfurile (Csucs)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Juga Peter	6	6
2	Uram Gorzon	5	2
3	Bocsa Togier	4	4
4	Mikora Togier	5	3
5	Kozma Togier	0	0
6	Mikora Narcis	0	0
	Summa	20	15

2.1.4. Districtul Brad. Conscriptia din anul 1715

Nr. crt.	Localitatea	Anul atestării istorice	Nr. capilor de familie	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zile coasă	Nr. paginii din conscripția originală
1	Băița (Călinești)(Hd)	1427	10	63½	15	74
2	Blăjeni	1439	20	74	39	72-73
3	Brad	1585	36	299½	91	63
4	Buceș	1439	9	68	19	75-76
5	Bucureșci	1464	22	185	55	75
6	Bulzești	1441	15	81½	45	68
7	Căinelu	1330	6	51½	24	70-71
8	Crăciunești	1439	6	47½	19	69
9	Crișan (Vaca)	1439	17	166	42	66
10	Crișcior	1439	15	65	25	73-74
11	Curechiu	1439	10	102	38	71
12	Dumbrava de Jos	1439	33	205½	96	62
13	Dupăpiatră	?	19	105½	42	76
14	Grohot	?	7	55	25	65
15	Herțegani	1439	9	88½	25	71
16	Luncoiu de Jos (Also)	1439	3	18	7	64
17	Luncoiu de Sus (Felso)	1439	8	28	24	68-69
18	Mesteacăn	1439	14	104½	32	64-65
19	Mihăileni	1439	7	50	19	76-77
20	Ormindea	1439	7	96½	20	70
21	Peștere	1534	5	49½	17	69
22	Potingani	1441	10	76½	13	60
23	Ribicioara	1441	8	52½	19	66-67
24	Ribița	1417	33	210½	87	61
25	Ruda-Brad	1439	3	31	19	69
26	Săliște	1439	6	61	15	70
27	Stănița	1439	10	52½	21	74
28	Stejărel (Scroafa)	1439	4	43½	16	68
29	Tomnatec	1523	21	81	52	67
30	Trestia	1439	10	23	9	77
31	Țărățel (Czirezal)	1439	11	83½	26	72-73
32	Uibărești	1439	4	41½	15	65-66
33	Valea Brad	1441	16	168½	48	64
34	Zdrapți	1411	11	45½	22	73
	Summa		428	2975	1075	

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715*;

Coriolan Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.

Districtul Brad. Numele purtate de localități de-a lungul vremii

Nr. crt.	Numele actual al localității	Alte nume purtate de-a lungul vremii
1	Băița	Kalamenyest, Kalamenesd, Kisbanya, Boicza, Boitza, Pernseyfen
2	Blăjeni	Blizen, Bleseny, Blezseny, Balasfalwa, Blasenfalbwa, Blessen
3	Brad	Brad, Rudabanya
4	Buceș	Bucess, Bucsesd, Buchafalwa, Bwchaz, Bucseni, Bucenz, Butsesd
5	București	Bukiresd, Bukurest, Also-B., Felso-B., Bukuresd, Bukorethefalwa
6	Bulzeșii de Jos	Buldestd, Bulcsesd, Bulzesd, Bulyzesthfalwa, Bwlchesth, Bulzestie
7	Căinelu de Sus	Kajanel, Kajanyel, Felso-K., Kayanthw, Kayanwelgye, Kayon
8	Ciungani	Csomgan, Csungany, Ciungani
9	Crăciunești	Kracsunyesd, Krecsunesd, Karachonfalwa, Kracsunos, Krecsunyest
10	Crișior	Kriscsor, Kristyor, Zarandkristyor, Kyrchorfalva, Kustulfalva
11	Crișan	Vaka, Waka, Wacca, Tehenfalva
12	Curechiu	Kurik, Kurety, Kapozthafalwa, Kurij, Kureck, Curechi
13	Dupăpiatră	Dupapiatra, Dupepiatra
14	Grohot	Grohott, Grohot, Grogh, Grohat, Also-Grohot, Felso-Grohat
15	Hărtăgani	Hercsegany, Herczegfalwa, Herczeghelie, Hertzegan, Hercjegan
16	Luncoiu de Jos	Alsolunkaj, Lunkoj, Alsolunkoj, Lonkwi, Also-Laczkoj, Alsolankal
17	Luncoiu de Sus	Folsolunkoj, Lunkoj, Felsolukoj, Felsew-Lankoyh, Lonkwy
18	Mesteacăn	Mesztacony, Mesztakeny, Mesztakon, Nyirpatak, Mesztakin, Mestaken
19	Mihăileni	Mihalyin, Mihelyen, Mihalyestfalva, Mihalfalva
20	Ormindea	Ormengye, Ormingye, Ormingya
21	Peștera	Pestere, Pestyere
22	Potingani	Potringany, Potingany, Pottingany
23	Ribicioara	Ribiocsora
24	Ribița	Ribicze
25	Ruda Brad	Ruda
26	Săliște	Szelestye, Szelistye
27	Stănița	Stanisza, Sztanisa, Sztanizsa
28	Stejărel	Szkrofa
29	Tomnatec	Tomnati, Tomnatec
30	Trestia	Trestyia, Tresztyia, Tresztia
31	Țărâtel	Czirczel, Czereczel, Czerecel
32	Uibărești	Uybarist, Baresd, Ujbaresd
33	Valea Bradului	Vallya-Brad
34	Zdrăpți	Zdrabcz, Zarapcz, Szarapcz

Sursa: Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.

1. Tabel urbarial –satul Băița-Călinești, Hunedoara (Kalamenyest)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Milucs Kracson	6	2
2	Fujfa Cserban	5	2
3	Andrej Janos	4 ½	1
4	Bexi Nistor	10 ½	2
5	Achim Sandor	8	2
6	Gabor Janos	16	3
7	Dragon Fulep	7	2
8	Dragon Kracson	6 ½	1
9	Puj Petrul	0	0
10	Berzan Mihok	0	0
	Summa	63½	15

2. Tabel urbarial –satul Blăjeni, Hunedoara (Blizen)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Andras Kracson	5 ½	2
2	Bibarcs Vassilia	7 ½	4
3	Sav Peter	3	2
4	Groza Stephan	6	2
5	Csismas Russan	3	3
6	Csokani Antony	4	2
7	Polyvri Togier	2	1
8	Sumedri Peter	4	2
9	Duma Juon	4 ½	3
10	Mihelecs Gyorgy	5 ½	4
11	Rubko Nikora	3 ½	3
12	Petruj Janos	5	4
13	Rosca Petrul	5	2
14	Polyvri Nics	3 ½	1
15	Csakany Lup	3	1
16	Petrisov Peter	1	1
17	Bulgics Peter	3 ½	1
18	Perva Vesselia	1	0
19	Fruza Gyurcsk	1	0
20	Bissa Marian	2 ½	1
	Summa	74	39

3. Tabel urbarial –satul Brad, Hunedoara (Brád)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bolko Gyorgy	7 ½	2
2	Dsula Jovan	7 ½	3
3	Grost Togier	7	3
4	Bogin Gyurcsk	6 ½	4
5	Bancs Togier	16	4

6	Feher Togier	0	0
7	Floria Janos	10½	3
8	Mihics Janos	9½	2
9	Stan Juon	6	2
10	Togia Nicora	11	2
11	Fom Togier	7	2
12	Fom Mihaly	7	2
13	Onja Juon	9	1
14	Ricskan Toma	4 ½	2
15	Onja Togier	12	4
16	Onja Fulep	8 ½	1
17	Suba Miklos	9 ½	3
18	Ujecz Togier	6	2
19	Flora Jorga	5 ½	1
20	Feher Pavel	9 ½	2
21	Martin Igna	5	2
22	Bancs Trifl	8 ½	3
23	Cozma Togier	11 ½	4
24	Ursza Juon	11	4
25	Golcsa Ispasz	8	2
26	Golcsa Dinella	12	1
27	Stephanucs Juon	10	4
28	Hercse Juon	2 ½	4
29	Borge Igna	7	4
30	Martin Peter	8	3
31	Four Miklos	3 ½	3
32	Simedri Juon	9	2
33	Flora Fulep	4 ½	2
34	Tudoran Dinil	10	2
35	Luncojan Togier	12	3
36	Bolco Janos	14	3
	Summa	299 ½	91

4. Tabel urbarial –satul Buceș Hunedoara (Buceș)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mattias Juon	13	4
2	Miklos Peter	14	4
3	Mark Mihok	8 ½	3
4	Toagier Peter	5	2
5	David Toma	4	2
6	Mark Vassil	7	2
7	Todor Peter	13	2
8	Mokany Peter	3½	0
9	Dragai Krcsta	0	0

	Summa	68	19
5. Tabel urbarial –satul București, Hunedoara (Bukiresd)			
Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ilias Fulep	6½	2
2	Armia Todor	4	2
3	Nicola Sau	10	3
4	Demian Flori	13 ½	2
5	Laszlo Urs	14 ½	4
6	Glava Vassil	11 ½	2
7	Demian Toma	12 ½	2
8	Groza Ignacs	7 ½	2
9	Gyurcska Marian	8 ½	2
10	Tobias Marian	10 ½	4
11	Oanca Kostin	10	4
12	Opra Toma	9 ½	2
13	Borza Jovan	11 ½	3
14	Opra Marian	10 ½	4
15	Opra Marian id.	8 ½	2
16	Opra Cosztan	12	4
17	Batirna Togier	0	0
18	Petran Togier	2 ½	1
19	Szabo Juon	4	2
20	Kuricsan Petrul	8	3
21	Kurityan Togier	9 ½	3
22	Klimpan Gligor	0	0
	Summa	185	55

6. Tabel urbarial –satul Bulzeții de Jos, Hunedoara (Buldestd)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Paul Kracson	7 ½	2
2	Russ Lup	4 ½	3
3	Russ Peter	9	4
4	Gyurcs Kracson	8	5
5	Togyer Juon	9	2
6	Laszlo Pasch	5	3
7	Gyurcsk Juon	4 ½	3
8	Dsula Kracson	3	4
9	Hord Kosztin	2 ½	4
10	Dan Avrahm Mark	5	5
11	Jone Lazar	6 ½	2
12	Sojka Gyorgy	8	4
13	Stroncs Peter	6 ½	3
14	Petka Dinel	1	0
15	Tamas Petrul	1½	1

	Summa	81 ½	45
--	--------------	-------------	-----------

7. Tabel urbarial –satul Căinelu, Hunedoara (Kajanel)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Stigan Juon	2	4
2	Dobra Marian	11	4
3	Zah Mihaly	12 ½	4
4	Zah Togier	4	3
5	Lazar Ursz	6	4
6	Joan Russ	16	5
	Summa	51 ½	24

8. Tabel urbarial –satul Crăciunești, Hunedoara (Kracsunyeesd)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kosztan Opra	1	2
2	Motar Petrul	7	2
3	Borka Jovan	9 ½	4
4	Kosa Mark	7	4
5	Triff Gyorgy	6	3
6	Lotbatz Hanucs	17	4
	Summa	47 ½	19

9. Tabel urbarial –satul Crișan, Hunedoara (Vaka)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nyaga Togier	9 ½	3
2	Andrej Gyurcs	8	2
3	Tuli Lup	10 ½	3
4	Trista Petrul	4	4
5	Breman Nistor	13 ½	4
6	Kor Togier	14	2
7	Tudoran Luka	7 ½	2
8	Manya Flori	9	4
9	Russ Petrul	9 ½	1
10	Vargucs Juon	4 ½	0
11	Pavel Juon	9 ½	1
12	Lazar Jovan	15	3
13	Marta Togier	3	1
14	Golda Achim	15	2
15	Perva Lazar	7	4
16	Lupi Flori	13 ½	2
17	Brina Peter	13	4
	Summa	166	42

10. Tabel urbarial –satul Crișcior, Hunedoara (Kriscsor)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
---------	---------------------	----------------------------	-----------------------

1	Turcsin Gyurcs	7 ½	5
2	Adam Juon	6	4
3	Lasslo Ivanics	7	4
4	Trucsa Janos	3	2
5	Adam Abraham	5 ½	2
6	Turcsin Peter	3 ½	3
7	Ulicsa Vassilim	12	3
8	Coszta Vassilim	10 ½	2
9	Bobotaj Triff	2	0
10	Hotka Daniel	1	0
11	Spatcs Lup	2	0
12	Ursz Juon	1	0
13	Simon Janos	2	0
14	Illucs Janos	2	0
15	Simon Petrul	0	0
	Summa	65	25

11. Tabel urbarial –satul Curechiu, Hunedoara (Kurik)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Petrik Gyorgy	8 ½	4
2	Demian Peter	16	5
3	Olar Jovan	4 ½	4
4	Nistor Gyorgy	18 ½	5
5	Gilany Peter	16	5
6	Semedri Juon	8 ½	3
7	Nicola Juon	21	6
8	Nicora Semedri	7	4
9	Bucsessan Pasch	1	1
10	Grjuga Petrul	1	1
	Summa	102	38

12. Tabel urbarial –satul Dumbrava de Jos, Hunedoara (Dsunk)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Perva Marian	16	3
2	Dsossan Juon	7 ½	2
3	Dsossan Juon id.	7 ½	2
4	Dsossan Pasch	9 ½	2
5	David Triffon	4	3
6	Iuga Jovan	4	3
7	Fulep Pasch	1 ½	3
8	Fulep Kracson	4	3
9	Simon Filep	4 ½	3
10	Fruza Nistor	11	3
11	Barna Ilia	10	3

12	Dsosan Petrul	12 ½	3
13	Faur Flora	5	3
14	Faur Juon	7	3
15	Dobri Kiss Vaszil	3 ½	3
16	Mattyus Petrul	10	3
17	Visza Gyorgy	7 ½	3
18	Fulop Juon	6 ½	3
19	Doberken Gabriel	5	3
20	Faur Kracson	2	3
21	Miklo Togier	3	3
22	Matyus Pasch	3 ½	3
23	Lup Florian	6 ½	3
24	Lupsa Ul	6	3
25	Belika Florian	2	3
26	Boss Petrul	4	3
27	Perva Pasch	10	3
28	Tomasck Dinel	9	3
29	Tomasck Mihaella	4 ½	3
30	Visza Pasch	12	3
31	Visza Medri	2	3
32	Miklo Alixo	2	3
33	Flora Dragics	5 ½	3
	Summa	205 ½	96

13. Tabel urbarial –satul Dupăpiatră, Hunedoara (Dupapiatra)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vlad Peter	13	7
2	Gyurcsa Medri	7	4
3	Trifl Todor	4	2
4	Dragan Toma	9 ½	4
5	Unya Flori	11	0
6	Vlad Kozma	9 ½	2
7	Igricz Petrul	10 ½	5
8	Unya Endri	10 ½	5
9	Nagy Janos	12	3
10	Bota Pasch	5	4
11	Bota Luka	1	0
12	Aron Toma	8 ½	5
13	Bota Juon	1	1
14	Porva Triff	0	0
15	Krissan Janos	1	0
16	Popa Mihaly	0	0
17	Ilias Toma	0	0
18	Sima Juon	2	0

19	Krissan Togier	0	0
	Summa	105 ½	42

14. Tabel urbarial –satul Grohot, Hunedoara (Grohott)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gilli Mihaly	7 ½	4
2	Petrucs Gabor	6 ½	5
3	Docs Juan	3 ½	1
4	Roman Igna	13	5
5	Perva Gyorgy	7 ½	3
6	Bolog Petrul	7 ½	3
7	Pava Lup	9 ½	4
	Summa	55	25

15. Tabel urbarial –satul Hărtăgani, Hunedoara (Hercsegany)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Toma Janos	10	3
2	Bogdan Mihaly	14	4
3	Nita Luka	17	3
4	Hogman Janos	12	2
5	Mikula Ilia	9 ½	3
6	Naga Abraham	8	3
7	Damian Sumedri	14	3
8	Pulika Petrul	2	2
9	Trippon Jon	2	2
	Summa	88 ½	25

16. Tabel urbarial –satul Luncoiu de Jos, Hunedoara (Also Lunkaj)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Imperar Togier	4	2
2	Szugrad Juon	4 ½	2
3	Imperar Groza	9 ½	3
	Summa	18	7

17. Tabel urbarial –satul Luncoiu de Sus, Hunedoara (Fölsö Lunkoj)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Petrucs Togier	6 ½	4
2	Jacob Ferencs	5	3
3	Bota Kracsun	3	4
4	Bota Petrul	7	6
5	Vassy Juon	4 ½	2
6	Petrucs Pasch	1	1
7	Dan Kracsun	1	4
8	Vassi Marian	0	0

	Summa	28	24
--	--------------	-----------	-----------

18. Tabel urbarial –satul Mesteacă, Hunedoara (Mesztakony)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Dsula Janos	8	1
2	German Juon	6 ½	2
3	Cozan Petrul	7	3
4	Lazar Gyurcs	13	3
5	Perva Gyurgy	5	2
6	Bogdan Kracson	6 ½	2
7	Perva Juon	6	2
8	Balssa Gyurka	14	5
9	Germanj Mihaly	3 ½	1
10	Sumedra Janos	8	2
11	Abraham Mark	7	2
12	Szkrosan Pasch	5	3
13	Dimitru Gyurka	7 ½	2
14	Sipos Janos	5 ½	2
	Summa	104 ½	32

19. Tabel urbarial –satul Mihăileni, Hunedoara (Mihalyin)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Dancs Jank	11	4
2	Plis Marian	6	2
3	Bolosszar Demitru	7 ½	2
4	Iras Gyorgy	3	2
5	Bogyn Vassil	5	2
6	Bolosszar Togier	6	2
7	Dom Kokass	3	1
8	Uri Koss	0	0
9	Kosztá Juon	4	2
10	Stancs Juon	4 ½	2
	Summa	50	19

20. Tabel urbarial –satul Ormindea, Hunedoara (Örmengye)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Borz Abraham	21	4
2	Bekxi Togier	18	3
3	Opran Peter	14	4
4	Bulcs Juon	14 ½	2
5	Csora Togier	4	2
6	David Nicola	9 ½	3
7	Bokomics Janos	15 ½	2

	Summa	96 ½	20
--	--------------	-------------	-----------

21. Tabel urbarial –satul Peștere, Hunedoara (Pestere)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Herin Togier	3	1
2	Groza Mihaly	17 ½	4
3	Groza Lazar	8 ½	4
4	Hodor Kracson	11 ½	4
5	Lupas Juon	9	4
	Summa	49 ½	17

22. Tabel urbarial –satul Potingani, Hunedoara (Potringany)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gabrilla Marian	5	2
2	Jank Janos	11 ½	1
3	Jank Daniel	11 ½	1
4	Nissora Gyorgy	5	3
5	Anna Juon	11	1
6	Docs Ilia	12	1
7	Perva Pasch	3 ½	1
8	Indias Kracson	12	1
9	Gabrilla Florian	5	2
10	Stan Gyorgy	0	0
	Summa	76 ½	13

23. Tabel urbarial –satul Ribicioara, Hunedoara (Ribicsora)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Jank Peter	9	5
2	Csigany Filep	5	2
3	Popa Petrul	9	3
4	Trista Kracson	3	1
5	Klis Juan	8 ½	2
6	Klis Juan id.	12	3
7	Igrics Kracson	2	2
8	Buda Janos	4	1
	Summa	52 ½	19

24. Tabel urbarial –satul Ribita, Hunedoara (Ribicze)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lazar Togier	6	2
2	Dussan Petrul	6 ½	3
3	Jepuri Miklos	7	3
4	Hass Togier	5	4

5	Popa Mikola	8	4
6	Merza Peter	2	2
7	Merza Togier	2 ½	2
8	Vlad Medri	14	4
9	Gorcsa Peter	6	3
10	Czircs Lazar	6 ½	3
11	Czircs Adam	13	4
12	Stancz Adam	6 ½	4
13	Hass Petrul	12 ½	6
14	Spatos Janos	6	4
15	Frista Gyurcs	3 ½	2
16	Gragina Janos	6	4
17	Faur Todor	6	4
18	Stancz Juon	3 ½	2
19	Spatos Toma	7 ½	2
20	Czircs Gyorgy	5	2
21	Demian Janos	7 ½	2
22	Grucs Togier	6½	2
23	Demian David	3 ½	2
24	Kliz Mihaly	7 ½	2
25	Csorba Hucs	8 ½	3
26	Csorba Peter	11 ½	3
27	Nistor Janos	2 ½	2
28	Nikola Peter	11½	2
29	Lazar Toma	14	3
30	Onja Gyurka	1	0
31	Onja Kracson	2	2
32	Hircsa Petrul	1	0
33	Demian Juon	0	0
	Summa	210 ½	87

25. Tabel urbarial –satul Ruda Brad, Hunedoara (Ruda)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Maris Peter	8	6
2	Joannes Medri	9	6
3	Ambucs Peti	14	7
	Summa	31	19

26. Tabel urbarial –satul Săliște, Hunedoara (Szelestye)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Irimia Mihaly	2 ½	2
2	Bigye Ignat	13 ½	3
3	Perva Juon	14	5
4	Nikola Juon	2	1
5	Nikola Janos	15 ½	2

6	Bigy Juon	13 ½	2
	Summa	61	15

27. Tabel urbarial –satul Stănița, Hunedoara (Stanisza)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kracson Juon	6	2
2	Triff Juon	9 ½	8
3	Alicli Medri	8 ½	5
4	Jank Ivanics	6	3
5	Ilias Todor	5	2
6	Jank Gabrilla	6	1
7	Gligor Juon	4 ½	0
8	Bota Toma	3	0
9	Kracson Toma	4	0
10	Kracson Triff	0	0
	Summa	52 ½	21

28. Tabel urbarial –satul Stejărel, Hunedoara (Szkrofa)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bula Igna	7	3
2	Innos Janos	17	6
3	Bini Andras	12	4
4	Oanca Toma	7 ½	3
	Summa	43 ½	16

29. Tabel urbarial –satul Tomnatec, Hunedoara (Tomnaty)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Toma Juon	3 ½	2
2	Lup Juan	3 ½	3
3	Vladis Pasch	7	4
4	Masrati Juon	6	3
5	Drahi Medri	2	3
6	Toma Jovan	4 ½	2
7	Tomas Toma	6 ½	4
8	Batina Mihaly	4 ½	3
9	Batina Juon	2 ½	2
10	Demitru Gyorgy	1 ½	2
11	Vlad Juan	3 ½	3
12	Masrati Flora	5	4
13	Masrati Janos	4 ½	2
14	Dancs Joan	3	2
15	Herin Juan	5	4
16	Toma Irimi	5	2
17	Draj Peter	1 ½	1

18	Por Flora	6	3
19	Markos Mihaly	2	1
20	Luka Mihaly	2	1
21	Csora Petrul	1	0
	Summa	81	52

30. Tabel urbarial –satul Trestia, Hunedoara (Trestyia)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Petrus Triff	2	1
2	Mihalilla Abraham	2	1
3	Petrucs Juon	2 ½	2
4	Dur Togier	2	1
5	Csikla Janos	1 ½	1
6	Gyorcsa Janos	2 ½	2
7	Medri Abraham	3 ½	0
8	Dan Mihok	2 ½	0
9	Szorbata Togier	1 ½	0
10	Dan Juan	3	1
	Summa	23	9

31. Tabel urbarial –satul Țărățel, Hunedoara (Czirczel)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lung Igna	5	4
2	Iuga Nistor	18	3
3	Omata Pavel	13 ½	4
4	Dsossan Juon	12 ½	4
5	Kresta Petrus	5 ½	3
6	Gama Juon	7 ½	3
7	Szucs Marian	6 ½	3
8	Achim Juan	6 ½	2
9	Bolocs Mihaly	3	0
10	Dsossan Ilia	3 ½	0
11	Dudus Gyurcsk	2	0
	Summa	83 ½	26

32. Tabel urbarial –satul Uibăreși, Hunedora (Uybarist)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mattej Pasch	11 ½	3
2	Pavil Jovan	12 ½	8
3	Togier Marian	9	2
4	Uybari Dancs	9	2
	Summa	41 ½	15

33. Tabel urbarial –satul Valea Brad, Hunedoara (Vallya Brád)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nikolaj Pasch	17 ½	3

2	Mattias Pasch	6 ½	1
3	Nikolaj Trifl	10 ½	2
4	Adass Petir	13 ½	3
5	Bicsi Petir	5 ½	2
6	Ujecs Trifl	19	6
7	Becse Todor	7 ½	3
8	Criss Mikola	6	3
9	Becsi Flori	20	4
10	Bolcsik Toder	4	3
11	Dinyes Peter	6 ½	2
12	Opra Gabrilla	3 ½	2
13	Adass Kracsun	3 ½	3
14	Cundri Ivanus	12	3
15	Mikli Mihaly	14	4
16	Bulcsi Peter	16	4
	Summa	168 ½	48

34. Tabel urbarial –satul Zdraptj, Hunedoara (Zdrábcz)

Nr.crt.	Numele ș prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Sztrava Janos	3 ½	2
2	Hurji Triff	7	4
3	Adass Kracson	7	4
4	Gabra Mihaly	7	3
5	Duma Jon	6	2
6	Abraham Juon	5 ½	3
7	Ruda Gyorgy	6	3
8	Nikora Flori	0	0
9	Iuga Gyurcs	1 ½	0
10	Zossan Flora	1	0
11	Krnpan Flora	2	1
	Summa	45 ½	22

2.2. Conscripția din anul 1720

2.2.1. Districtul Zărand. Conscripția din anul 1720

Nr. crt.	Localitatea	Anul atestării istorice	Nr. capilor de familie	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zile coasă	Nr. paginii din conscripția originală
1	Adea	1177	20	199	57	35-36
2	Agrîșu Mare	1214	17	105	25	47
3	Apateu	1219	12	90	42	33
4	Arăneag	1386	12	81	26	49
5	Caporal Alexa	1326	8	57½	28	42
6	Cermei	1429	6	20	12	34
7	Chereluș	1334	8	26	12	34
8	Chier	1561	7	46	19	53
9	Chișineu Criș	1202	9	77	21	20
10	Cintei	1391	26	239	85	38
11	Comlăuș	1332	32	313	93	56
12	Drauț	1406	15	118	27	50
13	Dud	1169	7	55	23	51
14	Galșa (sat+militari)	1177	50	329	131	56,60,61
15	Iermata Neagră	1241	25	146	70	27
16	Măderat	1177	16	182	31½	46
17	Mâsca	1331	12	84	18	43
18	Mișca	1249	9	63	20½	33
19	Moroda	1508	10	51	11	54
20	Nadăș	1437	11	88	26	52
21	Nădab	1241	32	365	55	22,23
22	Olari	1550	35	420	126	7,8
23	Pădureni	1348	29	457	174	20,21
24	Pâncota	1177	47	504	230	44,45
25	Pilu	1223	22	173	48	15
26	Seleuș	1489	18	171	40	55
27	Sintea Mică	1467	14	133	41	39
28	Sintea Mare	1337	13	149	150	32
29	Socodor	1294	72	1042	191	16-19
30	Șimand	1274	64	627	125	10,11,12
31	Șiria (sat+militari)	1169	84	595	198	56-60
32	Șiclău	1419	26	236	79	8,9
33	Talpoș	1316	13	144	41	30
34	Tauț	1187	10	49	16	51
35	Târnova	1406	4	40	10½	53
36	Vârșand	1214	43	365	88	13,14
37	Vânători	1214	28	307	195	28,29
38	Zărand	1198	44	432	190	40,41,42

39	Zerindu Mic	1362	14	174	39	28
40	Zerindu Mare	1169	42	300	96½	24,25,26
	Sate dispărute					
41	Almaș (Agrișu Mare)	?	6	73	14	48
42	Apriess (Târnova)	?	7	48	13½	53
43	Betleheimes (Sepreuş)	?	13	115	45	31,32
44	Szamos (Nădab)	1396	17	146	33	36,37
	Summa		1009	9434½	3016½	

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1720*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31.

Districul Zărand. Numele purtate de localități de-a lungul vremii

Nr. crt.	Numele actual al localității	Alte nume purtate de-a lungul vremii
1	Adea	Agya, Kisagya, Nagyagya
2	Agrișu Mare	Agris, Almasegres, Egreg, Fejeregreh, Felsegreh, Alegreh
3	Apateu	Apati, Apari, Apathy, Olahapati
4	Arăneag	Arany Ag, Aranyag, Szekesaranyag, Zekes Aranyag, Medves Aran
5	Caporal Alexa	Kerek, Erdoskerek, Kereky, Kerektou, Erdoskerek, Eghazaskereky
6	Cermei	Csormeny, Csermo, Chermel, Czymely
7	Chereluș	Kerelus, Kerulos, Karalos, Karal
8	Chier	Kurtaker, Kurvaker
9	Chișineu Criș	Kiss Jenó, Jenó, Kisjeno, Koroskijeno, Kisjenew, Kysjeneu, Jenew
10	Cintei	Csintye, Csente, Koroscsente, Chyentye, Chente
11	Comlăuș	Komlauss, Oszentanna, Ujszentanna, Szent-Anna, Komlous
12	Drauț	Draucs, Draucz, Dorozlofalva, Drautz
13	Dud	Dud, Magyardud, Szekesdud, Agyagos, Alsodud, Felsodud
14	Galșa (sat+militari)	Golosa
15	Iermata Neagră	Gyarmath, Feketegyarmat, Kisgyarmat, Csigergyarmat, Gyarmatha
16	Măderat	Magyarath, Magyarad, Maghyer, Borosmegyer
17	Mâsca	Moska, Muszka, Mezth
18	Mișca	Miske, Tozmiske, Mychke, Myske
19	Moroda	Marot, Maroth
20	Nadăș	Zarandnadas, Nadasy, Nades
21	Nădab	Nadab, Nodob
22	Olari	Fazekas Varsand, Uj-Fazekas, Ujvarsand, Ofazekasvarsand

23	Pădureni	Erdohegy, Erdo Hegy, Erdeis, Erdohat
24	Pâncota	Pankota, Ujpankota, Pankatha
25	Pîlu	Pell, Pel, Pelly, Nagypel, Pily, Vamospyl, Nemespyl, Pyl
26	Seleuș	Szolos, Szollos, Csigerszolos, Zewlews
27	Sintea Mică	Szinitie, Szineke, Kjszintie, Zyneke, Szintye
28	Sintea Mare	Zynte, Zintha, Nagy, Szintye, Zyncha
29	Socodor	Szek Udvar, Szekudvar, Zekudwar
30	Șimand	Simand, Csernovics Simand, Edelspaker Simand, Also Simand
31	Șiria (sat+militari)	Vilagos Var, Vilagos, Siri, Siry
32	Șiclău	Siclo, Soklo, Also Siklo, Felso Siklo
33	Talpoș	Talpas
34	Tauț	Taucz Feltoth, Thout
35	Târnova	Ternova, Tornova, Thornova, Alstotnova
36	Vârșand	Gyulavarsany, Gyulavarsand, Wosian, Matias Wassan, Kezep W.
37	Vânători	Vadass, Vadasz, Csekevadasz, Wadazy, Wadaz
38	Zărand	Zarand, Naghzarand, Tothzarand, Magyarzarand
39	Zerindu Mic	Bel Szerind, Zerend, Zerind, Belzerend, Kiszzerind, Luntreni
40	Zerindu Mare	Zelend, Nagyserend, Zerend
	<i>Sate dispărute</i>	
41	Almaș (Agrișu Mare)	Almas, Amasegres
42	Apriess (Târnova)	Eperjes
43	Betlehemes (Șepreuș)	Betlehems
44	Szamos (Nădab)	Szomos, Somos

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1720*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31.

1. Tabel urbarial-satul Adea

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gali Jozseph	24	6
2	Gali Mihaly	16	3
3	Kadar Istvany	12	4
4	Hadi Mihaly	24	2
5	Meszar Miklos	15	4
6	Vida Janos	5	3
7	Pap Janos	4	2
8	Kenderes Istvany	13	3
9	Pais Gyorgy	6	2
10	Suto Mihaly	6	2
11	Buzas Tamas	4	2
12	Racz Gyorgy	16	6
13	Szilagyi Mihaly	10	3

14	Kokladi Ferencz	10	3
15	Kiss Istvany	4	2
16	Asztalos Ferencz	6	1
17	Kiss Laszlo	12	3
18	Vido Andras	4	3
19	Pap Andras	4	2
20	Paizi Gyorgy	4	1
	Summa	199	57

2.Tabel urbarial-satul Agrișu Mare

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Szavul Novak	7	3
2	Joka Gyorgy	4	2
3	Momak Joan	9	3
4	Tripo Stephan	2	1
5	Nyag Joan	4	0
6	Piszo Daniel	2	0
7	Kadar Vaszil	10	1
8	Szabo Janos	3	1
9	Krissan Marian	8	1
10	Barbolyai Mihaly	12	3
11	Stephan Mark	2	1
12	Burigany Gyorgy	7	2
13	Halmagysan Atyin	6	1
14	Krissan Triff	8	1
15	Topor Mihaly	9	2
16	Sztan Mihaly	10	3
17	Rossu Juon	2	0
	Summa	105	25

3.Tabel urbarial-satul Apateu

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Baszaraba Joan	10	3
2	Ona Illia	5	2
3	Mihok Mihok	5	4
4	Racz Peter	5	5
5	Blidar Gavriila	7	3
6	Racz Gabor	10	2
7	Sztanos Gabor	4	2
8	Puczov Jon	11	4
9	Maruczas Gyorgy	10	3
10	Botas Gabor	6	3
11	Roska Tamas	15	10
12	Czirb Janos	2	1
	Summa	90	42

4. Tabel urbarial-satul Arăneag

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nyaklo Peter	8	3
2	Lupul Csurad	7	2
3	Csuda Petkov	5	2
4	Sztankovics Nicola	9	2
5	Murzsa Daniel	9	2
6	Szavu Balazs	7	3
7	Bacsik Mihok	10	3
8	Stephanus Illuka	10	4
9	Magity Ursz	7	2
10	Pavel Janos	4	1
11	Lazucza Petrul	3	1
12	Csonka Peter	2	1
	Summa	81	26

5. Tabel urbarial-satul Caporal Alexa

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Porkurian Janos	4½	4
2	Butas Indrej	10	4
3	Krissan Togyer	12	4
4	Kakaro Paskul	7	4
5	Ardilan Illia	11	4
6	Buda Peter	3	3
7	Harducz Marian	8	3
8	Morcsimun Peter	2	2
	Summa	57½	28

6. Tabel urbarial-satul Cermei

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nan Togyer	4	4
2	Deva Peter	4	2
3	Deva Peter	2	1
4	Nyisztor Peter	4	2
5	Gracz Nicola	4	2
6	Magis Togyer	2	1
	Summa	20	12

7. Tabel urbarial-satul Chereluș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Palynkas Gyorgy	3	2
2	Furullyas Mikola	5	3
3	Krikan Danila	4	2

4	Regyes Mihaly	5	2
5	Czurczu Joan	4	3
6	Molnar Mihaly	2	0
7	Halmacsan Peter	2	0
8	Nyisztor Joan	1	0
	Summa	26	12

8. Tabel urbarial-satul Chier

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Habuk Mihok	2	1
2	Luskusz Flora	8	3
3	Here Urszul	11	4
4	Bordan Ursz	10	4
5	Dinga Miklos	5	3
6	Anna Lup	9	3
7	Kurja Joan	1	1
	Summa	46	19

9. Tabel urbarial-satul Chișneu Criș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Hunyadi Istok	6	1
2	Hucz Gabor	14	2
3	Ancs Gabor	12	2
4	Pokol Togyer	9	2
5	Oszasz Flora	6	2
6	Serb Jon	7	3
7	Erdelyi Janos	7	2
8	Szalay Ignacz	9	4
9	Hencz Mihok	7	3
	Summa	77	21

10. Tabel urbarial-satul Cintei

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Tripa Andras	14	4
2	Ola Gergely	14	4
3	Bogdany Paskul	9	4
4	Bogdany Tripon	19	5
5	Biga Peter	16	5
6	Suto Illes	13	5
7	Dudas Mihaly	9	4
8	Mihucza Jon	4	3
9	Domnyicza Jon	7	3
10	Mikula Lup	2	2
11	Bekes Balazs	12	4
12	Botosan Mikula	13	2

13	Kosztan Demeter	17	4
14	Pap Kracson	4	2
15	Bokos Lup	5	2
16	Moldvai Togyer	3	2
17	Moldvai Janos	2	1
18	Bolgar Demeter	6	2
19	Bota Jon	12	3
20	Bota Mihaly	7	3
21	Sztan Prekub	3	2
22	Mercse Gabor	8	4
23	Botta Trippon	11	5
24	Kovacsi Peter	3	2
25	Ignacz Togyer	12	4
26	Racz Janos	14	4
	Summa	239	85

11.Tabel urbarial-satul Comlăuș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Puczán Mlagyen	10	3
2	Michael Nagy	10	3
3	Petrus Reusz	17	3
4	Herkan Mlagyen	12	3
5	Jancsa Togyer	7	3
6	Joannes Ignatz	6	3
7	Michael Lunkus	12	3
8	Joannes Aga	15	3
9	Blasius Pajor	14	3
10	Abraham Muska	14	3
11	Andreas Katona	15	3
12	Szavo Czigarany	5	3
13	Daniel Zsifko	16	3
14	Agati Vazar	11	3
15	Kodran Joan	10	3
16	Lika Marian	9	3
17	Mondra Demeter	6	3
18	Drig Illia	8	3
19	Mihul Mihaly	8 ½	3
20	Pap Moizsik	13	3
21	Ona Janos	4	3
22	Katona Jon	410	3
23	Mandra Ursz	7	3
24	Korcsmar Mihaly	8	3
25	Percsan Demeter	2	3
26	Budul Gyurka	10	3

27	Fulop Mihaly	11	3
28	Marcza Mihaly	2	3
29	Martin Nicla	16	3
30	Joannes Reucz	15	4
31	Zudanila Hannes	10	2
32	Drig Illia	8	3
	Summa	313½	93

12. Tabel urbarial-satul Drauț

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Petrovity Mikra	6	2
2	Vaszil Ruzsik	8	2
3	Csibok Jakab	7	1
4	Krissa Groza	10	2
5	Gligor Joan	6	2
6	Vesze Urszul	10	2
7	Nyszka Jon	9	2
8	Dravcsan Pavul	6	2
9	Petrovity Ursz	4	1
10	Arada Balazs	8	2
11	Pap Ignacz	12	2
12	Petrovity Mihok	7	1
13	Kristeti Jova	2	1
14	Ducha Simon	17	3
15	Csismas Togyer	6	2
	Summa	118	24

13. Tabel urbarial-satul Dud

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Multyan Preda	9	4
2	Joszan Lup	8	3
3	Mocz Gyorgy	6	2
4	Muntyan Mark	11	5
5	Duchi Tamas	8	3
6	Morcza Vrad	8	3
7	Maris Gabriela	5	3
	Summa	55	23

14. Tabel urbarial-satul Galșa

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Rotar Togyer	6	2	0
2	Biro Joan	2	0	0

3	Hencz Janos	9	5	0
4	Lazar Gyurka	10	4	5
5	Todor Janos	13	4	5
6	Japa Gyorgy	4	2	2
7	Ribiczán Peter	16	5	3
8	Lule Thoma	12	4	4
9	Pojenar Lazar	9	2	2
10	Hirzse Lup	8	4	4
11	Molye Mihaly	7	3	2
12	Pap Janos	2	1	0
13	Mero Andrei	3	1	0
14	Mero Togyer	10	1	0
15	Pruna Peter	12	1	0
16	Groza Kracson	13	2	0
	Summa	136	41	27

15. Tabel urbarial-satul Galșa (militari)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zi de săpă
1	Pintyan Simon	10	3	2
2	Pintyan Ursz	16	6	3
3	Bujdoso Janos	14	6	3
4	Ruda Flora	6	3	0
5	Kostia Andras	5	3	1
6	Petrogany Gyurka	10	3	2
7	Lakatos Joan	3	2	0
8	Kastik Togyer	11	2	2
9	Jocsa Tripa	1	1	2
10	Csolak Mikola	7	2	2
11	Petrin Mihaly	8	3	2
12	Dobos Joan	3	2	2
13	Duczu Lazar	5	2	2
14	Nigra Illia	4	3	0
15	Braics Joan	10	4	3
16	Petko Todin	2	2	1
17	Boduska Illia	6	3	3
18	Mzsinka Joan	5	2	2
19	Dragul Petrul	3	2	0
20	Armanka Kracson	6	2	3
21	Igrecs Jovicsa	0	0	0
22	Mikos Peter	5	3	2
23	Pintyan Janko	10	4	5
24	Krissan Gyurka	10	4	3
25	Petyenur Petrul	0	0	2

26	Rogacs Peti	6	4	3
27	Maricsa Mihaly	4	3	2
28	Nemes Petrul	5	3	2
28	Korunta Mihaly	6	3	2
30	Abrudan Mihaly	2	3	2
31	Csics Peter	4	3	3
32	Nikola Gyulinacs	0	0	0
33	Dududs Mihaly	3	2	0
34	Kossindas Mikula	3	2	0
	Summa	193	90	61

15. Tabel urbarial-satul Iermata Neagră

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Biro Istvany	12	2
2	Szekely Janos	4	2
3	Bagoly Mihaly	4	4
4	Varga Janos	15	4
5	Hegei Mihaly	7	4
6	Erdos Istvany	4	6
7	Illes Pai	9	5
8	Illes Martony	8	5
9	Farkas Janos	4	3
10	Nagy Martony	12	1
11	Bone Mihaly	6	2
12	Kajtor Ferencz	3	3
13	Kajtor Istvany	4	3
14	Molnar Andras	2	1
15	Pecser Janos	7	4
16	Kapros Istvany	5	2
17	Szappanyos Janos	3	1
18	Toth Istvany	4	2
19	Gyanyi Mihaly	18	11
20	Varga Istvany	7	1
21	Szabo Mihaly	1	0
22	Kadar Mihaly	2	1
23	Kecskemeti Janos	2	1
24	Pap Andras	1	1
25	Nagy Gyorgy	2	1
	Summa	146	70

16. Tabel urbarial-satul Măderat

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Philemo Christian	24	10	15
2	Libenyi Mariczi	10	1½	0

3	Balan Peter	10	1	0
4	Morossan Ban	14	1	0
5	Racz Janko	14	2	0
6	Halmagysan Jon	10	1	0
7	Zogorizan Peter	8	1	0
8	Zseje Szavo	12	1	0
9	Tripon Peter	10	1	0
10	Janko Szuszany	10	1	0
11	Braicz Mlagyin	9	1	2
12	Moldovan Jon	11	1	0
13	Sztancs Groza	6	1	0
14	Dehelan Mihucza	10	2	0
15	Krissian Szavul	14	2	0
16	Morossan Opre	10	4	0
	Summa	182	31 ½	17

17. Tabel urbarial-satul Mâsca

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Marian Lazar	9	1	1
2	Szorczan Jon	8	2	2
3	Krissan Mikola	10	3	0
4	Dehelan Joan	6	1	1
5	Lito Marian	6	1	1
6	Szormucsan Joan	2	1	0
7	Bagya Joan	5	1	1
8	Ferecsan Janos	5	1	1
9	Dehelan Peter	6	1	1
10	Marian Jon	7	2	1
11	Sipos Balazs	14	2	1
12	Ducha Peter	6	2	1
	Summa	84	18	11

18. Tabel urbarial-satul Mișca

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vladi Peter	14	3
2	Dan Peter	2	1
3	Jan Tiodor	14	3
4	Racz Gabor	12	4
5	Szilagy Gabor	5	1½
6	Gigye Demeter	4	2
7	Tamas Gyorgy	4	2
8	Melegh Demeter	4	2
9	Racz Tamas	4	2

	Summa	63	21 ½
--	--------------	-----------	-------------

19. Tabel urbarial-satul Moroda

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kracson Jon	5	1
2	Abraham Mihaly	8	2
3	Boisz Mihejte	3	2
4	Gornyig Demeter	5	1
5	Gornyig Jon	3	1
6	Farka Ignat	14	1
7	Paskuta Gyorgy	2	1
8	Mihucz Lazar	5	1
9	Racz Nezsza	1	1
10	Popa Jon	5	1
	Summa	51	11

20. Tabel urbarial-satul Nadăș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Stephan Mihaly	2	1
2	Dalka Janos	12	3
3	Horga Mlagyin	12	3
4	Bakus Avran	2	1
5	Herko Mikula	5	2
6	Herko Kracson	5	2
7	Konta Mark	5	2
8	Stephan Szav	9	3
9	Puj Janos	12	3
10	Sandor Togyer	12	3
11	Nadassan Lazar	12	3
	Summa	88	26

21. Tabel urbarial-satul Nădab

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Togyinka Demeter	26	6
2	Kiss Mihaly	18	2
3	Komlosi Gyorgy	24	2
4	Potorany Gyorgy	14	2
5	Darbo Gyongy	14	2
6	Toma Mihaly	24	4
7	Gencz Tamas	9	3
8	Goncza Gyorgy	7	2
9	Boltyan Laszkule	4	2
10	Kracsony Illes	18	2

11	Brendas Gyorgy	10	2
12	Mikeracs Floran	10	2
13	Dragany Simony	9	2
14	Muro Joan	8	1
15	Joga Peter	14	2
16	Deme Lorincz	40	2
17	Deme Janos	16	2
18	Deme Gyorgy	16	2
19	Nyegro Janos	8	1
20	Mihuly Janos	10	1
21	Matyus Togyer	8	1
22	Szullo Jakab	17	1
23	Vidikan Janos	6	1
24	Tokusz Miklos	4	2
25	Gall Togyer	4	1
26	Dragan Mihok	3	1
27	Szoke Mihaly	4	1
28	Racz Janos	4	0
28	Gulgya Tamas	3	0
30	Matyusz Bratel	8	1
31	Janko Demeter	1	0
32	Boltyan Paszkule	4	2
	Summa	365	55

22. Tabel urbarial-satul Olari

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Hurtin Peter	15	3	0
2	Balazs Lazar	19	4	7
3	Batri Mihaly	23	5	0
4	Bencze Mihaly	5	2	0
5	Maris Tripon	9	2	0
6	Karasz Ursz	15	3	0
7	Muntyan Mihaly	17	3	0
8	Borgany Toma	6	2	0
9	Thoma Paskul	17	3	3
10	Thoma Gyorgy	11	2	0
11	Pantye Filemon	10	2	0
12	Buzgany Togyer	10	2	0
13	Kracson Jon	10	2	3
14	Daro Paskul	11	2	0
15	Barna Janos	7	2	0
16	Furszam Mlagyin	14	2	0
17	Thoma Balazs	5	2	0

18	Pop Peter	19	2	0
19	Vozgany Flora	10	2	0
20	Turszan Marku	9	2	0
21	Mercsa Peter	12	2	0
22	Stephan Ursz	12	2	0
23	Bortin Jon	25	5	0
24	Flurin Lup	6	2	0
25	Bozgany Joan	13	3	0
26	Svat Stephan	9	3	0
27	Rosz Flora	2½	1	0
28	Pop Todor	9	3	0
28	Bartin Koszta	16	4	0
30	Zup Jon	4	2	0
31	Jeremie Kozmas	14	3	0
32	Thoma Jun	4	2	0
33	Sztoje Todor	4½	2	0
34	Sztoja Toma	17	3	0
35	Indescifrabil	30	40	0
	Summa	420	126	13

23.Tabel urbarial-satul Pădureni

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Katai Janos	48	15
2	Toser Mihaly	52	5
3	Pap Gyorgy	7	2
4	Ungvari Janos	7	5
5	Kiss Balint	10	6
6	Palfi Istvany	16	15
7	Majtini Pal	42	6
8	Albert Janos	12	15
9	Palfi Mihaly	34	4
10	Biro Mihaly	12	2
11	Szabo Istvany	18	2
12	Szakmari Mihaly	8	2
13	Ferenczi Janos	34	15
14	Morvay Istvany	10	5
15	Gall Istvany	28	8
16	Vajda Istvany	39	15
17	Dan Togyer	35	15
18	Szabo Istvany	13	2
19	Meszaros Pal	2	3
20	Tanczos Istvany	2	2
21	Kerekes Lorincz	6	3
22	Bornely Janos	2	3
23	Brassai Mihaly	3	2

24	Nagy Janos	2	0
25	Kecskemeti Ferencz	2	2
26	Racz Andras	4	2
27	Szucs Martony	5	3
28	Nagy Janos	2	1
29	Ungvari Gyorgy	2	1
	Summa	457	174

24. Tabel urbarial-satul Pâncota

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Drenka Janos	10	6	0
2	Illia Todor	12	7	0
3	Kacsa Andras	12	8	0
4	Csismas Gyorgy	21	7	0
5	Szijarto Adam	17	9	0
6	Buta Joan	16	7	0
7	Herzsa Jon	16	7	2
8	Biar Togyer	8	6	0
9	Hera Petrul	4	2	0
10	Rossu Paskuly	20	7	0
11	Szijarto Gyurka	14	4	0
12	Kossar Gabriela	16	8	0
13	Nyigru Mihaly	10	5	0
14	Lupsa Joan	20	5	0
15	Mlagyin Janos	10	2	0
16	Zrenka Vaszi	14	4	0
17	Koller Mihaly	18	8	0
18	Brenda Lup	16	7	3
19	Szuna Gyorgy	14	7	0
20	Onyulecz Mihaly	8	6	0
21	Batrin Illia	11	5	0
22	Bulzsan Szavul	6	3	0
23	Rossu Ignat	7	4	0
24	Miklos Gabor	16	7	0
25	Gazdag Stephan	15	8	0
26	Hera Petrul	4	2	0
27	Kucz Urszul	10	6	0
28	Paskul Illes	13	9	3
28	Deme Ignat	6	3	0
30	Erdeli Gavriila	8	3	0
31	Toth Gyorgy	6	4	0
32	Bogya Szavul	9	4	0
33	Nyeglu Vankul	14	5	0
34	Moldovai Lazar	9	1	1

35	Kurucz Mikola	12	5	0
36	Harczagany Jon	6	4	0
37	Baltan Jank	7	3	0
38	Bogya Pantya	6	2	0
39	Lorincz Gyorgy	11	7	0
40	MikolaPatrugany	10	5	0
41	Rozman Stephan	8	3	0
42	Moldvai Demeter	4	1	0
43	Cserb Abraham	5	2	0
44	Nigri Peter	9	3	0
45	Duchu Tripon	5	2	0
46	Kornye Jon	9	5	0
47	Borle Jon	2	2	0
	Summa	504	230	9

25. Tabel urbarial-satul Pilu

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Harczo Mihaly	10	3
2	Kocsoban Janos	17	3
3	Matyas Mikola	8	2
4	Simina Jon	7	1
5	Annela Markuly	6	2
6	Brenda Mlagyen	7	2
7	Bancs Peter	14	3
8	Triff Demeter	16	3
9	Erdelyan Gabor	5	1
10	Foldvari Gabor	6	3
11	Krissan Jon	6	3
12	Sorbany Togyer	7	2
13	Mocz Petrul	8	2
14	Brunk Lorincz	9	3
15	Kadari Paskuly	5	2
16	Pantos Peter	8	2
17	Ardilan Onyu	7	2
18	Pusko Gyorgy	6	2
19	Raitan Mihaly	5	3
20	Triff Peter	5	2
21	Tatar Simon	4	1
22	Fat Urszul	7	1
	Summa	173	48

26. Tabel urbarial-satul Seleuș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
---------	---------------------	----------------------------	-----------------------	------------------

1	Krogan Majzsos	17	4	0
2	Nygru Peter	13	3	0
3	Moczogany Igna	6	2	0
4	Porla Praekub	6	1	0
5	Flora Peter	14	2	0
6	Anka Togyer	12	3	4
7	Anka Mihaly	9	3	0
8	Anka Nyikora	9	2	0
9	Szasz Peter	15	4	0
10	Sorban Dan	15	4	0
11	Krogan Illia	7	1	0
12	Fargacsi Abraham	3	1	0
13	Kovacza Peter	10	2	0
14	Narasz Togyer	7	1	0
15	Togyer Praekub	6	1	0
16	Vojjan Nikora	11	3	0
17	Granatir Gyurka	10	2	0
18	Abrogyan Illia	1	1	0
	Summa	171	40	4

27. Tabel urbarial-satul Sinteia Mică

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Marusser Togyer	16	4
2	Szarak Gyorgy	4	4
3	Lugan Mlagyen	12	3
4	Lukacs Jon	16	4
5	Csoba Miklos	16	4
6	Vajsan Urszul	15	4
7	Dehelan Martin	8	4
8	Lolusa Janos	17	4
9	Tyipei Joan	12	4
10	Halala Domian	2	2
11	Joan Jon	3	1
12	Racz Mikola	7	1
13	Sztojka Peter	2	1
14	Pokurar Ona	3	1
	Summa	133	41

28. Tabel urbarial-satul Sinteia Mare

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Galo Tripon	18	5
2	Veres Gyurka	22	6
3	Gavrila Kracson	16	4
4	Dobos Peter	5	2

5	Toda Togyer	8	3
6	Dobos Janos	7	3
7	Ernyo Peter	11	4
8	Mundruczo Illes	15	5
9	Deva Peter	4	2
10	Galo Mihaly	6	3
11	Farkas Mihaly	9	2
12	Paskul Urszul	17	6
13	Gall Janos	11	5
	Summa	149	50

29. Tabel urbarial-satul Socodor

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Puika Flora	44	8
2	Feher Tamas	10	3
3	Janki Janos	32	4
4	Marsa Martony	14	3
5	Pulka Mihaly	10	3
6	Joga Janos	20	3
7	Olava Peter	27	4
8	Nadeban Lorincz	18	2
9	Marussan Gyorgy	17	3
10	Krissan Miklos	14	2
11	Oncsek Gabor	22	4
12	Csosz Illia	10	4
13	Opre Gabor	14	3
14	Dongo Janos	22	3
15	Mercsa Janos	21	3
16	Ambrus Togyer	12	3
17	Nedeban Gyorgy	12	3
18	Feher Jancsi	12	2
19	Jano Mihaly	4	2
20	Bakos Martony	18	3
21	Vank Togyer	16	4
22	Kakas Janos	8	2
23	Kobolo Gyurka	16	2
24	Kiss Andras	10	2
25	Van Mihaly	10	2
26	Tulka Mihok	13	4
27	Jencso Paskuly	12	2
28	Pap Ivan	16	3
29	Ona Blazs	12	3
30	Lenke Matyas	13	2
31	Kozma Janos	14	3
32	Marko Thoma	4	2

33	Martin Paskuly	16	2
34	Bakos Illia	14	3
35	Kebelu Thoma	8	2
36	Ondriko Jon	14	2
37	Martin Gyurka	15	2
38	Magda Janos	29	5
39	Ban Kracs	14	3
40	Abraham Istok	12	2
41	Markus Demeter	18	3
42	Magda Gyorgy	14	3
43	Racz Peter	18	3
44	Szvet Mihaly	8	2
45	Nyilas Ignacz	46	8
46	Rossu Marko	30	2
47	Rotar Urszul	20	4
48	Lazar Demeter	18	4
49	Bronsz Simon	20	5
50	Pap Gyorgy	18	2
51	Nelye Peter	22	3
52	Nelye Gyorgy	18	3
53	Tiszta Gyorgy	17	1
54	Gyonyos Togyer	13	1
55	Olcsan Peter	14	3
56	Guzgo Mihaly	17	3
57	Marossan Peter	18	3
58	Sandor Jancsi	14	2
59	Hodos Miska	8	1
60	Balasz Peter	8	1
61	Pujka Janos	24	3
62	Toma Krecson	11	2
63	Tokaj Miska	4	2
64	Brad Janos	4	1
65	Szuszan Paszkuly	4	1
66	Marki Jon	2	1
67	Csontya Flora	3	1
68	Pesti Peter	4	2
69	Ola Istok	3	1
70	Paduran Tiodor	1	1
71	Lukacs Mihaly	3	1
72	Kurju Tiodor	1	1
	Summa	1042	191

30. Tabel urbarial-satul șmand

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Joan Szegeti	17	4

2	Dongo Tamas	11	3
3	Milos Gyurka	11	3
4	Vogye Gligo	9	3
5	Meszaros Urszul	5	1
6	Mecsa Joan	13	2
7	Kingya Gabriel	11	2
8	Gacse Thoma	7	2
9	Tripon Mihaly	3	2
10	Kurutz Mikula	11	2
11	Szerb Gyorgy	9	3
12	Joan Togyer	7	2
13	Berar Krissan	15	4
14	Polom Peter	10	2
15	Rusza Gyorgy	25	3
16	Csakany Mihaly	15	3
17	Sziged Nyisztor	13	2
18	Gacse Todor	8	2
19	Upre Stephan	9	2
20	Szere Flore	10	2
21	Tamas Mihok	11	3
22	Strangar Joan	7	2
23	Gorod Gyurka	9	2
24	Faur Mihaly	5	1
25	Bot Lukats	2	1
26	Batren Togyer	7	1
27	Bretye Mihok	3	2
28	Barbatyei Togyer	14	3
28	Csunta Paszkul	6	2
30	Ungoran Togyer	13	2
31	Ignatz Janos	10	2
32	Bojtoro Mihaly	12	3
33	Boutusz Balasz	16	3
34	Llber Joan	4	1
35	Onyis Gabor	5	2
36	Bendek Mihaly	5	2
37	Mikula Gabor	9	2
38	Balt Andrej	4	1
39	Hatoran Joan	10	1
40	Istok Jon	4	1
41	Simeon Taska	7	2
42	Ardilan Simon	10	2
43	Ungorian Gavrla	4	1
44	Mesgyisan Mihaly	5	1
45	Gabor Petrul	22	3

46	Borot Peter	5	2
47	Csobota Nicola	12	3
48	Gabrile Ferko	4	2
49	Mezessan Illia	4	2
50	Moss Mihaly	4	1
51	Toda Veszeli	8	2
52	Kaba Nikora	8	2
53	Gacse Jon	7	1
54	Bottyan Illia	7	1
55	Csordon Joan	2	1
56	Gulyas Todoran	3	1
57	Nyika Andri	3	1
58	Bugyan Jon	4	1
59	Telekany Mihaly	14	3
60	Dragan Illia	15	2
61	Nyika Jon	6	2
62	Csokany Jon	4	1
63	Istok Blazs	14	2
64	Indescifrabil	80	0
	Summa	627	125

31. Tabel urbarial-satul Țria

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Duka Luka	10	4	1
2	Rossu Peter	16	3	0
3	Petkovics Sacula	6	3	0
4	Vaszis Andras	4	1	0
5	Gyuki Demeter	17	2	0
6	Irimia Demeter	14	2	2
7	Kodran Togyer	12	3	2
8	Abraham Peter	3	1	0
9	Petika Petim	9	2	0
10	Rpkitya Gyorgy	6	2	1
11	Huj Nyisztor	14	3	0
12	Sztaticsa Dehelean	3	0	0
13	Naszula Tripan	8	2	0
14	Galsa Mihaly	4	0	0
15	Olar Groza	6	1	0
	Summa	132	29	6

Extranei Aradienses

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Colonellus Tokolin	0	0	9
2	Colonellus Vuny	0	0	2

3	Csikra	0	0	2
4	Aspeurus	0	0	6
5	Kukuczsa Joan	0	0	6
6	Graiecus Stoja Jenoviensis	0	0	8
	Summa	0	0	33

Tabel urbarial-satul Țria (militari)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile coasă
1	Dragitorics Zivani	104	40	18
2	Marit Vidul	12	5	5
3	Debelak Saecula	10	3	2
4	Krissan Togyer	16	5	4
5	Sztojan Vidak	22	4	3
6	Dobos Filep	6	3	0
7	Vlzsics Kuman	10	2	1
8	Debelak Milia	12	6	4
9	Sztavity Illia	12	4	4
10	Vlzsit Vela	4	1	0
11	Debelak Gyurak	8	2	0
12	Janka Zivasoits	8	2	4
13	Kladovacs Pavel	6	2	4
14	Tombicsa Mlagyen	8	4	4
15	Groja Vidakovcs	8	3	2
16	Magda Nika	8	4	3
17	Atmar Andras	11	3	3
18	Groza Mihaly	3	0	0
19	Sarakucs Nikola	5	2	2
20	Marcsed Illia	6	2	3
21	Csokola Petrul	3	2	1
22	Male Zsiflko	3	1	1
23	Nyames Jon	3	1	0
24	Bonkes Mihaly	6	1	0
25	Szekuritzza Petrul	3	2	2
26	Gruban Illia	11	3	3
27	Tripa Lazar	7	2	2
28	Benkes Szavul	11	4	3
29	Vankolovity Joan	5	2	2
30	Kos Gyures	7	2	1
31	Tripon Igna	6	2	2
32	Szerb Joan	3	2	0
33	Erdelan Danila	5	3	3
34	Zsigovan Demeter	2	2	0
35	Szerb Petrul	6	2	0
36	Markus Mako	3	2	0

37	Vuksics Mihok	3	2	1
38	Bacsit Mihok	10	3	2
39	Pratics Sziga	1	0	0
40	Magdu Lazar	0	2	0
41	Trombicza Joan	18	5	2
42	Lupsa Illia	4	2	0
43	Ola Nicola	3	0	0
44	Petko Niter	2	1	1
45	Lamos Gyurka	0	1	1
46	Buda Mihaly	2	2	0
47	Borla Gyorgy	2	2	0
48	Borla Flora	0	0	2
49	Braics Savul	9	3	3
50	Braics Miska	9	3	3
51	Gezsics Peter	0	0	0
52	Moldovan Vlad	7	2	2
53	Nicola Gregh	5	1	2
54	Joan Militics	0	0	0
55	Martin Petrul	6	2	3
56	Mihaly Gyorgy	8	2	4
57	Dedelko Farkas	0	0	0
58	Domiter Antovics	0	0	0
59	Sztojan Matin	4	3	2
60	Mali Stephan	3	1	0
61	Risto Peg	0	0	0
62	Petru Vidakovcs	4	2	2
63	Groza	0	0	0
	Summa	463	169	112

32. Tabel urbarial-satul Șclău

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Olaj Gyorgy	14	5
2	Balyika Paszkul	8	4
3	Oreg Mihaly	18	10
4	Derecsen Joan	23	10
5	Sarkadi Janos	14	4
6	Ola Gyorgy	4	2
7	Sorban Peter	10	2
8	Racz Illia	7	2
9	Mosz Fiodor	7	2
10	Omusz Mihaly	4	2
11	Pap Mihaly	11	3
12	Dan Jon	24	5
13	Racz Lukats	13	4

14	Barna Szavo	11	4
15	Rab Demeter	9	2
16	Morossan Vellya	11	3
17	Pillan Togyer	14	4
18	Sorban Gyorgy	8	2
19	Farago Janos	4	1
20	Varadi Stephan	4	1
21	Morossan Marian	9	2
22	Torok Gyorgy	3	1
23	Pakurar Togyer	2	1
24	Timar Sztanko	2	1
25	Dehelan Gyorgy	1	1
26	Sirian Sztanko	1	1
	Summa	236	79

33. Tabel urbarial-satul Talpoș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Szilagy Gyurka	10	3
2	Mikora Kracson	12	4
3	Kopil Tiodor	10	4
4	Vidikany Gyorgy	22	4
5	Mrossan Peter	8	3
6	Balazs Tamas	8	3
7	Orosz Simon	12	2
8	Bitusa Stephan	6	1
9	Boldor Alexa	10	3
10	Barar Jon	9	3
11	Bellyes Paszko	8	3
12	Tamas Gyorgy	21	4
13	Puskas Janos	8	4
	Summa	144	41

34. Tabel urbarial-satul Taut

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Biro Janos	3	2
2	Kozma Ignat	6	1
3	Kozma Mihok	2	1
4	Gyulai Peti	7	3
5	Bragyan Gyorgy	1	1
6	Duma Kracson	8	2
7	Kamenitz Mihok	10	2
8	Halig Mikola	2	1
9	Halmagysan Igna	6	1
10	Bora Jon	4	2
	Summa	49	16

35. Tabel urbarial-satul Târnova

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Csurcs Abraham	6	2
2	Luka Petku	12	2
3	Botis Filep	12	4
4	Ruzsik Lupus	10	2 ½
	Summa	40	10½

36. Tabel urbarial-satul Vărșand

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Dragany Gyorgy	10	4
2	Missan Janos	16	2
3	Farkas Mihaly	16	3
4	Makrutz Togyer	12	3
5	Matyus Miklos	18	4
6	Hotorany Janos	14	2
7	Matyusz Janos	10	3
8	Kardos Janos	14	4
9	Pap Janos	13	2
10	Pap Janos	8	3
11	Farkas Gyorgy	11	3
12	Vida Gabor	7	3
13	Balazs Janos	12	3
14	Balla Peter	8	3
15	Lorintz Mihok	11	1
16	Batsi Mihaly	6	2
17	Hajdu Janos	6	1
18	Mihssan Miklos	11	1
19	Tokaj Simon	4	1
20	Veszeli Laczko	6	2
21	Jencs Miklos	6	2
22	Paskutz Mihok	6	2
23	Magyar Gyurka	14	2
24	Kurta Togyer	6	1
25	Ola Feodor	4	1
26	Miklos Kracson	8	3
27	Matyusz Kracson	10	2
28	Csorsza Miklos	10	3
29	Benye Paskul	14	3
30	Borlya Mihaly	12	3
31	Omucz Teodor	6	1
32	Pap Urszuly	14	2
33	Raj Peter	6	1
34	Krecz Joan	6	1
35	Miklos Thoma	5	1

36	Hajka Mihaly	10	2
37	Maris Togyer	2	2
38	Juhasz Janos	2	1
39	Bolkes Peter	3	1
40	Kardos Tamas	2	1
41	Furujas Mihaly	2	1
42	Kiss Miska	2	1
43	Nadra Gabor	2	1
	Summa	365	88

37. Tabel urbarial-satul Vânători

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Toth Istvany	15	10
2	Erdeli Andras	3	2
3	Hajdu Andras	11	3
4	Fazekas Gergely	24	20
5	Szucs Istvany	7	5
6	Keske Istvany	14	15
7	Kiss Martony	6	12
8	Nagy Janos	18	20
9	Kovacsics Miklos	12	5
10	Peto Davul	21	10
11	Vajda Andras	16	14
12	Pap Janos	8	4
13	Bondar Ferencz	15	8
14	Szucs Andras	4	4
15	Nagy Miklos	12	5
16	Csaki Janos	13	8
17	Nagy Istvany	4	2
18	Toth Laszlo	10	5
19	Zandori Andras	44	20
20	Kiss Janos	4	5
21	Pallag Peter	8	6
22	Szilagyi Mihaly	6	0
23	Kiss Ferencz	9	7
24	Gesztel Gyorgy	6	4
25	Bondar Istvany	7	2
26	Csaki Istvany	6	0
27	Nagy Gyorgy	2	0
28	Kiss Mihaly	2	0
	Summa	307	195

38. Tabel urbarial-satul Zărand

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Csura Gavriła	10	4

2	Lukacs Janos	34	10
3	Stephan Mikora	23	7
4	Lukacs Gyorgy	24	7
5	Tokaj Ursul	17	6
6	Mlagyin Ursul	6	3
7	Lukacs Toma	7	6
8	Pokurar Jon	3	3
9	Tokaj Balasz	8	4
10	Motorka Togyer	12	6
11	Banyicza Flora	6	4
12	Buda Andras	14	6
13	Erdelan Togyer	6	3
14	Blazsusz Luka	8	4
15	Szava Peter	11	5
16	Kiss Mihaly	12	3
17	Voiszan Matyas	2	2
18	Nyaklo Mihaly	11	4
19	Hancz Mihaly	6	4
20	Olar Paskul	7	3
21	Gyerkan Matyas	6	4
22	Krissan Peter	8	4
23	Tamas Mihaly	22	8
24	Alda Peter	14	6
25	Olar Frigyes	16	5
26	Lukacs Jon	16	7
27	Bibarcz Jakob	3	3
28	Zarandi Jon	6	4
28	Tripa Peter	15	6
30	Tripa Josza	8	4
31	Zarandi Mihaly	10	5
32	Rumun Jon	13	6
33	Zombori Filemon	13	7
34	Kudie Togyer	4	4
35	Jancsi Demeter	9	1
36	Pap Lukacs	4	2
37	Fejes Balazs	3	2
38	Krissan Gyorgy	4	4
39	Kiss Janos	4	2
40	Bibarcz Gyurka	14	5
41	Trokar Peter	5	2
42	Kurta Peter	3	2
43	Sirb Gyurka	2	1
44	Dobos Peter	3	2
	Summa	432	120

39. Tabel urbarial-satul Zerindu Mic

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Elek Istvany	29	4
2	Szakacs Mihaly	26	12
3	Szakacs Mihaly	22	6
4	Meszaros Janos	13	0
5	Szabo Ferencs	8	3
6	Gyoi Jakab	6	3
7	Matyati Peter	30	5
8	Bencze Mihaly	7	0
9	Szabo Benedek	4	3
10	Fabian Gergely	18	3
11	Kiss Mihaly	2	0
12	Kovacsics Martony	2	0
13	Elek Pal	2	0
14	Nagy Istvany	5	0
	Summa	174	39

40. Tabel urbarial-satul Zerindu Mare

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Paulus David	18	3
2	Dekany Mihaly	4	3
3	Szolos Mihaly	5	3
4	Gall Istvany	21	7
5	Pap Ferencz	14	4
6	Stanislav Istvany	25	3
7	Puskas Janos	6	1
8	Szabo Andras	12	4
9	Tot Mihaly	17	7
10	Boros Istvany	17	4
11	Heves Janos	15	4
12	Erdeli Gyorgy	5	2
13	Nagy Janos	20	3
14	David Istvany	12	2
15	Kiss Andras	6	2
16	Kiss Istvany	5	2
17	Soos Istvany	6	2
18	Kovasdi Gergely	10	2
19	Nagy Mihaly	7	3
20	Kovasdi Andras	8	2
21	Kovasdi Janos	5	2
22	Barom Istvany	9	1
23	Demeter Martony	5	4
24	Gyorfi Mihaly	5	2

25	Hevesi Mihaly	7	4
26	Szivos Gergely	1	1
27	Kuti Boldizsar	1	1
28	Magocsi Istvany	4	1½
29	Aacs Janos	2	1
30	Vekony Janos	3	1½
31	Vig Pal	0	3
32	Voros Istvany	1	0
33	Szakmari Istvany	1	0
34	Tiba Pal	0	1
35	Fekete Mihaly	0	1
36	Garzo Peter	3	2
37	Vig Ferencz	4	1½
38	Illes Mihaly	5	1
39	Tiba Gergely	2	1
40	Biro Mihaly	1	1
41	Toth Istvany	2	1
42	Aacs Mihaly	6	2
	Summa	300	96½

Sate dispărute

41. Tabel urbarial-satul Almaș (Agrîșu Mare)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Vii în zile sapă
1	Here Jon	7	1	1
2	Filip Szimuly	6	2	0
3	Moldvai Bogdany	7	2	0
4	Lupas Fillimon	7	2	0
5	Balazs Petrul	30	7	10
6	Burgan Demeter	16	0	0
	Summa	73	14	11

42. Tabel urbarial-satul Apriess (Târnova)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasa
1	Banyistan Demter	14	3
2	Svogan Jon	9	2
3	Krissan Nyisztor	6	2
4	Grada Nicola	6	2
5	Hanga Lup	6	2
6	Forson Gyorgy	3	1
7	Ignutz Mihaly	4	1½
	Summa	48	13½

43. Tabel urbarial-satul Bethlemes (Șepreș)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Doblya Peter	5	3
2	Murgucs Gyorgy	10	3

3	Molnar Gyorgy	10	3
4	Mungucs Janos	10	3
5	Ola Janos	25	10
6	Gyorgy Tiodor	2	2
7	Haidu Jon	2	1
8	Marta Demeter	8	4
9	Patrucz Nicola	14	4
10	Fulup Jon	2	2
11	Porve Jon	14	4
12	Sztana Markus	8	4
13	Nikoara Gabor	5	2
	Summa	115	45

44. Tabel urbarial-satul Szamos

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Jankul Joan	14	3
2	Dema Kracson	8	2
3	Janko Foris	13	3
4	Jakab Urszul	7	2
5	Pop Onyika	11	2
6	Gyura Peter	10	2
7	Mocs Jeremias	4	2
8	Janko Jon	14	2
9	Tomsa Demeter	10	2
10	Fabian Mihaly	2	1
11	Palko Jon	13	3
12	Veres Janos	8	2
13	Csigo Janos	12	2
14	Kurta Andor	2	0
15	Neda Osztovcis	7	2
16	Blago Todor	8	2
17	Janko Andor	3	1
	Summa	146	33

2.2.2. Districtul Ineu. Conscriptia din anul 1720

Nr. crt.	Localitatea	Anul atestării istorice	Nr. capilor de familie	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zile coasă	Nr. paginii din conscriptia originală
1	Aldești	1471	5	30	15	88
2	Almaș	1334	17	102½	49	72
3	Archiș	1552	8	72	24	84
4	Barda	1149	4	25	9	89
5	Bârsa	1489	9	80	33	88

6	Berindia	1473	4	31	16	63
7	Bontăști	1441-1445	11	104½	47	71
8	Brazi	1479-1510	3	19½	3	73
9	Buhani	1441	10	63½	22	77, 78
10	Buteni	1332	41	325½	116	89, 90
11	Căpâlna	?	3	37½	15	76
12	Chisindia	1349	14	92	14	87
13	Cilul de Jos	1379	16	145½	55	70
14	Cilul de Sus	1379	11	80½	38	69
15	Crocna de Jos	1553	8	101	44	65
16	Crocna de Sus	1553	11	126½	52	65
17	Cuied	1477	9	42	34	86
18	Dezna	1261	14	67½	43	79
19	Dieci	1552	9	124	66	64
20	Donceni	1439	5	36½	12	77
21	Dulcele	1561	5	48	17	66
22	Dumbrăvița	1553	5	78½	25	65
23	Feniș	1553	2	20½	8	68
24	Grosz	1601	4	26	10	88,89
25	Gurahonț	1386	5	33	17	74
26	Gurba	1386	6	101½	73	95,100
27	Hodiș	1429	5	25	13	86,87
28	Honțisor	1441	4	24	8	74
29	Iacobini	1439	3	14	10	73
30	Iarcosto	?	3	10	6	91
31	Iercoșeni	1533	6	38½	27	86,87
32	Ineu (oppidum+militari)	1202-1203	115	544½	311	94,96-99
33	Iosaș	1386	6	70½	54	68
34	Iosășel	1552	7	60½	28	68
35	Joia Mare	1439	2	18½	8	73
36	Laz	1506	7	44½	14	78
37	Livada	1552	6	34½	10	63
38	Luguzău	1561	6	34	18	92
39	Mădrigești	1441	4	17	7	74
40	Mănerău	1348	4	25	8	91
41	Miniad	1553	8	37½	25	82
42	Minișel	1561	6	32	19	92
43	Moneasa	15561	6	13	14	83
44	Mustești	1493	5	46	27	73
45	Nădălbești	1519	6	41½	19	83
46	Niagra	1553	9	51	25	81

47	Pescari (Mzeș+Holt)	1553	8	78	30	67,68,69
48	Prăjești	1553	6	39	17	77
49	Prunișor	1405	8	30½	19	81
50	Rădești	1441-1445	13	104½	28	71
51	Revețiș	1553	4	35	11	63
52	Roșia	1528	4	35 ½	15	63
53	Sălăjeni	1561	5	33 ½	14	63
54	Sebiș	1506	24	158	77	85
55	Secaș	1439	6	48	16	73
56	Seleuș	1489	10	51½	28	93
57	Sârbi	1525	4	37	16	75
58	Slatina de Criș	1506	6	30½	16	80
59	Susani	1561	14	109	35	81,82
60	Șicula (sat+militari)	1332	33	127	59	95,100,101
61	Șilindia	1332	11	37	27	92
62	Șoimuș-Buceava	1439	3	21	5	74
63	Valea Mare	1439	3	24	12	67
64	Zimbru	1553	4	30½	26	67
	Localități dispărute					
65	Cujesd	?	2	12	4	83
66	Kontrato	?	7	22	19	96,101
67	Lunca	1439	4	19	4	76
68	Plop	1441	11	96	41	75
69	Pleș	1386	8	65	34	75,76
70	Szebestocza	?	2	24	12	67
71	Szeren	?	4	48	14	66
72	Zemerzel	?	9	61½	17	79
	Summa		670	4572 ½	2104	

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1720*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31.

Districtul Ineu. Numele purtate de localități de-a lungul vremii

Nr. crt.	Numele actual al localității	Alte nume purtate de-a lungul vremii
1	Aldești	Aldesd, Algyesth, Algya, Aldofalva,
2	Almaș	Almas, Haromalmas, Tothalmas, Naghalmas, Alsoalmas, Felsewalmas
3	Archis	Arok, Arkos, Jarkos, Belarkos, Felsoarkos
4	Barda	Korosbokeny
5	Bârsa	Berza, Bersza, Barza
6	Berindia	Berendia, Borosberend, Berinde

7	Bontești	Bonczesd, Boncafalva, Bonczafalva
8	Brazi	Szatero, Szaturoraj, Szaturo, Szatul Reo, Felsoray, Alsoray
9	Buhani	Bohany, Bajnokfalva, Bohan, Baynok, Falwa, Alsofalu
10	Buteni	Buttyen, Korosbokeny, Buken, Bewken, Bothyanfalwa, Bekeny, Buttyin
11	Căpâlna	Kapolna, Kapolnas
12	Chisindia	Kissindia, Kiszindia, Keszend, Kuzynd, Kuzund, Kozond, Kewzend, Kizingya
13	Cilul de Jos	Also Csil, Csil, Alcsil, Chyl
14	Cilul de Sus	Folso Csil, Felso Csil, Alcsil, Felsewchyl, Felcsil
15	Crocna de Jos	Also Korokna, Krogna, Also-Koroknya, Karathna, Alsokrokna
16	Crocna de Sus	Felso Krokna, Krogna, Felso-Koroknya, Felsekorothna
17	Cuied	Kuied, Kujed, Koved, Kewed, Dragankoved, Papkoved, Kiskoved
18	Dezna	Dessna, Deszna, Deszni, Deznye, Kidesznyi, Nagydesznyi, Odezna
19	Dieci	Diecs, Diakfalva, Decse, Diaczy, Deakfalwa
20	Donceni	Doncsen, Doncseny, Dancsfalva, Danchfalva
21	Dulcele	Dulcs, Dulcsele, Edeslak, Dolczin, Dulcsin
22	Dumbrăvița	Dombrevicsa, Korordombro, Korosdomboro, Dombrawitza, Dobrawitzi
23	Feniș	Fenyess, Fenyés, Korosfenyes, Fenes, Alsofenyes, Felsefenyes
24	Grosz	Groz, Gross, Korosbokeny
25	Gurahonț	Gurahocz, Gurahoncz, Honcto, Grohonch, Honczto, Hwnczfalwa
26	Gurba	Gurba, Garba
27	Hodiș	Hodos, Zarandhodos
28	Honțisor	Honcs, Honczisor, Honcer, Honsisor, Hontheser, Honczisorfalva, Honczer
29	Iacobini	Zoldes, Zeldes, Zeldesel, Zeldisor, Zeldefalu, Zewldes, Felsozeldes
30	Iarcosto	Jarkesto
31	Iercoșeni	Jarkos, Ujarkos, Arkosthev
32	Ineu	Boros Jenő, Jenő, Jenew, Borosineu
33	Iosaș	Joszass, Jozsas, Alsojoszas, Felsojoszas
34	Iosășel	Joszasel, Jozsas, Kisjoszas, Jozsashely, Felsojoszas
35	Joia Mare	Kakaro, Kokaro, Kakarofalva
36	Laz	Laz, Deznalaz
37	Livada	Gavasdia, Govozdia, Gosd
38	Luguzău	Lugozo
39	Mădrigești	Modirzest, Madrizesty, Madarsak, Madarsagfalwa, Felsomagyarest
40	Mănerău	Monyom, Monyoro, Mogyoros, Alsomonyoros, Felsomonyoros

41	Miniad	Minyad, Menyed, Alsominyad, Felsominyad, Csernaminyad
42	Minișel	Menyess, Menes, Keresztmenes, Almenes, Kresztamenes, Alsomenes
43	Moneasa	Monyassa, Monyasza, Menyhaza
44	Mustești	Mesztesd, Musztesty, Mosztafalva, Musztafalva, Mesterfalva
45	Nădălbești	Nedelbesd, Nadalbesty, Nadalmas, Nadalbfalva, Nadfalwa
46	Niagra	Nyagra, Kisfeketefalu, Kisnehra, Nagynegra, Vrethy-Negra
47	Pescari (Mezeș)	Mezes, Holdmezes
48	Prăjești	Praesest, Prezesty, Parazs, Parazsfalva
49	Prunișor	Kirtiss, Kertes, Barakertes, Kapolmaskertes, Ksaszarkertes, Mihalykertes
50	Rădești	Bogyesd, Bogyesty, Bozod, Bodyfalwa, Bogesthfalwa, Bogyafalwa
51	Revețiș	Revetyes, Revetes, Rekes, Revekes, Revekesz
52	Roșia	Roszie, Rossia, Borosroza, Kisroza, Nagyroza, Rozafalva, Rosnya
53	Sălăjeni	Zalazeni, Szeledseny, Szelezseny, Zelechyn, Salazenfalva, Szelecsen
54	Sebiș	Sebes, Borossebes, Naghsebes
55	Secaș	Szakas, Szakacs, Alsoszakacs, Zekas, Kezepszew-Zykas
56	Seleuș	Csigier, Csigierel, Csigerszolos, Szolos, Szollos, Zewlews, Csigerszollos
57	Sârbi	Szerbi, Szerb, Szirb, Tothfalu, Szerbfalva, Alsoraczfalu, Felsoraczfalu
58	Slatina de Criș	Szlatina, Mikossalatna, Slthyna, Mikoszlatina
59	Susani	Sussani, Szuszany, Susanyfalva, Zuzanfalu
60	Șicula	Sikola, Sikula, Sykula, Sykola
61	Șilindia	Selend, Nagysolend, Kissolend
62	Șoimuș-Buceava	Szolymos, Solymos, Solymosbucsa, Solimosfalwa
63	Valea Mare	Vallyamari, Zarandpatak, Valya Mare, Naghpatak, Wallyafalwa
64	Zimbru	Zembrul, Zimbrow, Zombrad, Zimbrow, Zombrow, Zombrud
	<i>Localități dispărute</i>	
65	Cujesd	Cujesd
66	Kontrato	Kontrato
67	Lunca	Lunka, Also Lankoy, Felsew Lankoy
68	Plop	Haromalmas, Plopp, Plofalva
69	Pleș	Pliss, Pless, Haromalmas, Pleskfalva, Pleska, Poleska
70	Szebestocza	Szebestocza
71	Szeren	Szeren
72	Zemerzel	Zomerzel, Zemerz, Decseresze

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1720*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31.

1. Tabel urbarial-satul Aldeși

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Hirczogany Joan	9	5
2	Tripa Gabriela	6	3
3	Faur Marian	7	3
4	Rohusz Jon	4	2
5	Jebak Kracson	4	2
	Summa	30	15

2. Tabel urbarial-satul Almaș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fînețe în zi de coasă
1	Orcsa Paszk	10	6
2	Orcza Janos	10	6
3	Tempa Togyer	7	3
4	Sigmond Paszk	6	2
5	Sigmond Szumedre	6	2
6	Juga Togyer	6	3
7	Betyo Joan	6	3
8	Besko Igna	8	3
9	Besko Togyer	8	3
10	Voisam Szim	3	2
11	Petruska Joan	3½	2
12	Pop Paul	5	3
13	Dorocz Lup	4	2
14	Tempa Mlagyen	3½	2
15	Vojsan Tamas	3	2
16	Tompa Joan	3½	2
17	Szima Gyugy	10	3
	Summa	102½	49

3. Tabel urbarial-satul Archiș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vas Janos	9	3
2	Kiraly Istvany	9	3
3	Nagy Miklos	9	3
4	Szabo Ferencz	9	3
5	Beszpremi Gyorgy	9	3
6	Barsos Ferencz	9	3
7	Toti Mihaly	9	3
8	Jokit Kracson	9	3
	Summa	72	8

4. Tabel urbarial-satul Barda

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
---------	---------------------	----------------------------	-----------------------

1	Czent Igna	8	2
2	Rozsa Demian	6½	3
3	Daro Peter	6½	3
4	Maximan Tamas	4	1
	Summa	25	9

5. Tabel urbarial-satul Bârsa

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Brehan Flora	16	10
2	Draga Janos	7	2
3	Lunga Joan	6	2
4	Draga Joan	6½	2
5	Szuzsan Togyer	8	3
6	Szuzsan Nikola	7	3
7	Brata Togyer	9	3
8	Brata Gyurgy	9	3
9	Brata Peter	11½	5
	Summa	80	33

6. Tabel urbarial-satul Berindia

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mikla Janos	8	4
2	Lukacs Joan	8	4
3	Tamas Mlagyen	4	4
4	Miklesz Paszk	8	4
	Summa	28	16

7. Tabel urbarial-satul Bonteși

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Storicza Janos	12	4
2	Storicza Szavu	12	4
3	Oncsa Petru	7½	4
4	Oncsa Tipul	7½	4
5	Oncsa Mihaly	13	6
6	Oncsa Petrucz	8½	6
7	Oncsa Lazar	8 ½	6
8	Kosztá Jon	8	3
9	Kosztá Lazar	8	3
10	Kosztá Jon	11½	5
11	Petrusar Igna	8	2
	Summa	104½	47

8. Tabel urbarial-satul Brazi

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
---------	---------------------	----------------------------	-----------------------

1	Babucz Togyer	6½	1
2	Grada Mihaly	6½	1
3	Jovanus Togyer	6½	1
	Summa	19½	3

9. Tabel urbarial-satul Buhani

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Agysio Mark	16	5
2	Lunkusza Lazar	7	2
3	Lunkusz Gyurgy	7	1
4	Bolozs Balazs	8	3
5	Faur Mark	7½	5
6	Moza Joan	4	2
7	Barbucz Joan	2	1
8	Moza Joan	4	1
9	Moza Jon	4	1
10	Kovasz Lazar	4	1
	Summa	63½	27

10. Tabel urbarial-satul Buteni

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Zembran Janos	6½	2
2	Farkas Janos	12 ½	4
3	Simon Janos	10 ½	3
4	Tripas Mark	10 ½	3
5	Barlya Togyer	10 ½	4
6	Gurban Ursz	10½	3
7	Lusztra Mihok	12 ½	4
8	Horgas Gyurgy	12 ½	1
9	Mihucz Joan	12 ½	10
10	Zembran Simon	12 ½	5
11	Csismas Abraham	7	2
12	Zembran Igman	10	2
13	Motra Gyurka	10	3
14	Motra Peter	10	3
15	Brende Mihok	10	3
16	Mantza Flora	10	3
17	Halmagysan Vaszil	10	3
18	Lustra Szavul	7 ½	4
19	Lazink Togyer	10	3
20	Lukacs Peter	5	2
21	Lustra Demeter	7	4
22	Brola Togyer	14	6
23	Szaerb Mihaly	6	2

24	Petikan Medre	6	2
25	Halmagysan Paszk	6	2
26	Borsa Mihok	6	2
27	Tamas Thoma	7	2
28	Szelenzsán Morzsán	6	3
29	Burza Nikora	4	2
30	Muszan Nikora	4	2
31	Musza Danila	4	2
32	Medre Sterb	6	2
33	Popa Togyer	6	2
34	Ali Mihaly	6	2
35	Mihucz Joan	3	2
36	Kolozsa Lup	4	2
37	Kolozsa Tamas	4	2
38	Valkan Danila	8	3
39	Holtai Janos	8	2
40	Ligjucza Janos	7	2
41	Bursza Paszk	3	1
	Summa	325½	116

11. Tabel urbarial-satul Căpâlna

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ancsa Joan	12½	5
2	Jovan Josziv	12½	5
3	Jovan Peter	12½	5
	Summa	77½	15

12. Tabel urbarial-satul Chisindia

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lusk Janos	10	1
2	Krissan Joan	10	1
3	Tamas Lup	10	1
4	Karnacz Peter	7	1
5	Karnacz Abraham	7	1
6	Miercse Andrika	5	1
7	Miercse Joan	5	1
8	Hetku Mihaly	5	1
9	Hetku Lupul	5	1
10	Csuta Janos	6	1
11	Hatku Peter	5	1
12	Hatku Gyorgy	5	1
13	Hanga Szavul	9	1
14	Gorbany Mihok	3	1
	Summa	92	14

13. Tabel urbarial-satul Cilul de Jos (Also)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Zanko Igna	14½	
2	Ankato Mihaly	15	
3	Barbura Igna	10	
4	Orzsa Marian	10	
5	Perva Gyurgi	10½	
6	Czigany Paszk	6	
7	Zako Joan	14	
8	Zako Petka	10	
9	Ankato Sztan	6	
10	BulszKa Janos	4 ½	
11	Zako Groza	4½	
12	Zako Janos	12	
13	Ankato Joan	3½	
14	Ankato Togyer	7	
15	Jakob Miklos	3	
16	Czigany Gyurka	10½	
17	Morcsa Igna	7	
	Summa	145½	

14. Tabel urbarial-satul Cilul de Sus (Folso)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Pleskuczán Miklos	11½	6
2	Fericsan Joan	11½	4
3	Illia Mihaly	7½	3
4	Fericsan Petran	7½	3
5	Olar Paszkul	8½	5
6	Fericsan Joan	7	4
7	Ardilan Andras	7	3
8	Prana Filip	3½	3
9	Fericsan Ursz	7½	3
10	Han Daniel	7	3
11	Ardilan Jon	2	1
	Summa	80½	38

15. Tabel urbarial-satul Crocna de Jos

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Brandé Joan	15	6
2	Opa Igna	17	7
3	Bande Stephan	14	7
4	Bande Peter	14	7
5	Bande Igna	10½	5
6	Tokaj Miklos	12½	5
7	Mikola Marian	15	6

8	Halmagysar Togyer	3	1
	Summa	101	44

16. Tabel urbarial-satul Crocna de Sus

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Maris Peter	12½	3
2	Maris Marian	12½	3
3	Boda Ban	12½	6
4	Marister Janos	10	5
5	Bode Gyorgy	10	3
6	Lusse Stephan	14	4
7	Szara Gyurka	14	7
8	Ban Mark	12½	5
9	Szarak Csoba	10½	6
10	Gyirika Mihaly	9	5
11	Lupsa Kracson	9	5
	Summa	126	52

17. Tabel urbarial-satul Cuied

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bordza Dmeter	7½	3
2	Stephan Petrul	6	6
3	Szto Illia	7½	5
4	Tripsa Gyurka	5	6
5	Jovucza Mlagyin	6½	5
6	Terpe Jon	4	3
7	Faur Jon	4½	4
8	Mocz Szimion	2	1
9	Mosz Szimion	2	1
	Summa	42	34

18. Tabel urbarial-satul Dezna

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Dan Lupul	5	4
2	Szerb Igna	6	4
3	Szerb Lupul	4	4
4	Krissan Joan	4	2
5	Balazs Peter	6	3
6	Flora Illia	6	3
7	Ursz Gyurka	4½	4
8	Kur Demeter	4	3
9	Koszta Gabrilan	4½	3
10	Opra Togyer	4½	3
11	Demian Mikols	6	3
12	Bogdan Andras	6	3
13	Kossa Gyurgy	5	2
14	Kukurti Joamos	2	2

	Summa	67½	43
--	--------------	------------	-----------

19. Tabel urbarial-satul Dieci

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vesze Gyurgy	12	6
2	Vesze Ursz	12	4
3	Racz Peter	16	10
4	Galya Groza	14	10
5	Puj Mihaly	10	6
6	Maguran Mikula	12	6
7	Nyag Ursz	12	6
8	Barancs Joan	18	9
9	Sara Mihaly	18	9
	Summa	124	66

20. Tabel urbarial-satul Donceni

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bezsar Lazar	9½	4
2	Dranyisze Balazs	5	2
3	Kosma Joan	7½	2
4	Kosma Gyurgy	7½	2
5	Gaize Mihaly	7	2
	Summa	36	12

21. Tabel urbarial-satul Dulcele

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Hank Lazar	13	4
2	Hank Joan	10	4
3	Janaga Togyer	10	3
4	Csur Gyiak	6	3
5	Kornya Togyer	6	3
	Summa	48	17

22. Tabel urbarial-satul Dumbrăvița

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kipei Balazs	9½	3
2	Kipei Tripan	20½	8
3	Muszta Janos	9½	2
4	Derilla Peter	19½	5
5	Derilla Demeter	19½	7
	Summa	78½	25

23. Tabel urbarial-satul Feniș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bara Gyurgy	4	4
2	Jeliska Janos	16½	4
	Summa	20½	8

24. Tabel urbarial-satul Grosz

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bras Gyurgy	10	4
2	Perva Mihok	5	2
3	Perva Simon	5	1
4	Perva Mihaly	6	3
	Summa	26	10

25. Tabel urbarial-satul Gurahonț

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Hajduk Janos	7	3
2	Hajduk Petrul	5	3
3	Hajduk Mihaly	5	3
4	Hajduk Vaszi	8	4
5	Barborc Stephan	8	4
	Summa	33	17

26. Tabel urbarial-satul Gurba

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Keveran Illia	6	2
2	Maszuta Togyer	0	0
3	Fira Joan	4	4
4	Dudas Tripa	4	3
5	Telvan Gabrielle	2	1
6	Gurban Illia	0	0
7	Horvath Joan	8½	5
8	Nagy	7½	5
9	Csismas Gyurka	5½	4
10	Buliyg Mikula	4½	3
11	Opra Nisztor	5	3
12	Szerb Jon	4	3
13	Tod Jon	5½	6
14	Lup Paszk	5	4
15	Nyakse Simon	6	4
16	Nyakse Vaszil	6	4
17	Gorda Joan	8	8
18	Szasz Veszél	6	5
19	Csismas Peter	8	5
20	Serban Ion	6	4
	Summa	101½	73

27. Tabel urbarial-satul Hodiș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bukates Gabrile	6	3

2	Bukates Janos	6	3
3	Biborcz Ursz	5½	3
4	Herbe Csurgy	5½	3
5	Bukates Marian	2	1
	Summa	25	13

28. Tabel urbarial-satul Hontșor

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Tripa Luka	6	2
2	Tripa Gyurka	6	2
3	Lukan Nikoara	6	2
4	Triba Luka	6	2
	Summa	24	8

29. Tabel urbarial-satul Iacobini

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ankos Mark	4	2
2	Lunk Demeter	6	6
3	Vesze Mihaly	4	2
4	Summa	14	10

30. Tabel urbarial-satul Iarcosto

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Marian Marko	4	2
2	Tolvaj Mihuczsa	3	2
3	Tompa Gyorgy	3	2
	Summa	10	6

31. Tabel urbarial-satul Iercoșeni

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Jarkossan Szavul	9	6
2	Jarkossan Demeter	9	7
3	Jarkossan Martin	7	6
4	Gyula Novak	7½	6
5	Ardelan Bukor	3	1
6	Ardelan Szimion	3	1
	Summa	3½	27

32. Tabel urbarial-oppidum Ineu

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Santa Pejo	1	2
2	Laszkutz Jon	4	2½
3	Oregh Gyorgy	6	5

4	Racz Pota	2	1
5	Racz Milovan	6	3
6	Santa Urszul	4	3
7	Szavol Nagy	8	3
8	Santa Illia	1	2
9	Szucs Illia	2	2
10	Pusztai Tudor	2	2
11	Ardilian Peter	2	1
12	Bolog Joan	3	1
13	Csaban Jank	2	2
14	Neda	2	0
15	Dehelan Dyemetru	4	3
16	Jenei Jancsi	4	2
17	Bondzu Ursz	2	1
18	Krissan Szimion	6	4
19	Lakatos Demeter	4	3
20	Mocz Togyer	6	3
21	Ardilan Jon	3	1
22	Hancz Muhil	0	0
23	Hancz Czimer	14	20
24	Irimia Peter	2	2
	Summa	90	68½

Tabel urbarial- oppidum Ineu (militari)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zide coasă
1	Zsivan Maximiovic	24	6
2	Szifko Dunas	2	2
3	Racz Miklos	8	3
4	Roszta Gabor	16	4
5	Bilang Gyurka	8½	3
6	Tula Tamas	8	2
7	Damian Sarkovics	8	5
8	Szabo Sztanyisza	0	0
9	Dugacsek Silvan	10	6
10	Jenovacs Nyeko	2	2
11	Gregar Thoma	8	6
12	Ola Barbor	1	2
13	Jenovetz Jovicza	2	2
14	Pokurecs Szavul	2	2
15	Lipai Peter	7	2
16	Marean Szivan	0	2
17	Jozsa Gyurgy	6	3
18	Bitang Daniel	8	4
19	Fazekas Tripon	0	0
20	Vlad Kracson	10	4

21	Szasz Mihaly	5	3
22	Groza Miska	12	4
23	Jenei Stephan	5	3
24	Brenda Mihaly	10	4
25	Lupas Peter	10	5
26	Mali Nyinko	10	6
27	Maris Joan	2	2
28	Pantya Vaszil	2	3
29	Dudas Markul	4	2
30	Bardan Mihaly	8	3
31	Pantya Mihok	16	8
32	Kosza Mihaly	10	4
33	Szuzsz Mark	6	3
34	Bungo Gyurka	6	3
35	Csokan Mikula	4	2
36	Kovacs Mihok	0	3
37	Mada Lazar	9	4
38	Harap Mladin	17	6
39	Aputovan Groza	4	2
40	Busz Joan	5	4
41	Vlaszika Jon	0	0
42	Lukacs Jon	6	3
43	Dan Mihok	5	4
44	Lukacs Illia	7	3
45	Porasz Radzsa	6	3
46	Jenei Joan	3	2
47	Marku Kuzma	9	6
48	Csanadi Kuzma	0	0
49	Kiviran Joan	0	0
50	Palate Joan	2	3
51	Zahak Kracson	5	4
52	Szarandi Marcsi	2	1
53	Dehelean Martin	12	4
54	Ardeli Janko	1	2
55	Czerne Miklos	2	2
56	Juga Illia	2	2
57	Grige Joan	4	2
58	Andrika Neka	2	2
59	Czernisz Togyer	4	3
60	Rada Togyer	4	2
61	Karacson	4	4
62	Kandrato Jon	2	2
63	Brandenburg Jon	2	2
64	Brilyk Peter	2	3

65	Marta Paszkul	4	2
66	Csun Petku	2	0
67	Gylai Tripon	4	3
68	Dudas Miklos	1	1
69	Petak Joan	1	1
70	Jeney Nedo	3	2
71	Bogdany Paszk	8	3
72	Petinczi	2	1
73	Malyi Peter	3	2
74	Jenei Brada	4	3
75	Dudas Peter	2	3
76	Pusztai Joan	3	2
77	Csul Balazs	2	3
78	Csucse Joan	8	2
79	Kosztai Illia	8	2
80	Pusztai Plauzsa	4	2
81	Gurusza Joan	3	3
82	Demrovicsar Joan	4	2
83	Thoma Osztoja	4	3
84	Jenei Todor	2	2
85	Fazekas Andras	2	0
86	Mos Nyikora	4	1
87	Csokan Peter	4	1
88	Ungri Mihaly	4	1
89	Vajvodan Peter	3	2
90	Racz Luka	4	2
91	Jenei Rzido	0	0
	Summa	454½	242

33. Tabel urbarial-satul losaş

Nr.crt.	Numele ş prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lupoi Mihaily	10	6
2	Jova Lazar	12½	6
3	Lupei Sztan	12½	5
4	Tatar Joan	10	4
5	Tatar Gabor	10	4
6	Lupei Peter	5	4
7	Lupei Mihaly	10½	5
	Summa	70½	34

34. Tabel urbarial-satul losăşel

Nr.crt.	Numele ş prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lesz Mihay	13½	8
2	Mogy Gyurgy	10½	4

3	Bogdany Marian	7	4
4	Laza Joan	9	5
5	Tamas Duma	10	4
6	Halic Illia	6½	2
7	Orcsa Peter	4	1
	Summa	60 ½	28

35.Tabel urbarial-satul Joia Mare

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kossar Igna	14	6
2	Opra Marian	4½	2
	Summa	18½	8

36.Tabel urbarial-satul Laz

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mihajte Tripan	7	2
2	Mihajte Joan	7	2
3	Mihajte Peter	5½	2
4	Krissan Mate	6	2
5	Krissan Demeter	6	2
6	Faur Mihaly	4	1
7	Rob Gyurka	2	1
8	Mihajte Jon	4	2
	Summa	44 ½	14

37.Tabel urbarial-satul Livada (Govojdia)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Doncsa Joan	7	2
2	Miholina Mark	6½	2
3	Forcz Filip	5	1
4	Ballo Joan	4	1
5	Illika Joan	7	3
6	Forcz Balazs	5	1
	Summa	34½	10

38.Tabel urbarial-satul Luguzău

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Paissan Togyer	6	3
2	Skrob Mihaly	6	3
3	Tudor Lup	6	3
4	Szigany Lup	6	3
5	Vojka Mihaly	6	3
6	Petrussol Jon	4	3
	Summa	34	18

39. Tabel urbarial-satul Mădrigești

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Buldzan Joan	5	2
2	Buldzan Rosz	5	2
3	Buldzan Flora	5	2
4	Buldzan Laszkul	2	1
	Summa	17	7

40. Tabel urbarial-satul Mânerău

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Pantya Tripon	4	3
2	Licza Ursz	6	3
3	Korna Koszte	9	1
4	Bolkan Gysurgy	6	1
	Summa	25	8

41. Tabel urbarial-satul Miniad

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Andrika Mihaly	6	4
2	Togyer Joan	6	3
3	Togyer Joan	5	4
4	Togyer Mikola	6	4
5	Ursz Togyer	6	4
6	Dranyisza Togyer	4	3
7	Togyer Dumetru	3½	2
8	Sztans Mihaly	1	1
	Summa	37 ½	25

42. Tabel urbarial-satul Minișel

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Horga Peter	7	3
2	Horga Joan	7	3
3	Olar Lazar	4	3
4	Baisz Petrul	6	4
5	Olar Mihaly	4	3
6	Sztojka Jon	4	3
	Summa	32	19

43. Tabel urbarial-satul Moneasa

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Petran Joan	2	4
2	Groza Gyorgy	2	2
3	Groza Togyer	2	2
4	Groza Mihaly	1	2
5	Csupersi Jon	3	2
6	Jandinka Ursz	3	2
	Summa	13	14

44. Tabel urbarial-satul Mustești

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Docza Lazar	11½	8
2	Docza Miklos	7½	4
3	Docza Mlgyen	7½	4
4	Todan Drika	8	3
5	Docza Togyer	11½	8
	Summa	46	27

45.Tabel urbarial-satul Nădălbești

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vajan Lup	6	1
2	Vajan Mark	7½	4
3	Hajduk Mihaly	10	4
4	Markul Krissz	10	4
5	Fark Mihaly	4	3
6	Mikle Mark	4	3
	Summa	41½	19

46.Tabel urbarial-satul Niagra

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Pop Joan	8½	4
2	Dronka Istok	8½	3
3	Dronka Mihaly	8½	3
4	Dronka Joan	8½	3
5	Popa Mikula	4	2
6	Popa Thomu	4	2
7	Kossa Joan	3	3
8	Sztan Gyurgy	3	3
9	Togyer Peter	3	2
	Summa	51	25

47.Tabel urbarial-satul Pescari (Mezeș+Holt)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Szurb Petrugany	10	3
2	Szurb Mikula	10	3
3	Szurb Andrika	10	3
4	Szurb Lazar	10	3
5	Szurb Joan	14	3
6	Daro Petrugany	7½	4
7	Czigany Demeter	9	6
8	Vajda Mark	7½	5
	Summa	78	30

48.Tabel urbarial-satul Prăjești

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gyurko Balazs	9 ½	4

2	Gyurko Ursz	7½	3
3	Ardilan Joan	4	2
4	Gyurka Lazar	6	3
5	Lolusa Ursz	9	3
6	Lolusa Gabriela	4	2
	Summa	39	17

49. Tabel urbarial-satul Prunișor

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mihul Togyer	5	2
2	Tate Sztojka	2	2
3	Karandan Mihaly	2	1
4	Pap Balasz	6½	3½
5	Mihuly Mihaly	4	3
6	Joan Rada	3	2
7	Most Joan	6	4
8	Kofan Joan	2	2
	Summa	30½	19½

50. Tabel urbarial-satul Rădești (Bodești)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fînețe în zi de coasă
1	Tomucza Pask	16½	3
2	Tomucza Martin	6	2
3	Tomucza Mark	12	2
4	Tomucza Szemedie	12	3
5	Ferencz Jon	4	2
6	Sandru Nikola	8	2
7	Sandru Petrus	8	2
8	Mecse Lazar	8	2
9	Mecse Joan	4	2
10	Csuda Balazs	8	2
11	Rada Illia	6	2
12	Pavel Jon	4	2
13	Sandru Togyer	8	2
	Summa	104½	28

51. Tabel urbarial-satul Revetiș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Balk Stephan	7½	3
2	Dobrai Balazs	14½	2
4	Brata Demeter	10	4
5	Tarkucza Petrul	9	2
	Summa	35	11

52. Tabel urbarial-satul Roșă

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Job Mihaly	10½	5

2	Matyius Marian	11½	3
3	Muszta Simon	9½	4
4	Muszta Paszk	4	3
	Summa	35½	15

53. Tabel urbarial-satul Sălăjeni

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Here Ursz	8½	4
2	Here Peter	8½	4
3	Maris Stephan	9½	2
4	Agysu Togyer	5	3
5	Nazsa Ursz	2	1
	Summa	33½	14

54. Tabel urbarial-satul Sebiș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bodi Janos	14	7
2	Farko Mihaly	12½	4
3	Meszar Andras	14	5
4	Den Miklos	8½	4
5	Rostas Gyorgy	10	7
6	Boldi Miklos	9½	5
7	Patko Janos	9½	5
8	Folta Joan	6½	4
9	Meszar Istvany	7½	3
10	Boldi Andor	5½	4
11	Szabo Mihaly	2½	1
12	Szabo Tamas	5	3
13	Kucsar Janos	6	2
14	Iros Gyorgy	4	2
15	Meszar Gyorgy	4	2
16	Hazi Janos	5½	3
17	Filep Tamas	8½	5
18	Baig Laz	8½	4
19	Krajcson Mihaly	3½	2
20	Opre Istok	3	2
21	Bencsi Gyorgy	3½	1
22	Petko Istok	4½	2
23	Bajtyi Jon	2	0
	Summa	158	77

55. Tabel urbarial-satul Secaș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Dragalina Kracson	10	3
2	Dragalina Togyer	10	3

3	Maris Gyurka	8	3
4	Maris Lazar	8	3
5	Krecz Lup	6	3
6	Krecz Marian	6	2
	Summa	48	16

56. Tabel urbarial-satul Seleuș (Csiger)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Sipos Kracson	7	3
2	Lup Szimedre	3	3
3	Ardilan Gula	4½	3
4	Bokany Janos	4½	3
5	Kadar Togyer	5	2
6	Mihaly Matyas	7	3
7	Vaka Bolka	9	3
8	Zselko Urszul	3½	2
9	Gobe Petrul	3½	2
10	Fotos Mihejle	4½	4
	Summa	51½	28

57. Tabel urbarial-satul Sârbi (Szerb)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Daro Jon	8½	3
2	Eremia Jon	8½	3
3	Gyenga Mihaly	10	4
4	Lorintz Mikula	10	6
	Summa	47	14

58. Tabel urbarial-satul Slatina de Criș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Dragos Joan	9	4
2	Anna Kuzma	6½	4
3	Ursz Peter	3	2
4	Zsido Gyurgy	4	2
5	Talvan Peter	4	2
6	Gorgai Thoman	4	2
	Summa	30½	16

59. Tabel urbarial-satul Susani

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Boskai Kracson	10	3
2	Boskai Gyurgy	10	3
3	Boskai Peter	10	3
4	Dragos Tripon	4½	3
5	Dragos Joan	4	2
6	Dancs Mikula	16	2

7	Czika Joan	4½	2
8	Rossu Peter	6	2
9	Czika Gyorgy	10	4
10	Bon Mark	4	2
11	Hucz Joan	4	1
12	Ik Peter	11	3
13	Dragos Mark	5	2
14	Thoma Lup	10	3
	Summa	109	35

60. Tabel urbarial-satul șcula

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zide coasă
1	Monsa Demeter	27	7
2	Masza Gyurka	2	1
3	Dehelan Miklos	2	1
4	Fejes Joan	6	3
5	Hank Flora	6	3
6	Lossan Marian	5	3
7	Muntyan Thoma	2	1
8	Ardilan Mam	2	1
9	Dehelan Petrul	2	1
10	Fejes Mihaly	3	1
	Summa	54	22

Tabel urbarial-șcula (militari)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Trasan Mihaly	11	4
2	Trasan Dumeter	3	2
3	Kreszenl Lup	7	3
4	Mali Sivka	4	2
5	Ferecsan Peter	5	2
6	Petruska Petre	6	2
7	Vida Lazar	5	1
8	Tarsany Mihaly	1	1
9	Vida Toma	7	3
10	Tarsan Illia	0	0
11	Tarsan Peter	6	4
12	Illszia Peter	3	2
13	Vlazk Joan	1	1
14	Vakar Mihaly	2	1
15	Bode Flora	2	3
16	Lukacs Gyorgy	4	2

17	Rud Peter	4	2
18	Burucza Sukra	0	0
19	Pante Joan	2	1
20	Possa Gyorgy	0	0
21	Borczok Gyurka	4	1
22	Jonas	0	0
23	Marian	0	0
	Summa	73	37

61. Tabel urbarial-satul Șlindia

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Dalka Janos	4	3
2	Kuyedan Lup	4	4
3	Voda Mihok	1	1
4	Krisznic Togyer	4½	4
5	Blazs Lup	3	2
6	Voda Joan	3	2
7	Krissan Dumeter	4½	4
8	Matyias Mihaly	2	1
9	Krissan Joan	2	1
11	Job Balazs	4½	2
12	Boda Lup	4½	3
	Summa	37	27

62. Tabel urbarial-satul Șimuș-Buceava

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Penaska Vasz	7	1
2	Nyisza Vaszi	7	2
3	Koszta Vaszi	7	2
	Summa	21	5

63. Tabel urbarial-satul Valea Mare

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kucz Kracson	14½	6
2	Bakus Mark	14½	7
3	Ky Joan	5	3
	Summa	34	16

64. Tabel urbarial-satul Zimbru

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mihucz Mikula	8	6
2	Groza Mihaly	6 ½	5

3	Popsor Joan	8	7
4	Lukacs Mihaly	8	8
	Summa	30½	26

Localități disparate

65. Tabel urbarial-satul Cujesd

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kiss Joan	6	2
2	Moss Ursz	6	2
	Summa	12	4

66. Tabel urbarial-satul Kontrato

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Brata Palko	5	4
2	Demeter Lupo	5	4
3	Burgan Togyer	5	1
4	Igna Togyer	2	2
5	Kandrato Mark	1	4
6	Pana	2	2
7	Kreszte	2	2
	Summa	22	19

67. Tabel urbarial-satul Lunca (Almaș)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Morar Opre	6	1
2	Filip Peter	3	1
3	Bardan Joan	4	1
4	Kiviran Joan	6	1
	Summa	19	4

68. Tabel urbarial-satul Plop

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Barbate Mikura	13	6
2	Krissan Gyurgy	13	6
3	Illiaas Joan	8	4
4	Barbate Szavul	8	3
5	Boda Novak	10	5
6	Laszkutz Gabriela	6	1½
7	Laszkutz Daniel	6	1½
8	Barbate Peter	3½	2
9	Barate Lazar	3½	2
10	Buda Ursz	12	5
11	Barbate Thome	12	5
	Summa	96	41

69. Tabel urbarial-satul Pleș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ika Joan	8½	4

2	Ika Szimon	8½	4
3	Ika Togyer	8½	4
4	Jovanus Filip	8½	4
5	Farkas Demeter	10	5
6	Farkas Bajkul	10	5
7	Dalka Marian	4	3
8	Buda Ursz	7	5
	Summa	65	34

70.Tabel urbarial-satul Szebectocza

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ordas Joan	12	6
2	Ordas Miklos	12	6
	Summa	24	12

71.Tabel urbarial-satul Szeren

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Rosz Stephan	16	5
2	Rom Mihaly	14	4
3	Koj Mihaly	14	4
4	Rom Mihaly	4	1
	Summa	48	14

72.Tabel urbarial-satul Zemerzel

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Stephan Mark	8½	3
2	Stephan Mihaly	8	3
3	Ankosza Joan	6½	2
4	Ankocza Lup	6½	2
5	Oncsa Ursz	4½	1
6	Toll Stephan	8	1
7	Toll Luka	7	2
8	Toll Joan	7	1
9	Tornya Petrul	5	2
	Summa	61	17

2.2.3.Districtul Hălmeagiu. Conscriptia din anul 1720

Nr. crt.	Localitatea	Anul atestării istorice	Nr. capilor de familie	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zile coasă	Nr. paginii din conscripția originală
1	Aciuța	1386	9	49	13	131
2	Avram Iancu	1366	9	63	10½	130
3	Baia de Criș	1390	20	229½	53	105
4	Baldovin	1464	2	24	6	116

5	Basarabasa	1439	7	37	8	113
6	Bănești	1441	15	127½	25	122,123
7	Birtin	1439	12	210½	34	107
8	Bodești	1441	6	66	18	126
9	Brotuna	1439	9	60½	15½	110
10	Brusturi	1464	7	30	7	120
11	Căraci	1439	14	142½	30	103,104
12	Cărăstău	1439	12	150	31	106,107
13	Căzănești	?	3	42	6	112
14	Ciungani	?	6	43	6	112
15	Cristești	1464	7	89	20	123
16	Dobroț	1439	9	72½	20	118
17	Groș	1580	3	14	3	130
18	Gura Văii	1553	5	39½	13	132
19	Hălmațiu	1359	29	325½	72	124,125
20	Hălmațel	1439	15	211	57	109
21	Ionești	1441	14	143	20	111
22	Lazuri	1439	7	23	9	121
23	Leasa	1439	10	136	40	126,127
24	Leauț	1439	6	86	13	116
25	Livada	?	4	46½	12	114,115
26	Lunca	?	9	90½	25	106
27	Luncșoara	1516	8	52½	13½	120
28	Măgulicea	1439	5	39	10	
29	Obârșia (Arad)	1468	9	75	22	118
30	Ocișor	1439	10	103	15	110
31	Ociu	1639	7	90½	17	111
32	Pleșcuța	1386	12	76	23	132,133
33	Poiana	?	5	27	3	130
34	Poienari	1715	8	92	30	126
35	Prăvăleni	1650	7	77½	12	112,113
36	Prihodiște	?	7	94½	12	108
37	Râșca	1427	17	204½	37	104
38	Râșculița	1525	17	187½	42	117
39	Rostoci	1439	9	82½	21	132
40	Sârbi	1439	5	15½	5	120,121
41	Șteia	?	8	66½	16	114
42	Tălagiu	1439	8	35	9	131
43	Tătăreștii de Criș	1439	8	115	20	107,108
44	Tisa	1439	8	80	16	127
45	Tiulești	1639	10	111½	21	116
46	Târnava de Criș	1484	15	174½	31	109
47	Tomești	1439	7	112½	24	115
48	Țărmure	1439	6	105	22	110

49	Tebea	1427	22	192	48	103
50	Țohești	?	5	50	15	125
51	Vața de Jos	1439	6	74	10	109
52	Vața de Sus	1439	12	103	14	113
53	Vidra	1477	18	112½	20	128,129
54	Vârfurile	1390	15	125½	28	128
55	Vosdogi	?	7	59	8	122
	Summa		530	5286	1131½	

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1720*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31;

Coriolan Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.

Districul Hălmaġiu. Numele purtate de localități de-a lungul vremii

Nr. crt.	Numele actual al localității	Alte nume purtate de-a lungul vremii
1	Aciuța	Acsucza, Acsfalva, Kisachwa, Aciovita
2	Avram Iancu	Acsova, Acsuva, Aciua, Acsva, Magyaracsva, Nemesacsova
3	Baia de Criș	Korosbania, Feyr-Keresbania, Naghnabia, Keresch-Banya
4	Baldovin	Baldomenfalwa, Baldovny, Baldoneanfalwa, Baldwin
5	Basarabasa	Bassarabass, Baszarabasza, Korosbania, Basarabasfalwa
6	Bănești	Banesti, Banyafalva, Bayesth, Kisbanya, Banyafalwa, Zaranbanya
7	Birtin	Birtiny, Berteny, Bercen, Bertheim, Berthelm, Bertem, Bercham
8	Bodești	Bodyfalwa, Bogesthfalwa, Bogyafalwa, Bogyesti, Bugyesd
9	Brotuna	Brothonya, Brothona, Brotuna
10	Brusturi	Berestfalwa, Brucztur, Pafranyos, Alsobresztor, Brosd, Brusturj
11	Căraci	Karacs, Karachafalwa, Karach, Katrach, Kerats, Karats
12	Cărstău	Kereszto, Karaszto, Karasztfalwa, Karaszteu
13	Căzănești	Kazanesd, Kazanyesti, Kazanyesd
14	Ciungani	Csomgan, Csungany
15	Cristești	Keresztes, Krisztesd, Keresztespatak, Kereszthe Janusfalwa
16	Dobroț	Dobroc, Dobrocsfalwa, Drobontha, Dorothafalwa, Dobroch, Dorocz
17	Groș	Gross, Gros, Halmagygoros
18	Gura Văii	Voikafalwa, Fojkahaza, Guravale, Guravoj
19	Hălmaġiu	Halmagy, Halmany, Nagyhalmagy, Holmad, Halmagfalwa
20	Hălmaġel	Halmazel, Halmagy, Kishalmagy, Halazsel
21	Ionești	Iuonesd, Iwanfalwa, Korosinvand, Juonesd, Jionesti, Juonesty
22	Lazuri	Lazur, Irtasfalva, Lazulfalva, Nagylazul
23	Leasa	Laza, Lyasza, Sovenyes, Lesza
24	Leauț	Laucsz, Lancz, Lyauc, Lavocsfalwa, Lewothafalwa, Lyavez
25	Livada	Sztramba, Stromba, Sztrimba
26	Lunca	Lunka
27	Luncșoara	Lungssora, Luncksora, Hosszusor, Lunxora
28	Măġulicea	Magulicza, Kismaglod, Magulcha, Magwlyscha, Magurich

29	Obârșia (Arad)	Operssy, Obersia, Oborsa, Oburcza, Wborsye, Felse-Wobursia
30	Ocișor	Ocsissor, Ocsisor
31	Ociu	Ocsz, Ocs, Olsc
32	Pleșcuța	Pleszkucsa, Peleskefalva, Peleskafalva, Pleska, Pleskuca
33	Poiana	Pojana, Csucsmezo
34	Poienari	Pojmar, Pojenar, Halamgyeozo
35	Prăvăleni	Pervalen, Prevaleny
36	Prihodiște	Praiejugyest, Prihogyest, Prihodest
37	Râșca	Riska
38	Râșculița	Riskulicza, Riskulica
39	Rostoci	Rosztocz, Rostocz, Rosztocs, Rastolcz, Ketrasztolcz, Alstorastolcz
40	Sârbi	Szerb, Szirb, Szerbfalva, Tothfalu
41	Șteia	Ste, Stee, Steja
42	Tălagiu	Talacz, Talacs, Talacsu, Talagy, Talats
43	Tătăreștii de Criș	Teterest, Tataresd
44	Tisa	Tisza, Tiszafalva, Thyza, Kysthiza, Thyzafalwa, Felsotisa
45	Tiulești	Kiulest, Tyiulesd
46	Târnava de Criș	Ternava
47	Tomești	Domesty, Tomesd
48	Țărmure	Czermore, Czermora, Martfalva, Czermure
49	Tebea	Czebi, Czebe, Cebe
50	Țohești	Czuhesd, Czohesd, Csohosd
51	Vața de Jos	Alsovacz, Alvaca
52	Vața de Sus	Folsovacz, Vacza, Felvaca
53	Vidra	Wydra
54	Vârfurile	Csucs, Halmagycsucs, Chuch, Chwch, Ciuci
55	Vosdogi	Vostocz, Vosdocz

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1720*;

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997;

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005, p.24-31;

Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.

1. Tabel urbarial-satul Aciuța

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ranto Tripon	7	2
2	Groza Deszi	7	3
3	Serb Gyurka	5	1
4	Serb Togyer	5	1
5	Serb Andrias	2	1
6	Morar Kracson	7½	1
7	Morar Kracson	7½	1
8	Herbe Angyul	4	2
9	Cosma Mark	4	1
	Summa	49	13

2.Tabel urbarial-satul Avram Iancu

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Rada Mihaly	12	3
2	Miklan Jkank	9½	2
3	Serbe Janos	10½	1
4	Mazer Janesko	7½	2
5	Laza Janos	10	1½
6	Oncsa Lukacs	7	1
7	Isz Paszk	2	0
8	Flora Csurgy	2	0
9	Gila Gyurgy	2	0
	Summa	63	10½

3.Tabel urbarial-satul Baia de Criș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Janko Togyer	14½	2
2	Szocs Mojses	11½	2
3	Szabo Miklos	14½	3
4	Pokurar Petrul	8½	2
5	Kiss Dragany	8½	1
6	Peter Petrul	8½	2
7	Josz Isvany	14½	3
8	Grosz Tamas	14½	3
9	Gyurmar Gyorgy	12	2
10	Ujvari Andras	6½	2
11	Dragany Peter	6½	2
12	Unkati Martony	12½	3
13	Pospoki Joseph	6	2
14	Szekely Gyorgy	6	2
15	Panka Gergely	22	6
14	Dobos Kracson	10	2
17	Dragany Petrul	8½	1
18	Gorog Thoma	10	3
19	Lup Togyer	14½	4
20	Berta Janos	20	6
	Summa	229½	53

4.Tabel urbarial-satul Baldovin

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Miklan Janos	12	3
2	Horgos Janos	12	3
	Summa	24	6

5.Tabel urbarial-satul Basarabasa

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Maty Janos	10	2
2	Csor Jon	8	1
3	Millie Marian	4	1
4	Janko Mikols	6	1
5	Jakob Gabril	3	1
6	Csur Joan	3	1
7	Csur Janos	3	1
	Summa	37	8

6. Tabel urbarial-satul Băneși

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Banyest Jon	10½	2
2	Banyest Daniel	10½	2
3	Banyest Gyorgy	10½	2
4	Bongya Mark	10½	2
5	Banyest Gyorgy	10½	2
6	Banyest Janos	10½	2
7	Banyest Togyer	10½	2
8	Banyest Gyorgy	10½	2
9	Bran Jon	10½	2
10	Tosku Gyorgy	10½	2
11	Banyest Togyer	4½	1
12	Banyest Daniel	4½	1
13	Kriss Filimon	4½	1
14	Banyest Janos	4½	1
15	Groza Janos	4½	1
	Summa	127½	25

7. Tabel urbarial-satul Birtin

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Szoran Mark	20	6
2	Luka Peter	18	4
3	Szerb Togyer	14	3
4	Szerb Janos	14	3
3	Bote Igna	16	3
4	Petrucz Szim	14	2
5	Bassa Peter	10	2
6	Bolosz Jon	6	1
7	Muntyan Ion	14	2
8	Czerb Lazar	17	2
9	Mussa Kracson	16	2
10	Roska Peter	16	2
11	Ilias Iliia	17	1
12	Sztancs Jon	17½	1

	Summa	210½	34
--	--------------	-------------	-----------

8. Tabel urbarial-satul Bodeși

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Szida Paszk	11	3
2	Szida Gligor	11	3
3	Flora Peter	11	3
4	Kortin Ursz	11	3
5	Buftin Matyas	11	3
6	Lupe Marian	11	3
	Summa	66	18

9. Tabel urbarial-satul Brotuna

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Joan Danila	10½	3
2	Vojka Janos	9	2
3	Krepse Jon	11½	3
4	Miklos Janos	8	1½
5	Nyisztor Jon	9½	2
6	Jovan Csorka	6	1
7	Jovan Jon	2	1
8	Jank Andras	2	1
9	Janos Jon	2	1
	Summa	61½	15½

10. Tabel urbarial-satul Brusturi

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mikotyen Peter	4	1
2	Mikora Gyorgy	4½	1
3	Szlap Paszk	4½	1
4	Olova Joan	4½	1
5	Dragos Joan	5	1
6	Bogyikan Togyer	5	1
7	Paszkul Gyurka	3	1
	Summa	30	7

11. Tabel urbarial-satul Căraci

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Balus Grosz Aron	9	1
2	Lazin Paszk	11½	2
3	Szula Lazar	12	2

4	Jank Togyer	9½	4
5	Bele Mihaly	12½	4
6	Balasz Togyer	10½	3
7	Martosi Kracson	8½	1
8	Polves Janos	8½	1
9	Szula Peter	12	3
10	Marian Peshok	11½	2
11	Bela Marian	10	2
12	Bela Gyorgy	10	2
13	Jank Flora	10½	2
14	Deleman Marinka	6½	1
	Summa	142½	30

12. Tabel urbarial-satul Cărstău

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lazink Janko	16½	4
2	Lazink Peter	16½	4
3	Mikot Imo	8	2
4	Szelas Mihaly	9½	2
5	Mark Janos	6	1
6	Lup Labila	10	1
7	Tora Mihaly	14	2
8	Petruetz Veszi	9	1
9	Oszkat Kracson	10	2
10	Lunka Jon	18½	4
11	Hajda Janos	6	2
12	Lup Jon	26	6
	Summa	150	31

13. Tabel urbarial-satul Căzăneși

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Opis Peter	16	2
2	Hazas Peter	16	2
3	Hazas Igna	10	2
	Summa	42	6

14. Tabel urbarial-satul Ciungani

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Opre Togier	7	1
2	Opre Mihaly	7	1
3	Opre Paskul	7	1
4	Mathias Groza	8	1
5	Mathias Paszk	8	1
6	Morar Joan	6	1
	Summa	43	6

15. Tabel urbarial-satul Cristești

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Onecz Jon	13½	3
2	Onecz Togyer	13½	3
3	Jank Togyer	13½	3
4	Peter	13½	3
5	Pavel Thoma	13½	3
6	Gila Ursz	8	2
7	Pavel Thoma	13½	3
	Summa	89	20

16. Tabel urbarial-satul Dobroț

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mikula Daniel	10½	3
2	Mikula Kracson	10½	3
3	Borcsa Janos	10	2
4	Borksa Togyer	9½	2
5	Borksa Kracson	9½	2
6	Mikula Gyorgy	10½	3
7	Lupsa Mikula	5	2
8	Panics Peter	5	2
9	Perva Igna	2	1
	Summa	72½	20

17. Tabel urbarial-satul Groș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Luka Stephan	4	1
2	Malecz Gyurko	5	1
3	Kis Togyer	5	1
	Summa	14	3

18. Tabel urbarial-satul Gura Văii

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Namcz Mihaly	7½	4
2	Ursz Avkan	8	2
3	Viurgyi Dragan	8	3
4	Ursz Avram	8	2
5	Daniel Ursza	8	2
	Summa	39½	13

19. Tabel urbarial-satul Hălmațiu

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Namesz Peter	13½	3
2	Sirban Janos	13½	3
3	Moracsi Farkas	13½	3

4	Palda Csorgy	13½	3
5	Bajka Daniel	13½	3
6	Csirko Gyurka	13½	3
7	Csongank Ignacz	13½	3
8	Mikora Peter	13½	3
9	Csuszta Igna	13½	3
10	Kujtrab Lup	13½	3
11	Szucs Jeremia	13½	3
12	Lukacs Mihaly	13½	3
13	Kiss Mihaly	13½	3
14	Paik Joan	13½	3
15	Czogany Igna	13½	3
16	Tamas Jozsika	13½	3
17	Bocsas Fazekas	13½	3
18	Ungai Gyurka	13½	3
19	Mora Gyurka	13½	3
20	Balsa Gyurka	13½	3
21	Faur Gyurka	5	1
22	Bulta Gyurka	5	1
23	Csomas Gyurka	5	1
24	Csongany Thoma	5	1
25	Faor Gyurka	5	1
26	Fabri Illia	5	1
27	Csomas Lazar	4	1
28	Dan Miklos	4	1
29	Morar Joan	4	1
	Summa	325½	72

20. Tabel urbarial-satul Hălmăgel

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kiss Mihok	18½	6
2	Kodrian Grozan	18½	6
3	Koncsa Flora	20	4
4	Duma Illia	24	8
5	Tat Peter	13	4
6	Bulsu Rusz	16½	6
7	Tat Jon	14	1
8	Dan Lup	20	5
9	Kiss Flora	18	4
10	Gliger Vaszil	18	4
11	Magnda Janos	7	2
12	Ursz Ursz	7½	2
13	Bogya Lup	6	2

14	Lupul Lup	6	2
15	Onula Ursz	4	1
	Summa	211	57

21. Tabel urbarial-satul Ioneși

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Sandor Peter	13	2
2	Sandor Lup	13	2
3	Zbercsa Mark	12	1
4	Rusz Ilia	14	2
5	Sandor Gyurka	10	1
6	Toska Janos	13½	2
7	Guga Togyer	13½	2
8	Burgya Paszk	12½	2
9	Russz Ursz	9½	1
10	Guga Jorza	6	1
11	Demeter Krissian	10	1
12	Opra Groza	6	1
13	Kubucsa Jon	6	1
14	Sandor MIhok	4	1
	Summa	143	20

22. Tabel urbarial-satul Lazuri

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Igricz Toma	3	1
2	Rosz Togyer	4	2
3	Gavri Toma	4½	1
4	Tamas Paszk	4	1
5	Kor Nyili	1	1
6	Lojka Jon	3½	2
7	Ku Jon	3	1
	Summa	23	9

23. Tabel urbarial-satul Leasa

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Koros Gyurka	14	4
2	Koros Peter	14	4
3	Szida Togyier	14	4
4	Szida Janos	14	4
5	Varga Janos	14	4
6	Csere Igna	14	4
7	David Peter	14	4
8	Mihal Igna	14	4
9	Groza Igna	14	4
10	Matyas Peter	10	4
	Summa	136	40

24. Tabel urbarial-satul Leauț

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Lukacs Janos	18	3
2	Lukacs Gavrila	18	3
3	Lukacs Peter	16	2
4	Lukacs Paszk	14	2
5	Opra Jon	10½	2
6	Kohan Peter	9½	1
	Summa	86	13

25. Tabel urbarial-satul Livada

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Strimban Pevul	10½	3
2	Joannes Togyer	12	3
3	Farkas Szoba	12	3
4	Aron Daniel	12	3
	Summa	46½	1

26. Tabel urbarial-satul Lunca

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gyila Mihaly	10½	3
2	Laze Igna	10½	3
3	Herbe Janos	12	4
4	Morkosan Nyisztor	12½	3
5	Opisan Jon	12½	3
6	Bocsan Janos	12½	3
7	Toman Lapart	7	2
8	Laza Janos	7	3
9	Thoma Mihaly	6	1
	Summa	90½	25

27. Tabel urbarial-satul Luncșpara

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kresta Flora	8	2
2	Kokucse Togyer	8	2½
3	Gucz Mihaly	9½	3
4	Markan Lup	8½	1
5	Daszi Jon	7½	2
6	Paszk Flora	4½	1
7	Kancsa Jon	5½	1
8	Matyas Gabriel	1	1
	Summa	52½	13½

28. Tabel urbarial-satul Măgulicea

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
---------	---------------------	----------------------------	-----------------------

1	Rumon Nikoran	6	2
2	Romon Flora	6	2
3	Gilles Ursz	9	2
4	Gilles Istok	9	2
5	Juga Jon	9	2
	Summa	39	10

29. Tabel urbarial-satul Obârșia (Arad)

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bottya Jon	20	6
2	Flor Jon	10	3
3	Mark Filemon	4	1
4	Mark Filemon	4	1
5	Olar Togyer	5	2
6	Bottya Pekub	9	2
7	Thoma Jon	10	3
8	Nyaga Gavriila	5	2
9	Szeban Peter	8	2
	Summa	75	22

30. Tabel urbarial-satul Ocișor

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Madalin Janos	13	2
2	Trifan Janos	11	1
3	Horga Opra	10½	2
4	Bosztogany Ursz	12	2
5	Szime Jon	12	2
6	Petiku Lup	11	2
7	Madelin Mihaly	9½	1
8	Rosku Jon	10½	1
9	Hogyu Jon	10½	1
10	Bot Togyer	3	1
	Summa	103	15

31. Tabel urbarial-satul Ociu

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kornik Janos	20½	4
2	Csurogar Jon	18	4
3	Krissan Mihaly	17	3
4	Turczos Vaszia	17	3
5	Groza Mihaly	6	1
6	Domocos Paskul	6	1
7	Groza Gavriila	6	1
	Summa	90½	17

32. Tabel urbarial-satul Pleșcuța

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
---------	---------------------	----------------------------	-----------------------

1	Csurte Szumedre	6½	2
2	Paszele Igna	9	2
3	Passzele Lazar	9	2
4	Balasz Peter	5	2
5	Csurtye Demeter	6	2
6	Balasz Joan	5	2
7	Balasz Gyurgy	5	2
8	Farkas Joan	3	1
9	Surtye Grozan	6	2
10	Sztan Igna	7½	2
11	Filimon Szyimedre	7½	2
12	Szortye Peter	6½	2
	Summa	76	23

33. Tabel urbarial-satul Poiana

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nigru Miklos	8	1
2	Nigru Mihaly	8	1
3	nigru Peter	4	0
4	Nigru Lazar	4	0
5	Nigru Jon	3	1
	Summa	27	3

34. Tabel urbarial-satul Poienari

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Jerke Gyorgy	12	4
2	Tussan Kracson	12	4
3	Csurgy Jon	12	4
4	Nag Jon	12	4
5	Bassin Kracson	12	4
6	Jon Illia	12	4
7	Naris Jon	10	3
8	Trifan Farkas	10	3
	Summa	92	30

35. Tabel urbarial-satul Prăvăleni

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Tok Jon	12½	2
2	Urban Jakjob	12½	2
3	Urban Miklos	12 ¹ / ₂	2
4	Lonka Jon	16	2
5	Pavel Pavel	16	2
6	Togyer Janos	4	1
7	Toma Miklos	4	1
	Summa	77½	12

36. Tabel urbarial-satul Prihodiște

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Murcza Janos	14½	2
2	Tusd Mihaly	12½	1
3	Murcza Paszk	14½	2
4	Lolis Jon	12½	2
5	Gruza Janos	12½	2
6	Lolis Janos	12½	2
7	Ursza Mihaly	15½	1
	Summa	94½	12

37. Tabel urbarial-satul Râșca

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Monacs Janos	16	3
2	Lucacs Simon	13½	2
3	Haragos Togyer	13½	2
4	Orsza Peter	12½	2
5	Tomsza Nikola	13½	2
6	Dan Jon	12½	2
7	Nyiag Janos	12½	2
8	Flora Miklos	12½	2
9	Borsa Jon	12½	2
10	Ferje Jakob	13½	2
11	Blag Janos	12½	3
12	Czigany Thoma	12½	3
13	Haragos Joan	12½	3
14	Kracson Peter	12½	3
15	Urszul Paszk	10	2
16	Hencz Marku	6	1
17	Farkas Lup	6	1
	Summa	204½	37

38. Tabel urbarial-satul Râșculița

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bran Jon	5	1
2	Miklocza Gyorgy	14	3
3	Nigra Peter	14	3
4	Nigris Gyorgy	14	3
5	Stan Janos	13	2
6	Nigri Peter	13	2
7	Lupsan Flora	18	5
8	Igna Daniel	12½	3
9	Igna Daniel	12½	3
10	Bodo Jon	10½	2

11	Danca Pavel	10½	2
12	Bocsa Kracson	9	2
13	Joan Gyurgy	3	1
14	Guza Martony	4½	1
15	Faur Peer	11	2
16	Szasz Peter	20	6
17	Multz Tamas	3	1
	Summa	187½	42

39. Tabel urbarial-satul Rostoci

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Vallan Luka	5	2
2	Borczas Togyer	10	3
3	Czucker Togyer	10	3
4	Branta Kracsun	12	2
5	Bota Jon	12	2
6	Bota Abraham	12	2
7	Olar Illia	9	3
8	Bota Janos	8½	3
9	Ursz Janos	4	1
	Summa	82½	21

40. Tabel urbarial-satul Sârbi

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Here Szavul	4½	1
2	Bora Janos	2	1
3	Stephe Gyorgy	4	1
4	Orcsa Nyisztor	2	1
5	Sztefan Togyer	3	1
	Summa	15½	5

41. Tabel urbarial-satul Șeia

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bencs Mihaly	12	2
2	Dobre Nyisztor	9	2
3	Riskan Mihaly	12½	3
4	Farka Istok	9	2
5	Maulicz Daniel	9	2
6	Opre Jon	9	2
7	Fark Jon	4	1
8	Bacs Tik	2	1
	Summa	66½	16

42. Tabel urbarial-satul Tălagiu

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ilam Filip	6	2
2	Guina Marian	5	1
3	Herducz Paskul	4½	1
4	Kaba Jon	2	1
5	Hazas Ursz	6	1
6	Herducz Joan	2	1
7	Marisz Jon	4½	1
8	Harducz Jon	5	1
	Summa	35	9

43. Tabel urbarial-satul Tătăreșii de Criș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Roman Andrasa	14½	3
2	Mora Jon	13½	3
3	Roman Nyistor	13½	3
4	Baszsza Peter	13½	3
5	Gyerna Peter	13½	1
6	Kopre Jon	18½	3
7	Opran Igna	13½	2
8	Opre Juon	14½	2
	Summa	115	20

44. Tabel urbarial-satul Tisa

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bogyo Opre	10	2
2	Kressan Peter	10	2
3	Kressan Janos	10	2
4	Morcsa Csurgy	10	2
5	Pero Thoma	10	2
6	Pero Thoma	10	2
7	Csorma Gyurka	10	2
8	Roman Igna	10	2
	Summa	80	16

45. Tabel urbarial-satul Tiuleși

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Soika Demeter	10	2
2	Joaska Gyorgy	14	3
3	Piszo Peter	7½	1
4	Jebak Togyer	15	3
5	Flora Gyurgy	10	1
6	Flora Groza	16	3
7	Piszo Simon	10½	2
8	Vaska Mihaly	4	1
9	Lak Peter	14	3

10	Piszo Lazar	10½	2
	Summa	111½	21

46. Tabel urbarial-satul Tâmbava de Criș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Rusz Peter	16	3
2	Brajka Demeter	17	3
3	Illia Demeter	17	3
4	Filler Jon	12	2
5	Opisan Jon	18	3
6	Bucse Jank	12	2
7	Talas Janos	20	3
8	Mikora Mark	12	2
9	Kure Oper	10	2
10	Bogdany Igna	18	3
11	Buczesd Ursz	9	1
12	Koza Mihaly	4	1
13	Bulgyek Mihaly	4	1
14	Jank Jon	3	1
15	Togyercs Jon	2	1
	Summa	174	31

47. Tabel urbarial-Tomești

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bulsz Togyer	18½	4
2	Herne Janos	28	6
3	Herbe Jon	14	3
4	Morar Jon	12½	3
5	Herbe Toma	14	3
6	Bulcz Paskul	16½	3
7	Buksa Jeremi	9	2
	Summa	112½	24

48. Tabel urbarial-satul Țarmure

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Halga Togyer	18½	4
2	Csisza Gyotgy	13½	3
3	Kodisz Danil	18½	4
4	Marz Jon	18½	4
5	Jeva Jon	8	1
6	Csisza Ursz	28	6
	Summa	105	22

49. Tabel urbarial-satul Țebea

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Opisa Mihaly	16	3
2	Zugye Janos	12½	2
3	Zacharia Igna	7½	1
4	Broza Togyer	8½	2
5	Farkas Gabor	13½	3
6	Kiss Janos	7½	1
7	Simon Gyurka	12	3
8	Zachar Janos	6	1
9	Andre Thoma	11	4
10	Illes Jon	8½	3
11	Barna Togyer	8½	3
12	Nansz Togyer	10½	2
13	Andre Gyorgy	4	1
14	Horgyan Mihaly	5	1
15	Buidoso Peter	12	3
16	Opre Lazar	4	1
17	Lazarus Togyer	4	1
18	Nigrics Paszk	12	4
19	Dragossi Gyorgy	4	1
20	Zavocza Gyorgy	11	4
21	Andri Lazar	4	1
22	Zachare Togyer	6	2
23	Szerb Togyer	4	1
	Summa	192	48

50.Tabel urbarial-satul Țheși

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Szorbe Paszk	10	3
2	Rad Gyrka	10	3
3	Groja Ursz	8	2
4	Morar Gyorgy	12	4
5	Racz Togyer	10	3
	Summa	50	15

51.Tabel urbarial-satul Vața de Jos

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Andra Daniel	16	2
2	Vozdogany Jon	16	2
3	Vozdogany Lazar	16	2
4	Lazar	16	2
5	Bolocs Tamas	6	1
6	Moczi Andras	4	1
	Summa	74	10

52.Tabel urbarial-satul Vața de Sus

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bogya Peter	14	2
2	Serban Peter	14	2
3	Bogy Illia	9	2
4	Rosz Mihaly	14	2
5	Rosz Janos	9	2
6	Bogy Jon	12	2
7	Mikula Marian	9	2
8	Czertas Jon	6	0
9	Dregily Kracson	4	0
10	Dregics Janos	4	0
11	Farkas Igna	4	0
12	Rusz Miklos	4	0
	Summa	103	14

53. Tabel urbarial-satul Vidra

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mihucza Peter	4	1
2	Mihucza Stephan	2	1
3	Petrusol Togyer	7½	1
4	Vozde Togyer	7½	1
5	Magyar Matyas	6	1
6	Magyar Miklos	9½	2
7	Gergar Lup	6	2
8	Vozdi Jon	7	1
9	Mihucza Gyorgy	11	1
10	Petrusasn Matysas	4	1
11	Jova Lup	7½	1
12	Mihucza Janos	8½	1
13	Illika Kosta	8	1
14	Bota Martucz	3	1
15	Krecz Filip	2	1
16	Magyar Janko	5	1
17	Magyar Marian	5	1
18	Otra Flora	7½	1
	Summa	112½	20

54. Tabel urbarial-satul Vârfurile

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Urain Groszon	12	3
2	Vajd Oper	8	2
3	Szirke Igna	9½	3
4	Mikora Jon	12	2
5	Urain Jancs	9½	2
6	Vajda Marcz	10	2
7	Szirke Marcsi	10	3

8	Szirkocza Lup	9	2
9	Szirka Miklos	4	1
10	Szirka Thoma	4	1
11	Nikra Togyer	7½	1
12	Szirka Jancsi	7½	1
13	Szirkaucza Janos	9	2
14	Juga Togyer	3	1
15	Mikora Mark	9½	2
	Summa	125	28

55. Tabel urbarial-satul Vozdogi

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Pane Lup	9	1
2	Pane Jon	9	1
3	Pero Togyer	10	1
4	Pero Jon	10	1
5	Roman Janos	4	1
6	Pulya Modre	3	1
7	Roman Thoma	14	2
	Summa	59	8

2.2.4. Districtul Brad. Conscripția din anul 1720

Nr. crt.	Localitatea	Anul atestării istorice	Nr. capilor de familie	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă	Nr. paginii din conscripția originală
1	Băița	1427	4	51	8	142
2	Blăjeni	1439	13	79	52	135
3	Brad	1585	25	272	84	144,145
4	Buceș	1439	10	63	22	135,136
5	București	1464	18	206½	59	138
6	Bulzeștii de Jos	1441	7	74	35	150
7	Căinelu de Sus	1330	8	79	15	141
8	Ciungani	?	22	226	75	152
9	Crăciunești	1439	7	70	9	143
10	Crișior	1439	12	128	34	148
11	Crișan	1439	32	331	82	155
12	Curechiu	1439	4	50	16	139
13	Dupăpiatră	?	9	110	33	137
14	Grohot	?	4	42½	12	149,150
15	Hărtăgani	1439	14	170½	29	139,140
16	Luncoiu de Jos	1439	3	21	7	146
17	Luncoiu de Sus	1439	5	40	20	146
18	Mesteacăn	1439	13	151	40	154
19	Mihăileni	1439	9	40	14	134

20	Ormindia	1439	16	127½	31	143
21	Peștera	1534	4	55½	13	144
22	Potingani	1441	7	69	14	152,153
23	Ribicioara	1441	5	48½	5	150
24	Ribița	1417	2	222	63	153,154
25	Ruda Brad	1439	2	33	8	146
26	Săliște	1439	10	139	16	139
27	Stănița	1439	9	52½	21	136
28	Stejărel	1439	5	47½	24	146
29	Tomnatec	1523	20	161	56	151
30	Trestia	1439	7	38	9	141
31	Țărâtel	1439	10	114	24	148,149
32	Uibărești	1439	7	69½	20	149
33	Valea Bradului	1441	10	161	24	147
34	Zdrapți	1441	6	49	23	148
	Summa		343	3591½	337	

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1720*;

Corolian Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.

Districul Brad. Numele purtate de localități de-a lungul vremii

Nr cr	Numele actual al localității	Alte nume purtate de-a lungul vremii
1	Băița	Kalamenyest, Kalamenesd, Kisbanya Boicza Boitza, Pernseyfen
2	Blăjeni	Blizen, Bleseny, Blezensy Balasfalwa, Blasenfalbwa, Blessen
3	Brad	Brad, Rudabanya
4	Buceș	Bucess, Bucsesd Buchafalwa, Bwchaz, Bucseni, Bucenz, Butsesd
5	București	Bukiresd, Bukurest, Also-B., Falso-B., Bukuesd, Bukorethefalwa
6	Bulzeștii de Jos	Buldestd, Bulcsesd, Bulzesd, Bulyzesthfalwa, Bwlichesth, Bulzestie
7	Căinelu de Sus	Kajanel, Kajanyel, Falso-K., Kayanthw, Kayanwelgye, Kayon
8	Ciungani	Csomgan, Csungany, Ciungani
9	Crăciunești	Kracsunyest, Krecsunesd, Karachonfalwa, Kracsunos, Krecsunyest
10	Crișior	Kriscsor, Kristyor, Zarándkristyor, Kyrchorfalva, Kustulfalva
11	Crișan	Vaka, Waka, Wacca, Tehenfalva
12	Curechiu	Kurik, Kurety, Kapozthafalwa, Kurij, Kureck, Curechi
13	Dupăpiatră	Dupapiatra, Dupepiatra
14	Grohot	Grohott, Grohot, Grogh, Grohat, Also-Grohot, Falso-Grohat
15	Hărtăgani	Hercsegany, Herczegfalwa, Herczeghelie, Hertzegan, Hercjegan
16	Luncoiu de Jos	Alsolunkaj, Lunkoj, Alsolunkoj, Lonkwi, Also-Laczkoj, Alsolankal
17	Luncoiu de Sus	Folsolunkoj, Lunkoj, Felsolukoj, Felsew-Lankoyh, Lonkwy
18	Mesteacă	Mesztacony, Mesztakeny, Mesztakon, Nyirpatak, Mesztakin, Mestaken
19	Mihăileni	Mihalyin, Mihelyen, Mihalyestfalva, Mihalfalva
20	Ormindia	Ormengye, Ormingye, Ormingya
21	Peștera	Pestere, Pestyere
22	Potingani	Potringany, Potingany, Pottingany

23	Ribicioara	Ribiocsora
24	Ribița	Ribicze
25	Ruda Brad	Ruda
26	Săliște	Szelestye, Szelistye
27	Stănija	Stanisza, Sztanisa, Sztanizsa
28	Stejărel	Szkrofa
29	Tomnatec	Tomnati, Tomnatec
30	Trestia	Trestyia, Tresztyia, Tresztia
31	Țărățel	Czirczel, Czereczel; Czerecel
32	Uibărești	Uybarist, Baresd, Ujbareds
33	Valea Bradului	Vallya-Brad
34	Zdrapți	Zdrabcz, Zarapcz, Szarapcz

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1720*;

Corolian Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.

1. Tabel urbarial-satul Băița

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Mihucz Jon	14	2
2	Gabor Jon	9	2
3	Boldora Janos	14	2
4	Dragan Andras	14	2
	Summa	51	8

2. Tabel urbarial-satul Blăjeni

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Andras Kracson	12½	6
2	Csokan Lup	2	2
3	Mihecz Gyorgy	4	3
4	Bibarcz Veszelya	9	4
5	Duma Jon	6	6
6	Rabko Nikora	6½	4
7	Szemedra Peter	9	5
8	Groza Stephan	5½	4
9	Duma Mihaila	5½	3
10	Krissan Gyorgy	3	2
11	Csismaszer Rusan	11	5
12	Csukan Antonya	7	5
13	Turlya Paszk	2	3
	Summa	79	52

3. Tabel urbarial-satul Brad

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Balko Gyorgy	8	3
2	Szucs Peter	18	4
3	Forro Mihaly	16	2
4	Szoba Miklos	10½	2

5	Kopasz Marian	8½	2
6	Hujecz Togyer	9½	4
7	Martin Mihaly	11½	4
8	Szucs Trifa	8½	3
9	Riskan Jon	18½	2
10	Endre Jon	8	3
11	Onya Peter	9	2
12	Dudas Togyer	15	2
13	Kopasz Gyorgy	10	5
14	Bolko Janos	20	10
15	Bancs Togyer	18	4
16	Csula Jonnes	16	8
17	Todora Peter	6	1
18	Szucs Medre	6	1
19	Szoba Peter	3	1
20	Flora Filip	10	4
21	Bukcs Lazar	3	1
	Nemeș		
22	Alexander Ribiczei	10	4
23	Thomas Bradi	10	4
24	Ludovicuz Bradi	10	4
25	Emericus Ribiczei	10	4
	Summa	272	84

4. Tabel urbarial-satul Buceș

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Matyas Gavriile	6	2
2	Ruz Gavriile	4	2
3	Ruz Petrul	4	2
4	Ruz Todor	4	2
5	Serban Thoma	4	2
6	Mark Mihok	8	5
7	Mathias Marian	10½	2
8	Marka Kracson	8	2
9	Todor Peter	8½	2
10	Krista Gabriile	6	1
	Summa	63	22

5. Tabel urbarial-satul București

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gyurka Peter	9	2
2	koszta Kriste	7½	3
3	Irimia Ursz	7½	2
4	Laszlo Ursz	14½	10
5	Oprian Krista	9½	4
6	Csirko Peter	12½	4

7	Gota Flora	15	2
8	Kodrian Danila	9½	3
9	Illias Filip	9½	3
10	Balata Filep	17½	2
11	Bota Jon	18	4
12	Oncsa Togyer	10	2
13	Gyurka Marian	10	4
14	Tobias Marian	14	4
15	Groza Ignat	14	2
16	Borza Mihajla	12	3
17	Nikola Togyer	12	3
18	Gyup Peter	5	2
	Summa	206½	59

6. Tabel urbarial-satul Bulzeții de Jos

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Togyer Jon	14½	6
2	Paul Kracson	9½	4
3	Sztan Togyer	12	5
4	Laszlo Toma	10	6
5	Sztrausz Jon	9	5
6	Sztrausz Mihel	7½	3
7	Dan Peter	11½	6
	Summa	74	35

7. Tabel urbarial-satul Căinelu de Sus

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Guga Jon	8½	1
2	Guga Demitru	8½	1
3	Dobra Jon	8½	2
4	Dobra Peter	8½	2
5	Kranyik Peter	12	2
6	Zoika Togyer	16	2
7	Zav Adam	9	2
8	Joban Mihaly	8	3
	Summa	79	15

8. Tabel urbarial-satul Ciungani

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Visza Pascul	20	6
2	Perva Marian	18	6
3	Miklo Alex	12	4
4	Matyas Peter	14	4
5	Jozen Danila	9½	4
6	Lup Flora	7	2

7	Lup Jon	8½	3
8	Lup Szavo	8½	3
9	Miklo Togyer	8½	3
10	Barna Illia	14	4
11	Juga Miklos	7½	2
12	Doborko Vazil	14	4
13	Faur Joun	14	6
14	Faur Flora	8½	3
15	Gyoszan Paskul	10½	3
16	Fulup Paskul	7½	2
17	Tricsa Nyistor	7½	2
18	Doborka Gavril	14	4
	Szokott Jobbagyok		
19	Doborka Mihaly	6	3
20	Runata Peter	6	3
21	Dobiko Filip	4	2
22	Rusza Marian	6	2
	Summa	226	75

9. Tabel urbarial-satul Crăciunești

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Homan Kracson	18	2
2	Morar Peter	18	2
3	Jakob Hanas	10	3
4	Lupas Togyer	18	2
5	Muntyan Sala	2	0
6	Racz Bozda	2	0
7	Koza Mark	2	0
	Summa	70	9

10. Tabel urbarial-satul Crișcior

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Fugata Gyorgy	17½	3
2	Trucza Janos	16	5
3	Ulicza Vaszi	12	3
4	Szasz Jon	2	0
5	Szasz Peter	7	2
6	Szasz Peter	14	5
7	Pauc Jon	14	3
8	Czorcze Stephan	12	1
9	Laszlo Danil	12	3
10	Oprissa Trisul	1	0
11	Mucz Janos	4	1
12	Turcsin Peter	16½	8

	Summa	128	34
--	--------------	------------	-----------

11. Tabel urbarial-satul Crișan

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Golda Todor	11	2
2	Marta Togyer	10½	1
3	Bolda Atyim	14	2
4	Nyaga Gyorgy	11½	2
5	Bona Nyistor	8	2
6	Perva Lazar	11½	3
7	Havran Janos	10½	3
8	Lazar Thoma	10½	2
9	Mladina Peter	9	2
10	Illia Mihaly	9	2
11	Trifa Peter	11	3
12	Kur Togyer	10	2
13	Tulgya Lup	10	4
14	Gorda Stephan	12	2
15	Brana Pasok	10	2
16	Marta Gyorgy	11½	3
17	Todoras Peter	10½	3
18	Lupa Togyer	10	2
19	Lupe Flore	11½	4
20	Lazar Jom	10	3
21	Pavel Jon	11½	3
22	Vargucz Nyistor	7	2
23	Vargucz Jon	7	2
24	Rosz Peter	11½	2
25	Banye Flore	11½	4
26	Illia Avram	9	2
27	Todoran Luka	11½	4
28	Kor Jon	9½	2
29	Barna Gyurgy	10	3
30	Barna Peter	11½	4
31	Kor Triff	9½	2
32	Gorda Stephan	10½	3
	Summa	331	82

12. Tabel urbarial-satul Curechiu

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Petrik Gyorgy	12½	4
2	Gyurka Togyer	12½	4
3	Nyistor Gyorgy	12½	4
4	Nikola Jon	12½	4

	Summa	50	16
--	-------	----	----

13. Tabel urbarial-satul Dupăpiatră

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Ignacz Jon	16	4
2	Ignacz Togyer	15	5
3	Nagy Janos	12	4
4	Bora Luka	7½	3
5	Aron Luka	9½	5
6	Steph Todor	7½	3
7	Stephan Maran	17½	4
8	Brugyan Kaszur	9½	3
9	Illies Thoma	16	2
	Summa	110	33

14. Tabel urbarial-satul Grohot

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Pavel Lup	13½	3
2	Roman Niystor	14	4
3	Doz Niystor	7½	2
4	Doz Jon	7½	3
	Summa	42½	12

15. Tabel urbarial-satul Hărtăgani

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bogdany Mihaly	16	4
2	Miksa Peter	18½	1
3	Miksa Peter	18½	1
4	Nyag Peter	9	3
5	Tripon Szmedre	9	2
6	Faor Triff	9	3
7	Thoma Togyer	9	2
8	Moizse Avram	12½	1
9	Rusz Togyer	14	1
10	Hopman Janos	14	1
11	Botyes Gyorgy	9	2
12	Botyes Marian	9	3
13	Nikula Peter	9	1
14	Hancs Jon	14	4
	Summa	170½	29

16. Tabel urbarial-satul Luncoiu de Jos

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Zugrad Jon	8½	3
2	Imperat Groza	8½	2
3	Hutona Flora	4	2

	Summa	21	7
--	--------------	-----------	----------

17. Tabel urbarial-satul Luncoiu de Sus

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Petrucz Jon	8	3
2	Jakob Jon	8½	6
3	Trefli Thoma	7½	3
4	Bota Togyer	8½	6
5	Bota Togyer	7½	2
	Summa	40	20

18. Tabel urbarial-satul Mesteacă

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kozan Janos	14½	6
2	Czim Jon	12½	3
3	Perva Jon	14½	6
4	Balza Mihaly	9½	2
5	Skrofan Paskul	14½	4
6	Sipos Mihaly	9½	2
7	Vaszi Togyer	14	4
8	Demni Gyurka	18½	1
9	Gyerman Mihaly	8½	1
10	Perva Jon	13	4
11	Sipos Jon	9½	3
12	Gyerman Nyistor	9½	3
13	Perva Togyer	3	1
	Summa	151	40

19. Tabel urbarial-satul Mihăileni

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kosza Jon	3	2
2	Dancs Jan	4	1
3	Bogya Vaszi	2	2
4	Bocsar Flora	4	2
5	Clezs Marian	6	2
6	Pojanar Rusan	4	2
7	Tomucza Ispas	7½	3
8	Tomucza Gligor	7½	3
9	Ivasc Jon	2	2
	Summa	40	19

20. Tabel urbarial-satul Ormindia

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Bulcz Peter	17	2
2	Bokonyicz Janos	8½	1
3	Jerman Lazar	4	2

4	Davi Jon	15	2
5	Stephan Mihaly	7½	2
6	Bekse Mihaly	7½	2
7	Bulcz Jon	8	1
8	Koborlan Zaharia	7	2
9	Bussa Andras	6	2
10	Adam Jon	5	1
11	Borza Jon	6	2
12	Opra Upra	7	2
13	Beksze Togyer	9	3
14	Opián Jon	2	1
15	Pavel Gyorgy	9	3
16	Avram Togyer	9	3
	Summa	127½	31

21. Tabel urbarial-satul Peștera

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Hodor Peter	14½	3
2	Groza Lazar	9½	3
3	Magda Jon	14½	3
4	Groza Mihaly	17	4
	Summa	55½	13

22. Tabel urbarial-satul Potingani

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Gavrila Flora	10½	2
2	Docz Illia	10½	2
3	Jank Janos	9½	4
4	Gavrila Marian	9½	2
5	Anna Flora	9½	2
6	Andras Paszk	9	2
7	Mistora Gyorgy	10½	2
	Summa	69	14

23. Tabel urbarial-satul Ribicioara

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Klazzs Jon	9½	1
2	Czigany Filip	10	1
3	Klezs Janos	9½	1
4	Popa Janos	10	1
5	Jezan Marian	9½	1
	Summa	48½	5

24. Tabel urbarial-satul Ribița

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Czircz Adam	11	4
2	Klezs Janos	18	6

3	Hasz Togyer	10	3
4	Spates Thoma	14½	4
5	Korcsa Kracson	9	2
6	Czircz Lazar	10½	4
7	Czircz Todor	14	4
8	Jepusi Miklos	10	3
9	Morza Togyer	16	4
10	Lazar Igna	9½	4
11	Mikula Gyorgy	14	4
12	Dussan Flora	9½	2
13	Sim Kracson	12	4
14	Domian Thoma	2	2
15	Csorba Janos	18	2
16	Gruesz Jona	9½	2
17	Hasz Peter	9	4
18	Gregan Janos	8	1
19	Nyisztor Janos	9½	2
21	Domian Janos	5	1
22	Gurecz Balasz	3	1
	Summa	222	63

25. Tabel urbarial-satul Ruda Brad

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Maris Peter	16½	4
2	Ironics Medre	16½	4
	Summa	33	8

26. Tabel urbarial-satul Săliște

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasa
1	Petrik Peter	12½	2
2	Topr Nyistor	18½	1
3	Topor Marian	17½	1
4	Topor Peter	17	1
5	Perva Jon	18	2
6	Mihajla Petru	12	2
7	Benye Mihuc	12	2
8	Nikola Janos	14	2
9	Begye Andras	6	1
10	Begye Togyer	12½	2
	Summa	139	16

27. Tabel urbarial-satul Stănița

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Kracson Jon	9½	4
2	Mihle Medre	9½	4

3	Jank Joan	7	2
4	Illias Toder	5	3
5	Jan Gabrila	9½	4
6	Gligor Jon	3	1
7	Bota Toma	3	1
8	Kracson Triff	3	1
9	Anga Gyorgy	3	1
	Summa	52½	21

28. Tabel urbarial-satul Stejărel

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Stopan Jon	9	4
2	Ancsa Toma	10½	6
3	Benya Janos	9	4
4	Benya Andras	10½	6
5	Bulyi Igna	8½	4
	Summa	47½	24

29. Tabel urbarial-satul Tomnatec

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Por Flora	15½	4
2	Toma Jon	20½	6
3	Monach Jon	11	4
4	Lup Jon	12	6
5	Draji Nyistor	9	3
6	Heri Mihaly	8½	3
7	Thoma Tomo	10	6
8	Thoma Peter	2	2
9	Draga Nyistor	7½	4
10	Toma Danila	9½	3
11	Hein Jon	12	4
12	Lepusa Vazil	7½	2
13	Vladisz Paszk	12½	2
14	Blad Gergely	9½	2
15	Vlad Peter	4	2
16	Mihaly Paskul	4	1
17	Molnar Jon, molitor	3	1
18	Luka Mihaly	9	0
19	Porve Mihaly	1	0
20	Nyucz Janos	1	1
	Summa	161	56

30. Tabel urbarial-satul Trestia

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Petruetz Triff	8½	2

2	Thoma Jon	3	1
3	Sorbota Togyer	5	2
4	Dan Jnos	8½	1
5	Czocza Janos	5	1
6	Czorbata Janos	4	1
7	Dan Peter	4	1
	Summa	38	9

31. Tabel urbarial-satul Țărățel

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Grohocsan Marian	11½	3
2	Juga Nyestor	14	3
3	Achrin Jon	14	3
4	Turcsin Jon	18½	2
5	Omota Mihaly	7	2
6	Grozan Janos	9	2
7	Gramma Triff	12	3
8	Luka Demeter	14	2
9	Serban Illia	6	2
10	Jozan Mihaly	8	2
	Summa	114	24

32. Tabel urbarial-satul Uibăreși

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Matyei Flora	14½	4
2	Pavel Paszk	12	2
3	Togyer Marian	10	2
4	Nyag Marian	9	2
5	Ujvari Jon	12	4
6	Roska Janos	9	4
7	Thoma Togyer	3	2
	Summa	69½	20

33. Tabel urbarial-satul Valea Bradului

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Nikola Triff	14½	3
2	Bolgya Togyer	19½	2
3	Sztancs Gabriela	14½	3
4	Faur Gyurecz	14½	3
5	Mikle Togyer	19	2
6	Gyurka Peter	14	2
7	Becse Jakob	14½	3
8	Mathyas Paskul	14½	3
9	Ujecz Paskul	19	2
10	Mikle Lazar	17	1

	Summa	167	24
--	--------------	------------	-----------

34. Tabel urbarial-satul Zdrapți

Nr.crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1	Sztoja Jon	8½	6
2	Adasz Kracson	7	4
3	Matyei Kracson	6½	3
4	Karila Petrul	7	2
5	Ruda Mihaly	16	5
6	Csyrla Flora	4	3
	Summa	49	23

3. Conscripția confesională a comitatului Zărand (montan) din anul 1760

Statisticile despre Biserica Ortodoxă Română făcute de reprezentanții bisericii unite după trecerea mitropolitului Atanasie la unirea cu Biserica Romano-Catolică, prezintă date eronate despre numărul credincioșilor trecuți la uniație. Cele două statistici cunoscute în acest sens, cea din anul 1733 întocmită de episcopul Ioan I. Klein și cea din 1750 a vicarului general Aron, au fost publicate de canonicul Augustin Bunea în anul 1900 la Blaj (cea din 1733) și în 1901 în revista *Transilvania* (cea din 1750).

În anul 1760, Curtea din Viena a dat ordinul de a se întocmi o altă statistică privind progresele unirii din Ardeal și numărul românilor trecuți la uniație. Cei care au întocmit această conscripție au avut la dispoziție întreg aparatul administrativ și militar necesar, coordonat de un general și doi consilieri, care ascultau și respectau ordinele primite de la Viena.

Generalul, comandant al tuturor trupelor împărătești din Transilvania acelor ani, se numea Nic. Adolf baron de Bucov, iar ceilalți doi erau baronii L. B. de Moringher și Fr. L. Dietrich, consilieri ai tezauriatului.

Conform conscripției statistice a episcopului Ioan I. Klein din 1733, Ardealul era împărțit în 44 de protopopiate care cuprindeau 2.078 de sate cu 85.550 de familii, respectiv un număr de 427.750 locuitori români, considerând 5 membri pentru fiecare familie. La conscripția vicarului Aron din 1750 erau 47 de protopopiate, cu un număr total de 537.722 locuitori români. Cele două statistici au înregistrat doar numărul locuitorilor români, considerându-i de confesiune catolică sau greco-catolică pe cei de alte etnii.

Privitor la statistica românilor ardeleni din anii 1750-1762, facem mențiunea că vom prezenta din întreaga statistică a Ardealului, doar cifrele care se referă la comitatul Zărand. Conscripția a înregistrat pentru Zărand 208 familii de români, în 4 sate, cu 4 biserici trecute integral la uniație și anume: satele Lunca, Cărăstău, Barsia și Tătărași-Prihodiște. Privind satele fără credincioși trecuți la uniație, acestea sunt în număr de 87 cu 6.364 de familii, 84 de biserici și 36 de preoți ortodocși. Satele respective sunt cuprinse în Zărandul montan, de la Hălmagiu spre est, districtele Ineu și Zărand fiind încorporate în Ungaria.

Situația statistică pe sate a conscripției s-a prezentat după cum urmează:

Nr. crt.	Localitatea	Preoți uniți	Familii ortodoxe	Preoți ortodocși	Biserici
----------	-------------	--------------	------------------	------------------	----------

1	Crăciunești	-	42	-	1
2	Ormindea	-	140	-	1
3	Căinelul de Jos și de Sus	-	34	1	1
4	Săliște	1	29	-	1
5	Trestia	-	79	-	1
6	Hertegani	-	178	-	1
7	Curechiu	1	81	-	1
8	București	2	252	-	1
9	Crișcior	1	94	1	1
10	Zdrapți	-	77	1	1
11	Țărățel	-	64	-	1
12	Buceș	1	116	-	1
13	Mihăileni	1	51	-	1
14	Potîngani	2	33	-	1
15	Stănița	2	95	-	1
16	Valea Bradului	3	106	-	1
17	Brad	4	245	-	1
18	Ruda	-	32	-	1
19	Luncoiul de Jos	-	29	-	1
20	Scroafa	-	69	-	1
21	Luncoiul de Sus	1	36	-	1
22	Mesteacăn	1	100	-	1
23	Ribița	1	94	-	1
24	Vaca	2	115	-	1
25	Juncul de Sus și de Jos	1	108	-	1
26	Dupăpiatră	1	259	1	1
27	Blăjeni	2	212	2	1
28	Ribicioara	1	103	-	1
29	Uibărești	-	41	-	1
30	Grohot	-	48	-	1
31	Tomnatecul de Sus	-	69	-	1
32	Bulzești	2	103	-	1
33	Baia de Criș	1	48	1	1
34	Tebea	-	199	-	1
35	Căraci	-	55	-	1
36	Peștera	-	40	-	1
37	Râșca	1	79	-	1
38	Vața de Jos	-	43	-	1
39	Vața de Sus	-	76	-	1
40	Căzănești	-	22	-	1
41	Ciungani	-	55	-	1
42	Prăvăleni	-	90	-	1
43	Basarabasa	-	50	2	1
44	Brotuna	-	24	-	1

45	Târnava de Criș	-	87	4	1
46	Șteia	-	62	-	1
47	Strâmba	-	36	-	1
48	Târnăvița	-	27	1	1
49	Obârșă	-	54	-	1
50	Dobrot	-	38	-	1
51	Leauț	-	38	-	1
52	Tiulești	-	78	-	1
53	Râșculița	-	151	3	1
54	Baldovin	-	18	-	1
55	Băița	-	25	-	1
56	Hălmațiu	3	208	11	1
57	Aciua	-	116	-	1
58	Hălmăgel	-	81	2	1
59	Ciuci	-	91	4	1
60	Vica	-	71	-	1
61	Leasa	-	73	-	1
62	Sârbi	-	50	-	1
63	Luncșoara	-	63	-	1
64	Brusturi	-	63	-	1
65	Ocișor	-	49	-	1
66	Ionești	-	43	-	1
67	Bănești	-	81	-	1
68	Poenari	-	95	-	1
69	Groși	-	21	-	1
70	Lazuri	-	66	-	1
71	Tisa	-	67	-	1
72	Budești	-	41	-	1
73	Țarmurea	-	37	-	1
74	Ociu	-	37	-	1
75	Măgulicea	-	41	-	1
76	Tomești	-	65	1	1
77	Tălagi	-	93	-	1
78	Aciuța	-	40	-	1
79	Dumbrava	-	25	-	1
80	Rostoci	-	22	-	1
81	Guravăii	-	34	-	1
82	Pleșcuța	-	45	1	1
83	Poiana	-	25	-	1
84	Cristești	-	22	-	1
85	Vozdogi	-	22	-	-
86	Mermăști	-	16	-	-
87	Țohești	-	32	-	-

Conform statisticii din 1760-1762, în Ardeal au fost înregistrate un număr de 149.394 de familii cu 746.970 de suflete (5 suflete în familie), cifre din care rezultă realitatea că Biserica Ortodoxă din Ardeal nu a fost desființată după actul de trecere la uniație, că a fost în superioritate numerică atât privind satele cât și numărul sufletelor.

Analizând cifrele conșcripției confesionale, se poate constata un aspect deosebit privind comitatul Zărand. Doar 4 sate erau trecute integral la uniație iar 87 și-au păstrat credința ortodoxă străbună. Caracterul puternic național românesc și confesional ortodox al Zărandului a fost reflectat în acele cifre, situație neîntâlnită în celelalte comitate ale Ardealului. Biserica Ortodoxă din comitatul Zărand s-a confruntat în acea perioadă și cu un alt aspect deosebit pentru locuitorii Zărandului: un număr de 72 de sate cu 4.850 de familii nu aveau preoți.

Deși promisiunile administrațiilor, străine de năzuințele și credințele zărăndenilor erau mari și variate privind avantajele trecerii la uniație, deși reprezentanții bisericii greco-catolice uzitau de variate mijloace pentru convingerea de trecere la uniație, cele 72 de sate de români zărăndeni au căutat să treacă peste toate neajunsurile confesionale, păstrându-și credința strămoșească în condiții vitrege.

Aceste sate românești ale Zărandului montan, fără preoți în biserici sunt prezentate în următorul tabel:

Nr. crt.	Localitatea	Nr. familii	Nr. crt.	Localitatea	Nr. familii
1	2	3	1	2	3
1	Crăciunești	42	37	Brotuna	24
2	Ormindea	140	38	Șteia	62
3	Săliște	29	39	Strâmba	36
4	Trestia	79	40	Obârșia	54
5	Hertegani	178	41	Dobrot	38
6	Curechiu	81	42	Leauț	38
7	București	252	43	Tiulești	78
8	Țărățel	64	44	Baldovin	18
9	Buceș	116	45	Băița	25
10	Mihăileni	51	46	Aciuma	116
11	Potingani	33	47	Vica	71
12	Stănița	45	48	Leasa	76
13	Valea Bradului	106	49	Sârbi	50
14	Brad	245	50	Luncșoara	63
15	Ruda	32	51	Brusturi	63
16	Luncoiul de Jos	29	52	Ocișor	49
17	Scroafa	69	53	Ionești	43
18	Luncoiul de Sus	36	54	Bănești	8
19	Mesteacăn	106	55	Poienari	90
20	Ribița	94	56	Groși	21
21	Vaca	115	57	Lazuri	66
22	Juncul de Sus și de Jos	108	58	Tisa	61

23	Ribicioara	103	59	Budești	41
24	Uibărești	41	60	Țărmure	37
25	Grohot	48	61	Ociu	37
26	Tomnatecul de Sus	69	62	Măgulicea	41
27	Bulzești	103	63	Tălași	93
28	Tebea	199	64	Aciuța	40
29	Căraciu	55	65	Dumbrava	25
30	Peștera	40	66	Rostoci	22
31	Râșca	79	67	Guravăii	34
32	Vața de Jos	43	68	Poiana	25
33	Vața de Sus	76	69	Cristești	22
34	Căzănești	22	70	Vozdoji	22
35	Ciungani	55	71	Mermești	16
36	Prăvăleni	96	72	Țohești	32
	Total				4850

Biserica Ortodoxă a fost scutul românilor din Ardeal în condițiile grele și furtunoase ale veacurilor. Preoții bisericilor botezau, cununau, înmormântau și învățau copiii, fiind în acele vremuri primii dascăli.

Preotul a fost cel dintâi intelectual al satului, a fost veacuri la rând responsabil de întreaga viață spirituală a românului. Viața sufletească a poporului român a fost și este strâns legată de slujbele ținute de preotul satului în biserică. De aceea, diferitele stăpâniri vremelnice ale pământului românesc au căutat, prin lipsa preoților ortodocși din sate să mărească numărul celor ce-și părăsesc credința strămoșească. Mereu, în vremurile trecute dar și în zilele noastre, dușmanii Bisericii strămoșești au fost și dușmanii poporului românesc.

Românii în Ardeal „s-au trezit” cu conștiința apartenenței pământului din moși-strămoși, n-au venit din alte zări în alte timpuri, iar cei veniți, în trecere sau oprire vremelnică, s-au transformat în asupritori, profitând de puterea armelor și de răbdarea localnicilor.

Și, așa cum spunea marele istoric Nicolae Iorga într-o conferință la Cluj în anul 1927, „unde un popor asuprește pe altul, cel asuprit e cel de baștină”. Istoria popoarelor lumii este plină de astfel de exemple.

Administrațiile străine din Ardeal au căutat prin frâiele puterii să deznaționalizeze ardelenii prin schimbarea credinței. Dar credința ortodoxă strămoșească a răzbit peste veacuri, rezistând influențelor și puterilor aduse pe pământul Ardealului de migratorii în trecere, de administrațiile turcești, ungurești și austriece, credința și preoțimea fiind factorii care au determinat ca, în complexul uman multietnic și confesional al Ardealului, poporul să-și păstreze cu tărie și răbdare naționalitatea și credința.

Sursa: Mateiu Voileanu, *Biserica românilor din Ardeal în veacul al XVIII-lea*, Sibiu, 1926.

4. Conscripția Zărandului din anul 1766

Comitatul Zărand, ținut de graniță între ținuturile ungurene și românești, ținut mereu disputat de Ungaria în virtutea ocupării lui de oșile lui Arpad, dar, **de facto și de jure**, ținut al Transilvaniei, a fost împărțit în 1741 între Ungaria și Principatul Transilvaniei.

Partea montană, de la Blăjeni până la Gura Văii, cu plășile Brad și Hălmagiu, păstrând numele de Zărand, a fost anexată Principatului Transilvania, iar teritoriile apusene de câmpie, cu plășile Zărand și Ineu, până la Gurahonț, au rămas Ungariei. Pentru zona montană, rămasă cu numele de Zărand, s-a stabilit reședința la Baia de Criș, nu departe de Țebea. Ca urmare a separării celor patru plăși în două părți diferite, la administrații diferite, ungurească (Ineu și Zărand) și românească (Brad și Hălmagiu), conscripțiile comitatului Zărand s-au întocmit în anii 1746 și 1766 doar pentru plășile alipite Ungariei și administrate de aceasta, motiv pentru care și în lucrarea noastră, la Conscripția din 1766 sunt redată doar plășile vestice, de câmpie, ale Zărandului (plasa Ineu și plasa Zărand).

Unitatea teritorial-administrativă a comitatului Zărand, corespunzând toponimului Țara Zărandului sau simplu Zărand, cu care se identifică ca teritoriu în cele mai multe scrieri, era un ținut întins pe versantul vestic al Munților Apuseni, de o parte și de alta a Crișului Alb, cuprinzând teritorii din județul Arad, Hunedoara și Alba.

În secolele XIV-XV, comitatul Zărand se întindea de la Stânca Vulcanului (Buceș), din hotarul Abrudului până în comitatul Bekes (Ungaria), în anul 1561, cetatea Gyula și pertinențele ei făcând parte din comitatul Zărand. Reședința comitatului Zărand s-a schimbat dintr-un loc în altul, funcție de administrație și de puterile vremurilor, ea fiind, pe rând, Zărand, Șria, Ineu și Baia de Criș, dar, capitala spirituală a Zărandului rămâne Țebea, Panteonul Eroilor Neamului.

De la mijlocul sec. al XVIII-lea, s-au păstrat două conscripții, una din 1743/1746 și una din 1765/1766. Conscripțiile sunt complexe, prezentând populația sătească contribuabilă, respectiv starea materială a tuturor familiilor, numărul iobagilor, văduvele și jelerii cu casă și fără casă, suprafața arăturilor cultivate cu cereale în cubuli (cable), numărul animalelor, al stupilor de albine, numărul și venitul morilor, numărul meșteșugarilor etc.

Conscripțiile din 1743/1746 au fost prelucrate și publicate de Gheorghe Ciuhandu dar conscripțiile din 1765/1766 nu au fost încă publicate. Din datele furnizate și prin compararea celor două conscripții, se pot concluziona informații privind dinamica populației și starea economică a satelor pentru perioada respectivă. Informațiile Conscripției din 1766 prezentate în această lucrare se referă la satele din cele două plăși de câmpie ale ținutului, plășile Zărand și Ineu.

Datele statistice sunt prelucrate și prezentate într-o formă ușor accesibilă, dar sumară, față de forma originală integrală a conscripției. Rubricile originale ale conscripției sunt redată în tabelul de mai jos:

FORMA ORIGINALA A CONSCRIPTIEI DIN 1766

Nr. crt.	Numele localitatilor	Persoane					Animale in proprietatea localitatilor existente					Animale pe proprietatea altora					Semanaturi pe teren propriu					Semanaturi pe teren in arenda					Venituri										
		Iobagi cu casa si pamant	Fii si frati in indrivitiune	Vadare	Zilieri (fara avut propriu)	Boi de jug	Caii cu capastru	Vaci de muls	Vaci sterile	Animale de turma	Cai de turma	Oii	Porci	Boi	Vaci	Caii	Animale de turma	oii	Porci	Grâu	Orz	Oraz	Miel	Ponumb	Grâu	Orz	Oraz	Miel	Ponumb	Zile sapă vie	Birturi	Comert	Meserii	Mori de rau	Pliuri	Stupi de albine	
																																					CUBULI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	

În redarea și prelucrarea datelor, am renunțat la pozițiile numerotate cu numerele 15-20, 24, 29 și 31 (unde nu sunt înregistrate date) iar pentru localitățile cu vii, am păstrat rubrica 31 (zile sapă vie).

În acțiunile de înregistrare a datelor, activitatea comisiilor de conscriere s-a lovit de numeroase probleme în teren, în primul rând de rezistența la declararea corectă a datelor sau de sustragerea de la furnizarea datelor. Probleme deosebit de grele erau întâmpinate de conscriptori și la delimitarea terenurilor țărănești, imposabile, de cele ale nobililor, scutite de impozite. Exceptarea de la impozite a clerului, înregistrarea proprietarilor care își aveau reședința în alte localități, înregistrarea lucrătorilor fără domiciliu stabil, a negustorilor, clasificarea familiilor care constituiau sau nu unități separate de impunere au fost alte probleme dificile cu care s-au confruntat conscriptorii.

Totuși, Conscriptia din anul 1766 este mai bogată în date și mai precisă în informațiile pe care le oferă, comparativ cu Conscriptiile din 1715 și 1720.

Pentru satele prezentate, am redat numele și prenumele capilor de familie (contribuabili) și un tabel statistic pentru fiecare plasă. Tabelul cuprinde suma cifrelor aferente fiecărei rubrici de date pentru fiecare localitate.

Și în redarea grafiei pentru această conscripție am întâmpinat greutăți de transcriere a numelor maghiarizate și de aceea ne cerem scuze pentru eventualele greșeli.

Conscriptia din 1766, numită în literatura de specialitate și conscripție dicală, folosește cam aceeași metodă de înregistrare ca și aceea din anul 1746 și reflectă o anumită creștere economică și demografică a satelor pentru perioada de 20 de ani care desparte cele două conscripții.

Privind Conscriptia din 1766, ale cărei date n-au fost prelucrate, ne-am rezumat mai mult la prezentarea statistică pentru cele două plăși, prezentarea completă a datelor pentru fiecare localitate rămânând o problemă de viitor pentru cercetătorii istoriei demografice și economice a comitatului Zărand.

Sursa: Kovach Geza, *Materiale statistice arădene din sec. al XVIII-lea și prima jumătate a sec. al XIX-lea*, în *Catedra*, Arad, 1980.

4.1 Conscriptia plășii Ineu din anul 1766

Conscriptia plășii Ineu. Tabel statistic cuprinzând satele plășii în anul 1766

Nr. crt.	Localitatea	Nr. capilor de familie	Nr. crt.	Localitatea	Nr. capilor de familie
1	Aldeși	45	45	Ineu (Boros Jenó Ducis)	62
2	Almaș	58	46	Iosăș	45
3	Baltele	6	47	Iosășel	34
4	Barda	37	48	Joia Mare	11

5	Bârsa	68	49	Krajkova	21
6	Berindia	20	50	Laz	41
7	Bocsig	19	51	Luguzău	21
8	Bodești (Rădești)	39	52	Lunca (Almaș)	30
9	Botești	85	53	Mădrigești	29
10	Buceava	4	54	Mânerău	44
11	Buhani	40	55	Miniad	15
12	Buteni	182	56	Minișel	20
13	Brazi (Saturău)	39	57	Minișu de Sus (Felso)	40
14	Brusturescu	5	58	Mezeș (Pescari)	20
15	Camna	35	59	Mezeș Nobiles	13
16	Chisindia	101	60	Mocrea	57
17	Cilul de Jos	41	61	Moneasa	16
18	Cilul de Sus	42	62	Mustești	20
19	Ciorești	12	63	Nădălbești	24
20	Cocioba	8	64	Niagra	30
21	Contrațău	44	65	Pleș (Almaș)	41
22	Cuied	85	66	Plop (Almaș)	32
23	Crocna de Jos	51	67	Prăjești	18
24	Crocna de Sus	58	68	Prunișor	44
25	Dezna+Terit.Curi.Dezna	75	69	Rănușă	14
26	Dieci	66	70	Răpsig	64
27	Donceni	20	71	Revetiș	26
28	Dulcele	10	72	Roșă	32
29	Dumbrăvița	41	73	Sălăjeni	24
30	Feniș	35	74	Secaș	53
31	Ferice	4	75	Seleuș(Csigirel)	76
32	Govojdia	34	76	Sebiș	110
33	Gurahonț	41	77	Sârbi (Szerb)	28
34	Gurba Ducis	79	78	Slatina de Criș	22
35	Gurba Peterffi	12	79	Susani	37
36	Gross	27	80	Șcula (Ducis)	58
37	Hodiș	44	81	Șcula (Peterffi)	83
38	Hold (Pescari)	28	82	Șlindia	46
39	Honișor	43	83	Șimuș	7
40	Iacobini	41	84	Valea Mare	20
41	Iarkosto	27	85	Văsoaia	25
42	Iercoșeni	12	86	Voivodeni	20
43	Ignești	19	87	Zemerzel	17
44	Ineu (Boros Jenő Peterffi)	119	88	Zimbru	29

Sursa: Complexul Muzeal Arad, *Conscripția dicală din anul 1766*, dosar nr. 1588, 1589, 1590, 1591, mss. nenumerate.

Conscripția satelor din plasa Ineu. Anul 1766

Nr. crt.	Numele satelor	Persoane			Animale în proprietatea localităților existente						Semănături pe teren propriu				Semănături pe teren în arendă				Venituri					Nr. crt.				
		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23		24	25	26	27
1																												
17	Cil (Also)		30	4	5		40	7	54	2	5	200	80		79	209												17
18	Cil (Falso)		31	1	8		30	7	65	5	8	117	41		36	194								30				18
19	Ciorești (Dieci)		8		2		17	4	11	1	5	18	14		4	34												19
20	Cocioba		6		1		6	2	10	2		23	26			53												20
21	Contratău		39		3		38	9	43		23	74	46		44	194							20					21
22	Cuied		96	4	4		146	19	92		123	292	96		206	530	307				15							22
23	Crocna (Also)		39	1	9		52	11	54	4	11	140	136		114	256												23
24	Crocna (Falso)		45	3	11		59	17	41	14	59	218	138		154	309										6		24
25	Dezna		56	6	8		74	13	44	5	98	81	102		8	192	13						150			6		25
	Dezna (Terit. Curiale.)		7				19	6																5				
26	Dieci		51	2	10		82	22	81	2	27	188	116		99	291								150		2		26
27	Donceni		20	1	3		24	8	22	6		57	29		33	100								25	12			27
28	Dulcele		9		1		9	4	8	3	38	29	21		38	51												28
29	Dumbrăvița		33	1	4		44	7	53	3	14	116	85		78	204												29
30	Feniș		18		12		28	3	35	4	19	37	27		21	82										6		30
31	Ferice		6	1	1		8	2	8	3	15	28	10		8	45												31
32	Govojdia		29	4	2		52	10	45	5	43	64	84		52	173								60		2		32

Nr. crt.	Numele satelor	Persoane				Animale în proprietatea localităților existente						Semănături pe teren propriu				Semănături pe teren în arendă				Venituri					Nr. crt.		
		lobați cu casă și pământ	Fii și trați în indivizune	Văduve	Zilieri (fără avut propriu)	Bot de jug	Cal cu căpăstru	Vaci de muls	Vaci sterile	Oi	Porci	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Birturi	Comerț	Meserii	Mori de rău	Piuarți		Stupi de albine	
		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
33	Gurahonț	31		8	28	4	34	9	21	131	$26\frac{2}{4}$	7	$141\frac{2}{4}$													8	33
34	Gurba Ducis	86	6		89	9	75	3	21	180	171	40	364						21				25			10	34
35	Gurba Peterffi	12	1		13	1	7				19	18	12	44					3								35
36	Gross	20		6	21	4	23	3		104	45	18	83														36
37	Hodiș	30		12	44	5	43		9	116	4	6	68	169	83				3							3	37
38	Holt (Pescari)	21		6	30	9	33	5		72	40	36	116														38
39	Honișor	33		9	28	5	35		48	83	$29\frac{1}{4}$	$4\frac{2}{4}$	$98\frac{2}{4}$										37			3	39
40	Iacobini	27	3	11	22	4	24		67	78	11	$1\frac{3}{4}$	$80\frac{3}{4}$										12				40
41	Iarkosto	29	1	1	30	3	26		56				120	33					5							4	41
42	Iercoșeni	11		1	7	1	12		57	15	6	12	75														42
43	Ignești	16	3		21	3	19	1	5	38	39	46	103						13				24				43
44	Ineu Ducis	65			77	10	73	3		178	51	10	239						11	40	71				27		44
45	Ineu Peterffi	114	8	5	6	14	22	115	4	180			547						5	40	38	114			13		45
46	Iosaș	32		10	36	6	55	6		140	65	42	164														46
47	Iosașel	28	2	2	36	6	29	1		78	30	37	176										180				47
48	Jolia Mare	9		2	12	3	12			73	38	32	75														48
49	Kraicova	19	1	1	18	5	19	2	6	42	21	22	51														49

Nr. crt.	Numele satelor	Persoane				Animale în proprietatea localităților existente						Semănături pe teren propriu				Semănături pe teren în arendă				Venituri					Nr. crt.
		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
		lobagi cu casă și pământ	Fii și frați în indiviziune	Văduve	Zilieri (fără avut propriu)	Bot de Jug	Cai cu căpăstru	Vaci de muls	Vaci sterile	Oi	Porci	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Bituri	Comerț	Meserii	Mori de rău	Piuarți	Stupi de albine
												CUBULI			CUBULI			Fl.	Fl.	Fl.	Fl.	Cub. Fl.	Fl.	Nr.	
50	Laz	41	5	3		65	10	49	8	19	150	101	114	220				46							50
51	Luguzău	16	2	4		26	4	18	1	39				85	9										51
52	Lunka (Almaș)	22	1	6		28	7	30	6	15	68	42	59	137											52
53	Mădrigești	26				18	5	22		42	63	8 $\frac{1}{4}$	71 $\frac{3}{4}$									12			53
54	Mănerău	46	1			39	6	33	1	130				251	64										54
55	Miniad	12		1		10	4	14		20	41	28	32	71		15									55
56	Minișel	36	3	2		48	6	37	1	62	139	84	47	224	28										56
57	Minișu de Sus	18	3			25	9	24	5	24	90	27	42	157											57
58	Mezeș (Pescari)	13		5		14	2	17	2	7	42	24	23	62											58
59	Mezeș Nobles	11	8			26	8	18	2	3	69	34	28	75											59
60	Mocrea	47	1	6		30	23	23	3			18	23			122						14			60
61	Moneasa	15	4	2		18	17	12	2	81	40	17	5	43				26				80			61
62	Mustești	13		4		6	3	16	6		21	12	6	102											62
63	Nădălbăști	20	1	6		14	15	39	1	71	54	32	47	50				82							63
64	Niagra	31	6	5		47	10	20	4	97	41	58	45	85				92							64
65	Pless (Almaș)	37	3	1	58	7	36	6		44	174	85	62	275										6	65
66	Plop (Almaș)	27		3		23	8	46	9		89	17	26	77											66

Nr. crt.	Numele satelor	Persoane				Animale în proprietatea localităților existente						Semănături pe teren propriu				Semănături pe teren în arendă						Venituri					Nr. crt.	
		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		27
67	Prăjești	12		4		4	24	6	13	2	18	13	14	58										84			67	
68	Prunișor	32	6	7			34	12	43	13	101	53	63	186	12	25								12			68	
69	Rănușa	14	3				4	3	5	1	16	10															69	
70	Răpsig	58	2	2			75	13	72	3	7	247															8	70
71	Revețiș	18	1	5			18	3	23	6	48	37	18	87										60			71	
72	Roșia	29	1	2			39	15	44	6	65	63	35	146													72	
73	Sălăjeni	19		1			32	2	25	5	12	99	48	132													73	
74	Secaș	43	3	6		1	32	9	59		12	101	$33\frac{1}{4}$	$195\frac{3}{4}$										12			74	
75	Seleuș (Csigirel)	80	1				108	30	50	3	89	125												8			75	
76	Sebiș	97	14	5		1	156	23	59	17	9	259	101	76	488								192	140			76	
77	Sirbi	24	1	2			27	3	27	4	21	69	$38\frac{2}{4}$	34	148											5	77	
78	Slatina de Criș	21	7	4			26	10	20	4	48	56	47	40	62	13	34									8	78	
79	Susani	28	5	4			41	13	31	10	48	100	52	68	126	10	72							22			79	
80	Șicula Ducis	68	9			2	60	5	61	6	163	55		216										50		11	80	
81	Șicula Peterffi	82	7	4		2	105	22	91	8	19	117	75	6	319									150		12	81	
82	Șilindia	48	1				47	15	46		109			255	7												82	
83	Șoimuș	7					8	5	11		26	64		45												10	83	

Nr. crt.	Numele satelor	Persoane				Animale în proprietatea localităților existente						Semănături pe teren propriu				Semănături pe teren în arendă				Venituri						Nr. crt.		
		Iobagi cu casă și pământ	Fii și frați în diviziune	Văduve	Zilieri (fără avut propriu)	Boi de jug	Cai cu căpăstru	Vaci de muls	Vaci sterile	Oi	Porci	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Birturi	Comerț	Fl.	Fl.	Cub. Fl.	Mori de rău		Piuar	Stupi de albine
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
84	Valea Mare	10		8		10	3	15		12	21	8	16	32										20			84	
85	Văsoaia	30	4			37	17	52	2	255	114	89	37	46	145											10	85	
86	Voivodeni	24	3			20	11	21	2		81				129	50								40		2	86	
87	Zimbru	22		6		34	7	31	5	12	106	42		40	130									60		5	87	
88	Zemerzel	16	1	2		22	5	21		15	72	39		35	89												88	

1.Satul Aldeși

Nr. crt	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Alda Lapadat, judex	16	Tripa Iovan	31	Alda Pesko
2	Faur Petru	17	Popa Dsurcs	32	Alda Juon
3	Algyestan luon	18	Tripa Iov	33	Alda Lazar
4	Butar Ilie	19	Popa Togyer	34	Alda Avram
5	Bezsan Ianos	20	Brata Georgie	35	Hocz German
6	Versigany luon	21	Brata Mlagyn	36	Bragyan Adam
7	Bezsan Petru	22	Laszkucz Kreszta	37	Kirila Georgie
8	Bardan Flora	23	Laszkucz Demitru	38	Faur Vid
9	Versigan luon, junior	24	Tudur Togyer	39	Faur Vaszika
10	Jarkosan Danila	25	Tudur Mihaly	40	Alda Georgie
11	Bardan Marian	26	Tudur Juon	41	Faur Georgie
12	Bezsan Danila	27	Bardan Georgie	42	Faur Demitru
13	Gavrila Petru	28	Bardan Mikula	43	Alda luon
14	Gavrila Georgie	29	Tudur Vaszika	44	Zopota Mihaly, adituus
15	Kurt luon	30	Lajos Togyer	45	Faur Matyei

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 45 de nume:

Alda-7; Faur-6; Tudur-4; Bardan-4.2.Satul Almaș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Dasko luon, judex	21	Halmadsan luon,sn	40	Degyelan Ursz
2	Dasko Szav, subjud	22	Dasko Avram	41	Degyelan Togyer
3	Taladsan Igna	23	Thoma Stefanyasza	42	Degyelan Maria
4	Sigmond Togyer	24	Opris luon	43	Prekup Tudura
5	Tempa luon	25	Dsurkucz Danila	44	Prekup Iovanyasza
6	Tempa Togyer	26	Dasko Andreika	45	Orcsa Dumitru
7	Tempa Gavrila	27	Thoma Vaszi	46	Orcsa luon, junior
8	Tempa Petru	28	Opris Danila	47	Popa Iovan
9	Tempa Avram	29	Ardelyan Ilie	48	Vojsin Petru
10	Tempa Togyer, jr	30	Opris Lup	49	Voisin luon
11	Iuga Togyer	31	Ardelyan luon	50	Voisin Szemedre
12	Czuczán luon	32	Druszk luon	51	Voisin Szav
13	Iuga luon	33	Popa Danila	52	Orcsa Gligor
14	Halmadsan Anucza	34	Bungye Mikula	53	Orcsa Grozav
15	Szima Janos	35	Druszk Petru	54	Orcsa Andreika
16	Halmadsan Petru	36	Dzama Kriszta	55	Orcsa Petrasza
17	Sigmond Brendusa	37	Druszk Flora	56	Orcsa Ilie
18	Sigmond Szimeon	38	Orcsa Paszk	57	Orcsa Brendussa
19	Sigmond Nyegrusa	39	Opis Antoni	58	Tempa Mihaly, adituus
20	Dasko Gavrila				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 58 de nume: Orcsa-8; Tempa-7; Voisin-4.

3.Satul Baltele

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Balta Marian, judex	3	Balta Petru	5	Blidar Andras
2	Balta Dsurcs	4	Mocz Petru	6	Balta Rebeca

4.Satul Barda

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Maxinan Tripon, judex	14	Ruzsa Marian	26	Blidar Ursz
2	Hodsa Oon, gornic	15	Ruzsa Togyer	27	Czentye Onyicza
3	Blidar Petru	16	Czentye Micula	28	Ruzsa Oon
4	Blidar Janos	17	Bezsan Iacob	29	Ruzsa Cretsun
5	Popa Iuon	18	Rossul Marinka	30	Ruzsa Szim
6	Mazinan Onyicza	19	Olar Katalina	31	Czentye Anucsa, vidua
7	Mazinan Danila	20	Mocz Nisztor	32	Rozsa Juon
8	Hodsa Dsurcs	21	Mocz Petru	33	Popa Iosziph
9	Hodsa Buz	22	Mocz Oon	34	Hodsa Dsordse
10	Mazinan Flora	23	Czentye Vaszi	35	Mazinan Iorga
11	Mazinan Demitru	24	Daro Peter	36	Popa George
12	Daro Paszk	25	Sztanila Ilie	37	Daro Kretsun
13	Hodza Gavrila				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 37 de nume:

Mazinan-6; Blidar-3; Ruzsa-6; Hodsa-5; Czentye-4.

5.Satul Bârsa

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Szuszany Ion judex	24	Fruzsa Ilona	47	Iarkossan Dumitru
2	Motko Paszk	25	Draga Alexa	48	Iarkossan Marian
3	Groza Micula	26	Florucza Marian	49	Ardelyan Vaszelie
4	Szuszany Iank	27	Ban Ursz	50	Draga Petru
5	Szuszany Togyer	28	Florucz Birta	51	Draga Sztepan
6	Szuszany Tripon	29	Faur Iuon	52	Dranyicza Mark
7	Dobra Iuon	30	Bihalka Mihaly	53	Bun Filip
8	Suszany Szolomie	31	Aliman Filip	54	Mocz Paszk
9	Makarie Petru	32	Cseff Togyer	55	Mocz Szemedrana
10	Baiti Fyira	33	Cseff Dsurcs	56	Rebelye Gyorgyisza
11	Lung Ion	34	Cseff Ilie	57	Motre Peti
12	Mihucz Vaszelie	35	Brata Toda	58	Filip Ursz
13	Mihucz Petru	36	Szuszany Damian	59	Onbyer Oan

14	Griga Petru	37	Draga Lapadat	60	Onbyer Petru
15	Halik Gavrița	38	Hailik Micula	61	Nemes Lup
16	Mutko Dumitru	39	Popa Iszpasz	62	Faur Togyer
17	Mutko Dsurcs	40	Dranyicza Togyer	63	Rebele Mihaila
18	Biro Petru	41	Brihan Lup	64	Faur Ion
19	Popa Ion	42	Brihan Felemon aditus	65	Groza Szimeon
20	Brihany Micula	43	Hailik Vaszi	66	Mihucz Szimeon
21	Halik Nyecsa	44	Kiss Szimeon	67	Daro Anna
22	Ban Ion	45	Lung Ion	68	Haczag Dumitru
23	Ban Togyer	46	Faur Ilie		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 68 de nume: Szuszany-6; Draga-4; Halik-4; Faur-4.

6.Satul Berindia

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Lukacs Lapadat judex	8	Miklya loszip	15	Betya Togyer
2	Betya Lazar	9	Miklya luon	16	Miklya Medre
3	Betya Thoma	10	Miklya George	17	Kornya Paszk
4	Betya Lapadat	11	Miklya Maria	18	Lukacs Nai
5	Betya Lup	12	Miklya Macsinyca	19	Lukacs Ion
6	Betya Ilie	13	Miklya luan	20	Lukacs Marian
7	Betya Iovan	14	Kurucz Ion		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 20 de nume: Betya-7; Lukacs-4; Miklya-6.

7.Satul Bocsig

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Zgerdo Oon judex	8	Rob Ion	14	Ardelyan Flore
2	Szabo Janos	9	Trucza Paszk	15	Patrucz luon
3	Belan Koszta	10	Trucza Mikula	16	Buttyincsan Ursz
4	Racz Ion	11	Turkus luon	17	Rob Ilie
5	Belan Toma	12	Mitityel luon	18	Sztancs Mikula
6	Turkus Mikula	13	Mocz Nysztor	19	Mocz Ieremie
7	Popa Ion				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 19 de nume: Turcza-2; Rob-2.

8. Satul Bodești (Rădești)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Rada Janos judex	14	Sandro Dorkucza	27	Bukrestyan Mihaly
2	Rada Petru	15	Sandro Ianos	28	Tomucza Petru
3	Halmadsan Togyer	16	Sandro Iovan	29	Tomucza Iuon
4	Halmadsan Adam	17	Czida Eva	30	Ferencz Igna
5	Halmadsan Mihaly	18	Rada Kretsun	31	Ferencz Moz
6	Rada Ion	19	Halmadsan Florinka	32	Bukurestyan Filip
7	Rada Szemdziana	20	Kiszindan Igna	33	Szfora Ioszana
8	Mecse Iuon	21	Gisc Mihaly	34	Tomucza Iosza
9	Mecse Filemon	22	Tomucza Igna	35	Tomucza Ioanyasza
10	Mecse Igna	23	Tomucza Ion	36	Tomucza Sziph
11	Sandro Mihaly	24	Tomucza Paszk	37	Ferencz Lupulyasza
12	Andor Lazar	25	Tomucza Aleza	38	Tomucza Avram
13	Sandro Iuon	26	Tomucza Iuon	39	Iovanucz Petru senex mis

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 39 de nume: Tomucza-11; Rada-5.

9. Satul Bontești

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Ivan Vaszelie judex	30	Koczoj Petru	58	Oncsa Togyer
2	Omucz Ursz	31	Koczoj Riszta, gornic	59	Oncsa Iuon
3	Omucz Petru	32	Koczoj Mihok	60	Mardsie Mihaly
4	Omucz Togyer	33	Koczoj Mark	61	Koczoj Szav
5	Stancs Mihaly	34	Szoriczo Petru	62	Koczoj Togyer
6	Stancs Szemedre	35	Szoriczo Mihaly	63	Koczoj Petru
7	Stancs Iuon	36	Szoriczo Mitru	64	Oncsa Mihaly
8	Aron Iuon	37	Koczoj Petru	65	Oncsa Paszk
9	Zsonka Togyer	38	Koczoj Mark, jun.	66	Ivan Paszk
10	Mogos Ion	39	Koczoj Dumitru	67	Szoriczo Toma
11	Aron Ursz subjudex	40	Krissan Mihaly	68	Szoriczo Juon
12	Tripon Togyer	41	Bold Danilla	69	Szoriczo Gavriila
13	Ivan Toda	42	Kocsoj Petru	70	Szoriczo Janos
14	Ivan Csucz	43	Kocsoj Iuon	71	Szoriczo Vaszi
15	Oncsa Lup	44	Kocsoj Iov	72	Szoriczo Anucza
16	Ollar Georgie	45	Kocsoj Igna	73	Szoriczo Szim
17	Ollar Petru	46	Kocsoj Mihaly	74	Szoriczo Togyer
18	Ollar Mihaly	47	Oncsa Flore	75	Szoriczo Dycz

19	Roman Mihaly	48	Oncsa Togyer	76	Koczoi Iuon
20	Csoba Marinka	49	Oncsa Mihaly	77	Galyata Igna
21	Csoba Illie	50	Tulbure Ana	78	Galyata Togyer
22	Csoba Toda	51	Tulbure Alexa	79	Ivan Eva
23	Arama Lazar	52	Bek Paszk	80	Kornya Lazar
24	Koczoi Alexa	53	Tulbure Mikula	81	Kornya Vidul
25	Koczoi Iszpasaz	54	Tulbure Toda	82	Oncsa Petru
26	Koczoi Iovan	55	Oncsa Hucz	83	Oncsa Baik
27	Koczoi Paszk	56	Oncsa Petru	84	Lakatos Ursz
28	Koczoi Petru	57	Oncsa Petru	85	Deak Miklos
29	Koczoi Hucz				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 85 de nume: Koczoi-21; Szoriczo-12; Oncsa-12; Ivan-5; Tulbure-4.

10.Satul Buceava

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Zsolgye Iuon	3	Tomdan Linko	4	Dragos Onyicza
2	Zsolgye Igna				

11.Satul Buhani

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Kovacs Mihaly, judex	15	Krissan Thoda	28	Babucz Petru
2	Tamas Gavriila	16	Moza Flora, circulator	29	Babucz Gavriila
3	Begyelan Gavriila	17	Moza Marinka	30	Toplicsan Dumitru
4	Kosztai Petru	18	Moza Ioszip	31	Adzso Petru
5	Luncucz Lazar	19	Sztany Flore	32	Bolos Igna
6	Luncucz Juon	20	Moza Togyer	33	Mihokas Mihaly, aditus
7	Bolos Mihaly	21	Flore Onn	34	Begyelan Vesza, senex
8	Serb Martin, nobilis	22	Flore Anna	35	Faur Mihaly
9	Bolos Togyer	23	Nyag Szemedrana	36	Mocz Thoma
10	Kovacs Mikora	24	Maris Lazar	37	Barbora Togyer
11	Adzso Murg	25	Dranyicza Lazar	38	Kosztai Ilika
12	Adzso Mark	26	Csikort Petru	39	Rotar Triff, molitor
13	Hocz Juon	27	Maris Togyer	40	Ardelyan Stefan
14	Urszoi Mihaly				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 40 de nume: Moza-4; Adzso-3.

12.Satul Buteni

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Borla Lup, judex	63	Lukacs Andras	125	Markucz Iszpasz
2	Bottis Medre	64	Lukacs Mihaly	126	Faur Onyicza
3	Gotis Juon, subjudex	65	Lukacs Gyurka, senior	127	Faur Szimeon
4	Gurban Paszk	66	Lukacs Gyuri	128	Filip Iov
5	Rad Iovan	67	Markucz Paszk	129	Filip Petru
6	Rad Togyer	68	Baly Gurka	130	Filip Avram
7	Librucza Mihaly	69	Morar Szav	131	Filip Ilie
8	Librucza Blag	70	Kolozsa Kretsun	132	Avramucz Pety
9	Librucza Adam	71	Kornye Petru	133	Braicz Toma
10	Roman Flore	72	Moisza Mihaly, senior	134	Braicz Petru
11	Zembran Petru	73	Belgye Lup	135	Gradjian Mikora
12	Zembran Stefan	74	Orb Lup	136	Borla Ioszip
13	Zembran Oon	75	Szerb Szemedre	137	Valkan Petru
14	Medrucza Mikula	76	Szerb Blag	138	Borla Togyer
15	Fika Maria	77	Lukacs Gyrcucza	139	Braicz Szim
16	Horga Lazar	78	Lukacs Ianos	140	Mussa Opra
17	Horga Iovan	79	Tyipei Manyul	141	Mussa Iovan
18	Horga Petru	80	Burza Petru	142	Lazing Togyer
19	Gyura Gyuricza	81	Burza Oon	143	Lazing Vesza
20	Csismas Szimeon	82	Kolozsa Paszk	144	Motre Iuon
21	Fika Petru	83	Kolozsa Iuon	145	Szida Lup
22	Fika Togyer	84	Kolozsa Paszk, senior	146	Szida Vid
23	Fika Avram	85	Kolozsa Petru	147	Borle Andrei
24	Rad Marian	86	Dobricza Ilie	148	Popa Togyer
25	Rad Oon	87	Dobricza Medre	149	Zsonka Oon
26	Gligor Oon	88	Mancs Szimeon	150	Ardelyan Kretsun
27	Zembran Anucza	89	Trip Szemedre	151	Szerb Mark
28	Zembran Marinka	90	Popa Dsurka	152	Dragalina Danila
29	Perva Lup	91	Popa Ilie	153	Dragalina Flore
30	Hucz Petru	92	Popa Izraila	154	Zsonka Iovan
31	Mihucz Mihaly	93	Brola Mikula	155	Markucz Iuon
32	Mocz Iszpasz	94	Brenda Lazar	156	Markucz Togyer
33	Boggis Avram	95	Brenda Toma	157	Markucz Nisztor
34	Kolozsa Togyer	96	Brenda Mihaly	158	Farkassel Andor
35	Aleza Ilie	97	Popa Iuon	159	Farkas Petru
36	Lugozojan Eva	98	Lorincz Igna	160	Tamas Andreika
37	Dudas Onyicza	99	Lorincz Ilie	161	Tamas Georgie
38	Moisza Mihaly, junior	100	Muszta Iuon	162	Tamas Mark
39	Moisza Oon	101	GreK Koszta	163	Many Paszk
40	Moisza Mikula	102	Lustra Gyurka	164	Drila Togyer
41	Kodrian Ursz	103	Lustra Mihok	165	Szida Petru

42	Triff Szavul	104	Lustra Togyer	166	Mussa Mikula
43	Butta Mark	105	Lustra Mihaly	167	Mussa Ianos
44	Zembran Paszk	106	Lustra Avram	168	Krissan Ieremia
45	Perva Tamas	107	Lustra Petru	169	Mossa Szemedre
46	Kosztá Oon	108	Borla Theodor	170	Lazing Iakob
47	Roman Iosza	109	Lustra Szemedre	171	Olar Togyer
48	Szida Kretsun	110	Zembran Boiuza	172	Markucz Iovan
49	Roman Lup	111	Kroknan Iszpasz	173	Florucz Mihaly
50	Bonkatos Vesza	112	Morossan Georgye	174	Florucz Blag
51	Simon Janos	113	Danyilukza Mihaly	175	Tarkukza Kreszta
52	Flora Igna	114	Lupei Sztan	176	Sztancs Georgie
53	Flore Oon	115	Krissan Luka	177	Brenda Iuon
54	Simon Blas	116	Lazing Szemedre	178	Mocz Georgie
55	Simon Gyorgyicza	117	Dotyicza Togyer	179	Graecus Dima, comerc.
56	Fercucz Janos	118	Dotyicza Petru	180	Graecus Nikola, comerc.
57	Burza Mikula	119	Kroknan Iszpasz	181	Szius Ursz
58	Farkas Borka	120	Iank Togyer	182	Popa Van, venit
59	Szerb Dsurcs	121	Faur Iuon		
60	Lukacs Dsurka, junior	122	Faur Szim		
61	Lukacs Gyuricza	123	Laczy Paszk		
62	Dsurka Gyorgye	124	Andrei Togyer		

13.Satul Brazi (Saturău)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Babucza Iuon, iudex	14	Grada Flora	27	Babucza Vaszi
2	Aszlo Petru	15	Meszer Maria	28	Babucza Filip
3	Drais Pask	16	Katana Petru	29	Babucza Eva
4	Nyegro Avram	17	Katana Iovan	30	Halik Flora
5	Aszlo Magda	18	Katana Adam	31	Morar Gyurka
6	Aszlo Vid	19	Katana Angya	32	Prada Anucza
7	Babucza Maria	20	Babucza Lazar	33	Babucza Togyer
8	Babucza Antoni, gornic	21	Mocs Iovan	34	Babucza Eva
9	Babucza Armanka	22	Mocs Iuon	35	Mocs Ion
10	Babucza Brendus	23	Mocs Janos	36	Aszlo Togyer
11	Halmacsan Petru	24	Mocs Ion	37	Aszlo Mark
12	Mocz Szemedran	25	Babucza Mihaly	38	Nyegro Anucza
13	Mocz Togyer	26	Babucza Dumitra	39	Babucza Mitru

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 39 de nume: Babucza-13; Mocs-7; Aszlo-5; Katana-4.

14.Satul Brusturescu

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Dan Kodrian	3	Dan Ursz	5	Dan Eva
2	Dan Paszk	4	Dan Mark		

15.Satul Camna

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Mihucza Lazar, judex	13	Mihucza lov	25	Morossan Petru
2	Mocz Georgie	14	Mihucza Mlagyin	26	Sigovan Mihaly
3	Olar Mihaly	15	Morosan Toma	27	Morossan Iovan
4	Mocz Bilucz	16	Morosan Juon	28	Morossan Dsurcs
5	Olar Petru	17	Paisan Petru	29	Mihucza Mihaly
6	Olar Marian	18	Paisan Kata	30	Mihucza Attyim
7	Sogovan Mark	19	Mihucza Petru	31	Bradgyian Janos
8	Mihucza Kretsun	20	Mihicza Tudur	32	Voika luon
9	Mihucza Mihaly	21	Voika Mihaly	33	Paisan Mihaly
10	Paisan Marian	22	Voika Dotyicza	34	Olar Szav, circulator
11	Paisan Szav	23	Voika Katalina	35	Paisan Dsurcs
12	Paisan Flore	24	Morossan Borka		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 35 de nume: Mihucza-9; Paisan-7; Morossan-6; Voika-4.

16.Satul Chisindia

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Karnacz Georgie, judex	35	Tamas Oon, junior	71	Halmadsan Georgie
2	Hatko Iovan	36	Tamas Paszk	72	Szuba Iovan
3	Hatko Gavriila	37	Tamas Mihaly	73	Szuba lov
4	Hatko Medre	38	Tamas Szav	74	Pucsa Togyer
5	Hotko Vaszika	39	Tamas Togyer	75	Szuba Ilie
6	Hatko Ianos	40	Tamas Petru	76	Szuba Petru
7	Hatko Angyel	41	Tamas Lup	77	Kornya Medre
8	Bogya Togyer	42	Sztana Petru	78	Pucsa Togyer
9	Raska Damian	43	Rudsina Vaszi	79	Hanga Mihaly
10	Hatko Petru	44	Krissan Petru	80	Kornya Lazar
11	Hatko Lazar	45	Krissan Szav	81	Mercse Mihaly
12	Luska Igna	46	Krisan Flora	82	Mercse Thoma
13	Mercse Andreika	47	Tamas Szimeon	83	Mercse Mihok

14	Luska Mihaly	48	Pokurar Paraszki	84	Karnacz Mihaly
15	Lupas Mikula	49	Paisan Iovan	85	Karnacz Georgicza
16	Luska Petru, senior	50	Paisan Marian	86	Karnacz Togyer
17	Luska Petru, junior	51	Paisan Szavul	87	Karnacz Petrucz
18	Faur Togyer	52	Paisan Oon	88	Ardelyan Kirila, subj.
19	Gurban Petru, junior	56	Paisan Gruia	89	Abrudgyan Ioszip
20	Gurban Petru, senior	57	Paisan Juon	90	Haldmasan Marian
21	Irina Oon	58	Morkan Petru	91	Faur Mihaly
22	Irina Mihaly	59	Halmadsan Togyer	92	Styefe Kretsun
23	Irina Luka	60	Voimirestyan Georgie	93	Tyioran Szemedre
24	Irina Van	61	Voimirestyan Toda	94	Ardelyan Stefan
25	Luka Ilie	62	Morkan Iovan	95	Sztan Andries
26	Guran Juon	63	Halmadsan Mark	96	Sztan Igna
27	Tullya Petru	64	Andras Petru	97	Sztan Vaszika
28	Sztana Mihaly	65	Tataris Mihaly	98	Karnacz Dsurcs
29	Tullye Oon	66	Morkan Krecsun	99	Miercse Dsurcs
30	Abrudan Petru	67	Morkan Petrucz	100	Miercsa Togyer
31	Krissan Mihaly	68	Morkan Vank	101	Bonga Filemon
32	Tamas Oon	69	Halmadsan Gaspar	102	Szuba Georgie Deak
33	Tamas Gruja	70	Morkan Petru		
34	Tamas Georgie				

17. Satul Cilul de Jos

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Ankatyo Groza, judex	15	Zakoi Petru	29	Ankatyo Mihaly
2	Dsunkan Igna, subjudex	16	Zakoi Lazar	30	Ankatyo Van
3	Zakoj luon	17	Banyeztyan Janos	31	Ankatyo Igna, junior
4	Flora Petru	18	Zakoi Rebeca	32	Ankatyo Anyicza
5	Flora Georgie	19	Ankatyo Mihaly, junior	33	Ankatyo Mihaly, jr
6	Zakoi Georgie	20	Krissan Flore	34	Barbora Adam
7	Mardse Mihaly	21	Ankatyo Ursz	35	Czigany Grozav
8	Mardse Iliszie	22	Ankatyo Vid	36	Czigany Togyer
9	Ankatyo Igna	23	Barbora Marian	37	Ankatyo Lup
10	Zakoi Adam	24	Barbora Togyer	38	Ankatyo luon
11	Zakoi Lup	25	Barbora Szipul	39	Ankatyo Marculyasza
12	Bulka Thoma	26	Ankatyo Barbora	40	Szucs Danila, adituus
13	Perva luon	27	Barbora Igna	41	Barbora Anoka
14	Perva Mihok	28	Krissan Dsurcs		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 41 de nume: Ankatyo-14; Zakoi-7; Barbora-6.

18.Satul Cilul de Sus

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Fericsan Mihaly, s., judex	15	Matyas Petru	29	Ollar Georgie
2	Pasca Petru	16	Grec Dumitru	30	Halmadsan Nicza
3	Barbora Marinka	17	Burza Iov	31	Prana Dsurcs
4	Halmadsan Togyer	18	Burza Petru	32	Halmadsan Ursz
5	Halmadsan Paszk	19	Zsigovan Mark	33	Pasca Anucza
6	Barbora Lazar	20	Fericsan Iuon	34	Pasca Mark
7	Halmadsan Petru	21	Zsolgye Igna	35	Pleskucsan Ion
8	Barbora Togyer	22	Fericsan Vid	36	Fericsan Petru
9	Barbora Igna	23	Fericsan Lapadat	37	Iank Ieva
10	Nan Paszk	24	Fericsan Lup	38	Pleskucsan Szemedrana
11	Nan Bredussa	25	Fericsan Mihaly, junior	39	Madzere Marian
12	Barbora Mihaly	26	Fericsan Lazar	40	Ilya Iov
13	Barbora Anoka	27	Ollar Iona	41	Ilya Gligor
14	Fericsan Iuon	28	Ollar Lup	42	Fericsan Ilie, subjudex

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 42 de nume: Fericsan-10; Barbora-6.

19.Satul Cioreși

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Lazar Ilie, judex	5	Lazar Ona	9	Dronka Togyer
2	Lazar Gligor	6	Lazar Georgie	10	Mormolak Ilie
3	Lazar Blas	7	Lazar Ilie	11	Kovacs Lup
4	Lazar Flore	8	Lazar Petru, adituus	12	Lazar Ona, junior

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 12 nume: Lazar-9.

20.Satul Cocioba

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Ztan Lup, judex	4	Pasko Lapadat	7	Nyegru Ursz
2	Gombos Andrei	5	Madzere Avram	8	Nyegru Maria
3	Tolcs Ursz	6	Madzere Iovul		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 8 nume: Madsere-2; Nyegru-2.

21.Satul Conratău

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Halmadsan Petru, judex	16	Halmadsan Gavrița	31	Rusz Vaszelie
2	Palko Georgie	17	Horvath Filip	32	Rusz Neda
3	Palko Togyer	18	Horvath Toma	33	Dehelan Iova
4	Palko Lazar	19	Mocz Mikulyasza	34	Zolgya Blas
5	Ignat Marian	20	Horvath Georgie	35	Myamez Kretsun
6	Ignat Petru	21	Baronits Flore	36	Batrana Iuon
7	Ignat Iuon	22	Baronits Iszpasz	37	Lupo Toda
8	Ardelyan Mihaila	23	Tizsan Iuon	38	Rusz Szimeon
9	Roman Grozav	24	Tizsan Avram	39	Rusz Kosztandin
10	Halmadsan Togyer	25	Ber Kretsun	40	Racz Babul
11	Csilan Mihaly	26	Ber Togyer	41	Palko Boszika
12	Nyegru Prekup	27	Palko Lup	42	Halmadsan Mira
13	Csilan Marian	28	Racz Antonie	43	Halmadsan Iuon
14	Csilan Iuonyasza	29	Racz Andrei	44	Rusz Iuon
15	Csilan Mihaly	30	Racz Petru		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 44 de nume: Palco-5; Rusz-5; Halmadsan-5; Racz-4.

22.Satul Cuied

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Popa Ion, judex	30	Sztepan Petru	58	Tudur Toda
2	Nyag Iovan	31	Draucsan Petru	59	Tudur Kretsun
3	Nyag Szimeon	32	Bolovan Lup	60	Petrisor Ilyana
4	Ursza Thoma	33	Bolovan Blazsucz	61	Petrisor Tamas
5	Ilies Mihaila	34	Bolovan Iovanucz	62	Danila Iuon
6	Ursza Maria	35	Bolovan Dsurcs	63	Terpe Blas
7	Ursza Dsurcs	36	Bolovan Rusz	64	Bungye Lazar
8	Sztoja Iovanucz	37	Bolovan Petru, senior	65	Sztepan Togyer
9	Martin Togyer	38	Bolovan Tomucz, jr.	66	Bun Togyer
10	Martin Veszelie	39	Bolovan Juon, junior	67	Tripsa Flore
11	Burza Juon	40	Bolovan Istok	68	Tripsa Eva
12	Szoban Kretsun	41	Biro Iuon	69	Tripsa Juon
13	Szoban Togyer	42	Mocz Iuon	70	Tripsa Ilie
14	Nyag Filip	43	Veszelie George	71	Rad Iorga, subjudex

15	Nyag Micula	44	Ardelyan Sztancs	72	Lupsa Adreika
16	Nyag Demitru	45	Lung Togyer	73	Rad luon
17	Szpatar Ilie	46	Bolovan Petru	74	Tripon Togyer
18	Szpatar Gyuroszin	47	Biro Medre	75	Kroknan Blas
19	Draucsan Ion	48	Biro Maria	76	Kroknan Demitru
20	Bolovan Blaszcuz	49	Sztoja Lazar	77	Rad Petrucz
21	Bolovan Juon	50	Sztoja Iosziph	78	Rad Flore
22	Bolovan Iosziph	51	Sztoja Kretsun	79	Rad Paszk
23	Sztepan Blas	52	Petrisor Togyer	80	Rad Ilie
24	Sztepan Kretsun	53	Iovucza Mihaly	81	Kroknan Ion
25	Sztepan Toda	54	Tudur Togyer	82	Tripsa Mihaly
26	Sztepan Iovanucz	55	Tudur Filemon	83	Bado George
27	Sztepan Paszk	56	Faur Mihaly	84	Bolovan Paszc
28	Olar Tripa	57	Faur Balas	85	Terpe Vid
29	Bolovan Thoma				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 85 de nume:

Bolovan 15; Sztepan-7; Tripsa-5; Nyag-5; Rad-6.

23. Satul Crocna de Jos

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Halmadsan Kretsun, judex	18	Bungye Iovan	35	Vlad luon
2	Bungye luon, subjudex	19	Bungye Togierucz	36	Tyiszan Marian
3	Bungye Ursz	20	Bungye Marian	37	Tyiszan Mihaly
4	Burta Maria	21	Bungye Mihaly	38	Rob Togyer
5	Burta Togyer	22	Tripa Floroja	39	Muszta Iov
6	Bungye Ana	23	Tripa Mihaly	40	Halmadsan Pavel
7	Harducz Mark	24	Jacob Togyer	41	Mocz Mihaly
8	Popa Iovanyasza	25	Tripa Mark	42	Mikula Ion, senior
9	Popa Lazar	26	Bungye Petru	43	Mikula Ana
10	Popa Mikula	27	Tripa Lazar	44	Mikula Ion, junior
11	Bungye Danila	28	Tripa luon	45	Mikula Rafila
12	Popa Gavrila	29	Tripa Iszpas	46	Mikula Togyer
13	Popa Kretsun	30	Halmadsan Vaszi	47	Muszta Kretsun
14	Popa Iovanyasza	31	Halmadsan Angya	48	Muszta Mikora
15	Bungye Ion, senior	32	Bungye Szimeon	49	Muszta Thoma
16	Bungye Iov	33	Halmadsan Mikora	50	Muszta Toagyer
17	Toda luon	34	Tyiszan Anucza	51	Popa Iov

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 51 de nume:

Bungye-12; Popa-7; Tripa-6; Muszta-5; Mikula-5.

24. Satul Crocna de Sus

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Szerak Georgie, judex	21	Marustyer Avram	40	Czicz Georgie
2	Lupsa Blas	22	Marustyer Szemziana	41	Bogye Tomoja
3	Lupsa Petrusza	23	Marustyer Iov	42	Bogye Togyer
4	Lupsa Iuon	24	Marustyer Iovan	43	Bogye Flore
5	Lupsa Petru	25	Szerak Iszpasz	44	Bogye Pintya
6	Lupsa Dsurcs	26	Szerak Lazar	45	Bogye Tudur
7	Lupsa Iszpasz	27	Szerak Dsurcs	46	Bogye Lazar
8	Ginga Mark	28	Szerak Ion	47	Czicz Kretsun
9	Ginga Ilika	29	Szerak Gabor	48	Nyegru Marian
10	Bogdan Filip	30	Szerak Sztan	49	Nyegru Petru
11	Bogdan Iuon	31	Szerak Mark	50	Nyegru Iovan
12	Bogdan Szemedreana	32	Berzan Iszpasz	51	Czicz Brendussa
13	Bogdan Grozav	33	Mark Ana	52	Gergar Blas
14	Marustyer Mihaly	34	Czicz Tudur	53	Gergar Mihaly
15	Marustyer Blaj	35	Czicz Mihaly	54	Gergar Blas, junior
16	Marustyer Ana	36	Bogye Lup	55	Gergar Marian
17	Marustyer Sztanka	37	Czicz Togyerasza	56	Togyer Iuon
18	Marustyer Dumitru	38	Dasko Petru	57	Ardelyan Szimeon
19	Marustyer Flore	39	Czicz Mikula	58	Deak Dsurcs, adituus
20	Marustyer Ion				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 58 de nume:

Marustyer-11; Szerak-8; Bogye-7; Czicz-7; Lupsa-6.

25. Satul Dezna

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Opra Stefan	23	Kurt Petru	45	Kossa Togyer
2	Lazarucz Mikula	24	Bun Ursz	46	Kosztá Togyer
3	Belgye Togyer	25	Szanfira Togyer	47	Kossa Dsordse
4	Valye Togyer	26	Kosztá Iuon	48	Kossa Kretsun
5	Momulecz Juon	27	Klenczi Kretsun	49	Kossa Lup
6	Mumulcez Mitru	28	Zsivan Iuon	50	Kosztá Ilie
7	Czigany Ilie	29	Zsivan Dud	51	Bess Mihok
8	Bogdany Kretsun	30	Zsebe Attyim	52	Rusz Juon
9	Bogdany Tripa	31	Zsebe Szavul	53	Czigany Maria

10	Gurban Danyla	32	Keres Tripa	54	Ardelyan Angyelina
11	Pogany Iank	33	Balas Marian	55	Martin Mariuczsa
12	Szerb Iuon	34	Balas Tripa	56	Netya Juon, adituus
13	Gicza GavriIa	35	Balas Ion	57	Coszta Szim, molitor
14	Gicza Togyer	36	Deliman Petru	58	Muczul Morar, molitor
15	Dan Togyer	37	Deliaman Dsordsa	59	Halmadsan Georgie
16	Dan Kob	38	Balas Togyer	60	Ardelyan Nucz
17	Bakan Olin	39	Krissan Mihaly	61	Ardelyan Iuon
18	Dan Avram	40	Koszta Ztanka	62	Mihaila Juon, molitor
19	Typei Petru	41	Krissan Eva	63	Dorodgyei Flora
20	Koszta Luka	42	Koszta Marian	64	Dan Antonyasza
21	Koszta Angyel	43	Balas Iovanucz		
22	Bungye Georgie	44	Damian Thoda		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 65 de nume: Koszta-8; Balas-5; Dan-4; Kossa-4.

Satul Territoria Curoria Deznensis (Teritoriile curiilor din Dezna)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Salla Gergel	5	Nagy Janos	8	Bogdan Onul
2	Kiss Ferke	6	Vaida Janos	9	Bogdan Kretsun
3	Vaida Iozsi	7	Gall Mihaly	10	Momulecz Iuon
4	Karaki Janos				

26.Satul Dieci

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Vasza Lup, iudex	23	Maguran Onyicsza	45	Nyag Flore
2	Torcszan Georgie	24	Maguran Mikula	46	Racz Igna
3	Nyag Zemedrana	25	Maguran Nyegyge	47	Racz Iuon
4	Racz Petru	26	Maguran Andreika	48	Nyag Alb
5	Vasza Nasztaszia	27	Galye Iuon, senior	49	Nyag Georgie
6	Vasza Georgie	28	Galye Georgie	50	Racz Toma
7	Vasza Iovan	29	Filip Maria	51	Lukoja Gabor
8	Vasza German	30	Burda Iuon	52	Lukuja Ilie
9	Galye Janos	31	Puj Todor	53	Biro Togyer
10	Galye Andreika	32	Puj Petru	54	Biro Medre
11	Galye Togyer	33	Puj Ilona	55	Biro Georgie
12	Galye Mihaly	34	Puj Adam	56	Nyag Mihaly
13	Galye Juon	35	Lukoja Paszk	57	Lukoja Mihaly
14	Galye Dsurka	36	Burda Mikula	58	Lukoja Dumitru
15	Vasza Tudura	37	Burda Marinka	59	Lukoja Kretsun

16	Vasza Petru	38	Marta Ursz	60	Vasza Iorga
17	Vasza Mihaly	39	Marta Tudura	61	Galye Peti, subjudex
18	Vasza Iuon	40	Kruz Bagyo	62	Galye Petru, gornic
19	Vasza Ignat	41	Baranc Ilie	63	Galye Iuon, adituus
20	Vasza Ilie, miles	42	Barancs Georgie	64	Vasza Andreiha, miles
21	Vasza Igna	43	Barancs Flore	65	Racz Togyer, miles
22	Maguran Floroja	44	Barancs Iuon	66	Vasza Ursz, invalidus

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 66 de nume: Vasza-15; Galye-11; Maguran-5; Lukuja-6.

27. Satul Donceni

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Dobrei Szim	8	Bezsan Iorga	15	Mocz Iuon
2	Kozma Myhaly	9	Bezsan Iuon	16	Matyei Petka
3	Kozma Kretsun	10	Bezsan Igna	17	Dsidoi Marinka
4	Bogdan Iuon	11	Vancs Lazar	18	Gaicza Ursz
5	Gaicza Lup	12	Lulussa Mehaly	19	Ienaga Vaszelie
6	Kozma Igna	13	Lulussa Paszk	20	Ienaga Petka
7	Bezsan Ilie	14	Lulussa Iuon		

28. Satul Dulcele

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Hank Iuon, judex	5	Rosz Ilie	8	Hank Togyerasza
2	Ienaga Mihok	6	Istya Ursz	9	Hank Toma
3	Ienaga Petru	7	Hank Mark	10	Hank Togyer
4	Rosz Petru				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 10 nume: Hank-5.

29. Satul Dumbrăvița

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Derla Mikora, judex	15	Tyipei Onu	29	Drila Ursz
2	Danucz Ion	16	Tyipei Georgie	30	Drila Tuc
3	Reu Petru	17	Blas Petru	31	Drila Petrasza
4	Reu Mihaly	18	Blas Iuon	32	Drila Sztepan
5	Reu Iuon, subjudex	19	Tyipei Lazar	33	Drila Onucz
6	Reu Iov	20	Tyipei Ursz	34	Drila Iovan, senior
7	Marianas Petru	21	Dombrava Georgie	35	Drila Petru
8	Deliman Petrusza	22	Tyipei Togyer	36	Drila Igna
9	Deliman Togyer	23	Muszta Ion	37	Drila Ion, senior

10	Tyipei Mlagin, adituus	24	Muszta Paszkusza	38	Drila Dumitru
11	Drila Iuon	25	Muszta Iovan	39	Drila Togyerucz
12	Tyipei Andreika	26	Drila Andreika	40	Drila Mihaly
13	Tyipei Tudura	27	Drila Georgie	41	Tyipei Mark
14	Tyipei Petru	28	Drila Togyer		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 41 de nume: Drila-16; Tyipei-10; Reu-4.

30. Satul Feniș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Kolezan Petru, judex	13	Urdas Gabor	25	Sztan Borka
2	Bera Maria	14	Kozma Togyer	26	Oana Kretsun
3	Bera Miklos	15	Kozma Eva	27	Daman Lup
4	Bera Igna	16	Urdas Barbara	28	Popa Szimeon
5	Bera Togyer	17	Urdas Togyerucz	29	Bera Mihanka
6	Bera Anucsa	18	Urdas Mitru	30	Iovucza Marinka
7	Iovucza Togyer	19	Urdas Ioon	31	Urdas Iovanucz, junior
8	Iovucza Georgyasza	20	Gaban Borka	32	Urdas Mihaly
9	Iovucza Szemdziana	21	Sztojka Maria	33	Biro Iovanyasza
10	Iovucza Vanulyasza	22	Sztojka Mikula	34	Bera Galsan
11	Alexa Petru	23	Biro Ion	35	Sztan Kretsun
12	Iovucza Georgyicza	24	Biro Ilona		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 35 de nume: Urdas-7; Bera-7; Iovucza-6.

31. Satul Ferice

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Andor Petru	4	Andor Anucza	6	Sandro Mikula
2	Andor Blas	5	Andor Janos	7	Maris Mark
3	Andor Petru, junior				

32. Satul Govojdia

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
----------	---------------------	----------	---------------------	----------	---------------------

1	Ilika Ilie	13	Furcz Dumitru	24	Voncs Gavrilă
2	Vaszika Iovan	14	Mihulin Petru	25	Voncs Dsurka
3	Vaszika Filip	15	Mihulin Lup	26	Voncs Ursz
4	Vaszika Petru	16	Mihulin Igna	27	Furcz George
5	Mihulin Martyin	17	Mihulin Togyer	28	Furcz Gavrilă
6	Furcz Attyim	18	Czig Iov	29	Furcz Marinka
7	Furcz Petru	19	Czig Lup	30	Mihulin Paszc, adituus
8	Ilika Georgie	20	Mihulin Iuon	31	Furcz Andreika
9	Balint Mihaly	21	Bradgyan Marinka	32	Ardelyan Dsurcs
10	Doncsa Petru	22	Badgyan Iov	33	Bradgyan Blas
11	Doncsa Onyika	23	Mihulin Nyiga	34	Czig Iuon
12	Bocsican Togyer				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 34 de nume: Mihulin-8; Furcz-7; Vaszika-3; Czig-3; Vancz-3.

33. Satul Gurahonț

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Hajduk Ursz, judex	15	Rusz Paszk	29	Csukur Mihaly
2	Hajduk Iuon	16	Rusz Todor	30	Csukur Petru
3	Hajduk Gyorgie	17	Horducz Urs	31	Hajduk Vaszilie
4	Buzdogan Togyer	18	Hord Iuon	32	Tripas Mihucz
5	Oncsa Iovan	19	Hord Pask	33	Barbura Marinka
6	Oncsa Togyer	20	Gligor Gyorgy	34	Kozma Eva
7	Oncsa Iuon	21	Mihajla Iuon	35	Hajduk Floro
8	Tripa Szav	22	Gyula Iov	36	Tripas Onycza
9	Tripas Urs	23	Vallya Togyer	37	Hord Kata, mizerabilis p.
10	Hajduk Mark	24	Mocz Iuon	38	Gligor Buriana
11	Tripas Mihaly	25	Duma Gyorgy	39	Hajduk Marinca
12	Hajduk Togyer	26	Mikora Kracsun	40	Hajduk Flora
13	Pankotan Mihaly	27	Duma Dsurcs	41	Gyula Ilona
14	Hajduk Flore	28	Hajduk Urs		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 41 de nume: Hajduk-11; Tripas-5; Hord-3.

35. Satul Gurba Peterffi

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Bradgyan Vaszi, judex	5	Halmadsan Ursz	9	Tyira Pantya
2	Bogdan Dsurcs	6	Talvan Oon	10	Talvan Paszk
3	Kossa Togyer	7	Talvan Szimul	11	Orodan luon
4	Tripon Kretsun	8	Tyira Togyer	12	Tyira Oon

34. Satul Gurba (Ducis)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Halmadsan Togyer, judex	28	Nycs Iacob	54	Tavalik Marian
2	Sold Togyer	29	On Danila	55	Olla Nisztor
3	Borle Vesza	30	Czakra luon	56	Bogdan Blag
4	Borle Andrias	31	Danila Gligor	57	Tavalik Petru
5	Bragyan Kretsun	32	Danila Ilie	58	Szasz Bartholomei
6	Bragyan Toma	33	Istok Ion	59	Baba Mikula
7	Bunas Petru	34	Istok Petru	60	Ovez Gavrilă
8	Bunas Petru, junior	35	Stefan Ion	61	Szasz Ion
9	Bunas Blas	36	Istok Ilie	62	Ardelyan Ion
10	Bruz Adam	37	Istok Toda	63	Berar Ieremie
11	Popa Mihaly	38	Nycs Vaszi	64	Bunas Mihaly
12	Popa Togyer	39	Boc Toma	65	Tripon Marian
13	Blidar Petru	40	Nycz Mihaly	66	Tripon Ilie
14	Csismas Ilie	41	Boc luon	67	Borle Flore
15	Csismas Lup	42	Serban luon	68	Sztana luon
16	Csismas Flore	43	Kossoran Petru	69	Tudura Ion
17	Csismas Vid	44	Szasz Luka	70	Bragyan Avram
18	Csismas Gyurcs	45	Czakra Petru	71	Bruz Toma
19	Vostyinar Zaharie	46	Ispasz Petru	72	Csismas Vesza
20	Vostyinar Iovan	47	Ispasz Ignat	73	Bunas Filip
21	Urda Demitru	48	Vostyinar Kretsun	74	Tulkan Ion
22	Bun Szav	49	Danila Medre	75	Sold Togyer
23	Horvath Toma	50	Sold Togyer	76	Faur Flore
24	Vostyinar Mihaly	51	Vostyinar Togyer	77	Faur Mihaly
25	Ola Mihaly	52	Ardelyan Gavrilă	78	Bragyan Ion, adituus
26	Szekudvaran Flore	53	Nycz Mihaly	79	Iuga Kretsun
27	Halmadsan Dsurcs				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 79 de nume: Csismas-6; Bunas-5; Vostyinar-5; Istok-4.

36. Satul Gross

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
----------	---------------------	----------	---------------------	----------	---------------------

1	Perva Ianos, judex	10	Perva Lup	19	Perva Ianos
2	Perva Kratsun	11	Perva Flora	20	Perva Tripa
3	Perva Toda	12	Perva Mihok	21	Perva Iovan
4	Perva Ianos, senior	13	Perva Maria	22	Perva Vid
5	Perva Szim	14	Perva Petru	23	Perva Iorga
6	Perva Szimeonyosza	15	Perva Ursz, senior	24	Perva Petru
7	Olar Brendussa	16	Perva Igna, junior	25	Perva Demitru
8	Boksa Janos	17	Perva Iosziph	26	Haldmasan Tudura
9	Perva Ursz	18	Perva Togyer	27	Perva Onyicza

37.Satul Hodiș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Cziczka Pask, judex	16	Bokatos Rafila	31	Ona Kata
2	Bokatos Ion	17	Kreszta Lup	32	Krissan Mlagyen
3	Bokatos Marian	18	Vinarczar Petru	33	Cziczka Petru
4	Bokatos Maria	19	Herbey Mihaly	34	Cziczka Blag, subjudex
5	Morossan Dsurcs	20	Herbey Ona	35	Cziczka Kretsun
6	Bokatos Georgye	21	Herbey Togyer	36	Bibarcz Lup
7	Herbey Mark	22	Tamas Juon	37	Bibarcz Juon
8	Herbey Dsurcs	23	Ona Maria	38	Cziczka Georgie
9	Faur Medre	24	Ona Ursz	39	Bibarcz Blas
10	Tamas Petru	25	Cziczka Angya	40	Bibarcz Antoni
11	Bibarcz Antonia	26	Bibarcz Flore	41	Herbey Ursz
12	Bokatos Georgie	27	Cziczka Angya, senior	42	Bibarcz Oon
13	Bokatos Marinka	28	Flore Veszelie	43	Bibarcz Ursz
14	Halmadsan Szemdiana	29	Bibarcz Maria	44	Herbey Dsurcs, adituus
15	Bokatos Coszta	30	Krissan Maria		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 44 de nume:
Bokatos-8; Herbey-7; Bibarcz-9; Cziczka-7.

38.Satul Hold (Pescari)

Nr. crt	Numele și prenumele	Nr. crt	Numele și prenumele	Nr. crt	Numele și prenumele
1	Lupei Peti, judex	11	Czigany Maria	20	Docza Togyer
2	Daro Nyegruza	12	Czigany Miklos	21	Czigan Lazar
3	Daro Mihaly	13	Czigany Iakab	22	Lolusa Tripon
4	Daro Geogie, senior	14	Czigan Togyerasza	23	Vaida Marian
5	Daro Togyer	15	Czigan Georgie	24	Vaida Flore

6	Dancs Iovan	16	Czigan Peti	25	Groza Ursz
7	Dancs Dud	17	Motra Togyer	26	Lolusa Georgie
8	Czigany Iozsa	18	Kapujan Magda	27	Iakob Iuon
9	Branucz Iov	19	Lupei Grozava	28	Kolezan Lup
10	Daro Georgie, junior				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 28 de nume: Czigany-8; Daro-5.
39. Satul Hontșor

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Luka Mihaly, judex	16	Duma Vid	30	Paul Ursz
2	Paul Togyer	17	Miera Iuon	31	Luka Antoni
3	Aszlo Mikula	18	Dzula Ursz	32	Miera Juon
4	Aszlo Ursz	19	Tripa Lup	33	Tripa Lazar
5	Paul Togyer, circulator	20	Luka Georgie, senior	34	Miera Kretsun, adituus
6	Mera Lazar, libertines	21	Joszana Lapadat	35	Luka FLorinka
7	Hub Mihaly	22	Aszlo Togyer	36	Tripa Marinka
8	Hub Petru	23	Duma Szemedre	37	Muszta Anucza
9	Luka On	24	Dsula Kreszta	38	Tripa Maria
10	Luka Togyer	25	Paul Mihaly	39	Kokos Angya
11	Luka Deorgie, junior	26	Duma Mikora	40	Paul Brendussa
12	Racz Iuon	27	Tripa Petru	41	Paul Onyasa
13	Vallya On	28	Belgya Togyer	42	Tripa Anna, nihil habens
14	Luka Mikora	29	Hanu Mihaly	43	Balynz Szemedarna
15	Luka Mihaly, junior				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 43 de nume: Luka-9; Tripa-6; Paul-5.

40. Satul Iacobini

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Lung On, judex	15	Groza Stanka nihil h.	29	Vasza Petru
2	Nyisztor Petru	16	Groza Ursz	30	Tripa Maria
3	Tyiszo Nyisztor	17	Groza Avram	31	Tripa Illie
4	Nyozstor Szim	18	Groza Mark	32	Tripa Katalina, nihil h.
5	Vasza Georgie	19	Groza Flore	33	Tulya Kretsun
6	Vasza Ursz	20	Faur Maria	34	Tripa Sara, mizerabilis
7	Mocz On	21	Faur Mihaly	35	Tripa Grozav
8	Vasza Demitru	22	Faur Tudura	36	Tripa Rebeca, nihil h.
9	Groza Marinka	23	Morar Iuon	37	Tripa Iovul
10	Moga Lapadat	24	Morar Iuon, junior	38	Vasza Dsurcs

11	Groza Vaszi	25	Morar Avram	39	Vasza Igna
12	Groza Lazar	26	Sztancs Lup	40	Olar Petru
13	Groza Maria, nihil hab.	27	Vasza Dsurka	41	Groza Togyer
14	Danilla Petru	28	Vasza Mihaly		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 41 de nume:

Groza-10; Vasza-8; Tripa-7; Morar-3; Faur-3.

41.Satul Iarkosto

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Mardsa Togyer	10	Balta Vid	19	Ardelyan Many
2	Tempa Petru	11	Balta Georgie	20	Birta Petru
3	Mardzsa Flore	12	Balta Gligor	21	Hank Togyer
4	Belan Adam	13	Monyeroan Gligor	22	Mardsa Kretsun
5	Voda Mikora	14	Csul Tripon	23	Monyeroan Juon
6	Mocz Iacob	15	Mocz Toda	24	Putá Iank
7	Fruzsa Mikula	16	Butar Petru	25	Voda Petru
8	Csul Petru	17	Balta Marinka	26	Borle Togyer
9	Monyeroan Flore	18	Lup Ilie	27	Mocz Iuon

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 22 nume: Balta-4.

42.Satul Iercoșeni

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Kreszta Filemon	5	Jarkossan Mikula	9	Jarkossan Georgie
2	Kossa Marian	6	Jarkossan Toda	10	Jarkossan Ion
3	Jarkossan Flore	7	Jarkossan Kretsun	11	Here GavriIa
4	Jarkossan Szemziana	8	Jarkossan Toda, senior	12	Kreszta Ilie

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 12 nume: Jarkossan-8.

43.Satul Igneși

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Bortos Petru	8	Ursz Togyer	14	Bar Ignath
2	Laszlo Lazar	9	Ursz Petru	15	Togyer GavriIa, adituus
3	Ruszan Ion	10	Mocz Szimeon	16	Togyer Flora
4	Morossan Togyer	11	Florucz GavriIa	17	Mermedsan Mitrofan
5	Krissan Iuon	12	Florucz Iacob	18	Morossan Iuon
6	Bortos Flora	13	Morossan Togyer	19	Faur Petru
7	Sodinka Mihaly				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 19 nume: Morssan-3.

44.Ineu (oppidum, Boros Jenó Peterffi)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Dudas Georgie	41	Csermian Mark	81	Gabor Petru
2	Rosul Petrul	42	Maris Opra	82	Muszta Togyer
3	Kosztá Bonczul	43	Gurucz Petru	83	Kokos Oon
4	Iliuczá Oon	44	Bulz Oon	84	Moldovan Georgie
5	Szucs Sandor	45	Tagadovan Oncsol	85	Lupucz Van
6	Iozsa Iuon	46	Tagadovan Petru	86	Posza Anuczá
7	Kituczá Iová	47	Groza Iános	87	Szerb Kriszta
8	Fenisan Vanul	48	Nyamcz Gyurka	88	Madá Ioszá
9	Picz Thoda	49	Haiduk Toma	89	Brad Paul
10	Kapusan Iancsi	50	Bitang Iovan	90	Madá Dan
11	Nuza Doki	51	Bitang Petru	91	Bitang Ursz
12	Iankucz Koszta	52	Szav Lup	92	Vlad Mihul
13	Raduszav Ieftá	53	Gabor Mihaly	93	Szurd Iová
14	Szasz Zsiga	54	Dehelan Koszta	94	Berczok Toda
15	Bugo Toda	55	Peja Dragoi	95	Pantya Iová
16	Ioszá Buczuli	56	Ieftar Popá	96	Bitang Mihaly
17	Bungo Ursz	57	Pantya Neda	97	Groz Illie
18	Ioszá Oon	58	Szeplakan Flore	98	Zsuska Toma
19	Kalugyer Oon	59	Pantya Toda	99	Gabor Toda
20	Pannaj Rafila	60	Bucz Neda	100	Csordar Petru
21	Pap Ieftá	61	Mali Miklos	101	Szasz Oon
22	Bussa Togyer	62	Baba Petrucz	102	Vlad Toda
23	Szasz Andrei	63	Muntyan Iová	103	Nyari Dima
24	Mirkucz Mihaly	64	Bogdan Iuon	104	Burigan Toda
25	Andreika Van	65	Dudas Neda	105	Pusztaj Peter
26	Kresta Tripi	66	Gagyina Togyer	106	Tudoras Lazar
27	Vaszi Iouon	67	Zsilcucs Toda	107	Baul Mihaly
28	Neczá Demitru	68	Bardan Lup	108	Bitang Tanaczko
29	Papá Georgie	69	Iankucz Flore	109	Rusz Iank
30	Iuga Pety	70	Moldovan Petru	110	Radá Petru
31	Harap Gligor	71	Dombrovicsan Peti	111	Csunt Toda
32	Krissan Armanka	72	Lupucz Petru	112	Kreszta Mihaly
33	Maris Andreika	73	Lupucz Mihaly	113	Kalugyer Oon
34	Adris Georgie	74	Csucsá Toda	114	Tudericus Hoch
35	Szucs Malta	75	Szasz Gavrila	115	Josephus Vulli
36	Szasz Kretsun	76	Zsuska Duma	116	Bitang Togyer
37	Dragos Petru	77	Rotar Petru	117	Mali Oncsá
38	Gyongyos Moiszá	78	Brenda Gabor	118	Kolka Toda
39	Kreszta Marian	79	Galyata Petru	119	Gubernash Veszka
40	Babá Kretsun	80	Petak Togyer		

45.Ineu (oppidum, Boros Jenó Ducis)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Stephanus Kovacs	22	Baloc Igna	43	Balog Ruszul
2	Kosztá Luka	23	Halmadsan Igna	44	Balog luon
3	Rotar luon	24	Hallmadsan luon	45	Baka Oon
4	Trokar Marian	25	Halmadsan Iános	46	Halmadsan Gyurka
5	Mada Oon	26	Tudur Iank	47	Tagadovan Iovan
6	Szofia Petru	27	Taucsan Petru	48	Zakoi luon
7	Bitang Tripon	28	Kornye Iovan	49	Dan luon
8	Andrias Petru	29	Halmadsan Marczis	50	Telvan Petru
9	Dolga Lazar	30	Bozsa Gavrila	51	Oroszian Janos
10	Dolga Oon	31	Balog Sztan	52	Ollar Gavrila
11	Hazy Mihaly	32	Bozsa Mitru	53	Adrias Georgie
12	Ollar Andrei	33	Szabo Gyorgye	54	Pandur Szimeon
13	Ardelyan Iliszie	34	Brad Marian	55	Dobrei Mihaly
14	Kaprar Iános	35	Hulber Togyer	56	Telvan Kretsun
15	Hulber Petru	36	Sztancs Georgie	57	Szasz Georgie
16	Ardelyan Mihaila	37	Csismas Ilie	58	Oroszi Mihaly
17	Balog Iank	38	Taucsan Mihaly	59	Szabo Istany
18	Berar Marian	39	Kovacs Peter	60	Szabo Istvan
19	Bogdan Avram	40	Sztavar Petru	61	Korb Mihaly
20	Balog Georgie	41	Rossul Tripon	62	Rotar Mihaly
21	Peszkar Mark	42	Pandur Onyika		

46.Satul Iosaș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Lupei Ilie, iudex	16	Tatar Togyer	31	Bacos Georgie
2	Lupei Ilika	17	Tatar Mark	32	Tatar Petru
3	Lupei Ilanya	18	Tatar Blas	33	Iva Janos
4	Lupei Mihaly	19	Iva Onyicza	34	Iva Monya
5	Lupei luon	20	Iva Katalina	35	Tatar Mihaly
6	Gyeme Anghel	21	Iva Iovan	36	Iva Avram, adituus
7	Tonka Tomoja	22	Moczika Vidulyasza	37	Iva Mikorasza
8	Lupei Sztan	23	Iva Mihaly	38	Iva Oon
9	Lupei Iovan	24	Ursz Togyer	39	Iva Togyer
10	Lupei Mitrulyasza	25	Ursz Nyegrusza	40	Ursz Tamas
11	Lupei Peti	26	Lupei Iovanucz	41	Bora Kretsun
12	Halik Iank	27	Lupei luon	42	Zsuska Ionyasza
13	Dan Petru	28	Madussa Maria	43	Lupei Mihaly
14	Dan Mikula	29	Madussa Mihaly	44	Lupei Irimie
15	Madussa Petru	30	Iva Togyer, junior	45	Dobra Marian

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 45 de nume: Lupei-13; Iva-11.

47.Satul Iosăgeș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Mocz Adam, judex	13	Orcsa Mihaly	25	Halik Petru, junior
2	Halik Mikula, senior	14	Buda Mikulyasza	26	Faur Mikula
3	Halik Mihaly	15	Petrika Petru	27	Mocz Lazar
4	Halik Petru, senior	16	Petrika Oonu	28	Bogdan Janos
5	Halik Mikula, junior	17	Buda Togyer	29	Laza Georgie
6	Orcsa Ilie	18	Bogdan Mihul	30	Laza Demitru
7	Orcsa Mikula	19	Bogdan Georgie	31	Laza Radul
8	Ples Petru, libertybus	20	Mocz Kodrian	32	Orcza Paszk
9	Ples Sztan	21	Krecza Toma	33	Bogdan Gligor, adituus
10	Ples Petru, junior	22	Faur Lazar	34	Ples Georgie
11	Ples Oon	23	Krecza Janos		
12	Sarkadan Szemedrana	24	Krecza Iuon		

48.Satul Joia Mare

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Opra Marian	5	Kosar Mihaly	9	Kosar Mihaly
2	Opra Mihaly	6	Kosar Sztan	10	Dsurkuza Flore
3	Kosar Togyer	7	Toma Petru	11	Koszta Anna
4	Kosar Ursz	8	Toma Vaszi		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 11 nume: Kosar-5.

49.Satul Krajkova

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Bakan Petru	8	Dobra Paszk	15	Dubas Togyer
2	Krissan Togyer	9	Dobra Togyer	16	Lazar Toma
3	Krissan Georgie	10	Biro Marian	17	Lazar Togyer
4	Bakan Iovan	11	Biro Petru	18	Lazar Dsurcs
5	Bakan Marian	12	Madalina Lup	19	Dobra Novak
6	Kasucz Marian	13	Dubas Marian	20	Biro Rafila
7	Dobra Ion	14	Dubas Mihul	21	Krissan Onicza

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 21 de nume:

Bakan-3; Dubas-3; Biro-3; Lazar-3; Dobra-4.

50.Satul Laz

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Sodinka Igna, judex	15	Mihaila Maria	29	Ilias Iovan
2	Sztepan Medre	16	Mihaila Gabor	30	Veszeliu Georgie
3	Sztepan Oon	17	Mihaila Mikula	31	Veszeliu Ion
4	Sztepan Lup	18	Mihaila Petrucz	32	Kapujan Ion
5	Sztepan Ilie	19	Mihaila Mihajucz	33	Vesza Togyer
6	Sztepan Togyer	20	Toma Petrucz	34	Rob Toagyer
7	Sztepan Mihok	21	Thoma Boszinka	35	Halmadsan Lup
8	Tornya Onya	22	Thoma Kosztin	36	Horga Dumitru
9	Tornya Andreika	23	Thoma Marian	37	Mihaila Anucza
10	Tornya Petru	24	Gerdo Dumitru	38	Barez Ilie
11	Tornya Ursz	25	Thoma Iovan	39	Barez Kretsun
12	Tornya Miklos	26	Faur Mihaly	40	Mihalila Mikula
13	Tornya Thoma	27	Sodinka Mihaly	41	Popa Szimeon
14	Toma Ursz	28	Ilias Kretsun		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 37 de nume: Sztepan-6; Tornya-6; Mihaila-7.

51. Satul Luguzău

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Iov Mihaly, judex	8	Olar Togyer	15	Popa Iuon
2	Jeremie Georgie	9	Oncsa Blas	16	Rusz Petru
3	Mikulicza Avram	10	Oncsa Maria	17	Gyura Nekita
4	Szkrob Mihaly	11	Gyura Veszeliu	18	Rusz Maria
5	Ksordar Borka	12	Szkrob Mihaly	19	Szkrob Iszpasz
6	Maguran Dumitru	13	Iov Csurscs	20	Szkrob Szemziana
7	Balo Paszk	14	Oncsa Ion	21	Balog Georgie

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 21 de nume: Szkrob-4; Oncsa-3.

52. Satul Lunca (Almaș)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Bok Mojsza, judex	11	Tolcz Danila	21	Haldsa Petru
2	Haldsa Irimie	12	Koczoi Mihaly	22	Kucz Vid
3	Dancs Lapadat	13	Turk Adam	23	Galya Togyer
4	Dancs Petru	14	Bok Szemedre	24	Galya Mlagyn
5	Dancs Togyer	15	Galya Dumitru	25	Tolcs Marinka
6	Pavel Ursz	16	Tolcz Atyim	26	Turk Flore
7	Galya Pavel	17	Tolcz Mihaly	27	Tolcs Marian
8	Galya Iuon	18	Halmadsan Iuon	28	Dancs Nyegrusa

9	Anka Adam	19	Szekui Mark	29	Dancs Brendusa
10	Bok Kretsun	20	Laszkucz Tudura	30	Tolcs Ruszanda

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 30 de nume: Tolcs-6; Dancs-6.

53.Satul Mădrigești

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Sztanila Igna, judex	11	Gligor Ion	21	Sztanila Alexa
2	Katona Georgie	12	Bolend Petru	22	Mikora Gyorgye
3	Butar Togyer	13	Bolend Georgie	23	Sztanila Vid
4	Katona Lazar	14	Marianas luon	24	Sztanila Ursz
5	Katona Dsurka	15	Groza luon	25	Toma luon
6	Flora Lup	16	Groza Ilie	26	Sztanila Ioszip
7	Szurda Pavel	17	Gyorgyicza luon	27	Sztanila Petru
8	Sztanila Rusz	18	Gyorgyicza Petru	28	Hozsvotye luon
9	Sztanila Danila	19	Sztanila Avram	29	Sztanila Rebeca
10	Gligor Ion	20	Sztanila luon		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 29 de nume: Sztanila-11; Katona-3.

54.Satul Mănerău

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Lucsa Marian, judex	16	Lucsa Gavrilă	31	Olar Stefan
2	Horga Tripa	17	Lucsa Mitru	32	Hegye Ion
3	Pantya Onul	18	Czigany Szav	33	Lucsa Marian, junior
4	Horga Ion	19	Czigany luon	34	Lucsa Lup
5	Dumitras Togyer, gomic	20	Czigan Ursz	35	Lucsa luon
6	Duma Togyer	21	Czigan Marian	36	Lucsa Juon, junior
7	Moss Gyurka	22	Olar Georgie	37	Lucsa Avram
8	Ternicsan luon	23	Moldovan luon	38	Lucsa Petru
9	Horga Paszk	24	Olar Juon	39	Moldovan Gligor
10	Mos Marian	25	Czigan Ion	40	Moldovan Demitru
11	Pantya Kretsun	26	Hegye Demitru	41	Lucsa Lup
12	Pantya Petru	27	Csurdar Mitru	42	Lucsa Ianos
13	Pantya Szavul	28	Sztana Mikora	43	Czigan Demetru
14	Duma Kretsun	29	Barbatyei Petru	44	Barbatyei Lazar, adituus
15	Lucsa Georgie	30	Olar Kretsun		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 44 de nume:

Lucsa-12; Czigany-6; Pantya-4; Olar-4.

55.Satul Miniad

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Ursz Zaharia	6	Togyer Mikula	11	Burza Lazar
2	Andreika Togyer	7	Csunta Petru	12	Togyer Mihaly
3	Ursz Ion	8	Togyer Mark	13	Togyer Ion
4	Sztancs Georgie	9	Togyer Ion	14	Togyer Lazar
5	Togyer Marinka	10	Togyer Paszc	15	Hucz Togyer

Frecvența numelor de familie înregistrate din totalul de 15 nume: Togyer-8.

56.Satul Minișel

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Kozma Togyer, judex	8	Hatko Antoni	15	Horga Iacob
2	Morossan Georgie	9	Horga Mihaly	16	Horga Iovan
3	Horga Gavrila	10	Deak Igna	17	Horga Lup
4	Morossan Mihaly	11	Bolovan Pavel	18	Haldmasan Petru
5	Morossan Marian	12	Horga Blas	19	Tudur TOgyer
6	Horga Togyer	13	Babucz Lup	20	Horga Petru, adituus
7	Morossan Todor	14	Haldmasan Mark		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 20 de nume: Horga-8; Morossan-4.

57.Satul Minișu de Sus

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Mikulicz Kretsun, judex	15	Mikulicz Kretsun	28	Olar Iuan
2	Sztoika Iank	16	Mikulicz Petru	29	Mikulicz Marian
3	Sztoika Mitru	17	Mikulicz Adam	30	Pantya Ianos
4	Sztoika Lup	18	Mikulicz Paszk	31	Ardelyan Iankul
5	Gaga Marian	19	Mikulicz Toma	32	Ardelyan Ieremie
6	Gaga Szav	20	Mikulicz Mark	33	Faur Paszk
7	Burszas Mihaly	21	Morossan Ursz	34	Mikulicz Mihaly
8	Sztoika Barbara	22	Pantya Petru, senior	35	Omota Filemon

9	Sztoika Iuon	23	Pantya Mihaly	36	Omota Mihaly
10	Posta Oon	24	Pantya Petru	37	Tycsetyan Oon
11	Sztoika Petru	25	Banya Mikula	38	Pantya Iuon
12	Mikulicz Paszk	26	Ivan Petru	39	Zsivan Togyer
13	Mikulicz Iuon	27	Pantya Kradsun	40	Faur Ursz, adituus
14	Mikulicz Georgie				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 40 de nume: Mikulicz-12; Sztoika-6; Pantya-5.

58.Satul Mezeș (Pescari)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Vlad Iov, iudex	8	Telvan Petru	15	Tokoi Mihaly
2	Vlad Lazar	9	Krissan Ilyana	16	Tokoi Ispasz
3	Vlad Togyer	10	Tokoi Iovan	17	Tokoi Gavriila
4	Vlad Igna	11	Oprisa Szava	18	Tokoi Brendussa
5	Vlad Marinka	12	Perva Mihok	19	Tokoi Petru
6	Vlad Iovan, subjudex	13	Tokoi Petasza	20	Tokoi Kretsunysza
7	Telvan Dumitru, senex nihil	14	Tyaka Iuon		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 20 denume: Tokoi-8; Vlad-6.

59.Satul Mezeș Nobiles

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Serb Mezes Iovan	6	Serb Togyer	11	Serb Igna
2	Serb Lazar	7	Serb Ianos	12	Serb Coszta
3	Serb Iuon	8	Serb Togyer	13	Serb Mihali
4	Serb Mikula	9	Serb Andreika		
5	Triful Lupul	10	Serb Togyer		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 13 nume: Serb-12.

60.Satul Mocrea

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Tripa Flore	20	Szekudvaran Petru	39	Markucz Buczas
2	Totdgye Veres	21	Berlo Kretsun	40	Penyasko Gyorgy
3	Szudricsan Miklos	22	Dsaman Togyer	41	Baltaj Pal
4	Forton Gligor	23	Berlo Gyorgy	42	Vaitinar Petru
5	Filemon Maria	24	Rocskar Betka	43	Kerdik Gyorgy
6	Sigmond Mihaly	25	Sztanka Gavriila	44	Iakobisz Mattya
7	Dragoi Gabor	26	Gale Luka	45	Lukoviczky Gergel
8	Kureczan Gavriila	27	Marian Gyorgy	46	Karabin Gyorgy

9	Mandsa Flore	28	Farkucza Vaszelie	47	Varga Mattyasna
10	Bulza Illie	29	Vaitinar Mihaly	48	Szvoren Pal
11	Komloszki Dorotheia	30	Korbucz Paszkul	49	Iohann Stefan
12	Dohanyos Marton	31	Kristofftsik Andras	50	Iohannes Szimuz
13	Hovan Ianos	32	Marian Togyer	51	Iohann Mirtt
14	Berlo Szimeonyasza	33	Rozsnyoffszky Andras	52	Iohann Convadus Ram
15	Urban Marton	34	Rusz Illie	53	Iohannes Schuppe
16	Ksismadia Piszta	35	Medre Barbara	54	Matthyas Millner
17	Duka Mikora	36	Halmadsan Petru	55	Honcz Gaill
18	Grozav Butar	37	Gyikifi Gyorgy	56	Honcz Hoker
19	Kubini Janos	38	Ternovan Mihaly	57	Adam Szimaszter

61.Satul Moneasa

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Groza Mihaly	7	Groza Thoma	12	Csupertye Petru
2	Kongya Petka	8	Groza Ilie	13	Sodinka luon
3	Mocz Mikula	9	Groza luon	14	Sodinka Mihaly
4	Krissan Ursz	10	Groza Paszk	15	Sodinka Van
5	Groza Petru	11	Csupertye Blas	16	Sodinka Mariucza
6	Groza Irimie				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 16 nume: Groza-7; Sodinka-4.

62.Satul Musteși

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Docza Mihaly, judex	8	Kurt Maria	15	Togye Szimeon
2	Mocz luon	9	Docza Mihaly, senior	16	Morossan Petru
3	Docza Demitru	10	Docza Kodrian	17	Togye Dala
4	Docza Ruzsanda	11	Docza Paszk, senior	18	Togye Dragoj
5	Docza Paszk, junior	12	Docza Iovul	19	Togye Mihaly
6	Docza Kretsun	13	Togye Paszk	20	Togye luon
7	Pussa Anya	14	Togye Lazar		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 20 de nume: Docza-9; Togye-7.

63.Satul Nădălbeși

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Vojan Opra, judex	10	Hayduk Ioszana	18	Vojan Georgie
2	Vojan Tripa	11	Hayduk Petru	19	Vojan Mihaly
3	Vojan Ilye	12	Hayduk Barbora	20	Vojan Ion
4	Vojan Dsurcs	13	Koszta Paszc	21	Vojan Tudura

5	Vojan Togyer	14	Dsurca Petru	22	Vojan Barbora
6	Vojan Ilie, junior	15	Mikle Ion	23	Fark Szemedrana
7	Vojan Ursz	16	Mikle Mark, adituus	24	Mikle Ursz
8	Rosul Ilie	17	Vojka Petru	25	Ankucz Mihaly
9	Ardelyan Maria				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 25 de nume: Vojan-12.
64.Satul Niagra

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Togyer Thoma	11	Dronka Vaszi	21	Pop Togyer
2	Bortos luon	12	Dronka Ion	22	Pop Nisztor, adituus
3	Kossa Dsurcs	13	Dronka Dsurcs	23	Pop Ignats
4	Kossa Bercse	14	Dronka Juon	24	Szentya Ilyana
5	Kossa Togyer	15	Pop Petru	25	Togyer Sztanka
6	Iencssel Mihaly	16	Pop Mihaly, senior	26	Pop Macsinyika
7	Mocz Iszpasz	17	Pop Mark	27	Irimie Barbora
8	Toagyer Petru	18	Pop Mikula	28	Togyer Anna
9	Dronka Ilie	19	Pop Palye	29	Togyer Petru
10	Dronca Luka	20	Pop Mihaly	30	Togyer Georgie

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 30 de nume: Pop-10;
Dronka-6; Togyer-6.

66.Satul Pleș (Almaș)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Koczoi Ursz, judex	15	Ilka luon, junior	29	Farkas Togyer
2	Dalka Ioszip	16	Iovanucz Mihaly	30	Farkas Ilona
3	Csuda Ion	17	Iovanucz Igna	31	Farkas Gavriila
4	Dalka Iovan	18	Iovanucz Petru	32	Farkas Szimeon, senior
5	Dalka Mihaly	19	Iovanucz Ursz	33	Farkas Ilie
6	Buda Mark	20	Iovanucz Mihaly	34	Farkas Petru
7	Buda Janos	21	Iovanucz Ilie	35	Farkas Togyer
8	Buda Iovanucz	22	Iovanucz Lup	36	Farkas Martin
9	Buda Szav	23	Iovanucz Vaszi	37	Farkas Lazar
10	Buda Iovanucz, junior	24	Dragos Petru	38	Farkas luon
11	Ilka Janos	25	Flore Ilie	39	Farkas Janos
12	Ilka Ilona	26	Farkas Petru	40	Iovanucz Mihaly
13	Ilka Petru	27	Farkas Szimeon	41	Iovanucz Iossa
14	Ilka luon, senior	28	Farkas Ion		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 41 de nume:
Farkas-14; Iovanucz-10; Ilka-5; Buda-5.

65.Satul Plop (Almaș)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Buda Stefan, judex	12	Barbatyei Dsurcs	23	Barbatyei Flore
2	Barbatyei Blas	13	Barbatyei Grozav	24	Barbatyei Lapadata
3	Laszkucz Togyer	14	Halmadsan Togyer	25	Barbatyei Togyer
4	Laszkucz luon	15	Avram Gligor	26	Kana Brendussa
5	Barbatyei Toagyer	16	Avram Andras	27	Morozan Avram
6	Barbatyei Toma	17	Avram Vaszi	28	Barbatyei Filip
7	Barbatyei Igna	18	Vanul luon	29	Krissan Kretsun
8	Hank Togyer	19	Barbatyei Paszk, sen.	30	Krissan Burd
9	Barbatyei Mihaly	20	Kurt Togyer	31	Buda Mark
10	Barbatyei Atyim	21	Barbatyei Paszk	32	Buda luon
11	Barbatyei Togyer	22	Barbatyei Georgie		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 32 de nume: Barbatyei-16.

67.Satul Prăjeși

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Balas Petru	7	Halmadsan Petru	13	Mark Eva
2	Vojan Ion	8	Magda Ursz	14	Ardelyan Thoma
3	Kodrian Ursz, mizerbilis p.	9	Dsurko Ursz	15	Zsitko Mihaly
4	Dsurko Lazar, gornic	10	Dsurko Veszelina	16	Mark Anucza
5	Dsurko Dsurcs	11	Pap Lazar	17	Lazar Borka
6	Kodrian Togyer	12	Halmadsan Ion	18	Horga Petru

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 18 nume: Dsurko-4; Kodrian-2.

68.Satul Prunișor

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Kosztá Gvrila, judex	16	Szabo Ion	31	Kofan Togyer
2	Pop Gavrilá	17	Hucz Maria	32	Rad luon
3	Thoma Lup	18	Halmadsan Petru	33	Kofan Georgie
4	Berar Lazar	19	Morossan Inos	34	Kofan luon
5	Thoma Petru	20	Morossan Mihaly	35	Matyeka Dsurcs
6	Farkas Georgie	21	Moss lovana	36	Matyeka Lup
7	Sztancs Anucza	22	Moss Thoda	37	Pop Togyer
8	Mihulin Birta	23	Rossul luon, adituus	38	Farkas Kretsun
9	Mihuli Tripa	24	Moss Niegrussa	39	Iva luon
10	Togyer Ioszip	25	Szabo Petru	40	Iva Ona, vidua
11	Sztancs Dumitru	26	Szabo Togyer	41	Szabo Petru, subjudex
12	Rosul Brendusza	27	Balas Kretsun	42	Gallya Dud

13	Hada Ieremie	28	Balas Flore	43	Hucz Janos, miles
14	Moss Mihaly, circulator	29	Demian Iuon	44	Brad Mikora
15	Karandan Ion	30	Kofan Thoma		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 44 de nume: Moss-4; Kofan-4.

69.Satul Rănușa

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Dehelan Iuon	6	Muntyan Georgie	11	Gicza Juon
2	Here Petru	7	Roberta Petru	12	Klenczo Birta
3	Folta Nyikora	8	Kongye Mihaly	13	Kovacs Mihaly, ferarius
4	Dsurko Iuon	9	Sargo Ilie	14	Lakatus Petru
5	Druja Togyer	10	Micle Lup		

70.Satul Răpsig

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Kiss Ilie, judex	23	Abrudgyan Bartholomei	44	Ilyias Petru
2	Zopota Mlagyin	24	Tortszin Ion	45	Ardelyan Juon
3	Zopota Mihaly	25	Bulzan Juon	46	Ardelyan Juon, senior
4	Repszigan Iuon	26	Filipas Oana	47	Krissan Flore, libertinus
5	Gyura Luka	27	Bulzan Lazar	48	Ardelyan Lazar
6	Bulzan Mihaly	28	Bulzan Togyer	49	Moss Marian
7	Iarkan Mikula	29	Lacz Petru	50	Zopota Mihaly, senior
8	Bulzan Kretsun	30	Mancs Petru, sesex	51	Petroman Vaszelie
9	Bulzan Lup	31	Halmadsan Ona	52	Zopota Petru
10	Bulzan Ursz	32	Nyegru Flora	53	Zopota Mark
11	Kiss Mihaly	33	Halmadsan Jeremie	54	Krissan Stefan
12	Here Mikula	34	Repszigan Filiph	55	Krissan Kretsun
13	Monyerojan Luka	35	Burta Anucza	56	Hirina Gavrila
14	Monyerojan Petru	36	Burta Ursz	57	Morar Flore
15	Monyerojan Gligor	37	Repszigan Antony	58	Bulzan Coszta
16	Monyerojan Marian	38	Ardelyan Ilie	59	Jarkan Ion
17	Hirina Lazar	39	Ardelyan Mikula	60	Jarkan Avram
18	Krissan Iuon	40	Krissan Togyer	61	Bulzan Iuon
19	Krissan Flore, judex sup.	41	Mos Iuon	62	Petroman Georgie
20	Bulzan Iacob	42	Morar Georgie	63	Petroman Avram
21	Abrudgyan Gavrila	43	Olar Iov	64	Popa Mihaly

22	Abrudgyan Stefan				
----	------------------	--	--	--	--

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 64 de nume:

Bulzan-10; Zopota-5; Ardelyan-5; Krissan-5.

71.Satul Revetiș

Nr. crt	Numele și prenumele	Nr. crt	Numele și prenumele	Nr. crt	Numele și prenumele
1	Dobrei Miron, judex	10	Farkucza Toma	19	Dobrei Mark
2	Gergar Mihaly	11	Farkucza Maria	20	Dobrei Onul, libertinus
3	lencs lov	12	Farkucza Togyer	21	Tolcs Mihaly, circulator
4	Belk Pera	13	Haldsa Ilie	22	Gergar Pintye, adituus
5	Haldsa Toma	14	Rusz Mihaly	23	Brenucz Togyer
6	Zenas Cretsun	15	Dobrei Dsurcs	24	Tivadar Glyeda
7	Zenas Lukacs	16	Dobrei Marian	25	Branucz Szemdziana
8	Haldsa Adam	17	Dobrei Danila	26	Bassa Togyer
9	Farkucza Anna	18	Dobrei Maria		

Frecvența numelor de familie înregistrate din totalul de 26 de nume: Dobrei-6; Farkucza-4; Haldsa-3.

72.Satul Roșia

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Guja Togyer	12	Zbercsa Mihaly	23	Matyas Togyer
2	Olar Petru es luon	13	Bodugan Mihaly	24	Ardelyan Cretsun
3	Guja Togyer	14	Zbercsa Matyas	25	Ardelyan Petru
4	Guja Ilia	15	Madalina Janos	26	Ardelyan Maria
5	Guja Marian	16	Bun Paszc	27	Kreszta Petru
6	lov Juon	17	Rusz Togyer, circulaor	28	Rusz Togyer
7	lov Zemdziana	18	Rusz Ilie	29	lov Togyer
8	Rusz Ianos	19	Zbercsa Ilie	30	Czicz Ilye
9	Rusz Dsurka	20	lov Togyer, diaconus	31	Muszta Iacob
10	Rusz Irimie	21	lov Dzurcs	32	Popa Mihaly, adituus
11	Halmadsan Lazar	22	lov Eva		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 32 de nume:

Rusz-6; lov-6; Guja-4; Ardelyan-3; Zbercsa-3.

73.Satul Sălăjeni

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Maris Lazar	9	Mocz Szanfira	17	Toll Iovan
2	Lulussa Zaharia	10	Mocz Kosztin	18	Mocz Iuon
3	Lulussa Ion	11	Madsa Iuon	19	Tabuja Ruszalin
4	Lulussa Lup	12	Madse Veszelié	20	Maris Demian, circulat.
5	Here Lup	13	Dancs Demian	21	Baltag Thoda
6	Here Balika	14	Dancs Rusz	22	Lolussa Petru, adituus
7	Madsa Ion	15	Mocz Toma	23	Deak Petru
8	Morar Ursz	16	Toll Ion	24	Hare Pintya, gorniyk

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 24 de nume:
Lulussa-4; Mocz-4.

74.Satul Secaș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Krecz Grozav, judex	19	Lupan Ion	37	Maris Ion, junior
2	Maguran Mark	20	Lupan Georgie	38	Maris Mikula
3	Maguran Petru	21	Lupan Paszk	39	Maris Toma
4	Grozav Iuon	22	Lupan Dsurcs	40	Maris Iuon
5	Krecz Iovan	23	Dragalina Lapadat	41	Kerzsan Togyer
6	Dragalina Illie	24	Dragalina Szemedre	42	Tyeretyan Koszta
7	Maris Ion	25	Dragalina Marian	43	Krecz Stefan
8	Maris Mihaly	26	Krecz Iuon	44	Maris Ion, junior
9	Maris Gavrilla	27	Krecz Illie	45	Dragalina Ion
10	Maris Szav	28	Kerzsan Maria	46	Maris Petru
11	Lupul Iovan	29	Ollar Rafila	47	Maris Petru, junior
12	Lupoi Petru	30	Ollar Marinka	48	Ollar Nisztor
13	Lupoi Lazar	31	Lupan Kretsun	49	Krissan Lapadata
14	Krecz Tamas	32	Krissan Toma	50	Lupoj Mucs
15	Krecz Ion	33	Krissan Iuon	51	Kerzsan Illona
16	Krecz Dsurcs	34	Regulas Flore	52	Ollar Georgie, subjudex
17	Krecz Mark	35	Maris Mihaly, junior	53	Grozav Juon, hajdo
18	Krecz Georgie	36	Maris Togyer		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 53 de nume:
Maris-13; Krecz-10; Dragalina-5; Lupan-3.

75.Satul Seleuș (Csigirel)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
----------	---------------------	----------	---------------------	----------	---------------------

1	Sipos Vaszelie, judex	27	Csordar Georgie, vacarius	52	Peskucz Iovan
2	Sandor Iosza	28	Ardelyan Iuon	53	Nany Georgie
3	Bulger Petru	29	Pokurar Georgie	54	Morar Szim
4	Orodan Szimeon, adituus	30	Szitar Togyer	55	Brank Mikula
5	Koman Petru	31	Ranka Togyer	56	Dehelyan Mihally
6	Orodan Oon	32	Mundra Georgie	57	Sandor Oon
7	Katana Iank	33	Togeras Nucz	58	Kladovan Ilie
8	Ollar Iuon	34	Zaharie Togyer	59	Aleza Nyegyí
9	Ollar Paszk	35	Csurdar Petru	60	Bolko Mihaly, boarius
10	Sipos Mihaly	36	Togyeras Martin	61	Boar Martin, boarius
11	Volenter Oon	37	Muntyan Gruje	62	Bolko Iuon
12	Sipos Iuon	38	Muntyan Iacob	63	Dehelyan Iuon
13	Muntyan Petru	39	Dehelyan Grozav	64	Haz Lazar
14	Kocsis Ursz	40	Bolko Petru	65	Sandor Iovan
15	Dehelyan Iuon, subjudex	41	Trucz Togyer	66	Nyegru Petru
16	Dehelyan Avram	42	Sandor Mikula	67	Ollar Avram
17	Dehelyan Togyer	43	Krissan Flore	68	Brank Iuon
18	Dehely Sandor	44	Mattyas Marian	69	Sandor Toda
19	Dehelyan Lazar	45	Sarandan Mlagyn	70	Kladovan Szimeon
20	Dsuk Martin	46	Saradan Sztojan	71	Csigiran Petru
21	Dsuk Oon	47	Brank Iovan	72	Morar Szimeon
22	Bokan Mitru	48	Peskucz Mihaly	73	Dehelyan Mikula
23	Dehelyan Toda	49	Zsivan Brank	74	Szojedin Iuon
24	Kaprar Petru	50	Trucz Lup	75	Lupul Babi
25	Kocsis Paszk	51	Sandor Vesza	76	Bolko Pekul, circulator
26	Ranka Petru				

76.Satul Sebiş

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Bala Marton, judex	38	Balo Jovan	75	Toth Istok
2	Balint Samu	39	Szabo Istok	76	Dsurkoi Dsurcs
3	Gyinga Peter	40	Dranyicza Gyorgy	77	Mokan Dsurcs
4	Kucsar Miklos, circulator	41	Kretsun Togyer	78	Lolussa Jovan
5	Gyinga Mihaly	42	Forton Kretsun	79	Balas Togyer
6	Farkul Ianco	43	Kaszab Dsurcs	80	Lolussa Georgie
7	Farkul Tamas, subjudex	44	Dobai Janos	81	Lolussa Vaszi

8	Farkul Gyurka	45	Szijarto Adam	82	Kretsun Togyer
9	Szabo Gyurka	46	Vesza Lazul	83	Lolussa Georgie
10	Paszko Gyorgy	47	Rostas Ioseff	84	Krissan Mihaly
11	Paszko Mihaly	48	Szabo Janos	85	Oprisza Mihaly
12	Balika Iozsine	49	Kereztti Togyer	86	Urdas Jovan
13	Grada Vaszelie	50	Rostas Mihaly	87	Ilye Togyer
14	Benyok Mihaly	51	Racz Janos	88	Krissan Jovan
15	Benyok Gyurka	52	Kovacs Eva	89	Grancs Damian
16	Benyok Ionul	53	Gocz Istvany	90	Krissan Dsurcs
17	Pojanar Jovan	54	Bodi Istvany	91	Faur Iovanucz
18	Pugna Ilie	55	Erdohegyi Janos	92	Ilye Flora
19	Rossul Paszk	56	Gorog Iovan	93	Ilye Iszpaz
20	Krissan Dud	57	Szucs Togyer	94	Ksora Juon
21	Daniluczta Togyer	58	Lengyel Fercucz	95	Ksora Ona
22	Filip Iorga	59	Lengyel Samuel	96	Kasza Thoda
23	Bodi Ferko	60	Moksai Fercucz	97	Pash Janos
24	Kokos Toda	61	Szabo Laszo	98	Pliszka Flora
25	Kalmany Isvany	62	Kasza Peti	99	Pliszka Petru
26	Baik Iovan	63	Monar Gyorgy	100	Puliszka Szimeon
27	Forton Iovan, adituus	64	Balint Ianos	101	Puliszka Iuon
28	Budul Mitru	65	Szanto Pal	102	Dragossel Ieremia
29	Balo Gavriila, subjudex	66	Den Tamas	103	Dragossel Mihaly
30	Krecz Iuon	67	Kiss Andras	104	Dancs Ilie
31	Filip Birta	68	Monar Janos	105	Pash Iuon
32	Iencssel Peter	69	Monar Mihok	106	Horvath Pal
33	Hazi Flore	70	Hunyadi Gyorgy	107	Balan Mark
34	Baik Maria	71	Dragossel Iova	108	Marcuz Theodor
35	Baik Dsurcs	72	Kiss Janos	109	Szekely Maria
36	Budi Ianas	73	Vesza Mihaly	110	Pasko Janos
37	Szekely Janos	74	David Iuon		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 110 nume: Szabo-4; Lolussa-4; Pliszka-4; Benyok-3; Farkul-3; Krissan-3.

77.Satul Sârbi (Szerb)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Lyenka Ionul, judex	11	Czukur Ilie	20	Ginga Petru
2	Ardelyan Nisztor	12	Czukur Mihaly	21	Daro Iovan
3	Bradyan Groozav	13	Trif Demitru	22	Luka Mihaly
4	Sztan Iszaila	14	Trif Togyer	23	Daro Lazar
5	Kurt Iuon	15	Lorincz Lazar	24	Daro Bila
6	Buk Andras	16	Lorincz Togyer, junior	25	Daro Ion
7	Ginga Grozav,	17	Lorincz Togyer,	26	Daro Igna

	subjudex		senior		
8	Ginga luon	18	Halmadsan Flore	27	Daro Czucza
9	Ginga Lazar	19	Lorincz Iorga	28	Butaj luon
10	Bradgyan luon				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 28 de nume: Daro-6; Ginga-4; Lorincz-4.

78.Satul Slatina de Criș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Mocz Flore	9	Ursz Anucza	16	Ana Mihaly
2	Dsidoi Toda	10	Ursz Georgie	17	Sodinka Ignat
3	Dsidoi Mihaly	11	Ursz Mara	18	Dragos Iszpasz
4	Dsidoi Birta	12	Ursz Togyer	19	Dsidoi Flore
5	Roman Mihaly	13	Brad George	20	Dragos Ignat
6	Dragos Mihaly	14	Brad Dsurcs	21	Carpenye Togyer
7	Dragos Ianos	15	Ana Togyer	22	Dsidoi Anna
8	Ursz Brendusa				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 22 de nume: Ursz-5; Dsidoi-5; Dragos-4.

79.Satul Susani

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Boskai Danila	14	Boskai Georgie	26	Dragos Georgie
2	Cziki Mark	15	Boskai Petru	27	Dragos Tpgyer
3	Boskai Maria	16	Boskai Mikula	28	Rosul Mihok
4	Boskai Ilie	17	Toma Ion	29	Rosul Juon
5	Boskai Ona	18	Toma Ona	30	Czika Vaszi
6	Boskai Dsurcs	19	Bun Mlagyin	31	Czika Paszk
7	Posza Lazar	20	Bun Ursz	32	Iliszie Mihaly
8	Voika Vesza	21	Bun Petru	33	Czika luon
9	Voika Togyer	22	Blas Mikula	34	Boskaj Iovan
10	Voika Ion	23	Vancs Togyer	35	Czika Mihaly, circulator
11	Boskaj Demitru	24	Dragos Ioszana	36	Toma Demitru
12	Boskaj Mark	25	Dragos Ursz	37	Boskaj Petrucz, adituus
13	Boskai Iovan				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 20 de nume: Boskai-13; Czika-5; Dragos-4.

80.Satul Șcula (Ducis)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
----------	---------------------	----------	---------------------	----------	---------------------

1	Istok Dsurcs, judex	21	Angya Petru	40	Szerbucz Lazar
2	Ardelyan Mihaly	22	Mucsila Petru	41	Togyer Szivi
3	Balicza Marian	23	Onyicza Georgie	42	Dehel Illie
4	Tagadovan Flore	24	Tarsan Martin	43	Szprimezar Paszk
5	Popa Iuon	25	Onyicza Georgie	44	Rotat Illie
6	Tagadovan Dumitru	26	Gaga Togyer	45	Miklo Janos
7	Tagadovan Ianos	27	Onyicza Mikora	46	Ardelyan Veszelie
8	Moisza Lazar	28	Kolbasz Ursz	47	Morar Iovan
9	Bakujecz Togyer	29	Fejes Petru	48	Popa Marian
10	Gall Dsurcs	30	Miklo Mihaly	49	Tarsan Zilvan
11	Popa Angyel	31	Hank Illie	50	Mihailiucz Iuon
12	Moisza Toma	32	Vida Ninka	51	Fruzsina Flore
13	Popa Marian	33	Paraszka Lapadat	52	Dehel Togyer
14	Prunkucz Medre	34	Todoi Kretsun	53	Cserne Mikula
15	Gurucz Gavrila	35	Biga Iuon	54	Dehel Janos
16	Moisza Szimeon	36	Mocz Igna	55	Iozsa Paszk
17	Istok Petru	37	Halmadsan Dsurcs	56	Today Juon
18	Ardelyan Szimeon	38	Mlagyin Georgie	57	Tamas Blas
19	Koste Mihaly	39	Kurt Mikora	58	Moncza Mattyas, adituus
20	Csolak Georgie				

81.Satul Șcula (Peterffi)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Gyula Mihaly	29	Deznan Oon	57	Csurdar Onyika
2	Hank Illie	30	Deznan Mihaly	58	Sztana Togyer
3	Pop Vaszi, mizerabilis	31	Deznan Dumitru, circulator	59	Mihocas Cozma
4	Gyula Szavul	32	Deznan Mikula	60	Mihocas Iuon
5	Pop Mihaly	33	Flujeras Mihaly	61	Fruzsza Petru
6	Szecs Toda	34	Borkucz Iuon	62	Hank Ianos
7	Talmacs Mihaly	35	Borkucz Togyer	63	Ardelyan Oon
8	Talmacs Mark	36	Borkucz Gruja	64	Ardelyan Vesza
9	Balicza Szena	37	Borkucz Dsurcs	65	Tarsan Mark
10	Sztoika Marian	38	Pop Adam	66	Tarsan Mikora
11	Morar Mihaly	39	Ilisia Mikula	67	Tarsan Blassa
12	Sztoika Georgie	40	Ilisia Ilie, circulator	68	Andra Oon
13	Sztoika Gavrila	41	Berar Kretsun	69	Dehelan Iova
14	Petak Petru	42	Ilisie Dsurka	70	Fitera Toma
15	Csurdar Luka	43	Ilisie Toda	71	Tullya Oon
16	Borle Illie	44	Dombrovicz Iovan	72	Andra Illie
17	Petak Maria	45	Nyegru Marian	73	Szundrizsan Toma
18	Kreszta Illie	46	Krissan Iuon	74	Tarsan Togyer
19	Tarsan Georgie	47	Krissan Onyika	75	Tarsan Mihaly

20	Zsilkuics Deliman	48	Urszoi Kosztin	76	Tarsan Koszta
21	Ber Gligor	49	Tarsan Ioja	77	Dehelyan Dsurcs
22	Morar Adam	50	Tarsan Oon	78	Tarsan Gavriila
23	Morar Petru	51	Dsurczucza Tudura	79	Kossa Mihaly
24	Butar Lazar	52	Csismas Paszk	80	Iliszie Iova
25	Lask Ilie	53	Dsurczucza Iovan	81	Szerak Toda
26	Kaprar Damian	54	Berczok Filip	82	Koda Dsurcs
27	Berar Paszk	55	Andra Igna	83	Bogya Flore
28	Deznan Blas	56	Vida Marinka		

82.Satul Șindia

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Kujedan Togyer, judex	17	Iov Marian	32	Kotok Ilie
2	Blas Marian	18	Kotok Ion	33	Voda Mikora
3	Herlo Martin	19	Kotok Lup	34	Voda Petru, senior
4	Drila Krecsun	20	Sztojka Iuon	35	Voda Petru, junior
5	Drila Iuon	21	Kotok Avram	36	Voda Lup
6	Blas Szimul	22	Dsido Flore	37	Kersztik Blas
7	Paliser Lazar	23	Voda Ilie	38	Blas Georgie
8	Paliser Lup	24	Ardelyan Lup	39	Bradjyan Paszk
9	Blas Lazar	25	Voda Thoma	40	Kersztik Tripon
10	Kujedan Mlagyn	26	Kujedan Lup	41	Kujedan Ion
11	Kujedan Lazar	27	Kersztik Mark	42	Voda Haikul, adituus
12	Farka Grozav	28	Kotok Mihaly	43	Blas Paszk
13	Borgye Lazar	29	Sandor Mihaly	44	Kersztik Togyer
14	Maris Dzurka	30	Iov Paszk	45	Halmacsan Lazar
15	Kotok Sztoia	31	Iov Mark	46	Malyes Vanul
16	Maris Lazar				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 46 de nume: Voda-7; Kotok-6.

83.Satul Șimuș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Koszta Igna	4	Koszta Iuon, senior	6	Damakus Danilla
2	Koszta Paszk	5	Lupan Kirilila	7	Damakus Mihaly
3	Koszta Iuon				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 7 nume: Koszta-4.

84.Satul Valea Mare

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
----------	---------------------	----------	---------------------	----------	---------------------

1	Bakos Mark, judex	8	Krecz Maria	15	Bakos Togyer
2	Bakos Szemdziana	9	Bakos Fruzsza	16	Bakos Lup
3	Krecz Szimul	10	Kiss Flora	17	Bakos Ilie
4	Krecz Krestina	11	Kiss Ancuza	18	Bakos Fruzsza, senior
5	Krecz Dumitru	12	Mardzine Ursz	19	Bakos Szip
6	Krecz Georgie	13	Kiss Katalina	20	Bakos Dsurcs, circulator
7	Lung Petru	14	Kiss Mihajucz		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 20 de nume: Bakos-9; Krecz-5.

85.Satul Văsoaia

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Braicz Petru, judex	10	Hang Angyel	18	Vlaika Marian
2	Szav luon	11	Hulber Oon	19	Dobra Oon
3	Bogdan luon	12	Opra Dan	20	Dobra Georgie
4	Opra Georgie	13	Faur Togyer	21	Tomucz Paszk
5	Opra luon	14	Bonkos Medre	22	Posta Lup
6	Braicz Szav	15	Bonkos Petru	23	Dobra Szav
7	Sztepan Togyer	16	Bonkos Szimeon	24	Posta Mark
8	Sztepan losziph	17	Flore Petru	25	Posta Togyer
9	Braicz Iacob				

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 25 de nume: Bonkos-3; Dobra-3.

86.Satul Voivodeni

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Angya Mihaly	8	Batrîna Iliszie	15	Kornye Toma
2	Kornye Iacob	9	Ternicsan Kretsun	16	Kornye Szimeon
3	Kornye Juon	10	Detyicza Tanacz	17	Batrîna luon
4	Ternicsan Togyer	11	Ternicsan luon	18	Batrîna Gavrilă
5	Batrîna Togyer	12	Ternicsan Onucz	19	Kornye Flore
6	Luka Ion	13	Krissan Nika	20	Kornye Ieremie
7	Kornye Petru	14	Ternicsan Petru		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 20 de nume: Kornye-7; Ternicsan-5; Batrana-4.

87.Satul Zemerzel

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Ankucză Gavrilă, judex	7	Ankucză Flora	13	Toll Luka
2	Dubas Petru	8	Krissan Ilie	14	Toll Petru
3	Toll Kretsun	9	Moiz Theodor	15	Oncsa Togyer

4	Toll Ilona	10	Grujusan Dsurcs	16	Ankucz Ursz
5	Toll Sztepan	11	Grujusan Janos	17	Ankucz Iovan
6	Toll Ianos	12	Ros Oon		

88.Satul Zimbru

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Mihajucz Mikor, judex	11	Poksora Togyer	21	Horga Iszapasz
2	Borle Luka	12	Poksora Ilie	22	Sisa Dsurcs
3	Herlo Togyerasza	13	Poksora Mihaly, adituus	23	Sisa Toda
4	Mocza Barbara	14	Poksora Iuon	24	Zembran Paszkulyasza
5	Mocza Petrasza	15	Horga Adam	25	Grozav Mihaly
6	Biszorka Mihalyasza	16	Mihajucs Lazar	26	Grozav Lup
7	Rusz Petru	17	Lukacs Iuon	27	Grozav Lazar
8	Martyin Iovanyasza	18	Illies Nisztor	28	Grozav Toda
9	Hank Ilie	19	Herlo Petru	29	Grozav Georgye
10	Martyin Janos	20	Horga Flore		

Frecvența numelor de familie înregistrate, din totalul de 29 de nume: Grozav-5; Poksora-4.

4.2. Conscripția plășii Zărand din anul 1766

Conscripția plășii Zărand. Tabel statistic cuprinzând satele plășii în anul 1766

Nr.crt.	Localitatea	Nr. capilor de familie
1	Apateu	136
2	Berechiu	143
3	Iermata Neagră	74
4	Sintea	87
5	Șomoșcheș	72
6	Talpoș	87
7	Vânători	120
8	Zărand	155
9	Zerind (Nagy)	94
10	Zerind (Bell)	35

Sursa: Complexul Muzeal Arad, *Conscripția dicală din anul 1766*, dosar nr. 1588, 1589, 1590, 1591, mss. nenumerați.

Conscripția satelor din plasa Zărand din anul 1766

Nr. crt.	Persoane			Animale în proprietatea localităților existente										Semănături pe teren propriu						Semănături pe teren în arendă				Venituri					Nr. crt.
	lobagi cu casă și pământ	Fil și trați în indivizune	Văduve	Zilieri (fără avut propriu)	Boi de jug	Cal cu căpăstru	Vaci de muls	Vaci sterile	Animale de turmă	Cal de turmă	Oi	Porci	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Zile sapă vie	Birturi	FL.	FL.	Cub. FL.	Morti de rău	Piuari	Stupi de albine	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	1
1	126	61	5	8	242	72	223	19	65	9	128	672	71	33	33	19 ⁴ / ₈	26						20					16	1
2	129	22	6	1	138	36	171	3	42	2	4	263	141 ¹ / ₂	8	8	19 ² / ₈						15							2
3	60	23	1	2	106	49	108	10	80	15	309	112 ¹ / ₄	1	4	5 ⁶ / ₈							40					38	3	
4	81	30	2	3	136	48	106	1	36	3	376	184	151	10	1	8 ³ / ₈	1	2	8			20			150		11	4	
5	61	11	1		77	25	61	3	31	4	33	266	78 ¹ / ₂	1		35	9 ³ / ₈					20					1	5	
6	78	67		9	254	26	193	13	87	7	415	121 ¹ / ₂				16 ⁶ / ₈						10			10		14	6	
7	100	32	2	8	153	41	130	3	45	9	129	147	78 ¹ / ₄	1 ¹ / ₂	3	9 ⁷ / ₈						40	30	100		2	7		
8	128	81	1	5	208	117	246	22	102	16	1010	417	257 ² / ₄	46	85 ³ / ₄	29 ¹ / ₄						80					42	8	
9	91	49		1	189	97	222		94	4	170	243	170 ¹ / ₄	1	62 ¹ / ₄	8						30	20	250		18	9		
10	30	5	1		36	14	29		19	2	34	29				2 ³ / ₈	3	1	8			20	27			2	10		

1.Satul Apateu

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Hornya Togyer, judex	46	Gyogyias Igna	91	Argyelan Pask
2	Homorgan Togyer	47	Groza Neza	92	Csoz luon
3	David Onn	48	Szerb luon	93	Pertan luon
4	Zary Petru	49	Mihok Vaszilie	94	Popa Togyer
5	Blidar Togyer	50	Botas Gavrilla	95	Danilla luon
6	Petrilla Flora	51	Besaraba Gyurgy	96	Danilla Togyer
7	Zahary luon	52	Groza luon	97	Szarakucz Togyer
8	Homoran Igna	53	Baszaraba Mihaly	98	Piros Ursz
9	Blidar luon	54	Avram Flore	99	Petrikela Vidu
10	Bulla Thoma	55	Szasz Togyer	100	Bulla Flore
11	Bagya Gyorgye	56	Sztana Gliga	101	Petrilla Kracsun
12	Bulla Thoma	57	Zacari Kracsun	102	Bulla Thoma
13	Vinarsar luon	58	Zakaria Petru	103	Bulla Nanye
14	Vinarszar Matyei	59	Bagye luon	104	Bulla Petru
15	Torsim Krszta	60	Blidar Mikulicza	105	Bulla Vaszilie
16	Blas Vaszilie	61	Blidar Gavrilla	106	Bulla On
17	Blas Gavrilla	62	Botas Onn	107	Popa Gavrilla
18	Malicza Simeon	63	Botas Ursz	108	Blidar Petru
19	Petrinkar Lup	64	Pantya Gavrilla	109	Valkan Flore
20	Gacsa Stefan	65	Maruczaz Petru	110	Mann Gavrilla
21	Markis Flore	66	Botas Gyurgy	111	Petrekela Blaga
22	Piros Aleza	67	Botas Pask	112	Bulla Martyin
23	Piros Onn	68	Borka Illie	113	Bulla luon
24	Piros Lupp	69	Szentyan Stefan	114	Szerb Mihaly
25	Sztana luon	70	Kadar Gyorgye	115	Szerb luon
26	Tulkan Androha	71	Szarak Illie	116	Man Mikora
27	Bulzan Ursz	72	Gallya Nyika	117	Groza Trippa
28	Ocs Stefan	73	Kadar Flore	118	Pantya Mitru
29	Argyellan Iosip	74	Mihok Flore	119	Blidar Simeon
30	Hornya Gavrilla	75	Mocz Dumitru	120	Rotar Miron
31	Capra Togyer	76	Csordar Marian	121	Cztancs Onn
32	Piros Triff	77	Cziklye Mihaly	122	Petrikele Pask
33	Hornya Mihaly	78	Styop Thoma	123	Bota Mihaly
34	Gubas Togyer	79	Styop Simeon	124	Pertan Georges
35	Panda Mihaly	80	Bota luon	125	Petrilla Ignat
36	Brendusa luon	81	Styop Togyer	126	Zakarie Pask
37	Igrecz luon	82	Brenda Dumitru	127	Bota Lupp
38	Borgyan luon	83	Szarak Kracsun	128	Vosgye Mihaly
39	Petrikas luon	84	Szoke Janos	129	Boka Gytran
40	Hornya Simeon	85	Pertan Illie	130	Honsz lank

41	Miska Togyer	86	Danilla Petru	131	Bondre Flore
42	Szerb luon	87	Grozav Petru	132	Miska Flore
43	Zacharia Toagyer	88	Lupucz Togyer	133	Torsim Kosztyin
44	Avram Lupp	89	Argyelan luon	134	Petrilla Pintye
45	Mundrucz Petru	90	Popa Vaszilie	135	Rusz luon
				136	Borka Togyer

2.Satul Berechiu

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Simion Gyorg, judex	49	Velgucz Mihaj	97	Buzgo Petru
2	Vulturán Petru	50	Muskan Dumitru	98	Triff Gligor
3	Bondor Simeon	51	Hajduk Dumitru	99	Lecz Vaszile
4	Andor Dumitru	52	Druczo Iszpasz	100	Gyurka On
5	Handri Gavrilla	53	Makave Gavrilla	101	Muskan Togyer
6	Koszta Nyikora	54	Botye Toger	102	Muskan Petru
7	Toma Miron	55	Botye Ion	103	Andor Ion
8	Miskan Togyerás	56	Rob Vaszi	104	Bondar Illie
9	Szerb Koszta	57	Popa Nyekssa	105	Bondar Togyer
10	Bondor Marin	58	Popa Toger	106	Muskan On
11	Szerb Toda	59	Popa Marian	107	Kokos Ion
12	Moscaj Vaszilia	60	Szvet Illie	108	Toma Illie
13	Abrudan Szimeon	61	Szvet Paszk	109	Toma On
14	Abrudan Gligor	62	Szvet On	110	Toma Vaszilie
15	Vid Mikula	63	Braná Mihaila	111	Kur Gyorg
16	Vid Miklos	64	Argellan Toma	112	Fosztok Mikula
17	Vid Petru	65	Bacsuj On	113	Marian Markul
18	Vid Mihaj	66	Kogkisa Kosztin	114	Petru Ion
19	Abrudan Blaga	67	Kogkisa Nanyi	115	Hermanj Mihaj
20	Berz Ursz	68	Mlagin Lazar	116	Bokis Petru
21	Berz Lup	69	Matyika Mikora	117	Sztrancz Gyorg
22	Acre Irimie	70	Dragyis Gavrilla	118	Senkucz Flore
23	Kobocsán Flore	71	Dragyis On	119	Petyike On
24	Vlasz Marian	72	Lunkán Dumitru	120	Plastyin On
25	Vlasz Szimeon	73	Dudo Petru	121	Plastyin Petru
26	Vlasz Gyorgye	74	Dudo On	122	Argyellan Alb
27	Vlasz Petru	75	Dudo Mihaj	123	Belye Nyikora
28	Vlasz Toger	76	Dudo Togyer	124	Szluga Koszta
29	Mikula Gavrilla	77	Dragyis Petru	125	Handro Kirilla
30	Hajduk Toder	78	Dragyis Sandor	126	Marian Koszta
31	Bán Flore	79	Dragyis On	127	Topai Igna
32	Begyelan Dumitru	80	Ursz Togyer	128	Matyias Luka
33	Busa Ion	81	Dragyis Illie	129	Ollar Ursz
34	Busa Illie	82	Dragyis Onucz	130	Marian Prekup

35	Vlasz Dumitru	83	Baba Ursz	131	Gyurka Petru
36	Dzegis Toda	84	Gavrilette Ignat	132	Kerlik Mihaj
37	Csosz Gyorgye	85	Gavrilette On	133	Kerlik Kratsun
38	Pantya Pavel	86	Argellan Gavrilla	134	Kerlik Togyer
39	Kubliza Lup	87	Popa Flore	135	Mitran Vaszilie
40	Tuduka Ursz	88	Dragyis Dumitru	136	Topa Ion
41	Tuduka Janos	89	Druczo Ion	137	Baba Atyim
42	Tuduka Onucz	90	Argyellan Mihaj	138	Ollar Gyorgie
43	Ilonka Szimeon	91	Buzgo Luka	139	Baba On
44	Ilonka Gavrilla	92	Plastyin Mihaj	140	Vlasz Gligor
45	Otyis Toger	93	Matyika Ion	141	Gyorgyicza Gyorg
46	Gulyer Mihaj	94	Mikula On	142	Szvet Lazar
47	Kadar Petru	95	Busa Mihaj	143	Popa Petru
48	Szava Krecszun	96	Triff Petru		

3.Satul Iermata Neagră

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Tokai Ferencz, judex	26	Fodor Peter	51	Kovacs Ferencz
2	Asztalos Ferencz	27	Hagli Janos	52	Bone Janos
3	Balas Istvan	28	Berta Istvany	53	Biro Peter
4	Nagy Martony	29	Kapros Mihaly	54	Nagy Istvany
5	Kiss Istvan	30	Timari Martony	55	Paloczi Istvany
6	Vegz Ferencz	31	Bacs Janosne	56	Kapros Gyorgy
7	Psztergas Janos	32	Erdos Mihaly	57	Timari Gyorgy
8	Varga Andras	33	Anti Nagy Istvany	58	Palocsi Matyas
9	Debreczeni Gergely	34	Illes Gyorgy	59	Biro Gaspar
10	Nagy Istvan	35	Dekan Janos	60	Nagy Gyorgy
11	Lengyel Janos	36	Nagy Mihaly	61	Vigh Mihaly
12	Timari Istvan	37	Szilagyi Janos	62	Parlogh Gyorgy
13	Vegz Ferencs	38	Totth Georgy	63	Kajtor Istvany
14	Dioszej Istvany	39	Gombos Ioseff	64	Boros Mihaly
15	Geresinyi Sigmont	40	Dezsi Martony	65	Biro Ferencz
16	Szilagyi Andras	41	Varga Andras	66	Pap Janos
17	Szabo Peter	42	Molnar Istvany	67	Nagy Janos
18	Vados Gergely	43	Marhe Janos	68	Balogh Mihaly
19	Balas Janos	44	Balas Istvany	69	Nagy Peter
20	Lengyel Gyorgy	45	Borocs Istvany	70	Debronsi Ferencz
21	Szabo Andras	46	Szribok Janos	71	Balas Janos
22	Vaida Andras	47	Borsoz Peter	72	Proventus Educili
23	Vaida Mihaly	48	Debraczeni Janos		
24	Sipos Istvany	49	Ordvos Istvany		
25	Nagy Janos	50	Szabo Gyorgy		

4. Satul Sinteia

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Uszk Szimeon, judex	30	Mocz Marian	59	Marustyer Groza
2	Boar Andreika	31	Pusztai Illa On	60	Sunka On
3	Tamas Flore	32	Pusztai Petru	61	Voja Petru
4	Boar Dan	33	Pusztai Gyurka	62	Lulusa Mikulae
5	Marustyer Iovan	34	Butar Ion	63	Zakuj Mark
6	Lulusa Alexa	35	Mikula Mihaj	64	Dragan Samuel
7	Gabor Petru	36	Sztoja Ion	65	Dragan Illica
8	Gaura Danyila	37	Mikula Mikora	66	Buzgan Togyer
9	Baba Ursz	38	Petrisor On	67	Zimbran Lup
10	Luka Mitrucz	39	Petrisor Togyer	68	Mikula Ionucz
11	Luka Mihaj	40	Dekel On	69	Csoba Lazar
12	Dragan Balas	41	Mikula Ion	70	Reul Toma
13	Marustyer Marian	42	Mlagyin Togyer	71	Mlagin Toma
14	Uszka Mihaila	43	Mikula Petru	72	Todiusa Ion
15	Uszka Szim	44	Mikula Gyorgy	73	Butar Ion
16	Argellan Marian	45	Szjarto Flora	74	Teleska Flore
17	Tyipe Togyer	46	Kernacs Vaszilie	75	Szjarto Togyer
18	Gaure Illie	47	Pajtas Ion	76	Gergovan On
19	Sztojka Toma	48	Demian Simeon	77	Butar On
20	Uszka Pask	49	Demian Dumitru	78	Patra
21	Gabor Gavrilla	50	Zaszlo Petru	79	Butincsan Filimon
22	Boar Ion	51	Sikulan Ion	80	Muntian Szim
23	Tomucsa Mark	52	Butar Todor	81	Berar Mikula
24	Tomucsa Iovan	53	Marustyer Mihaj	82	Orbu Petru
25	Tomucsa Gyorgy	54	Rusz Mikula	83	Szerak Onyicza
26	Szigetye Ion	55	Lunga Laza	84	Myikula Toma
27	Lunga Lup	56	Lunga Balas	85	Krecz Iovan
28	Marustyer Luka	57	Uszka Ion	86	Czigany Griga
29	Gergar On	58	Lunga Ursza		

5. Satul Șmoșeș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Rusz Togyer, judex	25	Tyepynar Ion	49	Kaus Gyorg
2	Flonta Vesza	26	Burka Ion	50	Faur On
3	Gyurkucsă Ion	27	Birta Ursz	51	Vigyikan Samuila
4	Argyellan Todor	28	Makavej On	52	Bozaj On
5	Argyellan Szavul	29	Szucs Petru	53	Greku Mihaj
6	Sovar Mikora	30	Gabu Nika	54	Brendusa Ion

7	Szelezan Toma	31	Gab Toma	55	Sovar Togyer
8	Popa Petru	32	Szaz Kirika	56	Sinka Flore
9	Szirbucz Toma	33	Terkesz Toma	57	Flonta Gavrilla
10	Bencse Dumitru	34	Marcsim Dumitru	58	Sinka Gavrilla
11	Szirbucz Mihaj	35	Popa Dumitru	59	Palinkar Toma
12	Bencze Gyurka	36	Popa Vaszie	60	Kaus Danyila
13	Csora Togyer	37	Csosz Togyer	61	Herveki Ion
14	Csora On	38	Faur Szimeon	62	Pitas Barbora
15	Berar On	39	Faur Petru	63	Pitas Atyim
16	Szucsigan Petru	40	Faur Togyer	64	Mircu Mihaj
17	Szelezan Krassun	41	Memetye Gyorg	65	Memetye On
18	Argellan Gavrilla	42	Szaz Blaga	66	Zahari Mihaj, subjudex
19	Flonta Lup	43	Burka Flore	67	Burka Mikula
20	Memetye Luka	44	Szavo Dumitru	68	Andris Onyika
21	Bele Mikora	45	Scrob Pask	69	Birta Mikula
22	Szucs Mihaj	46	Tarcsu Dumitru	70	Birta On
23	Burka Toda	47	Szerb Togyer	71	Tarcsa Macavei
24	Macavaj Togyer	48	Szerb Vesza		

6.Satul Talpoș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Puskas Gavrilla, judex	30	Macskas Mihaj	59	Tynty Mihaj
2	Dorok Petri	31	Macskas On	60	Kopil Toda
3	Kiss Trippon	32	Kupil Szvin	61	Kopil Togyer
4	Bonta Lazar	33	Mocz Togyer	62	Boar Gavrilla
5	Ferencz Monya	34	Rob Philipp	63	Mazsim Gyeran
6	Mocz Lup	35	Rob Mikora	64	Mazsim On
7	Ferencz Petru	36	Bungar Togyer	65	Matyucs Illie
8	Tripon Mitru	37	Rusz Pavel	66	Szocsu Mihaj
9	Kissu Flora	38	Prucup On	67	Demian Nisztor
10	Czuzinik Gyurka	39	Balus Mihaly	68	Bonta Szimeon
11	Puskas Aleza	40	Balus Gavrilla	69	Florucza Petru
12	Sztrin Mihaly	41	Tekerle Gyorg	70	Florucza On
13	Gyurkucz On	42	Tekerle Paszk	71	Csic Pask
14	Mocz Gavrilla	43	Nyegrucz Petru	72	Csokan Mikula
15	Ferencz Illie	44	Balus Flore	73	Bonta Togyer
16	Bertyik Mikora	45	Tuducz Flore	74	Boldor Damian
17	Toma Petru	46	Straza On	75	Boldor Gavrilla
18	Ferencz Pask	47	Szelecsan Mikora	76	Seres Petki
19	Miklo Laszlo	48	Szelecsan Vaszie	77	Matye Togyer
20	Rusz On	49	Brasa On	78	Petrus Ion

21	Bertye Simma	50	Opre On	79	Szilagi Andras
22	Ferencs Vesza	51	Damian Luka	80	Halabrus Irimie
23	Rob Togyer	52	Olesan Gyurka	81	Blas Toma
24	Csefan Kretsun	53	Kopil Flore	82	Brazsa Ursz
25	Ferencz Iliszie	54	Tynty Lupp	83	Burta Togyer
26	Ferencz Flora	55	Rob Illie	84	Puskas Gyorg
27	Csora Ion	56	Szelezan Pask	85	Damian Dumitru
28	Csora Stefan	57	Szenka Ursz	86	Rob Toda
29	Bunta Vaszilie	58	Lukucz Prukup	87	Mocz Mihaly, adituus

7.Satul Vânători

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Szilagi Gyorgy, judex	41	Lada Janos	81	Antyim Kristyan
2	Tolnai Martony	42	Kaskoto Andras	82	Hass Peter
3	Tolnai Janos	43	Sas Gyorgy	83	Pap Janos
4	Nagy Mihaly	44	Sarkadi Balint	84	Fitora Gabor
5	Simon Janos	45	Bartha Mihaly	85	Orosz Matyas
6	Toth Janos	46	Gyuri Istvany	86	Birta Illes
7	Fodor Istvany	47	Bekas Mihaly	87	Paal Janosne
8	Kukui Miklos	48	Kiss Balint	88	Paal Mihaly
9	Szalacsi Janos	49	Miteli Istvany	89	Kassucz Janos
10	Kovacs Gyorgy	50	Miklo Janos	90	Kassucz Flora
11	Bondar Istvany	51	Borsi Istvany	91	Kassucz Vaszilie
12	Szucs Janos	52	Csaplar Laczi	92	Hodra Filep
13	Kelemen Mihaly	53	Nagy Istvany	93	Atyim Gligore
14	Simon Peter	54	Toth Istvany	94	Atyim Janos
15	Voros Gyorgy	55	Bordas Gyorgy	95	Atyim Stefan
16	Voros Janos	56	Gyorgy Peti	96	Csermo Szavul
17	Albert Mihaly	57	Bondar Ferencz	97	Atyim Demeter
18	Sasz Janos	58	Toldi Istvany	98	Moldovan Lukacs
19	Szilagi Andras	59	Hajdu Mihaly	99	Labancz Janos
20	Kocsis Ferencz	60	Szabo Laszlo	100	Labancz Stefan
21	Vekas Istvany	61	Hajdu Andras	101	Bonta Sandre
22	Kocsis Andras	62	Pap Mihaly	102	Gyulan Szavul
23	Szabo Iakob	63	Csak Gyorgy	103	Gyulan Togyer
24	Simon Gyorgy	64	Kovacs Andras	104	Roman Iosip
25	Meteles Peter	65	Sipos Janos	105	Pincze Gabor
26	Bartha Istvany	66	Barna Mihaly	106	Marnikas Peter
27	Csak Andras	67	Szasz Istvany	107	Hass Kracsun
28	Bondar Ferencz	68	Siga Mihaly	108	Pincze Mikula
29	Mikhi Pista	69	Szoka Istvany	109	Kakas Gabor
30	Simony Istvany	70	Gyorgy Kovacs	110	Roman Janos

31	Lucacs Gergely	71	Szabo Janos	111	Roman Ioan
32	Bondar Janos	72	Mikli Samu	112	Pedegdi Janos
33	Tolnai Istvany	73	Simon Janos	113	Kapata Gabor
34	Varga Janos	74	Nagy Mihaly	114	Argyelan Simion
35	Kovacs Janos	75	Horvat Gyorgy	115	Gyerman Janos
36	Kovacs Mihaly	76	Miklos Mihaly	116	Kovacs Togyer
37	Kovacs Ferencz	77	Roman Toda	117	Kovacs Thamas
38	Horvath Gyorgy	78	Berta Gabor	118	Hondra Andrei
39	Haidu Gyorgy	79	Morosan Antoni	119	Kiss Martony
40	Mathe Istvany	80	Kassucz Peter	120	Proventus

8. Satul Zărand

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Barna Iosip, judex	53	Szerb Ioan	105	Tokoi Gyurka
2	Krizsan Illia	54	Szerb Lila	106	Hansz Gavrilla
3	Styop Dumitru	55	Lakatus Andras	107	Borle Flore
4	Krizsan Togyer	56	Szankrally Simu	108	Szava Ioan
5	Balavan Togyer	57	Ollar Thomucza	109	Berar Mikula
6	Bogdan Gyurgy	58	Szekeres Vaszi	110	Lazarucz Togyer
7	Mocz Iona	59	Krizsan Mitru	111	Lazar Iosip
8	Gogye Vaszilia	60	Mocz Irimie	112	Trokar Ioan
9	Argyelan Gligor	61	Krissan Stepan	113	Trokar Gyorgye
10	Bogdan Petru	62	Gogya Gyorgye	114	Stepan Onn
11	Czucza Ioan	63	Dudan Simeon	115	Ollar Lupp
12	Halmagyan Ioan	64	Gavrilla Gabor	116	Sirian Mikula
13	Halmagyan Bussa	65	Trokar Luka	117	Motorka Ursz
14	Triff Togyer	66	Gligor Gyurcs	118	Csonka Zacharie
15	Farkas Illie	67	Bolco Marian	119	Stepan Petru
16	Dobos Koszta	68	Ranka Petru	120	Stepan Igna
17	Varga Opre	69	Triff Onn	121	Orga Gyorgye
18	Barna Petru	70	Koszta Todor	122	Argyelan Simeon
19	Selegyan Thoma	71	Puja Dann	123	Motorka Marian
20	Drilla Petru	72	Krisan Thoma	124	Csulla Togyer
21	Ranka Gyorgye	73	Ranka Vaszilie	125	Zaha Mihaly
22	Iacob Onn	74	Csutar Gyorgye	126	Argyelan Krszta
23	Szinityan Konstandin	75	Koszta Juon	127	Tamas Ursz
24	Argyelan Kostan	76	Deak Peti	128	Batrina Todor
25	Selec Mihaly	77	Deak Thoma	129	Lukacs Konstandin
26	Szarka Petru	78	Czizmas Ignat	130	Kurta Szim
27	Szinityan Togyer	79	Deak Togyer	131	Tokoj Marie
28	Bogdan Flore	80	Berans Miklos	132	Kurta Petru
29	Doferiser Luka	81	Ollar Ursz	133	Dehelany Mihaly

30	Grbovan Kracsun	82	Fletter On	134	Argyelan Onn
31	Dofrisar Toma	83	Fejs Simeon	135	Monucza Blas
32	Argyelan Matyas	84	Csizmas Angel	136	Monucza luon
33	Grbovan Petru	85	Deak luon	137	Szinityan Philip
34	Bessenar Irimie	86	Diak Gyorgye	138	Lukacs Mihucza
35	Varga Gyorgye	87	Sott Onn	139	Rusz Thoma
36	Orga Dumitru	88	Daskar Petru	140	Lukacs Togyer
37	Orga Iszaila	89	Daskar Mitru	141	Pecskan Petru
38	Popa Petru	90	Iova Illie	142	Lukacs Gyorgye
39	Moldovan Iosip	91	Styop Andrejka	143	Lukacs Popa
40	Gogiya Szetjon	92	Dudan Togyer	144	Kosztza Graecu
41	Iacob Szav	93	Grada Togyer	145	Kusta Koszta
42	Balaban Toda	94	Toducza Gallea	146	Lukacs Dumitru
43	Balaban Dumitru	95	Styop Irimie	147	Thamas Mihucza
44	Popa Kracsun	96	Borle Iovan	148	Lukacs luon
45	Lukucza Flore	97	Mihucz luon	149	Bogdan Gyorgye
46	Szinityan Filimon	98	Gyulan Onn	150	Salfira Matyis
47	Borka Vaszilie	99	Mitrucza Thoma	151	Mikorucza Togyer
48	Dragan Gyorgye	100	Gyena Togyer	152	Czizmas Gyurcs
49	Nyika Greku	101	Tulnicser Dumitru	153	Proventus Molaie
50	Argyelan Iosip	102	Hancz Vaszilika	154	Proventus Educili
51	Krisan Petru	103	Philimon Lup		
52	Popa Irimie	104	Tokoi Szimeon		

9.Satul Zerind (Nagy)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Kertasi Ferencz	33	Magasi Mihaly	65	Polgar Mojses
2	Szekely Andras	34	Tiba Marton	66	Boros Gyorg
3	Bojtor Dornicsa	35	Czosz Istvan	67	Boros Peter
4	Sas Ferencz	36	Kerecseny Istvan	68	Szabo Andras
5	Szabo Andras	37	Magasi Janos	69	Kelemen Janos
6	Szilagi Ferencz	38	Matyas Mihaly	70	Meszaros Pap
7	Kasai Ferencz	39	Csamady Istvan	71	Szaz Mihaly
8	Sas Mihaly	40	Tordaj Andras	72	Farkas Ferencz
9	Szabo Petru	41	Goz Mihaly	73	Zimbran Mihaly
10	Acs Gyorg	42	Szakacs Gyorgy	74	Molnar Janos
11	Gal Istvan	43	Farkas Markoy	75	Hotarius Janos
12	Simon Pal	44	Simandi Istvan	76	Timar Andras
13	Toth Janos	45	Szalmasi Miklos	77	Szekely Istvany
14	David Ferencz	46	Takaj Istvan	78	Hamza Laszlo
15	Vincz Istvan	47	Kasza Ianos	79	Kovacs Pal
16	Balog Janos	48	Tot Janos	80	Kern Istvan

17	Szilgi Istvan	49	Kern Istvan	81	Ambrus Istvan
18	Farkas Janos	50	Vig Andras	82	Nagy Mihaly
19	Kiss Andras	51	Pap Marku	83	Szilagyi Pal
20	Hidyed Janos	52	Szilagyi Janos	84	Toros Gyorg
21	Sandre Mihaly	53	Tot Mihaly	85	Tot Gyorg
22	Papp Ferencz	54	Higyed Ferencz	86	Szabo Mihaly
23	Vig Andras	55	Hevesi Janos	87	Szabo Janos
24	Kiss Mihaly	56	Berany Mihaly	88	Haz Ferencs
25	Ambrus Marton	57	Szollosy Gyorg	89	Meszaros Janos
26	Csamandi Andras	58	David Pal	90	Szanyzlo Mihaly
27	Must Mihaly	59	Acs Gyorg	91	Haz Paal
28	Kovacs Mihaly	60	Sas Andras	92	Keresztes Istvan
29	Hidyed Istvan	61	Adorian Andras	93	Csosz Martin
30	Farkas Janos	62	Gellan Andras	94	Provendtus Matias
31	Tiba Mihaj	63	Gaal Janos		
32	Bodnar Janos	64	Gaal Andras		

10.Satul Zerind (Bell)

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1	Suto Mihaly	13	Lajos Andras	25	Boldiszar Balint
2	Nagy Paal	14	Boldizsar Mihaly	26	Tokai Mihaly
3	Pap Istvan	15	Gall Istvany	27	Varga Mihaly
4	Varga Ferencz	16	Illes Istvany	28	Mocsz Istvany
5	Ranacs Istvan	17	Furi Janos	29	Albert Mihaly
6	Nagy Mihay	18	Kovacs Mihaly	30	Albert Istvany
7	Kovacs Istvany	19	Puskas Andras	31	Nagy Mihaly
8	Molnar Gyorgy	20	Kovacs Janos	32	Fabian Istvany
9	Pap Istvany	21	Kovacs Gyorgy	33	Torok Janos
10	Fabian Mihaly	22	Varga Andras	34	Olah Gabor
11	Toth Martony	23	Szahmar Istvany	35	Borbely Georgy
12	Kelemen Gaspar	24	Iuhasz Istvany		

5.Conscripția iosefină din anul 1787

Processus Jenoviensis

Processus Vilagosensis

Processus Zaradiensis

La ordinul împăratului Iosif II, în anii 1784-1786, administrația habsburgică a realizat primul recensământ modern, cunoscut și sub numele de conscripția iosefină, ale cărui manuscrise originale se află la Arhivele din Viena.

Conscripția iosefină a fost întocmită cu scop cadastral și fiscal, vizând stabilirea și încasarea impozitelor și constituind, pentru istoriografia românească, o sursă de informații demografice și economice referitoare la populația din Transilvania.

Lucrările conscripției au început în anul 1769, cu ridicări topografice pentru toate localitățile existente în Transilvania, realizându-se hărți cadastrale militare, în care erau trecute toate așezările umane, de la orașe și sate, până la cele mai mici cătune (praedium).

Cu rezultatele topografice ale măsurătorilor din teren, concretizate în hărți topografice, s-a trecut la întocmirea fișelor fiscale pentru toate localitățile. Fișele cuprindeau numărul de case (familii) pentru fiecare așezare, prin evidențierea capilor de familie din localitatea respectivă, astfel fiind stabilită baza de impozitare. După datele conscripției, care arată limba vorbită și religia, se pot deduce naționalitatea locuitorilor și confesiunea. În general, informațiile furnizate de conscripție constituie un tablou general al vieții satelor transilvănene (și zărandene) de la sfârșitul sec. al XVIII-lea.

Documentele conscripției (hărțile militare, actele fiscale și dicționarul localităților) constituie o sursă de informații cartografice, statistice și istorice care reflectă componența demografică a Principatului Transilvaniei, gruparea și distribuția în teren a localităților, fiind un document de atestare a continuității românismului în Transilvania.

Conscripția lui Iosif II a identificat toate localitățile Transilvaniei, indiferent de mărimea lor precum și numărul locuitorilor acestora, pe sexe și vârste, oferind și o bază informațională pentru recrutările de militari necesare confruntărilor în care erau angrenate forțele militare ale administrației austriece.

Principatul Transilvaniei era încadrat în sistemul economic și militar al Imperiului Habsburgic cu surse de venituri prin impozite și rechiziții, oferind baza de recrutare pentru armata imperială, fiecare sat având obligația să trimită un număr de recruți pentru oastea imperială.

Deși este considerat un recensământ modern, comparativ cu conscripțiile anterioare, prin meticulozitatea funcționarilor austrieci și scopul urmărit și mărturisit de reprezentanții administrației, recensământul iosefin are și el minusurile sale, generate de cauzele din teren ale întocmirii lui.

Urmărind starea materială a populației în scopul impozitării iar populația cunoscând acest lucru, din conscripții nu rezultă întotdeauna realitatea social-economică. Studiind atent conscripțiile, ajungem la concluzia că românii erau mai puțini și mai săraci decât au fost în realitate, din cauza sustragerilor de la recensare.

Sustragerea de la înregistrarea reală a datelor recensate era un obicei frecvent al populației impozitate, mai ales că administrațiile care executau conscripțiile erau considerate de populație străine intereselor comunitare și cu scopuri de exploatare.

Deși are părți ce nu reflectă realitatea integrală din teren a vremilor de întocmire, datele conscripției sunt singurele documente istorice scrise pentru Transilvania sfârșitului de secol XVIII. Conscripția iosefină a avut loc în perioada când statul habsburgic a intervenit direct în problemele așezărilor umane răsfirate ale Transilvaniei și implicit ale Zărandului. Așezările de tip răsfirat au obligat administrația la măsuri de concentrare a așezărilor rurale. Aceste măsuri au fost urmările directe ale răscoalei lui Horea și a tendințelor de control economic și uman ale stăpânirii asupra satelor și locuitorilor lor. Prin măsurile de restrângere sau lichidare a satelor risipite și răsfirate din Țara Crișurilor, administrația habsburgică urmărea să eficientizeze sistemul fiscal și să țină sub control locuitorii satelor, pentru a preîntâmpina noi revolte ale maselor.

S-a mers până la gândirea unor soluții de distrugere a caselor risipite și concentrarea satelor mici, intenții nematerializate, rămase în stadii de proiecte și

proponeri. Dacă, în urma ordinului dat de Maria Tereza în 1770, în satele de câmpie ale Banatului și ale Partiumului sistematizarea și contragerea au dat uneori rezultate, în părțile deluroase și muntoase ale Zărandului ordinul a rămas doar pe hârtie. Satul sistematizat, cu străzi drepte, intersectate perpendicular de alte străzi, cu gospodării simetrice și case construite la stradă au schimbat aspectul unor așezări bănățene și din câmpia arădeană, dar satele de munte au rămas ca în vechime, fără străzi drepte, fără drumuri amenajate, cu gospodării răspândite pe văi și în poiene, în locurile unde localnicii aveau pământuri.

Ideea sistematizării și concentrării cătunelor și satelor aparținând împărătesei Maria Tereza a fost preluată și de Gheorghe Gheorghiu-Dej și de Nicolae Ceaușescu, dar, aproximativ, cu aceleași rezultate. Unde împărăteasa Maria Tereza n-a reușit sistematizarea, n-au reușit nici cei doi lideri comuniști colectivizarea și sistematizarea satelor.

Satele zărandene de munte și de deal, risipite pe teritorii întinse, nu s-au bucurat de binefacerile sistematizării tereziene și ale colectivizării și sistematizării comuniste.

Unde n-a reușit împărăteasa, n-a reușit nici dictatorul, zărandenii și, în general, oamenii muntelui acceptând condițiile mai grele de viață în libertate, în locurile lăsate de strămoși, nefiind de acord cu o viață controlată, în așezări sistematizate, cu un habitat forțat, lipsit de condițiile naturale în care a funcționat de veacuri economia gospodăriei țărănești.

Redăm mai jos tabelele conscripției iosefine din 1787, așa precum a redactat-o N.M. Popp.

Processus Jenoviensis

Nr.crt.	Localitatea	Nr. de case	Limba vorbită	Religia
1	Alamas	124	valachica	graeci ritus
2	Algyesty	90	valachica	graeci ritus
3	Apatelelek	164	slavonicha	aug.+gr.
4	Berendia	39	valachica	graeci ritus
5	Balyelle	10	valachica	graeci ritus
6	Brusturesty	11	valachica	graeci ritus
7	Bogyesty	74	valachica	graeci ritus
8	Bonczesty	134	valachica	graeci ritus
9	Bucsava	8	valachica	graeci ritus
10	Buttyinn	314	valachica	graeci ritus
11	Beza	168	valachica	graeci ritus
12	Barda	55	valachica	graeci ritus
13	Bohany	75	valachica	graeci ritus
14	Bogszeg	42	valachica	graeci ritus
15	Also Csil	84	valachica	graeci ritus
16	Felso Csil	64	valachica	graeci ritus
17	Csigerell	133	valachica	graeci ritus
18	Csoresty	25	valachica	graeci ritus
19	Dumbiavicza	70	valachica	graeci ritus
20	Diecs	116	valachica	graeci ritus

21	Dulcselle	20	valachica	graeci ritus
22	Doncsen	54	valachica	graeci ritus
23	Deskna	160	valachica	graeci ritus
24	Fenyés	68	valachica	graeci ritus
25	Ferice	21	valachica	graeci ritus
26	Govosdia	71	valachica	graeci ritus
27	Gurahonc	62	valachica	graeci ritus
28	Gross	37	valachica	graeci ritus
29	Gurba	133	valachica	graeci ritus
30	Holt (Pescari)	31	valachica	graeci ritus
31	Honcicsor	70	valachica	graeci ritus
32	Hodos	82	valachica	graeci ritus
33	Jarkos	25	valachica	graeci ritus
34	Jarkosto	44	valachica	graeci ritus
35	Ignesty	50	valachica	graeci ritus
36	Joszas	55	valachica	graeci ritus
37	Joszasel	74	valachica	graeci ritus
38	Boros Jenő Ducis	353	valachica	catholicae
39	Boros Jenő Peterffi	?	valachica	graeci ritus
40	Kocsoba	12	valachica	graeci ritus
41	Kakaro	28	valachica	graeci ritus
42	Kavna	53	valachica	graeci ritus
43	Kontrato	66	valachica	graeci ritus
44	Kujed	194	valachica	graeci ritus
45	Kertes	78	valachica	graeci ritus
46	Kiszindia	272	valachica	graeci ritus
47	Also Krokna	79	valachica	graeci ritus
48	Felso Krokna	105	valachica	graeci ritus
49	Lunka	55	valachica	graeci ritus
50	Lugozo	51	valachica	graeci ritus
51	Laz	92	valachica	graeci ritus
52	Felso Menes	84	valachica	graeci ritus
53	Kreszta Menes	45	valachica	graeci ritus
54	Mezes (Pescari)	56	valachica	graeci ritus
55	Musztesty	24	valachica	graeci ritus
56	Madrizesty	82	valachica	graeci ritus
57	Minyad	37	valachica	graeci ritus
58	Monyasza	65	valachica	cath.+g.ritus
59	Monyoro	77	valachica	graeci ritus
60	Nyagra	64	valachica	graeci ritus
61	Nadalbesty	42	valachica	graeci ritus
62	Pless	78	valachica	graeci ritus
63	Plop	42	valachica	graeci ritus
64	Prezesty	47	valachica	graeci ritus

65	Revetys	92	valachica	graeci ritus
66	Rossia	71	valachica	graeci ritus
67	Repszeg	102	valachica	graeci ritus
68	Ravna	77	valachica	graeci ritus
69	Boros Szebes	210	hungarica	helv+g.ritus
70	Szerb	40	valachica	graeci ritus
71	Szaturó	59	valachica	graeci ritus
72	Szakacs	97	valachica	graeci ritus
73	Szuszan	97	valachica	graeci ritus
74	Szeleskan	60	valachica	graeci ritus
75	Szlatyina	72	valachica	graeci ritus
76	Silingyia	268	valachica	graeci ritus
77	Szikulla	97	valachica	graeci ritus
78	Valleamare	40	valachica	graeci ritus
79	Veszója	49	valachica	graeci ritus
80	Vajvogyen	40	valachica	graeci ritus
81	Zemerzell	39	valachica	graeci ritus
82	Zimbru	57	valachica	graeci ritus
83	Zoldes	81	valachica	graeci ritus

Notă: valachica=limbaromână.; slavonicha=limba slovacă; germanica=limba germană; hungarica=limba maghiară; graeci ritus=ortodocși; catholicae=catolici; helveticae=reformați

Processus Vilagosensis

Nr.crt.	Localitatea	Nr. de case	Limba vorbită	Religia
1	Aranyagh	118	valachica	graeci ritus
2	Agriș	218	valachica	graeci ritus
3	Almas	39	valachica	graeci ritus
4	Uj Sz. Anna	361	germanica	catholicae
5	O.Sz. Anna	189	valachica	graeci ritus
6	Dud	131	valachica	graeci ritus
7	Draucz	187	valachica	graeci ritus
8	Galsa	316	valachica	graeci ritus
9	Gyarmatha	67	valachica	graeci ritus
10	Kurvaker	142	valachica	graeci ritus
11	Kerek	199	valachica	graeci ritus
12	Kurtics	330	valachica	graeci ritus
13	Sz. Martony	141	germanica	catholicae
14	Moroda	99	valachica	graeci ritus
15	Magyarh	255	valachica	graeci ritus
16	Muszka	147	valachica	graeci ritus
17	Mascsa	236	valachica	graeci ritus
18	Nadas	283	valachica	graeci ritus
19	Pankota	238	valachica	graeci ritus
20	Szollos	136	valachica	graeci ritus
21	Simand	540	valachica	graeci ritus

22	Taucz	282	valachica	graeci ritus
23	Ternova	217	valachica	raeci ritus
24	Fazakas Varsand	145	valachica	cath.+g.r.
25	Vilagos	719	valachica	graeci ritus
26	Uj Pankota	50	valachica	graeci ritus

Procesus Zaradiensis

Nr.crt.	Localitatea	Nr. de case	Limba vorbită	Religia
1	Apathi	224	hungarica	helveticae
2	Agya	148	hungarica	helveticae
3	Barakony	180	valachica	graeci ritus
4	Csintye	227	valachica	graeci ritus
5	Csermo	199	valachica	graeci ritus
6	Erdohegy	188	valachica	graeci ritus
7	Elek	166	germanica	catholicae
8	Fekete Gyarmath	102	hungarica	helveticae
9	Kis Jenő	210	valachica	graeci ritus
10	Kerellos	181	valachica	graeci ritus
11	Miske	209	valachica	graeci ritus
12	Nadab	218	valachica	graeci ritus
13	Otlaka	332	valachica	graeci ritus
14	Nagy Pell	201	valachica	graeci ritus
15	Szekutvar	394	valachica	graeci ritus
16	Szintye	123	valachica	graeci ritus
17	Siklo	352	valachica	graeci ritus
18	Somos	66	valachica	graeci ritus
19	Somoskeszy	105	valachica	graeci ritus
20	Szintye	215	valachica	graeci ritus
21	Sepross	231	valachica	graeci ritus
22	Talpas	139	valachica	graeci ritus
23	Vadasz	186	hungarica	helveticae
24	Gyula Varsand	228	valachica	graeci ritus
25	Zarand	208	valachica	graeci ritus
26	Bel Zerend	41	hungarica	helveticae
27	Nagy Zerend	161	hungarica	helveticae

Sursa: Nicolae M. Popp, *Crîșana și Maramureșul în Conscripția iosefină*, București, 1947, p.50-53.

Bibliografie

a. Izvoare inedite

Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715*, *Conscriptio 1720*.
Complexul Muzeal Arad, dosar nr.1588, 1589, 1590, 1591, mss. nenumerați.

b. Izvoare edite

Fábián Gábor, *Arad varmegye leírása históriai, geographiai és statistikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835.

Pesty Frigyes, *A magyarországi várispánságok története különösen a XIII. Században*, Budapest, 1882.

Kovach Geza, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005.

Idem, *Materiale statistice arădene din sec. al XVIII-lea și prima jumătate a sec. al XIX-lea*, în *Catedra*, Arad, 1980.

Kozma Pál, *Zaránd-vármegye földirati, statistikai és történeti leírása*, Kolozsvárt, 1848.

Lupei, N. și colaboratorii, *Monografia Colegiului Național „Avram Iancu”*, Brad, 2009.

Mager, Traian, *Ținutul Hălmeagului*, vol.1-3, Arad, 1937.

Idem, *Organizarea românească a județului Zărand în 1861*, în *Hotarul*, nr.1/1936.

Manciulea, Ștefan, *Așezările românești din Ungaria și Transilvania în secolele XIV-XV*, Blaj, 1941.

Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol.2-4, Cluj-Napoca, 1979-1989.

Popp, M.N., *Crișana și Maramureșul în conscripția iosefină*, București, 1947.

Roz, A.; Kovach, G., *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997.

Suciu, Coriolan, *Dicționarul istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.

Cap.III. Documente privind istoria Zărandului

d.1

Zarándi várispánság. (Castrum Zarand.)

Várterületéhez tartozott: Szerhet, Krakó, Alba, Váró, Vári (ez utóbbi ma Békésben.)

A zarándi vár, mely Világosvártól éjszakra, távol a hegyektől, lapályos téren feküdt, hazánk legrégebbi várainak egyike volt. Föltből hányt nagy sánczainak a XIX. század elején még csak kevés nyoma látszott. Ez erősséget a magyarok már előtalálták, és Árpád vezér azt Veleknek egész környékével együtt ajándékozta. E cselekvényről Anonymus (52.§) oly kifejezéssel szól, mely semmikép nem illik azon korra, melynek eseményeit elbeszéli, mondván, hogy Árpád a zarándi ispánságot adá Veleknek (dedit comitatum de Zarand). Lehet azonban, hogy Velek, mint első foglaló magának és nemzetségének tartotta meg azon földet, mely a Névtelen jegyző korában Zaránd vármegyét képezte.

Zaránd vármegye a Szent István által alkotott vármegyék egyike volt. Kiténik ez visszapillantólag IV. Bélla azon 1261. évi leveléből, melylyel az egri püspökség birtokait és jogait megerősíti, és mely azt mondja, hogy Szent István a Zarándmegyében, a Fehér Kőrös mellett fekvő Nevék, vagy Nevej falut, egy malommal, és a kőrösi révjogot az egri püspökségnek adományozta.

A Váradí Regestrum két helyen említi a vármegyét, a mennyiben az a 146. és 165. §-ban. Nőetlen zarándi curialis comesről szól, de ezek egymagok nem jogosítanak a zarándi várispánságot kimutatni. A várispánságról még csak II. András király szól egész biztossággal, egi 1230. évi levelében, tehát még jóval a tatárjárás előtti időben. II. András fiát Bélát küldötte ki arra, hogy a felesleges adományozásokat (perpetuitates) jogosságukra nézve vizsgálja meg; minélfogva Béla herczeg Miklós comestől, Ugrin néhai esztergomi érsek testvérétől, néhány várföldeket visszavett, másokat pedig neki maghagyott. Elvette Miklós comestől többi közt a Zarándmegyében fekvő Alba, Karakó és Szerhet falut, meghagyván neki ugyan ott Váró (az eredeti oklevélben Waroct-nak van irva) és Vári helységet. II. András 1230. évben fiának mindkét irányu intézkedését megerősítette.

Itt ugyan egyenesen nem mondatik, hogy e helységek várföldek voltak, azonban, hogy ezek ilyeneknek tekintendők, magából Béla kir. herczeg feladataból következik, kit apja megbízott a felesleges és haszontalan adományok megvizsgálására, és a várak tulajdonának (jura comitatum) visszahelyezésére. Kitészik továbbá II. András 1232. évi leveléből, melylyel a nevezett Miklósnak többeket azon várföldekből visszaad, melyeket tőle Béla kir. herczeg elvett. Így mondja ezt nevezetesen a Kőrös (Fehér Kőrös ?) mellett fekvő Szerhet nevü földről, melyet a zarándi vár kötelékéből felmentett és mely Varsán, Bata, Bug és Isak földdel volt határos. Szerhet határában volt a várkötelékben levő szolgálmányos halászok hat háztelke, a melyeket a király a várady püspöknek adományozott.

Krakó földének visszaadását is említvén, erről azt mondja, hogy keletről határos Elek faluval; a határvonal innét tovább megy Chomud faluig, mely szintén Krakónak neveztetik, és az Inok nevü földig, melyet szintén Krakónak neveznek. Ma van

Aradmegyében Elek nevű pusztá, Békésmegye szélén, de nem tudjuk, vajon e mellett feküdt-e a három Krakó.

A visszaadott földek közt előfordúl Alba. Ennek határai keletről Kendkut, a többi határföldek Após, Kupa, Baj, Dingonog, Riva, Resuga.

Sem Krakóról, sem Albáról egyenesen nem mondja az okirat, hogy várföldek lettek volna.

A korábban említett Vári, állítólag a Gyula közelébe eső ma Gyula-Vári volna Békésmegyében.

Ennél többet nem tudunk a zarándi várispánságról. IV. Béla király egy 1269. évi levelében említés történik ugyan a zarándi várhoz tartozó Pettrethe és Bezzegd faluról, - de itt hibásan áll Zaránd várának neve, Zala vár helyett, mint azt már kimuttatam. (Lásd a zalai várispánságot).

Későbbi korban Zaránd vára a gyulai vár tartozandósága lett.

Sursa: Pesty Frigyes, A magyarországi várispánságok története különösen a XIII. században, Budapest, 1882, p.572-574.

d.2. Anul 900

*Usubuu et veluc nec non omnis exercitus preceptis domini sui fauentes filiam menumorout celebratis nuntiis acceperunt et filios incolarum in obsides positos secum duxerunt. Et ipsum menumorout in castro byhor dimisserunt. Tunc usubuu et ueluc cum magno honore et gaudio ad ducem arpad reuersi sunt. Dux uero et sui yobagyones obuiam eis processerunt, et filiam menumorout, sicut decet sponsam tanti ducis, honorifice ad ducalem domum duxerunt. Dux uero arpad et omnes sui primates celebrantes nuptias magna fecerunt conuiuia, et fere cottidie comedebant nuptialiter cum diuersis milibus circumiacentium regnorum. Et iuuenes eorum ludebant ante faciem ducis et suorum nobilium. Dux arpad accepto iuramento primatum et militum hungarie, filium suum zultam ducem cum magno honore eleuari fecit. Tunc dux usubunec patri zoloucu pro suo fidelissimo seruicio dedit castrum bezprem cum omnibus appendiciis suis. **Et veluquo dedit comitatum de Zarand** [s.n.]. Et sic ceteris nobilibus honores et loca condonauit. Menumorout post istam causam in secundo anno sine filio mortuus est, et regnum eius totaliter zulte generi suo dimisit in pace. **Post hoc anno dominice incarnationis d. cccc. vii. dux Arpad migravit de hec seculo** [s.n.]. Qui honorifice sepultus est supra caput unius parui fluminis qui descendit per alueum lapideum in ciuitatem atthile regis. Vbi etiam post conuersionem Hungarorum edificata est ecclesia que uocatur alba sub honore beate Marie virginis.*

Usubuu și Velec, precum și întreaga lor oștire, favorizați de sfaturile lor, au acceptat pe fata lui Menu Morout după ce au sărbătorit nunta și au dus cu sine pe fiii locuitorilor dați ca ostateci. Și pe însuși Menu Morout l-au lăsat în fortăreața Byhor. Atunci Usubuu și Velec s-au întors la ducele Arpad cu mare onoare și bucurie, iar ducele Arpad și iobagii săi le-au ieșit înainte și au dus pe fiica lui Menu Morout cu mare cinste la casa ducală, după cum se cuvine logodnicii unui duce atât de mare. Iar ducele Arpad și toți frunțașii săi sărbătorind nunta, au făcut un mare ospăț și aproape în fiecare zi mâncau ca la nuntă împreună cu diferiți ostași ai regatelor de prinprejur. Iar tinerii acestora se jucau înaintea feței ducelui și a nobililor săi. Ducele Arpad, după ce a primit jurământul frunțașilor și ostașilor Ungariei, a făcut să fie ridicat fiul său Zulta ca duce, cu mare cinste. Atunci ducele i-a dat lui Usubunek, tatăl lui Zoloucu, pentru serviciul său

foarte credincios, fortăreața Bezprem împreună cu toate accesoriile sale. **Și lui Veluquius i-a dat comitatul de Zarand** [s.n.]. Și astfel a dăruit celorlalți nobili onoruri și locuri. După această situație, Menu Morout a murit în al doilea an fără «a avea un» fiu și a lăsat în pace regatul său în întregime ginerelei său Zulta. **După aceasta, în anul 907 de la încarnarea Domnului, ducele Arpad s-a dus din această viață lumească** [s.n.]. Care a fost îngropat cu cinste mai sus de izvorul unui fluviu mic care coboară printr-o albie de piatră în cetatea regelui Athila. Unde chiar după convertirea religioasă a ungarilor a fost construită o biserică ce se numește Alba, în cinstea fericitei Fecioare Maria.

Sursa: Paul Lazăr Tonciulescu, *Cronica notarului Anonymus. Faptele Ungurilor*, București, 1996, p.98-99.

d.3. Anul 1036

Item Registrum super possessiones Monasterii Sancti Mauricii de Beel in Bakonio sitam, et tributis cum quibus possessionibus dotavit eum Sanctissimus Rex Stephanus in in privilegio manu sua scriptum. [...]

Item Registrum super possessiones monasterii Sancti Mauricii in Bakonio sitam, cum quibus possessionibus dotavit Rex Bela.

Item dedit primo possessionem Zalmad, quam non possidet ecclesia.

Item dedit possessionem Noztup, ibi non possidet plus, nisi tres curias, alii alienati sunt ab eo.

Item in predio Thes dedit terram ad unum aratrum, quam non possidet ecclesia.

Item in predio Zgon dedit terram ad unum aratrum, quam non possidet ecclesia.

Item in predio Zelch dedit terram ad duo aratra, quam non possidet ecclesia.

Item in predio Vindorna dedit terram ad tria aratra, quam non possidet ecclesia.

Item iuxta locum Balatini in Kayar dedit octo conditionales homines, quas non possidet ecclesia, sed fecerunt se esse nobiles.

Item in Vertus dedit terram ad unum aratrum, cum duabus vineis, quam non possidet ecclesia.

Item in possessione Chepel dedit terram ad tria aratra et tres vineas cum vinitoribus, quos non possidet Ecclesia.

Item Kesle, regina divina miseratione, que me volente et Stephano Rege favente Sancto Mauricio contulli in Transsiluanis partibus villam Lapat et villam Ebon et in Matra [Mocrea n.n.] dedi octo vineas cum totidem vinitoribus; dedi etiam Sancto Mauricio Balamadh cum piscinus, terra sufficiente et feneto.

Item dedit etiam unum molendinum sub rupe Wesprimiensi.

Item de istis omnibus supradictum monasterium Sancti Mauricii in Boconio omnino nichil possidet; tamen omnia jura et jus predictum plene et integre habet.

Sursa: Doina, Chiș, *Ineu, itinerar sentimental în imagini și documente*, Arad, 2013, p.11.

d.4. Anul 1169

A. Ch. 1169. *Circiter: Idem Stephanus iura Ecclesiae ac monasterii dexteræ (Szent-Jog) confirmat.*

Post mortem...Regis (Geyzae)...Filii Pauli, scilicet Ieronymus et Cornelius, filii ire, Abbatem de Monasterio (Sz. Jog) expulerunt, Monasterium desolauerunt, et bona

eius diripuerunt; quos Dominus Lucas Episcopus Strigoniensis propterea excommunicauit, et vbique in Regno isto de voluntate Regis Stephani, filii Geyzae, denuntiari fecit. Insuper idem Rex Stephanus sua auctoritate firmavit: quod, si quis huius Ecclesiae libertatem minuere vel infringere conaretur, ab omnipotente Deo, et Sanctissima Dextra feriretur. Ordinavit insuper, quod dictum Monasterium, sub nullius potestate, nisi Regis Hungariae et Archi-Episcopi Strigoniensis constituatur; atque etiam defensionem Fulconis, et Fensuke Comitum commisit; et postea Boleslaum Praepositum Budensem destinavit, ut bona monasterii a vicinis et commetaneis inquireret, metisque consignaret, qui modis omnibus obtemperavit, et in charta Regio sub sigillo posuit. Praefatus autem Praepositus registrauit familias a S. Rege Ladislao eidem traditas. Item decem domos artificum, quatuor domos pellipariorum, duas domos fabrorum, tres cerdonum, duas abluentium, quatuor molendinariorum, et duos Molendinarios, quinque domos Tornatorum, ad faciendum scutellas, portaria, et quaecumque opus tornatile Abbas praeciperet; septem domos pistorum, tres agazonum, quinque cocorum, tres pincernarum, duodecim campanistarum, et duodecim Libertinorum, in propriis equis seruiantium, quatuor domos Cubiculariorum Fratrum, tres domos Braxatorum, item custodes nemorum, Praeterea a Marschaldo Comite mansiones seruorum datae sunt ad simile seruitium. Item ab eodem Rege datum est forum in eadem villa ad coenam fratrum, hoc est: Quod nec ludicem, nec teloniatorem constituere in eo, nec homines novos illuc mittere praesumant, sed omnia ad Abbatem pertineant. Villa Markus data est a Rege Ladislao, cum vndecim domibus libertinorum, cuius villae metas vide in literis Belae Regis; similiter villae datae a Rege Gejza, et plures aliae, scilicet Aqua, Thura, Degust, Keüres, Zakalus, Gyuros, Tamásd, Too, Suur, piscina Saard, Hodos, Viznek, Dud, Seuri, Thorsa, Vduarnuk, Zachy, Zerend, Bekas, Kerys, Setz, Zygethllö, Kezeügye. Nota quod villa Markus data est cum vndecim domibus, Aqua cum quadraginta domibus; Thura cum duodecim mansionibus operariorum; Degust cum septemdecim mansionibus; Keüres cum decem domibus; Zakalus cum quatuor mansionibus, Gyuros cum duabus mansionibus; Tamásd similiter cum duabus; Bas (Bekas) cum sex domibus; Besenyeü Too cum quinque mansionibus; Suur cum duodecim domibus piscatorum, et piscina; Zad Hodos cum duodecim mansionibus; Viznek cum viginti domibus; Dud cum sedecim domibus. In villa Seuri sunt viginti vineae cum novem mansionibus; Thura cum vndecim domibus; Vduarnuk cum triginta mansionibus seruorum; Zachy cum nouem mansionibus; Zerend cum sex mansionibus; Thorsa cum sex domibus lobbagionum; Keüres cum sex mansionibus vinitorum, et duodecim vineis; Zachy cum sex domibus equitum: in Zetz duae mansiones vinitorum cum quatuor vincis; Zigethkut cum sex domibus equitum; in Kesztheltz duae vineae cum vinitoribus; Zigetfeu sex mansiones cum totidem vincis, Kezüge et Danil datae sunt a Marchaldo: Item Augustinus similiter dedit Iray Thukis cum octo mansionibus; praeter haec Petrus dedit duas mansiones seruorum.

Sursa: Fejer Georgius, Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis, vol.VIII/1, Buda, 1831, p.161-163.

După moartea ... regelui <Geza> [Geza al II-lea n.n.]..., fiii lui Paul, adică Ieronim și Corneliu, fiii mâniei, au alungat din mănăstire pe abate, au pustit mănăstirea și au jefuit-o de toate bunurile ei. Drept aceea, domnul Luca episcopul de Strigoniu i-a afurisit și cu voia regelui Ștefan [Ștefan al III-lea n.n.], fiul lui Geza a făcut ca ei să fie

cunoscuți ca afurisiți în tot regatul. Afară de aceasta același rege Ștefan prin putera sa a întărit că, dacă cineva încearcă să știrbească sau să calce libertatea acestei biserici, să fie lovit de atotputernicul Dumnezeu și de prea sfânta Sa dreaptă. A mai poruncit pe deasupra ca numita mănăstire să nu fie pusă sub puterea nimănui altuia decât a regelui Ungariei și a arhiepiscopului de Strigoniu, ba chiar a pus-o sub ocrotirea comiților Fulko și Fensuke. Apoi a însărcinat pe Boleslau prepozitul de Buda să cerceteze la vecinii și megieșii de hotar în privința bunurilor mănăstirii și să le hotărânească prin semne de hotar, lucru pe care el l-a făcut întocmai, <consemnând rezultatul cercetării sale> într-un act pecetluit cu pecetea regelui. Iar susnumitul prepozit a trecut în act familiile ce i-au fost date de către sfântul rege Ladislau. De asemenea, zece case de meseriași, patru case de cojocari, două de fierari, trei de tăbăcari, două de piuari, patru de morari și doi morari, cinci case de strungari ca să facă vase, zăvoare la porți și orice alte lucrări de strungărie pe care le-ar porunci abatele, șapte case de brutari, trei de grăjdari, cinci de bucătari, trei de pivniceri, douăsprezece de clopotari și douăsprezece de libertini care slujesc cu caii lor, patrusprezece case de oameni de casă ai fraților, trei case de berari, tot atâtea de pădurari. De asemenea, de către comitele mareșal au fost date patrusprezece gospodării de slugi pentru o slujbă asemănătoare. De asemenea, de către numitul rege s-a dat în același sat <dreptul de a ține târg> pentru ca din veniturile lui să se acopere cina fraților, ceea ce înseamnă că nu e voie să se trimeată acolo nici judecător, nici vameș, nici oameni noi, ci toate trebuie să țină de abate. Satul Markus a fost dat de regele Ladislau împreună cu unsprezece case de libertini, iar hotarele acestui sat caută-le în actul regelui Bela [Bela al II-lea, 1131-1141 n.n.]. De asemenea <au mai fost> date de regele Geza și alte multe sate precum: Apa [Aqua în textul lat.], Tur (Thura), Degust, Keures, Sacal (Zakalus), Gyuros, Tamasd, Too, Suur, Iazul, Saard, Hodos (Hodis), Viznek, Dud, Seuri, Thorsa, Vduarnuk, Zachy, Zerend, Bekas, Kerys, Setz, Zygethffeo, Kezeugye. Notează că satul Markus a fost dat cu unsprezece case, Apa cu patruzeci de case, Tur cu dousprezece gospodării de lucrători, Degust cu șaptesprezece gospodării, Keures cu zece case, Sacal cu patru gospodării, Gyuros cu două gospodării, Tamasd de asemeni cu două, Bas (Bekas) cu șase case, Besenyeu Too cu cinci gospodării, Suur cu douăsprezece case de pescari și cu un iaz, Zad Hodos cu dousprezece gospodării, Visnek cu douăzeci de case, Dud cu șaisprezece case. În satul Seuri sunt douăzeci de vii cu nouă gospodării, Tur cu unsprezece case, Vduarnuk cu treizeci de gospodării de slugi, Zachy cu nouă gospodării, Zerend cu șase gospodării, Torsa cu șase case de iobagi, Keures cu șase gospodării de vieri și douăsprezece vii, Zachy cu șase case de călărași, în Kesztheltz se află două gospodării de vieri cu patru vii, Zigethcut cu șase case de călărași, în Keszheltz se află două vii cu vieri, Sigetfeu are șase gospodării cu tot atâtea vii. Kesuge și Danil au fost date de mareșal. De asemenea Augustinus a dat Iray Thukis cu opt gospodării. Afară de acestea Petru a mai dat două gospodării de slugi.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XI, XII și XIII, vol. 1 (1075-1250), București, 1951, p.4-6.

d.5. Anul 1199

In nomine Sanctae Trinitatis et individuae Unitatis! Emericus Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramaeque Rex in perpetuum. Quam humani generis miseranda conditio vitae suae brevitatem ad supplicium suae transgressionis divinitus institutam, in facultatem suae cupiditatis consuevit assumere; necesse est humanae

receptoribus instabilem praesentium notitiam, quam vitae brevitatis diu continere non potest, vivacibus literarum notulis ad tempora futurorum extendere. Hac itaque consideratione intenti, indelebili scripturarum testimonio commendare dignum duximus, ut fidelibus nostris, filiis Onth Comitum, Joanni scilicet et Jacobo et Onth patronatum Ecclesiae Sancti Spiritus, Monasterii videlicet Dyenus Comitum, quod super fluvium Crisii juxta Macra situm est, pro elegantioris industriae forma, et sagacis ingenii prosapia, nec non pro conservanda aequitatis peritia, jure haereditario conferremus, et a destructoribus ac disturbatoribus, atque substantias militantium Dei dilapidantibus, et praetium corporis tamquam propria largientibus. Licet cum praefati ejusdem Comitum haeres exstitisset, merito pro tali scelerum suorum examine alienaremus, et aliis pro exsequenda iustitia communi nostrorum Principum substitueremus. Unde a filiis Beche, Luca scilicet et Joanne, et ab aliis consanguineis praenominati Comitum jam dictum Monasterium exemimus, et hoc, ut attestazione ejusdem loci Praepositi, nomine Belus, et omnium fratrum suorum veridica relatione percepimus, talium malorum exactores, exigentibus meritis a suis bonis privavimus. Ut igitur hujus collationis donatio et series praetaxatis filiis Onth Comitum et suis haeredibus, dente invidiae dilacerari cum calumniis falsitatis ex aliqua parte non possit defraudari, hanc paginam in argumentum nostrae donationis intitulatam, sigillo nostro fecimus corroborari. Data per manus Desiderii Aulae reginae Cancellarii et Praepositi de Zeben, anno incarnationis 1199. Ven. Job Strigoniensi Archiepiscopo existente. R. do. Saul Colocensi A. Episcopo. Ugrino Jaurinensi Episcopo; Kalano Quinqueeccles. Episcopo, Joanne Chanadien. Episcopo. Cathapano Agriensi Episcopo; Boleslano Vaciensi Episcopo. Eluino Variensi Episcopo. Kalenda Vesprimiensi Episcopo. Mogh Palatino et Comite Bacsien. Mike, Comite Bichorien. Fulkave Comite Bodrogiensi. Chepano Comite Supruniensi.

Sursa: Fejer Georgius, Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis, vol.2, Buda, 1829, p.373-375.

În numele Sfintei Treimi una și nedespărțită. Emeric, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației și Ramei, deapănarea. Deoarece soarta vrednică de milă a neamului omenesc a obișnuit să ia scurtimea vieții, rânduită de Dumnezeu ca pedeapsă a păcatului, drept prilej pentru împlinirea poftelor sale, este nevoie ca fruntașii vieții omenești să lase viitorului, prin însemnarea mai trainică a scrisului, cunoașterea nestatornică a lucrurilor de față pe care scurtimea vieții nu poate să o păstreze mult timp. Așa dar, îndemnați de acest gând, am socotit vrednic a încredința mărturie nepieritoare a scrierii, că dăm cu drept de moștenire, credincioșilor noștri, fiilor comitelui Onch, adică lui Ioan, Iacob și Onch, dreptul de patronat al bisericii Sfântului Duh, adică al mănăstirii comitelui Dionisie, care este așezată la râul Criș lângă Mocrea pentru felul muncii lor deosebite, pentru noblețea firii lor înțelepte și pentru deprinderea cumpătării ce trebuie păstrată. Și în urma cercetării crimelor celor care stricau, turburau și risipeau averile luptătorilor lui Dumnezeu și prețul sângelui lui Hristos, cheltuindu-le ca pe niște bunuri ale lor, deși era un moștenitor al amintitului comite, le-am luat <patronatul> și l-am dăruit altora pentru a da urmare dreptății, potrivit sfatului tuturor fruntașilor noștri. Drept aceea, am luat numita mănăstire dela fiii lui Beche, adică dela Luca și Ioan și dela alte rude de sânge ale amintitului comite și aceasta am făcut-o după <cele ce> am aflat din spusa și mărturia adevărată a prepozitului numit Belus, al aceluiași loc, precum și din aceea a tuturor confrăților săi. Pe acești făcători de rele i-am lipsit de bunurile lor așa după cum

sunt vrednici potrivit faptelor. Așa dar, ca dăruirea și cuprinsul acestei danii făcute numiților fii ai comitelui Onch și urmașilor lor să nu poată fi sfâșiată de dinții invidiei și să nu poată fi răpită de nimeni prin calomniile minciunii, am făcut ca această scrisoare, dată ca dovadă a daniei noastre, să fie întărită cu pecetea noastră. Dat de mâna lui Desideriu cancelar al curții reginei și prepozit de Sibiu, în anul de la întruparea Domnului o mie o sută nouăzeci și nouă. În timpul venerabilului Iob arhiepiscop de Strigoni, al reverendului Saul arhiepiscop de Calocsa, al lui Ugrin episcop de Vaț, al lui Kalan episcop de Pécs, al lui Ioan episcop de Cenad, al lui Elluin episcop de Oradea, al lui Kalenda episcop de Vesprim; al lui Mogh palatin și comite de Bács, al lui Mike comite de Bihor, al lui Fulko comite de Bodrog, al lui Chepan comite de Sopron.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XI, XII și XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.17-18.

d.6. Anul [circa] 1202-1203

Jobagionum nomina Mopad cum duobus, Petrus Benes cum uno, Orassag cum uno, Peter cum uno. Nomina illorum qui serviunt decano: Amen, Focate cum uno, Cozma, Adrian, Michal, Janos, Tera, Jacob cum fratre, Juna cum uno, demeter cum tribus, Mada cum filio, Herseg, Col, Raselon. Vinitorum nomina: Petur cum uno, Paul cum uno, Gnegsi cum uno, Lesse cum fratre, Seris cum uno, Ton cum uno, Petur cum duobus, Niged, Forcos cum duobus et duobus fratribus. In eadem villa habet ecclesia duodecim vineas. In villa Juvenin vinitorum nomina: Bucud, Egud cum duobus fratribus, Miclous cum uno fratre; in eadem villa sunt tres vinee. In villa Golosa ecclesia habet septem sortes de terra, vinitorum nomina: Soncor cum uno, Johannes cum duobus, Dega cum tribus, Tompa cum filio, Carasim, Suga cum filio, Johannes cum tribus, Seryd, Wssod, Syc cum uno et isti cum aliis silvam habent communem. In eadem villa ecclesia habet decem vineas. Villa ecclesie que dicitur Sencural in orientali parte tenet metas cum villa abbatis de Pankotha in capite montium iuxta paludem usque ad nemus. Deinde vadit versus septemtrionem et ibi incipit habere metam cum populo Derrisi. Deinde cum populo Sancisspiritus (!) et per quasdam reflexiones protenditur usque ad tres metas Zakarie. Deinde usque Buquerq (!) et sic eunde in orientali parte iuxta silvam vadit d Secutelek, deinde ad Faston et sic ad nemus de Bessennyew. Deinde cum populo Agriensi et sic protenditur usque ad montes. In meridionali vero parte habet montes pro meta et sic per montes revertitur ad priorem metam. Vinitorum nomina sunt hec: Nanas cum uno, Tok, Modoros cum duobus, Bendu cum tribus, Jordan cum uno, Buna, Moxad cum uno, Vtled cum uno, Fener cum uno, Gogorz, Simak. Ductorum animalium nomina: Jakobus, Cozma cum uno, Raassasey cum uno, Teca cum duobus, Boson cum tribus. Nomina illorum qui dant mel: Ragud cum duobus, Chennu, Boka cum quatuor, Fonsol cum fratre, Varad cum uno, Otos cum uno, Colont, Rompa cum fratre. Nomina iobagionum: Joachim cum uno, Sebesthien cum duobus, Joannis. Ibi sunt undecim vinee ecclesie. In villa Mghyer (!) ecclesia habet quintam partem de terra, homines qui ibi sunt communem silvam habent cum alliis. Vinitorum nomina: Gima cum uno, Belquer cum uno, Peta, Ehcend, Rec cum duobus, Varou cum fratre, Nemel cum duobus et cum tribus fratribus, Queus cum uno, Scarandi cum uno, Teca cum uno, Rigou cum uno, Jurgu cum duobus, Halales. Artifices sunt hii: Stephan cum uno, Zemper cum tribus fratribus. Eorum qui dant mel nomina sunt: Figud cum uno, Joan. In eadem villa vinee sunt quatuordecim et unus iobagio Ermeecz. Villa Bard habet metas versus occidentem cum villa tavarnicorum que dicitur Bessenyew,

in Soczanon iuxta magnam viam et protenditur usque ad nemus de Bessenyew. Inde vertitur versus septemtrionem et habet metas cum terra Sanctispiritus, iuxta silvam que dicitur Benaberque super ripam Eer et sic protenditur versus orientem et tenet metam cum Johanne filio Coboarcz; deinde ad Homorb, inde ad Eer et ad Mequerec, postea ad Vasaformio et ibi habet metam cum villa Alqueri et sic protenditur versus meridiem et tenet metas cum villa Felquery. Deinde cum terra ecclesie de Batur et sic revertitur ad priorem metam. Iobagionum nomina sunt hec: Becud cum duobus et uno fratre, Simon, Forc cum tribus fratribus, Scemscu cum fratre, Martin cum uno, Mogy, Haland cum uno, Clemens cum duobus, Michadeus, Stephan, Runchy cum duobus, Banis cum fratre, Marcel cum uno et cum uno fratre, Pousa, Carassum, V. cum quinque, Vink cum quinque fratribus, Viadol cum duobus, Bug cum tribus, Fermul cum uno, Peter, Paul, Peter, Mathias cum fratre, Boz cum uno et uno fratre, Marczel, Gervas, Paul magnus cum duobus, Rodus cum duobus fratribus, Jochun cum uno, Pous cum fratre, Orman cum fratre, Qucus, Brisa cm uno, Johannes cum uno, Vid cum tribus, Iniz cum uno, Mandus cum duobus fratribus, Queig, Laczy, bal cum uno, Jog, Sakalon. Nomina illorum qui dant mel sunt hec: Petur cum duobus, Martin cum uno, Mauog vinitor cum duobus, Arden tormator (!) qui annuatim debet ecclesie quinquaginta scutellas et ibi habet ecclesia tres vineas. In villa Felquer ecclesia habet duas sortes et locum ad duas curias. Nomina iobagionum: Mondou cum duobus, Togodou cum duobus, Pousa, Albeus cum duobus, Ambreus cum uno; unusquisque istorum sortem habet cum villanis et si numerus ipsorum creverit, crescunt et sortes. Villa Chwba in occidentali parte habet metam super Crisium et de Crisio protenditur versus septemtrionem usque Sigunafuga, deinde Solumusmezew. Inde ad Hiduste et sic ad Fayg, deinde ad Scumunihoresta, inde vadit ad metas sancti Ladislai, deinde ad viam Bise, inde ad Kertfew, deinde ad Nadoshaczya, inde ad Nadatheleke, deinde ad Hongassa, inde Dabusaere et sic protenditur versus orientem ad Crisium et per Crisium revertitur ad priorem metam, que incipit in occidentali parte. In eadem villa nomina iobagionum; Vilek cum duobus filiis, Momolk cum uno, Vida cum uno, Mogd cum duobus, Beke cum uno, Heimor cum uno, Saul cum duobus, Sconnuk cum uno, Mogris cum uno, Fulcus cum duobus. Illorum nomina qui dicuntur vulgo Sulga: Filupa cum uno, Pousa cum duobus, Vnuca cum uno. Villa Saris in orientali parte habet metam super paludem que dicitur Saris et per paludem protenditur versus occidentem et intrat aliam paludem que dicitur Heulgies et sic protenditur versus septemtrionem et intrat in Fuk et per Fuk vadit ad fluvium qui dicitur Hodos et per Hodos iuxta pontem et molendinum versus orientem protenditur, inde per Hodus iuxta alium pontem intrat in Apakere, deinde in paludem [que] dicitur Holmohugh et sic revertitur ad priorem metam, ubi intrat Holmohwgh in Saris. In eadem villa iobagionum nomina [sunt hec]: Vrunned cum duobus filiis, Nitra cum uno, Thomas, Fila, Modustu cum duobus, Numfy cum uno, Inus cum uno, Justa cum uno. Tavarnicorum nomina: Gusuen cum uno, Esleu cum duobus. Qui vulgo dicuntur Sulga, horum nomina sunt: Serid cum uno, Cepre cum uno, Johannes cum duobus, Totu cum uno, Cibu cum duobus, Cekas cum uno. In alia villa Saris, ubi sunt venatores Byhoriensis castri, ecclesia habet quinque mansiones, scilicet Verbel cum duobus filiis, Eterez cum uno, Tarcand cum uno, Furnod cum duobus, Jakob cum uno. Isti habent terram communem cum villanis eiusdem ville et si numerus eorum augmentatur, debent eis augmentari et sortes. Villa Humorok habet in occidente metas super Crisium cum villa Buken inde ad monticulum qui dicitur Buc, deinde ad Narhod, inde Qrud (!), et sic vertitur ad septemtrionem et habet metam super fossatam et

tendit ad Komlokereku, deinde ad caput fossate et sic versus orientem protenditur et sic habet metam cum villa Adia, inde ad Scily, deinde ad Archiare, inde ad Er, et sic per Er ad tres fossatas, deinde incipit cum villa Jeneu tenere in quatuor locis, inde per parvam fossatam vadit ad Olquereie, deinde per Scet ad parvam fossatam et sic ad Crisium et per Crisium vertitur versus meridiem et transit Crisium et iuxta nemus habet metam cum predio Sbanca et sic usque ad nemus predicti predii Subanca et per viam vertitur versus occidentem ad Crisium et sic ad priorem metam. In eadem villa nomina iobagionum sunt hec: Domit, Ilaris, johannes cum uno filio, Olnus cum tribus, Benus cum duobus, Eliseus, Secad cum duobus, Bok, Pica, Chupa, Vis, Vitalius, Benjamin cum duobus, Vnuca cum tribus, Petur, Gregor, Aranduk cum duobus, Sancir cum uno, Saul, Sela cum uno, Numhiu cum quatuor, Erdeus cum uno, Kilian cum tribus, Tecsa, Boz cum uno, Micus cum uno, Sceulend cum uno, Forcus cum uno, Fulcus cum duobus, Miga, Semen cum duobus, Andre cum tribus, Sotmos, Sopos cum duobus, Solon, Bucdu cum duobus, Hobyeg cum fratre, Vederej, Benedic, Peucec cum uno, Tod, Aranduc, Mikus, Somac. Qui vulgo dicuntur Sulga, horum nomina sunt. Obus cum uno, Jordan cum uno, Ba...iula, Simus, Bosu cum duobus fratribus, Eleus, Magus cum uno, Mica cum tribus, Toca, Vosod cum uno et cum fratre, Micusa cum tribus, Buca, Sceud cum duobus, Sous, Taca, Bedes cum uno, Tolord cum duobus, Forcos, Feit cum uno, Legen cum duobus, Egebes, Ficoc, Bena, Vsum cum tribus, Nela cum uno, Cenes cum tribus, Hedus, Vsod, Juan cum duobus. Curriferorum nomina sunt hec: Isip cum duobus, Horogis cum uno, Puca cum duobus, Fortast cum duobus, Medened cum duobus, Foimed, Sulemer, Saul cum duobus, Cosma cum uno, Benedic cum uno, Odussa cum uno, Voda cum duobus, Som cum uno, Elusa cum uno, Rema, Leseu cum duobus, Vlcos cum uno, Dumon cum uno, Johannes cum uno, Turda cum uno, Acilleus cum tribus, Juad cum quatuor fratribus. Udornicorum nomina sunt: Herceg cum tribus filiis, Vendeg cum uno, Tata cum tribus, Tata. Villa Regnen in orientali parte incipit metas habere cum Byhoriensi castro versus orientem et sic tenet metas usque ad meridiem et ordinalim procedit versus occidentem, postea recte protenditur usque ad metas custodientium portas eiusdem castris et sic vadit ad tres fossatas et sic iungitur meta ecclesie cum meta Phillipi (!) comitis, deinde versus orientem protenditur et est iuxta viam meta illa que dividit metas Oliuery (!) ... revertitur versus meridiem et habet unam metam, cum vertitur versus orientem et protenditur versus meridiem, usque ad locum qui dicitur N...nhig et versus ecclesiam et de ecclesia ad priorem metam revertitur. In eadem villa vinitorum nomina sunt hec: Moc cum quatuor filiis, Peter, Peca, Paul, Bunalci, Vthadi cum tribus, Tenca, Peter, Carthin, Munos cum duobus, Teca, Tecusa, Rada cum quatuor, Zacheus, Zachu, Fortost (!), Rauosti, Paulus cum duobus, And, Bosur, Otmar cum fratre, Lotiba cum duobus, Forcosu, Vros, Cocudi cum uno, Seca, Paul cum tribus, Wassa, Votos, Beques, Ressa cum fratre, Stepan cum uno, Capan, Bulsu, Nuqucz, Samudi, Sentu, Petur. Aratorum nomina hec: Paul cum uno filio, Nicolaus cum duobus. Nomina iobagionum sunt hec: Dersi cum uno, Bolosu cum uno, Fiza cum duobus, Petur, Petus Borsa, Nepedi cum duobus, Sanctus, Forcossi, Senta cum duobus, Solassi cum duobus, Cosma, Ihoa(n), Obridi, Leta cum uno, Karachin, Saul, Chessuga, Mossa cum trius, Fichur, Petessa, Kasudi cum uno, Veca, Queissi cum uno, Ta..., Tecu(?) ...Villa Bodol metam incipit habere in portu Bodol et tendit usque ad villam Bwaz et inde iuxta villam vadit et protenditur in campum(?) et sic usque ad montem qui vocatur Pudas, inde protenditur prope villam Bissena(m), et inde ad montem Cisu vadit ad montem qui dicitur Orox et de monte Orox per medium

stagnum procedit ad caput Orox et ibi est terminus mete de villa Gemar. Inde usque ad orientem protenditur et inter duas fossatas habet metam, postea reflectitur versus meridiem et per geminos montes protenditur, et est una meta que dicitur Coppo, inde vadit altiorem montem et sic protenditur ad montem qui vocatur Zeleus, postea ad montem qui est iuxta fossatam, recte ad metam unam et sic protenditur usque ad metam de villa que vocatur Begey postea ad metam unam que est propre sepulcrum cuiusdam hominis et est ibi terminus de villa Burbu et inde vertitur ad eandem fossatam et per fossatam descendit usque ad aquam Bodol et de fossata illa transit aquam Bodol, et ultra Bodol est insula que per circuitum vadit usque predictum portum. Jobagionum nomina sunt: Olodar cum tribus filiis, Teta, Pous, Petrus cum uno filio, Jarsen, Becons, Bodon, Baga, Petons, Sompos, Stephanus cum duobus, Michael cum uno, Otons cum uno, Fortasius(!) cum duobus, Kelye, Pentek, Stesus, Senus. Nomina udornicorum hec sunt: Morust cum duobus filiis, Tetus, Latamas, Agus cum quatuor, ex quibus Boda cum tribus filiis, Bodos, Orod, Bodamer cum duobus, Casarait cum uno, Pota, Kata cum uno, Cega cum duobus. Villa Kemey qui alio nomine nuncupatur Ellen, habet metam iuxta aquam Kengel et tenet metam cum filiis comit(is)....

Sursa: Szentpétery Imre, *Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica*, vol.1, Budapest, 1923, p.62-66; Idem, *Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke*, vol.1 (1001-1270), Budapest, 1923, p.61-66.

[Din actul de danie al lui Emeric al Ungariei către Biserica Sfântul Martin din Arad]:

Numele iobagilor <de pe moștile bisericii din Arad>: Mopad cu doi, Petru, Benes cu unu, Orassag cu unu, Petru cu unu. Numele acelor care slujesc decanului: Amen, Focate cu unu, Cozma, Adrian, Michael, Janos, Tersa, Iacob cu fratele, Juna cu unu, Demeter cu trei, Mada cu fiul, Herseg, Col, Raselon. Numele vierilor: Petur cu unu, Paul cu unu, Gnegsi cu unu, Lesse cu fratele, Seris cu unu, Ton cu unu, Petur cu doi, Niged, Forcos cu doi și cu doi frați. În același sat biserica are douăsprezece vii.

Numele vierilor din satul Juvenin: Bucud, Egud cu doi frați, Miclous cu un frate. În același sat sunt trei vii.

În satul Galșa biserica are șapte sorți de pământ, numele vierilor: Soncor cu unu, Iohannes cu doi, Dega cu trei, Tompa cu fiul, Carasim, Suga cu fiul, Iohannes cu trei, Seryd, Wssod, Syc cu unu și aceștia au pădurea în comun cu alții. În același sat biserica are zece vii.

Satul bisericii care se cheamă Sencural în partea de răsărit are hotar cu satul abatelui de Pâncota dela capătul munților, lângă baltă până la pădure. Apoi merge spre miazănoapte și acolo începe să aibă hotar cu oamenii lui Derris. Pe urmă cu oamenii <mânăstirii> Sfântului Duh și făcând câteva ocoluri se îndreaptă până la cele trei hotare ale lui Zakarie. De aici până la Beuquerq și mergând în chipul acesta în partea de răsărit lângă pădure se duce la Secutelek apoi la Faston și astfel la pădurea din Bessenew, iar prin pădure se îndreaptă până la satul aceluiași Bessenew. Apoi hotarul se mărginește cu oamenii din Agria și astfel se întinde până la munți. Iar în partea de miazăzi are drept hotar muntele și astfel prin munți se întoarce la întâiul hotar. Numele vierilor sunt acestea: Nanas cu unu, Tok, Modoros cu doi, Bendu cu trei, Jardan cu unu, Buna, Moxad cu unu, Vtled cu unu, Fener cu unu, Gogorz, Simak. Numele îngrijitorilor de vite: Iacobus, Cozma cu unu, Raassasey cu unu, Teca cu doi, Boson cu trei. Numele acelor

care dau miere: Ragud cu doi, Chennu, Boka cu patru, Fonsol cu fratele, Varad cu unu, Otos cu unu, Colont, Rompa cu fratele. Numele iobagilor: Ioachim cu unu, Sebesthien cu doi, Ioannis. Acolo sunt unsprezece vii ale bisericii.

În satul Mghyer biserica are a cincea parte din pământ, oamenii care sunt acolo au pădurea în comun cu alții. Numele vierilor: Gima cu unu, Belquer cu unu, Peta, Ehcend, Rec cu doi, Varou cu fratele, Nemel cu doi și cu trei frați, Queus cu unu, Scarandi cu unu, Teca cu unu, Rigou cu unu, Jurgu cu doi, Halales. Meșteșugarii sunt aceștia: Ștefan cu unu, Zemper cu trei frați. Numele acelor care dau miere sunt: Figud cu unu, Joan. În același sat sunt patrusprezece vii și un iobag Ermezc.

Satul Bard are hotar spre apus cu satul vistiernicilor, care se cheamă Bessenyaw, în Soczanon, lângă drumul mare și se întinde până la pădurea Bessenyaw. De aici se întoarce spre miazănoapte și are hotarele cu pământul <mânăstirii> Sfântului Duh, lângă pădurea care se cheamă Benaberke pe țărmlul <râului> Eer și în chipul acesta se întinde până spre răsărit și ține hotarul cu <pământul lui> Iohannes, fiul lui Coboarcz; apoi la Homorb, de aci la Eer și la Mequerec, după aceea la Vasafornio și acolo are hotar cu satul Alqueri și așa se întinde spre miazăzi și se mărginește cu satul Felquery. De aici cu pământul bisericii din Batur și în felul acesta se întoarce la întâiul hotar. Numele iobagilor sunt acestea: Becud cu doi și un frate Simon, Forc cu trei frați, Scemscu cu fratele, Martin cu unu, Mogy, Haland cu unu, Clemens cu doi, Michadeus, Ștefan, Runchy cu doi, Banis cu fratele, Marcel cu unu și cu un frate, Pousa, Carassum, V. cu cinci, Vink cu cinci frați, Viodol cu doi, Bug cu trei, Fermul cu unu, Peter, Paul, Peter, Mathias cu fratele, Boz cu unu și un frate, Marczel, Gervas, Paul cel mare cu doi, Rodus cu doi frați, Jochun cu unu, Pous cu fratele, Orman cu fratele, Qucus, Brisa cu unu, Iohannes cu unu, Vid cu trei, Iniz cu unu, Mandus cu doi frați, Queig, Laczy, Bal cu unu, Jog, Sakalon. Numele acelor care dau miere sunt acestea: Petru cu doi, Martin cu unu, Mauog vier cu doi, Arden strungar, care datorează bisericii annual cincizeci de vase și biserica are acolo trei vii.

În satul Felquer biserica are două sorți și loc pentru două curți. Numele iobagilor: Mondou cu doi, Togodou cu doi, Pousa, Albeus cu doi, Ambreus cu unu; fiecare din aceștia are sorți cu sătenii și dacă numărul acestora crește, cresc și sorțile.

Satul Chwba are hotar în partea de apus pe râul Criș și dela Criș se întinde spre miazănoapte până la Sigunafuga, apoi la Solumusmezew. De aci la Hiduste și astfel la Fayg, apoi la Scumunihoresta, de aci merge la hotarele sfântului Ladislau, apoi la drumul Bise, de aci la Kertfew, apoi la Nadoshaczya, de aci la Nadatheleke, apoi la Hongassa, de aci la Dabusaere și astfel se întinde spre răsărit la Criș și dealungul Crișului se întoarce la primul hotar, care începe în partea de apus. Numele iobagilor din același sat: Vilek cu doi fii, Momolk cu unu, Mogd cu doi, Beke cu unu, Heimor cu unu, Saul cu doi, Sconnuk cu unu, Mogrîs cu unu, Fulcus cu doi. Numele acelor care în limba obișnuită se cheamă slugă: Filupa cu unu, Pousa cu doi, Vnuca cu unu.

Satul Saris în partea de răsărit își are hotarul peste balta care se cheamă Saris și dealungul bălții se întinde spre apus și intră într-o altă baltă, care se cheamă Heulgies și în chipul acesta se întinde spre miazănoapte și intră în Fuk, iar prin Fuk merge la râul care se cheamă Hodos și cu Hodos, lângă pod și moară, se îndreaptă spre răsărit, de aci cu Hodus lângă un alt pod intră în Apakere, iar de aci în balta care se cheamă Holmohugh și astfel se întoarce la întâiul hotar, acolo unde Holmohugh intră în Saris. Numele iobagilor din același sat sunt acestea: Vrunned cu doi fii, Nitra cu unu, Thomas,

Fila, Modustu cu doi, Numfy cu unu, Inus cu unu, Justa cu unu. Numele vistierniceilor: Gusun cu unu, Esleu cu doi. Numele acelor care în limba obișnuită se cheamă slugă, sunt: Serid cu unu, Cepre cu unu, Iohannes cu doi, Totu cu unu, Cibu cu doi, Cekas cu unu.

Într-un alt sat Saris, unde se află vânătorii cetății Bihor, biserica are cinci gospodării, anume Verbel cu doi fii, Eterez cu unu, Tarcand cu unu, Furnod cu doi, Jacob cu unu. Aceștia au pământul în comun cu sătenii aceluiași sat, iar dacă se mărește numărul lor, trebuie să li se înmulțească și sorțile.

Satul Humorok își are hotarele spre apus pe Criș cu satul Buken, de aci la dealul care se cheamă Buc, de aci la Narhod, de aci la Qrud și astfel se întoarce spre miazănoapte și își are hotarul peste șanț și se întinde la Komlokereku la începutul șanțului și astfel se întinde spre răsărit și se mărginește cu satul Adia, de aci la Scily, de aci la Archiare, de aci la Erși și în chipul acesta prin Er la cele trei șanțuri, de aci începe să-și aibă hotarul în patru locuri cu satul Jeneu, iar de aici trece peste șanțul mic la Olquereie, de aci peste Scet la șanțul cel mic și astfel la Criș, iar de-a lungul Crișului se întoarce spre miazăzi și trece Crișul, iar lângă pădure se mărginește cu prediul Sbanca până la pădurea susnumitei posesiuni Subanca și peste drum se întoarce spre apus la Criș și în chipul acesta la hotarul dintâiu. Numele iobagilor din același sat sunt acestea: Domit, Ilaris, Iohannes cu un fiu, Olnus cu trei, Benus cu doi, Eliseus, Secad cu doi, Bok, Pica, Chupa, Vis, Vitalius, Beniamin cu doi, Vnuca cu trei, Petur, Gregor, Aranduk cu doi, Sancir cu unu, Saul, Sela cu unu Numhiu cu patru, Erdeus cu unu, Kilian cu trei, Tecsa, Boz cu unu, Micus cu unu, Sceulend cu unu, Forcus cu unu, Fulcus cu doi, Niga, Semen cu doi, Andre cu trei, Sotmos, Sopus cu doi, Solon, Bucdu cu doi, Hobyeg cu fratele, Vederej, Benedic, Peucec cu unu, Tod, Aranduk, Mikus, Somak. Numele acelor care se cheamă în limba obișnuită slugă sunt: Obus cu unu, Jordan cu unu, Ba<...>iula, Simus, Bosu cu doi frați, Eleus, Magus cu trei, Mica cu trei, Toca, Vosod cu unu și cu fratele, Micusa cu trei, Buca, Sceud cu doi, Sous, Taca, Bedes cu unu, Tolord cu doi, Forcos, Feit cu unu, Legen cu doi, Egebes, Ficoc, Bena, Vsum cu trei, Nela cu unu, Cenes cu trei, Hedus, Vsod, Juan cu doi. Numele cărașilor sunt acestea: Isip cu doi, Horogis cu unu, Puca cu doi, Fortast cu doi, Medened cu doi, Foimed, Sulemer, Saul cu doi, Cosma cu unu, Benedic cu unu, Odussa cu unu, Voda cu doi, Som cu unu, Elusa cu unu, Rema, Leseu cu doi, Vicos cu unu, Iohannes cu unu, Turda cu unu, Acilleus cu trei, Juad cu patru frați. Numele curtenilor sunt: Herceg cu trei fii, Vendeg cu unu, Tata cu trei, Tata.

Satul Regnen în partea de răsărit începe să aibă hotare cu cetatea Bihor spre răsărit și păstrează în chipul acesta hotarele până spre miazăzi și merge înainte spre apus, după aceea merge drept până la hotarele acelor ce păzesc porțile acelei cetăți și astfel ajunge la cele trei șanțuri. Pe urmă începe să aibă hotarul cu satul Paca peste șanțuri și în chipul acesta se unește hotarul bisericii cu hotarul comitelui Fillip, de aci se îndreaptă spre răsărit, iar lângă drum se află <semnul de> hotar care desparte de hotarele lui Oliuer..., se întoarce spre miazăzi și are un <semn de> hotar, acolo unde se întoarce spre răsărit și se îndreaptă spre miazăzi, până la locul care se cheamă N...nhig spre biserică și de la biserică se întoarce la primul hotar. Numele vierilor din acel sat sunt acestea: Moc cu paru fii, Peter, Peca, Paul, Bunalci, Vthadi cu trei, Tenca, Peter, Carthin, Munos cu doi, Teca, Tecusa, Rada cu patru, Zacheus, Zachu Fortost, Rauosti, Paulus cu doi, And, Bosur, Otmar cu fratele, Lotiba cu doi, Forcosu, Vros, Cocudi cu unu, Seca, Paul cu trei, Wassa, Votos, Beques, Ressa cu fratele, Ștefan cu unu, Capan, Bulsu,

Nuqucz, Samudi, Sentu, Petru. Numele plugarilor sunt acestea: Paul cu un fiu, Nicoluas cu doi. Numele iobagilor sunt acestea: Dersi cu unu, Bolosu cu unu, Fiza cu doi, Petur, Petus, Borsa, Nepedi cu doi, Sanctus, Forcossi, Senta cu doi, Solassi cu doi, Cosma, Ihoa<n>, Obridi, Leta cu unu, Karachin, Saul, Chessuga, Mossa cu trei, Fichur, Petessa, Kasudi cu unu, Veca, Queissi cu unu, Ta..., Tecu....

Hotarul satului Bodol începe la vadul Bodol și se întinde până la satul Bwaz și de aci lângă sat merge și se îndreaptă spre câmpie și tot astfel până la muntele ce se cheamă Pudas, de aci se întinde aproape de satul Bissena, iar de aci la muntele Cisy și pe muntele Cisu merge la muntele ce se cheamă Orox, iar de la muntele Orox prin mijlocul lacului merge înainte la vârful Orox și acolo se află piatra de hotar a satului Gemar. De aci se îndreaptă spre răsărit și are hotarul între două șanțuri, după aceea cotește spre miazăzi și merge între doi munți și este un hotar ce se numește Coppo. De aci merge spre muntele mai înalt și ajunge la muntele ce se cheamă Zeleus, după aceea la muntele ce se află lângă șanț drept la un hotar și astfel se întinde până la hotarul satului ce se cheamă Begey; după aceea la un hotar ce este aproape de mormântul unui om oarecare și se află acolo piatra de hotar a satului Burbu. Iar de aci se întoarce la același șanț și dealungul șanțului se coboară până la apa Bodol, iar dela șanțul acela trece peste apa Bodol, iar dincolo de Bodol se află insula pe care ocolind-o merge până la vadul pomenit. Numele iobagilor sunt: Olodar cu trei fii, Teta, Pous, Petru cu un fiu, Jarsen, Becons, Bodon, Baga, Petons, Sompos, Stefanus cu doi, Michael cu unu, Otons cu unu, Fortasius cu doi, Kelye, Pentek, Stesus. Senus. Numele curtenitorilor sunt acestea: Morust cu doi fii, Tetus, Lațamas, Agus cu patru, din cari Boda cu trei fii, Bodos, Orod, Bodamer cu doi, Casaraid cu unu, Pota, Kata cu unu, Cega cu doi.

Satul Kemey, care altfel se cheamă Ellen, are hotarul lângă apa Kengel și <se mărginește> cu hotarul fiilor comitelui....

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XI, XII și XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.23-27.

d.7. Anul 1203

König Emerich verleiht der Grosswardeiner Kirche „duas partes tributorum, quae suam regiam contigissent maiestatem tam de villis quam de foris totius comitatus Byhoriensis tam circa Byhor quam circa Zarand exceptis tributis, quae ad quatuor spectant fora scilicet de Akyel, de Kwleser, de Janosd et de Foro Reginae.

Anno ab incarnatione domini millesimo ducentesimo tertio”.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, *Urkundenbuch*, vol.1 (1191-1342), Hermannstadt, 1892, p.7.

Emeric, regele Ungariei, acordă bisericii <episcopiei> din Oradea: «două părți din dările ce-i revin lui atât din satele cât și din târgurile întregului comitat Bihor, atât în jurul Bihorului cât și în jurul Zărandului, afară de dările ce privesc următoarele patru târguri și anume: Akyel, Kwleser, Ianojda și Târgul Reginei. În anul o mie două sute trei de la întruparea Domnului».

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XI, XII și XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.27.

d.8. Anul 1203

1203 - a nagyváradi egyháznak adja Biharmegye falvai és vásárjai vámjának kétharmad részét Byhor és Zarand körül, kivéve Akyel, Kwleser, Janosd és Királynévásárja [Forum Reginae] vásárvámját. - Anno ab inc.D.1203.

Átírta IV. Béla király 1261. márc. 23. Tartalmilag átírta N. Lajos király 1342. dec. 8. kör.- I. Mátyás 1477 (MODL 24.438)

Kivonatok: Keresztúri, *Compend. descr. I.* 233. Teleki, Hunyadiak kora, XII. 64. Jakab, *Oklevéltár I.* 11. Zimmermann-Werner, *Urkb. I.* 7. Anjoukori okmt. IV. 292.

Sursa: Szentpétery Imre, *Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke*, vol.1 (1001- 1270), Budapest, 1923, p.67.

d.9. Anul 1213

Paulus opilio, vice comes in villa Aqua impeciit dominum Tengurd de villa Pisuqui, iobagionem lacincti, de furto, iudice Nueclem, curiali comite de Zarand, pristaldo luan de villa Gyroc. Dominus Tengurd iustificatus est.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.683.

Ciobanul Paul, vice-comite în satul Mocrea a învinuit de furt pe domnul Tengurd din satul Pisuqui, iobagul lui Jacinct, judecător fiind Nuechlen comitele curial de Zărand, pristav fiind Joan din satul Gyroc. Domnul Tengurd și-a dovedit nevinovăția.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania*, veacul XI, XII și XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.52.

d.10. Anul 1213

Hegun de uilla Sorloud impeciit omnes uillanos de Tuluold, dicens quosdam uiolentos, quod dum fugiens ad eos confugisset, ipsi omnes ostia sua claudentes, eum uiolentis spoliandum exclusissent, et illis spoliato ipso recedentibus, ualens tres marcas eis commisisset, iudice Nuechlen curiali comite de Zarand, pristaldo Benedicto. Hegun itaque cum portato Uaradini ferro solui deberet, Canonici manum eius non inspexerunt, quia sigillum non sanum inuenerunt.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.679.

Hegun din satul Sorloud i-a învinuit de furt pe toți sătenii din Tuluold, spunând că unii au fost chiar violenți și că a trebuit să fugă pentru a scăpa de ei, însă aceștia l-au prins și l-au jefuit cu violență. După ce aceștia s-au îndepărtat și după ce și-a mai venit în fire, el a mers și a pretins trei mărci de la aceștia, judecător fiind Nuechlen, comitele curial de Zărand, pristav fiind Benedictus. Și, astfel, lui Hegun, fiindcă a purtat fierul, după cum era obiceiul la Oradea, nu i-au mai fost cercetate mâinile, deoarece peceteile lor au fost găsite rupte.

d.11. Anul 1213

Bothsa curialis comes sancti protomartyris impeciit duos iobagiones Laurentii, scilicet Paulum, et Kemam, de bobus furtim ablati, et ostensa presumptione, scilicet carnibus in domibus illorum copiose inuentis. Nuetlen curialis comes de Bichor, sine

talione ut pristaldus dixit nomine Lucas, misit Uaradinum, ubi Paulus iustificatus est. Kema uero confugit ad ecclesiam.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.706.

Bothsa, comitele curial, i-a învinuit de furt pe doi iobagi de-ai lui Laurentius, adică pe Paul și pe Kema, aceștia au luat pe ascuns boii și i-au dus la casele lor unde i-au tăiat, se pare pentru că acolo au găsit multă carne. Nuetlen, comitele curial din Bihor și pristavul Lucas l-au trimis pe Paul la Oradea. Aici, Paul, fără să se teamă de pedeapsă și-a dovedit nevinovăția. Kema însă, a recurs la judecata poporului.

d.12. Anul 1213

Honod impeciit seruum Karolly nomine Petrum de uilla Hot pro furto, iudice Nuethlen curiali comite de Bichor, et Marca biloto, pristaldo uero Stephano. Honod renunciauit actioni cum uentum esset Uaradinum, dicens quod falsa opinione ducta illum impecierat.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.741.

Honod l-a acuzat de furt pe un slujitor de-al lui Karol, pe numele lui, Petru, din satul Hot, judecător fiind Nuethlen, comitele curial de Bihor, iar Stephanus fiind pristav. După ce a venit la Oradea, Honod a renunțat la acuzație, spunând că indiciile care l-au condus la această acțiune au fost false.

d.13. Anul 1214

Forcos centurio impeciit Pousam filium Matthie de uilla Soluhan de tribus marcis dimidia minus uiolenter ablatis, iudice Nuetlen curiali comite de Zarand, Pristaldo Iacob filio Forcos. Qui uaradini taliter conuenerunt, quod Pousa daret prefato actori unam marcam et dimidiam, idemque iudici satisfaceret ac pristaldo.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.714-715.

Farcaș sutașul, l-a învinuit pe Pousa, fiul < lui > Matia din satul Soluhan, pentru trei mărci fără o jumătate, luate cu puterea, judecător fiind Nuechlen comitele curial de Zărand, pristav fiind Iacob, fiul lui Farcaș. Dâșii s-au învoit la Oradea astfel: ca Pousa să dea pomenitului reclamant o marcă și jumătate și tot el să-i plătească pe judecător și pe pristav.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania*, veacul XI, XII și XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.59.

d.14. Anul 1214

Uxor Laurencii de uilla Dolman impeciit quosdam de uilla Colosa, Scilicet Naluc, Cecam ed Uid, de furto, iudice Neuetlen curiali comite de Zarand, pristaldo Teka de uilla Seigueti. Uid portato ferro iustificatus est. Naluc et Ceca manus non sunt inspecte, quia sigilla eorum fracta sunt inuenta.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.717.

Soția lui Laurențiu din satul Dolman a învinuit de furt pe câțiva din satul Călăcea, anume pe Naluc, Ceca și Vid, judecător fiind Nuechlen comitele curial de Zărand, pristav fiind Teca din satul Scigueti. Purtând fierul, Vid și-a dovedit nevinovăția. Mâinile lui Naluc și Ceca n-au fost cercetate, deoarece pecețile lor au fost găsite rupte.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania*, veacul XI, XII și XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.62.

d.15. Anul 1214

Filii ioubagionum sancti regis de uilla Gyan, scilicet Ychu, Unicus et Matthias, et filii ioubagionum desscensum comiti persoluencium de alia Gyan, scilicet Dionis, Forcos, Ioachin, Uruz, Endus, Fuc, Sypeu, Ysou et alii, et item de Tercia Gyan castrenses, scilicet Sama, Meckad, Obud, Medue, Ficed, Cibrian, Kidol, et aliis coadiuuantibus castris Bichoriensis ioubagionibus, scilicet Luca principe exercitus, Forcasio filio Symoud, Uros filio Sicou, Biho filio Pasche, et Tegek centurionibus, Petro quoque maiore preconio, impiecierunt clericum nomine Magnum de eadem uilla, filium Galdu, dicentes ipsum extorrem, nec habere aliquod ius fundi nec agri. ille autem respondit se habere separatum ius fundi et ius agri ad tria aratra, et super hoc se iustificatum esse eciam alias, iudice Moch comite palatino et Bichoriensi, et pristaldo nomine tupa filio Pauli de uilla Gurbey. quod cum aduersarii negarent, Paulus curialis comes de Bichor, exprecepto domini sui Mice comitis huius cause iudex constitutus, iussit Magno prenomiatum, pristaldum huius cause adducere, qui dato termino adductus et inquisitus, perhibuit testimonium iuxta omnia que Magnus asserebat, tunc aduersarii obiecerunt ei uicium falsitatis, dicentes ipsum falsum esse pristaldum. Paulus itaque iudex eorum precepit assessores iudicis, cuius se pristaldum asserabat, adducere. dato igitur termino adduxit loancam comitem filium Iohannis comitis, Clementem cum fratre suo Saul de genere episcopi Budlu, item alium Clementem de genere Borsa, Germen de uilla Sisol de parochia Sumugiensi, Salomonem de ponte Cepan, et Fira curiales comites domine Eufemie, Nicolaum filium Ugra, Pos de uilla Undoch et alios. Ex his itaque omnibus electi sunt secundum opcionem aduersancium Iohanca filius Iohannis comitis et Salomon, ut illi cum prenomiato pristaldo in monasterio Ugra iurantes, pristaldum ueracem esse comprobarent. ad predictam autem ecclesiam uenientes, pristaldo et testibus iurare uolentibus, aduersari eorum noluerunt eos adiurare. supra dictus ergo iudex, serie tocus cause domino suo Mice comiti recitata, et auctoritate ipsius firmiorum accepta, sepe iam memoratos homines de uilla Gyan iudiciali sententia condemnauit, et prefatum Magnum in possessione terre sue confirmauit, dato pristaldo nomine Dionysio filio Ompud de prouincia Zarand de uilla Uosian, ipse quoque prefatus iudex, cum eisdem aduersariis Uaradinum deueniens, coram ipsis Simoni episcopo totique capitulo totam executionem huius cause exaratam superius oretenus fuit contestatus.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.720-721.

Fiii iobagilor sfântului rege din satul Gyan și anume Ychu, Vnicus și Matia și fiii iobagilor din celălalt Gyan, care plătesc comitelui dreptul de găzduire, anume Dionis,

Farcaș, Ioachim, Wruz, Endus, Fuc, Sypeu, Ysou și alții, precum și oamenii cetății din al treilea Gyan, anume Sama, Meckad, Obud, Medue, Ficed, Ciprian, Kidol și alții, sprijiniți de către iobagii cetății Bihor, anume Luca mai marele oștirii, Farcaș, fiul lui Symoud, Vros, fiul lui Sicou, Bibo, fiul lui Pascha și Tegek, sutași, precum și de către Petru mai marele crainicilor, au învinuit pe clericul cu numele Magnus din același sat, fiul lui Galdu, spunând că este venetic și nu are nici un drept la loc de casă și la un ogor. Acela însă a răspuns că dânsul are drept aparte la loc de casă și la un ogor în întindere de trei pluguri și că în privința aceasta el s-a dezvinovățit și altă dată, judecător fiind Moch comitele palatin de Bihor și pristav fiind unul cu numele Tupa, fiul lui Paul din satul Gurbey. Fiindcă potrivnicii tăgăduiau aceasta, Paul comitele curial de Bihor, numit judecător al acestei pricini din porunca domnului său, comitele Mica, a poruncit lui Magnus să-l aducă pe susnumitul Pristav al acestei pricini. Adus și cercetat la termenul hotărât, acesta a depus o mărturie întru toate potrivită celor spuse de Magnus. Atunci potrivnicii i-au opus viciul falsității, zicând că dânsul este pristav fals. Așadar Paul, judecătorul lor, a poruncit să fie aduși asesorii judecătorului, al cărui pristav spunea că este. La termenul hotărât, prin urmare, a adus pe comitele Joanca, fiul comitelui Ioan, pe Clemente cu fratele său Saul, din neamul episcopului Budlu, precum și pe un alt Clemente din neamul Borsa, pe Germen din satul Sisol, din comitatul Somogy, pe Solomon de la podul lui Cepan și pe Fira, comiții curiali ai doamnei Eufemia, pe Nicolae, fiul lui Vgra, pe Pos din satul Vndoch și pe alții. Dintre toți aceștia au fost aleși deci, după dorința potrivnicilor, Joanca, fiul comitelui Ioan și Solomn, pentru ca, jurând ei împreună cu susnumitul pristav în mânăstirea Vgra [Monostorosugra n.n.], să dovedească că el este adevăratul pristav. Dar venind ei la susnumita biserică și voind pristavul și martorii să jure, potrivnicii lor n-au voit să-i lase să jure. Ca urmare suszisul judecător, înfățișând cuprinsul întregii pricini stăpânului său, comitele Mica și primind de la el o mai mare împuternicire, i-a osândit prin sentința judecătorească pe des amintiții oameni din satul Gyan și l-a confirmat pe amintitul Magnus în stăpânirea pământului său, dând pristav pe unul cu numele Dionisie, fiul lui Ompud din comitatul Zărand, din satul Vossian [Vărșand]. Iar amintitul judecător, venind împreună cu potrivnicii aceia la Oradea, a înfățișat prin viu grai, în fața episcopului Simon și a întregului capittu, aducerea la îndeplinire a pricinei arătate mai sus.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XI, XII, XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.65-66.

d.16. Anul 1215

Bacina de uilla Mogos Mortu impeciit uxorem Simonis de uilla Apa, dicens quod quidam seruus Martini comitis, nomine Uota, filium suum occidisset ipsa presente et consenciente in mortem filii illius. Mika Bichoriensis comes discuciens, per pristaldum nomine Prena misit Uaradinum, ubi prefata mulier portato ferro iustificata est.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.687.

Bacina din satul Mogos Mortu a învinuit-o pe soția lui Simon din satul Mocrea, spunând că împreună cu Uota (Vota) unul dintre slujitorii comitelui Martin, aceasta l-a omorât pe fiul său. Mika, comitele de Bihor, a trimis-o, prin pristavul Prena, la Oradea, unde femeia mai sus menționată, purtând fierul roșu, și-a dovedit nevinovăția.

d.17. Anul 1219

Uillani de Ponkata imepiere conuillanos eorum, scilicet: Rolandam et Laurencium dicentes, quod eorum peccatis exigentibus, duarum marcarum damna pertulissent, iudice Abbate de eadem uilla, et Andrea patrono eiusdem, pristaldo Georgio de Chonad. Rolanda et Laurencius iustificati sunt.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.650.

Sătenii din Pancota (Ponkata) au învinuit pe consătenii lor, anume Rolanda și Laurențiu, zicând că din vina lor au suferit o pagubă de două mărci, judecători fiind abatele din același sat și Andrei, patronul <mănăstirii din acel sat>, pristav fiind Gheorghe din Chonad. Rolanda și Laurențiu și-au dovedit nevinovăția [prin proba cu fierul roșu n.n.].

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania*, veacul XI, XII, XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p. 94-95.

d.18. Anul 1220

Viba de villa Macra, predio Lelez imepiciit Ibam et Danum, de occisione fratris sui per latrocinium, iudice Mika comite de Bichor, pristaldo Annania de villa Buc. Iba portato ferro pro se et fratre suo Dano iustificatus set.

Sursa: Stephanus Ladislaus Endlicher, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849, p.688.

Viba din satul Mocrea, prediul Lelez, a învinuit pe Iba și Dan de uciderea la drumul mare a fratelui său. Judecător a fost Mika comitele de Bihor, pristav a fost Anania din satul Buc. Purtând fierul pentru sine și pentru fratele său Dan, Iba a dovedit nevinovăția lor.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania*, veacul XI, XII, XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.107.

d.19. Anul 1230

In nomine sancta Trinitates, et indiuidue vnitatis. Andreas, D. g. Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Quod semel legitime est definitum, et secundum iuris ordinem rationabiliter determinatum; ne processu temporis obliuionis mediante caligine subrepens moliatur disturbare calumpnia, litterarum exarcioni commendatum, auctoritateque regia confirmatum, posterorum duximus noticie declarandum. Nouerit igitur praesens generacio et eiusdem in posterum tota successione, quod cum per inofficiosas munificentias, et liberalitates immensas, a nobis factas, iura comitatum plurium destitute intellexissemus, et saniore vsi consilio ad es in pristinum statum reformanda, et redintegranda circumspectione debita et sollicitudine diligenti animotenus intendissemus, vniuersas inutiles et superfluas donaciones karissimo primogenitor nostro, Belle regi, nostra auctoritate commisimus reuocandas; concessa eidem a nobis in hac parte plenitudine potestatis. Qui cum accepta a nobis potestate causas terrarum, nec non perpetuitatum per totum regnum discuteret, et multa immo plurima praesentarentur priuilegia sibi, inter alios Nicolaus Comes, frater Vgrini, quondam Archiepiscopi Strigoniensis, sua sibi obtulit pruillegia, ad

sue beneplacitum voluntatis. Prefatus itaque B. rex habito consilio dilecti fratris sui et omnium Principum regni, fratri dico, Colomani Regis, quasdam terras ab eo receipt, quasdam vero eidem libere et pacifice possidendas reliquit. He sunt autem, quas recepit in Parochia Cenadiensi: villam Besseneu, Pony, Geneu, Teluky, et Chunej. In comitatu Orodiensi: villam Anha, Zehund, et Hude. In comitatu Temus: villam Zanad; in comitatu Zarand: Alba, Cracou, et Scerbeth; in comitatu Albensi: Timod, Soboca, Boinka, Zuld, et Dad. Reliquit autem eidem in comitatu Chenadiensi: terram Ekud, luad, Sceuleus, et quod dicitur Hunyfalu. In comitatu Orodiensi: Alsu Woila. In comitatu Zarand: Waro, et Wari. In comitatu vero Albensi: Bodoct et Welg. In comitatu Supruniensi: Petlent; et in supra dicto comitatu Chenadiensi: villam Baatur. Nos igitur sententiam prenominati B. Regis in hac parte approbantes, supra dictas terras iustitia suffragante prefato Nicolao Comiti relictas auctoritatis nostre munimine eidem in perperuum duximus confirmandas; in testimonium confirmationis, a nobis legitime facte, presentem paginam priuilegiantis sigilli nostri caractere roborantes.

Datum per manus Vgrini Colocensis Archiepiscopi, et aule regie Canellarii. Anno Dominice Incarnacionis MCCXXX. Venerabili Roberto Strigoniensi Arhiepiscope existente, Cleto Agriensi, Gregorio Geuriensi, Briccio Waciensi, Bartholomeo Weszprimiensi, Stephano Zagradiensi, Bartholomeo Quinque-Ecclesiensi, Alexandro Waradiensi, Renaldo Transilvaniensi, Bulsu Chenadiensi, Episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Moyses Palatino et Comite Bichoriensi, Ladislao, aule noetre curiali comite, et Bachensi; Dyonisio, Magistro Tauernicorum, et comite de Zounuk, Demetrio Magistro dapiferorum, Nicolao, magistro Agasonum, et comite Supruniensi, Luca Magistro Pincernarum, et comite de Bors, et aliis quam pluribus magistratus et comitatus tenentibus. Regni autem nostri anno vicesimo VII.

Sursa: Fejer Georgius, Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis, vol. III/2, Buda, 1829, p.204-206; Textul în limba latină și în: Codex Diplomaticus Patrius Hungaricus, vol.6, Budapest, 1876, p.24-26.

În numele sfintei treimi una și nedespărțită. Andrei, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției și Lodomeriei, de-a pururea. Pentru ca nu cumva în curgerea vremii, furișându-se sub colbul greu al uitării, înșelăciunea să caute a nimici ceea ce s-a hotărât odată prin lege și ceea ce cu chibzuință s-a statornicit potrivit dreptății, am hotărât să încredințăm acestea rândurilor scrisorii «de față» și întărindu-le cu puterea noastră regală, să le aducem la cunoștința urmașilor. Așadar, să ia cunoștință toți cei de față și toți urmașii lor în viitor că, deoarece am aflat că, prin dăruiri nedrepte și nemăsurate dărnicii făcute de noi, au fost încălcate drepturile mai multor comitate, chibzuindu-ne mai bine, ne-am pus în gând, cu râvnă și cu cuvenită luare aminte și stăruitoare grijă, să le aducem și să le punem toate în starea de mai înainte și l-am însărcinat pe prea iubitul nostru fiu întâiul născut, regele Bela ca, în numele nostru, să șteargă toate daniile fără rost și de prisos, dându-i noi întru aceasta depline puteri. Și, după ce el a primit de la noi puterea de a judeca în tot regatul pricinile privitoare la pământuri și la moșiile dăruite pe veci, i s-au și înfățișat lui multe, ba chiar foarte multe privilegii. Între alții, comitele Nicolae, fratele lui Ugrin, arhiepiscopul de odinioară al Stigoniului i-a încredințat privilegiile sale, ca să facă ce va voi cu ele. Iar susnumitul rege Bela, luând sfatul iubitului său frate, regele Coloman și al tuturor frunțașilor regatului, a luat înapoi de la dânsul [de la comitele Nicolae n.n.] câteva

pământuri, iar pe celelalte i le-a lăsat, spre a le stăpâni nestânjenit și în pace. Iar cele ce le-a luat în comitatul Cenad sunt: satul Beșeneu, Poni, Yeneu, Teluki și Chunei. În comitatul Arad: satul Anha Zehund și Hudi; în comitatul Timiș: satul Zanad; în comitatul Zarand: Alba, Cracou și Scerhet [...]. Iar lui i-a lăsat în comitatul Cenad: pământul Ekud, Inad, Sceuleus și acela ce se zice în limba obișnuită Huyfalu. În comitatul Caraș: Woyla. În comitatul Zarand: Varo (Waroct) și Vari (Wary). [...] Iar noi încuviințând în privința aceasta hotărârea susnumitului Bela, am întărit prin puterea autorității noastre, pe veci, susnumitului comite Nicolae, suszisele pământuri, lăsate lui potrivit dreptății. Și întru mărturia întăririi date de noi în chip legiuit, am dat scrisoarea de față întărind-o cu semnul peceții noastre privilegiale.

Dat de mâna lui Ugrin arhiepiscop de Calocsa și cancelar al curții regale, în anul întrupării domnului o mie două sute treizeci, pe când era arhiepiscop de Strigoniu venerabilul Robert și pe când cârmuiau fericit bisericile lui Dumnezeu episcopii Cletus de Agria, Grigore de Györ, Briccius de Vaț, Bartholomeu de Vesprem, Ștefan de Zagreb, Bartolomeu de Pecs, Alexandru de Oradea, Renald al Transilvaniei, Bulsu de Cenad și pe când conduceau dregătoriile și comitatele Moise palatin și comite de Bihor, Ladislau comite curial al curții noastre și comite de Bach, Dionisie marele vistier și comite de Solnoc, Demetru marele stolnic, Nicolae marele comis și comite de Sopron, Luca mare paharnic și comite de Bars și mulți alții. Iar în al domniei noastre al douăzeci și șaptelea an.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XI, XII și XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.240-241.

d.20. Anul 1232

Andreas dei gracia rex Hungarie vniuersis christi fidelibus presentem paginam inspecturis, salutem et omne bonum. Vniuersorum tam modernorum quam preteritorum noticie tenore presencium uolumus fieri manifestum. quod cum karissimus primogenitus noster. B. rex indisscussione perpetuitatum! terras quasdam castrorum videlicet Albensis. et Cenadiensis. Orodienis. et de Szarand, quas exceptas ab eisdem castris, dilecto et fidelj nostro comitj Nicholao fratri Vgrini pro multiplicibus suis seruiciis, contuleramus, ab eodem comite abstulisset; nos suorum seruiciorum recordatj, que nobis tam in regno quam extra regnum fideliter exhibuit ac indefesse. nolentes ipsum nostro carere beneficio; predictas terras, tam sibi quam per eum suis heredibus heredumque suorum successoribus iure perpetuo restituimus possidendas. et in possessiones earundem terrarum ipsum per fidelem hominem nostrum Moys deuilla alberti fecimus introducj. Prima meta terre Zuld a castro Albense excepte incipit ab oriente. et tenet metam cum terra Dama. Inde protendens tenet metam cum Agasonibus. exinde uadit et tenet metam cum terra Chak. cuius nomen Medwed. et inde egrediens tenet metam cum terra Vrusey cum cocis regis. Inde uero ab occidente tenet metam cum terra Tymar. inde egrediens ab aquilone et iuxta terram eiusdem. N. comitis eundo appropin quat ad aquam que uenit de dobos. Metas uero terrarum Tymar et Zabaca; [...]. Inde ab australi parte tenet metam cum iobagionibus eiusdem castri. Inde progrediens tenet metam cum terra Markys. Inde egrediens tenet metam cum terra eiusdem comitis cuius nomen Beu. et inde tenet metam cum terra Vdornicorum (igy) et inde uenit ad terram Tymar et inde redit ad predictam terram Sceuleus. Item prima meta terre dicte Beu incipit ab oriente tenet metam cum terra Laba. et inde egrediens tenet metam cum terra Vdornicorum Covth nomine, inde

peruenit ad terram eiuzdem comitis. Inde uadit et tenet metam cum populis Seba prepositij; [...]. Item prima terre Anascehund a castro Orodense excepte. tenet metam cum iobagionibus castris que eciam Anazehund uocatur. Inde tenet metam cum terra petri cuius nomen Bobos inde uadit iuxta terram Bobos ad occidentem, et inde declinat ad aquilonem et uadit usque terram Posorogh et inde separatur et redit ad orientem. ubi tenet metam cum terra Ochyz que uocatur Szor. et uadit ad terram iobagionis castris qui uocatur Cymar cuius terre nomen Szor. Item prima meta terre Zerhet a castro Szarand excepte incipit de crisyo ex oriente tenet metam cum terra Vossyan. et inde uadit ad meridiem et habet metam terream sub piro. Inde tenet metam cum terra bata sub monticulo qui uulgo holm. Dicitur et inde egrediens ad terram Bug. Inde ab occidente tenet metam cum terra Ysaac, ab aquilone uero tenet metam cum terra Michaelis. et inde egrediens transit Crisium. Inde autem egrediens super Solfuca peruenit ad Lusukevreu. Inde tenet metam cum terra Vlma et inde per terram Scep peruenit ad Zunna et ibi cadit ad medium Crisy. et inde egreditur superius peruenit ad yciafucara. et inde uenit ad Lehudfoka et inde ad Chekafoka. et inde ad Keurus Inde uero ad Ludilevscekura. Inde ad perafoka et exinde ad montem aureum et inde uadit ante cimiterium et peruenit ad priorem metam et super eandem terram sunt sex mansions piscatorum castris quos contulimus episcopo Waradiensi, qui terram non habent nec quantum curia et domus ipsorum possunt occupare. Item prima meta terre Craco ab oriente tenet metam cum terra Elec. et inde pergit ad terram Chomud que similiter Craco dicitur, et inde uadit ad terram Ynok que eodem modo Craco dicitur. Inde ab occidente tenet metam cum terra Resuga et inde cum terra fabrorum regis que uocatur Kesey et inde peruenit ad terram koyan et inde reuertitur ad priorem metam. [...]. Inde uero uadit ad terram Dingonog et inde tenet metam cum terra Riva, et inde cum terra Resuga et inde peruenit ad priorem metam, ut autem hec a nobis facta restitucio nullis unquam temporibus valeat retractari, uel inirritum reuocari. sed salua semper et inconcussa permaneat, ad argumentum maioris cautele, presentem concessimus paginam duplicis sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam.

Datum anno gracie, M.CC.XXX.II. Regni autem nostri Anno XX. Nono.

Sursa: *Codex Diplomaticus Patrius*, vol.1, Jaurini, 1865, p.11-14. Textul în limba latină și la:

Wenczel Gusztav, *Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus*, Pest, 1867, vol.6, p.503-505 și

Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.1 (1199-1345), partea 1, București, 1887, p.124-126.

Andrei, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, tuturor credincioșilor creștini, care vor vedea aceste rânduri sănătate și tot binele.

Vrem să facem cunoscut tuturor celor de acum și din viitor că, judecând pricinile privitoare la moșiiile date pe veci preaiubitul nostru fiu întâiu născut, regele Bela, a luat de la iubitul și credinciosul nostru comite Nicolae, fratele lui Ugrin, niște pământuri pe care scoțându-le de sub atârnarea cetăților Alba, Cenad, Arad și Zărand, i le-am dăruit drept răsplată pentru numeroasele sale slujbe. Noi, amintindu-ne de slujbele pe care ni le-a făcut cu credință și neobosit, atât înăuntrul regatului cât și dincolo de hotare și nevrând să-l lipsim de facerea noastră de bine, i-am înapoiat suszisele pământuri lui și urmașilor lui, precum și moștenitorilor urmașilor lui, ca să le stăpânească în veci și am făcut să fie

pus în stăpânirea acelor pământuri prin omul nostru credincios Moys din satul lui Albert. Întâiul hotar al pământului Zuld, luat de la cetatea Albă se începe la răsărit și îl desparte de pământul Dama; prelungindu-se de aci, formează hotarul cu pământul comișeilor; apoi merge și face hotarul cu pământul Chak, care se numește Medwed; ieșind de aci, formează hotarul cu pământul Vrusey, cu bucătarii regelui; de aci, spre apus are hotar cu pământul Tymar; apoi ieșind dinspre miazănoapte și mergând pe lângă pământul aceluiași comite Nicolae, se apropie de apa care vine din Dobos. Hotarele pământurilor Tymar și Zabac nu le putem descrie după sortile părților, deoarece au hotare comune de jur împrejur cu cruciații și alții și fiecare își stăpânește partea sa prin tragere la sorți, în temeiul căreia în timpul nostru țineau de pomenita cetate; iară pământurile pomenite le-am dat lui. Ceea ce a rămas din pământul Boyanca din care am dat comitelui Grigore, fiul lui Basileu, am dăruit spre stăpânire aceluiași comite Nicolae. Pământul acesta se mărginește de jur împrejur cu cruciații, în afară de pământul pe care l-a cumpărat de la comitele Moys. Primul hotar al pământului Bissenilor luat de la cetatea Cenad începe la răsărit și formează hotarul cu pământul Seryan, pe urmă cu pământul Potkerequ, apoi cu pământul lui Laurențiu; de aci cu pământul Degur; apoi, ieșind de aici, se apropie de pământul aceluiași comite, numele cărui pământ este Pon; iar de aci se mărginește cu pământul Suran. Primul hotar al pământului Pon: spre răsărit se mărginește cu pământul Degur, apoi cu pământul Jara; de aci cu oamenii bisericii Ronka, anume cu satul Sceploc, Zoth și Suran. Tot așa primul hotar Teluki formează hotarul cu pământul aceluiași comite, al cărui nume este Sceuleus; de aci spre miazăzi se mărginește cu iobagii aceleiași cetăți, prelungindu-se de aci, formează hotarul cu pământul Markis, iar de aci cu pământul aceluiași comite care se cheamă Beu; pe urmă se mărginește cu pământul udvornicilor și de aci ajunge la pământul Tymar, apoi se întoarce la suszsisul pământ Sceuleus. De asemenea primul hotar al pământului zis Beu se începe la răsărit, formează hotarul cu pământul Laba și, ieșind de aci, are hotar cu pământul udvornicilor numit Covch; de aci ajunge la pământul aceluiași comite, apoi merge și formează hotarul cu oamenii prepozitului Seba și se duce la pământul iobagilor cetății care se cheamă Beu și are acolo așezare comună cu aceia; iar de aci se întoarce la întâiul hotar. Tot așa întâiul hotar al susnumitului pământ Laba: la răsărit formează hotarul cu pământul Szuza, de aci cu pământul Teka, care se cheamă Laba; apoi cu pământul Beu și de aci merge spre miazănoapte și ajunge până la suszsisul pământ Zuza. Tot așa întâiul hotar al pământului Anascehund, luat de la cetatea Aradului formează hotarul cu iobagii cetății, care se cheamă și Anascehund, de aci cu pământul lui Petru, al cărui nume este Bobos, de aci merge lângă pământul Bobos spre apus, apoi cotește spre miazănoapte și merge până la pământul Posorogh; de aci se desparte și se întoarce spre răsărit, unde formează hotarul cu pământul Ochyz, care se cheamă Szor și merge la pământul iobagului cetății, numit Cysar, al cărui pământ se numește Szor. La fel primul hotar al pământului Szerhet, luat de la cetatea Szarand: se începe la răsărit de la Criș și formează hotarul cu pământul Vossyan; de aci merge spre miazăzi și are movilă de hotar sub un păr; apoi formează hotarul cu pământul Bata sub dealul care în limba obișnuită se cheamă Culme (Holm); pe urmă iese la pământul Bug, iar de aci spre apus formează hotarul cu pământul Ysaac, iar spre miazănoapte cu pământul lui Mihail; ieșind de aici trece Crișul, apoi peste Solfuca ajunge la Lusukevreu; apoi formează hotarul cu pământul Vlma și peste pământul Scep ajunge la Zunna, unde intră în mijlocul Crișului, de-alungul căruia se urcă și ajunge la Yciafucara; apoi vine la Lehudfoka, pe urmă la Chekafoka, de

aci la Keurus, de aci la Ludylevscekura, de aci la Perafoca, de aci la Muntele de Aur, iar de aci merge prin fața cimitirului și ajunge la primul hotar. Pe pământul acela se află șase gospodării ale pescarilor cetății, pe care îi dăruim episcopului de Oradea și care nu au pământ nici cât pot cuprinde curtea și casa lor. Tot așa primul hotar al pământului Krako: spre răsărit formează hotar cu pământul Elek, de aci merge la pământul Chomud, care se cheamă tot Krako; și de aci merge la pământul Jnok, care de asemenea se cheamă Krako; de aci spre apus formează hotarul cu pământul Resuga; de aci cu pământul meșteșugarilor regelui, care se numește Kesity; de aci merge la pământul Koyan, iar de aci se întoarce la întâiul hotar. De asemenea întâiul hotar al pământului Alba spre răsărit formează hotarul cu pământul Kendkut; de aci merge la pământul Opus, ieșind apoi lângă pământul Opus merge la pământul episcopului care se cheamă Kupa; de aci merge la pământul Boy; de aci la pământul Dingong; de aci formează hotarul cu pământul Riva, apoi cu pământul Resuga și de aci ajunge la primul hotar. Iar pentru ca această restituire făcută de noi să nu poată fi clintită ori numicită niciodată în curgerea vremurilor, ci să rămână întreagă și nevătămată, am dat, drept cheazășie unei siguranțe mai mari, scrisoarea de față, întărită pe veci cu puterea dublei noastre pecetei. În anul mântuirii 1232 și în al douăzeci și nouălea an al domniei noastre.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XI, XII și XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.261-263.

d.21. Anul 1235

Andreas, Dei gratia, Rex Hungariae fidelibus suis Capitulo Varadiensi salutem, et gratiam. Gregorius, filius Apa, nobis dixit, quod Ladislaus, filius Luka, quoddam monasterium suum Dyenus-Monostra vocatum, potentialiter indebite occupatum detineret in ipsius praeiudicium non modicum, et grauamen. Quare fidelitati Vestrae praecipiendo mandamus, quatenus mittatis hominem Vestrum idoneum pro testimonio, coram quo venerabilis Pater, Capituli eiusdem loci homo, iuxta tenorem priuilegii sui, super dicto monasterio confecti, dictum monasterium statuat eidem, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, ad nostram citet praesentiam, ad terminum competentem, et post haec diem citationis, et terminum assignatum, ac nomina contradictorum nobis rescribatis. Datum in valle Raad Dominico die ante festum Beati Ioannis Baptistae.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol. III/2, Buda, 1829, p.439-440; Textul latin și la Nagy Imre, *Hazai okmánytár*, vol.8, Budapest, 1891, p.417 și la Wenczel Gusztav, *Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus*, vol.5, Pest, 1864, p.246.

Andrei, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, credincioșilor săi din capittul de Oradea, mântuire și milostivire. Grigore, fiul lui Apa, s-a plâns în fața noastră că Ladislau, fiul lui Luca, a ocupat cu silnicie și deține pe nedrept o mănăstire a sa numită mănăstirea lui Dionisie [Dyenus-Monostra în textul lat.], spre marea sa pagubă și daună. Drept aceea, poruncind credinței voastre să trimiteți un om al vostru vrednic a da mărturie, în fața cărui omul nostru, venerabilul părinte episcop al acelu loc [episcopul de Oradea n.n.], pe temeiul privilegiului ce i s-a dat, cu privire la susnumita mănăstire, să-l pună în stăpânirea pomenitei mănăstiri, dacă nu se va ivi nicio împotrivire; iar de se vor ivi unii să

începe la Euzlumezee, merge în hotar cu satul Zaldubag, de acolo se îndreaptă și merge la Sumkerek, de unde se îndreaptă spre miazăzi la Huzzeuzo și acolo sunt semne de hotar; de acolo se îndreaptă spre acel loc unde sunt mai multe semne de hotar copaci; de acolo merge la Cuezmezee ..., ajunge la albia râului și lângă Criș se află semnele de hotar; lăsând apoi în urmă pământul Zaldubag și trecând Crișul, începe să meargă în hotar cu satul Fudy și merge la Keseleust, având ca semn de hotar un copac. De acolo merge la drumul mare și trece drumul și în mijlocul câmpului sunt mai mulți copaci pe care se află semnele de hotar; de acolo merge la Medust și acolo este un semn de hotar și trecând Medust, prin felurite semne de hotar făcute pe copaci merge la eleșteul Ineu, de acolo la șuvoiul Kuegeg și acolo se află un semn de hotar și trecând șuvoiul merge la Zeguenozo și acolo se află un semn de hotar lângă pădure și Zeguenozo este al lui leneunec; și, lăsând în urmă acolo pământul Fudy, urcă, iar mai sus ține hotar cu satul Zaram și merge prin dese semnede hotar din pământ și arbori prin luncă la Narzad; de acolo merge la Kukerkuta, de unde merge la Choykacuzdyre și prin Choyacuzdyre, Ineu ține hotar cu pădurea cetății cu numele Choyka, care în limba obișnuită se cheamă Ovos și merge prin dese semne de hotar prin Choycacuzdyram și coboară la Yhoulligotora și acolo pământul Ineu se desparte de pământul cetății. Iar noi dăm comitelui Paul acel pământ în numitele semne de hotar, între care a stăpânit mai demult acel pământ arhiepiscopul lob (de Strigoniu) și pentru ca slujitorii cetății ori udvornicii sau oricare oameni să nu se poată ridica prin înșelăciune împotriva comitelui Paul, am poruncit așadar ca hotarele acelui pământ să fie înscrise cu numele, dând comitelui Paul această scrisoare întărită prin puterea peceților noastre.

Dat în anul îndurării 1236.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XI, XII și XIII, vol.1 (1075-1250), București, 1951, p.300-301.

d.23. Anul 1237

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen. Albensis ecclesie Capitulum Vniuersis presentibus et posteris, presentes litteras inspecturis, salutem in perpetuum. Vir nobilis et illustris Nycolaus, frater Ugrini. quondam Archiepiscopi Strigoniensis, de genere Chak, cum filio suo primogenito Ysac, in presencia nostri constitutus publica hunc in modum retulit assercione: Ego Comes Nycolaus, frater Vgrini, Archiepiscopi quondam Strigoniensis, precauens in futurum dissensiones fortasse, et contentiones inter filios meos futuras, volens preuenire, possessiones meas et facultates testamentaliter distribui: Primam terram, que est iuxta Ecclesiam Sancte Crucis, legaui tribus filiis meis in comune, videlicet: Ysac, primogenito meo, Laurencio, et Iohanni taliter disponendo: vt quilibet eorum super eam terram ad suum velle, edificia constituat. [...] De inde minoribus filiis meis Laurentio et Ioanni legaui terram Buchud cum viginti quinque libertinis; quorum nomina hec sunt: Eud, legda, Burzu, Ibrachun, Ioachun, Iuan, Iuanus, Marcolus, Buda, Torda, Hederech, Gregor, Guda, Mocog, Forcos, Keysa, Chepan, Kelta, Mixa, Iuan, Fenerus, Guebus, Bend, Poznan, et Bocon. [...] His distributis terram Houd mihi retinui, quamdiu vitam Deus mihi produxerit temporalem; post mortem vero tribus filiis meis in commune legabo; item retinui mihi triginta quinque libertinos, quorum septem retinui de villa Vinga, et eorum numina hec sunt: Antus, Arcus, Zarand, Cosma, Beneduk, Benus et Rophoem. De villa Zekozou retinui quatuordecim, quorum nomina sunt: Chekez, Vidus, Vida, Beser, Victor, Porck, Vros, Nuza, Paul, Gregor, Schuc, Echka, Gueche, et Petin.

[...] *Itaque prescriptus comes Nycolaus, cum filio suo Issac omnem prescripti seriem testamenti in presentia nostri Capituli, scilicet Albensis, seriatim asserendo, humaniter postulauit et benigne, vt prescriptum testamentum et enarratum litteris nostris dupplicis incisione alphabeti, et sigilli nostri munimine firmaremus; Nos igitur iuste petitioni consencientes iam dictam seriem testamenti presentibus litteris, et dupplicis alphabeti incisione et sigillo nostro muniuimus in perpetuum.*

Datum anno gracie, MCCXXXVII. Michaelae Praeposito, ab administratione suspenso. Martino cantore, paruo Martino custode, Siluestro Decano existentibus.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.IV/1, Buda, 1829, p.78-82.

d.24. Anul 1249

Bela IV, regele Ungariei, conferă lui Paul, judele Curiei mai multe comune în comitatul Bihorului și al Solnocului, drept recompensă, că a supus pe hoții și pe tâlharii care se ridicaseră în Transilvania, după retragerea tătarilor.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omnibus Christi fidelibus ad quos presens scriptum peruenerit salutem in omnium Saluatore. Aule Regie fideliter obsequentes tanto largiori prosequendi sunt munere, quanto se bonis studijs ceteris preferunt, ac seruiorum exhibicione. Proinde ad noticiam vniuersorum tam presencium quam posterorum harum serie volumus peruenire quod cum Paulus Aule nostre Judex et Comes Zaladiensis dilectus et fidelis noster omnibus suis diebus sibi penes nostram Celsitudinem merita cumulauit, quod diuersa virtutum suarum insignia postulent ex condigno, vt non solum exgenere seruiencium ex bonorum operum magnanimitate inter primos et precipuos Regni nostri numeretur. [...] Ad hec cum proccesu temporis Teuthonici aquam Mura preclusissent, et pretextu ipsius clausure eadem aqua occuparet terras pluri marum villarum et submergeret; ipse ad partes illas veniens, memoratam dissoluendo clausurum, villas indemnitati pristine restituit, dictis teuthonicis prohibentibus et inuitis. Item in generali vastacione Tartarorum, quando communiter et nobiles et populares Regni nostri pro conseruacione, vite sue ante faciem eorum fugiebant, zelo fidelitatis accensus imo pocius virtute propria animatus, ad Danubium cum copiosa multitudine armatorum se preparando, tamdiu transitum prohibuit Tartarorum varijs fortune casibus intrepide se subijciendo, donec ab eorum impetus quisque sane poterat se saluare; post eorum autem recessum ipse prius preceteris nobilibus Regni vltra Danubium veniens, tam in eisdem, quam in Transsiluanis partibus fures et latrones, qui tunc in eisdem locis plures solito surrexerant, extirpando, et justo mediante iudicio condemnando, dispersos vndique populos recollegit, collectosque et inuientos manutenendo fideliter et conseruando, salifodinas aperuit, et cuncta perficere studuit, que et reformationi Regni sciebat, et vsui Regio expedire. [...] Suorum autem excellencium meritorum memorie commendandorum in recompensacionem preteritorum, nobis et Regno fideliter exhibitorum, et vt habilior ad alia reddatur obsequia, que nobis in futurum exhibere poterit; sibi contulimus possidendas quasdam terras, quarum nomina sunt hec: in Comitatu Byhoriensi terram ville Zwdan, Wkan, Keer, Belchyeo juxta Crysium; item terram Borok juxta medium Crysium, et terram Zaram; item terram Hewyo et terram Bekaly; item terram Fyld et terram Almas; item in Comitatu Zolnokiensi terram Kazawar, Zomus, populorum Towtoloy, et terram Zonuk hospitum Castris Zonwk; item in Comitatu

de Karasna terram Zwan, Nogffalw, Wolko. Istarum autem collacionem terrarum sibi fecimus sub hac forma; quod sicut donaciones consimiles factas a nobis alijs nobilibus Regni nostri ratas seruauimus atque firmas, memorato fideli nostro Paulo Comiti et suis heredibus prescriptarum terrarum donacionem illi batam et firmam promittimus obseruare. In cuius rei euidentiam et testimonium presentes sibi concessimus literas sigilli nostri dupplicis munimine roboratas.

Datum anno Domini millesimo ducesimo quadragesimo nono XII. kalendas Februarij, Regni autem nostri anno quinto decimo.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, Documente privitoare la istoria Românilor (1199-1345), vol.1, București, 1877, p.245-247.

d.25. Anul 1258 martie 9

Bela, Dei gratia, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Seruiae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniaequae Rex. Omnibus tam praesentibus, quam futuris, praesentes litteras inspecturis, salutem in omnium Salvatore. Regum est causas legitime terminatas litterarum suarum testimonio roborare, et ne lites ex litibus oriantur, litigantium calliditatibus obuiare. Proinde ad vniuersorum notitiam tenore praesentium volumus peruenire, quod quum inter Apam, filium Comitis Iohannis, Dyonisium, filium Demetrii, Iohannem et Erney, et Magistrum Laurentium Praepositum S. Iryney, ac alios cognatos suos, de genere Becha, Gregorium, ex vna parte; Comitem Dyonisium filium Becha, et Laurentium, filium laurentii de oedem genere, ex altera; super patronatu duorum monasteriorum, quae Petur Monustura, et Dyenus Monustura, vulgariter nuncupantur; et super possessione Taman nomine cum suis pertinentiis, quae fuerat Both Comitis de generatione eorumdem. De quibus quidem monasteriis medietatem iuris patronatus, et similiter de possessione memorata, idem Dyonisius et Laurentius a memoratis Laurentio praeposito, Apa, et cognatis eorumdem medietatem requirebant in persona Ompudini, filii Omodei Comitis, pro Comite Dionysio et Laurentio duellum in armis et equis adiudicassemus, tandem termino ipsius duelli adueniente, nobis Charissimo filio nostro, Rege Stephano, et Baronibus regni nostri mediantibus pax inter ipsos taliter exstitit: quod idem Comes Dyonisius ea, quae primo praedicto Apae dixerat, asseruit, se minus iuste, et tanquam falsum protulisse, et confessus est in dictis monasteriis, nullum ius habuisse, e conuerso vero idem Apa propter opprobia, quae ipsi Dionysio Comiti dixerat, reddidit se culpabilem; statuentes insuper vt idem Comes Dionysius, donec vixerit nullum ius in procuratione dictorum Monasteriorum tanquam patronus poterit exercere; sed ad petitionem Charissimi filii nostri, Stephani Regis concessum extitit, per Apam, Laurentium praepositum, et alios de generatione eorumdem supradictos, vt si filius eiusdem Dionysii Comitis, post obitum ipsius Dionysii tam dilectus et idoneus fuerit apud cognacionem suam, vt sibi procuratio dictorum monasteriorum committi possit, tanquam vni de Patronis, hoc de voluntate omnium generationum suarum poterit obtinere. Ceterum de possessione praedicta exstitit ordinatum, vt eadem in sex partes diuidatur, de quibus idem Comes Dionysius secundum quod sibi sors contulerit, etiam recipiat portionem, vbi etiam, vel ad quam praedicti Laurentius praepositus et Apa, ac alii de generatione eorum supradicti, propter venerationem senectutis suae, et propter bonum pacis dabunt sibi locum vnius villae, qui porcionis suae fuerit in vicinio, prout ipsorum videbitur voluntati. In cuius rei memoriam, et perpetuam firmitatem, praesentes litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Smaragdi Aulae nostrae Vice-Cancelarii,

electi Colocensis, dilecti et fidelis nostri. Anno Domini Millesimo, Ducentesimo, Quinquagesimo octauo, septimo idus Martii, regni autem nostri anno vicesimo tertio.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol. IV/2 și vol. VII/4, Buda, 1829, p.461-463 și p.120-122.

Bela, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei și Cumaniei, tuturor, atât celor de față cât și viitori, care vor vedea această scrisoare, mântuire întru Mântuitorul tuturor. Este de datoria regilor să întărească prin mărturia scrisorilor lor pricinile încheiate în chip leguit și, pentru a nu se stârni procese din procese, să se împotrivescă vicleniei împricinaților.

Drept aceea, voim să ajungă la cunoștința tuturor prin cuprinsul celor de față că deoarece <s-a ivit o neînțelegere> între Apa, fiul comitelui Ioan, Dionisie, fiul lui Demetriu, Ioan și Erney, magistrul Laurențiu prepozitul bisericii sfântului Irineu și alte rudenii de ale sale din neamul Becha și Grigore pe de o parte, iar pe de altă parte <între> comitele Dionisie, fiul lui Becha și Laurențiu, din același neam, cu privire la patronatul a două mănăstiri, numite în limba obișnuită Petur Monustura și Dyenus Monustura și cu privire la moșia cu numele Taman și cele ce țin de ea, care fusese a comitelui Both din neamul acelorași. <Și deoarece> cu privire la aceste mănăstiri, Dionisie și Laurențiu cereau de la pomeniții Laurențiu prepozitul, Apa și rudeniile lor, jumătate din dreptul de patronat și de asemenea jumătate din moșia amintită, noi am hotărât pentru comitele Dionisie și Laurențiu duelul cu arme și călări în persoana lui Ompudin, fiul comitelui Omodeu. Venind în sfârșit sorocul celui duel, mijlocind în fața noastră prea iubitul nostru fiu, regele Ștefan și baronii regatului nostru, s-a încheiat astfel pacea între ei: Comitele Dionisie a recunoscut că cele ce le-a spus la început sus zisului Apa le-a spus pe nedrept și în chip neadevărat și a mărturisit că nu are nici un drept asupra acelor mănăstiri. Din partea sa Apa s-a recunoscut vinovat pentru vorbele grele pe care le-a spus comitelui Dionisie. S-a hotărât pe deasupra ca acel comite Dionisie, până va trăi, nu va putea să se folosească de niciun drept ca patron, în chivernisirea numitelor mănăstiri. La cererea însă a prea iubitului nostru fiu, regele Ștefan, s-a îngăduit de către Apa, Laurențiu prepozitul și ceilalți mai sus pomeniți din neamul lor, ca dacă fiul comitelui Dionisie, după moartea acestui Dionisie, va fi atât de îndrăgît și de plăcut rudeniei sale încât să i se poată încredința, ca unuia din patroni, chivernisirea ziselor mănăstiri, aceasta să o poată dobândi prin învoirea tuturor neamurilor sale. Pe lângă aceasta, s-a mai hotărât despre suszisa moșie ca aceasta să se împartă în șase părți, din care comitele Dionisie să își primească o parte, după cum i-o va da soartea; pe care <parte> însă, sau lângă care suszișii Laurențiu prepozitul și Apa, cu ceilalți suspomeniți din neamul lor, din respect pentru bătrânețea sa și de dragul păcii, îi vor da un loc de sat, care să fie vecin cu partea sa, după cum li se va părea <potrivit> voinței lor. Întru pomenirea și tăria veșnică a acestui fapt, <am dat> scrisoarea de față, întărită cu puterea dublei noastre peceți.

Dată de mâna magistrului Smaragdus, vice-cancelar al curții noastre, <arhiepiscop> ales de Caloceia, iubitul și credinciosul nostru, în anul Domnului o mie două sute cincizeci și opt, în a șaptea zi <înainte de> idele lui martie, în anul al douăzeci și treilea al domniei noastre.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIII, vol.2 (1251- 1300)*, București, 1952, p. 25-26.

d.26. Anul 1261

Stephanus dei gratia rex primogenitus illustris Regis Hungariae, dux Transiluanus omnibus praesens scriptum inspecturis salutem in vero salutari. Ad regiam pertinet maiestatem precibus condescendere subditorum ut numerus fidelium augeatur et regalis potentia latius extendatur, cum Regis sit proprium in multitudine populi gloriosi. Hinc est ad universorum praesentium posterorumque notitiam volumus et fieri manifestum, quod accedentes ad nostram praesentiam hospites de Deeswar literas Erney bani quondam Transilvani super libertate eorundem obtentas nobis exhibuerunt, petentes a nobis suppliciter et devote ut ipsam libertatem eisdem nostro privilegio dignaremur confirmare. Nos siquidem petitionibus eorundem inclinati et ordinationem dicti Erney bani dilecti et fidelis nostri inviolabiliter volentes observare duximus annuendum, sed quia series ipsarum literarum erat inutilis de verbo ad verbum scribi non fecimus sed sententiam eiusdem duximus inserendum. Quarum quidem sententia talis est, quod iidem hospites a iurisdictione comitis de Zonuk curialis comitis et iobagionum eiusdem csatri penitus sint exempti, ita quo ipsos omnino non possit iudicare, sed iudicet eosdem villicus ipsorum pro tempore constitutus in causis omnibus inter ipsos exortis, causas autem, quas commode non possit terminare, nostro relinquat iudicio decidendas, similiter etiam causas extraneorum si ibidem aliquos contingat habere idem villicus valeat iudicare et non alius. Item iuxta libertatem hospitem de Zoloch et de Zotmar ad exercitium nostrum venire et nobiscum exercituare teneantur. Ut autem haec ipsorum libertas salva semper permaneat et inconcussa nec in posterum per quempiam valeat violari, praesentes nostras eisdem concessimus duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus magistri Benedicti praepositi Scybiniensis, aulae nostrae vicecancellarii, anno dominicae incarnationis M^o. CC^o, sexagesimo primo.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, *Urkundenbuch*, vol.1 (1191-1342), Hermannstadt, 1892, p.85-86.

d.27. Anul 1261 septembrie 9

Bela, Dei gratia, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Seruiae, Galliciae, Cumaniaeque Rex, omnibus Christi fidelibus, praesens scriptum inspecturis, salutem in vero Salvatore. Rex regum et dominus Dominantium, Deus, ad hoc preposuit reges mundo vniuerso, vt in ipsius similitudine quiuis in suis regiminibus vniuique petenti ius suum tribuat, iustitea suadente, perdita restauret, restaurata conseruet, conseruata non occupet; meritoris benigne remuneret, et dignos seruitio digno laudis extollat praeconio; viduas et orphanos defendat, pauperes colligat; famulos templi, praelatos, et deuotos, Dei seruitio mancipatos, omni reuerentia in suis iuribus illaesos conseruare non desinat, et facultatibus ampliare exemplo Christi, supremi regis filii, qui animam suam in ara crucis prosuis exposuit, et matrem instituit ecclesiam sanctam fidelibus suis vniuersis; in cuius gremio nati in mundo vniuersi, tam reges, quam Principes, duces et Comites, pauperes et diuites per Baptismi gratiam renascuntur, et renati post mortis euentum ibidem sepeliuntur, demum sepulti, fide nostra hoc attestante, resurgunt ad gloriam vel ad mortem truculentam, rationem reddituri de bonis et malis operibus, et de iusto vel iniquo regimine, aequo libramine in examine districti iudicii mercedem recepturi a Deo vero Iesu Christo, qui suis vulneribus apertis in tribunali sedens, sancta cruce, spinea corona, lancea lateris, clavis pedum et manuum fixuralibus, in medium productis, in die illa qua coeli plicantur, et terra ardens erit; vbi sancti turbantur, et angeli tremiscunt; iudicantur iusti cum metu, et peccatores sine fine condemnantur. [...] Piscinae vero, quae pertinent

ad Ecclesiam Agriensem inter metas possessionum praedictarum, his nominibus nuncupantur: Nagyhoszutho, Kerekto, Olphatona, Destoua, Isengtho, ac Fenyenyserdeje, Chaterna, quae sunt donata Ecclesiae Agriensi per beatissimum Regem Ladislaum cum conditionariis; scilicet Custodibus equorum; item Szurdok Püspöky, Gyöngyös Püspöky, item Tisza Püspöky, cum clausura Tyciae, Zecge vocata, piscinis et clausuris quam pluribus, in vicinitate Nobilium de Zaszty, et de Bala existentibus; quae omnes possessiones praedictae sunt in Comitatus de Heves, Vjvar, et de Borsod existentes, et sunt istae donationes per Beatissimum Regem. Stephanum. Item Pohanara, Tisza, Keddi, et directa medietas Neusaeghaza vocatae, item Kevegyhaz, et Nagytelek vocatae, prope Turvicze existentes cum omnibus piscaturis, in Turvicze existentibus, magnis — — — secundum suas metas, per Beatissimum Regem Ladislaum donatae, et possessae pacifice per ecclesiam Agriensem ab antiquo in comitatu Zonuck existentes; item villa Halasz iuxta Krisium triplicem in Comitatu Chongradiensi cum duabus piscinis vicissim positis Halasztoua, et Asvantou vocatis, cum omnibus piscaturis in Crisio, et aliis locis piscationum infra suas metas existentibus; quae similiter per Beatissimum Regem Ladislaum Ecclesiae Agriensi sunt donatae, et collatae cum loco molendini; item villa Feher Eurem cum conditionariis; item villa Pispiky similiter cum omnibus conditionariis, et loco molendini; iuxta Crisium Album cum villa Kötesd in comitatu de Bekes existentes; item villa Mour vltra Danubium in Diaecesi Wesprimiensi cum omnibus conditionariis coquinae episcopalis, similiter per Beatissimum Ladislaum Regem donatae; item villa Sombol cum Sombolahegye in toto, quae villa est episcopalis locus Curiae, item Pecki cum Lusinkzvach et Duzungboz vsque ad Crisium, ac pulsatoribus ecclesiae, ac conditionariis; item Nerciz (al. Nevegy) iuxta Crisium Album de duabus partibus Crisii, cum loco molendini, ac transit libero Crisii in Comitatu de Zaranth existentes, per Beatissimum Regem Stephanum collatae. Item villa Hidvege cum Mahteluk, nec non conditionariis omnibus; item tertia pars tributi de Luck tam in terris, quam in agris. Item villa S. Maria in vicinitate Castri Zemlenvar, cum dimidietate tributi quod ibidem exigitur a transeuntibus de villa Zemlin versus eandem villam S. Maria in terra Ecclesiae; [...] Libertas autem per praedictos sanctos reges, videlicet Stephanum et Ladislaum, eidem Ecclesiae Agriensi in omnibus suis tenutis, tam Episcopi, quam Capituli possessionibus, videlicet ciuitatibus, villis, et oppidis, donata haec est: quod nullam collectam, nullunque censum, seu exactionem, quouis alio nomine nominatam soluere teneantur region fisco exigendam, vel Comiti Camerarum persoluendam, quas ab aliis regnicolis, temporibus debitis, more solito exigere consueuerunt. [...] Hoc non praetermittimus, quod si aliquo tempore reges Vngariae, nostri successores, quatuor filios habuerint, episcopus Agriensis, qui pro tempore fuerit, quartum custodiet, prout hoc a sanctis regibus exstitit ordinatum et statutum. Item decimam partem omnium tributorum in tota Diaecesi Agriensi, tam regalium, siue reginalium, quam nobilium episcopus Agriensis percipiet, et percipere dignoscitur, per collationem sanctorum regum praedictorum, a foundationis ecclesiae praenotatae tempore. Item Bela proauus noster, et Endre pater noster carissimus, felicium recordationum reges, decimas omnium forestarum nostrarum, et noualium praediorum nostrorum fundatorum, et fundandorum, ac villarum nobilium, et nostrorum seruitorum, vniuersaliter in Comitatus Ugocha et de Berek existentium, Ecclesiae Agriensi applicarunt, et condonarunt; demum et nos applicamus et condonamus perpetuo et irreuocabiliter exigendas. [...] Violatoribus autem ordinationum et libertatum, ac possessionum occupatoribus praedictae ecclesiae illa

indignation Dei omnipotentis perpetuo et finaliter eveniat, quam praedicti sancti reges suis instrumentis et priuilegiis sententionaliter promulgarunt; quod absurdum esset enarrare; de qua indignatione nobis innouit fide oculata, et testimonium perhibemus: eadem ecclesia ante Tartatorum ad uentum priuilegiis roborata existebat. In cuius rei memoriam et firmitatem perpetuam, praesentes concessimus litteras, vt praemisimus, dupplicis sigilli nostri munimine roboratas.

Datum per manus discreti viri, Magistri Paulli, Albensis ecclesiae electi; anno Incarnationis Domini MCCLXI. quinto idus Septemb.; regni autem nostri anno XXVI.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol. IV/3, Buda, 1829, p.33-44.

Bela, din mila lui Dumnezeu regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galității și Cumaniei, tuturor credincioșilor lui Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru adevărul mântuitor. Dumnezeu rege al regilor și stăpân al stăpânilor, i-a pus pe regi în fruntea lumii întregi, pentru ca ei după pilda sa fiecare în cârmuirea sa, să dea dreptul ce i se cuvine fiecăruia care și-l cere, să redea după îndemnul dreptății, drepturile pierdute, să păstreze pe cele redade, să nu le încalce pe cele păstrate; să răsplătească cu bunăvoință pe cei destoinici, să-i proslăvească cu vrednicie prin glăsuirea laudei pe cei ce s-au dovedit vrednici prin slujba lor, să apere pe văduve și pe orfani, să-i adune la sine pe săraci, să nu pregete să-i ocrotească cu toată cinstea pe slujitorii bisericii, prelații și clericii închinați slujbei lui Dumnezeu, păstrându-i nevătămați în drepturile lor și sporind bunurile lor, după pilda lui Hristos, Fiul Regelui Prea Înalt care și-a dat viața pentru ai săi pe jertfelnicul crucii și a făcut din biserică o maică pentru toți credincioșii [...]

De aceea, am hotărât mai întâiu ca să se însemneze numele tuturor moșiilor și dărilor episcopale și apoi să se înregistreze libertățile, cu scopul ca cu trecerea vremii ele să fie ferite în cuprinsul lor de cei care le-ar ataca sau le-ar tulbura.

Iar numele acestor moșii se înșiră astfel, după cum am aflat în chip neîndoios prin spusele vecinilor, megieșilor, prelaților, baronilor și ale bătrânilor vrednici de crezare, nobili și nenobili, ca și ale iobagilor de cetate, precum și prin cercetările capitlurilor, anume ale celor din Strigoniu, Vaț și Buda Veche. Moșiile numai cele episcopale, ale bisericii din Agria, deși aflătoare în mai multe districte și comitate, se arată cu numele în cele de mai jos. <Urmează înșirarea lor. Între ele se menționează:> De asemenea, Neueg lângă Crișul Alb de amândouă părțile Crișului cu loc de moară și cu trecerea slobodă peste Criș în comitatul Zărand, daniile ale preafericitului rege Ștefan...

Iar libertatea care i-a fost hărăzită aceleiași biserici din Agria de amintirii sfinți regi, anume Ștefan și Ladislau, în toate bunurile pe care le stăpânește, atât episcopul cât și capitlul, adică în moșii, cetăți, sate și târguri, este aceea că ei nu sunt datori să dea vistieriei regești nicio dare, niciun bir sau plată sau cu orice alt nume s-ar chema acestea, care trebuiesc strânse de vistieria pomenită sau care trebuiesc plătite comitelui cămării și care s-au obișnuit să se ceară la soroacele cuvenite de la alți locuitori ai țării. [...]

De asemenea, dijmuitorii episcopului și ai capitlului vor impune dijmele pe bucatele din șuri și fiecare claie va trebui să fie răscumpărată și plătită până la sărbătoarea sf. Martin mărturisitorul cu un groș de argint bun sau în denari prețuind împreună un groș de argint; iar dacă dijmuitorii nu vor plăti pe de-antregul până la sorocul amintit mai sus, atunci comitele comitatului îi va sili pe aceștia prin judecată să plătească

o amânare de 15 zile. De asemenea, vor plăti dijmele întregi din miei, iezi și porci, din albine, de asemenea din vin. De asemenea, vor plăti un fertun [ferto, unitate monetară echivalentă cu un florin n.n.], de fiecare plug al nobililor. De asemenea, o capetie pentru slugi. De asemenea, pentru o curte întreagă vor fi datori să plătească două capetii oamenilor care nu au bucate. De asemenea, o ponderă de argint bun de la jelerul căsătorit care nu are curte. Celelalte dijme mărunte, adică cele din fasole, mazăre, cânepă și meiu să le plătească în produse. Mai adăugăm că dacă vreodată regii Ungariei, urmașii noștri, ar avea patru fii, episcopul din Agria, care va fi în slujbă atunci, va avea în paza sa pe al patrulea, după cum s-a orânduit și s-a statornicit aceasta de către sfinții regi. De asemenea, episcopul de Agria are dreptul să primească a zecea parte din toate vămile care revin atât regelui sau reginei cât și nobililor din întreaga dieceză de Agria, potrivit daniei amintităilor sfinți regi cu prilejul întemeierii acestei biserici. [...] Și fiindcă ceea ce a fost odată închinat lui Dumnezeu, nu se cuvine să mai fie reîntors spre scopuri lumești, voim și hotărâm, cu poruncă veșnică să rămână neatins și nevătămate amintitele libertăți împreună cu moșiile și hotarele, cu vămile și locurile de pescuit amintite mai sus, în întregime și în fiecare parte a lor, care au fost dăruite bisericii din Agria de preafericii regi ai Ungariei, anume de Ștefan și de Ladislau, prea sfinții noștri strămoși, așa precum acești sfinți regi le-au orânduit pe veci aceleiași biserici din Agria pentru cinstirea lui Dumnezeu și ca răsplată veșnică. Iar asupra celor care ar călca aceste rânduieli și libertăți și cei care ar cotropi moșiile amintitei biserici, să cadă în veci și până la sfârșit acea mânie a lui Dumnezeu atotputernicul, pe care au rost-o în chip de osândă sus zișii sfinți regi în actele și privilegiile lor, căci ar fi nepotrivit să o deslușim aici, deoarece această mânie ni s-a arătat ochilor noștri și despre ea aducem mărturie încă dinaintea de venirea Tătarilor, când această biserică era înzestrată cu privilegii. Spre amintirea și tăria veșnică a acestui lucru am dat scrisoarea de față, după cum am mai spus, întărită cu puterea dublei noastre peceți.

Data de mâna chibzuitului bărbat magistrul Paul episcop ales al bisericii din Alba [Székesfehérvár n.n.], în anul de la întruparea Domnului o mie două sute șasezeci și unu, în ziua a cincea înainte de idele lui Septembrie și în anul al douăzecilea al domniei noastre.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIII, vol.2 (1251-1300), București, 1952, p.36-39.*

d.28. Anul 1264

Capitulum Ecclesie Hantensis omnibus presentes litteras inspecturis tam presentibus quam futuris salutem in omnium Salvatore. Ad vniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire, quod Johannes filius Petri de Wosian exhibuit nobis litteras magistri Laurencii Judicis nobilium Magistratus Zaladiensis in hac forma: Quod cum Nicolao ... homine suo hominem nostrum mitteremus, coram quibus ipse Johannes terram Wosyan diuideret in duas partes, quarum vnam Paulus, Stephanus, Jacobus, Marcus et Matheus filii Posa, Thomas filius Chyrd et Dominicus filius Seeg sibi eligerent, altera parte supra dicto Johanni et suis fratribus remanente, prout iudiciali ordine fuerat prosecutum. Nos autem ad ipsius petitionem et iuris ordine deposcente pro maiori cautela vnum ex nobis transmisimus, qui ad nos reuersus cum Johanne, prefato Stephano et Dominico ex aduersa parte, in quorum dispositionem et factum in ipsius presencia Paulus, Jacobus, Marcus et Matheus, Thomas et Dominicus voluntatem suam

et verba commiserant, confessus est, quod ipsam terram prefatus Johannes diuiserit respectu vtilitatis sue in partem maiorem et minorem, de quibus nominate Stephanus et socii sui minorem partem ipsius terre pro facilliori et vtiliori statu elegissent, ampliori et laciiori parte irreuocabiliter in forma pacis iam dicto Johanni cum suis fratribus, Petro videlicet et Nicolao in filios filiozem remanente. Cuius equidem diuisionis seriem et cursus metarum idem noster concanonicus ad hoc deputatus, vt diximus, presentibus partibus tetulit seriatim. Prima meta angulosa incipit ab occidente in feneto et tendit ad partem aquilonis ad quondam metam terream, que scilicet meta terrea et angulosa procedendo iuxta terram filiorum Poca diuidit inter partem ipsius Johannis et cognatorum suorum prefatorum; abinde transit per montem, vbi sunt mete terre; exinde transeundo quondam vallem Tekeneud vocatam iterato ascendit in montem, vbi sunt due mete diuidentes inter partes; deinde vero procedit ad quondam collem Kumoloumal dictum, in cuius fine mete sunt iuxta viam ex parte orientis; deinde postmodum veniendo procedit per medium virgulti Monorud vocati descendendo ad vallem, vbi sunt mete terre et finales. Preterea diuiserunt parcium voluntate similiter in duas partes siluam quondam, que est sita ex parte Scech, de cuius medietas, que est ex parte vduornicorum, cesserit Johanni et fratribus suis supradictis, vt in terra, altera parte parti aduerse remanente. Ad robur igitur et statum irreuocabilem disposicionis et diuisionis pretaxate tenore nostrarum litterarum presencialium apposito eciam iudicium decem marcarum se partes coram nobis obligarunt, si que earum de hoc facto resilliret. Nos autem ad instanciam parcium presentes concessimus litteras sigilli nostri munimine robratas Datum anno Domini M^o.CC^o. LX°.III°. Hyacinto Preposito, Farcasio Lectore, Hanta Custode, Chya Decano existentibus.

Sursa: Wenzel Gusztav, *Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus*. Arpadkori uj okmánytár, vol.3, Budapest, 1862, p.116-117.

d.29. Anul 1269

Achilles sosind în fața capitlului din Arad, părțile de moșia Vărșandului sunt vândute pentru șase mărci de argint lui Ompud și Fabian.

Capitulum Orodensis ecclesie vniuersis xpi fidelibus presentibus et futuris; presens scriptum inspecturis salutem in domino sempiternam, Advniuersorum noticeam harum serie volumus peruenire, Quod Achilleus filius Chud. ex vna parte Hompudinus et Fabianus cognatus suus coram nobis constituti ex altera; idem Achilleus confessus est quod Terram suam hereditariam Vosyan vocatam. cultam et incultam cum fundo suo feneto et silua, ac allis utilitatibus et pertinenciis suis, vendidisset eisdem hompudino Tanquam vicino et commetaneo, et eidem fabiano expermissione Magistri Pauli Cantoris Ecclesie nostre. Tanquam hereditari commetanei et uicini, et per eos suis heredibus heredum que successoribus; pro sex marcis argenti perpetuo iure possidendam, quas sex marcas argenti Idem Achilleus est confessus plenarie recepisse abeisdem, peciuuit eciam idem Achilleus diligenter et instanter anobis. quod super hec nominatis Hompudino, et Fabiano literas nostras Pendentis sigilli nostri munimine robratas. dare concederemus quod et fecimus.

Datum per manus Philippi lectoris Paulo Cantore Zalando custode Henc decano existentibus Anno domini. M^o. C^o C^o. LX°. nono.

Sursa: *Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy*, vol.1, Pest, 1871, p.19-20.

d.30. Anul 1271 septembrie

Sthephanus — — — Ad apicem pertinet regiae Maiestatis, suorum praedecessorum priuilegia renouare, seu restaurare, quae per temporum curricula, ab ecclesiis quoquomodo alienata exstiterunt, vt per renouationis seu restorationis titulum ea incocussa permaneant, quae suis temporibus excelsi principes statuerunt. [...] Demum, quum Cletus Episcopus, praedecessor eiusdem, cum inclito, carissimo Patre nostro, Bela rege, maritimas fugae praesidio partes, Tartaris victoriam obtinentibus, attigisset, et tribus annis, cum eodem Bela Rege residentiam exsularem peregrisset; post hoc, Tartaris recedentibus, cum Rege Bela Hungariam remeasset, et idem Rex Bela, pater noster carissimus vniciuique, quantum potuisset, perditas libertates et priuilegia restaurasset, et specialiter Ecclesiae Agriensi, tamquam suae propriae, suorumque successorum nutrici speciali; tandem mortuo, Cleto Episcopo, conditionarius Ecclesiae praedictae, videlicet Samuel, filius Sibini, collectis omnibus ipsis priuilegiis, quae per Belam Regem fuissent restaurata, combussisset, et in cineris fauillam redegisset; qui quidem conditionarius propter excessum infidelitatis, deiecta nobilitate, quem idem Cletus episcopus nobilitauerat, per eundem redactus in seruitutem exstitisset, vt asserunt, et inde in Rutheniam aufugisset et sic euasisset; quapropter nos humiliter postu lauit, vt omnes libertates, quibus atempore sanctorum Regum, nostrorum progenitorum ipsa Ecclesia Agriensis dignoscebatur fulciri, et nunc in eisdem sedet et gratulatur, seriatim rescribendo, ad aeternam rei memoriam inuiolabiliter nostro dignemur priuilegio confirmare, et praedicta priuilegia per hoc restaurare. Quibus auditis et clare intellectis, maxime, quia iusta errant, quae per ipsum petebantur, et quia etiam nos et nostros successores tangebatur super omnes ecclesias chathedrales specialissimo iure patronatus, de consensu omnium Nobilium, nobiscum in nostra congregatione assidentium, decreuimus, quod XXV. Seniores Nobilium de dioecesi Agriensi eligerentur, qui tacto viuificae crucis ligno, subfidei religione, omnes libertates ecclesiae Agriensis nobis publicarent et publicata informam nostri priuilegii ad aeterna rei memoriam redigi faceremus. Electis ergo ipsis Nobilibus, videlicet Ireneo — de genere Acus, item M. Machiano de Debros, [...], Laurentio et Omodio de genere Guthkeled, item Magistro Bagon et Comite Gerhardo de genere Chaak, et Comite Abraham de Cholth, de Comitatu de Zarand, item Comite Ladislao de Rabei, item Benedicto de laan, de genere Catha [...]. Item decimam partem omnium tributorum, per quemcunque exigi consuetorum, in comitatu videlicet Borosd, Abaujvar, Zemplen, Vng, Szabolcs, Zarand, Kúszolnok, Heues-Vjvar, Beregh et Vgocha: qui duo vltimi Comitatus, scilicet Vgocha et Breggh, fuerunt forestae sanctorum regum, traditi et donati per praedecessores nostros Ecclesiae Agriensi supra dictae in decimis dicandis et persoluendis, prout ceteri Comitatus. Item decimae vini omnibus Comitatus. vbi vineae sunt plantatae, vel plantabuntur in posterum, per decimatores episcopi vel capituli dicabuntur, et exigentur ex integro, excepto Comitatu de Zarand, vbi vina decimalia soli episcopatu dignoscuntur pertinere [...]. Item, quod Episcopus nulli decimas relaxare possit in specie, nec caussa malignandi per ambitiosos sceleratos laicos contra ecclesiam regalem inueniatur; sed cui voluerit idem Episcopus, exacta pecunia decimali, prouideat, quomodo volet; qui relaxauerit in specie, indignationem Dei Omnipotentis et Sanctorum regum se nouerit incursum. Quicumque ergo nostrorum regum successorum, Baronum aut Nobilium, quiscunque praeeminentiae dignitatis existant, de omnibus praemissis articulis vel eorum singulis, aliquid quoque modo immutare diminuere, seu negare praesumerit; iram

et indignationem ipsius dei omni potentis, et regum Sanctorum similiter se no uerit incursum. [...] Datum per manus praedicti M. Benedicti, Praepositi Orodensis aulae nostrae Vice-Cancellarie, dilecti et fidelis nostri. Anno Domini MCCLXXI. regni autem nostri anno secundo.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.V/1, Buda, 1829, p.153-159.

<În textul privilegiului lui Ștefan al V-lea regele Ungariei, în favoarea episcopiei de Agria se spune, între altele>.

«Dar, vai! deși aceasta biserică se bucură și acum de drepturile cu care fusese cinstită de sfinții regi, totuși privilegiile date de sfinții regi cu privire la drepturile ei au fost cu totul nimicite <și> arse de năvălirea Tătarilor asupra bisericii din Agria, când episcopul Cletus, înaintașul acestuia, al lui <Lambert>, și a găsit scăparea fugind până în părțile dinspre mare [Dalmația n.n.], împreună cu strălucitul rege Bela, prea iubitul nostru tată și a petrecut acolo în surghiun trei ani împreună cu regele Bela. Apoi, când s-au retras tătării, și când s-a înapoiat în Ungaria regele Bela, prea iubitul nostru tată, pe cât a putut, a întocmit iar pentru fiecare în drepturile și privilegiile pierdute și în deosebi pentru biserica din Agria, ca una ce era crescătoarea osebită a sa și a urmașilor săi.

Apoi, murind episcopul Cletus, un slujitor al acelei biserici, anume Samuel, fiul lui Sibin, adunând toate acele privilegii care fuseseră întocmite din nou de regele Bela, le-a ars și le-a prefăcut în cenușă. Acest slujitor, căzând pentru crima necredinței din rangul de nobil, la care îl înălțase însuși episcopul Cletus, a fost redus la robie de către <Lambert>, după cum ni se spune și a fugit de aici în Rutenia și astfel a scăpat. Din care pricină episcopul Lambert ne-a cerut cu supunere acum să binevoim a înscrie din nou sub formă de scrisoare și a întări nestrămutat, prin privilegiul nostru, spre veșnică amintire, toate libertățile, pe care se știe că se sprijină biserica din Agria, din timpul sfinților regi strămoșii noștri și în care stăruie și de care se bucură și să restaurăm astfel numitele privilegii.

Auzind și înțelegând limpede aceasta, și mai ales fiindcă cele cerute de el erau drepte și deoarece în temeiul unui drept cu totul osebit ocrotirea asupra tuturor bisericilor catedrale ne privește pe noi și pe urmașii noștri, cu învoirea tuturor nobililor aflători cu noi în adunarea noastră, am hotărât să fie aleși douăzeci și cinci dintre nobilii mai bătrâni ai diecezei Agria care, atingând lemnul dădătoarei de viață cruci, sub mărturia jurământului, să ne declare toate libertățile bisericii din Agria, și cele declarate vom porunci să fie întocmite, întru veșnică amintire, în chip de privilegiu al nostru».

<Între acești nobili sunt pomeniți> comiții Aladar de Oradea și Abraham de Cholth, acesta <din urmă fiind din comitatul Zărandului. La jurământ era de față Benedict prepozit de Arad și vice-cancelar regal.

Se înșiră apoi veniturile și privilegiile bisericii. Între ele:> «De asemenea, a zecea parte din toate vămile, de oricine se obișnuiesc a fi cerute ele, și anume: în comitatele Borsod, Abaujvar, Zemplen, Ung, Szabolcs, Zărand, Solnoc, Heues-Ujvar, Beregh și Ugocea... De asemenea, dijmele din vin din toate comitatele unde sunt sădite vii sau se vor sădi în viitor, se vor statornici și lua în întregime de către dijmuitorii episcopului sau ai capitlului, afară de comitatul Zărandului, unde vinurile dijmuite se știe că aparțin numai episcopiei...

Dat de mâna pomenitului magistru Benedict prepozit de Arad, vice-cancelar al curții noastre, iubitul și credinciosul nostru, în anul Domnului o mie două sute șaptezeci și unu, iar al domniei noastre al doilea an».

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIII, vol.2 (1251-1300), București, 1952, p.143-144.*

d.31. Anul 1274

Nos S. comes albensis damus promemoria quod (inter) comitem Stephanum filium - - - filium comitis Mychaelis fratrem eiusdem ab una parte et inter petrum filium pauli filij mycula - - - pouka fratre suo comparente exaltera super causa destructionis ville vosyan comiti Sthephano et thome - - - contra predictos petrum et poukam ydem coram iudice curie domini regis habebant, ex permissione eiusdem- per arbitrium martini de polog Ipolit de Kesu pouce de val, qui de arbitratoribus assumpt(is) - - - ter fuerunt, taliter extitit ordinatum coram nobis, cum et partibus placuerit nos ipsi arbtrio interesse, quod si praetacti comes stephanus et thomas cum alys tribus nobilibus incrastino et octavarum pasce coram capitulo albensi iurare presumpserint super eo, quod in ipsa destruccione ville eurum memorate predicto pouka sciente servientes eiusdem fuerint extunc idem pouka et petrus frater ejus soluent ipsis comiti Stephano et thome viginti marcas partim in denarys pro tempore currentibus partim, in extimacione condigna in duobus terminis videlicet decem marcas in octavis sancti Georgy, alias uero decem marcas in octavis ascensionis domini penam duppli incursum si aliquem pretermittent terminorum iudicem autem et pristaldum partes placabunt in communi.

Datum in Dominica Letare.

Kivül: Contra Petrum et poukam fratrem eiusdem.

Sursa: *Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy, vol.1, Pest, 1871, p.37.*

d.32. Anul 1279 ianuarie 30

Ladislavus Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque Rex omnibus Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem in omnium saluatore. Ad universorum noticiam tenore presencium uolumus peruenire, quod cum nobis post obitum domini Stephani Serenissimi Regis Hungarie patris nostri karistimi clare recordacionis in etate tenerrima et pupillari derelictis, et Regnum nostrum regere non ualentibus, Thomas de Kany primo Nycolao Woywode filio Pauli, et demum Gregen fratri eiusdem infidelibus nostris adherendo, multas infidelitates et destrucciones quamplurimas in Regno nostro commisisset, et in castro eorundem Nycolai Woywode et Gregen Deerspalataya uocato commorando, idem Thomas omnes possessiones Comitiss Thomae et Magistri Johannis filiorum Barnabe, Magistri Rolandi et Stephani filiorum eiusdem Comitiss Thome, nobilium de genere Borsa fidelium nostrorum, eo quod ijdem tempore sedicionis et guerrarum, in Regno nostro per infideles Barones nostros commotarum, in fidelitate nobis et Corone Regie debita persistentes infidelibus Baronibus nostris nullatenus adheserunt, penitus destruxisset, dampnum et ualorem trecentarum marcarum eizdem irrogando. [...] Accedentes igitur Waradinum de Byhorino vnacum quibuzdam Baronibus nostris in septem comitatibus, videlicet in Byhor, Zonuc, Zathmar, Crazna, Bekes, Zarand et Zobouch nominatis, Generalem Congregationem Waradinum fecimus publice proclamari. Cum itaque per vniuersos nobiles, et alios cuiuslibet condicionis homines, depredictis septem

Comitatibus ad ipsam Congregationem nostram Waradynum accedentes, predictus Thomas de Kany, qui ad ipsam Congregationem nostram uenire non curauit, in labe furti et latrocinij, ac pro destructore in colarum Regni nostri in conspectu Nostre Mayestatis accusatus extitisset et publice proclamatus [...]; et vineam eiusdem empticiam super terra Ecclesie Waradiensis in loco Pyspukmal uocato adiacente, nec non omnia bono ipsius, mobilea uidelicet et immobilia, que lieet respectu destruccionum et dampnorum Comitis Thome, Magistrorum Johannis, et Rolandi, ac Stephani predictorum per prefatum Thomam de Kany illatorum modica esse uideantur, pro dampnis et destruccionibus nichilominus eorundem, dedimus et assignauimus prenominatis Comiti Thome, Magistris Johannis et Rolando, ac Sthepano, et alijs filijs ipsius Comitis Thome, Jacobo, Ladislao, Benedicto et Johanni uocatis; [...].

Datum per manus venerabilis viri Magistri Nycolai Electi Ecclesie Albensis Aule nostre Vice Cancellarij, dilecti et fidelis nostri anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo nono, III. kalendas Februarij, indicione septima, regni autem nostri anno septimo. Metropolitana Sede Strigoniensis Ecclesie uacante, Johanne Spalatensi Archiepiscopo, Johanne Archielecto Colocensi aule nostre Cancellorio; [...]; Fynta Woyawoda Transiluano, Comite de Zonuk; Stephano Magistro Dapiferorum nostrorum, Comite Psoniensi; [...]; Magistro Petro Comite Nytriensi, Jakov Magistro Pincernarum nostrorum, Chepano Comite Castri Ferrei, Paulo Comite de Barana, Magistro Reynoldo Comite de Wolkou, Johanne Comite Zaladyensi, et alijs quam pluribus comitatus regni tenentibus et honores.

Sursa: Wenzel Gusztáv, *Codex Diplom. Arpadianus Continuatus. Árpádkori uj okmánytár*, vol.12, Budapest, 1874, p.250-253. Text latin și maghiar și la: Jakó Zsigmond, *Codex diplomaticus Transsylvaniae, Erdélyi okmánytár*, vol.1 (1023-1300), Budapesta, 1997, p.249.

Ladislau, din mila lui Dumnezeu regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galției, Lodomeriei, Cumaniei și al Bulgariei, tuturor credincioșilor lui Hristos care vor vedea scrisoarea de față mântuire întru Mântuitorul tuturor. Prin cuprinsul scrisorii de față voim să aducem la cunoștința tuturor, că deoarece noi, după moartea lui Ștefan, strălucitul rege al Ungariei, prea iubitul nostru tată de strălucită amintire, am rămas în vârstă fragedă și copilărească și neputându-ne cârmui țara, Toma de Kany – mergând pe urmele necredincioșilor noștri, mai întâi pe ale voevodului Nicolae, fiul lui Pavel, iar apoi pe ale lui Gregen, fratele acestuia – a săvârșit multe fapte de necredință și jafuri în țara noastră și așezându-se în cetatea voevodului Nicolae și a lui Gregen, numită Palota, [Deerspalataya în textul lat.], acel Toma a pustii toate moștile credincioșilor noștri nobili din neamul Borșa: ale comitelui Toma și ale magistrului Ioan, fiii lui Barnaba, ale magistrului Roland și Ștefan, fiii acelui comite Toma, pricinuindu-le pagube de trei sute de mărci –, deoarece aceștia, în timpul răzvrătirii și ale luptelor atâtea în țara noastră de baronii noștri necredincioși, rămânând statornici în credința datorată nouă și coroanei noastre, nu au voit să se alăture nicidecum baronilor noștri necredincioși. Și când, trecând anii copilăriei, am ajuns, din milostivirea dumnezeiască, la vârsta bărbătească și am luat cu drept deplin cârmuirea țării noastre, înfrânând pe făcătorii de rele și pe jefuitori cu ajutorul lui Dumnezeu, am hotărât că pe locuitorii țării noastre, care până acuma au suferit așa grele nedreptăți și pagube atât de mari din partea răufăcătorilor și jefuitorilor, să-i aducem la vechea stare de liniște și de pace. Prin urmare, mergând noi la Oradea

din Bihor împreună cu unii dintre baronii noștri din cele șapte comitate, adică din Bihor, Solnoc, Sătmar, Crasna, Bekes, Zărand, și Szabolcs, am chemat adunarea obștească la Oradea. Cum așa dar, numitul Toma de Kany – care nu s-a îngrijit să vină la adunarea noastră, a fost învinuit în fața majestății noastre de păcatul furtului și al tâlhăriei și arătat obștește ca jefuitor al locuitorilor regatului nostru de către toți nobilii și de ceilalți oameni de orice stare veniți din cele șapte comitate la adunarea noastră din Oradea și prin arătarea acestora ne-am încredințat lămurit că numitul Toma de Kany a prădat toate moșiile comitelui Toma și ale pomeniților magiștri Ioan, Roland și Ștefan, pricinuind acestora o pagubă de trei sute de mărci.

Pentru samavolnicile și faptele sale de necredință, osândindu-l noi la moarte pe acest Toma de Kany, am dat și am dăruit susnumiților, comitelui Toma și magiștrilor Ioan, Roland și Ștefan și celorlalți fii ai comitelui Toma, anume Iacob, Ladislau, Benedict și Ioan, precum și fiilor amintitului magistru Ioan, anume lui Petru, Ioan și Nicolae și prin ei moștenitorilor și urmașilor moștenitorilor lor, satul acestuia, <al lui Toma>, Vrws, aflător în comitatul Bihorului, – pe care numitul Toma nu-l stăpânea ca danie regală și nici din dreaptă cumpărare, ci îl cotropise cu sila pe vremea când domnii săi, amintiții Nicolae voevod și Gregen, se purtau cu mare samavolnicie în țara noastră și în deosebi în ținutul Orăzii, – împreună cu toate folosințele sale între vechile semne de hotare și margini, cu care au fost hotărnicit și stăpânit de către stăpânii săi dinainte. <Deasemenea le-am dăruit> și via acestuia de cumpărare aflătoare pe pământul bisericii din Oradea în locul numit Pyspukmal și toate bunurile acestuia, mișcătoare și chiar nemișcătoare, care deși față de jafurile și pagubele pricinuite de numitul Toma de Kany comitelui Toma și magiștrilor Ioan, Roland și Ștefan, se pare că sunt puține, totuși le dăm pentru toate pagubele și mai ales pentru jefuirile îndurate de aceștia, ca să le stăpânească pe veci și nestrămutat. Spre amintirea și tăria veșnică a acestui lucru am dat scrisoarea de față întărită cu puterea dublei noastre peceti.

Data de mâna iubitului și credinciosului nostru, venerabilul bărbat, magistrul Nicolae prepozit ales al bisericii de Alba, vice-cancelar al curții noastre în anul Domnului o mie două sute șaptezeci și nouă, în a treia zi înaintea calendelor lui Februarie, indiciunea a șaptea, iar al domniei noastre al șaptelea an.

Scaunul mitropolitan al bisericii din Strigoniu fiind liber. Fiind arhiepiscopi Ioan de Spalato, Ioan <arhiepiscop> ales de Caloce, cancelarul curții noastre și cârmuind în chip fericit bisericile lui Dumnezeu episcopii, Iob de Pecs, Lodomer de Oradea, Timoteiu de Zagreb, Dionisie de Gyor, Petru al Transilvaniei, Andrei de Agria, Grigore de Cenad, Petru de Vesprim, Toma de Vaț, Matei fiind palatin, comite de Sopron, de Somogy și jude al Cumanilor, Nicolae ban al întregii Slavonii; Ugrin marele nostru vistiernic și ban de Machou, Fynta voevod al Transilvaniei și comite de Solnoc, Ștefan marele nostru stolnic, comite de Poson, Laurențiu ban de Severin, Ștefan ban, judecător al curții noastre și comite de Musu, Petru marele nostru comis, comite de Sibiu, magistrul Petru comite de Nytra, Iacob marele nostru paharnic, Chepan comite de Vasvar, Pavel comite de Barana, magistrul Reynold comite de Wolkou, Ioan comite de Zalad, precum și mulți alții stând în fruntea comitatelor și a dregătoriilor regatului.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIII, vol.2 (1251-1300), București, 1952, p.201-203.

d.33. Anul 1283

Ladizlaus Dei gracia Rex Hungarie memorie commendantes significamus quibus expedit vniuersis presencium per tenorem: quod Gregorius et Jacobus filij Comititis Apa ad nostrum accedentes precenciam nobis humiliter supplicarunt, vt possessionem ipsorum hereditarium Pyl uocatam, quam relicta Wanthuk Cumani potencialiter occupatam detinuit vsque modo, eisdem reddere et restituere de benignitate Regia dignaremur. Sed quia super facto possessionis predictae Pyl, vtrum fuerit filiorum Comititis Apa predictorum nec ne, nobis veritas non constabat; fidelibus nostris Capitulo Ecclesie Orodyensis factum possessionis prefate nostris dedimus litteris in mandates, vt cum Magistro [?]en homine nostro hominem ipsorum pro testimonio destinarent, coram quo idem homo noster prefatam possessionem Pyl reambularet et statueret Gregorio et Jacobo predictis possidendam, si non fieret contradictum; contradictores vero, si qui fierent, ad nostram Presenciam euocaret. Quod quidem nobis demum rescripsit in hee verba:

Excellentissimo stb. Capitulum Orodyensis Ecclesie stb.

Nos itaque nolentes vnicique in suo iure derogari, prefatam possessionem Pyl eisdem Gregorio et Jacobo filijs Comititis Apa, scita et inquisita veritate, cum omnibus vtilitatibus et pertinencijs suis vniuersis, prout per predecessores oerundem primitus habita fuerat et possessa, reddidimus et restituimus iure perpetuo possidendam et habendam; ne in possessione propria et hereditaria extraneum et illicitum doleant possessorem. Datum Bude in vigilia Beati Johannis Baptiste anno Domini M^oCC^o octuagesimo tercio.

Sursa: Wenzel Gusztav, Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus. Arpadkori uj okmánytár, vol.12, Budapest 1874, p.388-389.

d.34. Anul 1283

Excellentissimo domino suo Ladizlao Dei gracia Illustri Regi Hungarie Capitulum Orodyensis Ecclesie oraciones in Domino debitas et denotas. Receptis litteris vestris misimus hominem nostrum pro testimonio cum homine vestro Magistro Reen, qui rediens ad nos retulit nobis; quod idem homo vester terram Pyl hereditariam Gregori et Jacobi filiorum Apa Comititis, quam vxor Warchuk detinebat violenter, per easdem veteres metas coram commetencis et vicinis assignasset et statuisset eisdem Gregorio et Jacobo contradiccione non obstante. Hec vestre rescribimus Celsitudini.

Sursa: Wenzel Gusztav, Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus. Arpadkori uj okmánytár, vol.12, Budapest, 1874, p.405.

d.35. Anul 1290

Mediantibus quibusdam literis privilegialibus capituli Orodienensis anno Dominice incarnationis M^o CC^o nonagesimo, diem emanacionis non continentibus emanatis, possessionem Simand per nobiles viros Dionisium filium comitis Chanad, Stephanum et Paulum filios suos de genere Chanad vendicionis titulo reperieramus ad comitem Zallas filium Moka, Philpe filium Thome, Paulum generum ipsius Zallas, Thomam filium Georgii, Hazuga, Johannem et Andream filios Farkasii, Nicolaum filium Mathei, Johannem et Gregorium filios Bene, Endere filium Endus, Augustinum et Blasium filios Bartholomei, nec non Petrum filium Sixti perpetuo pro triginta sex marcis fini argenti heredum suorum, per heredes devolutam extitisse, ipsosque emtores a quibuslibet temporibus successivis impetere attentantibus propriis expedire laboribus assumpsisse et expensis.

Villermus nádornac 1339-ben kelt ítéletéből, mely Csanád esztergomi érseknek és Pál fiának Dénesnek több simándi birtokosok ellen Simánd birtok iránt folytatott perében hozatott; mely ítéletet Pál országbíró 1339-ben Csanád érseknek „et Dionisii filii Pauli filii Dionisii de genere Chanad” kérésére átírt, kik az ítélet szerint a főntebbi 1290 évi oklevélben megnevezettek utódaitól a birtokot visszanyerik. Pál országbíró levelét az Orsz. Ltárban őrzik, dipl. oszt. 31056.

Sursa: Nagy Imre, *Hazai okmánytár*, vol.8, Budapest, 1891, p.293-294.

d.36. Anul 1291, <Arad>

Nos capitulum Orodienis ecclesie damus pro memoria, quod comes Gregorius ab una parte, Arnoldus et Luchas frater eiusdem de Zylos, Mathe, Dominicus et Martinus cognati sui ex altera, coram nobis constituti, exhibuerunt nobis literas nobilis viri Rorandi vaivode Transsilvani comitis de Zonuch, super facto terre Cubli vocate emanatas, petentes a nobis easdem literas nostris literis confirmari; quarum quidem literarum tenor talis est: Nos Rorandus vaivoda Transsilvanus et comes de Zonuch, nec non iudices provincie, videlicet Andreas, Zahias et Michael de Zarand a provincialibus electi et a domino rege confirmati, damus pro memoria ac significamus quibus expedit universis, presencium per tenorem, quod constitutus est coram nobis Gregorius comes de Babna et asseruit viva voce, quod quandam terram suam Cubli vocatam hereditariam et suis predecessoribus obtentam, Arnoldus, Luchas frater eiusdem, Mathe, Dominicus, Martinus et Johannes cognati sui et ceteri cognati eiusdem de Zylos, quorum nomina longum esset per singula enarrare, in debite occupassent et detinerent occupatam. Nos autem secundum consuetudinem regni, que non legi contraria nec preiudicat equitati, diem prefiximus competentem utrisque partibus plenarie respondere; et illo termino adveniente, cum comes Gregorius coram nobis respondere voluisset et litem contestare, Arnoldus et predicti cognati sui contra eundem non reponderunt, sed dixerunt viva voce, sana mente, spontaneaue, voluntate eorundem, quod terram suam Cubli vocatam cum omnibus utilitatibus suis et pertinenciis, sicut prius comiti Gregorio pertinebat, reliquissent pacifice possidendam, et dicendo, quod non emta eisdem fuisset nec a domino rege condonata, ut ne male fidei possessores existant in terra aliena, predictam terram restituerunt eidem ut habebat; volentes eciam, quod dicti Arnoldus et cognati sui finem litibus imponant, ne immortalis existat, obligaverunt se super hoc, literas cuiuscunque capituli comes Gregorius voluerit, facerent emanare, ut huiusmodi contestacio sopiatur et recidive quescionis scropulum molleatur et penitus enervetur, assumserunt se, ut nullus ipsorum litem aliquam de terra antedicta possit experiri, quod si ingredere voluerit, non possit, nisi iudicium centum marcarum ante ingressum litis persolvat. Et quia eorundem peticio iusta, conveniens et admittenda videbatur, dictas literas nostris literis fecimus roborari, sigilli nostri munimine fulciendo.

Datum anno domini Milesimo CC nonagesimo primo.

Sursa: *Codex Diplomaticus Patrius Hungaricus*, vol.8, Budapest, 1891, p.308-309.

Noi, capitulul bisericii din Arad, aducem la cunoștință că, pe de o parte, comitele Grigore, iar pe de alta, Arnold și Luca din Zylos, fratele acestuia, Matei, Dominic și Martin, rudele lui, înfățișându-se înaintea noastră ne-au arătat scrisoarea nobilului bărbat, Roland voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, cu privire la pământul numit Cubli [Kuba sau Kupa n.n.], cerându-ne să întărim acel act prin scrisoarea noastră. Cuprinsul

acelei scrisori este următorul: Noi Roland voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, precum și juzii provinciei, adică Andrei, Zahei și Mihail de Zărand, aleși de provinciali și întăriți de rege, aducem la cunoștință și dăm de știre prin cuprinsul celor de față, tuturor cărora se cuvine că s-a înfățișat înaintea noastră Grigore comitele de Bahna și a susținut prin viu graiu, că Arnold, Luca, fratele acestuia, precum și Matei, Dominic, Martin și Ioan rudele sale și celelalte rude ale lui din Zylos, ale căror nume ar cere prea mult timp să le înșirăm pe fiecare în parte, au ocupat pe nedrept și țin ocupată o moșie de moștenire a sa, numită Cubli și dobândită de înaintașii săi. Iar noi potrivit datinei țării, care nu dă sentințe potrivnice legii și nici nu jignește dreptatea, am hotărât amândoror părți o zi potrivită ca să răspundă pe deplin <în această pricină>.

Sosind acest soroc, când comitele Grigore se pregătea să răspundă în fața noastră și să-și apere pricina, Arnold și susnumitele sale rude nu au răspuns împotriva lui, ci au mărturisit prin viu grai cu mintea sănătoasă și de bună voia lor că i-au lăsat pământul său numit Cubli, cu toate folsințele și cele ce țin de el, comitelui Grigore să-l stăpânească în pace așa după cum îi aparținea mai înainte și spuneau că <moșia> nici nu a fost cumpărată de ei nici nu le-a fost dăruită de rege și, ca să nu treacă drept deținători de rea credință a unui pământ străin, i-au restituit numitul pământ precum avea; voind numiții Arnold și rudele sale să pună capăt acestei pricini ca să nu țină la nesfârșit, s-au legat pe deasupra să pună să se dea de către capitlul, pe care și-l va fi ales comitele Grigore, scrisoarea prin care să se stingă această împotrivire pentru ca primejdia reluării acestei pricini să fie înlăturată și redusă cu desăvârșire și pentru ca niciunul dintre ei să nu mai încerce a stâmi o nouă pricină privitoare la pământul susnumit; iar dacă vreunul ar voi să înceapă, să nu poată, dacă nu va plăti o chezășie de o sută de mărci înainte de începerea pricinei. Și fiindcă cererea lor ni s-a părut dreaptă, potrivită și de încuviințat, am pus să se întărească numita scrisoare prin scrisoarea noastră, chezășuind-o cu puterea pecetei noastre.

Dată în anul Domnului o mie două sute nouăzeci și unu.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIII, vol.2 (1251-1300), București, 1952, p. 353-354. Textul și în limba maghiară la: Jakó Zsigmond, Codex diplomaticus Transsylvaniae, Erdélyi okmánytár, vol.1 (1023-1300), Budapesta, 1997, p.293.

d.37. Anul 1296

Andreas Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque Rex. Omnibus Christi fidelibus tam praesentibus, quam futuris, praesentes Litteras inspecturis, salutem in saluatis Largitore! Ad vniuersorum notitiam, harum serie volumus peruenire. Quod Nicolaus, Laurentius, Zumme, et Michael filii Magistri Iacobi de Cherek diuersos excessus et notoria nocumenta in Regno nostro commisissent, et propter huiusmodi infidelitatem, et nocumenta eorum manifesta ac destructionem Possessionum nostrarum ad Castrum nostrum leneu pertinentium, Possessio eorum Visk vocata, et ad eandem pertinentes ad manus nostras Regias fuissent deuolutae: et nos easdem Magistro Ioanni filio Chaac dilecto, et fideli nostro ob meritoria fidelium seruitiorum: mediante nostro Priuilegio perpetuo contulissemus. Demum vero Pater, Dominus Lodomerius Archi-Episcopus Strigoniensis eundem Magistrum Ioannem traxit in causam coram nobis, exhibendo contra praedictos filios Magistri Iacobi Litteras nostras, Vice-Iudicum Curiae nostrae, et

diuersorum ludicum quam plures, in quibus comperimus eosdem in quadringentis triginta, et septem marcis contra ipsum Dominum Archi-Episcopum legitime fuisse conuictos. Et licet eadem Possessio Vysk, et ad eam pertinentes ratione tot ludiciorum pro destructionibus et damnis Ecclesiae Strigoniensi per eosdem filios Magistri Iacobi illatis ad ipsam Ecclesiam Strigoniensem de iure deuolui debuissent, ea potissimum ratione, quia iidem filii Magistri Iacobi de dicta Possessione Vysk exeundo ipsa nocumenta eidem Ecclesiae Strigoniensi irrogarunt; tamen praedictus Dominus Archi-Episcopus ad instantem petitionem nostram concessit, quod idem Magister Ioannes praefatam Possessionem Vysk, et ad eandem pertinentes cum ipsis quadringentis triginta et septem marcis coram Conuentu cruciferorum Domus Hospitalis Sancti Regis Stephani de Strigonio redimeret in certis terminis ad hoc assignatis: Quem (sic) quidem Magister Ioannes elapso quodam temporis intervallo, ad nostram accedens praesentiam exhibuit nobis priuilegium dicti Conuentus, in quo vidimus praedictas quadringentas triginta et septem marcas eidem Domino Archi-Episcopo, et Ecclesiae suae per eundem Magistrum Ioannem ad plenum fuisse persolutas, et dictam Possessionem Vysk cum suis pertinentiis per memoratum Dominum Archi-Episcopum, ipsi Magistro Ioanni perpetualiter relictas. Exhibuit etiam aliud Priuilegium eiusdem Domini Archi-Episcopi, in quo continebatur in pecuniaria solutione in facto ipsius Possessionis Vysk, et ad ipsam pertinentium, ex parte dicti Magistri Ioannis, iuxta quantitatem Damnorum Ecclesiae Strigoniensis per eosdem filios Iacobi illatorum Domino Archi-Episcopo, et Ecclesiae eiusdem similiter per omnia exstitisse satisfactum. Ad maiorem nihilominus certitudinem rei gestae praedictus Magister Ioannes exhibuit easdem litteras nostras, Vice-ludicum Curiae nostrae, ac aliorum ludicum diuersas per praefatum Dominum Archi-Episcopum contra filios Magistri Iacobi de iure obtentas, in quibus praedicta ludicia et damna, ac destructiones Ecclesiae Strigoniensis per filios Magistri Iacobi supradictos illata seriatim inspeximus contineri. Quas quidem Litteras Dominus Archi-Episcopus iam dictus super praedictis quadringentis triginta, et septem marcis Eidem et suae Ecclesiae persolutis statuit Magistro Ioanni memorato. Nos considerantes, quod tum ratione Donationis nostrae tum etiam ratione redemptionis Possessionis Vysk et pertinentium ad ipsam ab eodem Domino Archi-Episcopo factae praedicta Possessio Vysk et pertinentes ad eam ad eundem Magistrum Ioannem de iure pertinebant, quia ipsa Donatio minus firma per Redemptiuus contractum, cum praedicto Ven. Patre celebratum recepit firmitatem, eandem Possessionem Vysk, et ad ipsam pertinentes, cum omnibus vtilitatibus, suis de Consilio Baronum nostrorum, reliquimus eidem Magistro Ioanni, Filio Cháak, et per eum suis haeredibus Haeredumque suorum successoribus iure perpetuo, et irreuocabiliter possidendas. De caetero ipsis filiis Magistri Iacobi in facto Possessionis Vysk, et ad ipsam pertinentium silentium perpetuum imponentes. In cuius rei memoriam, perpetuamque firmitatem praesentes concessimus Litteras munimine duplicis sigilli nostri roborando. Datum per manus Venerabilis Patris Domini Theodori Episcopi Iaurinensis Aulae nostrae Vice-Cancellarii Dilecti, fidelis nostri. Anno Domini MCCXCVI, septimo Maii, Regni autem nostri Anno VI.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.VII/2, Buda, 1832, p.192-195.

d.38. Anul 1299

III. Endre királynak törvénykezési kyadványa az Aba nemzetség tagjai közt történt birtokosztályról. 1299.

Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame Seruic, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque Rex omnibus Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem in omnium saluatore. Ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam harum serie volumus peruenire; quod cum Lukach, Petrus, Demetrius, Stephanus et Ladizlaus, filij Comitum Petri de genere Aba, discretum uirum Magistrum Ladizlaum Prepositum Ecclesie Tytuliensis aule nostre Vice-Cancellarium, dilectum et fidelem nostrum, Demetrium, Nicolaum et Alexandrum Magistros, filios Comitum Alexandri, patruales fratres eorundem super quibusdam possessionibus Nekche, Pagraach, Radauan et Scentmihal vocatis ultra Drawam existentibus traxisissent in causam coram nobis, et tandem eisdem Lukach, Petro ac Demetrio pro se, Stephano et Ladizlao fratribus suis memoratis cum procuratorijs litteris nostris ex una parte; [...]

Hoc adiecto, quod si minera auri et argenti, uel cuiusuis generis metallorum, aut salifodina seu puteus salis reperta sunt uel reperiri poterint in futurum in possessione memorata, uidelicet in porcione utriusque, prouentus huiusmodi partes communiter percipient et habebunt, cultores autem seu operarij etallorum eorundem et salifodine seu puteus salis ad illam partem pertinebunt, in cuius porcione reperta fuerint metalla, sales et puteus salis memorata; et pecuniam ad opus incoandum ipsis operarijs partes dare communiter tenebuntur. Item possessiones Chabamezey, Zudurkybene, Werustou, Kompoulth, Fonchol et Pata, cum omnibus vtilitatibus et pertinencijs suis vniuersis cesserunt in ius et proprietatem filiorum Alexandri et eorum heredibus (igy) perpetuo possidende; item possessionibus Zeekwdwor [Socodor n.n.], Wasyan, Arkychalan et alijs, quas habent inter fluuios Feyrkyrus et Morus cum omnibus vtilitatibus et pertinencijs suis cedentibus filijs Comitum Petri, et heredibus eorundem similiter perpetuo possidendis.

Ita quod ad recuperacionem possessionum alienatarum, que in diuisione utrisque partibus cecidisse dignoscuntur; partes adinuicem se iuuare tenebuntur proprijs laboribus et expensis. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes eisdem partibus concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Et quia sigillum nostrum idem Magister Ladizlaus Prepositus Tytuliensis tenet siue portat: ad maiorem huius facti certitudinem et uberiores cautelas, ac suspicionem euitandam, presentibus etiam sigilla venerabilis patris domini Johannis dei gracia Archiepiscopi Colocensis aule nostre Cancellarij, ac Omodei Palatini, dilectorum et fidelium nostrorum apponi fecimus et appendi.

Datum per manus eiusdem Magistri Ladizlai Prepositi anno Domini M^oCC^o nonagesimo nono, quinto kalendas Augusti, Regni autem nostri-anno nono.

Sursa: Wenzel Gusztav, Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus, Arpadkori uj okmánytár, vol.10, Budapest, 1873, p.329-332.

d.39. Anul 1304

Januar 26. Das Grosswardeiner Kapitel bezeugt, dass 40 Nikolaus, Sohn Tywan's die Hälfte der Beszung Gergeschdorf an Magister Benedikt verkauft hat.

Capitulum ecclesie Waradyensis omnibus Christi fidelibus praesentium notitiam habituris salutem in omnium saluatore. Ad uniuersorum notitiam tenore praesentium volumus peruenire, quod quidam, qui se Nicolaum filium Tywan de Wasyan esse dixit,

pro se et pro ipso patre suo ac Georgio fratre suo iuniore coram nobis personaliter constitutis aequam et rectam medietatem cuiusdam possessionis eorum hereditariae Gregorfaya vocatae in partibus transsiluanis in loco Zekes dicto existentis, ut asseruit a tempore antiquorum Tartharorum ab ipsis alienatae et a praedecessoribus et ad petitionem eorundem, ut etiam propinquietati attineat, per probitatem ac sollicitam industriam cum propriis laboribus et expensis magistri Benedicti dicti Solum proximi eorum ad valorem quinquaginta marcarum factis, praeter labores recuperatae et rehabitae cum suis utilitatibus et pertinentiis universis eidem magistro Benedicto fratri magistri Been proximo eorum et per eum suis heredibus ac successoribus dedisse, donasse et perpetuo contulisse est confessus, assumendo idem Nicolaus ab omnibus ratione medietatis terrae praedictae molestantibus vel inquietantibus dictum magistrum Benedictum expedire laboribus propriis et expensis.

Datum in dominica Circumdederunt, anno domini millesimo C^o C^o C^o quarto.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, *Urkundenbuch*, vol.1 (1191-1342), Hemannstadt, 1892, p.228-229.

d.40. Anul 1307

Nos Conuentus fratrum Cruciferorum domus hospitalis de nouacuria significamus omnibus quibus expedit presencium per tenorem. Quod Ladizlaus et Kustan filij Comitum Ambrosij filij Kustan a parte una, magister Georgius filius magistri Petri de Comitatu Ruche ab altera coram nobis constituti asseruerunt oraculo vocis viue, vt dispensante et gubernante dei prouidencia et inspirante sancti spiritus gracia, vnionem cognacionis et consanguinitatis talem inter se contraxissent seu ordinassent, quod Ladislaus et Kustan supradicti dominam sororem ipsorum puellam nomine Kata secundum seriem ordinacionis sancte ecclesie celebrato matrimonio Magistro Georgio antedicto contulissent in coniugem et in signum vnitatis et dileccionis cognacionis ac consanguinitatis, maxime eciam pro iuribus predictae domine que d possessionibus Comitum Ambrosij patris sui iuxta consuetudinem regni proueniebant medietatem cuiusdam possessionis eorum hereditarie Kuzyn nuncupate cum omnibus suis pertinencijs et vtilitatibus secundumque metis circuitur infrascriptis donassent dedissent et contulissent domine sorori sue supradicte et cum ipsa magistro Georgio prenotato ac eorum heredibus heredumque suorum successoribus inreuocabiliter possidendam tenendam et habendam, Cuius quidem terre metee hoc ordine distinguntur prima scilicet meta incipit in arbore llicis de parte orientis cruce signatam et meta terrea circumfusam et intrat in uiam Zalanta vta uocatam per quam itur in Moruchel et peruenit ad arborem cerasi meta terrea circumfusam et per eandem viam directe iuxta cursus metarum magistri Nicolai filij comitis Omodei meando peruenit ad duas arbores iliceas cruce signatas, deinde in eadem via vadit ad arborem piri siluestri, ubi diuerit et descendit in vallem et per metas terre pauli alas dicti peruenit ad arborem lliceam descenditque usque villam Kuzyn et ibi intrat in riuulum similiter Kuzyn vocatum vbi est meta in arbore salicea que separat terram magistri Georgij a terra pauli et iude egreditur uersus aquilonem peruenitque ad arborem piri ubi est meta de qua paululum eundo peruenit ad arborem lliceam et transit unum riuulum egrediturque uersus meridiem et intrat in vnam viam inde uadit ad arborem llicis deinde ascendit uersus orientem et per continuas metas terre verueu currendo peruenit ad magnam uiam per quam de villa Myko bani itur in ad villam Folkus, et per ipsam viam vadit usque priorem arborem ilicis et ibi terminatur. In cuius

donacionis testimonium et perpetuam firmitatem ad instanciam et petitionem parcium predictarum presentes concessimus litteras nostro sigillo roboratas Anno ab incarnatione domini M^oCCC^o septimo fratre Johanne nostro preceptore existente.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.1 (1301-1321), Budapest, 1878, p.139-140.

d.41. Anul 1318 mai 15, Sălacea

Nos Karolus dei gracia rex Hungarie, Significamus tenoe presencium, quibus expedit vniuersis. Quod dum in Comitatu Byhoryensi procederemus, magister Leel filius laurency de genere Bechegregor, fidelis noster ad nostre maiestatis accedens presenciam, nobis dixit conquerendo, quod quasdam possessio ne suas in Comitatu de Zarand, existentes, cum patronatu, Monastery sancti Spiritus dyenus monustura nuncupati, et cum villis, tam Olachalibus, videlicet quam alys, ipsum de Jure contingentibus, a ladislao filio Luka, coram Judice Curie nostre Juris ordine acquisitas, et optentas, magister Iwanka Castellanus noster de Pankatha et de deznye in Juste occupatas detinerent, quas, anobis sibi et fratribus suis, reddi et restitui humiliter supplicando postulauit, Nos igitur, cuius inter est pensare Jura singulorum, visis Instrumentis eiusdem magistri Leel, super hoc confectis Indagata eiam huius rei veritate, anobilibus ipsius prouincie, predictas possessiones, et patronatum ad ipsum, et fratres suos, Justo titulo pertinere congnoſcentes, ipsum Monasterium, seu patronatum, cum villis et pertinentibus ad ipsum eo Jure, atque plenitudine, quo per formam Juris, a ladislau supradicto, optinuisse dignoscitur, prout in literis eiusdem Judicis Curie nostre continetur, reddidimus, et restituimus, eisdem, sine preiudicio alieni perpetuo possidendum, tenendum et habendum manus nostras, et nostrorum retrahentes, ab eisdem, datum in Zalach, vicesimo secundo die, beati Georgy martyris. Anno Domini. M^{mo} CCC^{mo} X^{mo} viij^o.

Sursa: *Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy*, vol.2, Pest, 1872, p.132.

Noi, Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei facem cunoscut prin cuprinsul scrisorii de față tuturor căora se cuvine că, atunci când am purces în comitatul Bihor, înfățișându-se înaintea maiestății noastre credinciosul nostru, magistrul Leel, fiul lui Laurențiu din neamul Bechegregor, ni s-a plâns că magistrul Iwanka castelanul nostru de Pâncota [Pancatha în textul lat.] și din Dezna [Deznye în textul lat.] ține în stăpânire pe nedrept niște moșii ale sale aflate în comitatul Zarand, împreună cu dreptul de patronat asupra mănăstirii sfântului duh, numită Dyenusmonustura și împreună cu satele atât românești cât și celelalte care de drept țin de el și pe care le-a căpătat și le-a dobândit pe calea judecății, în fața judeului curții noastre, dela Ladislau, fiul lui Luca, cerându-ne cu smerită rugăminte să i le înapoiem și să le dăm îndărăt lui și fraților săi. Drept aceea, noi care suntem datori a cumpăni drepturile fiecăruia, văzând actele aceluia magistrul Leel, întocmite cu privire la aceasta, cercetând adevărul asupra acestui lucru de la nobilii aceluia ținut și aflând că suspomenitele moșii și patronatul țin pe drept de el și de frații săi, le-am înapoiat și le-am dat îndărăt acea mănăstire sau <drept de> patronat împreună cu satele și cu cele ce țin de ele, cu același drept și aceeași putere deplină, în care se știe că le-a dobândit potrivit dreptului dela suszisul Ladislau — precum se cuprinde în scrisoarea aceluiași jude al curții noastre — ca să le aibă, să le țină și să le

stăpânească pe veci, fără a dăuna dreptul altora, luând de pe ele mâinile noastre și cele ale <oamenilor> noștri.

Dat la Sălacea [Zalach în textul lat.], în a douăzeci și doua zi după <sărbătoarea> fericitului Gheorghe mucenicul, în anul Domnului o mie trei sute optsprezece.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.1 (1301-1320)*, București, 1953, p. 294-295.

d.42. Anul 1318 iunie 14

Excellentissimo domino suo Karolo dei gracia Illustri Regi Hungarie Capitulum Orodienis ecclesie Oraciones debitas et deuotas litteras vestre Celsitudinis vestra nouerit serenitas nos recepisse in hec verba Karolus dei gracia Rex Hungarie fidelibus suis Capitulo ecclesie Orodienis Salutem et gratiam noueritis quod dominicus dictus saar vicecomes noster Themesyensis ad nostre maiestatis accedens presenciam, terras Phylupteluke et Rygachteluke vocatas in eodem Comitatu existents, asserens esse eas hominum sine herede decedencium, et ex eo iure nostre collacioni deouultas, pro fidelibus suis seruiijs perpetuo sibi conferri a nobis postulauit vnde cum de qualitate et quantitate earumdem terrarium, et si sint hominum sine herede decedencium nobis veritas non constet, fidelitati vestre damus firmiter in mandates quatenus detis testimonium vestrum ydoneum coram quo Petrus dictus Zeel homo noster, conuocatis commetaneis et vicinis ipsarum terrarium reambulet et perambulet per metas veteres et antiques ac statuatur easdem si hominum sine herede decedencium esse facta de hoc inquisicione diligenti ipsas inuenerit Doninico supradicto si non fuerit contradictum Contradictores vero si qui fuerint, contra eundem Dominicum ad nostrum citet presenciam, ad terminum competentem. Post hec vero tocus facti seriem diem citacionis et terminum assignatum ac nomina citatorum nobis fideliter rescribatis. Datum in Themeswar, feria quarta proxima ante festum Pentecostes. Anno domini M^o CCC^o decimo octauo. Nos vero preceptis ac mandates vestre Serenitatis fideliter obtemperates, vt tenemur hominem nostrum ydoneum et fidedignum magistrum videlicet Jacobum Succentorem Chori nostri cum predicto Petro homine vestro transmisimus pro testimonio. Qui quidem homo vester cum predicto testimonio nostro demum ad nos rediens dixit quod predictas terras facta diligenti de hoc inquisicione a vicinis et commetaneis earundem esse hominum sine herede decedencium inuenissent seu reperissent et vestre collacioni pertinere ac easdem conuocatis commetaneis et vicinis ac presentibus eisdem Buda videlicet Jacobo filio Michaelis Barraba Petro rufo et Lukachyo nobilibus de Murun fredel Judice Domini Benedicti Episcopi Chanadiensis, de Nadasd, Ladizlao filio Elleus, Laurencio filio Arnoldi nobilibus de Nadasd, Paulo filio Dedali de Achad Andrea filio Nicolai de kokaach, et Gregorio Judice de zanad seruiente seu Judice magistri Iwanka Csatellani de Pankata et de Dezne per metas veteres et antiques reambulassent, et easdem reambulando statuissent Comiti Dominico dicto Saar prenotato perpetualiter possidendas nullo penitus contradictore existente. Datum feria quarta proxima post festum Penthecostes prenotatum. Anno eciam supradicto.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.1 (1301-1321), Budapest, 1878, p.473-474.

d.43. Anul 1323 septembrie 20

Karolus dei gracia Hungarie Dalmacie Croacie Rame Seruie Gallicie Lodomerie Comanie Bulgarieque Rex, princeps Salernitanus et honoris et montis sancti Angeli dominus. Omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis. Salutem in omnium Saluatore, prouida regum discrecio non solum quod exstitit debet instituere ymo legaliter instituta statu debito conservare, proinde ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam harum serie volumus peruenire, Quod Comes Dominicus dictus Saar Castellanus de Jowkw fidelis noster ad nostram accedendo presenciam, exhibuit, nobis quoddam priuilegium nostrum priori et antiquo sigillo nostro consignatum super collacione quarumdam terrarum, Phylupteluke et Rygachteluke vocatarum facta confectum et habitarum, petens nos diligenti cum instancia vt ipsum priuilegium seu ipsam donacionem nostram ratam habere, et ad conseuacionem sui iuris firmiorem appensione sigilli nostri novi et autentici de benignitate regia dignaremur confirmare. [...] Quiquidem fideles nostri nobis rescripserunt in hec verba. Excellentissimo domino suo Karolo dei gracia Illustri Regi Hungarie Capitulum Orodensis Ecclesie oraciones debitas et deuotas, literas Celsitudinis vestra nouerit serenitas nos recepisse in hec verba: Karolus dei gracia Rex Hungarie fidelibus suis Capitulo Ecclesie Orodensis Salutem et gratiam, noueritis quod Dominicus dictus Saar Vice Comes noster Themesiensis ad nostre maiestatis accedens presenciam terras Phylupteluke et Rygachteluke vocatas in eodem Comitatu existentes asserens esse eas hominum sine herede decedencium et ex eo nostre collacioni deuolutas profidelibus suis seruicys perpetuo sibi conferri a nobis postulauit, verum cum de qualitate e quantitate earum terrarum et si sine hominum sine heredum decedencium nobis veritas non constet, fidelitati vestre damus firmiter in mandatis quatenus detis testimonium vestrum ydoneum coram quo Petrus dictus Zeel homo noster conuocatis commetaneis et vicinis ipsarum terrarum reambulet et perambulet per metas ueteres et antiquas ac statuatur easdem si hominum sine herede decedencium esse de hoc inquisicione diligente ipsas invenerint, dominico supradicto si non fuerit contradictum, Contradictores vero si qui fuerint contra eum dominum dominicum ad nostram citetis presenciam ad terminum competentem et post hec vero tocuis facti seriem diem citacionis et terminum assignatum nobis fideliter rescribatis.

Datum in Themeswar feria quarta, proxima ante festum pentecostes. Anno domini Millesimo tercentesimo decimo octauo. Nos vero preceptis ac mandatis vestre Serenitatis fideliter obedientes vt tenemur, hominem nostrum ydoneum ac fidedignum magistrum videlicet Jacobum succentorem chori nostri cum predicto petro homine vestro transmisimus protestimonio. Qui quidem homo vester cum testimonio nostro demum ad nos rediens dixit, quod predictas terras facta diligenti de hoc inquisicione ac vicinis et commetaneis earumdem esse hominum sine herede decedencium inuenissent seu reperissent et vestre collacioni pertinere ac easdem conuocatis commetaneis et vicinis ac presentibus eisdem Buda videlicet, Jacobo filio Michaelis Barraba petro rufo ac lukachyo nobilibus Murun, fredel Judice domini Benedicti Episcopi Chanadiensis, de Nadasd, Ladislao filio Elleus. Laurencio filio Arnoldi nobilibus de Nadasd paulo filio dedali de Achad Andrea filio Nicolai de Kokaach et Gregorio Judice de Zanad seruente seu Judice Magistri Iwanka Castellani de Pankata et de Dezne per metas veteres et antiquas reambulassent, et easdem reambulando statuissent Comiti Dominico dicto Saar prenotato perpetualiter possidendas, nullo penitus contradictore existente.

Datum feria quarta proxima post festum penthecostes prenotatum. Anno eciam supradicto. [...] In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas.

Datum per manus discreti viri magistri Johannis albensis ecclesie prepositi, Aule nostre Vicecancellarij dilecti et fidelis nostri VII° Kallendas July Anno domini M. CCC decimo octauo, Regni autem nostri Anno similiter decimo Octauo. [...] In cuius confirmacionis memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus litteras dupplicis sigilli nostri noui et autentici munimine roboratas.

Datum per manus discreti viri magistri Endree lectoris ecclesie Quinqueecclesiensis aule nostre vicecancellario vacante sigilli nostri confirmacionis dilecti nobis et fidelis. Anno domini Millesimo CCC^o vigesimo tercio; decimo secundo kalendas octobris Regni autem Nostri Anno similiter XX° tercio. Venerabilibus in Christo patribus Bolezlao Strigoniensi et fratre Iadislao Colocensi archiepiscopis, Johannie Nitriensi, Benedicto Chanadiensi, Georgio Syrmiensi, Nicolao Jauriensi, Ladislao Quinqueecclesiensi, Iwanka Waradiensi, [...] Thoma Woyvoda Transilvano et Comite de Zonuk, Nicolau Bano tocius Sclauonie Comite Soproniensi et de Kamarun, paulo bano de Macho Comite Syrmiensi de Wolko et de Bodrugh, Mykch magistro Tawarnicorum domine Regine Consortis nostre karissime et Comite de Sarus, magistro Deseu Iudice Curie eiusdem domine Regine, Dyonisio Dapiferorum et Blasyo Agasonum nostrorum magistris, Nicolao Comite Poseniensi, alysqe quam plurimis Regni nostri Comitatus tenentibus et honores.

Sursa: Pesty Frigyes, Ortway Tivadar, Okelvelék Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez, vol.1 (1183-1430), Pozsony, 1896, p.33-37.

d.44. Anul 1324 mai

A. Ch. 1324. Idem Carolus possessionem Sempthey, cum possessione Cseklezs ac castro, Comiti Rufo in cambium dat. V. kal. May s. I.

Carolus, Dei gratia, Hung. Dalm. Croat. Ram. Serui. Gallici. Lodomeri. Cuman. Bulgarieque Rex. Princeps Salernitanus et honoris ac montis S. Angeli Dominus. Omnibus fidelibus presentibus pariter et futuris praesens scriptum inspecturis, salutem in omnium Saluatore. Quia gesta temporum simul cum tempore elabuntur, gestisque mortalium et memoriae obumbrans obliuio plerumque nouercatur; proinde ratio adinuenit scriptis permansuris facta stabilire, quae diuturnitalem expetunt, immutabilem firmitatem postulant, et requirunt. Eapropter ad vniuersorum notitiam harum serie volumus peruenire: quod cum Comes Rufus, Meynolth fidelis noster, ad nostrae Serenitatis accedens praesentiam, duo Priuilegia Praedecessorum nostrorum Hungariae Regum nostrae Excellentiae exhibuisset, in quorum Priuilegiorum vno Possessionem Sempthey nominatam, quondam Aba et Thomae filiorum Hypoliti, in altero vero eorundem Possessionem Olnu vocatam quondam Fredlini Consobrini, seu filii sororis Conradi dicti Varhagow per eosdem praedecessores nostros Reges Hungariae sibi collatas fuisse, declarabat, petens a Serenitate nostra Regia, vt eadem Priuilegia renouare, ipsasque Possessiones sibi Priuilegiis nostris dignaremur confirmare. [...]

Contradictoribus ad nostram praesentiam ad terminum competentem legitime euocatis, et post diem citationis, et terminum assignatum, ac nomina contradictorum et totius facti seriem nobis fideliter rescribatis.

Datum Budae in festo B. Priscaae Virginis anno Domini MCCCXXIV.

Nos vero mandatis vestris obedire volentes, vt tenemur discretum et honestum Magistrum Thomam Concanonicum nostrum Custodemque Ecclesiae nostrae, cum homine vestro memorato ad videndum praemissa direximus, quidem liomo vester ac noster ad nos reuersi nobis concorditer retulerunt, quod ipsi conuocatis omnibus vicinis et commetaneis dictae possessionis, videlicet Nobilibus de Beel, Nobilibus de Suap, Sebes de S. Georgio, ciuibus Poseniensibus, et nobilibus de Monar memoratam possessionem reembulassent, et nouas metas, vbi necesse fuit, erigi faciendo, nullo contraditore, penitus existente, eidem Comiti Abraee cum omnibus suis pertinentis statuissent. Cuius quidem metae hoc ordine distinguuntur: Incipit enim a parte orientali super viam magnam, per quam itur versus Zemch, vbi sunt tres metae, quarum vna distinguit terram Beel, secunda terram Nobilium de Saaph, et tertia terram castris Cheklez, deinde eundo sunt duae metae et duae nouae, deinde parum procedendo versus aquam, quae vocatur Polyazow est vnus lapis pro meta, et duae nouae metae terreae [...] deinde proteditur versus tres arbores quercineas, vbi est vna meta antiqua, et vna noua, quarum vna separat terram Zeuleus; alia terram Monar Castrensiam, et tertia terram Cheklez; deinde parum descendendo venit ad vnam metam antiquam super quoddam fossatum, vbi etiam sunt duae nouae metae, et circa idem fossatum eundo bonam viam in fine eiusdem fossati est vna antiqua meta et duae nouae; ab hinc vero procedendo sunt iterato duae nouae metae, deinde transeundo per siluas venit ad vnam metam antiquam, et duas nouas, deinde venit ad vnam quamdam communem, per eandem parum descendendo sunt duae antiquae metae, et duae nouae, deinde veniendo ad syluam est vna antiqua meta et duae nouae, deinde parum eundo est vna magna meta antiqua capitalis, et tres nouae metae, quarum vna distinguit terram Monar, secunda vero terram Nobilium de Beel, et tertia terram Castris Cheklez; ab hinc parum eundo sunt duae nouae metae, quae distinguunt terram Castris Cheklez et terram Nobilium de Beel [...] abhinc infra descendendo in agro est vna meta antiqua et duae nouae, deinde transeundo vltius de memorata silua exiundo, est vna antiqua meta, et duae nouae; abhinc transit per quoddam pratium, vbi sunt duae nouae metae, deinde traseundo per idem pratium, et descendendo per agros, sunt duae nouae metae, deinde reuertitur ad magnam viam, quae ducit versus villam Zemch ad metas priores et ibidem metae Castris Cheklez terminantur.

Datum in Dominica Reminiscere. Anno Domini Millesimo tercentesimo vicesimo quarto.

In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus litteras, dupplicis sigilli nostri appensione noui et authentici munimine roboratas. Datum per manus discreti viri Magistri Andree, Lectoris, Ecclesie Quinqueecclesiensis, aule nostre Vice-Cancellarii, dilecti et fidelis nostri.

Anno Domini MCCCXXIV. quinto kalendas Maii. regni autem nostri anno similiter vicesimo quarto. Venerabilibus in Christo Patribus Dominis Boleslao Strigon. et fratre Ladizlao Colocensi Archiepiscopis, Ioanne Nitriensi, Benedicto Chanadien. Nicolao lauriensi, Ladislao Quinqueecl. Georgio Sirmiensi, Fr. Petro Boznen. Iwanka Waradien. Andreea Transilua. Henrico Wesprimieni, et Chanadino Agriensi, Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Magnificis viris, Philippo Palatino, comite Scepusiensi, et de Wyuar, ac Iudice Cumanorum. [...] Comite de Sarus et de Zemlen, Magistro Deseu, Iudice Curie eiusdem Domine regine et Comite de Zarand, Blasio Magistro Agazonum nostrorum, Comite Huntheu. Dionysio Magistro Dapiferorum

nostrorum, Magistro Nicolao Comite Poseniensi, et allis quam plurimis regni nostri Comitatus tenentibus, et honores.

Sursa: Georgius Fejer, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.VIII/2, Buda, 1832, p.524-531.

d.45. Anul 1324 iunie

A. Ch. 1324. Idem Carolos Nicolaum, Banum sclauoniae, in possessione Ikren, Comitatus iaurinea. statui iubet. Feria IV. proxima dominicam Laetare. s. I. V. kal. Iunii.

Carolos, Dei gratia, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Seruiae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaequ Rex.

Princeps Salernitanus, et honoris ac montis S. Angeli Dominus. Omnibus Christi fidelibus tam praesentibus quam futuris, praesentem paginam inspecturis, salutem in omnium Salvatore. Grata subditorum obsequia, grata debent praemia reportare; vt qui fideles sunt, fideliores existant, ac ceteri eorum exemplo ad fidelitatis opera deuotius animentur. Proinde ad vniuersorum notitiam harum serie volumus peruenire: Quod cum nos fidelibus nostris, Capitulo videlicet Albensi, vt vna cum Michaële, fratre Leonardi, homine nostro, hominem eorum pro testimonio transmitterent fide dignum, coram quo idem homo noster accedendo ad faciem possessionis Ikren vocatae, in Comitatu lauriensi existentis, et eamdem conuocatis vicinis et commetaneis reambulando per veteres metas et antiquas stauerent Magnifico viro, Nicolao Bano totius Sclauoniae, et Comiti Soproniensi, dilecto et fideli nostro, si non fuerit contradictum; contradictoribus, si qui fierent, contra eumdem Nicolaum Banum ad nostram praesentiam ad terminum competentem legitime euocandis; et post haec terminum assignatum, nomina citatorum, cum serie totius facti, nobis fideliter debeant rescribere, dedissemus nostris litteris in mandato; [...] Nouerit Excellentia Vestra, nos litteras Vestras statutorias honore, quo decuit, accepisse in haec verba: Carolus etc. fidelibus suis Capitulo Ecclesiae Albensis salutem et gratiam. Fidelitati Vestrae firmiter praecipientes damus in mandatis, vt cum Michaële, fratre Leonardi, homine nostro, Vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, coram quo idem homo noster accedat ad faciem praefatae possessionis Ikren vocatae in Comitatu laurien. existentis, et eamdem conuocatis Vicinis et commetaneis reambulando per veteres metas et antiquas statuatur Nicolao, Bano totius Sclauoniae, Comiti Supronien. et de Camarum perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, ad nostram citet praesentiam, contra ipsum Banum Nicolaum, ad terminum competentem, et post haec diem citationis, nomina citatorum, et terminum assignatum, cum serie totius facti nobis fideliter rescribatis.

Datum in Wyssegrad in Dominica reminiscere. Anno Domini MCCCXXIV.

Vnde nos regiae Celsitudinis mandato obtemperantes, vt tenemur, cum praedicto Michaële homine Vestro, nostrum transmisimus hominem, videlicet magistrum Andream, Notarium nostrum, ad exequenda praemissa, pro testimonio fide dignum. [...] Vt igitur huius nostrae donationis et collationis series robur obtineat perpetuae firmitatis, nec per quempiam posterorum valeat in irritum reuocari, praesentes concessimus litteras, dupplicis noui et authentici sigilli nostri munimine roboratas.

Datum per manus discreti viri, Magistri Andreae, Lectoris Ecclesiae Quinqueecclesiensis, aulae nostrae Vice-Cancellarii, dilecti et fidelis nostri. Anno Domini MCCCXXIV. quinto calend. Iunii, regni autem nostri anno similiter vigesimo quarto. Venerabilibus in Christo Patribus, dominis Boleslao Strigoniensi, et Fratre Ladislao

Colocensi Archiepiscopus; Iohanne Nitriensi, Benedicto Chanadiensi, Nicolao lauriensi, Ladislao Quinqueecclesiensi, Georgio Syrmiensi, Fratre Petro Bosnensi, Iwanka Waradiensi, Andreea Transilvano, [...], Paulo Bano de Machov, Comite Sirmiensi et Walkow, et Budrug, Mikch Magistro Tawernicorum Dominae Reginae, charissimae consortis nostrae, Comite de Sarus et de Zemlen, Magistro Deseu Iudice Curiae eiusdem Dominae reginae, ac Comite de Zarand, Magistro Blasio Agasonum nostrorum et Comite Hunthen. Dionysio Magistro Dapiferorum nostrorum, Magistro Nicolao, Comite Simigiensi, Magistro Nicolao, dicto Treutel Comite Posoniensi, et aliis quam pluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Sursa: Georgius Fejer, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.VIII/2, Buda, 1832, p.562-565.

d.46. Anul 1324 decembrie

A. Ch. 1324. Idem Carolus statutionem possessionis Nimigh, Comitatus Sopron, Magistro Laurentio, filio Emerici, de genere Osl. per Capitulum laurinense factam, ob praeclara ipsius merita, confirmat. III. Idus Decembr. s.l.

Karolus, Dei gracia, Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque Rex, Princeps Salernitanus et honoris ac montis Sancti Angeli Dominus. Omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, salutem in salutis largitore. Iustis petentium desideriis conuenit Principis animum inclinari, praesertim cum id, quod petitur, ratio suadet et non praeeudicat aequitati. Proinde ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire: quod cum Magister Laurentius, filius Emerici de genere Osl, ad nostram accedens presenciam humiliter nobis supplicasset, vt cum ipse instrumentum super possessione Nymygh vocata, in Comitatu Soproniensi existente, a nostra Maiestate tibi data et collata confectum, casualiter amiserit, ipsam possessionem de nouo conferre, et sibi confirmare nostro priuilegio dignaremur.

Nos volentes ad fidelium nostrorum beneficia ex certa scientia procedere, quia de qualitate et quantitate dictae possessionis, et vtram ad nostram pertineret collationem nec ne, nobis veritas non constabat, fidelibus nostris, Capitulo Ecclesiae laurien. nostris dedimus litteris in mandatis, vt cum Philippo de Pugund, vel Georgio de Pune, homine nostro, hominem eorum pro testimonio transmitterent fide dignum, coram quo idem homo noster praedictam possessessionem conuocatis commetaneis, et vicinis suis reambulando per veteres metas et antiquas statueret seu restitueret praedicto Magistro Laurentio perpetuo possidendam, si non fieret contradictum, contradictoribus, si qui fierent, ad nostram presentiam legitime euocandis [...]

Quamuis igitur ipse Magister Lauretius pro tot et tantis fidelitatibus et seruitiis suis meritoriis regiae remunerationis potiori praemio dignus a nobis plura mereretur; tamen vt votis suis corresponderemus ad praesens, praedictam possesnem Nymygh, in qua est Ecclesia honorem beati Nicolai confessoris constructa, cum situ villae, patronatu ipsius Ecclesiae, terris cultis et incultis, agris, foenetis, pratis, siluis, aquis et aliis iuribus vtilitatibus et pertinentiis suis vniuersis, sub praescriptis metis, et terminis suis antiquis, quibus ab olim habita extitit et possessa, dedimus restituimus, tradidimus et contulimus praedicto Laurentio, et per eum suis haeredibus, haeredumque suorum successoribus, iure perpetuo et irreuocabiliter possidendam, tenendam et habendam, praemissam priorem donationem nostram, de eadem possessione si factam approbantes,

acceptantes, et praesentis scripti patrocinio de plenitudine nostrae gratiae confirmantes: in cuius rei testimonium et perpetuam firmitatem praesentes concessimus litteras noui dupplicis et autentici igilli nostri appensione et munimine roboratas.

Datum per manus discreti viri Magistri Andreae , Praepositi Budensis, aule nostre Vice-Cancellarii, dilecti et fidelis nostri. Anno Domini MCCCXXIV. tercio idus Decembris, regni autem nostri anno similiter vigesimo quarto. Venerabilibus in Christo Patribus, Dominis Bolezlao Strigoniensi, et fratre Ladizlao Colocensi Aulae nostrae Cancellario, ecclesiarum Arhiepiscopi; [...] Comite Supruniensi, et de Kamarun, Mykch Magistro Tawarnicorum praedictae Domine regine, Comite de Sarus et de Zemlyn, Deseu Iudice Curie eiusdem Domine Regine, Comite de Zarand, Paulo Bano de Machou Comite Syrmiensi et de Wolko, et de Budrug, Blasio Magistro Agasonum nostrorum, Donch Comite de Zolio et aliis quampluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Sursa: Georgius Fejer, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.VIII/2, Buda, 1832, p.546-551.

d.47. Anul 1325 iulie 23

König Karl bestätigt über Einschreiten des frater Joannes prior provincialis ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini una cum fratre Joanne priore eiusdem ordinis de Strigonio seine Urkunde von 1310 nr.322 für die Kirche beate Marie de Deeswar.

Datum per manus discreti viri magistri Andreae praepositi Albensis ecclesiae, aulae nostrae vicecancellarii dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo trecentesimo vigesimo quinto, decimo Kalendas Augusti, regni autem nostri anno similiter vicesimo quinto.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, *Urkundenbuch*, vol.1 (1191-1342), Hermannstadt, 1892, p.396.

d.48. Anul 1325 august 2

Nos capitulum Transsiluanae damus pro memoria, quod constitutis coram nobis Johanne plebano de Dedrad procuratore magistri Stephani filii Dyonisii ab una parte, pro Jakobo filio Jacobi filii Apa, pro se et patre suo et Andrea, Nycolao, Johanne, Apa et Dyonisio fratribus suis ex altera concorditer coram nobis retulerunt, quod super causa dotis et rerum paraphernalium dominae Anich relictæ quondam Gregorii filii Apa, quæ inter ipsum Jacobum filium Apa et filios eiusdem ac magistrum Stephanum filium Dyonisii nomine procuratorio prædictæ dominae Anich sororis suæ, in præsentiam venerabilis patris Andreae praelati nostri vertebatur, et secundum formam iudicii eiusdem de quinquaginta marcis Vngaricalium denariorum pro tempore currentium, de quibus convicti ratione dictæ dotis exstiterant, sedecim marcas Vngaricales in octavis beati Jacobi apostoli proxime præteritis magistro Stephano filio Dyonisii supra dicto nomine dominae Anich sororis suæ solvere debuissent, dixit, quod licet prædictus Jacobus filius Apa et filii eiusdem in prædicto termino sedecim marcas solvere debuissent, tamen numerum viginti quinque marcarum quia voluerunt a debitis eorum expediri, cum servis et ancillis in ipso termino eidem magistro Stephano nomine Anich sororis suæ complevisset. Super quibus XX. Quinque marcis Johannes plebanus de Dedrad, ante dictus procurator magistri Stephani filii Dyonisii supra dicti, nomine procuratorio eiusdem Jacobum filium Apa et filios eiusdem reddidit coram nobis expeditos.

Datum sexta feria proxima post octavas beati Jacobi apostoli, anno domini M. CCCXX. quinto.

Auf der Rückseite: Expeditoria pro Jacobo filio Apa et filiis eiusdem contra dominam Anich relictam quondam Gregori fili Apa super solutione viginti quinque marcarum pro rebus paraphernalibus.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, *Urkundenbuch*, vol.1 (1191-1342), Hermannstadt, 1892, p.396-397.

d.49. Anul 1325 octombrie 4

[Nos] Nicolaus comes de Zolnuk, magister G[] Stephanus iudices nobilium deputati de eodem significamus universis quibus expedit, quod accedentes ad nostram praesentiam iudices, iurati, ac universi hospites de Deswar ostendentes nobis literas domini vaivode et nobis praecep[torias] ut hominem nostrum daremus ad habulandas metas pertinentes ad Deswar, ut ostendit et dicit privilegia illustris regis Wngariae. Unde nos praeceptum domini vaivoda servare cupientes ut tenemur, nostrum officialem cum iudiciis nobilium permittere curavimus, qui ad nos reversi dixerunt secundum continentia et formam privilegium domini regis reabulasse de meta ad metam et iuxta antiquas metas novas metas elevando, ut nobis exstitit praeceptum de domino vaivoda, commetaneos et vicinos vocando, illi autem non contradicendo. Unde nos omnibus hominibus iustitiam facere cupientes ut tenemur a data praesentium usque octo dies exspectante, si quis vel aliquis literam nostram contra hospites niteretur contradicere, ex commetaneis nullus interdixit nec interdiceret curaverunt. Ideo nos eisdem hospitibus de Deswar ad illud rei veritatem sub sigillis nostris concessimus literas nostras munimine roboratas. Datum feria sexta proxima post festum beati Michaelis archangeli, anno domini M^o. CCC^o. XX^{mo}. quinto.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, *Urkundenbuch*, vol.1 (1191-1342), Hermannstadt, 1892, p.397-398.

d.50. Anul 1326 martie 1, Vișegrad

Nos comes Alexander iudex curie excellentissimi et magnifici principis domini Karoli dei gracia incliti regis Hungarie significamos tenore presencium quibus expedit vniuersis, quod cum magistri Nicolaus dispensator regius et Laurencius dictus Tichwar magistrum Johannem filium Stephani de Syrmia aule regie notarium pro eo, quia Johannem filium Mark dicti Durgo, regium hominem presente testimonio honorabilis capituli ecclesie beati Iriney martiris a statuacione quarundam possessionum Syroch et Purho vocatarum in comitatu Syrimiensi existencium, nomine possessionum hominis sine herede decedentis per eosdem magistros Nicolaum et Laurencium a regia benignitate ipsorum fidelissimis seruciis circumspectis sibi dari et conferi petitarum, contradiccionis obstaculo sibi obuiando prohibuerat, ad octauas beati Michaelis archangeli, anno dominice incarnationis M^oCCC^o vigesimo quinto preteritas in causam atraxissent coram nobis, ipsaque causa racione prioritatis termini, primo ad quindenas beati Martini confessoris, secundo ad quindenas dyey (!) cinerum iuxta continenciam priorum litterarum nostrarum memorialium modum dilacionis continencium fuisset protelata. Tandem ipsarum quindenarum occurrente termino, predicti magistri Nicolaus et Laurencius ad nostram personaliter accedendo presenciam contra memoratum magistrum Johannem filium Stephani similiter personaliter astantem proposuerunt in

hunc modum, ut rationem prohibitionis in statucione premissarum possessionum per regiam benignitatem pro fidelibus seruiciis ipsorum in perpetuum sibi datarum et collatarum facte, in nostre iudicarie actoritatis (!) presencia vellent assignari per magistrum Johannem memoratum, qui quidem magister Johannes ibidem in momento quoddam priuilegium regale, quasdam litteras priuilegiales venerabilium capitulorum de Kw et de sancto Irineo super residua dimidietate earundem ab orientalib[us] partibus existentibus emanatas et confectas, confirmacionem muniens nobis presentauit, in cuius tenore regia maiestate consensum beniolum prebente et assensum, dimidietatem prelibatarum possessionum Syroch et Purho nominatarum pro duodecim, residuam vero pro viginti quinque et insuper quadraginta marcarum pecunie quantitate ratione homicidii Paznani per Georgium filium Johannis filii Siluestri accidentaliter interempti, et dotis ac rerum parafernaliu nobilis domine relicte Stephani filii Siluestri in regia et ipsius capituli ecclesie sancti Iriney presencia pro iamdicto Georgio filio Johannis per prehatos (!) magistrum Johannem, item Paulum filium Michaelis et Blasium filium Martini fratres suos persolutarum, ipsis magistris Johanni, Paul et Blasio supradictis ac eorum heredibus heredumque suorum successoribus per ipsum Georgium filium Johannis in perpetuum vendicionis titulo traditas, ac eosdem per Stephanum de Kuchyta, hominem predicti domini nostri regis presente testimonio capituli de Kw supradicti in prelibatas possessions Syroch et Purhow(!) nuncupatas hys omnibus, vt prediximus, peractis, sine prohibitione aliquali, vicinis et commetaneis predictarum possessionum vniuersis ac quam plurimis conprovincialibus nobilibus tempore statucionis earundem propria in persona adherendo beniuole consencientibus et permittentibus, regni ab antique approbata consuetudine exigente legitime introductos comperimus extitisse. Cuius priuilegialis instrumenti tenore, quia eundem magistrum Johannem filium Stephani de Syrmia regia maiestate annuente tantorum euidetissimorum instrumentorum robore sibi et suis latribus supradictis iure et legitime acquisiuisse, optinuisse et perpetuasse agnouimus, non alicuius iusticias et veros processus suffocare, sed quoramlibet causas tam congrue processas equo iudicario moderamine terminare intendentes, premissas possessiones Syroch et Purho vocatas vnacum venerabilibus patribus dominis Ladizlao archiepiscopo Colocensi, Benedicto, Chanadiensi, Nicolao Jauriensi, Andrea Transilvano ecclesiarum episcopis, discretis viris Endre Albensi, Stephano Quinqueecclesiensi, Andrea Budensi et Nicolao Orodiensi monasteriorum prepositis, Demetrio magistro tawarnicorum domini Regis, Paulo bano de Macho, comite Syrmieni de Budrug et de Wlkou, Deseu de Wilaguswar iudice curie domine regine, Nicolao dicto Trotul(!), comite Poseniensi et Reynoldo magno ac aliis quam pluribus regni nobilibus nobiscum in iudicio sedentibus, ab ipsis magistris Nicolao et Laurencio auferendo et silencio perpetue taciturnitatis de eisdem ipsis inposito, iamdictis magistro Johanni, Paulo et Blasio iudicaria auctoritate cum omnibus ipsarum utilitatibus et pertinentibus vniuersis, nullum ius et dominium sepedictis magistris Nicolao et Laurencio a modo inposterum de eisdem relinquendo, adiudicauimus perpetuo possidendas, tenendas et habendas, vniuersa instrumenta ipsorum, si qua(!) ipsi magistri Nicolaus et Laurencius in facto ipsarum possessionum Syroch et Purhou(!) vocatarum habuissent et aliquot modo habere procurassent, vana, cassa, friuola et irrita ac ubicunque et in cuiuscunque presencia in fraudem ipsorum magistri Johannis, Pauli et Blasii ac suorum successorum reseruando per eosdem et ipsorum successors exhiberentur, reddidimus viribus caritura et vigore. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, ne causatam fine debito terminate calumpnancium inoportunitates lapsu

temporis valeat in irritum reuocari, ipsis magistris Johanni, Paulo et Blasio super perpetuali adiudicatione dictarum possessionum Syroch et Purho noncupatarum presentes concessimus nostras litteras priuilegiales pendentis sigili nostri munimine roboratas. Datum in Wisegrad, sabbato proximo ante dominicam lethare(!), anno domini M^o.CCC^o.vigesimo sexto.

Sursa: Smičiklas, T. *Codex Diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, vol.9, Zagreb, 1911, p.280-282.

d.51. Anul 1327 mai 21, Vișegrad

Karolus... rex... capitulo ecclesie de Veteri Buda... cum nos universas possessiones et castrum Hullouku vocatum Michaelis Micus et Petri filiorum Petri fili Elie notiorum infidelium nostrorum cum quodam castro Ztrahura dicto in comitatu Neugradiensi et alias ubique in regno nostro existentes ... pensatis fidelitatum laudedignis obsequis magnifici viri Thome voivode Transilvani et comitis de Zounuk filii quondam magistri Farcasii... eidem ... contulerimus... fidelitati vestre precipientes mandamus per presentes quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum quo presente Nicolaus de Golsa vel Petrus de Bezered altero absente homo noster accedens ad castra predicta et super faciem possessionum prefatarum infidelium nostrorum in dicto committatu Neugradiensi et alibi existencium ... statuatur ipsas ipsi Thome voivode perpetuo possidendas...

Datum in Wysegrad in die Ascensionis domini, anno eiusdem M^o CCC^o XX° septimo.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.2 (1322-1332), Budapest, 1881, p.285.

d.52. Anul 1328 iunie 9, Vișegrad

Nos Karolus... rex... significamus... quod magister Stephanus notarius aule nostre dilectus et fidelis ad nostre serenitatis accedens presenciam et sue fidelitatis servicia nobis impensa proponens et declarans quandam terram seu possessionem hominis sine herede decedentis nostre collacioni de iure pertinentem Wossyan vocatam in comitatu Neugradiensi prope Hotwan existentem a nobis sibi dari perpetuo et conferri postulavit; nos igitur consideratis fidelitatibus et fidelium serviciorum meritis eiusdem magistri Stephani notarii qui nobis a multis retroactis temporibus nostro lateri iugiter adherendo fideliter servivit et indefesse, predictam terram seu possessionem Wossyan vocatam in comitatu Neugradiensi prope Hotwan existentem nostre collacioni de iure pertinentem ... eidem magistro Stephano notario aule nostre ... et per eum suis heredibus ... dedimus et contulimus iure perpetuo ...

Datum in Wysegrad, in octavis festi Corporis Domini, anno eiusdem M^o CCC^o vicesimo octavo.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.2 (1322-1332), Budapest, 1881, p.360.

d.53. Anul 1329 iunie 27

Excellentissimo domino suo Karolo dei gratia illustri regi Vngarie, capitulum ecclesie Chanadiensis orationes in domino debitas ac devotas. Literas magnifici viri comitis Pauli iudicis curie vestre recepimus in hec verba:

Amicis suis reverendis capitulo Chanadiensis, comes Paulus iudex curie domini regis amicitiam paratam debito cum honore. Cum possessiones Hohtunmonustura et Syrien vocate in comitatu Chanadiensis existentes, cum omnibus earum pertinentiis, minibus Simonis de Zohay et Bekee filii Demetrii cum aliis eorum proximis, tam ordine iudiciario quam ex restitutione domini regis, quas idem dominus rex ab eisdem requirebat, existent devolute, amicitiam discretionis vestre presentibus petimus diligenter, quatenus mittatis hominem vestrum pro testimonio fide dignum, quo presente Mykael germanus Wolteri, vel Dombo de Zalank altero absente homo domini Regis, accedat ad faciem dictarum possessionum Ahtunmonustura et Syrien vocatarum, et commetaneorum earundem universorum convocationibus factis, easdem iuxta veteres et antiquas ac veras metas reambulando, cum omnibus earum pertinentiis statuatur dictis Simoni de Zohay et Bekee filio Demetrii cum aliis eorum proximis, si non fuerit contradictum; contradictores vero si qui fuerint, citet contra eosdem ad regiam presentiam, ad terminum competentem; posthec diem citationis, nomina citatorum, terminum assignatum, cum totius facti serie, domino regi fideliter rescribatis. Datum in octavis Pentecostes, anno domini M. CCC. XX-mo nono.

Nos igitur petitionibus predicti comitis Pauli iudicis curie vestre obtemperantes, cum Micaele germano Wolteri homine vestro predicto, nostrum misimus hominem. Matheum prepositum sancti Salvatoris, pro testimonio fide dignum, qui quidem demum ad nos reversi nobis concorditer retulerunt, quod tertia feria in festo beati Ladislai regis ad faciem possessionum Hohtunmonustura et Serian vocatarum et ad earum pertinentias, convocatis vicinis et commetaneis, reambulando per veteres et antiquas metas easdem accessissent, et dum predictis easdem cum pertinentiis suis Simoni et Beke statuere voluissent, tunc Stephanus dictus Thoth in persona Vruz Iwanka medietatem possessionis Serien vocate vice et nomine domini sui ibidem contradixisset; quem quidem Iwanka dictum Vruz contra predictos Simonem de Zohay et Bekeem filium Demetrii, ad vestram citassent presentiam regie maiestatis, octavas quoque beati Jacobi apostoli nunc ventures eidem pro termino assignantes.

Citoria pro Simone de Zohay ac Bekee filio Demetrii, super medietate possessionis Syrien vocate contradictorie, contra Iwanka dictum Vruz, ad octavas beati Jacobi apostolic nunc ventures.

Sursa: Nagy Gyula, Gróf Sztáray család oklevéltára, vol.1 (1234-1396), Budapest, 1887, p.59-60.

d.54. Anul 1331 februarie

An. Ch. 1331 Eadem Elisabeth venditionem perennem possessionum Haustroch et Theluky per Nicolaum de Wagh, filiis Simonis de Nagy Marton factam, confirmat. In alto castro V. Id. Febr.

Elizabeth, Dei gratia, regina Hungarie, omnibus Christi fidelibus, presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, salutem in filio virginis gloriose. Quoniam hys que scripti carent authentico, processu temporis solet oblinio nouercari, hoc singulare remedium adinuenit humana solercia, vt quod memorie dignum creditur, testimonio litterarum commendetur. Ea propter ad vniuersorum notitiam tenore presencium volumus peruenire: quod Magnifico viro, Comite Paulo, filio Symonis, de Nog Marton, Iudice Curie Serenissimi, ac Magnifici Principis Domini Karoli, Dei gratia Incltyti regis Hungariae, karissimi consortis nostri, tam pro se, quam pro Magistro Laurentio, fratre suo, Castellano

de Pankota, ab vna parte; et nobile luuene, Nicolao, filio Nicolai, filii Alexandri de Wagh ab altera; coram nobis propriis eorum in personis constitutis, per eundem Nicolaum, filium Nicolai, filii Alexandri, propositum extitit et relatam ministerio viue vocis: quod ipse quasdam possessiones suas hereditaris Haustroch, et Teluky vocatas, in Comitatu Soproniensi in vicinitate et commetaneitate possessionum eorundem Comitum Pauli et Magistri Laurency, filiorum Symonis de Nogmortun, et Besneu vocatarum adiacentes, cum omnibus earum vtilitatibus, et pertinencys vniuersis, sub antiquis metis, et terminis, quibus ab olim per auum suum, et alios progenitores suos possesse extitissent, eisdem comiti Paulo, et Magistro Laurencio, filiis Siomnis, et fratribus ipsorum, ac eorum heredibus, heredumque suorum successoribus pro quingentis marcis, plene ab eisdem receptis, sicut dixit, dedisset, vendidisset, tradidisset, et vendidit coram nobis perpetuo et irreuocabiliter possidentas, tenendas, et habendas; obligans se et suos heredes spontanea voluntate, vt si aliquis ex fratribus, proximis, cognatis, et generacionibus suis, aut quicumque aly eosdem Comitem Paulum, et Magistrum Laurencium, filios Symonis, aut fratres ipsorum, seu heredes eorundem pretextu dictarum possessionum, vel vtilitatum earundem, temporis in processu, quoquo modo molestare, vel impelere, attemptarent, et tunc ipse, vel sui heredes eosdem Comitem Paulum, Magistrum Laurencium, ac fratres et heredes eorum semper et vbique expedire tenerentur laboribus propriis et expensis.

Ad cuius possessionarie emtionis memoriam, perpetnamque firmitatem; ne alicuius temporis in euentu dicte emptioni aliqui calumpniose valeant obniare, presentes litteras nostras priuilegiales, dupplicis, et autentici sigilli nostri munimine roboratas, ad petitionem memorati Nicolai, filii Nicolai, prelibatis Comiti Paulo et Magistro Laurencio duximus concedendas.

Datum in alto castro, per manus Venerabilis in Christo Patris, Domini Henrici, miseracione diuina Episcopi Wesprimiensis, aule nostre Cancellary, fidelis nostri. Anno Dominice Incarnacionis Millesimo, trecentesimo, tricesimo primo, quinto idus February LS.

Sursa: Georgius Fejer, Codex Diplomaticus Hungarie Ecclesiasticus ac Civilis, vol. VIII/3, Buda, 1832, p.535-537.

d.55. Anul 1331 septembrie 8, Vișegrad

Dezideriu, fostul meșter șef al hergheliei regale și soția comitelui suprem al [comitatului] Sopron, având în vedere serviciile comitelui Anton, îi donează cetatea Șiria (Vilagos) împreună cu mai multe localități și câteva bunuri.

Nobilis domina consors magistri desew condam agasonum domine regine et comitis Supruniensis ac magister Heydruch filius eiusdem magistri desew bone (a memorie Kimaradt) damus pro memoria quod cum nos considerantes fidelitates sericia comitis anthoni locauimus statuimus et donauimus castrum nostrum Vilagosuar Item sub castro villam Siry villam Galsa villam Mesth villam Fuzes Item villam Appadsig. Item molendinum super chigere fluenti ac comitatum eiusdem loci uidelicet in Zarand simulcum sclauis dedimus predicto Anthonio possidendas tenendas et habendas eo modo quo ad nostram pertinent collacionem contradictores vero si qui fuerint ex tunc nostrum indignacionem incurrebunt et habebunt.

Datum in Wÿssegrad dominico die infesto Natiuitatis virginis gloriose. Anno domini M^o. CCC^o tricesimo primo.

Sursa: Codex Diplomaticus Patrius, vol.3, Jaurini, 1866, p.110-111.

d.56. Anul 1332

Decime sexennales per dominum Clementem pp. v. in Concilio Viennensi impositae, collectae in toto regno Hungariae ac Transilvania ab anno MCCCXXXII. usque ad MCCCXXXVIII ab Iacobo Berengarii et Raimundo de Bonofato Collectoribus.

In Civitate et diocesi Waradiensi.

... Notandum, quod pro beneficio ... Canonie Magistri Philippi nepotis domini Episcopi recepi v. (marcas fini) argenti, pro qualibet marca LXVI.grossos.

...solvit II. marcas grossorum pro beneficio vacante ... Waradiensi, racione Budensium. [...]

Incipit de Archidiaconatu de Bekes.

Petrus sacerdos de villa de Bekes solvit XV. grossos pro decimis primi anni. Item Paulus sac. de villa Gama solvit v. gr. Thomas sac. de villa Edeles IV. gr. Iohannes sac. de villa Gul VIII. gr. Paulus sac. de villa Thaba VI. gr. - Notandum, quod hec sunt nomina sacerdotum de choro: primo Thomas plebanus sancte Crucis solvit II. marcas pro dec. pr. anni. [...]

Incipit in Archidiaconatu de Humruk.

Valentinus sacerdos de villa Rudh solvit XVIII. grossos pro decima primi anni. Item Paulus sac. de villa Les XV. gr. Michael sac. de villa Mendsel VII. gr. Thomas sac. de villa Avalensi XIV. gr. Iohannes sac. de villa Barakun VIII. gr. Iohannes sac. de villa Pasa XVI. gr. Iohannes sac. de villa Chefa XIV. gr. Paulus sac. de villa Eusi VIII. gr. Mathias sac. de villa Pathafa X. gr. Laurentius sac. de villa Tulka XII. gr. Paulus sac. de villa Zecultekek VI. gr. Damyanus sac. de villa Solmus VIII. gr. Petrus sac. de villa Wasand IV. gr. Iohannes sac. de villa Hirziezo IX. gr. Michael sac. de villa Gorbed VI. gr. [...]

Incipit in Archidiaconatu de Kalata.

Marcus sacerdos de villa Huvak solvit XIV.gross. pro dec. pr. anni. Item Albertus sac. de villa Chezke solvit V. gr. Ladislaus sac. de villa Rev VII. gr. Iohannes sac. de villa lenev XII. gr. Petrus sac. de villa Monostur II. gr. Stephanus sac. de villa Hunad Capellanus Marci plebani II. gr. Petrus sac. de villa Felkes XVI. gr. Stephanus sac. de villa Zaland IV. gr. Abraham plebanus de villa Zeuleus racione plebanie sue ac magistratus sui XXVIII gr. Blazius sac. de villa Cholegim XIV. gr. Stephanus sac. de villa Kor IX. gr. Nycolaus sac. de villa Fugi V. gr. Demetrius sac. de villa Clesd III. gr. Philippus sac. de villa Hevio VI. gr.

Incipit de solucione secundi anni de Archidiaconatu Kuleshe.

Abraham sacerdos de villa Behsol solvit XX. gross. pro dec. secundi anni. Item Georgius sac. de villa Vadaz solvit XXI. gr. Thomas sac. de villa Bethlemoysi IX gr. Laurentius sac. de villa Batus XV. gr. Gabriel sac. de villa Guras XI gr. Petrus sac. de villa Agra XII. gr. Iohannes sac. de villa Apati VIII gr. Ioanka sac. de villa Gurba VIII. gr. Marcellus sac. de villa Gamulkezev VI. gr. Paulus sac. de villa Tharkan XVIII. gr. Ladislaus sac. de villa Gargad XV. gr. Benedictus sac. de villa Fenes XIII. gr. Iohannes sac. de villa Gara XIII. gr. Nycolaus sac. de villa Varaskezses XIV. gr. Andreas sac. de villa Hakian VIII gr. Nycolaus sac. de villa lenev. VI gr. Benedictus sacerdos de villa Sancti Dyonisii VII gross. Stephanus sacerdos de villa Thaman VIII. gr. Michael sac. de villa Gab III gr. Nycolaus sac. de villa Nivektekek VI gr. Nycolaus sac. de villa Eke VI. gr. Dominicus sac. de villa Vadaz II gr. Nycolaus sac. de villa Garmad VI gr. Paulus sac. de villa Guzasenensi VI. gr. Stephanus sac. de villa Buken V. gr. Petrus sac. de villa Thamaz IV. gr. Chepanus sac. de villa Mikce VI. gr. Lukassius sac. de villa Kuleser et Stephanus

socius eiusdem solverunt XXXV. gr. Petrus sac. de villa Zigiedi XIX gr. Petrus sac. de villa Gula XX. gr. Michael sac. de villa Vasari XIX. gr. Nycolaus sac. de villa Garak V. gr. Martinus sac. de villa Kut VII. gr. Iohannes sac. de villa Boy VIII. gr. Benedictus sac. de villa Thomashida XXV. gr. Stephanus sac. de villa Bernold III. gr. Stephanus sac. de villa Arpad XIX gr. Nycolaus sac. de villa Zeland VII. gr. Paulus sac. de villa Gan XIII. gr.

Incipit de Archidiaconatu Zeghalinensi.

Gregorius sacerdos de villa Zeghalin solvit III. gross. pro decimis primi anni. Item Iohannes sac. de villa Galmad XII. gr. Iohannes sac. de villa Synia VI. gr. Gregorius sac. de villa Nadan VI. gr. Andreas sac. de villa Vana III. gr. Petrus sac. de villa Urad VI. gr. Iohannes sac. de villa Tola Abbas XV. gr. Valentinus sac. de villa Chuklev VII. gr.

Incipit de solucione secundi anni de Archidiaconatu Byhar.

Iohannes sacerdos de villa Pata solvit IIIII. gross. pro decimis II. anni. Item Michael sac. de villa Vinum IX. gr. Blazius sac. de villa Gabnau XVI. gross. Michael sac. de villa Hepali XIV. gr. Iohannes sac. de villa Kunar VIII. gr. Dominicus sac. de villa S. Iohannis XIV. gr. Petrus sac. de villa Kuachi VI. gr. Nycolaus sac. de villa Visemian XX. gr. Andreas sac. de villa Reichke XXII. gr. Symon sac. de villa Pachey XIX. gr. Petrus sac. de villa Hudus IX. gross. Mathias sac. de villa Bors XII. gr. [...]

Sursa: Augustino Theiner, *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia*, vol.1 (1216-1352), Romae, 1859, p.556-558.

d.57. Anul 1332

Nos Karolus, Dei gracia, Rex Hungariae memoriae commedantes tenore praesentiam significamus, quibus expedit, vniuersis: Quod magnifico viro Comite Paulo, filio Simonis, Iudice Curie nostre, dilecto nobis et fideli, suo, et Magistri Laurentii, fratris sui, Comitis de Zarand, ac Nicolai, filii Michaelielis, nomine, et vice ab vna parte; item Magistro Petro, filio Stephani, filii Markus, similiter, et Ladislao, Dominico, ac Petro, filiis, parte ab altera coram nobis personaliter constitutis, propositum extitit per eosdem, communiter et relatum; quod idem Magnus, vir Comes Paulus, filius Symonis, vniuersa dampna, nocumenta isurias, destructiones, desolaciones, combustiones villarum, captiuationes, interfectiones, mutilaciones hominum, ad se pertinencium, dilapidacionem et destructionem castris sui Boyoth, ac generaliter quelibet maleficia, que per ipsum Magistrum Petrum, filium Stephani, vel eundem patrem suum, vsque nunc quouis modo irrogata sibi existitissent, et perpetrata, ob perpetue pacis pulchritudinem, et sincere ac preclare dileccionis vnionem, penitus sopiendo, et sedando, eidem Magistro Petro, filio Stephani, filii Markus, prorsus remittendo relaxasset, et relaxauit et indulgit coram nobis. [...] Adhuc eedem partes, vt omnis litis, rancoris, dissensionis et inuidiae fomes vsque modo inter ipsos habitae radicitus evulsus, de medio ipsorum penitus et in toto euellatur, et se mutua vicissitudine, vtpote pacis alumpmi valeant amplexari, assumpserunt, vt ydem Comes Paulus, prefatos Magistrum Paulum, fratrem suum, et Nicolaum, filium Nykul; memoratus vero Magister Petrus, filius Stephani praetactos Ladislaum, Dominicum et Petrum, filios suos, eo quod, absque procuratoriis litteris adstabant, proeisdem, in octauis beati Michaelielis Archangeli, proxime nunc venturis, ad affirmandum, acceptandum, et obseruandum premissam totalem compositionem, et ordinacionem, aut propriis euorum in personis statuere, aut pro eisdem cum sufficientibus procuratoriis litteris coram nobis comparere tenerentur. [...]

Datum in Wissegrad, vicesimo secundo die festi beati Georgii Martyris. Anno Domini Milesimo tercentesimo trigesimo secundo. L.S.

Sursa: Fejer Georgius, Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis, vol.VIII/3, Buda, 1832, p.601-604.

d.58. Anul 1332 iunie 22, Vișegrad

Nos Karolus, Dei gracia rex Hungarie, memorie commendantes significamus tenore praesencium, quibus expedit vniuersis; Quod Nicolaus, filius Frank de Frakno, coram nobis propria in persona comparendo, confessus extitit ministerio viue vocis, vt ipse totum ius, seu dominium, quod ipse in possessione Praytunpron, et in vulgari Zyluskuth vocata, in Comitatu Supruniensi habita nomine possessionis Stephani, filij Iohannis de Praytunpron, vt dicitur hominis sine herede decedentis, magnifico viro, Comiti Paulo, Iudici curie nostre, et Magistro Laurencio, Comiti de Zarand, filiis Simonis, pro fidelibus eorum obsequiis per nostram Maiestatem collates habuisset, vel quouis titulo habere potuisset, pretactis Comiti Paulo, et Magistro Laurencio, filiis Symonis, et eorum heredibus iure perpetuo et irreuocabiliter possidere reliquisset, et resignasset et coram nobis iuxta nostre. [...] nullam prorsus prohibitionem, per se vel per hominem suum fecisset vel fieri procurasset, ymo si qui nomine suo in statutione eiusdem contradictionis obstaculo obuissent, non ex suo scitu, seu mandato ipsam contradictoriam prohibitionem fieri procurassent, et fecissent contra Comitem Paulum et Magistrum Laurencium, prenotatos.

Datum in Wisegrad feria secunda proxima ante festum Natiuitatis beati Ioannis Baptiste. Anno Domini Milesimo tercentesimo trigesimo secundo.

Sursa: Fejer Georgius, Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis, Buda, 1832, vol.VIII/3, p.604-605.

Carol Robert regele Ungariei adeverește renunțarea de către Nicolae, fiul lui Franck de Frakno, la drepturile sale asupra moșiei Praytunpron sau Zyluskuth din comitatul Sopron <azi în Austria>, în favoarea comitelui Pavel, judele curții regale și a magistrului Laurențiu, comitele de Zărand, fiii lui Simion, cărora regele le dăruise numita moșie, fostă a lui Ștefan, fiul lui Ioan de Praytunpron.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.3, București, 1954, p.273.

d.59. Anul 1332 iulie 20, Vișegrad

Nos Karolus, Dei gracia Rex Hungariae memorie commendantes significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis: Quod cum Magnificus vir, Comes Paulus, Iudex Curie nostre, et Magister Laurencius, Comes de Zarand filii Simonis, dilecti et fideles, ad nostre Maiestatis accedentes presenciam, eorumque grata, et preclara obsequia nostre celsitudini impensa, exponentes et declarantes, quandam possessionem Stephani, filij Iohannis, filij Stephani de Praytunpron in teutonico similiter Praytunpron, et in vulgari Hungarico: Zyluskuth, vocatam in Comitatu Supruniensi existentem nomine possessionis hominis sine herede decedentis, sibi et eorum heredibus dari et perpetuo conferri postulassent nosque attendentes inuolabilem deuocionis et fidei puritatem, eorundem filiorum Symonis, quam ad nos et sacrum nostrum dyadema indefesse omni fidelitatis studio, totis nisibus, et pro posse et constanter, sic fideliter noscuntur habuisse;

considerantes quoque labores continuos, et sumptuosa honera expensarum, quae ad honorem nostri culminis fecisse lucide probantur, nec non satis, grata et accepta, ac immensa seruicia, que ipsos a toto eo tempore, quo preordinacio diuine clemencie, nos in Regno nostro iure et ordine geniture nobis debito, ad thronum et coronam Regalis fastigii honorifice sublimauit, in diuersis expeditionibus nostris, variis personarum periculis cum effusione eorum sanguinis pro exaltacione nostri Regiminis et honoris, pro reintegracioneque reipublice et augmento et reformatione pacis in regno predicto, laudabiliter exhibuisse cognouimus et incessanter exhibere sentimus in presenti, et exhibituros pro firmo credimus in futurum; volentes et gratanti animo cupientes eosdem pro tot et tam meritorys et laude dignis obsequiis regii fauoris nostri et gracie plenitudine prosequi, et amplecti, memoratam possessionem Praytunpron, alio nomine Zyluskuth, vocatam, pretactis Comiti Paulo, et Magistro Laurencio, filiis Symonis ac eorum heredibus heredumque suorum successoribus, in aliqualem racompensationem seruiciorum suorum, licet multo plura et maiora meruissent, in quantum nostre collacioni pertinere dignoscitur, cum omnibus suis vtilitatibus et pertinencys vniuersis, ac quorumlibet iurium integritatibus perpetuo et irreuocabiliter contulimus possidendam. [...] Quod cum Stephanus filius Iohannis Praytunpron nutu diuine pietatis interueniente, cui humane imbecillitatis fragilitas nequit obuiare, in lecto egritudinis compos sue mentis existens, decumberet ipsius Capituli lauriensis hominem, in cuius presencia suum vltimum conderet testamentum, et suam exprimeret voluntatem, per ipsum capitulum transmitti postulasset; idem Capitulum vnum ex ipsis socium et concanicum ipsorum ad audiendam pefatam testamentalem disposicionem, ad ipsum Stephanum transmisisset, coram quo idem Stephanus, filius Iohannis, vt per ipsum Canonicum lauriensem solum in medio ipsius Capituli, sine adherencia aliquorum aliorum proborum hominum relatum fuerat, anno in presenti tale condidisset testamentum: quod idem Stephanus, filius Iohannis, pefatam possessionem Praytunpron vocatam, Emerico de Zegy racione quarumdam rerum suarum, quas in Equis denariis lardis et frugibus, ac aliis tempore suarum necessitatum liberaliter idem Emericus, sibi accomodasset, quarum omnium singularum rerum aestimaciones primum iuxta se specialiter et nominaliter habebantur, et ipsas res simul computando centum et quinquaginta marcas supplere eedem littere patentes seriatim decantabaut pignori obligasset; licet tamen predictae res per se, vt premisimus, pro suo valore distinctim et diuisim estimate non plus nisi centum et triginta quinque marcarum pecunie quantitatem, vt veridice regni nostri Barones infra nominati associatis sibi quam plurimis Nobilibus de nostro mandato computarunt in toto, reperte fuerint compleuisse; et sic ipse littere falsationibus parciū aduersarum non indigebant, quia falsitatem expressam in se continebant nec etiam per Barones et nobiles regni nostri falsificari oportebant, quia eedem littere, ipse falsitates habebantur. [...] De cuius possessionis Dominio in presencia Gregory, filij Ladizlai hominis nostri, et testimony Capituli lauriensis, quod per ipsum ad id presentibus iubemus destinari, memorata Domina relicta dicti Iohannis, soror, ipsius Emerici de Zegy, et idem Emericus exire, et se omnino alias transferre ac eandem possessionem in manus dictorum Comitis Pauli, et Magistri Laurency, filiorum Symonis, sine aliorum iurium praeiudicio perpetuo cum omnibus suis vtilitatibus, prouentibus, vsibus, et pertinenciis vniuersis, ac sub eisdem metis, et certis distinccionibus, quibus ab olim per priores suos possessores habita extitit et possessa, assignare, possidendam heredum per heredes tenebuntur; et super his omnibus premissis memoratum Capitulum lauriense, non obstante ausencia dicte

Domine, et Emerici prenotati, litteras suas iuxta seriem presencium litterarum nostrarum predictis Comiti Paulo et Magistro Laurencio dare et emanari facere, dum ibi presentate fuerint, teneretur; vt ad haec idem Emericus se personaliter et dictam Dominam nomine sufficientis Procuratoris coram nobis spontanea obligauit voluntate. Nec hoc volumus silentio preterire; quod idem Comes Paulus et Magister Laurencius pro expensis predicti Emerici de Zegy, et iuribus, si qua in dicta possessione aliquo modo habere potuisset, decem marcas partim in denarys, protempore currentibus, partim in aestimacione digna, vicesimo secundo die festi beati Laurency Martyris, nunc venturi, eidem Emerico de Zegy soluere tenebuntur coram nobis, vt idem comes Paulus se, et ipsum fratrem suum Magistrum Laurencium beniuole, ad hoc obligauit.

Datum in Wyssegrad, duodecimo die termini supradicti. Anno Domini Millesimo CCC. tricesimo secundo L.S.

Sursa: Fejer Georgius, Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis, vol.VIII/3, Buda, 1832, p.612-622.

Carol Robert regele Ungariei adeverește învoiala încheiată între comitele Pavel judele curții regale și magistrul Laurențiu comitele de Zărand, fiii lui Simion, pe de o parte, și Emeric de Zegy și sora lui, Margareta văduva lui Ioan de Praytunpron, pe de altă parte, cu privire la moșia Praytunpron sau Zyluskuth din comitatul Sopron (azi în Austria), dăruite de rege celor dintâi, la cererea lor, pentru slujbele lor credincioase, în urma morții fără urmaș bărbătesc a lui Ștefan, fiul amintitului Ioan. Între dregătorii care, din însărcinarea regelui, au judecat pricina și au mijlocit învoiala, e amintit Toma voevodul Transilvaniei. Aceiași dregători arată că „niciun nobil nu poate avea voie, după dreptul și obiceiul regatului nostru, să dăruiască cuiva moșiile sale de moștenire, fără învoirea și încuviințarea regelui sau a fiului său”.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.3 (1331-1340), București, 1954, p.274.

d.60. Anul 1332 iulie 22, Vișegrad

Nos Karolus, Dei gracia rex Hungarie, significamus quibus expedit, tenore presencium, vniuersis: Quod Magnifico viro comite Paul filio Symonis, Iudice Curie nostre, dilecto nobis et fideli pro se, et pro Magistro Laurencio, frate suo, vterino, Comite de Zarand, personaliter ab vna parte, et Stephano, filio Karoli de Pogh, pro nobili Domina Margareta, filio Dionisii magni de Weseken, cum procuratoriis litteris honorabilis capituli Ecclesie Sancti Michaelis Archangeli de castro ferreo, ad requisitionem quarte puellhris Domine Flora matris predictae Domine Margarethe; aue (sic) predicti Stephani, filii Karoli, et quorumlibet iurium de possessionibus Iohannis, filii de Prehtunprun, fratris predictae Domine Margarete, ipse Dominas quoquo modo contingentium, rite et legitime sufficientibus, ab altera similiter personaliter coram nobis constitutis, propositum extitit per eosdem communiter et relatum ministerio viue vocis, vt quia predictus Comes Paulus, misericordie et pietatis zelo ductus, honus pene calumpnie in quod contra Michaelem, filium Kundakur, et proximos suos, idem Stephanus, filius Karoli, in presencia ipsius Comitis Pauli omni iuris tramite incidisset, sibi penitus et in toto relaxasset; [...] Hoc specialiter declarato, quod idem Comes Paulus porciones parcium aduersarum, de ipso honore calumpnie saluas commisit permanere; idemque Stephanus, filius Karoli super quarta puellari, et quibuslibet iuribus ipsius Domine Margarete et Matris sue, et

Domine Flora, aue sue racione relaxationis premissi honeris pene calumpniae, et solucionis vndecim marcarum, eosdem Comitem Paulum, et Magistrum Laurencium, ac eorum heredes, heredumque suorum succesores, commisit satisfactos, et per omnia expeditos.

Datum in Wissegrad in festo beate Marie Magdalene. Anno Domini MCCCXXXII. L.S.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.VIII/3, Buda, 1832, p.605-607.

Carol Robert regele Ungariei adeverește învoiala încheiată între fiii lui Simion: comitele Pavel judele curții regale și magistrul Laurențiu, fratele său după mamă, comite de Zărand, pe de o parte, și Ștefan, fiul lui Carol de Pogh, pe de alta, cu privire la moșia Prehtunprun (Praytunpron).

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania*, veacul XIV, vol.3 (1331-1340), București, 1954, p.274-275.

d.61. Anul 1332 august 12, Vișegrad

Nos Karolus, Dei gracia, Rex Hungariae, memorie commendantes, significamus, tenore presencium, quibus expedit vniuersis: Quod cum magnificus vir Comes Paulus, Iudex curie nostre, et Magister Laurencius, Comes de Zarand, filii Symonis dilecti nobis, et fideles ad nostre Maiestatis accedentes presentiam, eorumque grata, et praeclara obsequia, nostre Celsitudini impensa, exponentes, ac declarantes, quandam possessionem Stephani, filii Iohannis, filii Stephani, de Praytunprun, in teutonico similiter Praytunpron et in vulgari Hungarico Zyluskuth vocatam, in Comitatu Suproniensi existentem, nomine possessionis hominis sine herede decedentis, sibi et eorum heredibus dari et perpetuo conferri postulassent; nosque attendentes inuiolabilem deuocionis et fidei puritatem eorundem filiorum Symonis, quam ad nos ed ad sacrum nostrum diadema indefesse, omni fidelitatis studio, totis nisibus et pro posse, vt constanter, sic fideliter noscuntur habuisse, considerantes quoque labores continuos et sumptuosa honera expensarum, que ad honorem nostri culminis fecisse lucide comprobantur, nec non satis grata, et accepta, ac immensa seruicia, que ipsos a toto eo tempore, quo preordinacio diuine Clemencie nos in regno nostro iure et ordine geniture, nobis debito, ad tronum et coronam regalis fastigy honorifice sublimauit, in diuersis expeditionibus nostris, vays persnarum periculis cum effusione eorum sanguinis, pro exaltatione nostri regiminis et honoris, pro reintegracioneque reipublicae, et augmento, ac reformacione pacis in regno predicto laudabiliter exhibuisse cognouimus, et incessanter exhibere sentimus in presenti, et exhibituros pro firmo credimus in futurum; [...] Cumque ipsa causa a predictis octauis Pentecostes racione prioritatis termini, ad octauas beati Iacobi Apostoli ad peremptoriam responsionem faciendam, iuxta continenciam litterarum nostrarum memorialium prorogata extitisset; ipsis octauis occurrentibus, memorato Comite Paulo pro se personaliter; pro predicto vero Magistro Laurencio fratre suo cum sufficientibus procuratoriis litteris ab vna parte et praetacto Iohanne, filio Gews, nobile de Saar, similiter pro se personaliter, pro predictis enim Michaele, et Stephano, fratribus suis, cum legitimis et sufficientibus procuratoriis litteris Capituli Ecclesie sancti Mychaelis archangeli, de castro ferreo, parte ab altera coram nobis constitutis, per eundem Iohannem, filium Gews, propositum extitisset, et relatum; vt

quia ipse, et prefati Michael ac Stephanus fratres sui prenomatos Comitem Paulum, et Magistrum et Laurencium, filios Symonis, sincere dileccionis et fauoris oblectamine, in omnibus suis et dictorum fratrum suorum necessitatibus cura sagaci, et opere efficaci, posse adesse sensissent, et etiam Eandem possessionem Praytunpron alio nomine Zyluskuth vocatam, nostre regie collatoni rite et legitime, ac omni equitatis tramite pertinere ag nouissent; [...] prout ad haec omnia, et singula premissorum memoratus Iohannes, filius Gews, se personaliter et dictos Michaelem, ac Stephanum fratres suos, legitimi Procuratoris ex vigore dictarum litterarum procuratorialium Capituli lauriensis fungens officio, sua bona, pura et spontanea obligauit voluntate. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam ad instantissimas petitiones dictarum partium praesentes eisdem Comiti Paulo ac Magistro Laurencio concessimus litteras nostras patentes appositione sigilli nostri communitas.

Datum in Wysegrad, duodecimo die octauarum beati Iacobi Apostoli predictarum. Anno Domini Millesimo tercentesimo tricesimo secundo.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.VIII/3, Buda, 1832, p.607-612.

Carol Robert regele Ungariei adeverește învoiala încheiată între comitele Pavel judele curții regale și magistrul Laurențiu, comitele de Zarand, fiii lui Simion, pe de o parte și Ioan, Mihail și Ștefan nobili de Saar, pe de alta cu privire la moșia Praytunpron.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania*, veacul XIV, vol. 3 (1331-1340), București, 1954, p. 275.

d.62. Anul 1332 noiembrie 26

Carol Robert, regele Ungariei amintește despre războiul pe care l-a avut cu românul Basarab, fiul lui Tocomeru.

Karolus, Dei gracia, Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque Rex, Princeps Salernitanus, et honoris ac montis Sancti Angeli Dominus, Omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris, presentem paginam intuentibus, salutem in eo, qui regibus dat salutem. Cum bene meritis fauor debitus impenditur, et fideliter obsequentibus iuxta exigentiam in muneribus donatiuis digna merces attribuitur, attributaque peremnali fulcimento fermata, illese conseruatur, Deus placari creditur, et subditi ad ampliora fidelitatis studia prouocantur, spe ac desiderio consimilis retribucionis, vel eciam amplioris. [...] Quarum vnus tenor talis est: Nos Karolus (Vedi Fejer, XIII. 3. pag. 612). Item secunde talis est: Nos Karolus (Fejer, ibid. pag. 623). Item tercie talis est: Nos Karolus (Fejer, ibid. pag. 607). Item quarte, Karolus (Fejer, ibid. pag. 605). Item quinte: Nos Karolus (Fejer, ibid. pag. 604). Nos itaque, qui ex officio suscepti regiminis nostri metiri et pensare debemus merita singulorum, et vniciue iuxta exigentiam suorum meritorum manu largiflua premia donativa attribuere tenemur, vteo exemplati aly ad fidelitatis obsequia feruencius inuitentur, attendentes iuri consonas petitiones, et in memoriam reuocantes preclaras fidelitates, et seruitiorum eximia merita, que nobis idem Comes Paulus, Iudex Curie nostre, et Magister Laurencius, Comes de Zarand, filij Symonis, in diuersis expedicionibus nostris, prosperis et aduersis cum omni fidelitatis studio laudabiliter impenderunt, et specialiter, cum exercitum nostrum, regio edicto konuocatum, mouissemus, et quedam confinia regni nostri, que in terra transalpina per Bazarab, filium

Thocomery scismaticum in nostrum et sacre corone non modicum derogamen detinebantur, adissemus, idem Bazarab infidelis Olacus noster, maligno inductus consilio non verens, nec attendens, vtqui naturali Domino resistere moliuntur, diuinis dispositionibus manifeste videntur obuiare, sua malefica, in mentis secreto concepta, in opus perducere non expauit, et se nostre Maiestati sediciose et prodicionaliter opposuit, ausu temerario, preliando, vbi non paucorum regni nostri Nobilium, mere fidelitatis feruore prefulgencium capita necis periculum subierunt, vbi multorum regnicolarum fidelitates indicibilis sanguinis eorum effusion patefecit, vbi non modice capituationes, tormentationes, excidia et rerum pericula hungarice nacionis extiterunt; [...]

Datum per manus discreti viri, Magistri Thatamery, Albensis Ecclesie Prepositi, aule nostre Vice-Cancellary, dilecti et fidelis nostri. Anno Domini millesimo CCCXXX. secundo, sexto kalendas Decembris, regni nostri anno similiter tricesimo secundo. Venerabilibus in Christo Patribus Dominis Chanadino Strigoniensi, et fratre Ladislao Colocensi Arhiepiscopis, Benedicto Chanadiensi, Nicolao Iauriensi, [...] Iohanne filio Babanyk, Magistro Tauarnicorum domine regine, Stephano Agazonum, Dyonisio Dapiferorum nostrorum Magistris, Nicolao Comite Posoniensi, et alys quam pluribus, regni nostri, Comitatus tenentibus et honores. L.S.

Sursa: Fejer Georgius, Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis, vol.VIII/3, Budapest, 1832, p.623-627.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galității, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, principe de Salerno și domn al ținutului și al muntelui Sant'Angelo, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față, cât și celor viitori care vor vedea scrisoarea aceasta, mântuire întru acela care dă regilor mântuire.

Când celor vrednici li se împarte milostivirea cuvenită, iar celor ce slujesc cu credință, li se hărăzește prin daruri o vrednică răsplată pe măsura lor, și odată hărăzită li se păstrează neatinsă și întărită cu sprijin necurmat, se crede că Dumnezeu se înduplecă, iar supușii sunt îndemnați la o mai mare râvnă întru credință, în nădejdea și în dorința unei răsplăți asemenea, ba chiar și mai mari. Drept aceea, prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor, că venind în fața luminăției noastre măritul bărbat comitele Pavel judele curții noastre și magistrul Laurențiu comitele de Zarand, fiii lui Simion de <Nagy> Mortun, iubiții și credincioșii noștri, ne-au înfățișat cinci scrisori ale noastre, toate deschise, date și întocmite sub pecetea noastră nouă și autentică după toată rânduiala dreptății – după cum se va arăta mai limpede în locurile ce urmează din aceste scrisori – cu privire la moșia numită pe nemțește Praytoprun, iar pe ungurește Sceleskuth (Szeleskut) – <pe care ei o stăpânesc> atât în temeiul daniei noastre cât și în urma judecării și a împăciuirii, prin împlinirea plăților în bani, cerându-ne supus și plecat cu milă rugăminte ca, spre mai mare și mai neîndoioasă chezășie a păstrării dreptului lor, să binevoim a le aduna <cele cinci scrisori> într-una singură și a le întări cu privilegiul nostru. Cuprinsul celeidintâi este acesta: <Urmează actul lui Carol Robert din 20 iulie 1332>. Deasemenea, al celei de a doua este acesta: <Urmează actul regelui Carol Robert din 17 august 1332>. Deasemenea, al celei de a treia este acesta: <Urmează actul regelui Carol Robert din 12 august 1332>. Deasemenea, al celei de a patra: <Urmează actul regelui Carol Robert din 22 iulie 1332>. Deasemenea, al celei de a cincea: <Urmează actul regelui Carol Robert din 22 iunie 1332>. Noi, așa dar, care prin

slujba cârmuirii pe care am luat-o asupra noastră, suntem datori a măsura și a cumpăni vrednicia fiecăruia și suntem ținuți a da fiecăruia răsplăți și daruri cu mână darnică, după măsură destoiniciei sale pentru ca, după pilda lui, și alții să se îmbie mai fierbinte spre slujbele credinței, ținând seama de cererile lor, care sunt în deplină glăsuire cu dreptatea, ne-am adus aminte de strălucitele dovezi de credință și de aleasă vrednicie a slujbelor, pe care numitul comite Pavel, judele curții noastre și magistrul Laurențiu comite de Zarand, fiii lui Simion, ni le-au făcut în chip vrednic de laudă și cu toată râvna credinței în deosebita noastră războaie și norocoase și nenorocoase, și mai ales atunci când, pornind oastea noastră strânsă prin poruncă regească, am ajuns în niște ținuturi de margine ale regatului nostru, ce erau ținute pe nedrept în Țara Românească de către Basarab schismaticul, fiul lui Tihomir (Thocomer), spre marea noastră nesocotire și a sfintei coroane, acest Basarab, necredinciosul nostru Român (Olacus), mânat de un gând rău, fără să se teamă și fără a ține seama că acei ce încearcă a se împotrivi stăpânului lor firesc se vădesc a se împotrivi fățiș rânduielilor dumnezeiești, nu s-a înfricoșat să ducă la îndeplinire nelegiuirile urzite în taina cugetului său, și s-a împotrivit majestății noastre ca un răzvrătit și trădător, cu o cutezătoare îndrăzneală, într-o luptă în care capetele a nu puțin dintre nobilii țării noastre, ce străluceau prin focul unei credințe curate, au întâmpinat primejdia morții; în care nespusa vărsare a sângelui lor a dat pe față credința multor supuși, și din care s-au tras nu puțin robiri, cazne, pieiri și primejdii pentru neamul unguresc. <Atunci acel magistrul Laurențiu, grămădind vitejie peste vitejie s-a luptat bărbătește ca un bărbat viteaz și cavaler neînfricat, iar dovada acestei vitejii a făcut-o roșul sângelui sau vărsat din belșug. Căci, sub ochii noștri și ai baronilor regatului nostru a fost rănit la mâna stângă fără nădejde de tămăduire. Ce să mai adăugăm? Fără să se teamă nici chiar de primejdia morții și de pierdera bunurilor sale, pentru apărarea majestății noastre, el a înfruntat chiar luarea în prinsoare.

<Drept aceea>, punând să se treacă cuvânt cu cuvânt în scrisoarea de față suszisele scrisori, întocmite cu privire la sus pomenita moșie, numită Praytoprun și la drepturile și folosințele ei, <scrisori> ce erau fără de răsături, nici tăieturi, și nevătămate în vreo parte a lor, le incuviințăm, le consfințim și le întărim cu ocrotirea scrisorii de față, ca să aibă putere în veci. Spre amintirea și veșnica trăinicie a acestui lucru am dat scrisoarea privilegială de față, întărită cu puterea dublei noastre pecetei noi și autentice.

Dat de mâna chibzuitului bărbat magistrul Thatamer prepozit al bisericii de Alba, vice cancelarul curții noastre, iubitul și credinciosul nostru, în anul Domnului o mie trei sute treizeci și doi, în a șasea zi înainte de calendele lui Decembrie, în anul domniei noastre de asemenea al treizeci și doilea. Venerabilii întru Hristos părinți, domnii: Chanadin arhiepiscopul de Strigoniu și fratele Ladislau arhiepiscopul de Calocsa, iar episcopii: Benedict al bisericii de Cenad, Nicolae de Gyor, Grigore de sfântul Irineu, Ladislau de Pecs, fratele Petru al Bosniei, Henric de Vesprim, cancelarul curții doamnei regine, prea scumpa noastră soție, Andrei al Transilvaniei, Mesko de Nitra, Andrei de Oradea, Nicolae de Agria și Rudolf de Vaț, păstorind în chip fericit bisericile lui Dumnezeu; și măriții bărbați: Ioan Drugeth palatinul și jude al cumanilor, Dumitru marele nostru vistier, suszisul comite Pavel judele curții noastre, Toma voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, Mykch banul întregii Slavonii, Ioan banul de Macva, comite de Sirmiu, de Vukovo și de Bodrog, Ioan fiul lui Babanyc marele vistier al doamnei regine, Ștefan marele nostru comis, Dionisie marele nostru stolnic, Nicolae comitele de Pojon și mulți alții ținând comitatele și dregătorile regatului nostru.

Locul <Sigiliului>

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.3 (1331-1340), București, 1954, p.286-288.*

d.63. Anul 1336 martie 2

Nos capitulum ecclesiae Transsiluanae damus pro memoria, quod Johannes filius Martini serviens et familiaris Johannis filii Jacobi filii Apa proeodem Johanne domino suo et pro Apa filio Jacobi fratre eiusdem domini sui coram nobis constitutus dixit et proposuit, quod cum praedictus Johannes dominus suus et Apa frater eiusdem cum Henningo de villa Jacobi fuissent in causa et eadem causa de voluntate partium coram vicario et iudice domini nostri episcopi fuisset ad octavas Georgii martyris nunc proxime venturas prorogata, idem Henningus cum complicibus suis infra terminum prorogationis et pendente lite praedictis Johanni domino suo et Apa fratri domini sui necnon pertinentibus ad eosdem indebite et iniuste, tam inpignorationibus et arrestationibus, quam in aliis molestiis et iniuriis damna quinquaginta marcarum intulisset et inferri fecisset in praeiudicium praedicti Johannis domini sui et Apa fratris domini sui non modicum et gravamen. Quare nomine quo supra idem Johannes filius Martini dixit protestando et protestatus extitit oraculo vivae vocis, quod huius modi damni illatio et iniuriae facta et habita per praedictum Henningum de villa Jacobi praedictis Johanni et Apa filiis Jacobi obesse et praeiudicare non de beat nec possit, quin suo loco et tempore omnia damna, iniuriam et interesse praedictus Johannes dominus suus item Apa frater domini sui per se vel per alios palam vel occulte in iudicio vel extra iudicium prosequi et alias ius eorum consequi possint et valeant modo, ordine ac forma quibus fuerit opportunum.

Datum Sabbato proximo ante dominicam Oculi, anno domini M.C.C.C. XXX. sexto.

Auf der Rückseite: Pro Johanne et Apa filiis Jacobi filii Apa contra Henningum de villa Jacobi super illationem quinquaginta marcarum protestationalis.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, *Urkundenbuch*, vol.1 (1191-1342), Hermannstadt, 1892, p.472-473.

d.64. Anul 1336 august 17

Petrus prepositus et conventus monasterii sancti Stephani prothomartiris de promontorio Waradiensi ... ad universorum noticiam ... volumus pervenire, quod viri nobiles et honesti Andreas et Blasius filii Petri de Marouch ab una, item Michael filius Kemen consobrinus ut dicebant eorundem parte ab altera comparuerunt personaliter coram nobis, iidem Andreas et Blasius ... nobis dixerunt, quod ipsi de porcione ipsorum possessionaria iure hereditario habita in ipsa possessione Marouch vocata pure ipsos contingenti quartam partem terre puellarum et specialiter de locis ipsorum sessionalibus a parte superiori molendini ipsorum incipiens circa fluvium Eer dictum supra a plaga orientali videlicet a parte ville Wodaz dedissent ... ac assignarunt prenominate Michaeli filio Kemen consobrino eorum ex nobili domina Elena vocata sorore ipsorum ut dicebant procreato, pro loco sessionali quadraginta duos cubitos terre regales cum mensura regali mensurando racione quarte filialis ipsius domine Elene sororis eorum antedictae cum omnibus utilitatibus ... ipsi videlicet Michaeli filio Kemen ...et per eum suis heredibus ...

iure perpetuo ... possidendam et possidendos ... Datum tercio die festi Assumcionis beate Marie virginis, anno domini M^o CCC^o XXX° tercio.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.3, Budapest, 1883, p.286-287.

d.65. Anul 1337 ianuarie 13

Nos capitulum ecclesie Agriensis significamus ... quod Laurencio filio Cosme de Wossyan ex una, et magistro Gregorio filio Petri filii Kumpoldi de genere Aba parte ab altera coram nobis ... constitutis, per eundem Laurencium filium Cosme ... propositum extitit ... quod rectam dimidietatem tocius porcionis sue possessionarie in eadem possessione Wossyan in comitatu Heweswyuar existentis habite titulo iuris hereditarii ipsum contingentis, que scilicet dimidietas ipsius porcionis sue a parte possessionis predicti magistri Gregorii Wyznuk vocate adiacere dinosceretur, cum omnibus ... pertinentiis suis absque locis sessionalibus iuxta ecclesiam sancti Petri apostoli in eadem fundatam adiacentibus ... vendidit eidem magistro Gregorio pro triginta marcis plene persolutis ab eodem ... sibi et suis heredibus iure perpetuo ... possidendam ... Datum in octavis Epiphanie domini, anno eiusdem M^o CCC^o XXX^{mo} septimo.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.3, Budapest, 1883, p.318.

d.66. Anul 1338

Varsanyi Iacob și fiii săi merg împreună cu Varsanyi Mark și fiii săi în fața capitlului Arad în legătură cu moșiile Pali și Matyas- Varsany.

Nos Capitulum ecclesie Orodensis, tenore presencium Significamus quibus expedit vniuersis, quod Jacobus filius Pauli de Wossan vnacum Ladizlao paulo et Stephano filys suis abvna, Markus filius petri fily eiusdem pauli de eadem Wossan prose personaliter et pro Bartholameo Stephano et petro filys suis, parte ab altera, coram nobis constituti vvia uoce sana mente spontaneaue ipsorum uoluntate, talem interse conuencionem et forum fecisse et ordinasse retulerunt, quod quia predictus Jacobos filius pauli quasdam possessiones ipsorum hereditaris Kezy et paly uocatas in Comitatu de Zarand existentes proexcessibus et culpis suis proprys in perpetuum amisisset et alienasset, Obhoc idem Jacobus quandam possessionem ipsorum Mathyaswossana uocatam in dicto Comitatu existentem a Been et Mathia per predictos Petrum et Jacobum empcionis titulo comparatam pro commutatione seu concambio et empcione ipsarum possessionum Kezy et paly uocatarum cum vtilitatibus suis vniuersis et attinencys prefato Marko filio petri et per eum suis heredibus heredum ve successoribus dedisset iure perpetuo et irreuocabiliter possidendam tenendam pariter et habendam, tali obligacionis nodulo interserto quod sique parcium vel cognatorum earundem parcium iamdictam ordinacionem non tolleraret et litem aut materiam alicuius quescionis temporum curriculo suscitaret extunc parti ipsam conuencionem inuiolabiliter obseruanti ante litis ingressum quinquaginta marcas de nariorum sine parte Judicis soluere teneretur, In cuius rei testimonium litteras concsesimus patentes appensione sigilli nostri atergo communitas presentes autem quandocunque ad nos reportate fuerint in nostrum faciemus redigy priuy legium datum sexta feria proxima ante Rogaciones Anno domini M^o CCC^o XXX^{mo} octauo.

Sursa: *Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy*, vol. 1, Pesta, 1871, p.536-537.

d.67. Anul 1338 martie 24 - mai 2, Vișegrad

Excellentissimo domino ipsorum Carolo dei gracia illustri regi hungarie Capitulum ecclesie Chanadiensis oraciones in domino debitas et devotas, litteras vestre Celsitudinis recepimus per hec verba. Carolus dei gracia rex Hungarie fidelibus suis capitulo ecclesie Chanad salutem et graciā, dicitur nobis magister Paulus dictus Magyar dilectus et fidelis noster quod quedam possessiones sue Borzuatuebaka in Tymissiensi, et de Keue Item Alakzeg vocate, in eodem Kewe Comitatus existentes, metarum renovacionibus et aliorum possessionibus metali distincione plurimum indigerent. [...] Cuius quidem possessionis prima meta incipit aparte septemtrionali iuxta aquam apud vocatam, ubi eadem cadit seu commiscitur in fluvium Tymes vocatum, ipsa aqua apud vocata est meta, remanente eo modo quod eiusdem ad dictam possessionem Burzuatuebaka vocatam, alia vero pars ad possessionem Zarchatelek vocatam remanendo, de inde ad plagam meridionalem tendit per planam terram ubi sunt erecte due mete, tandem per eandem plagam transit ad lacum Karztow vocatum, ipsum Transiendo, ubi circa tres antiquas metas, alie due mete nove sunt elevate, que separatur a possessionibus Zarchatelek et Saruld nominatis demum per eandem plagam meridionalem currit per planam terram, ubi sunt constructe due mete, deinde transit ad alias duas metas terreas, postea transit ad aquam lanko vocatam, ipsam transit, ubi circa unam antiquam metam sunt erecte due mete. [...] et in alio latere ejusdem est elevata alia meta que separatur a possessione Wossyan vocata, demum currit per dictam aquam legene ad partem occidentalem tendendo ad competentes spacium separando, a dicta aqua transit ad dictam plagam. ubi sunt posite due mete. [...] De inde vertit se ad plagam orientalem ad terram Gyurewkerek vocatam per qua plures metas ubi sunt extructe due mete. Tandem tendit ad terram Zeek vocatam ubi sunt posite due mete. Postea vadit ad montem Konkohan vocatam ubi sunt elevate due mete, demum per metas terreas tendit ad montem Zewlesholm vocatum, ubi sunt extructe due mete, ultimo per duplicatas metas terreas iuxta plagam septentrionalem tranzit ad dictam aquam Temes vocatam, ubi sunt elevate due mete que separant a possessione Salamanzege vocata. De inde transit ad dictam primam metam, ubi terminantur mete istius possessionis et sic ipsam possessionem Burzuatuebaka vocatam reambulando et ab aliorum possessionibus et metis distinguendo nemini contradicente pro magistro Paulo dicto Magyar eo iure quo ad ipsum dinoscatur pertinere et misissent possidendam.

Datum feria prima proxima post octavis festi beati Georgij martyris. Anno Domini 1338.

Sursa: Pesty Frigyes, Ortway Tivadar, Okelvelék Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez, vol.1 (1183-1430), Pozson, 1896, p.56-59.

d.68. Anul 1338 august 29

Andreas ... Varadiensis episcopus et capitulum eiusdem loci ... ad universorum noticiam ... volumus pervenire, quod nos unacum nobiles viris magistris Johanne et Nicolaos filiis Briccii ac Petro et Benedicto filiis Lewkus fratris ipsorum de genere Guthkeled, super quibusdam possessionibus infrascriptis, ex quibus unicuique parcium uberioris comodi seu utilitatis prospectu cedentis precipue quia eedem possessiones permutabiles aliis possessionibus quarumlibet parcium iure vicinitatis ac commetaneitatis propinquiores et commodose existunt, contractu permutacionis nihilominus regio

consensu adhoc accedente, talem permutacionem ... fecimus ... perpetuo duraturam, quod nos quandam possessionem nostram Zanyzlo vocatam in comitatu Zathmaryensi existentem, cui possessiones Chumukaz, Mezeupetry, et terra Borumlak vocate commetanei taliter vicinatur, e converso autem iidem magistri Johannes et Nicolaus filii Briccii ac Petrus et Benedictus filii Lewkus duas possessiones ipsorum proprias scilicet Chuba et Zynta vocatas in comitatu de Zarand in vicinitate possessionum Bernolth Harkyan et Jenew vocatarum adjacentes, excepta quadam particula terre pauperum nobilium nunc in facie eiusdem possessionis Zynta residencium, unacum iure patronatus ecclesiarum sub honoribus scilicet in ipsa possessione Zanyzlo beati Martini confessoris, ac in possessione Chuba dicta sancti Teodori martiris, et capelle lignee sub honore beati Briccii confesoris super facie memorate possessionis Zinta fundatarum ... necnon quibuslibet ... utilitatibus ad easdem tres possessiones pertinentibus ... alter alteri titulo permutacionis dedimus ... eisdem filiis Briccii et filiis Lewkus heredum in heredes, ipsi enim nobis et in ecclesia nostra pro tempore nobis succedentibus perpetuo ... possidendas ... pars alteram partem alternatim in ... plenum dominium ipsarum possessionum permutatarum presentibus homine regio et testimonio conventus sancti Stephani prothomartiris de promontorio Waradiensi ex mandato eiusdem domini regis per ipsum conventum ad hoc dato introduximus, nobis et sibi invicem easdem legitime statuendo ... pacifice ... possidendas, nemine penitus contradictore apparente. Assumentes ... se se partes ... occasione prenominarum possessionum ... temporum in processu ... ab omnibus impetere ... volentibus ... propriis laboribus ... expedire; ita tamen, quod si qua parcium alteram partem in ipsis possessionibus permutatis conservare ... requireret, extunc cuiuslibet possessio sive possessiones revertantur ad priorem possessorem possidende, prout prius possidebat sine strepitu alicuius iudicii ... Datum in quindenis Assumpcionis virginis gloriose, anno domini M^o CCC^o XXX° octavo; discretis viris Philippo preposito, Ladislao lectore, cantore vacante, Petro custode.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.3, Budapest, 1883, p.483-484.

d.69. Anul 1341 martie 9, <Oradea>

Excellentissimo domino ipsorum, domino Karolo, dei gratia illustri regii Hungarie, capitulum ecclesie Waradiensis, orationum suffragia devotarum cum perpetua fidelitate. Litteras vestre excellentie honore quo decuit recepimus in hec verba: <Urmează actul regelui Carol Robert din 16 februarie 1341 >.

Nos igitur mandatis vestris obtenperantes, ut tenemur, unacum predicto Nicolao filio Johannis, homine vestro nostrum hominem, videlicet Petrum, sacerdotem chori ecclesie nostre, ad premissa mandata vestra pro testimonio transmisimus fideliter exequenda. Qui demum ad nos reverse, concorditer retulerunt, quod ipsi pariter accedendo ab universis nobilibus, ignobilibus, sacerdotibus et hominibus cuiuslibet status de duobus comitatibus, scilicet Byhariensi et Zarand, specialiter in eisdem possessionibus vicinis existentibus, diligenti in quisitione prehabita de premissis et singulis premissorum taliter comperissent et vidissent veritatem, quod prefati coniuratores filiorum Johannis filii Renoldi ac Stephani filii Ladislai, qui nuper in facie cuiusdam terre cum eisdem deposuissent iuramentum et se nobiles fore asseruissent, non essent vere nobiles et legitime, quamvis alio titulo eedem possessions, de quibus se ascribi fecissent, ad ipsos dicantur pertinere; nec prenomnatus Nicolaus filius Petri in

ipsa possessione Mezeutarcha haberet portionem ratione quarte filialis per Petew de Zaka cum filia sua traditam et dato sibi uno equo per formam conditionis, prout etiam hoc Andreas de eadem Zaka, frater dicti Petew, interrogatus eisdem hominibus, vestro scilicet et nostro retulisset; Nicolaus vero filius Johannis in possessione memorata, Artius que dicitur, emptitia Johannis dicti Magar non esset aliter p[ar]ticeps, nisi quod per admissionem eiusdem Johannis, qui est consobrinus ipsius Johannis, faceret residentiam in possessione antedicta; Johannes enim filius Nicolai dicti Zeuk in ipsa possessione Gezth, unde se as[cr]ibi facerat, non haberet aliud ius, nisi quod Nicolaus Ruphus similiter ratione quarte puellaris cum filia sua donasset aliquam particulam de eadem Gezth, videlicet unam sessionem desertam, fratri Johannis memorati, nec tamen adhuc resideret in eadem et, sicut nobiles de eadem possessione Gezth eisdem retulissent, predictus Johannes filius Nicolai dicti Zeuk non esset nobilis uniformis ipsis, nec fuisset; Johannes autem filius Demetrii in possessione Tulka, unde se as[cr]ibi facerat, non haberet aliam possessionem, preterquam idem Demetrius, pater suus, olim titulo impignorationis habuisset aliquam portionem in ipsa possessione Tulka, quam demum vendidisset, nec idem Johannes haberet aliquid ius in illis duabus possessionibus, Budhaza scilicet et Gurbed, sicut etiam nobiles de eisdem tribus possessionibus eis retulissent requisiti; item Nicolaus filius Laurentii de predicto comitatu Zarand in possessione Sarus atedicta, que esset possessio ecclesie Orodienensis, non haberet aliud ius, nisi quod titulo impignorationis eam possideret, prout etiam hoc proximi et compadres euisdem ipsis unanimiter retulissent, et sic finaliter predicti homines non aliter fuissent inventi nobiles, quam modo supradicto; item Gregorius, Nicolaus et Georgius, filii Myke prelibati, quos filii Johannis filii Renoldi et Stephanus filius Ladislai propinquoires vicinos possessionis ipsorum Arpad vocate esse dixissent, non essent reperti vicini propinquoires nec deposuissent iuramentum prout vicini propinquoires, sed nobiles communes, prout unus ex eisdem filiis Myke, Nicolaus nomine, ipsis retulisset; imo iste essent ad huc intermedie possessions, sicut iidem homines, vester et noster, vidissent fide oculata, videlicet Garak filiorum Bencench, Cheged, Wasary, Zalanta, Atyas, Andach, Toti, Zeudi et Teliky. Et omnia ista scivissent ab hominibus, preter adversaries eorundem filiorum Petri de Ayka predictorum. Datum sexta feria proxima ante dominicam Oculi, anno supradicto.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350), București, 1955, p. 575-577.*

Prea înălțatului lor stăpân, domnului Carol, din mila lui Dumnezeu măritul rege al Ungariei, capitulul bisericii de Oradea, prinso de plecate rugăciuni cu credință veșnică.

Am primit cu cinstea cuvenită scrisoarea înălțimii voastre, având acest cuprins: <Urmează actul lui Carol Robert, regele Ungariei din 16 februarie 1341>.

Drept aceea noi, supunându-ne, precum suntem datori, poruncilor voastre, am trimis împreună cu sus-zisul Nicolae, fiul lui Ioan, omul vostru, pe omul nostru, anume pe Petru, preot din strana bisericii noastre, spre mărturie la împlinirea întocmai a sus-ziselor voastre porunci. Aceștia întorcându-se apoi la noi ne-au spus într-un glas că ei, mergând împreună și făcând mai întâi o cercetare stăruitoare la toți nobilii, nenobilii, preoții și oamenii de orice stare din cele două comitate, anume Bihor și Zărand, și mai ales la cei ce erau vecini cu aceste moșii, au luat seama și au aflat într-acest chip adevărul cu privire la cele de mai sus și la fiecare din ele: că sus-zisii cojurători ai fiilor lui Ioan, fiul lui

Renold, precum și ai lui Ștefan, fiul lui Ladislau, care odinoară juraseră împreună cu aceia la un pământ și susținuseră că sunt nobili, nu sunt nobili după adevăr și lege, deși acele moșii la care au pus să fie înscrise se spune că țin de ei <dar> pe alt temei. Nici sus-numitul Nicolae fiul lui Petru, n-are parte în moșia Mezeutarcha pentru faptul <că i-a fost> încredințată de Peteu de Zaka, odată cu fiica sa, drept pătrimea cuvenită ei ca fiică și când i s-a dat un cal, în chip de legământ, precum a mărturisit chiar Andrei, tot de Zaka, fratele zisului Petew, acelui om al vostru și al nostru, când a fost întrebat. Iar Nicolae, fiul lui Ioan, nu este în nici un fel părtaș în pomenita moșie Artius, care se spune că e de cumpărătură a lui Ioan, zis Magyar, decât prin îngăduința acestui Ioan, care este văr cu celălalt Ioan, de a locui pe sus-zisa moșie. Iar Ioan, fiul lui Nicolae, zis Zeuk nu are alt drept pe moșia Gezth, la care pusese să fie înscris <ca nobil>, decât că Nicolae cel Roșu dăruise fratelui pomenitului Ioan o părticică din Gezth și anume o sesie <rustie>, drept pătrime cuvenită fiicelor, împreună cu fiica sa și nici măcar nu locuiește acolo și, precum au spus nobilii de pe moșia Gezth, sus-zisul Ioan, fiul lui Nicolae, zis Zeuk, nu este nobil de o seamă cu ei, și nici n-a fost. Iar Ioan, fiul lui Dumitru, n-are alt drept de stăpânire în moșia Tulka, unde a pus să fie întărit <ca nobil> decât că acel Dumitru, tatăl său, avusese odată, ca zălog, o bucată din moșia Tulka, pe care apoi o vânduse și nici acel Ioan n-are vreun drept în cele două moșii anume Budhaza și Gurbediu precum le-au spus, întrebați fiind, nobilii de pe cele trei moșii. De asemenea Nicolae, fiul lui Laurențiu din sus-zisul comitat Zărand, nu are nici un drept în sus-zisa moșie Sarus, care este moșia bisericii din Arad, decât ca o avusese ca zălog, precum le-au mărturisit toate rudele și toți cumetrii lui; și astfel, până la urmă, sus-ziișii oameni n-au fost aflați nobili altfel decât în chipul de mai sus.

De asemenea Grigore, Nicolae și Gheorghe, sus-ziișii fii ai lui Myke, despre care fiii lui Ioan, fiul lui Renold, și Ștefan, fiul lui Ladislau, au spus că sunt vecini apropiați cu moșia lor numită Arpășel, n-au fost aflați vecini mai apropiați, nici n-au depus jurământ ca vecini mai apropiați, ci ca nobili obișnuiți, precum le-a spus unul dintre fiii lui Myke, cu numele de Nicolae. Și astfel toate acestea, adică Gherac (Ghiorac), a fiilor lui Bencent, Cheged, Wasary, Salonta, Ateaș, Andach, Tăut, Zeudi și Teliky, precum au văzut cu ochii lor acel om al vostru și al nostru, nu sunt decât stăpâniri mijlocite. Și toate acestea le-au aflat de la oamenii ce nu erau dușmani ai acelor fii ai lui Petru de Ayka.

Dat în vinerea dinaintea duminicii Oculi, în anul de mai sus.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350), București, 1955, p.11-12.

d.70. Anul 1341 martie 9, Vișegrad

Carol, din mila lui Dumnezeu regele Ungariei, credincioșilor săi, chibzuiților bărbați, din capitulul bisericii de Cenad, sănătate și milostivire.

Să așteptați credința voastră, ca magistrul Martin, fiul lui Berend, comitele de Bekes, a cerut maiestății noastre să-i fie dată și dăruită pe veci o moșie numită Vossyan (Vârșand), aflătoare în comitatul Zărand, spunând că ea a fost a lui Ștefan, fiul comitelui Alexandru, mort fără moștenitor. Și deoarece noi nu cunoaștem adevărul cu privire la felul și întinderea acelei moșii, poruncim cu tărie credinței voastre să trimiteți omul vostru vrednic de crezare spre măturie, în fața căruia omul nostru Avram, fiul lui Dionisie de Gerla, sau Ioan, fiul lui Marcu de Syma, sau în lipsa celorlalți, Ladislau tot de Syma, să întrebe pe cei care se cuvine și care pot fi întrebați și să aștepte întreg adevărul cu privire la

felul și întinderea pomenitei moșii numite Vossyan (Vărșand). Iar după aceea să ne răspundeți în scris adevărul întocmai așa cum îl veți afla de la ei cu privire la felul și întinderea acelei moșii.

Dat la Vișegrad, în vinerea dinaintea duminicii Oculi, în anul Domnului o mie trei sute patruzeci și unu.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350)*, București, 1955, p.12-13.

d.71. Anul 1341 aprilie 24, Cenad

Prea înălțatului său stăpân, lui Carol, din mila lui Dumnezeu ilustrul rege al Ungariei, capitlul bisericii de Cenad, cuvenitele rugăciuni întru Domnul.

Am primit pomenita scrisoare a înălțimii voastre, cu acest cuprins: <Urmează actul regelui Carol Robert, din 9 martie 1341>. Noi așadar, dând ascultare precum suntem datori, sus ziselor porunci ale înălțimii voastre, am trimis spre mărturie împreună cu Ioan, fiul lui Mark de Syma, omul vostru pe omul nostru vrednic de crezare, <anume> Ioan, preot în strana bisericii noastre, spre îndeplinirea celor de mai sus, aceștia întorcându-se apoi la noi, ne-au spus într-un glas, că s-au dus în miercurea dinaintea sărbătorii fericitului mucenic Gheorghe și în celelalte două zile îndată următoare, la moșia numită Vossyan [Vărșand], a răposatului Ștefan, fiul lui Alexandru, aflătoare în comitatul Zărand, și întrebând pe vecini și megieși ei au aflat adevărul următor cu privire la acea moșie, <și anume> că ea este moșia unui om lipsit de mângâierea moștenitorilor și că în ea nu sunt locuințe și case, în afară de o singură curte, având în schimb păduri, fânațe și ape curgătoare, precum și pământuri de arătură date pomenitei gospodării și îndestulătoare pe puțin pentru mai multe <gospodării>. Dar pe acea moșie a spus o doamnă că are în aceea <drept la> a patra parte a ei de fiică, iar o altă doamnă nobilă, la darurile de nuntă și la zestrea ei.

Dat la sărbătoarea sus-pomenită, în anul sus-zis de la întruparea Domnului.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350)*, București, 1955, p.23.

d.72. Anul 1341 mai 12, Vărșand

Nos Karolus... rex... significamus, quod cum magister Martinus filius Berend comes de Bekes quandam possessionem Vossyan vocatam in comitatu de Zarand existentem, asserens eam Stephani filii Alexandri hominis sine herede decedentis, a nobis perpetuo sibi dari postulasset, et nos volentes de qualitate et quantitate eiusdem possessionis, et utrum nostre collacioni pertineret in formari, capitulo Chanadiensi super eadem scripsissemus, tandem idem capitulum nobis scripsit in hec verba ... Karolo... regi... capitulum ecclesie Chanadiensis... literas vestre celsitudinis recepimus in hec verba: Karolus... rex... capitulo ecclesie Chanadiensis... noverit fidelitas vestra, quod magister Martinus filius Berend comes de Bekes quandam possessionem Wossyan vocatam in comitatu de Zarand existentem, asserens quondam Stephani filii Alexandri hominis sine herede decedentis eam fuisse, a nostra maiestate peccit sibi dari... et quia de qualitate et quantitate eiusdem possessionis veritas nobis non constet... mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Abraam filius Dionisii de Gerla vel Johannes filius Mark de Syma aut Ladislaus de Eadem, aliis absentibus homo noster, sciat et inquirat de qualitate et quantitate dicte possessionis Wossyan vocate a quibus decet et licet omnimodam veritatem, et post hec... de qualitate... eiusdem possessionis... nobis fideliter rescribatis.

Datum in Alto Castro, feria sexta proxima ante dominicam Oculi, anno domini M^o CCC^o XL^{mo} primo.

Nos igitur... cum Johanne filio Mark de Syma homine vestro predicto nostrum misimus hominem Johannem sacerdotem nostri chori pro testimonio... ad premissa exequenda, qui demum ad nos reversi nobis concorditer retulerunt, quod feria quinta proxima ante festum beati Georgii martiris et aliis duobus diebus immediate sequentibus, ad faciem possessionis Wossyan vocate quondam Stephani filii Alexandri in comitatu de Zarand existentis accessissent, et ab universis vicinis et commetaneis eiusdem de eadem possessione talem scivissent veritatem, quod prout esset possessio hominis heredum solacio destituti, et habitaciones ac domus preter unam curiam in ea non existerent, sed silvam prata et fluvium ac terram arabilem ad decem mansiones vel modico ad plures sufficientes haberent, sed in facie eiusdem possessionis quedam domina quartam suam filialem, et halia nobilis domina res parafernales et dotem suam in eadem dixissent se habere.

Datum in festo preallegato, annis ab incarnatione domini prenotatis. Nos igitur ex rescripcione predicti capituli Chanadiensis sic informati, predictam possessionem Wossyan in comitatu de Zarand existentem cum omnibus suis utilitatibus... sub certis metis limitacionibusque antiquis, eidem magistro Martino et per eum suis heredibus... iure perpetuo... donavimus... irrevocabiliter possidendam... committentes eidem magistro Martino, ut illis dominabus que dotem et res parafernales ac quartam puellarem in ipsa possessione sedicuntur habere, ius earundem persolvat...

Datum in villa Wossyan, sabbato proximo post octavas festi beatorum Philippi et Jacobii apostolorum, anno domini M^o CCC^o XL^{mo} primo.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.4 (1340-1346), Budapesta, 1884, p.92-93.

Noi, Carol, din mila lui Dumnezeu regele Ungariei, prin cuprinsul celor de față dăm de știre și facem cunoscut tuturor căroră se cuvine, că deoarece magistrul Martin, fiul lui Berend, comitele de Bekes, ne-a cerut să-i dăm pe veci o moșie numită Vossyan [Vârșand n.n.] aflătoare în comitatul Zărand, spunând că ea a fost a lui Ștefan, fiul lui Alexandru, mort fără moștenitori; noi, voind, să fim lămurii despre felul și întinderea acelei moșii, și dacă ea ține sau nu de dreptul nostru de danie, scrisesem cu privire la aceasta capitlului din Cenad. În cele din urmă capitlul ne-a răspuns cu aceste cuvinte: <Urmează actul capitlului din Cenad din 19 aprilie 1341>. Noi, așadar, lămurii astfel prin răspunsul capitlului din Cenad, am dat, am dăruit și am hărăzit pe veci pomenitului magistru Martin și prin el moștenitorilor săi și urmașilor moștenitorilor săi sus-zisa moșie Vossyan aflătoare în comitatul Zărand, cu toate folosințele sale și cu toate cele ce țin de ea, în hotarele și marginile sale vechi, ca s-o stăpânească, s-o țină și s-o aibă în chip neștrămutat, poruncind acelui magistru Martin să le plătească acelor doamne dreptul pe care spun că îl au în pomenita moșie în ce privește zestrea și darurile lor de nuntă, precum și pătrimea lor de fiică și făgăduind, că de îndată ce scrisoarea de față ne va fi înapoiată, vom face ca ea să fie întocmită în chip de privilegiu al nostru.

Dat în satul Vârșand în sâmbăta de după octavele sărbătorii fericitilor apostoli Filip și Iacob, în anul Domnului 1341.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350)*, București, 1955, p.32-33.

d.73. Anul 1341 octombrie 6, Vișegrad

Nos comes Paulus iudex curie ... significamus... quod cum inter... Thoman wayvodam Transilvanum comitem de Zonuk et de Neugrad actorem, Johannem et Ladislaum filios Laurencii filii Baldun de Tamashyda lis mota exstitisset, et coram nobis quibusdam prorogacionum cautelis et terminis intervenientibus ad octavas eppiphanie domini anno eiusdem M^o CCC^o XXX^{mo} nono elapses devenisset, tandem in ipso termino magister Petrus notarius ipsius Thome wayvode pro eodem domino suo ... ad nostrum accedens presenciam, contra eosdem Ladislaum et Johannem filios Laurencii in figura nostri iudicii proposuerat eo modo, ut cum predictus Thomas wayvoda quondam possessionem Cudrelaka vocatam in comitatu Zarand existentem, de possessionibus Stephani filii Endere notorii infidelis domini regis eidem domino Thome wayvode regalis donacionis titulo pertinentem, per fluvium nigri Crisii a villa Tamashyda scuestratam a parte meridionali adiacentem, per hominem regium sub testimonio capituli Orodienis tercia feria proxima post festum sancteTrinitatis, cuius tunc preteriisset revolucio annualis, manibus suis applicari facere voluisset, prefati Johannes et Ladislaus filii Laurencii in statucione eiusdem contradiccionis velamine obviassent, cuius contradictorie inhibicionis racionem ipse dominus Thomas wayvoda scire vellet ab eisdem; quo audito prefati Johannes et Ladislaus filii Laurencii personaliter exurgentes responderant e converso, quod predicta possessio quam predictus Thomas wayvoda hoc nomine Endrelaka sub nomine possessionis predicti Stephani filii Endre ab ipsis recaptivasset, non Endrelaka sed Tamashyda vocaretur, et nunquam predicti Stephani filii Endre fuisset, sed ipsis hereditarii iuris titulo pertineret; [...] Quarum literarum dicti capituli Waradiensis huiusmodi variacionem et offensionem iuramenti exprimencium visis tenoribus, cum inter partes in facto dicte litigiose possessionis iudicium et iusticiam facere voluissemus, eedem partes se ad pacis unionem a nobis permitti postularunt quas nos permiseramus ad habendam pacem in premissis, ubi eodem domino Thoma wayvoda ab una, et prelibatis Johanne et Ladislao filiis Laurencii filii Baldun parte ab altera coram nobis propriis eorum in personis constitutes, propositum extiterat per eosdem communiter... quod quia prefata possession in centum et viginti marcis estimate, per fluvium nigri Crisii a villa Tamashyda sequestrata, a parte meridionali adiacens tum ex offensione dicti iuramenti, tum eciam quia eandem iidem filii Laurencii quondam prenominati Stephani filii endere notorii infidelis domini regis fuisse et Endrelaka vocari, ac ex eo regie collacioni et per eandem ipsi domino Thome wayvode pertinere proprie vocis organo fatebantur ipsi domino Thome wayvode premissis regalis donacionis titulo rite et legitime pertineret, ob hoc ipsi talem concambium inter se fecissent perpetuo observandum, quod idem Thomas wayvoda ipsam possessionem quondam prefati Stephani filii Endere, Endrelaka vocatam, in centum et viginti marcis estimatam, per fluvium nigri Crisii a villa Tamashyda sequestratam a parte meridionali adiacentem eisdem Johanni et Ladislao filiis Laurencii filii Baldun et eorum heredibus ... in concambium quarundam possessionum eorundem filiorum Laurencii Chamateluke et Coradfeulde vocatarum in comitatu Gumuriensi existentium ... tradidisset ... cum omnibus suis utilitatibus ... perpetuo possidendam ... e converso autem in concambium dicte possessionis iidem Johannes et Ladislaus filii Laurencii filii Baldun, predictas possessiones eorum hereditaris Chamateluke et Coradfeulde vocitatas in predicto comitatu Gumuriensi existentes, cum omnibus suis utilitatibus ... eidem ... Thome

wayvode et per eum suis heredibus ... tradidissent... perpetuo iure possidendas ... obligantes se suosque heredes ut ... ipsum dominum Thomam wayvodam suosque heredes semper et ubique expedire tenerentur laboribus ... [...] ubi consequenter incipiunt currere mete alterius possessionis Chamateluke appellate: prima meta scilicet inchoatur ab oriente circa finem seu ascensum cuiusdam montis ubi eciam est una vallis ibique renovata est una meta antiqua distingvens eidem possessioni Chamateluke a Stelche possessione castrī Phiyek, ab hinc versus meridiem declinando ad aliquod spacium eundo, pervenit aliam metam innovatam, ubi deficit vicinitas terre Stelche et incipit vicinari cum castro Sewrugh, ab hinc ad eandem plagam vadit ad metam terream que est in dorso illius berch, deinde descendit ad eandem plagam directe, et in medio unius vallis sunt due mete antique, quarum prima separate ville Chamateluke et alia possessioni castrī Sewrugh, unde ad eandem plagam transito ipsa valle transito, pervenit iterum ad duas metas, abhinc transit unum meatum vidus Pataka et ascendit ad nasum unius montis ubi sunt due mete terre antique, quarum una est renovata pro iam dicta Chamateluke, abhinc versus eandem plagam pervenit in dorso unius berch quatuor metas antiquas, circa quas a parte Chamateluke due mete sunt renovate, inde eundo ulterius in dorso eiusdem berch, pertres metas distanter vadit versus meridiem declinando, [...]; et sic easdem possessiones Coradfeule et Chamateluke sepedictas legitime reambulatas et ab aliorum possessionibus distinctas metis, nullo penitus contradictore existente, statuissent eidem domino Thome wayvode et per eum suis heredibus ... irrevocabiliter possidendas ... In cuius rei memoriam presentes literas nostras privilegiales ... eidem domino wayvode et suis successoribus concessimus, pendentis sigilli nostri autentici munimine roboratas.

Datum in Wysegrad, in octavis festi beati Michaelis archangeli, anno domini Millesimo tricentesimo quadragesimo primo.

Sursa: Nagy Imre, Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár), vol.4 (1340-1346), Budapesta, 1884, p.148-155.

Noi, comitele Pavel, judele curții <etc.>, dăm de știre <etc.> că, deoarece între Toma, voievodul Transilvaniei, comite de Solnoc și de Nograd, ca pârâș <și> Ioan și Ladislau, fiii lui Laurențiu, fiul lui Baldun de Tămajda [Tamashyda], se pornise o judecată care a ajuns în fața noastră, după trecerea mai multor amânări și soroace, la octavele trecute ale botezului Domnului din anul aceluiași o mie trei sute treizci și nouă, în cele din urmă, la acel soroc, înfățișându-se înaintea noastră magistrul Peteu, notarul pomenitului voievod Toma <etc.>, pentru același stăpân al său <etc.>, s-a plâns înaintea judecății noastre împotriva acelor Ladislau și Ioan, fiii lui Laurențiu, în acest chip: că în marțea de după sărbătoarea Sfintei Treimi, de la care trecuse atunci un an, când suszizul voievod Toma voise să facă să-i fie dată în stăpânire de către omul regelui, cu mărturia capitlului din Arad, o moșie numită Endrelaka, aflătoare în comitatul Zărand, despărțită prin râul Crișul Negru de satul Tămajda și așezată spre partea de miazăzi și care ținea de același domn Toma voievodul, în puterea daniei regești făcută lui din moșiile lui Ștefan, fiul lui Andrei [Endre], necredincios învederat al domnului nostru regele, sus-zisii Ioan și Ladislau, fiii lui Laurențiu, le-au stat în cale ridicând împotrivire la punerea lui [a voievodului Toma n.n.] în stăpânire, de aceea pomenitul domn voievodul ar vrea să afle de la ei temeiul acestei opreliști pe cale de împotrivire. Auzind aceeaș sus-zisii Ioan și Ladislau, fiii lui Laurențiu ridicându-se ei înșiși au răspuns de partea

cealaltă, că sus-zisa moșie pe care amintitul voievod Toma o revendicase de la ei sub numele de Endrelaka, sub cuvânt că e o moșie a sus-zisului Ștefan, fiul lui Andrei, se numea nu Endrelaka ci Tămajda și niciodată n-a fost a pomenitului Ștefan, fiul lui Andrei, ci este a lor în temeiul dreptului de moștenire.

Și voind noi să fim cât mai bine lămuriți cu privire la cele de mai sus <etc.>, am scris <etc.> capitlului bisericii de Oradea <etc.>, porucindu-i cu puterea noastră judecătorească să cerceteze și să aștepte adevărul întreg de la toți vecinii și megieșii acelei moșii, prin oamenii regelui mai jos numiți, cu mărturia aceluiași capitolu, până la octavele mijlocului păresimilor care urmau atunci, fiind de față părțile sau împuterniciții lor legiuți, la locul zisei moșii revendicate de pomenitul voievod Toma cât și aiurea, anume: dacă sus-zisa moșie, pe care acel domn Toma voievodul se știe că revendicat-o sub acel nume de Endrelaka, drept moșia lui Ștefan, fiul lui Andrei, se numește Endrelaka și a fost a numitului Ștefan, fiul lui Andrei și dacă este a acelui voievod Toma, în temeiul daniei de mai sus sau dacă această moșie s-a numit Tămajda și se cheamă și acum nu Endrelaka ci Tămajda și este prin drept de moștenire a sus-zisilor Ioan și Ladislau, fiii lui Laurențiu, iar apoi același capitolu al Orăzii să pună să se dea seamă în scris domnului nostru regele, până la octavele viitoare ale fericitului mucenic Gheorghe, despre felul cum s-a făcut cercetarea de mai sus. [...]

În cele din urmă sus-zisele părți, venind înaintea noastră, ne-au înfățișat scrisoarea pomenitului capitolu din Oradea, în care se arăta ca sus-zisii Ioan și Ladislau, fiii lui Laurențiu, înfățișându-se cu cojurătorii lor la pomenita moșie în dezbateri, de față fiind Ioan, fiul lui Ștefan și Ioan, fiul lui Alus, oamenii regești și <etc.> Dumitru, cantorul de Buda, și Egidiu, frați canonici și oameni de măturie ai numitului capitolu, au făcut jurământul lor, în afară de faptul că unul dintre cojurătorii lor, al treizecilea, adică Dumitru de Vesprim, a greșit de două ori la un cuvânt în cuprinsul jurământului. [...]

Văzând noi cuprinsul acestei scrisori a zisului capitolu din Oradea, care arăta schimbarea și greșirea jurământului, deoarece voiam să facem judecată și dreptate între părți cu privire la numita moșie în dezbateri, iar acele părți ne cereau să le îngăduim să ajungă la o învoială de pace, noi le-am îngăduit să se împace cu privire la cele de mai sus.

Și atunci, înfățișându-se înșiși înaintea noastră acel domn Toma, voievodul pe de o parte, și pomeniții Ioan și Ladislau, fiii lui Laurențiu, fiul lui Baldun, pe de altă parte, ne-au arătat împreună <etc.>: că deoarece pomenita moșie, prețuită a o sută douăzeci de mărci, despărțită de satul Tămajda prin râul Crișul Negru și așezată în partea de miazăzi este după rânduală și lege a acelui domn Toma voievodul, ca danie regească amintită mai sus, atât din pricina greșirii zisului jurământ cât și din pricină că acei fii ai lui Laurențiu au mărturisit cu gura lor că acea moșie a fost a pomenitului răposat Ștefan, fiul lui Andrei, necredincios înverdat al domnului nostru regele și că se cheamă Endrelaka, și prin acest fapt ține de dreptul de danie regească, iar în temeiul acesteia, denumitul domn Toma voievodul, de aceea au făcut între ei următorul schimb, ce va trebui păzit în veci: și anume acel Toma voievodul a dat amintita moșie a pomenitului răposat Ștefan, fiul lui Andrei, numită Endrelaka, prețuită la o sută și douăzeci de mărci, despărțită prin râul Crișul Negru de satul Tămajda și așezată alături de acesta în partea de miazăzi, acelor Ioan și Ladislau, fiii lui Laurențiu, fiul lui Baldun și moștenitorilor lor <etc.> ca s-o stăpânească pe veci <etc.> cu toate folosințele sale <etc.> în schimbul unor moșii ale acelor fii ai lui Laurențiu, numite Chamateluke și Coradfeulde, aflătoare în comitatul

Gomor, <etc.>. Iar la rândul lor în schimbul numitei moșii, acei Ioan și Ladislau, fiii lui Laurențiu, fiul lui Baldun <etc.>, au dat <etc.> sus-zisele lor moșii de moștenire, numite Chamateluke și Coradfeulde, aflătoare în sus-zisul comitat Gomor, împreună cu toate folosințele lor <etc.> aceluiași <etc.> voievod Toma și prin el moștenitorilor săi <etc.> ca să le stăpânească cu drept de veci <etc.> legându-se ei și urmașii lor că <etc.> vor fi datori să apere cu a lor osteneală <etc.> pe pomenitul domn Toma voievodul și pe moștenitorii săi, oricând și oriunde. Drept aceea, deoarece <etc.> scriind capitlul bisericii de Strigoniu am cerut să-și trimită omul său de mărturie vrednic de crezare, care, fiind de față Martin, fiul lui Mihail de Herman, omul domnului nostru regele, să meargă la acele moșii numite Chamateluke și Coradfeulde <etc.> și hotărnicindu-le pe acestea <etc.> după adevăratele lor <etc.> hotare, să pună în stăpânirea lor pe pomenitul domn Toma voievodul, fără a ține seama de împotrivirea numiților fii ai lui Laurențiu, ca să le stăpânească pe veci, dacă nu se va face împotrivire de vreun altul; iar dacă ar fi unii care să se împotrivească, pomenitul capitlu din Strigoniu să-i cheme în fața regelui la un soroc potrivit, spre a sta față cu acel domn voievod și după acestea să dea seamă în scris domnului nostru regele despre tot ce s-a făcut.

<Urmează rezumatul raportului capitlului din Strigoniu către rege despre hotărnicirea, la 1 mai 1341, a moșiilor Coradfeulde și Chamateluke>.

Și astfel au pus în stăpânirea acestor moșii des pomenite Coradfeulde și Chamateluke, hotărnicite în chip leguit și despărțite prin semne de hotar de moșiile altora, fără să fie vreun împotrivitor, pe acel domn Toma voievodul și prin el pe moștenitorii săi <etc.>, ca să le stăpânească nevătămat <etc.>.

Spre amintirea acestui lucru, am dat aceluiași domn voievod și urmașilor săi această scrisoare privilegială a noastră <etc.>, întărită cu puterea peceții noastre atârmate <și> autentice.

Dat în Vișegrad, la octavele sărbătorii fericitului arhanghel Mihail, în anul Domnului o mie trei sute patruzeci și unu.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350), București, 1955, p.58-62.

d.74. Anul 1342 decembrie 8, Vișegrad

Nos Ludovicus... rex... significamus... quod cum nos post decessum charissimi patris nostri favente divina clemencia ad solium regiminis hungarici, adepta nostra coronacione fuisset sublimati, ad visitandumque sepulchrum sanctissimi regis Ladislai, a quo divinum auxilium summa cum fiducia quotidie prestolamur, cum fidelibus baronibus regni nostri decenti cum honore Waradinum accessissemus, licet eciam devocio nostra diuturna ad id nos coarctasset ut eidem ecclesie Waradiensi in qua ipse sanctissimus rex Ladislaus nutu divino variis coruscans miraculis feliciter requiescit, antiqua et approbata consvetudinariaque lege ac consvetudine regni approbante pretextu nove coronacionis nostre possessionariam donacionem facere et eam dotare, utpote per nostros pios progenitores id fieri existit consvetum, promti utique fuisset et parati, verum quia... Andreas... episcopus Waradiensis et totum dicte ecclesie capitulum nobis illuc volente domino prospera cum sospitate advenientibus summa cum reverencia nos utpote dominum eorum naturalem recipiendo, privilegia progenitorum nostrorum olim regum Hungarie pie memorie videlicet Ladislai, Stephani, Bele et Herrici consequenterque domini Karoli predicti patris nostri charissimi ipsa confirmancia, in

quorum tenoribus expresse continebatur, quod idem Herricus rex clare memorie duas partes tributorum que regiam contingunt maiestatem, tam de villis quam deforis tocius comitatus Bichoriensis tam circa Byhor quam circa Zarand et de Bekes existencium, exemtis tributis que ad quatuor spectant fora, scilicet de Akyel, de Kewleser, de Janosd et de foro regine, dicte ecclesie Waradiensi perpetuo contulisset, quas quidem duas partes dictorum tributorum ab ipsa ecclesia Waradiensi per indebitam et potentialem ablacionem alienatas fore idem episcopus et capitulum allegabant, culmini nostro regio humiliter supplicando, ut ipsas duas partes dictorum tributorum alienatas restituere et eidem ecclesie applicare more pristino, et residuam terciam partem eorumdem tributorum que ad regias manus spectare dinoscebatur, nove nostre donacionis titulo perpetuo conferre ex regali munificencia dignaremur; nos siquidem qui de statu ecclesiarum regni nostri quarum oracionum suffragantibus meritis vivimus et regnamus, specialiterque predictae ecclesie Waradiensis ad quam refugium habemus speciale, nostri regiminis et regalis honoris officio incumbente commodoso, pacifico et tranquillo invigilare debemus et tenemur, predictas duas partes dictorum tributorum indebite ab ipsa ecclesia alienatas reddidimus et restituimus presencium auctoritate de plenitudine regie potestatis plene et integre eidem ecclesie ad modum pristinum possidendas, reliquam vero terciam partem eorumdem tributorum que hactenus ad ius ipsius ecclesie non pertinuit, similiter ipsi ecclesie Waradiensi perpetuo et irrevocabiliter cum omnibus redditibus eiusdem et proventibus duximus conferendam ita quod amodo totali et integro iure ipsorum tributorum absque omni defalcacione ipsa ecclesia Waradiensis gratuletur et fruieretur, nec regalis maiestas vel quevis persona deinceps aliquid proprietatis haberet in eisdem, sed ipsorum tributorum redditus inter episcopum et capitulum, ut prius fuit consvetum, videlicet duas partes episcopus, terciam capitulum percipiendo dividatur; in coiequalem autem possessionem dictorum tributorum eosdem dominum episcopum et capitulum per... Petrum prepositum Budensem fidelem et familiarem capellanum fecimus introduci...

Datum in Wysegrad, feria... proxima post festum Concepcionis virginis gloriose, anno domini Milliesimo CCC° XL^{mo} secundo.

Sursa: Nagy Imre, Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukóri okmánytár), vol.4 (1340-1346), Budapest, 1884, p.292-293.

d.75. Anul 1342 decembrie, Vișegrad

Nos Lodouicus dei gratia rex Hungariae significamus tenore praesentium quibus expedit universis, quod cum nos post decessum carissimi patris nostri favente divina clementia ad solium regiminis Hungariae adepta nostra coronatione fuisset sublimati, ad visitandumque sepulcrum sanctissimi regis Ladislai, aquo divinum auxilium summa cum fiducia quotidie praestolamur, cum fidelibus baronibus regni nostri, nostri decenti cum honore Waradinum accessissemus, licet etiam devotio nostra diuturna ad id nos coartasset, ut eidem ecclesie Wardiensi, in qua ipse sanctissimus rex Ladislaus nuto divino variis choruscans miraculis feliciter requiescit, antiqua et approbata consuetudinariaque lege ac consuetudine regni approbante praetextu novae coronationis nostrae possessionarium donationem facere et eam dotare, ut pote per nostros pios progenitores id fieri exstitit consuetum, prompti utique fuisset et parati. Verum quia venerabilis in Christo pater dominus Andreas eadem gratia episcopus Waradiensis et totum dictae ecclesiae capitulum nobis illuc volente domino prospera cum sospitate advenientibus, summa cum reverentia nos ut pote dominum eorum naturalem

recipientes, privilegia progenitorum nostrorum olim regum Hungariae piae memoriae videlicet Ladislai, Stephani, Belae et Henrici consequenterque domini Karoli praedicti patris nostri carissimi ipsa consequenter confirmantia, in quorum tenoribus expresse continebatur, quod idem Henricus rex clarae memoriae duas partes tributorum, quae regiam contingunt maiestatem, tam de villis quam de foris totius comitatus Bihoriensis, tam circa Byhor quam circa Zarand et de Bekes existentium, exceptis tributis, quae ad quatuor spectant fora, scilicet de Akyel et de Keleser, de Janosd et de foro Reginae, dictae ecclesiae Waradiensi perpetuo contulisset, quas quidem duas partes dictorum tributorum ab ipsa ecclesia Waradiensi per indebitam et potentialem ablationem alienata fore idem episcopus et capitulum allegabant, exhibuerunt culmini nostro regio humiliter supplicantes, ut et ipsas duas partes dictorum tributorum alienatas restituere et eidem ecclesiae applicare more pristino et residuam tertiam partem eorundem tributorum, quae ad regias manus spectare dignoscebantur, novae nostrae donationis titulo perpetuo conferre ex regali munificentia dignaremur. [...] Reliquam vero tertiam partem eorundem tributorum, quae hactenus ad ius ipsius ecclesiae non pertinuit, similiter ipsi ecclesiae Waradiensi perpetuo et irrevocabiliter cum omnibus redditibus eiusdem et proventibus duximus conferendam ita, quod a modo totali et integrali iure ipsorum tributorum absque omni diffalcatione ipsa ecclesia Waradiensis gratuletur et fruatur, nec regalis maiestas vel quaevis persona deinceps aliquid proprietatis habeat in eisdem, sed ipsorum tributorum redditus inter episcopum et capitulum, ut prius fuit consuetum, videlicet duas partes episcopus et tertiam capitulum percipiendo dividatur. In corporalem autem possessionem dictorum tributorum eosdem dominum episcopum et capitulum per honorabilem et discretum virum magistrum Demetrium praepositum Budensem fidelem et familiarem capellanum nostrum fecimus publice introduci. Et cum praesentes nobis fuerint reportatae, in formam nostri privilegii easdem redigi faciemus.

Datum in Wyssegrad, feria tertia proxima post festum conceptionis virginis gloriosae, anno domini millesimo tricentesimo quadragesimo secundo.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, Georg Müller, *Urkundenbuch*, vol.2 (1342-1390), Hermannstadt, 1897, p.3-4.

Noi, Ludovic, din mila lui Dumnezeu regele Ungariei, prin cuprinsul celor de față dăm de știre tuturor căroră se cuvine că, atunci când noi, după moartea preaiubitului nostru tată, am fost înălțați cu ajutorul îndurării dumnezeiești, după săvârșirea încoronării, pe tronul și la cărma Ungariei și ne-am dus cu cinstea cuvenită nouă la Oradea, împreună cu credincioșii baroni ai țării noastre, spre a cerceta mormântul prea sfântului rege Ladislau, de la care așteptăm zilnic cu cea mai mare încredere sprijinul dumnezeiesc, așa după cum ne îndemna la aceasta de multă vreme și cucernicia noastră, am fost gata și hotărâți să dăruim moșii pomenitei biserici de Oradea, în care însuși prea sfântul rege Ladislau odihnește în pace prin voința dumnezeiască, strălucind prin felurite minuni și s-o înzestrăm cu prilejul încoronării noastre, potrivit încuviințării legii vechi și obișnuielnice și a obiceiului regatului și așa cum aveau obiceiul să facă evlavioșii noștri strămoși. Într-adevăr, deoarece venerabilul întru Hristos părinte, Andrei, din aceeași milă episcop de Oradea, și întreg capitulul sus-zisei biserici, sosind noi acolo, cu voia Domnului, plini de sănătate, ne-au primit cu cea mai mare cinste, ca pe domnul lor firesc și au arătat înălțimii noastre regești privilegiile strămoșilor noștri, regii de odinioară ai Ungariei, de bună pomenire, adică ale lui Ladislau, Ștefan, Bela și Henric și, potrivit cu

acestea și pe ale lui Carol, prea scumpul nostru tată mai sus-zis, care le întăreau apoi pe acelea, în al căror cuprins era arătat anume că numitul rege Henric de strălucită amintire, hărăzise pe veci sus-zisei biserici de Oradea două părți din vămile ce se cuvin maiestății regale atât din satele cât și din târgurile întregului comitat al Bihorului, aflătoare atât în jurul Bihorului cât și al Zărandului, precum și în Bekes, afară de vămile privind patru târguri, adică târgul de la Akyel, de la Keleser, de la Ianosda și de la Târgușor—despre care două părți ale vămilor pomenite episcopul și capitlul au spus că fuseseră înstrăinate, fiind luate pe nedrept și silnic — rugându-ne cu smerenie să binevoim a-i înapoia pomenitei biserici cele două părți înstrăinate din vămile arătate și a i le adauga, după obiceiul străvechi și a-i hărăzi pe veci, drept danie bună a noastră și a treia parte rămasă din acele vămi, care se știa că ține de dreptul de danie al regelui.

Așadar, noi, care prin îndatorirea slujbei cârmuirii noastre și a înălțimii regale, trebuie și suntem datori să veghem asupra stării bune, pașnice și liniștite a bisericilor din regatul nostru, cu ajutorul rugăciunilor căroră — și mai ales ale sus-zisei biserici de Oradea, la care găsim adăpost în deosebi — trăim și domnim, i-am dat din nou cele două părți arătate mai sus din pomenitele vămi înstrăinate pe nedrept de la acea biserică, și i le-am înapoiat deplin și în întregime acelei biserici, prin puterea celor de față, din plinătatea puterii regești, pentru a le stăpâni ca mai înainte. Iar a treia parte rămasă din acele vămi, care până acum n-a ținut de dreptul acestei biserici, de asemenea am hotărât s-o hărăzim bisericii de Oradea, pe veci și neclintit, cu toate veniturile și roadele ei, așa fel încât numai biserica de Oradea să se bucure și să se folosească de dreptul deplin și întreg al acestor vămi, fără nici o scădere și nici maiestatea regală nici altcineva să nu aibă deacum înainte vreun drept de stăpânire asupra lor, ci venitul acestor vămi să se împartă, cum a fost obiceiul mai înainte, între episcop și capitlu adică două părți să le ia episcopul, iar pe a treia capitlul. Și am poruncit ca episcopul și capitlul să fie puși pe față în stăpânirea de fapt a sus-ziselor vămi de către cinstitul și chibzuitul magistru Dumitru, prepozitul de Buda, credinciosul nostru capelan și om de încredere. Iar când scrisoarea de față ne va fi adusă înapoi, vom pune să fie întocmită în chip de privilegiu al nostru.

Dat la Vișegrad, în marțea de după sărbătoarea zămislirii Sfintei Fecioare, în anul Domnului o mie trei sute patruzeci și doi.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350), București, 1955, p.112-113.

d.76. Anul 1343 martie 23

1343. Visegrád, mart. 23. Pál országbíró azon perben, melyet Berend fia Márton Békés vármegyei főispán Varsány nevű Zaránd vármegyei birtokba való beiktatásakor a Mihály fia Péter részéről történt ellenmondás miatt ez ellen indított, a felperes részére kialperessel hat márkában kiegyezett, kedvező ítéletet hoz.

Nos comes Paulus iudex curie... significanus... quod cum magister Martinus filius Berend comes de Bekes a ... Karolo olim... rege quendam possessionem olim Stephani filii Alexandri hominis heredum solacio destituti pro suis fidelitatibus... sibi perpetuo dari postulasset, eandemque ipsam regalis benignitas ipsi magistro Martino perpetua stabilitate si sue collacioni pertinere inveniretur iuxta approbatam regni sui consuetudinem mediante homine suo presente testimonio capituli acclies Waradiensis legitima reambulacione facta statui mandasset, et idem homo suus presente testimonio

ipsius capituli Waradiensis ipsam possessionem vicinorum et commetaneorum eiusdem legitima convocacione facta, ipsi magistro Martino statuere collacioni regie pertinere reperiens voluisset, tandem inter alios Paulus filius Michaelis quandam possessionariam particulam de eadem possessione Wosyan in qua domus predicti Stephani filii Alexandri extitisset, titulo emcionis ad se pertinere asserens, a statucione ipsi magistro Martino tunc facienda prohibuisset, ipseque magister Martinus eundem Paulum racione premissae prohibicionis iuxta continenciam literarum dicti capituli Waradiensis in crastino festi sancte Trinitatis anno domini M^o CCC^o XL^{mo} primo confectarum legitime citacionis modum observando, ad regie serenitatis presenciam, ad octavas festi nativitatis beati Johannis Baptiste tunc affuturas in causam attraxisset, et ipsa causa primum racione prioritatis termini ad quindenae festi beati Michaelis archangeli et dehinc ad octavas diei Strennarum, deinde ad quindenae festi beati Georgii martiris, abhinc autem ad quindenae beati Stephani regis post se se subsequentes diversis prorogacionum cautelis et terminis intervenientibus prorogative devenisset; tandem ipsis quindenae festi beati Stephani regis occurrentibus, iuxta earumdem literarum nostrarum prorogatoriarum continenciam memoratus magister Martinus personaliter ad nostram presenciam accedendo, contra Petrum filium memorati Pauli in quem mortuo ipso Paulo patre suo ipsa causa redundata exstiterat, in figura nostri iudicii proposuerat eo modo, quod cum ipse feria quarta proxima ante festum Penthecostes cuius tunc tertia advenisset revolutio annualis, accepto homine regio et testimonio dicti capituli Waradiensis, ad faciem dicte possessionis Wosyan in comitatu de Zarand existentis quondam Stephani filii Alexandri hominis sine herede decedentis, sibi per... Karolum quondam... regem date et collate, universorum vicinorum et commetaneorum eiusdem legitima convocacione facta, sibi statui per eosdem domini regis et dicti capituli homines facere voluisset, predictus Paulus filius Michaelis pater ipsius Petri ab huiusmodi statucione cuiusdam possessionarie particule super qua domus predicti Stephani filii Alexandri existitisset, contradicendo prohibuisset, cuius contradictorie inhibicionis racionem scire vellet a Petro filio ipsius Pauli memorato [...]; et post hec tocuis facti seriem ... domino regi fideliter rescriberet. Tandem dictum capitulum dicto domino regi inter alia scribebat eo modo, quod cum ipsi unacum predicto Johanne filio Synke homine regio magistrum Petrum concanonicum minoris ecclesie beate virginis et sacerdotem chori eiusdem ad premissa fideliter exequenda pro testimoniis destinassent, demum idem homo domini regis cum dicto eorum testimonio... retulissent, quod cum ipsi feria tertia scilicet in Carnisprivio nunc proxime preterito, ad faciem predictae particule terre quondam Stephani filii Alexandri in memorata possessione Wosyan habite, vicinorum et commetaneorum eiusdem legitima convocacione facta pariter accessissent, et eandem per veras metas et antiquas reambulare et in locis necessariis novis metis erigendis prefato magistro Martino filio Berend statuere voluissent, predictus Petrus filius Pauli statucioni dicte particule terre, non tamen reambulacioni contradixisset prohibendo, quem eodem die et loco contra ipsum magistrum Martinum ad presentes quindenae diei Cinerum ad presenciam citassent regie maiestatis.[...]

Unde nos ex eo quia prememoratus Stephanus filius Chozzow procurator memorati Petri filii Pauli in persona eiusdem Petri iuxta premissae composicionis ... formam preallegatam possessionariam particulam litigiosam, nihil iuris ipsi Petro et eius successoribus reservans de eadem, memorato magistro Martino filio Berend perennali iure... resignavit possidendam, ex eo etiam quia eandem possessionariam particulam ex

plurium... instrumentorum vigoribus per regiam donacionem ... pleno iure attinere evidenter reperiebamus magistro Martino annotato, ipsam possessionariam particulam ipsi magistro Martino et suis heredibus ... eo iure et titulo quo sibi per regiam clemenciam collata fore dinoscitur, adiudicavimus iudiciaria auctoritate, sine preiudicio iuris alieni perpetuo possidendam; prenominato Petro filio Pauli amodo et deinceps perpetue taciturnitatis silencium imponentes ab eadem ...

Datum in Wysesgrad, duodecimo die quindenarum diei Cinerum predictarum, anno domini Millsesimo trecentesimo quadagesimo tercio.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.4 (1340-1346), Budapest, 1884, p.307-311.

d.77. Anul 1343 noiembrie 16, Pâncota

Nos Nicolaus ... palatinus et iudex comanorum memorie commendamus, quod quia nos ad ... supplicacionem Stephani magistri thawarnicorum domini regis proximi et amici nostril reverendi quasdam possessions seu possessionarias porciones Dobos in comitatu Zothmariensi et Wxfalu in comitatu de Zabouch existents Luchasio filio Gabrielis in numero proscriptorum in congregacionibus nostris in eisdem comitatibus Zothmariensi et de Zobouch celebratis nobis dato remisimus ... quasquidem possessions nominee possessionum hominis proscripti in manus nostri palatinatus devolutas et quinquaginta marcis regni consvetudine exigente estimates, magister Petrus filius Michaelis filii Zobouch redimere a nobis tenebatur, pro eo ipsam solucionem quinquaginta marcarum ipsi Petro filio Michaelis relaxavimus, eo quod propter remissionem earumdem possessionum ad petitionem prefati magistri Stephanie idem Luchasio factam, easdem quinquaginta marcas nobis solvere non tenetur, cum a nobis propter pretactam possessionariam remissionem redimere non valeat possessions prenotatas. Datum in Pankota, dominico die proxima ante octavas festi sancti Martini confessoris, anno domini M^o CCC^o XL° tercio.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.4 (1340 1346), Budapest, 1884, p.388-389.

d.78. Anul 1344 iulie 4

Excellentissimo domino suo Lodouico dei gracia Illustri Regi Hungarie. Capitulum Ecclesie Chanadiensis; oraciunes in domino debitas et deuotas visis litteris magnifici viri Comitiss Pauli Judicis Curie vestre celsitudinis, modum et formam Judicarie sentencie exprimentium cum Johanne filio Stephani de Touty ad hoc specialiter destinato homine vestro vnum misimus ex nobis, magistrum Petrum socium et concanonicum nostrum pro testimonio fidedignum ad reambulandam possessionem Chanakezu vocatam et ad alia infrascripta exsequenda; qui demum ad nos reuersi concorditer nobis retulerunt quod ipsi in vigesimo, secundo die secundi diei festi sancte Trinitatis proxime preteriti Ad faciem prefate possessionis Chanakezu in commetaneitate et contigua vicinitate possessionum Apaty varaskezu Teleky et terre Monastery de Batur existentis. vicinis vniuersis eiusdem conuocatis ac eciam honorabilibus viris magistris Gregorio.

Custode et Ladislao Archidiacono de Zegholm. Canonicis ecclesie waradiensis ac Egidio Nigro procuratoribus venerabilis in Christo patris domini Andree Episcopi dicte ecclesie Waradiensis presentibus accessissent et cum per homines vestrum et nostrum antedictos Demetrius filius Nicolai dicti Lypes Actor in possessione sua varaskezu vbi

specialem facit residenciam. ac Jacobos filius Johannis filij Bartholomei nobilis de Apati et Nicolaus filius Andree de Telky in eisdem possessionibus eorum ac officialis magistri Ciko Castellani de Kereszegh et populi de Batur commetanei ipsius possessionis Chanakezu, requisiti et uocati extitissent. [...] dicentes tamen in proprys seu residencys ipsorum et eciam in facie prefate possessionis, quod aloco Talpasmezo dicto vbi mete ipsius possessionis Talpasmezew exeunt de fluuio Crisy per continuas metas vsque viam crucis per quam itur de Batur in Samugkezew et Kalacha in Chamakezew vbi sunt tres mete capitales possessionibus Apaty Batur et Kalacha separantes venirentur nec vterius mete ipsius possessionis Chanakezew se extenderent quoquomodo, Item eodem die Johannes et Andreas fratres ipsius Demetry vterini ac Petrus Ruffus filius Chepani accessissent. ex quibus Johannes in persona propria Petrus vero Ruffus in persona magistri Nicolai dicti Treutul stacioni simul et metarum ereccioni, prefate litigiose terre faciendis, contradixissent, prohibendo; [...] Cumque procuratoribus ipsius domini Episcopi instantibus. ne per diuersas cauillaciones et morosas dilatorias eorundem Demetry actoris et commetaneorum predictorum suorum proximorum Jus eiusdem ecclesie vterius protrahatur, ad videntas metas et ipsam possessionem Chanakezew iamdictis quatuor possessionibus Apaty exorientali Varaskezew ex meridionali Teluky ex occidentali et terra Monastery de Batur ex septemtrionali, partibus, distincturas; vt litterarum Jodicis Curie vestre series decantabat; Accessissent. quas ipsi eis erant ostensuri, et eandem possessionem Chanakezu per cursus metarum reambulassent, Cuius quidem reambulacionis mete sicut retulerunt hoc ordine distinguntur. prima enim meta incipit et oritur Ab oriente, vbi tres mete, et ibi Petrus filius Stephani et Briccius procurator Johannis filij eiusdem Stephanni metas possessionis Apaty dixissent in choari. Ab inde iuxta viam per quam itur in Chanakezew progreditur versus occidentem venit ad duas metas terreas. deinde currit ad alias duas metas terreas et ulterius eundo alie due mete. dehinc per modicum spacium procedendo directe, sunt due mete. quarum vna circumfusa in radice arboris llicis; [...] Abinde currit ad quoddam pratum vbi due mete eisdem possessionibus Chunakezew et Telky separantes. posthec intrat quandam siluam vbi due mete et vterius procedendo in eadem silua octo mete arboree et due terree ipsis duabus possessionibus separantes et ibi cadit in fluuium Crisy qui pro meta haberetur distinctiuo, et de hic iuxta eundem Crisy vergit superius versus septentrionem et venitur ad quendam campum Talpasmezew dictum. et ab inde iuxta villam Talpas, egreditur de fluuio Crisy et tendit versus meridiem et venitur ad duas metas terreas. [...] Et deinde transiens pratum Poukarite venitur ad arborem magnam siccam pro meta signatam, et Abhinc per campum Poukameze means cadit ad paludem, Barrakun dictum vbi vna meta arborea. Postremo transiens ipsam paludem venitur ad arborem pro meta signatam Vltimo pergit ad quatuor metas terreas, et ab inde reuertitur ad viam crucis superius expressam vnde ortum extiterat et progressum, et ibi eedem mete finaliter terminantur Relinquendo sepedictam possessionem Chunakezew intra terminos quatuor possessionum Apaty scilicet Varaskezew Telky et terre Monastery de Batur. a quibus distingitur per cursus metarum predictarum. Et quia predictae terre litigiose Harna Mehleu et Vkrus ac quedam alie scilicet terra sessionalis Sayath necnon ville Kalacha et Barakun extra terminos dictarum quatuor possessionum reperte fuissent ut premititur. ideo ipsas reambulassent modo infrascripto; [...] Reambulacioneque ac diligenti Inquisicione super ipsis terris litigiosis necnon Sayath Barakun et Kalacha pretactis. A commetaneis et vicinis possessionis ipsius domini Episcopi similiter Kalacha vocate factis, ad eandem

Kalacha ipsas pertinere certo modo reperissent et signis pro metis positis ut visum comprehendere valuissent earum quantitibus et qualitibus circumspectis et consideratis regni consuetudine exigente cum vicinis et alyis probis viris tunc ibi existentibus ad valorem ducentarum marcarum easdem extimassent. Ipsaque estimacione facta, Terras litigiosas propter prohibicionem superius annotatam statuere nequiuissent domino Episcopo Waradiensi supradicto. Item commisissent sepedicto Demetrio filio Nicolai dicti Lypes qui se dicitur occultasse in prenominata possessione sua Varaskezeu vbi specialem facit residenciam ut premittitur vt in predicto die festi beati Jacobi Apostoli, Judicia viginti quatuor marcarum in litteris ipsius Judicis contenta ante litis ingressum soluere teneatur in presencia Judicis prenotati.

Datum die dominica proxima post festum Petri et Pauli apostolorum, Anno domini M^{mo}CCC^{mo}XL^{mo}quarto.

Sursa: Codex Diplomaticus Patrius (Hazai okmánytár), vol.3, Jaurini, 1866, p.149-154.

d.79. Anul 1344 august 9

Nos Capitulum ecclesie Waradyensis. Significamus tenore presencium, uibus expedit vniuersis, Quod nobilis domina Relicta Leel, fily Laurency, in persona Georgy Ladislai, et laurency filiorum suorum, adnostram accedens presenciam, exhibuit nobis, quasdam literas patentes, domini Karoli, quondam Regis Hungarie felicitis recodacionis hunc tenorem continentes, Nos Karolus dei gracia rex Hungarie, Significamus tenore presencium, quibus expedit vniuersis. Quod dum in Comitatu Byhoryensi procederemus, magister Leel filius laurency de genere Bechegregor, fidelis noster ad nostre maiestatis accedens presenciam, nobis dixit conquerendo, quod quasdam possessio ne suas in Comitatu de Zarand, existentes, cum patronatu, Monastery sancti Spiritus dyenus monustura nuncupati, et cum villis, tam Olachalibus, videlicet quam alyis, ipsum de Jure contingentibus, a ladislao filio Luka, coram Judice Curie nostre Juris ordine acquisitas, et optentas, magister Iwanka Castellanus noster de Pankatha et de deznye in Juste occupatas detinerent, quas, anobis sibi et fratribus suis, reddi et restitui humiliter supplicando postulauit, Nos igitur, cuius inter est pensare Jura singulorum, visis Instrumentis eiusdem magistri Leel, super hoc confectis Indagata eciam huius rei veritate, anobilibus ipsius prouincie, predictas possessiones, et patronatum ad ipsum, et fratres suos, Justo titulo pertinere cognoscentes, ipsum Monasterium, seu patronatum, cum villis et pertinentibus ad ipsum eo Jure, atque plenitudine, quo per formam Juris, a ladislau supradicto, optinuisset dignoscitur, prout in literis eiusdem Judicis Curie nostre continetur, reddidimus, et restituimus, eisdem, sine preiudicio alieni perpetuo possidendum, tenendum et habendum manus nostras, et nostrorum retrahentes, ab eisdem, datum in Zalach, vicesimo secundo die, beati Georgy martyris. Anno Domini. M^{mo} CCC^{mo} X^{mo} viij^o petens a nobis, quod quia propter discrimina viarum, que in periculis literarum sepe contingunt, et contingere possunt, ad probaciones causarum et ostensiones Jurium, vbi, et quociens expediret in specie, secum deferre non auderent, tenorem earundem, transscribi, et sub transscripti forma eis concedere diguaremur. Nos enim petitioni eiusdem domine, tamquam Juste et legitime annuentes, predictas literas non abrasas non cancellatas nec aliquo alio vicio, in sigillo vel carta lesas, sicut diligenter ipsas perlectas conspeximus, de uerbo ad verbum transscribi, et transsumpti fecimus, totum tenorem presentibus inserendo, et sub sigillo nostro, sibi duximus concedendas. Datum in vigilia beati Laurency martyris. Anno domini. M^{mo} CCC^{mo} XI^{mo};

Hátlapján hosszukas pecsét töredékeivel;
211.A.33.Véghely D.

Sursa: *Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy*, vol.2, Pest, 1872, p.131-133.

Noi, capîtlul bisericii din Oradea, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor căroră se cuvine că, venind înaintea noastră nobila doamnă văduva lui Leel, fiul lui Laurențiu, în numele fiilor ei Gheorghe, Ladislau și Laurențiu, ne-a înfățișat o scrisoare deschisă a domnului Carol, fostul rege al Ungariei, de fericită pomenire, având acest cuprins: <Urmează actul regelui Carol Robert, din 15 mai 1318>, rugându-ne, deoarece nu îndrăznesc din pricina primejdiilor drumurilor care se ivesc și se pot ivi adesea, primejduind scrisorile, să le ducă pe acestea cu ei în original oriunde și oricând s-ar cuveni <să le înfățișeze> pentru dovedirea pricinilor și arătarea drepturilor <lor>, să binevoim a trece în scris cuprinsul acesteia și a le-o da în chip de scriere întocmai.

Noi, așadar, încuviințând rugămîntea acelei doamne ca fiind dreaptă și legiuită, după ce am văzut, citind-o cu grijă, că suszisa scrisoare este fără răsături, fără tăieturi și nevătămată de vreo altă stricăciune, în ce privește pecetea și pergamentul, am pus să fie trecută în scris și cuprinsă cuvânt cu cuvânt, trecând întregul <ei> cuprins în <scrisoarea> de față <și> am poruncit să li se dea sub pecetea noastră.

Dat în ajunul <sărbătorii> fericitului mucenic Laurențiu, în anul Domnului o mie trei sute patruzeci și patru.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania*, veacul XIV, vol.4 (1341-1350), București, 1955, p.208-209.

d.80. Anul 1346 martie 31, Vișegrad

Pál országbíró az esztergomi káptalant megkeresi, hogy a Mogh fia Lukács részére Magyarád nevű birtok elzálogosításáról kiállított és Magyaradi Benk fia Balázs által hamisnak állított oklevelet a felek meghallgatása mellett vizsgálja meg, s az eredményről jelentést adjon.

... conventui ecclesie sancti regis Stephani de Strigonio comes Paulus iudex curie... noveritis, quod Blasius filius Benk de Magyarad... iuxta continenciam literarum evocatoriarum conventus de Saag in octavis diei medii Quadragesime ad nostram accedens presenciam, contra Lukachium filium Mogh de eadem Magyarad in figura nostri (iudicii) egit proponendo in hunc modum, quod atempore illo quo dictus dominus Lodovicus rex exercitum versus partes Servie movisset et ipse in exercitu regio (versus) easdem partes ivisset, ibique in ipsius regii exercitus conflictu detentus exstitisset, medietatem possessionarie porcionis sue in dicta possessione Magyarad ipsum contingentis, absque ipsius voluntate... occupasset et... detineret; quo percepto prefatus Lukachius filius Mogh personaliter exurgens, se super dicta medietate possessionarie porcionis instrumenta efficacia habere et in instanti exhibere posse allegavit, ubi idem Lukachius filius Mogh quasdam literas vestras patentes anno domini M^o CCC^o XL^{mo} tercio, feria quarta proxima post octavas festi nativitatis beati Johannis Baptiste confectas nobis presentavit, in quibus vidimus contineri... quod predictus Blasius... filius Benk de Magyarad ex una... prefatus Lukachius filius Mogh de eadem parte ex altera coram nobis constituti, idem Blasius... fuisset confessus dimidietatem tocius possessionis sue Magyarad predictae usque metas possessionum Zamptho et Gyarmath et specialiter unam particulam terre sue que esset cum fine ad fluvium Bor inferiori parte unius vie

magne que iret versus meridiem, usque ad metas Nicolai et Michaelis filiorum Johannis de Magyarad cum omnibus... pertinentiis suis eidem Lukachio pro septem marcis denariorum viennensium plene per ipsum Lukachium persolutis pignori... obligasset coram vobis eo modo, quod quodocunque idem Blasius dictam suam impignoratam particulam possessionis sue redimere posset, idem Lukachius eidem restituere teneretur [...]. Unde quia predictus Blasius filius Benk preallegatas literas vestras patentis non ex ipsius... voluntate nec ad eius confessionem emanatas fuisse allegabat, et ex eo in premissis inter partes iudicium finale facere non poteramus, ideo adiudicantes decrevimus, ut idem Blasius filius Benk feria quarta proxima post dominicam Judica nunc proxime ventura personaliter in vestri medium accedat, et ipso Lukachio filio Magh vel legitimo eius procuratore presencialiter inibi existente, preallegatisque literis vestris patentibus sub capite sigilli nostri intra pellum inclusis per ipsum Lukachium nobis exhibitis, vos in simul et in unum conveniendo, perlectis primo earumdem literarum patencium continenciis sigillo literis carta et aliis circumstantiis earumdem, deum et eius iusticiam preoculis ferentes, obiectoque cuiuslibet falsitatis scrupulo, diligenter examinatis, de ipsius Blasi filii Benk noticia perosnali omnimoda securitate recepta, consideretis et scrutamini (diligenti) colloquio inter vos habito super eo, utrum eedem litere patentis de vestro sigillo sint et ex manibus vestre communitatis rite et legitime emanate exstiterint, predictusque Blasius in vestri presencia ad premissam possessionariam impignoracionem seu confessionem faciendam personaliter comparuerit, et premissa sic sicut in premissis haberetur confessus sine variacione aliquali exstiterit vel ne, nullius partis favore allecti, sicut recordari poteritis, ad feriam sextam (scilicet) post ipsam feriam quartam immediate Sequentem sine crastinacione regie maiestati omnimodam rescribatis veritatem.

Datum in Wysegrad, tercio die termini prenotati, anno domini M^o CCC^o XL^{mo} sexto.

Sursa: Nagy Imre, Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár), vol.4 (1340-1346), Budapest, 1884, p.573-575.

d.81. Anul 1347 mai 12

Lodowicus Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crouacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque, Rex. Princeps Salernitanus et honoris montis sancti Angeli Dominus. Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris Salutem in omnium Salvatore. Ordo suadet equitatis et ad apicem pertinent excellencie Regalis, vt ea que rite precesserunt, illibata conseruentur et que a suis fidelibus iuste petuntur, ad exaudicionis gratiam admittantur. Proinde ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire. Quod accedendo in nostre maiestatis presenciam Abraam filius Dyonisy de Gerla, fidelis noster exhibuit nobis quasdam duas litteras priuilegiales, vnam videlicet honorabilis Capituli ecclesie Waradyensis, et aliam magnifici viri Nicolai, Regni nostri Palatini et iudicis Comanorum, super disdistincione metarum inter possessiones eiusdem Abraam Gerla et Mortunteluke vocatas, ac possessionem sancti Spiritus, necnon possessionem Ieneu vocatam, ad Castrum Dezne vocatum spectantem erectarum confectas, Tenorum infrascriptorum. Supplicans nostre celsitudini exinde humiliter et deuote, ut easdem acceptare et approbare, nostroque pro eodem dignaremur priuilegio confirmare. Quarum vnus videlicet ipsius Capituli Waradyensis Tenor talis est. Capitulum ecclesie

Waradyensis vniuersis christi fidelibus presens scriptum inspecturis Salutem in omnium Saluatore. Ad vniuersorum noticiam tam presencium quam futurorum harum serie volumus peruenire. Quod cum nos litteras excellentissimi principis Domini Lodouici Dei gracia Illustris Regis Hungarie nobis directas recepissemus in hec verba. Lodouicus Dei Gracia Rex Hungarie fidelibus suis discretis viris Capitulo ecclesie Waradyensis salutem et gratiam. Noueritis quod altercacio inter Franciscum Castellanum de Pankata et de Desnye ab vna parte, et Abraam filium Dyonisy ex altera super metis possessionum Ieneu Gerla et Mortunteluke vocatarum coram nobis fuit prolata et diutius ventilata. Dixerunt tamen inter cetera, vt inter ipsas possessiones Ieneu et Gerla esset possessio ecclesie sancti Spiritus. Nos igitur volentes istam altercacionem sedare et omnino sopiri, fidelitati vestre firmiter et districte precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, coram quo Nicolaus plebanus de Sumugy, Capellanus noster et Thomas dictus Tyuc iuuenis aule nostre homines nostri ad hoc transmissi, accedant ad facies dictarum possessionum convocatisque vicinis et conmetaneis earundem, separent ipsam possessionem ecclesie sancti Spiritus tam a possessione Ieneu quam a possessione Gerla predictis, ereccione novarum metarum, et demum in illo loco ubi possessio ipsius Castri Ieneu possessioni ipsius Abraam et fratrum suorum Mortunteluke vocate vicinatur et conmetatur, similiter metas erigant et ereccione metarum easdem ab invicem distingant, Deum et eius Justiciam pre oculis habendo et inmitando. Et posthec cursus ipsarum metarum quas erigunt cum serie totius facti nostre maiestati fideliter rescribatis.

Datum Bude sabbato proximo post festum asscenionis Domini. Anno eiusdem M^o CCC^{mo} XL^{mo} septimo.

Sursa: Major László Károly, *Uj adatok Borosjenő történetéhez*, Oradea, 1934, p.23-24.

Ludovic, din mila lui Dumnezeu regele Ungariei, credincioșilor săi, chibzuitorilor bărbați din capitolul bisericii de Oradea, sănătate și milostivire.

Veți ști că neînțelegerea dintre Francisc, castelanul de Pâncota și de Dezna, pe de o parte și Avram, fiul lui Dionisie pe de altă parte, cu privire la hotarele moșilor numite Borosineu, Gerla și Mortunteluke a fost adusă și dezbătută mai mult timp înaintea noastră și, printre altele, ei ne-au spus că între moșile Borosineu și Gerla este și o moșie Sfântul Duh.. Noi, așadar, voind să potolim și să stingem cu totul această neînțelegere, poruncim cu tărie și strășnicie credinței voastre, să trimiteti omul vostru vrednic de crezare, spre mărturie, în fața căruia oamenii noștri trimiși pentru aceasta, Nicolae, parohul de Sumugy, capelanul nostru, și Toma, zis Tyuk, aprodul curții noastre, să se ducă la zisele moșii, și chemând pe vecinii și megieșii lor, să despartă prin ridicare de noi semne de hotar acea moșie Sfântul Duh a bisericii de suszisa moșie Borosineu cât și de suszisa moșie Gerla. Și apoi în locul unde moșia acelei cetăți Borosineu se învecinează și se megiește cu moșia aceluia Avram și a fraților săi numită Mortunteluke, să ridice de asemenea semne de hotar, și prin ridicarea semnelor de hotar să le despartă una de alta, având înaintea ochilor și urmând pe Domnul și dreptatea Lui. Iar după acestea să ne răspundeți în scris întocmai maiestății noastre despre mersul semnelor de hotar pe care le-au ridicat, ca și despre desfășurarea întregii pricini.

Dat la Buda, în sâmbăta de după sărbătoarea Înălțării Domnului, în anul aceluiași o mie trei sute patruzeci și șapte.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4, București, 1955, p.357-358.*

d.82. Anul 1347 mai 27

Nos igitur mandatis eiusdem Domini nostri Regis obedire cupientes vt tenemur vnacum predictis Nicolao plebano de Sumugy et Thoma dicto Tyuk hominibus eiusdem Domini Regis virum discretum magistrum Ladislaum socium et concanonicum nostrum transmisimus ad predicta mandata ipsius Domini Regis fideliter exequenda. Qui demum ad nos reuersi et per nos requisiti nobis consona voce retulerunt, quod ipsi tercia feria proxima post festum penthecostes proxime preteritum ad facies predictarum possessionum Ieneu Gerla et Mortunteluke vocatarum pariter accessissent, et licet ipsi Franciscum Castellatum de Pankata et de Desnye illuc vocassent, ipse tamen personaliter interesse nolisset, sed familiares suos vice sua ad eos transmisisset. Qui quidem familiares eiusdem cum villicis et populis de Ieneu quamuis illuc venissent, tamen vnacum Nobilibus Comitatus de Zaránd metas reambulare predictarum possessionum recusassent, dicentes, quod si ipsi metas exererint ostensas per ipsos bene, quidem alias ipsi quicquid per eosdem fieret, non curarent. Conuocatis itaque vicinis et conmetaneis earundem possessionum, necnon alys Nobilibus atque vicecomite et Iudicibus Nobilium Comitatus de Zaránd in quo Comitatu eedem possessiones existunt situate, ante omnia volentes experiri de limitacionibus predictarum possessionum, vicinos conmetaneos Vicecomitem Iudices Nobilium et vniuersos Nobiles predicti Comitatus primo sigillatim et occulte, deinde palam et conmuniter mediante iuramento et consciencia ipsorum, qua Deo tenentur diligenter et caute, et ad eam fidelitatem, qua sacre Corone tenentur, interrogassent, de metis predictarum possessionum eisdem Regio edicto iniungentes, vt ipsi veras metas ac metales limitaciones sepredictarum possessionum eis demonstrarent. Hoc percepto ydem vicini et conmetanei predictarum possessionum, Vicecomes, Iudices Nobilium ac vniuersi Nobiles predicti Comitatus seorsum se retrahentes, inter se secrete tractatum habuissent et tandem eos primo et principaliter ad quandam metam ecclesie sancti Spiritus Dyenusminustora dicti, incipiendo a fluuio Crisy adduxissent ubi iuxta duas lapideas, metas alias duas terreas confodissent, distingentes possessionibus Ieneu et eiusdem ecclesie sancti spiritus. Hinc ad duas arbores nucum versus plagam meridionalem deuenientes easdem arbores nucum pro metis relinquissent deinde declinando aliquantulum versus orientem ad duas metas terreas iuxta quandam viam peruenissent, vbi terciam metam currentem de novo confodissent. Hinc versus eandem plagam iuxta eandem viam modicum procedendo duas metas terreas erexissent. Ab hinc transiliendo ipsam viam versus eandem partem ad duas metas terreas deveniendo terciam de novo erexissent, expeditis itaque metalibus distincionibus inter possessiones Ieneu et ecclesie sancti Spiritus predictae, ab eodem fluuio Crisy a parte septentrionali metas inter possessiones Gerla Abraee filij Dyonisy eiusdem et ecclesie sancti Spiritus hoc ordine erexissent. Nam primo iuxta eundem fluuium Crisy incipiendo a tribus metis antiquis Capitalibus iuxta easdem quarta meta per eos erecta versus partem meridionalem directe processissent et pervenientes ad duas metas terreas iuxta easdem terciam confodissent. Hinc versus eandem plagam modicum procedendo transilientes quandam viam ad duas metas peruenissent, iuxta quas terciam erexissent, finitisque metis inter predictas possessiones Gerla et ecclesie sancti spiritus metas inter possessiones Ieneu et Mortunteluke hoc ordine

reambulassent, nouas juxta veteres arigendo. Nam primo juxta quandam metam currentem versus eandem partem meridionalem nouam confodissent, deinde ad eandem partem modicum eutes juxta veterem currentem nouam apposuisent et sic in toto quidem possessionis Mortunteluke semper procedendo, versus partem meridionalem vsque finem et ad montem Omachya vocatum vn decim metas vnam post aliam sibi invicem succedentes, antiquas conperissent, et iuxta singulas earum vnam nouam erexissent, tandem in sumpmitate eiusdem montis Omachya ad duas metas terreas deuenissent quarum vna possessioni Penteklaka alia vero Mortunusteluke, separabant, iuxta quas duas nouas confodissent et istomodo metee predictarum possessionum dicuntur terminari. Quorum quidem hominum Domini Regis et nostri testimony relacionem modo premisso nobis factam juxta mandatum Regium ipsi Domino nostro regi rescripsimus seriatim, et ad maiorem rei euidenciam ducti petitione eiusdem magistri Abree omnia premissa et singula premissorum presentibus litteris nostris priuilegialibus inseri et pendentis nostri sigilli fecimus munimine roborari.

Datum in festo sancte Trinitatis. Anno supradicto.

Sursa: Major László Károly, *Uj adatok Borosjenő történetéhez*, Oradea, 1934, p.24-27.

Capitulul bisericii de Oradea, tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru Mântuitorul tuturor.

Voim ca prin cuprinsul celor de față să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum cât și a celor viitori, cele de mai jos: că am primit scrisoarea prea înălțatului principe, domnul Ludovic, din mila lui Dumnezeu ilustrul rege al Ungariei, trimisă nouă cu acest cuprins: <Urmează actul lui Ludovic I-ul, regele Ungariei, din 12 mai 1347>. Noi, așadar, dorind să dăm ascultare, așa cum suntem datori, poruncilor domnului nostru regele, am trimis împreună cu suszișii oameni ai domnului <nostru> regele, adică împreună cu Nicolae, parohul din Sumugy, și cu Toma, zis Tÿuk, pe chibzuitul bărbat, magistrul Ladislau, soț și frate canonic al nostru pentru a îndeplini întocmai suszisele porunci ale domnului <nostru> regele. Întrocându-se apoi aceștia la noi și fiind întrebați, ne-au spus într-un glas, că în marțea de după sărbătoarea de curând trecută a rusaliilor s-au dus împreună la fața susziselor moșii numite Boroșineu, Gerla și Mortunteluke, și deși ei l-au chemat acolo și pe Francisc castelanul de Pâncota și Dezna, acesta n-a voit să se înfățișeze el însuși, ci a trimis la ei în locul său niște oameni de aproape de ai săi. Deși oamenii de aproape ai acestuia, împreună cu juzii și oamenii din Boroșineu au venit acolo, totuși ei împreună cu nobilii comitatului Zarand, s-au împotrivit la hotărnicirea susziselor moșii, spunând că dacă aceia ar ridica semnele de hotar arătate de ei va fi bine, altminteri orice ar face ei, aceia să nu țină seamă <de aceasta>.

Și astfel chemând pe vecinii și megieșii acelor moșii și pe alți nobili, precum și pe vicecomitele și juzii nobililor din comitatul Zarand, în care comitat sunt așezate acele moșii <și> voind <aceia> înainte de toate să cunoască marginile și semnele de hotar ale susziselor moșii, au întrebat cu stăruință și cu grijă mai întâi în parte și pe ascuns, apoi pe față și laolaltă, pe megieșii, pe vecinii, pe vicecomitele, pe juzii nobililor și pe toți nobilii susziselor comitat sub jurământ și pe credința lor, la care sunt datori față de Dumnezeu, ca și pe aceea, cu care sunt datori față de sfânta coroană, <să le spună ce știu> despre hotarele susziselor moșii, poruncindu-le prin poruncă regească să le arate lor adevăratele semne de hotar și marginile hotarelor des pomenitelor moșii.

Auzind aceasta amintiții vecini și megieși ai susziselor moșii, vicecomitele, juzii nobililor și toți nobilii suszisului comitat, plecând de acolo fiecare în parte s-au sfătuit în taină, și apoi i-au dus pe aceia mai întâi și îndeosebi la un semn de hotar al bisericii Sfântul Duh, zisă mănăstirea Dyenus, începând de la râul Criș, unde lângă două semne de hotar din piatră au săpat alte două movile de hotar despărțind moșia Boroșineu de aceea a bisericii Sfântul Duh; de aici ajungând la doi nuci spre partea de miazăzi au lăsat drept semne de hotar acești doi nuci; apoi coborând puțin spre răsărit au ajuns la două movile de hotar, lângă un drum, unde au săpat din nou un al treilea semn de hotar curgător; de aici, tot în aceeași parte, mergând puțin pe acel drum, au ridicat două movile de hotar; apoi trecând peste acel drum și ajungând tot în această parte la niște movile de hotar, au ridicat din nou un al treilea <semn>.

Și astfel mântuindu-se despărțirea hotarelor între moșia Boroșineu și cea a suszisei biserici a Sfântului Duh, au ridicat semne de hotar între moșia Gerla a lui Avram și cea a bisericii Sfântul Duh, <începând> din partea de miazănoapte, de la acel râu Criș, după cum urmează: mai întâi lângă râul Criș începând de la cele trei vechi semne de hotar de căpetenie au ridicat lângă ele un al patrulea semn de hotar, <apoi> au mers de-a dreptul spre miazăzi și ajungând la două movile de hotar au săpat lângă ele o a treia, iar de aici mergând puțin spre aceeași parte și trecând peste un drum, au ajuns la două semne de hotar, alături de care au ridicat un al treilea.

După ce s-a sfârșit <despărțirea> hotarelor între suszisele moșii Gerla și cea a bisericii Sfântul Duh, s-au pus semnele de hotar între moșiile Boroșineu și Mortunteluke după cum urmează, ridicând noi <semne de hotar> lângă cele vechi, mai întâi au săpat un nou <semn de hotar> lângă un semn de hotar curgător spre aceeași parte de miazăzi; apoi mergând puțin în aceeași parte, lângă un vechi <semn de hotar> curgător au pus unul nou și făcând astfel pentru întreaga moșie Mortunteluke până la capătul <ei> din partea de miazăzi; apoi <mergând> la dealul numit Omachya au aflat unsprezece semne de hotar vechi, care urmau unul după altul și lângă fiecare din ele au ridicat un <semn> nou; în cele din urmă, pe vârful aceluia deal Omachya au dat de două movile de hotar, dintre care una despărțea moșia Penteklaka și alta Mortunteluke; lângă acestea au săpat două noi movile și astfel spun că se sfârșesc hotarele suszisei moșii.

Iar noi, potrivit poruncii regelui, am răspuns în scris stăpânului nostru regele în amănunt despre darea de seamă pe care ne-au făcut-o în fața noastră, așa cum s-a arătat mai sus, oamenii domnului <nostru> regele și <omul> de mărturie al nostru.

Și spre mai mare încredințare a lucrului, îndemnați de cererea aceluia magistru Avram, am pus să fie trecute în această scrisoare privilegială a noastră toate cele de mai sus și fiecare în parte, și să fie întărite cu puterea peceții noastre atârinate.

Dat la sărbătoarea Sfintei Treimi, în anul mai sus arătat, pe când ființau cu bine chibzuții bărbați Filip prepozitul, Ladislau lectorul, Ladislau cantorul, Grigore custodele, canonici și magistri ai bisericii noastre.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4, București, 1955, p.362-364.

d.83. Anul 1347 [august 11]

Discretis viris Philipo preposito Ladislao lectore, Ladislao cantore Gregorio custode canonicis ac magistris ecclesie nostre salubriter existentibus. Item alterius littere priuilegialis scilicet predicti domini Palatini tenor dinostcitur esse talis.—Nos Nicolaus

Regni Hungarie Palatinus et Iudex Comanorum memorie Commendantes tenorem presenum significamus quibus expedit vniuersis quod, nobis in Octauis festi sancti Mychaelis archangeli vnicuique Baronibus Regnique Nobilibus iudicario pro tribunali consedentibus et causales processus quorumlibet litigancium in statera equitatis dimicentibus, magister Abraam filius Dyonisy de Gerla ad nostram personaliter accedendo presenciam nobis quasdam litteras nostras patentes presentauit, petens nos vt easdem de uerbis transcribi nostri ad uerbum que litteris priuilegiis inseri faciemus firmiorem ad autelam. Quarum tenor talis est. Excellenti et magnifico principi Domino Lodouico Dei gracia Illustri Regi Hungarie, domino suo naturali Nicolaus Regni sui Palatinus et Iudex Comanorum fidelitatis obsequium. Nouerit uestra excellencia, quod cum nos pro oppressendis furibus latronibus ac quibuslibet malefactoribus ac pro independenta iusticia quibusuis querulantibus iuxta Officium nostri palatinus debitum congregacionem generalem vniuersitati nobilium de Zarand et de Bekes Comitatum feria secunda proxima ante festum beati Laurentii martyris prope villam Nadas celebrassemus, Mychael filius Mychaelis de Gerla cum procuratoriis litteris Capituli ecclesie Orodyensis pro Abraam filio Dyonisy ad nostram veniendo presenciam litteras vestre excellencie patenter confectas anulari vestro sigillo consignatas nobis specialiter transmissas anno in presenti secundo die festi beate Marie Magdalene Bude emanatas, demonstrarat, in quibus uestra excellencia nobis scribebat in hunc modum, quod volentes fieri pacem inter Castellanos de Pankata et de Desne et inter Abraam filium Dyonisy in eo vt super metis possessionum suarum non contenderent Nicolaum plebanum de Sumugy Capellanum virum et Thomam dictum Tyuk seruientem aule vestre, vt metas inter possessionem Ieneu ad Castrum Dezne pertinentem et possessionem Monasterii sancti Spiritus, ac possessiones eiusdem Abraam Gerla et Mortunteluke vocatas erigerent, transmisisset, quia metas per eos erectas populi de Ieneu destruxissent. Ideo nobis fermo dabatis in percepto, quatenus assumpto nobiscum vicecomite de Zarand, qui vice magistri Morochuk existeret, iremus personaliter ad ipsas metas et videremus illud si in locis debitis et iuste posite et erecte fuerant et si ita inueniremus, quod ipse metes in iusto cursu et iusta limitatione fuerunt, tunc easdem iterato erigi faciemus. Si vero in iusto cursu et iusta limitatione ipse metes non fierent, tunc ad cursum iustum et rectam limitationem ipsarum accederemus et ibi easdem metas ponere et erigere faciemus vbi et in quibus locis iustus cursus et iusta limitatio existeret metarum earundem, nam uestra excellencia ad fidelitatem nostram et Baronatus nostri sacre vestre Corone debitam commisisset, ordinare factum metrum earundem. Nos igitur mandato et percepto vestre serenitatis prout tenemur satisfacere cupientes, quia personaliter propter alia negocia nostra nos impediencia accedere ad premissa non valueramus, pro eo Comitem Nicolaum, dictum Saar famulum nostrum in nostra persoana, vnicuique Ioanne filio Martini vicecomite predicti Comitatus de Zarand quarto die predictae congregacionis nostre ad premissa mandata uestra fideliter exequenda transmiseramus. Qui post modum ad nos reuersus nobis retulit istomodo, quod ipse in predicto quarto die premissae congregacionis nostre simulcum memorato vicecomite de Zarand et alijs nobilibus eiusdem Comitatus de Zarand ad facies predictarum possessionum videlicet Ieneu Gerla et Mortunusteluke vocatarum accessissent, vbi prefatus Mychael procurator ipsius Abraam presentibus Francisco Castellano de Pankata et de Dezne ac populis de dicta Ieneu litteras honorabilis Capituli ecclesie Waradyensis, anno in presenti, in festo sancte trinitatis emanatas vestre sublimitati, rescriptionales sibi presentasset in quibus vidisset

contineri quod vestra excelencia fidelibus suis Capitulo ecclesie Varadyensis litteris suis mediantibus sic dedisset in mandatis.

Noueritis quod altercacio inter Franciscum Castellanum de Pankata et de Dezne ab vna parte et Abraam filium de Dyonisy ex altera super metis possessionum Ieneu Gerla et Mortunusteluke vocatarum coram nobis fuit protelata et diucius ventilata, dixissent tamen vobis inter cetera, vt inter ipsas possessiones Ieneu et Gerla esset possessio ecclesie sancti Spiritus, vestraque serenitas volens ipsam altercacionem sedare et omnino sopiri, ipsi Capitulo Waradyensi firmissimis dederat in mandatis, quatenus ipsi eorum mitterent hominem pro testimonio fide dignum coram quo Nicolaus plebanus de Sumugy Capellanus vester et Thomas dictus Tyuk iuuenis aule vestre homines vestri ad hoc transmissi accederent ad faciem dictarum, possessionum, conuocatisque vicinis et conmetancis earundem seperarent ipsam possessionem ecclesie sancti Spiritus tam a possessione.

Ieneu, quam a possessione Gerla, predictis erectione nouarum metarum et demum in illo loco vbi possessio ipsius Castri Ieneu possessioni ipsius Abraam et fratrum suorum Mortunusteluke vocate vicinatur et conmetaneantur similiter metas erigerent et erectione metarum easdem ab inuicem distingerent, Deum et eius insticiam pre oculis habendo. Et post hec cursus ipsarum metarum erigerent cum serie totius facti volentes per ipsum Capitulum rescribi fideliter edixissetis, tandem ipsum Capitulum vestre excellencie super premissis taliter rescripsisset, vt ipsi mandatis vestris cupientes optime parare, vnacum predictis Nicolao Plebano de Sumugy et Thoma dicto Tyuk, hominibus vestre excellence virum discretum magistrum Ladislaum socium et concanonicum ipsorum ad predicta mandata vestra Regalia fideliter exequenda destinassent, qui demum ad ipsum Capitulum reuersus, eidem Capitulo consona voce retulissent, quod ipsi feria tertia proxima post festum penthecostes proxime preteritum ad facies predictarum possessionum videlicet Ieneu Gerla et Mortunusteluke vocatarum paliter accessissent et licet ipsi Franciscum Castellanum de Pankata et de Dezne illuc nocassent, ipse tamen personaliter interesse nolisset, sed tres familiares suos vice sua ad eos transmisisset, qui quidem familiares eiusdem cum villicis et populis de Ieneu quamuis illuc venissent tamen, vnacum. Nobilis Comitatus de Zarand metas reambulare predictarum possessionum recusassent, dicentes quod si ipsi, metas erexe rieent ostensas per ipsos benequidem alias ipsi quicquid per eosdem fieret, non curarent, ipsi itaque conuocatis vicinis et conmetaneis earundem possessionum, necnon alys nobilibus, atque vicecomite et iudicibus nobilium Comitatus de Zarand, in quo Comitatu eedem possessiones existerent situate, ante omnia volentes experiri delimitacionibus et metalibus distincionibus predictarum possessionum vicinos et conmetaneos vicecomitem iudices Nobilium et vniuersos Nobiles predicti Comitatus primo sigillatim et occulte deinde pallam et conmuniter mediante iuramento et consciencia ipsorum, qua Deo tenentur, diligenter et caute et ad eam fidelitatem, qua sacre vestre Corone tenentur, interrogassent de metis predictarum possessionum eisdem regio vestro edicto iniungentes, vti ipsi veras metas et metales limitaciones sepredictarum possessionum eis demonstrarent. Quo percepto ydem vicini et conmetanei predictarum possessionum vicecomites et iudices Nobilium ac vniuersi nobiles predicti Comitatus seorsim se trahentes inter se secrete tractatum habuissent, tandem eos primo et principaliter ad quandam metam ecclesie sancti spiritus Dyenusmonostora dicte incipiendo a fluuio Crisy adduxissent, vbi iuxta duas lapideas metas alias duas terreas confodissent, distingentes

possessionibus lneu et eiusdem ecclesie sancti Spiritus, hinc ad duas arbores nucum versus plagam meridionalem deuenientes easdem arbores Nucum preo metis relinquissent, deinde declinando aliquantulum uersus orientem ad duas metas terreas juxta quandam viam peruenissent, vbi terciam metam currentem de nouo confodissent, hinc versus eandem plagam juxta eandem viam modicum procedendo duas metas terreas erexissent, ab hinc transsiliendo ipsam viam versus eandem partem ad duas metas terreas dueniendo terciam de nouo erexissent, expeditis itague metalibus distincionibus inter possessiones lneu et ecclesie sanctis Spiritus predicte, ab eodem fluuio Crisy a parte septentrionali metas inter possessiones Gerla Abraee filij Dyonisy et eiusdem ecclesie sancti Spiritus hoc ordine erexissent. Nam primo juxta eundem fluuium Crisy incipiendo a tribus metis antiquis capitalibus juxta easdem quarta meta per eos erecta versus partem meridionalem directe processissent et peruenientes ad duas metas terreas juxta easdem terciam confodissent, hinc versus eandem plagam modicum procedendo transilientes quandam viam ad duas metas peruenissent, juxta quas terciam erexissent, finitis itaque metis inter predictas possessiones Gerla et ecclesie sancti Spiritus, metas inter possessiones lneu et Martunusteluke hoc ordine reambulassent nouas juxta veteres erigendo. Nam primo juxta quandam metam currentem versus eandem partem meridionalem nouam confodissent, deinde ad eandem partem, modicum euntes juxta veterem currentem nouam apposuisent, et sic in toto eiusdem possessionis Mortunusteluke semper procedendo versus partem meridionalem vsque finem et ad montem Omachya vocatum, vndecim metas vnam post aliam sibi inuicem succedentes antiquas conperissent et juxta singulas earum vnam nouam erexissent, tandem in summitate eius dem montis Omachya ad duas metas terreas deuenissent, quarum vna possessioni Pintukteluke alia vero Mortunusteluke separabant juxta quas duas metas confodissent, et istomodo metee predictarum possessionum dicte fuissent terminari. Dixerunt etiam ydem Comes Nicolaus et vicecomes de Zarand quod sicut ipsi in face predictarum possessionum avicinis et conmetaneis earundem possessionum scire potuissent, hoc sciuisent, vt metee in predictis litteris Capituli ecclesie Waradyensis contente et erecte essent iuste et vere metee possessionum Abraam filij Dyonisy et fratrum suorum distingentes ipsas possessiones eiusdem Abraam a possessionibus lneu et Monasteri sanctis spiritus supradictis in locis debitis et iuste posite et erecte prius fuissent, et quod ipsi populi de lneu ipsas metas possessionum ipsius Abraam, per dictos homines vestre excellencie et testimonium dicti Capituli Waradyensis erectas destruxissent et alias metas intra metas possessionum prefati Abraam videlicet bene ad sex ictus sagitarum erexissent, quibus sic rescitis ipsi predictas possessiones Gerla et Mortunusteluke vocatas juxta cursus metales in premissis litteris Capituli Waradyensis contentas eidem Abraam ac fratribus suis prout eis pertinerent statuissent possidendas, et licet vestra Regalis celsitudo nobis non dederit in preceptis vt seriem premissorum vestre serenitati rescriberemus, Tamen eo toto premissorum seriem vestre excelence rescribi fecimus seriatim.

Datum sexto die Congregationis nostre prenotate in loco memorato Anno Domini MoCCCmoXLmo septimo.

Sursa: Major László Károly, Uj adatok Borosjenő történetéhez, Oradea, 1934, p.27-32.

Înălțatului și măritului principe, domnului Ludovic, din mila lui Dumnezeu ilustrul rege al Ungariei, stăpânului său firesc, Nicolae, palatinul regatului său și jude al cumaniilor. Să aflu înălțimea voastră, că atunci când am ținut adunarea obștească cu obștea nobililor din comitatele Zarand și Békés în luna dinaintea sărbătorii fericitului mucenic Laurențiu [6 august n.n.], aproape de satul Nădab, pentru înfrânarea tâlharilor, hoților și a altor răufăcători și pentru împărțirea dreptății tuturor celor ce o cer, potrivit datoriei slujbei noastre de palatin, venind înaintea noastră Mihail, fiul lui Mihail de Gerla [așezare dispărută, aproape de Ineu n.n.], cu scrisoare de împuternicire a capittului bisericii de Arad pentru Avram, fiul lui Dionisie, ne-a înfățișat o scrisoare deschisă a înălțimii voastre, întărită cu pecetea voastră de inel, trimisă nouă în chip osebit <și> dată la Buda în anul acesta a doua zi după sărbătoarea fericitei Maria Magdalena [23 iulie n.n.], în care scrisoare înălțimea voastră ne scria în acest chip: că voind să faceți pace între castelanul de Pâncota și Dezna și Avram, fiul lui Dionisie, ca să nu se mai certe cu privire la hotarele moșilor lor, ați trimis pe capelanul vostru Nicolae, parohul din Sumugy, și pe Toma zis Tyuk, slujitorul curții voastre, ca să ridice semnele de hotar între moșia Boroșineu ce ține de cetatea Dezna și moșia mănăstirii Sfântul Duh, precum și moșiile numite Gerla și Mortunteluke ale acelu Avram, <și> deoarece oamenii din Boroșineu au nimicit semnele de hotar pe care aceia le ridicaseră, de aceea ne-ați poruncit cu tărie ca luând cu noi pe vicecomitele de Zărand, care ținea locul magistrului Morochuk, să mergem noi înșine la acele hotare, și să vedem dacă au fost ridicate și așezate după dreptate și în locurile cuvenite, și dacă vom găsi că acele semne de hotar au fost așezate după adevăratul mers <al hotarelor> și după adevăratele margini, atunci să punem să fie ridicate din nou; iar dacă acele semne nu vor fi fost <puse> după adevăratul mers <al hotarelor> și după adevăratele margini, atunci să ne ducem la adevăratul mers <al hotarelor> și la adevăratele margini ale acelor <moșii> și să punem să se așeze și să se ridice acolo acele semne pe unde și în locurile prin care este adevăratul mers al acelor hotare și pe unde sunt adevăratele margini, căci înălțimea voastră ne-a poruncit nouă, pe credința noastră și pe aceea ce o datorăm ca baron față de sfânta voastră coroană, să ne îngrijim de pricina acestor hotare. Noi, așadar, dorind să îndeplinim însărcinarea și porunca luminăției voastre, după cum suntem datori, deoarece n-am putut să ne ducem noi înșine la cele de mai sus, din pricina altor treburi ale noastre ce ne-au împiedicat, am trimis în numele nostru, în a patra zi a adunării noastre suszise, pe slujitorul nostru, comitele Nicolae, zis Saar, împreună cu Ioan, fiul lui Martin, vicecomite al suszisului comitat Zărand, spre împlinirea întocmai a poruncilor voastre de mai sus. Acesta întorcându-se apoi la noi, ne-a dat seama în acest chip: că în a patra zi a suszisei noastre adunări, împreună cu pomenitul vicecomite de Zarand și cu alți nobili din același comitat al Zărandului s-au dus la zisele moșii, numite Boroșineu, Gerla și Mortunteluke, unde suszisu Mihail, împuternicitul acelu Avram, -fiind de față Francisc, castelanul de Pâncota și Dezna, și oamenii din zisul Boroșineu - le-a înfățișat scrisoarea de răspuns a cinstitului capittu al bisericii de Oradea dată în acest an la sărbătoarea Sfintei Treimi [27 mai n.n.] <și trimisă> înălțimii voastre, în care <scrisoare> a văzut că se arăta că înălțimea voastră poruncise printr-o scrisoare a sa credincioșilor săi din capittul bisericii de Oradea astfel: <Urmează actul lui Ludovic I-ul, regele Ungariei, din 12 mai 1347>. Apoi acel capittu a răspuns înălțimii voastre astfel cu privire la cele de mai sus: <Urmează actul capittului din Oradea, din 27 mai 1347>. Au mai spus acei comite Nicolae și vicecomite de Zărand, că pe cât au putut întreba la suszisele moșii de la

vecinii și megieșii acestora, au aflat că semnele de hotar ridicate și arătate în suszisa scrisoare a capîtlului bisericii de Oradea sunt dreptele și adevăratele semne de hotar ale moșilor lui Avram, fiul lui Dionisie, și ale fraților săi, despărțind acele moșii ale lui Avram de suszisele moșii Boroșineu și cea a Mănăstirii Sfântului Duh, și că au fost puse și ridicate mai înainte după dreptate și în locurile cuvenite, și că oamenii din Boroșineu au nimicit acele semne de hotar ale moșilor acelui Avram, <ce fuseseră> ridicate de zisul om al înălțimii voastre și de omul de mărturie al numitului capîtlu de Oradea și au ridicat alte semne printre semnele de hotar ale moșilor susnumitului Avram, cam la șase aruncături de săgeată. După ce au aflat acestea ei au pus pe Avram și pe frații săi în stăpânirea susziselor moșii numite Gerla și Mortunteluke, ca să le stăpânească potrivit mersului hotarelor arătate în scrisoarea de mai sus a capîtlului de Oradea, ca unele ce erau ale lor. Și cu toate că înălțimea voastră regală nu ne-a dat poruncă să răspundem în scris luminăției voastre despre cuprinsul celor de mai sus, totuși am pus să se răspundă în scris înălțimii voastre, pe rând și în întregime, despre cuprinsul celor mai sus scrise.

Dat în a șasea zi a adunării noastre suszise, în locul pomenit, în anul Domnului o mie trei sute patruzeci și șapte.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350), București, 1955, p.390-392.

d.84. Anul 1347 septembrie 16, Buda

Pál országbíró ítéllete következtében, Berend fiai, Márton Berend és Gergely, Nógrád, Szolnok, Békés, Zaránd, Pest és Heves vármegyékben fekvő összes örökölt és szerzett birtokaikat a budai káptalan közbenjöttével maguk között három részre felosztják.

Nos comes Paulus iudex curie ... significamus ... quod Martinus filius Iwanka pro magistro Martino filio Berend... iuxta continenciam literarum conventus cruciferorum ecclesie sancte Trinitatis de Calidis Aquis evocatoriarum, in octavis festi Paschce domini nunc proxime preteritis, ad nostram accedens presenciam, contra magistros Berend et Gregorium filios eiusdem Berend, fratres ipsius magistri Martini uterinos, in figura nostri iudicii proposuerat eo modo, quod idem magister Martinus in omnibus possessionibus hereditariis ubilibet ipsos iure hereditario contingentibus, ab eisdem magistris Berend et Gregorio fratribus suis difisionem perennalem ad predia separando sibi congruntem habere vellet iure admittente; quo audito prenominati magistri Berend et Gregorius personaliter exsurgentes, responderunt ex adverso, quod si idem magister Martinus frater ipsorum in omnibus eorum possessionibus hereditariis acquisitiis et emticiis per ipsum hactenus obtentis, inventis et possessis, nunque apud manus suas existentibus, exceptis solummodo possessionibus nomine impignoratio conservatis, divisionem cum ipsis facere intenderet coequalem, exticiis et, emticiis, per ipsos vel eorum quemlibet modo simili acquitibus, et obtentis, nunque erga eorum manus habitis et existentibus, demtis saltem possessionibus premissis iure impignoratio per ipsos ut diceretur possessis et conservatis, eidem magistro Martino fratri ipsorum in termino per nos dando premissam difisionem sibi de iure congruentem dare prompti essent et parati. Unde nos perceptis parcium propositiionibus premissis unacum prelatibus baronibus et regni primatibus nobiscum tribunal iudiciale consedentibus, partibus benivole assummentibus, commiseramus iudicantes, quod prenominatus magister Martinus propter sue annositatis decenciam, in octavis festi beati Jacobi apostolic nunc proxime preteritis et aliis diebus

subsequentibus ad hoc aptis et opportunis, primo ad faciem cuiusdam possessionis ipsorum Acha vocate ipsos hereditary iuris successione ut referebant contingentis, et demum ad facies omnium aliarum possessionum ipsorum hereditiarum aquisiticiarum et emticiarum ubilibet existencium et per quemcunque ipsorum aquisitarum et inventarum ... presentibus eisdem magistris Berend et Gregorio filiis Berend vel legitimis eorum procuratoribus accedendo, easdem coram Stephano filio Johannis filii Lotharth de Cholloukuz homine regie maiestatis de curia regia ad hoc specialiter destinato, et testimonio ... capituli ecclesie Budensis, quod per ipsum capitulum ad id ... serie literarum nostrarum destinari petiveramus ... in tres divider teneretur ad predia separando partes coequales, sicut procurator eiusdem magistri Martini eundem ad hoc obligarat coram nobis; [...] item possessionariam porcionem in possessione Raad vocata habitam, ipsos dei iure contingentem, et sine preiudicio iurium quorumlibet aliorum, cum quibusdam possessionariis porcionibus, videlicet Rekas, Zaaz, Eech, Mirushobna in comitatu de Zolnuk, item duas villas Beren vocatas in comitatu de Bekes, item Wossan in comitatu de Zarand existentes, cum omnibus earum utilitatibus et pertinentiis universis, similiter ut ipsos contingeret et absque preiudicio iurium quorumlibet aliorum ad secundam partem seu porcionem; item duas possessiones Nogzele et Kyszele vocatas, cum aliis duabus possessionibus Bethlentekeye vocatis, cum duabus ecclesiis lapideis in eisdem existentibus, item Tetetlen Weyn cum ecclesia lapidea et Hurch in comitatu de Zolnuk, item possessione Bykche Nicolai filii Babus vocata in comitatu Pestiensi, item Hurch et Purumsapia in comitatu Heueswyuar, ac Saap in comitatu Zonuk existentibus, similiter ut eos contingeret et absque lesione iurium quorumlibet aliorum ad terciam partem seu porcionem dividendo posuisset et commisisset, ut quicumque parcium seu quicumque ex ipsis prenotatam primam partem, videlicet possessionem Acha cum suis attinenciis, et ad primam partem seu porcionem positam reciperet, aliis duabus partibus seu alias duas porciones superius expressas recipientibus centum marcas in termino sibi dando, videlicet quinquaginta marcas uni parcium, et alias quinquaginta marcas alteri parcium solvere teneretur propter melioritatem predictae possessionis Acha seu porcionis ad dictam partem posite; hoc etiam commisisset, et ipse partes benivole assumissent, quod cuicumque parcium predictarum predicta possessio Acha vocata cum suis attinenciis et ad primam porcionem posita cederet, alie partes scilicet alias porciones duas recipientes in ipsam possessionem Acha et ad eandem pertinentes nullo modo, hoc est, nec iuris hereditarii titulo nec pignoraticio nec emticio valerent se intromittere, nisi ipsum in cuius porcionem dicta possessio Acha cum suis attinenciis veniret, absque heredum solacio decedere contingeret de hoc mundo; et tunc alie due partes vel earum successores, ut iuris ordo exostularet in ipsam se intromittendi liberam haberent facultatem. [...] Quibus omnibus factis et peractis, idem homo regius, presentibus predictis ipsorum testimoniis, habita si quidem predicta possessionaria divisione, et predictis magistris Berend et Gregorio ... duas partes seu porciones pro se perpetua stabilitate eligentibus et acceptantibus sub condicionibus premissis, et tercia porcione presignata eidem magistro Martino similiter iure perpetuo remanente, unicuique parcium videlicet duas porciones ipsis magistris Berend et Gregorio, ut premissum esset, simul et invicem recipientibus, terciam vero porcionem predicto magistro Martino filio Berend ad predia separando, et ut supra notatum est, exceptis possessionibus ipsos vel quemlibet eorum iure impignoraticio contingentibus, sub metarum antiquarum distincionibus usque nunc contentis, partibus sibi ipsis in nominatis possessionibus vel possessionariis

porcionibus quas dividere potuissent, in nullo contradicentibus, absque preiudicio iurium in omnibus et ubique quorumlibet aliorum, et ut ipsos contingere dinoscerentur, reliquisset et statuisset perpetuo possidendas ipsis et eorum successoribus tenendas et habendas; [...] Cumque nos factis ipsarum literarum capituli budensis exhibicionibus, ad premissarum quinquaginta marcarum solutionem per predictum magistrum Berend iamdicto magistro fratri suo premissis de causis faciendam, terminum legitimum iuxta aliarum literarum nostrarum exinde confectarum continenciam assignantes, pretactos procuratores dictorum magistrorum Martini et Berend filiorum Berend, ac Gregorium filium eiusdem Berend, de eo, utrum iidem magistri Martinus et Berend ac ipse Gregorius filius eiusdem Berend premissam divisionem possessionariam, iuxta earundem literarum capituli Budensis seriem, sub condicionibusque in eisdem expressis inter eos factam ratam inter se habentes, in perpetuum et immutabiliter inter ipsos observare velint vel ne, vicibus trinis, ut nostro iudiciario inest officio, requisitos habuissemus, mox iidem procuratores dictorum magistrorum Martini et Berend, eosdem magistros Martinum et Berend, et idem magister Gregorius se ipsum premissam divisionem possessionarium iuxta totalem pretactarum literarum capituli Budensis seriem et continenciam, et sub condicionibus expressis in eisdem, ratam per omnia habentes atque firmam, immutabiliter et in perpetuum inter se observare velle allegarunt et spoponderunt coram nobis ...

Datum Bude duo decimo die octavarum festi Nativitatis beate virginis predictarum, anno domini M^o CCC^o XL^{mo} septimo.

Sursa: Nagy Imre, Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár), vol.5, Budapest, 1887, p.124-130.

d.85. Anul 1347 septembrie 26, Buda

Comitele Pavel, judele curții regale, întărește împărțirea mai multor moșii din Ungaria și a moșiei Vârșand din comitatul Zărand făcute între fiii lui Berend, magiștrii Martin și Berend, pe de o parte și Grigore, pe de alta.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350), București, 1955, p.405.

d.86. Anul 1347 noiembrie 12

A budai káptalan előtt Domokos fia István kir. Jegyző, s testvérének Pálnak fia István, Heves –Nógrád –Bihar –Bereg-Pilis-Szatmár- és Szabolcs vármegyei közös birtokaikon megosztoznak.

...capitulum Budensis ecclesie ... ad universorum ... noticiam ... volumus pervenire, quod magistro Stephano filio Dominici speciali notario ... Ludovici ... regis ... sigilli anularis, cum Petro filio suo ab una parte, et Stephano filio Pauli filii eiusdem Dominici fratris sui natu maioris ex altera, coram nobis personaliter constitutis, propositum exstitit per eosdem ... ut possessionariam divisionem infrascriptam inter se fecissent ... perpetuo duraturam, videlicet possessiones Bura Bachanad et Kerekwdwor vocate in comitatu de Heweswyuar, et Vossyan vocata in comitatu Neugradiensi, ac Chukmo et Belmezow vocate in comitatu Bihoriensi, necnon Atya vocata in comitatu de Berek et possessionaria porcio Bekasmeger in comitatu Pilisiensi existentes, cum omnibus ... pertinenciis ... cessissent ... in ius et proprietatem ipsorum magistri Stephani et Petri filii sui perennaliter possidende; e converso possessiones Ewr et Apathi vocate

ac porciones possessionarie in possessionibus Pathwd et Gernez in comitatu Zothmariensi, necnon possesssiones Boog Gyurgy et Nog-Iwan vocate in comitatu Zabookh existentes, similiter cum omnibus ... pertinenciis ... cessissent in ius et proprietatem ipsius Stephani filii Pauli eodem modo perennialiter possidende ... Datum per manus discreti viri magistri Benedicti lectoris ecclesie nostre, secundo die festi beati Martini confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} XL^{mo} septimo; presentibus ... Michaele custode, Posonio, Jacobo, Thoma, Petro, Michaele, Nicolao, Emerico et aliis canonicis ...

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis* (Anjoukori okmánytár), vol.5 (1347-1352), Budapest, 1887, p.151-152.

d.87. Anul 1347 noiembrie 19, Vișegrad

Ludovic I-ul, regele Ungariei, adevărește că Ladislau, <zis> Buur, fiul lui Marcel, și nepotul său Marcel, fiul lui Ioan, vând lui Dumitru, fiul lui Nicolae Lépes, viteaz sau calvaler al curții regale, și fraților săi Lorand, Ioan și Andrei, pentru 50 de mărci, a patra parte din satul Waraskezu, din comitatul Zărand, pe care strămoșii lor l-au dobândit de la regele Ștefan al V-lea.

Sursa: *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV*, vol.4 (1341-1350), București, 1955, p.411.

d.88. Anul 1348

Amico suo reuerendo magistro Iohanni, filio Falkws, Iudici de Vosan, magister Thomas, filius Petri, comes Liptouiensis, amiciam paratam cum honore. Noueritis, quod Andreas de Alachky, quis modo in Bala manet, noster seruiens est, vnde petimus vestram amiciciam reuerenter per presentes, quatenus causa nostre amicie.... ipsum Andream et ad eum pertinentes, ab omnibus defendere et protegere et specialiter et ad uos pertinentibus intendatis. Et si nostram amiciciam in pluribus wultis optinere (igy) secus non facturi, item quando que.... Andreas noster seruiens predictus cum hominibus de Vossan concordare voluerit, tunc birsagiensem ipsius porcionem vestram nobis dig.... relaxare. Aliud in prem.... sicut nos causam habetis uobis nec facturi.

Datum in Vișegrad, feria quinta post festum pasce domini.

Sursa: Kubinyi Ferencz, *Diplomatarium hontense, Oklevelek hontvármegyei*, vol.1 (1256-1399), Budapest, 1888, p.176.

d.89. Anul 1348 august 13, Buda

Lajos király Domokos fia Miklós vitányi várnagynak a lengyel háatárszéleken két birtokot adományoz s azok megtelepítését megengedi.

Nos Lodovicus ... rex ... significamus ... quod consideratis fidelitatibus et fidelium serviciorum multimodis meritis magistri Nicolai filii Dominici castellani de Vytan et officialis de Twr et de Wossyan, annuimus eidem, ut in silva Dubuafew vocata, in confinio regni Polonie existenti, duas villas seu possisiones, quarum nomina Thopla et Dublafew vocitentur, congregare debeat, et ipsas duas possessiones quas in ipsa silva idem magister Nicolaus congregare faciet, cum omnibus suis ... pertinenciis universis contulimus ... ipsi magistro Nicolao et suis heredibus ... perpetuo possidendas ... Datum Bude, feria quarta proxima ante festum Assumcionis virginis gloriose, anno domini Millesimo CCC^{mo} XL^{mo} octavo.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis* (Anjoukori okmánytár), vol.5 (1347-1352), Budapest, 1887, p.218.

d.90. Anul 1349

Nos igitur legitimis petitionibus ipsius magistri Abraam fauorabiliter inclinati, predictas litteras nostras patentas de uerbo ad verbum transcribi, presentibusque litteris nostris priuilegialibus pendentis sigilli nostri autentici consignatis inseri fecimus firmiorem ad cautelam.

Datum Bude decimo die Octauarum festi sancti Mychaelis Archangeli predictarum Anno Domini MoCCCmo XLmo nono.

Sursa: Major László Károly, *Uj adatok Borosjenő történetéhez*, Oradea, 1934, p.32.

d.91. Anul 1350 martie 3, <Oradea>

Capitulum ecclesie Waradiensis ... ad universorum noticiam ... volumus pervenire quod accedentes ad nostrum presenciam Nicolaus filius Pauli filii Wida de Harang ex filia Mortunus procreatus ab una parte, ex alia vero magister Abraham filius Dionisii de Olgerla ... coram nobis sunt confessi, quod ipsi super quarta filiali nobelium dominarum filiarum videlicet Mortunus consortis ipsius Pauli matris eiusdem Nicolai, necnon relicte Demetrii de Kemece modo infrascripto ... concordarunt coram nobis, videlicet, quod cum idem Nicolaus deunctis supradictis dominabus ac universes earundem heredibus solus remansisset, et quarta filialis in universes possessionariis porcionibus supradicti Mortunus ad ipsum exstitisset devoluta laudabili consuetudine regni requirente, quam quidem quartam filialem predictae domine dum eisdem aura vitalis aspirabat, ab eodem magistro Abraham, necnon a Johanne filio Johannis, ac a Johanne Nicolao Abraham Abych et Dionisio filii Thome, coram iudice curie regie obtinuerant iusticia mediante, et Simon literatus homo regius de curia regia transmissus presente nostro testimonio cum literis predicti iudicis curie regie, convocatis vicinis et commetaneis universarum possessionariarum porcionum prefati Mortunus, eandem quartam filialem pro centum marcis estimando, prefatis dominabus statuerat, donec per hos quorum redemcioni convenit redimerentur, et tandem coram predicto iudice curie regie prefatus Abych cum sufficientibus literis procuratoriis ... pro prenomatis fratribus suis comparendo, eandem quartam filialem redimere recusavit, perpetuando dominabus supradictis, prout in literis eiusdem iudicis curie regie vidimus contineri; ipse autem sepredictam quartam filialem predictarum dominarum et per mortem earundem ad ipsum modo premissis devolutam metis infrascriptis distinctam ... eisdem magistro Abrahe et per eum suis heredibus ... pro sexaginta marcis marcam quamlibet quatuor florenis numerando, et pro porcione possessionaria eiusdem magistri Abrahe in possessione Faas habita valoris quadraginta marcarum et sic pro predictis centum marcis ad redimendum ... tradidisset, iure perpetuo ... possidendam ... ipseque magister Abraham pro se eandem quartam filialem ... redemit coram nobis, renuncianus idem Nicolaus omni iure et proprietati, quod vel quam habebat in quarta filiali supradicta in universis possessionariis porcionibus Mortunus avi sui prenotati; e converse autem idem magister Abraham predictam possessionariam porcionem suam in possessione Faas habitam, cum omnibus ... pertinenciis eiusdem universes ipsum precise contingentem et separatism a porcionibus filiorum Thome et Johannis filii Johannis, eidem Nicolao filio Pauli de Harang dedisset ... iure perpetuo possidendam ... ita tamen, quod quandam

terram seu locum sessionis Lazlotiuisse vocatam necnon silvam Zulgaerdey dictam inter se communi usui deputarunt, et quia in omnibus possessionibus infranominatis solum quarta pars predictum Mortunus contingebat, ideo quartam partem quarte partis ipsis dominabus cedentem et pro centum marcis estimatam, ut in literis nostris rescripcionalibus et iudicis curie regie iudicarium processum eiusdem diffuse continentibus conspeximus iis metis tantummodo locorum sessionalium distinctam, idem Nicolaus filiul Pauli prefato magistro Abrahe modo premissis perpetuavit coram nobis: nam primo in possessione Magur incipiendo a parte meridionali a quodam meta terrea distingente porcionem ipsius Mortunus a porcione filiorum Thome versus Crisium ad partem occidentalem usque quendam novam metam; hinc transeundo usque fluvium Crisii particular locorum sessionalium cum medietate molendini quarta filialis exstiterat dominarum predictarum; deinde in possessione Fys vocata quidam fundus a parte septemtrionali meta terrea ab una parte, ex altera vero quodam arbore salicis usque Crissium limitatus; hinc possessione Weyzten particula locorum sessionalium a plaga meridionali incipiendo a Crisio versus occidentem ad duas arbores piri; hinc reflectendo versus meridiem ad arborem pomi et deinde versus orientem rursus ad Crisium veniendo, post hoc autem tota porcio ipsius magistri Abrahe in possessione Feyerem vocata, que predictis dominabus per eundem magistrum Abraham pro quarta earundem fuerat assignata, que quodam rivulo in decursu Crisii distingitur et separator; deinde in terra Mortunusylese vocata anus fundus a parte meridionali quem due vie et una arbor piri ab occidente separant et distingunt; tandem in possessionibus iuxta fluvium Morisii existentibus Kaproncha vocatis possessio Kuzepseumonyra vocata sedecim possessions ibi existens distincta, totaliter pro quarta filiali assignata extitit quam unus rivulus a parte meridionali circumdat et pro meta habetur; hinc in montanis Kuzund in aurifodinis. ubi sunt quatuor descensus aurifodinarum, sedecima pars partim de porcione eiusdem magistri Abrahe, partim de porcione filiorum Thome proveniens, post hoc autem media villa octo possessionum Kuzund vocatarum in possessione Mortunuskuzyndy dicta hoc modo distincta, nam a quodam arbore bifurcate ornus vulgariter vero egerfa vocata versus orientem ad quondam arborem vulgariter gyrtan nominatam ad quendam montem procedendo, hinc per decursum cuiusdam rivuli versus septemtrionem usque terram Mortunusylese dictam pro quarta filiali date seu data assignate aut assignata modo premissis supradictis dominabus exstiternt et exstitissent, usus autem et omnes utilitates, videlicet terras cultas et incultas, silvas prata piscinas nemora et alias utilitates omnium predictarum possessionariarum porcionum pro quarta filiali traditarum proportionaliter tamen communi usui deputarant et nunc deputarunt, pro ut in predictis literis iudicis curie regie continentur; omnia autem instrumenta regalia seu reginalia, aut quorumlibet iudicum et precipue iudicis curie regie super predicta quarta filiali pro ipsis dominabus emanata, idem Nicolaus reddit ... viribus caritura ...

Datum quarta feria proxima ante dominicam Letare, anno dominice incarnationis M^{mo}CCC^{mo} quinquagesimo; discretis viris Philippo preposito, Benedicto lectore, Ladislao cantore, Gregorio custode ... existentibus.

Sursa: Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.5, (1347-1352), Budapest, 1887, p.361-364.

Capitulul bisericii de Oradea <etc.>. Voim să ajungă la cunoștința tuturor <etc.> că, venind în fața noastră pe de o parte Nicolae, fiul lui Pavel, fiul lui Wyda de Harang,

născut din fiica lui Mortun, iar pe de altă <parte> Avram, fiul lui Dionisie de Olgerla, <etc.>, au mărturisit în fața noastră că ei s-au înțeles înaintea noastră în chipul însemnat mai jos <etc.> cu privire la pătrimea cuvenită ca fiice nobilelor doamne, anume fiicelor lui Mortun: <adică> soția lui Pavel, mama aceluia Nicolae, precum și văduva lui Dumitru de Kemeche.

Și anume, întrucât murind sus-zisele doamne și toți moștenitorii lor, acel Nicolae a rămas singur și pătrimea cuvenită ca fiice, după cum cere vrednicul de laudă obicei al regatului, trecuse asupra lui din toate părțile de moșie ale lui sus-zisului Mortun și <întrucât> pomenitele doamne, pe când trăiau, dobândiseră prin judecată în fața judeului curții regești, acea pătrime de la numitul magistru Avram precum și de la Ioan, fiul lui Ioan, cât și de la Ioan, Nicolae, Avram, Abych și Dionisie, fiii lui Toma, iar Simion diacul – omul regelui trimis de la curtea regească, de față fiind <omul> nostru de măturie, cu scrisoarea sus-zisului jude al curții regești – chemând pe vecinii și megieșii tuturor părților de moșie ale sus-zisului Mortun, și prețuind acea pătrime cuvenită fiicelor la o sută de mărci, pusese pe sus-zisele doamne în stăpânirea ei, până ce va fi răscumpărată de acei cărora li se cuvine s-o răscumpere; și în cele din urmă înfățișându-se înaintea pomenitului jude al curții regești numitul Abych pentru numiții săi frați cu scrisoare de împuternicire îndestulătoare <etc.>, a mărturisit că nu vrea să răscumpere acea pătrime, înveșnicind-o sus-ziselor doamne, după cum vedem că se cuprinde în scrisoarea aceluiași jude al curții regești.

Iar el însuși a dat spre răscumpărare <etc.> aceluia magistru Avram și prin el moștenitorilor săi des pomenita pătrime cuvenită ca fiice sus-ziselor doamne, trecută prin moartea lor asupra lui, în chipul arătat mai sus <și> care este despărțită prin hotarele de mai jos <etc.>, ca să o stăpânească pe veci <etc.>, pentru șazeci de mărci, fiecare marcă socotindu-se la patru florini, și pentru partea de moșie pe care o avea același magistru Avram în moșia Faas prețuind patruzeci de mărci, și astfel <dând-o> pe sus-zisele o sută de mărci. Iar amintitul magistru Avram a răscumpărat în fața noastră pentru sine acea pătrime <etc.>, acel Nicolae lăsându-se de orice drept și proprietate pe care le avea asupra sus-zisei pătrimi din toate părțile de moșie ale lui Mortun, bunicul său mai sus pomenit. Și în schimb magistrul Avram a dat <etc.> aceluia Nicolae, fiul lui Pavel de Harang, sus-zisa lui parte de moșie ce o avea în moșia Faas și care îl privește întru totul cu toate <etc.> cele ce țin de ea, și despărțită de părțile fiilor lui Toma și ale lui Toma și ale lui Ioan, fiul lui Ioan, ca s-o stăpânească pe veci <etc.>. În așa fel totuși, că au lăsat între ei – pentru a le folosi împreună – un pământ sau un loc de sesie numit Mărăcinișul lui Ladislau, precum și pădurea zisă Pădurea Slugilor. Și fiindcă în toate moșiile pomenite mai jos numai o pătrime fusese a sus-zisului Mortun, de aceea numitul Nicolae, fiul lui Pavel, a înveșnicit sus-zisului magistru Avram, în fața noastră, în chipul arătat mai sus, a patra parte din <acea> pătrime, cuvenită acelor doamne și prețuită la o sută de mărci, precum am văzut din scrisoarea noastră de răspuns și din aceea a judeului curții regești, ce cuprinde pe larg judecata acestuia, despărțind-o doar prin aceste semne de hotar de locurile de sesie.

Și mai întâi începând cu moșia Magur din partea de miazăzi, de la o movilă de hotar ce desparte partea lui Mortun de partea fiilor lui Toma, către Criș în spre apus, până la un semn nou de hotar, <iar> de aci mergând până la râul Criș, bucățile de locuri de sesie împreună cu jumătate de moară alcătuiau pătrimea cuvenită sus-ziselor doamne.

Apoi în moșia numită Fys, un pământ mărginit pe de o parte dinspre miazănoapte cu o movilă de hotar, iar pe de alta de o salcie, până la Criș.

Apoi în moșia Weyzten bucățile de locuri de sesie din spre miazăzi, începând de la Criș către apus, spre doi peri; de aci cotind către miazăzi spre un măr și apoi către răsărit, venind iarăși la Criș.

Iar după aceea partea întreagă a magistrului Avram din moșia numită Feyerem, care fusese dată sus-ziselor doamne de acel magistru Avram, drept pătrime cuvenită lor, și care este deosebită și despărțită de un râuleț la vărsarea <lui> în Criș.

Apoi în pământul numit Așezarea lui Mortun (Mortunusylese), un loc în partea de miazăzi, pe care îl despart și deosebesc din spre apus două drumuri și un păr.

După aceea din moșiile aflătoare lângă râul Mureș, numite Căpruța (Kaproncha), <s-a> despărțit moșia numită Monoroștia de Mijloc (Kuzepseumonyra) — <căci> se află acolo șaisprezece moșii — și a fost dată în întregime drept pătrime cuvenită fiicelor; pe aceasta o înconjoară din spre miazăzi un râuleț care e socotit și ca semn de hotar.

Apoi din minele din Kuzund [Chisindia, jud. Arad n.n.], din băile de aur, unde sunt patru guri de mine de aur, a șaisprezecea parte, ce-i vine lui în parte din bucata aceluiași magistru Avram, în parte din bucata fiilor lui Toma. Iar după aceea jumătatea aceea din cele opt moșii numite Kuzund, din moșia numită Mortunuskuzyndy, despărțită în așa fel, că purcezând de la un arin cu două vârfuri, numit în vorbirea obișnuită aninul, în spre răsărit către un arbore numit în vorbirea obișnuită carpen până la un munte <și> de aici prin valea unui pârâu spre miazănoapte, până la pământul numit Așezarea lui Mortun, au fost și au rămas date și lăsate sus-ziselor doamne drept pătrime cuvenită lor ca fiice în chipul arătat mai sus.

Iar foloasele și toate folosințele, anume pământurile lucrate și nelucrate, păduri, livezi, heleștee, dumbrăvi și alte folosințe ale tuturor sus-ziselor părți de moșie ce fuseseră date drept pătrime cuvenită fiicelor le-au rânduit totuși și le rânduesc și acum pentru a le folosi împreună, potrivit cu măsura dreptului fiecăruia precum se arată în sus-zisa scrisoare a judeului curții regești.

Iar acel Nicolae a socotit <etc.> lipsite de tărie <etc.> toate actele regelui sau reginei sau ale oricărui juzi și mai ales ale judeului curții regelui date pentru acele doamne cu privire la sus-zisa pătrime cuvenită fiicelor.

Dat în miercuria dinaintea duminicii Letare, în anul întrupării Domnului o mie trei sute cincizeci, pe când ființau <etc.> chibzuiții bărbați Filip prepozitul, Benedict lectorul, Ladislau cantorul, Grigore custodele.

Sursa: Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, veacul XIV, vol.4 (1341-1350), București, 1955, p.529-531.

d.92. Anul 1352

Nos itaque justis et legitimis petitionibus prefati Abraam filij Dyonisy nostre maiestati porrectis fauorabiliter inclinati, predictas duas litteras priuilegiales predictorum Capituli Waradyensis et domini Nicolai palatini distinciones metarum predictarum possessionum inse modo quo supra explicantes de uoerbo ad uoerbum quo ad omnes sui continencias presentibus inseri facientes acceptamus, approbamus et Regias auctoritate ratificamus de beneplacitae Serenissime principisse Domine Elizabet Inclite Regine Hungarie, genitricis nostre Eminencie voluntate, ac consilio Prelatorum et

Baronum nostrorum prematuro simul cum distinccionibus et innouacionibus metarum preallegatarum possessionum, prout eedem distincciones metarum earundem possessionum in tenoribus infradictarum litterarum existentes rite et legitime haberi dinoscuntur Abrahe filio Dyonisy quo ad suas possessiones et suis heredibus ac successoribus vniuersis, Saluis iuribus alienis, de plenitudine Regie potestatis, presentis scripti patrocinio confirmamus. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras nostras priuilegiales pendentis et autentici sigilli nostri dupplicis munimine roboratas.

Datum per-manus venerabilis in Christo patris domini Nicolai eadem et apostolice sedis gracia Episcopi Zagrabyensis Aule nostre vicecancelary, delicti et fidelis nostri. Anno Domini MoCCCmo Lmo secundo. Quarto Kalendas mensis may Regni autem nostri Anno vndecimo, Venerabilibus in Christo patribus et dominus Nicolao Strigonyensi locique eiusdem Comite perpetuo et Dominico Spalatensi, Archyepiscopis Fratre Dyonisyo Archielecto Colocensi, Nicolao Agryensi, Demetryo Waradyensi, Andrea Transilvano, Colomano Iauryensi, Nicolao Quinqueecclesiensi, Mychaele Wachyensi, Joahanne Wesprimyensi, Thoma Chanadyensi Fratibus Thoma Syrimyensi, Peregrino Boznensi, Blasyo Timinyensi et Stephano Nytriensi Episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Magnificis Baronibus Nicolao palatino et Iudice Comanorum, Nicolao Woyuoda Transilvano, Oliueryo magistro Tauarnicorum nostrorum et Iudice Curie Reginalis Thoma Iudice Curie nostre, Stephano totius Sclauonie et Croacie Dominico de Machou et Nicolao de Zeurino Banis Paulo magistro Tauarnicorum Reginalium Bartolomo Pincernarum, Leukus Dapiferorum, Dyonisyo Agazonum et Teuceus Ianitorum nostrorum, ac Joahanne Dapiferorum Reginalium magistris, Symone Comite Posoniensi et alys quampluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et Honores.

Sursa: Major László Károly, *Uj adatok Borosjenő történetéhez*, Oradea, 1934, p.32-34.

d.93. Anul 1358 februarie 18, Zara

Ludovic I, regele Ungariei, face cunoscut tratatul încheiat cu Veneția (*commune Veneciarum*). În lista demnitarilor care întăresc cu jurământ, împreună cu regele, acest tratat, este menționat între alții: Ștefan comitele, castelan de Șiria (*Vilagusforti*), iar între martori este amintit Grigore, custodele bisericii de Oradea, doctor în dreptul canonic (*decretorum doctor*) și Nicolae, fiul fostului voievod (al Transilvaniei, Ștefan de Lacak).

Sursa: *Documenta Romaniae Historica C. Transilvania*, vol.11 (1356-1360), București, 1981, p.230.

d.94. Anul 1358 februarie 26 și martie 24, Vișegrad

Excellentissimo domino suo, Lodouico dei gracia Regi Hungarie etc. Capitulum ecclesie Orodyensis, oraciones in domino deuotas cum perpetua fidelitate, litteras vestre sublimitatis honore quo decuit noueritis nos recepisse in hec verba: Lodouicus dei gracia Rex Hungarie, fidelibus suis Capitulo Orodienzi, salutem et graciam, dicitur nobis in persona Laurencij filij Marton filij Fylge de Nemti, quod dicta possessio Nemti uocata in Comitatu de Bekes existens, ab auo et prothauo ipsius esset hereditaria, et titulo Juris Hereditarij ad ipsum pertinuisse et nunc pertineret, et eam ipso titulo possedisset et possideret, super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Deseu filius Michaelis de Kanolch, vel Johannes filius Pauli de Wosyan, altero Absente homo noster, diligenter de

premissis investigando, ab omnibus quibus decet et licet sciat et inquirat omnimodam veritatem, et post hec prout vobis veritas constiterit premissorum nobis fideliter rescribatis.

Datum in Wyssegrad feria secunda proxima post dominicam Reminiscere, anno domini Millesimo CCC^o L^o octauo. Nos igitur preceptis et mandatis excellencie vestri ex debita fidelitate parentes ut tenemur, cum Johanne filio Pauli de Wasyan homine vestro predicto, discretum virum Georgium chori ecclesie nostre clericum pro testimonio fidedignum, ad exercendum premissa, duximus transmittendum, qui demum ad nos reuersi nobis concorditer retulerunt requisiti, quod ipsi a nobilibus et ignobilibus, specialiterque, ab Abran filio dyonisij de Gerla, Nicolao Abych et Abram filijs Thome de eadem, ac fratre Hermanno abbate de Cholch, commetaneis dicte possessionis immediatis, ceterisque communibus hominibus, aquibus decens fore uidebatur, diligenti Inquisicione prehabita talem de premissis sciissent veritatem, quod dicta possessio Nemty ab auo et prothauo ipsius Laurencij filij Martini esset hereditaria, et titulo Juris Hereditarie ad ipsum pertinuisse, et nunc pertineret, eamque ipso titulo possedissee et possideret, nullo apparente contradictore.

Datum sabbato proximo ante dominicam Ramispalmarum, Anno ut supra.

Sursa: Pesty Frigyes, Ortway Tivadar, Oklevelek Temesvármegyé és Temesvárváros történetéhez, vol.1 (1183-1430), Pozson, 1896, p.86-87.

d.95. Anul 1358 august 30

Nos conventus monasterii beati Adriani martyris de Zala, memorie commendantes tenore presentium significamus quibus expedit universis, quod Johannes filius Ladislai de Cheh coram nobis personaliter constitutus, ministerio vive vocis est confessus, quod ipse possessionarie donationi medietatis possessionis Kuzyn vocate, per Kustan et Ladislaum patrem suum domine Kata sorori eorumdem ratione expeditionis quarte sue filialis mediantibus literis conventus cruciferorum de Novacuria facte, benivolum consensum prebuisset et favorem; ratificans, firmans et fortificans presentibus scriptis premissam donationem eiusdem Ladislai patris sui, nobilibus dominabus consorti Dionysii filii Blasii de Kal, Elisabeth consorti Petri filii Dominici de Thakach, et Margyth consorti Petri filii Egidii de Peturfalva, filiabus domine Kate prenotate, in filios filiorum earumdem. Quas quidem literas conventus cruciferorum de Novacuria nobis exhibens, supplicavit prece subiectiva, quatenus tenorem earumdem de verbo ad verbum literis nostris privilegialibus inseri, nostrique sigilli appensione dignaremur consignare firmiorem ob cautelam. Quarum tenor talis est: Nos conventus ... Unde nos tenorem earumdem literarum de verbo ad verbum presentibus literis nostris privilegialibus inseri fecimus et nostri sigilli appensione duximus consignare. Datum septimo die festi beati Bartholomei apostoli, anno Domini M^oCCC^oL^{mo} octavo.

Sursa: Tasnádi Nagy Gyula, Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár), vol.7 (1358-1359), Budapest, 1920, p.340.

d.96. Anul 1359 decembrie 30, Gyulafehérvár

Louis, 1er, roi de Hongrie, ordonne au chapitre de Transylvanie de déléguer témoin un homme digne de confiance devant qui l'envoyé du roi pourra citer Bybarch woyuodam Olakorum de Holmad contra dominam relictam Remam Olachi urabarari de Zalathna.

Datum in Alba Jule, feria secunda proxima post festum Nativitatis domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} L^{mo} nono.

Sursa: Emerico Lukinich, *Documenta historiam valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum*, Budapest, 1941, p.142.

d.97. Anul 1360 iulie 6, (lângă Nădab)

Konth Miklós nádor jul. 3-án Békés és Zaránd megyék nemeseivel Nadab mellet gyűlést tartat. Az egybegyűlt nemesek, kivált a szolgabírák Lépes Miclósfia Demeter és Treutul Miclósfia János kérésére bizonyítják, hogy az aradmegyei Basarág (Bozoragh) falut a hol a szent Imre tiszteletére épült egyház van és Fejéregyház nevű most néptelen birtokot Lépes Demeter és Treutul Miclós csakugyan bírták de később ezek idegen kézre kerültek.

Sursa: *Történelmi tár*, Budapest, 1896, p.509.

Nicolae Konth, palatinul Ungariei, face cunoscut că în adunarea obștească a nobililor din comitatele Békés și Zărand ținută la 3 iulie lângă Nădab aceștia au adeverit că satul Bozoragh unde se află biserica cu hramul Sf. Emeric, precum și moșia Firiteaz, lipsită de locuitori, au fost stăpânite de Dumitru Lépes și Nicolae Treutul, dar mai târziu au ajuns pe mâini străine.

Sursa: *Documenta Romaniae Historica C. Transilvania*, vol.11 (1356-1360), București, 1981, p.524.

d.98. Anul 1362 iulie 15, Zagreb

Regele Ludovic I ordonă lui Andrei, fiul lui Dionisie, castelanul cetății Șiria, să meargă, la ora stabilită, cu toți românii și cu ceilalți oameni, călare sau pe jos, împreună cu Benedict, comite de Satu-Mare și Maramureș în locul indicat de Nicolae Zudar sau de trimisul acestuia.

Ludouicus Dei gratia rex [Hungarie etc.] fideli suo magistro Andree filio Dionisii castellano de Wilagoswar salutem et gratiam. Fidelitati vestre firmo ... edicto precipiendo mandamus, quatenus mox visis presentibus cum universes Olachis, aliisque populis et famulis ... tam peditibus, quam equitibus iuxta ininformationem Nicolai dicti Zudar hominis nostri ad hoc destinati vel h[ominis pre]sentium latoris more exercituantium te preparare et unacum magistro Benedicto comite Zathmariensi et Marmorosiensi ... tia a nostra exercenda, que idem homo noster ibi seriatim enarrabit, transpire debeas ad locum et terminum per eum hominem nostrum deputandos. Et aliud sicut nostrum gratiam tibi caram habere desideras, facere non ausurus, alioquin ... nostram graviter offenders maiestatem. De servitiis autem omnium illorum, qui cum ipso magistro Benedicto se ... ab eodem homine nostro, dum ad nos redibit, volumus plenarie sciscitari. Cetera de ea, quem ipse homo noster in facto premissis tibi dicet, firmiter credendo facere et adimplere studeas omni cum effectu. Datum Zagrabie, in quindenis festi beatorum Philippi et Jacobi apotolorum, anno Domini M^o CCC^{mo} LX^{mo} secundo.

Sursa: Emerico Lukinich, *Documenta historiam valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum*, Budapest, 1941, p.162-163.

d.99. Anul 1363 februarie 15, Pâncota

Nos Petrus de Bellantis, miles, baronie Pancatha et Desne dominus, notum facimus universis, presentes literas inspecturis, quod nos, considerando obsequiosa servitia nobis prestita et que adhuc ab eodem postulamus, videlicet Georgii, fratris Sixti, medietatem molendini prope villam nostram Saldobody vocatam, latronum quondam Lazlo knesy ac vicini eiusdem, Preliub, qui propter sui latrocinia in Lippa ad cruciatum patibuli sunt dampnati, nobis et curie nostre rationabiliter devolutam birsagii causa, predicto Georgio damus et conferimus perpetue et irrevocabiliter, ac suis heredibus, heredumque suorum successoribus, cum rota ad opus lodicum operativum, cum omnibus sius proventibus et pertinentiis tenendam, possidendam pariter et habendam, vendendi, obligandi iuxta sue voluntatis libitum plenam habendo facultatem, iure alieno semper salvo. In cuius rei memoriam, presentes nostras literas sibi, inde fieri fecimus, sigillo nostro roboratas.

Datum Pancathe, in die Cinerum, anno domini millesimo CCC^{mo} LX^{mo} tertio.

Noi, Petru de Bellantis, cavaler, stăpân al baroniei de Pâncota și Dezna, facem cunoscut tuturor celor care vor vedea această scrisoare că noi, luând aminte la îndatoritoarele slujbe făcute nouă și pe care i le mai cerem, încă, și azi, anume ale lui Gheorghe, fratele lui Sixt, dăm și hărăzim sus-zisului Gheorghe și moștenitorilor lui și urmașilor moștenitorilor lui jumătate dintr-o moară (așezată) aproape de satul nostru numit Saldobody, cu o roată ce mișcă o piuă, împreună cu toate veniturile și cele ce țin de ea, (moară fostă) a unor tâlhari, (și anume) a răposatului Ladislau cnezul și a vecinului său Preliub, care din pricina tâlhăriilor lor în Lipova au fost osândiți la pedeapsa spânzurătorii – și ajunsă pe bună dreptate în stăpânirea noastră și a curții noastre drept gloabă, ca s-o țină, s-o stăpânescă și s-o aibă pe veci și nestrămutat, având ei deplină libertate a o vinde (sau) zălogi, potrivit bunului lor plac, fără a vătâma vreodată dreptul altuia. Spre pomenirea acestui lucru, am pus să se facă scrisoarea noastră de față, întărită cu pecetea noastră.

Dat la Pâncota, în ziua începutului Păresimilor, în anul domnului o mie trei sute șazeci și trei.

Sursa: *Documenta Romaniae Historica C. Transilvania*, vol.12 (1361-1365), București, 1985, p.129-130.

Pierre De Bellantis, seigneur de Pankota et Desznö, fait don à Georges, frère de Sixte, lui accordant *medietatem molendini prope villam nostram Saldobody vocatam latronum quondam Laslo Knesy ac vicini eiusdem Preliub, qui propter sua latrocinia in Lippa ad cruciatum patibuli sunt dampnati.*

Datum Pancathe in die Cinerum, anno Domini millesimo CCC^o LX-mo tertio.

Sursa: Emerico Lukinich, *Documenta historiam valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum*, Budapest, 1941, p.163-164.

d.100. Anul 1363

Capitulul de Cenad raportează regelui Ludovic I că a terminat cercetarea împotriva lui Ioan și Albert de Samulkozy în privința moșiei Vadasz.

Excellentissimo domino eorum Lodouico dei gracia, regi Hungarie, Capitulum ecclesie Chanadiensis, oraciones in domino, debitas ac devotas Noueritis literas

Magnifici viri Comitis Stephani Bebek Judicis Curie vestre decenti cum honore recepisse inhec verba Amicis suis reuerendis Capitulo ecclesie Chanadiensis Comes Stephanus Bebek Judex Curie Domini Lodouici dei gracia regis Hungarie amiciciam paratam cum Honore dicit nobis magister Ladislaus filius Teuteus quod licet regius et vester homines, quondam possessionem Wadaz vocatam in Comitatu de Sarand existentem in quindenis festi Passce domini proxime preteritis iuxta nostrum iudiciariam commissionem et literarum nostrarum continenciam uicinis et commetaneis eiusdem presentibus infacie eiusdem quatuor diebus commorando perpetuo possidendam sibi statuerint Tamen quinto die ipsius statucionis post recessum dictorum regy et vestri hominum de possessione anotata, Johannes et albertus fily Johannis fily Stephani de Samulkezy Eliam et Nicolaum famulos suos quos in eadem possessione Wadaz officiales constituendo reliquisset, de eadem expulissent et exclusisset quod vobis constaret euidenter, super quo vestram Amiciciam presentibus petimus reuerenter quatenus qualiter veritas vobis constat premissorum domino nostro regi fideliter rescribatis, datum in vysegrad secundo dir festi beatorum philipi et Jacobi apostolorum Anno domini M^o CCC^o IX° Tercio Nos igitur amicabilibus petitionibus ipsius Comitis Stephani Bebek Judicis Curie vestre serenitatis annuentes ut tenemur talem premissorum sciuimus ueritatem, quod post recessum magistri Ladislai fily Teteus deducta possessione vodaz, quidam famuli ipsius magistri ladislai eundem inuestigando dixissent, quod Johannes et Albertus fily Johannis fily Stephani de Samulkezy Eliam et Nicolaum famulos eiusdem magistri Ladislai expullissent et exclusissent, datum Tercia feria proxima post festum in uencionis sancte Crucis Anno supra dicto.

Kivül: domino Regi pro magistro Ladislao filio Teteus contra Johannem et Albertum filios Johannis fily Stephani relacinis rescriptio.

Sursa: Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy, vol.3, Pest, 1874, p.214-215; Textul în limba latină și la: Szilágyi Sándor, Monumenta comitialia regni Transsylvaniae. Erdélyi országgyűlési emlékek, vol. 11 (1649-1659), Budapest, 1886, p.214-215.

d.101. Anul 1363

În fața conventului din Jasz, Anna, fiica lui Radnold de Puthnok și [totodată] soția lui Andrei de Sárosi adeverește despre [cei] 150 de florini de aur plătiți în contul răscumpărării totale a zestrei față de Ladislau de Vadaszi, tatăl fostului ei soț.

Nos Nicolaus prepositus et conuentus monasterii beati Johannis baptiste de Jazou tenore presencium significamus quibus expedit vniuersis memorie commendantes: quod Petrus et Paulus, fily Ladizlai de Neuke, comitatus Gumuryensis, pro nobili domina Anna vocata filia Radnoldy de Puthnuk, relicta condam Ladizlai, fily Ladizlai de Wadaz, Nunc vero consorte Andree fily Alexandri de Scarus, cum sufficientibus litteris procuratoris honorabilis capituli ecclesie Agriensis coram nobis personaliter constituti proposuerunt oraculo viue uocis: quod prescripta nobilis domina Anna dotem et res suas paraffernales de possessionarys iuribus prescripti Ladizlai fily Ladizlay, condam domini sui, ipsam iure et de huius regni consuetudine contingentes, prefato Ladizlao filio Leukus, patri scilicet dicti domini sui, per conposicionem et ordinacionem proborum et nobilium virorum in centum et quinquaginta florenis aureis et regalibus condescendendo dimisisset. Quibus quidem centum et quinquaginta florenis aureis et regalibus per prefatum Ladizlaum filium Leukus coram nobis plene et integre prenominatis Petro et Paulo, procuratoribus prescripte nobilis domine, persolutis, ydem Petrus et Paulus,

habitis ipsis centum et quinquaginta florenis habitis (igy:) et receptis, eundem Ladizlaum filium Leukus de predicta Vadaz racione dotis et rerum paraffernalium annotate domine dicta auctoritate procuratoria semper et vbique penitus et per omnia reddiderunt ac dimiserunt satisfactum et expeditum et modis omnibus absolutum testimoniu (igy) presenci(um) mediante.

Datum in octauis festi beati Martini confessoris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LX° tercio.

Sursa: *Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy*, vol.3, Pest, 1874, p.218-219;
Textul în limba latină și la: Szilágyi Sándor, *Monumenta comitialia regni Transsylvaniae. Erdélyi országygyűlési emlékek*, vol. 11 (1649-1659), Budapest, 1886, p.218-219.

d.102. Anul 1363 mai 2, Vișegrad

Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie Chanadiensis, comes Stephanus Bebek, iudex curie domini Lodouici, dei gracia, Regis Hungarie, amiciciam paratam cum honore.

Dicit nobis magister Ladislaus, filius Teuteus, quod, licet regius et vester hominess, quondam possessionem Wadaz in comitatu de Sarand existentem, in quindenis festi Pasce domini proxime preteritis, iuxta nostrum iudiciariam commissionem et literarum nostrarum continenciam, vicinis et commetateis eiusdem presentibus, in facie eiusdem quatuor diebus commorando, perpetuo possidendam sibi statuerint, tamen quinto die ipsius statucionis, post recessum dictorum regii et vestri hominum de possessione anotata, Johannes et Albertus, filii Johannis, filii Stephani de Samulkezy, Eliam et Nicolaum, famulos suos, quos in eadem possessione Wadaz officials constituendo reliquisset, de eadem expulissent et exclusissent, quod vobis constaret evidenter; super quo, vestram amiciciam presentibus petimus reverenter quatenus qualiter veritas vobis constat premissorum, domino nostro regi fideliter rescribatis.

Datum in Vysegrad, secundo die festi beatorum Philipi et Jacobi apostolorum, anno domini M^oCCC^oLX^o tercio.

Prietenilor săi vrednici de cinstire (din) capitolul bisericii din Cenad, comitele Ștefan Bebek, judele curții domnului Ludovic, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, cu toată prietenia și cinstea.

Ne spune nouă magistrul Ladislau, fiul lui Teuteu, că, deși în a cincisprezecea zi a sărbătorii Paștilor Domnului de curând trecute, potrivit poruncii noastre judecătorești și cuprinsului scrisorii noastre, omul regelui și al vostru, stand patru zile la fața locului, l-au pus în stăpânirea unei moșii numite Vădas, aflătoare în comitatul Zărand, fiind de față vecinii și megieșii acesteia, ca s-o stăpânească pe veci, totui în a cincea zi a acelei puneri în stăpânire, după plecarea de la pomenita moșie a zișlor oameni, (adică) al regelui și al vostru, Ioan și Albert, fiii lui Ioan, fiul lui Ștefan de Șomoșcheș, au alungat și au dat afară de pe aceea (moșie) pe Ilie și pe Nicolae, slujitorii lui, pe care îi rânduisse el ca slujbași (și) îi lăsase în acea moșie Vădas, ceea ce vă este cunoscut în chip vădit. Drept aceea, prin cele de față, rugăm cu toată cinstea prietenia voastră să răspundeți în scris întocmai domnului nostru regele, (arătându-i) asupra celor de mai sus adevărul, așa cum îl cunoașteți voi.

Dat la Vișegrad, a doua zi după sărbătoarea fericitilor apostoli Filip și Iacob, în anul Domnului o mie trei sute șazeci și trei.

Sursa: *Documenta Romaniae Historica C. Transilvania*, vol.12, București, 1985, p.150-151.

d.103. Anul 1363 mai 5, Arad

Ludouicus, Dei gratia Rex Hungariae, fidelibus suis Ambrich, et Abrahae, filiis Thomae de Felgerla, salutem et gratiam. Dicit nobis Georgius, filius Ioannis, frater Syke, ciuis de Pankota, quod quaedam montana auri lauatorii, in riuulo Kuszund existens, quae prius condam Karoli fuisset, ipsius esset, et omni iure ad euem pertineret, quam primitus idem Syke, frater suus, absque omni molestia et perturbatione possedisset sed nunc eundem ipsa montana priuare volens; super quo fidelitati Vestrae firmis damus in praeceptis, quatenus dictam montanam eidem Georgio omni eo iure, quo ad ipsum pertinere dinoscitur, possidere admittatis; saluis iuribus nostris, quae exinde dinoscimur habere, more consuet. Aliud pro nostra gratia non facturi.

Datum in Orod feria sexta proxima ante dies rogationis. Anno Dom M. CCC. LXIII. L. S.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol. IX/3, Buda, 1834, p. 352-353; Textul în limba latină și în: *Documenta Romaniae Historica C. Transilvania*, vol.12 (1361-1365), București, 1985, p.152-153.

Ludovic, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei credincioșilor săi Ambrich și Avram, fiii lui Toma din Gerla de Sus, sănătate și milostivire.

Ne spune Gheorghe, fiul lui Ioan <și> frate al lui Syke orășean din Pâncota, că un loc unde se spală aurul, aflător pe pârâul Kuszund (Chisindia, jud. Arad), care înainte a fost al răposatului Carol, este al său și ține de el cu toate drepturile cu care l-a stăpânit înainte acel Syke, fratele său, fără nicio tulburare și supărare, dar acum vor să ia de la el acel loc. Drept aceea, poruncim cu tărie credinței voastre să îngăduiți pomenitului Gheorghe să stăpânească acel loc cu toate drepturile cu care se știe că ține de el, fără vătămarea drepturilor noastre, ce știm că le avem acolo, potrivit obiceiului. Altfel să nu faceți, pentru <a avea> milostivirea noastră.

Dat în Arad, în vinerea dinaintea zilelor de Rugăciune, în anul Domnului o mie trei sute șazeci și trei.

Sursa: *Documenta Romaniae Historica C. Transilvania*, vol.12 (1361-1365), București, 1985, p.153.

d.104. Anul 1363 mai 9, [Cenad]

Excellentissimo domino eorum Lodouico, dei gracia, regi Hungarie, capitulum ecclesie Chanadiensis, oraciones in domino debitas ac devotas.

Noveritis literas magnifici viri, comitis Stephani Bebek, iudicis curie, vestre, decenti cum honore recepisse in hec verba: (Urmează actul lui Ștefan Bebek, judele curții regale, din 2 mai 1363). Nos igitur, amicabilibus petitionibus ipsius comitis Stephani Bebek, iudicis curie vestre serenitatis, annuentes, ut tenemur, talem premissorum scivimus veritatem, quod post recessum magistri Ladislai, filii Teteus, de dicta possessione Vodaz, quidam famuli ipsius magistri Ladislai, eundem investigando, dixissent, quod Johannes et Albertus, filii Johannes, filii Stephani de Samulkezy, Eliam et Nicolaum, famulos eiusdem magistri Ladislai, expullissent et exclusissent.

Datum tercia feria proxima post festum Inventionis sancte crucis, anno supradicto.

(Pe verso:) Domino regi, pro magistro Ladislao, filio Teteus, contra Johannem et Albertum, filios Johannis, filii Stephani, relacionis rescriptio.

Preaînălțatului lor stăpân Ludovic, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, capitulul bisericii de Cenad, rugăciuni cucernice și cuvenite întru domnul.

Să știți că am primit cu cinstea cuvenită scrisoarea măritului bărbat, comitele Ștefan Bebek, judele curții voastre, având acest cuprins: (Urmează actul lui Ștefan Bebek, judele curții regale, din 2 mai 1363). Noi, așadar, încuviințând, precum suntem datori, cererile prietenești ale aceluia comite Ștefan Bebek, judele curții luminății voastre, am aflat adevărul acesta cu privire la cele de mai sus, (anume) că, după plecarea magistrului Ladislau, fiul lui Teuteu, de la zisa moșie Vădas, niște slujitori ai aceluia magistrul Ladislau, venind pe urmele lui, au spus că Ioan și Albert, fiii lui Ioan, fiul lui Ștefan de Șomoșcheș, au alungat și au dat afară pe Ilie și Nicolae, slujitorii aceluiași magistrul Ladislau.

Dat în marțea de după sărbătoarea Aflării sfintei cruci, în anul sus-zis.

(Pe verso:) Domnului (nostru) regele, dare de seamă făcută în scris pentru magistrul Ladislau, fiul lui Teuteu, împotriva lui Ioan și Albert, fiii lui Ioan, fiul lui Ștefan.

Sursa: Documenta Romaniae Historica C. Transilvania, vol.12, București, 1985, p.153-154.

d.105. Anul 1364 august 20

Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris, presens scriptum inspcturis, capitulum ecclesie Agriensis, salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumes pervenire, quod Jacobus filius Stephani filii Zydlik de Betlem pro se et pro Georgio fratre suo, ac Dominico et Johanne filiis Nicolai proximis suis, ad nostrum personaliter accedendo presentiam, exhibuit nobis duas literas, unam domini Johannis archidiaconi de Borsod et vicarii venerabilis in Christo patris domini Nicolai dei et apostolica gratia episcopi eiusdem ecclesie Agriensis, prelati nostri bone memorie, et aliam prepositi et conventus de Lelez, tenoris et continentie infrascripte, petens nos cum instantia, ut nos ob maiorem rei evidentiam et cautelam uberiolem, totam formam earumdem nostris literis privilegialibus inseri, nostroque sigillo faceremus communiri; quarum unius tenor talis est: Nos magister Johannes ... - Tenor vero alterius litere is est: Nos Petrus prepositus ... Nos igitur legitimis et congruis postulationibus eorumdem ac iustitie annuentes, prefatas literas nobis quo supra exhibitas, de verbo ad verbum transscribi, transscriptumque earumdem seu transsumptum, presentibus literis nostris privilegialibus inseri fecimus pro cautela prenotata. In cuius rei testimonium perpetuamque stabilitatem, presentes contulimus sigilli nostril authenticum et pendentis munimine roboratas ac alphabeto intercisas; presentibus tamen Demetrio preposito, Johanne de Borsod, Dominico de Borsua, Nicolao de Ze[m]len, Ni[co]lao de [Pata], Benedicto de Pankota, Nicolao de Wngh, Elya de Heves, Michaelae de Tarcha archidiaconis, et aliis multis vitam ducentibus, in [dictaque ecclesia deo iugiter famulan]tibus. Datum in die festi sancti regis Stephani, anno domini M. CCC. sexagesimo quarto; regnante Lodo[vico] dei gratia illustri rege Hungarie, Nicolao Strigoniensi, Thoma

Colocensi archiepiscopis, et domino nostro venerabili patre domino Michaele dei et apostolica gratia episcopo ecclesie Agriensis prelato nostro existentibus].

Sursa: Nagy Gyula, *Gróf Sztáray család oklevéltára*, vol.1, Budapest, 1887, p.337-338.

d.106. Anul 1364 septembrie 29, Arad

Capitulum ecclesie Orodienis, omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris noticiam presencium habituris, salutem in salutis largitore.

Ne ea, que in tempore fiunt, temporum, varietate eciam labantur, solers discrecio sapientum adinvenit, ut litterarum patrocinio confirmetur, proinde ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire quod magistri Johannes et Petrus, filii Bethlen, ac Mychael, filius Stephani, filii eiusdem Bethlen, ab una, Nicolaus vero filius Dominici filii Machunka et Martinus filius Leukus, parte ab altera, coram nobis constituti proposuerunt nobis voce unanumi et relatu, quod ipsi propter pacem bonum ac concordie unionem et carissime fraternitatis affectum in quibusdam possessionibus ipsorum infrascriptis inter se fecissent divisionem perpetuo duraturam, quod idem Nicolaus et Martinus dimidietatis quarundam possessionum Ewsy et Sepreus vocatarum in comitatu de Zarand existencium a predictis filiis Bethlen et Mychael filio Stephani juridice reobtentas cum utilitatibus et pertinenciis earum universis quovismodo vocitatis eisdem filiis Bethlen et Mychaeli filio Stephani reliquissent in filios filiorum suorum et heredes perpetuo et irrevocabiliter possidendas. E converso dicti filii Bethlen et Mychael, filius Stephani quasdam duas villas, in quibus pontes existerent, quarum una Andouchfalwa, et altera Dragoufalwa nuncuparetur a parte superiori inter villas Ikthar et Eniszteu vocatas secus fluvium Themes adiacentes ac eciam tres villas in capite Rekaspathak existentes, quarum una Pousafalwa, secunda Bratyzloffalwa ac tertia Redeifalwa vocarentur, similiter cum utilitatibus et pertinenciis earum universis, quovis vocabulo vocitatis dictus Nicolaus et Martinus divisissent in filios filiorum suorum et heredum per heredes perhempniter, et irrevocabiliter possidendas tenendas et habendas, ita videlicet quod obvenciones prefatorum duorum pontium ab advenis prefati Nicolaus et Martinus participarent ex integro, silvas autem, nemora et aquas tam dictarum possessionum quam aliarum possessionum erga ipsum Themes et manus eorundem filiorum Bethlen, Mychaelis filii Stephani habitaram et communem usum reliquissent, presertim predicti filii Bethlen et Mychael filius Stephani iobagiones predictorum Nicolai et Martini in nullis causarum suarum articulis iudicare vel quoquomodo arestare non auderent sed ipsemet eosdem iudicandi habeant facultatem. Item pretitulati Nicolaus et Martinus inter suos iobagiones ius patronatus eciam de dicta Ikthar habeant sicut et filii Bethlen prenotati, hoc non pretermisso, quod si qua parcium absque heredum solacio decederet, extunc premissa porciones possessionarie partis taliter decedentis non ad manus alienas, sed in ius et perpetuitatem partis superstitis et suorum heredum provenire debeant et teneantur eo facto.

In cuius rei testimonium presentes concessimus litteras privilegiales appensione sigilli nostri communitas alphabetoque intercisas.

Datum in festo beati Mychaelis archangeli anno domini millesimo CCC^oLX^o quarto, per manus magistri Pauli lectoris, presentibus discretis viris Petro cantore, Jacobo custode, Paulo de Gor, Johanne de Hobry et aliis canonicis in ecclesia dei iugiter famulantibus regi sempiterno.

Capitulul bisericii de Arad, tuturor credincioșilor întru Hristos atât celor de față cât și celor viitori, care vor lua cunoștință de această scrisoare, mântuire întru dăruitorul mântuirii.

Pentru ca lucrurile ce se petrec în timp să nu se irosească din pricina schimbării timpurilor, iscusita chibzuință a înțelepților a găsit de cuviință să le întărească prin ocrotirea scrisului. Drept aceea prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor că înfățișându-se înaintea noastră magistrul Ioan și Petru, fiii lui Bethlen și Mihail, fiul lui Ștefan, fiul aceluiași Bethlen, pe de o parte, iar Nicolae, fiul lui Dominic, fiul lui Machunka și Martin, fiul lui Lewkes, pe de altă parte, ne-au spus și ne-au arătat într-un singur glas, că pentru binele păcii, unirea întru înțelegere și simțirea iubirii frățești, au făcut între ei, pe moșiile lor mai jos arătate, o împărțeală care să țină în veci, și anume că numiții Nicolae și Martin au lăsat pomeniților fii ai lui Bethlen și lui Mihail, fiul lui Ștefan, jumătățile unor moșii ale lor, numite Ewsy și Șepreuș, aflătoare în comitatul Zărand dobândite înapoi, pe calea legii, de la pomeniții fii ai lui Bethlen și de la Mihail, fiul lui Ștefan, cu toate folosințele lor și cu tot ce ține de ele, cu orice nume s-ar chema, ca să le stăpânească pe veci și nestrămutat întru fiii fiilor și moștenitorii moștenitorilor lor. În schimb, zișii fii ai lui Bethlen și Mihail, fiul lui Ștefan au lăsat pomeniților Nicolae și Martin două sate, în care se află poduri, dintre care un sat se numește Andouchfalwa, iar celălalt sat Dragoufalwa, așezate înspre partea de sus a râului Timiș, între satele numite Ictar și Eniszteu și încă trei sate aflătoare la obârșia râului Rekaspathak dintre care unul se numește Pousafalwa, al doilea Bratyzloffalwa și al treilea Redeifalwa, de asemenea cu toate folosințele lor și cu tot ce ține de ele, ori cu ce nume s-ar chema, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă pe veci și nestrămutat întru fiii fiilor lor și moștenitorii moștenitorilor lor, cu legământul ca zișii Nicolae și Martin să împartă între ei în întregime veniturile de la cele două poduri luate de la străini. Iar pădurile, dumbrăvile și apele atât de pe pomenitele moșii, cât și de pe alte moșii de pe Timiș, aflătoare în mâinile numiților fii ai lui Bethlen și ale lui Mihail, fiul lui Ștefan, l-au lăsat spre deopotrivă folosință a tuturor, avându-se în vedere mai ales ca pomeniții fii ai lui Bethlen și Mihail, fiul lui Ștefan, să nu cuteze a judeca pe iobagii sus-zișilor Nicolae și Martin în nici o pricină a lor și nici să nu îndrăznească cumva să-i pună la popreală, ci ei înșiși să aibă dreptul de a-i judeca. De asemenea suspomeniții Nicolae și Martin între iobagii lor să aibă drept de patronat și asupra sus-zisului Ictar, deopotrivă ca și fiii mai sus arătați ai lui Bethlen, neuitând a se pomeni aici și aceea că, dacă una din părți ar muri fără mângâierea unor moștenitori, atunci pomenitele părți de moșie ale părții ce a murit vor trebui astfel chiar prin acest fapt să treacă cu drept de veci asupra părții supraviețuitoare și asupra moștenitorilor ei.

Spre mărturia acestui lucru am dat această scrisoare privilegială întărită prin atârnarea peceții noastre și tăiată în două pe mijlocul literelor alfabetului

Dat la sărbătoarea fericitului arhanghel Mihail, în anul domnului o mie trei sute șazececi și patru, de mâna magistrului Pavel, lectorul, de față cu chibzuții bărbați Petru, cantorul, Iacob, custodele, Pavel de Gor, Ioan de Hobry și ceilalți soți canonici, care slujesc neconținut regelui cel veșnic în biserica domnului.

Sursa: Documenta Romaniae Historica C. Transilvania, vol.12, București, 1985, p.340-342.

d.107. Anul 1365 octombrie 27, Vișegrad

Nos, comes Stephanus Bubeek, iudex curie domini Lolouici, dei gracia regis Hungarie, damus pro memoria quod discussionem cuiusdam inquisitionis quam inter magistrum Benedictum, filium Pauli, filii Heem, pro quo Andreas de Ayka cum procuratoriis literis capituli ecclesie Vesprimiensis astitit, actorem ab una, et inter Irnusd, filium Ogmand de Vossyan ac Ladislaum, filium suum, parte ab altera, iuxta continenciam priorum literarum nostrarum prorogatoriarum, in quindenis residencie exercitus regalis contra Bulgaros moti et ad octavas festi beati Mychaelis archangeli proxime preteritas proclamate, in factis in quibusdam literis nostris adiudicatoriis existentes, facere tenebamur, de regio literatorio mandato pro ipso Ladislao, filio Irnusd nobis allato, eoque ipso cum Dyonisio voyuoda Transilvano in regnum suum regni Bulgarie pro tuicione eiusdem et civitatis sue Bodon, asseruisset se profecturum, dictuque Irnusd, pater suus, propter unionem cause eorum, absque ipsius presencia (...) respondere non valeret, ad octavas festi Nativitatis beati Johannis Baptiste nunc venturas duximus prorogandas.

Datum in Vyssegrad, octavo die termini prenotati, anno domini Millesimo CCC^oLX^o quinto.

(Pe verso): magistro Benedicto, filio Pauli, filii Heem, contra Irnusd, filium Ogmand de Vossyan et Ladislaum, filium suum, ad octavas festi Nativitatis beati Johannis Baptiste, prorogatorie.

Noi, comitele, Ștefan Bebek, judele curții domnului Ludovic, din mila lui Dumnezeu regele Ungariei, dăm de știre că dezbaterea cercetării pe care, potrivit cuprinsului unei scrisori a noastre de amânare de mai înainte, eram datori s-o facem în a cincisprezecea zi de la lăsarea la vatră a oștirii regești pornite împotriva bulgarilor și care fusese vestită pentru octavele de curând trecute ale sărbătorii fericitului arhanghel Mihail <în pricina> dintre magistrul Benedict, fiul lui Pavel, fiul lui Heem – pentru care s-a înfățișat Andrei de Ayka, cu scrisoare de îputernicire a capitlului bisericii de Vesprim – ca pârâș, pe de o parte și Irnusd, fiul lui Ogmand de Vârșand și Ladislau, fiul său, pe de altă parte, cu privire la pricinile aflătoare într-o scrisoare a noastră de hotărâre judecătorească, am hotărât din porunca scrisă a regelui trimisă nouă pentru acest Ladislau, fiul lui Irnusd, s-o amânăm pe octavele viitoare ale sărbătorii Nașterii fericitului Ioan Botezătorul, întrucât acest (Ladislau) spunea că el urmează să plece împreună cu Dionisie, voievodul Transilvaniei în țara sa a Bulgariei, pentru apărarea ei și a orașului său Vidin, iar zisul Irnusd tatăl lui, în lipsa lui < loc gol în text > nu ar putea răspunde (la judecată), din cauza strânsei legături a pricinii lor.

Dat la Vișegrad, în a opta zi a sorocului mai sus însemnat, în anul domnului o mie trei sute șaizeci și cinci.

(Pe verso:) <Scrisoare> de amânare la octavele sărbătorii Nașterii fericitului Ioan Botezătorul, pentru magistrul Benedict, fiul lui Pavel, fiul lui Heem, împotriva lui Irnusd, fiul lui Ogmand de Vârșand și a lui Ladislau, fiul său.

Sursa: Documenta Romaniae Historica C. Transilvania, vol.12, București, 1985, p.452-453.

d.108. Anul 1366 mai 16, Cluj

Le roy Louis I-er accorde au Roumain Sorban d'Ocsva qui a reçu par le baptême le nom d'Etienne, et que le roi veut récompenser de ses services fidèles, le

domaine royal de Kisaksvicsa; le nouveau propriétaire sera obligé non seulement aux prestations coutumières, mais aussi au paiement de la *quingagesima ovium* et de la dîme des cochons.

Nos Ludouicus Dei gratia rex Hungarie memorie commendamus tenore presentium significantes, quibus expedit universis, quod quia fidelis noster Olachus Sorban vocatus de Ochwa [Aciuva], quem in ritum Katholico baptizatum Stephanum fecimus appellari, nobis et sancte nostre corone famulatus exhibuit multiplices et fideles. Igitur sibi et filiis ac heredibus suis quandam possessionem nostram regalem Kisachwicha [Aciuța] vocatam prenominata possessioni Ochwa contigue vicinam cum omnibus eius utilitatibus, fructibus et pertinentiis sub veris et antiquis metis suis titulo nove donationis nostre in perpetuam contulimus hereditatem, tali modo, quod ipsi nobis singulis annis et debitis temporibus quingagesimam ovium et decimam porcorum dare et administrare teneantur, cum ceterorum regie maiestati debentium fidelium servitiorum exhibitione harum sub secreto nostro sigillo testimonio litterarum, quas sub maiori nostro sigillo autentice emanari faciemus, dum fuerint nobis reportate. Datum in Cluswar sabbato proximo post festum Ascensionis Domini, anno eiusdem M-o CCC-mo LX-mo sexto.

Sursa: Lukinich Imre, *Documenta historiam valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum*, Budapest, 1941, p.189-190.

d.109. Anul 1367 iunie 8

Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris, presens scriptum inspecturis, capitulum ecclesie Agriensis, salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Georgius et Ladislaus filii Laurentii filii Andree de Nagmyhal, pro se et pro Nicolao fratre eorum, ad nostram personaliter accedentes presentiam, exhibuerunt nobis literas nostras clausas, super divisione possessionum eorum et proximorum suorum confectas, tenoris et continentie infrascripte, petentes nos cum instantia, ut nos ob maiorem rei evidentiam et cautelam uberiolem, totam formam earumdem literis nostris privilegialibus inseri, nostroque sigillo faceremus communi; quarum tenor talis est: Nos capitulum ecclesie Agriensis Nos igitur legitimis et congruis postulationibus eorumdem ac iustitie annuentes, prefatas literas nobis quo supra exhibitas, de verbo ad verbum transscribi, transscriptumque earumdem literis nostris privilegialibus inseri fecimus, pro cautela prenotata. In cuius rei testimonium perpetuamque firmitatem, presentes contulimus sigilli nostri attentici et pendentis munimine roboratas, ac alphabeto intercisas; presentibus tamen Johanne preposito, Stephano lectore, Georgio cantore, Elia custode dominis, item Nicolao de Borswa, Nicolao de Pata, Nicolao de Wngh, Michaele de Tarcha, Petro de Hewes archidiaconis, et aliis multis vitam ducentibus, in dictaque ecclesia iugiter deo famulantibus. Datum feria tertia proxima post festum Pentecostes, anno domini Millesimo ccc-mo sexagesimo septimo; regnante Lodovico dei gratia illustri rege Hungarie, Thoma Strigoniensi, Stephano Colocensi archiepiscopis, et venerabili in Christo patre domino Michaele dei et apostolica gratia episcopo eiusdem ecclesie Agriensis domino et prelato nostro existentibus.

Sursa: Nagy Gyula, *Gróf Sztáray család oklevéltára*, vol.1, Budapest, 1887, p.352-353.

d.110. Anul 1368 august 23

Nos Paulus comes de Zolnuk interiori et iudices nobilium de eodem damus pro memoria, quod Ladislaus filius Jacobi et Stephanus dictus Zekek in personis Gergorii et Apa filiorum Johannis filii Jacobi et Johannis filii Andreae, Johannis et Andreae filiorum Nicolai nobilium de Bethlen ad nostram venientes praesentiam sunt protestati, quod Dominicus et Michael vicecastellani de Baluanus ad possessionem ipsorum Malon vocatam potentialiter irruentes omnes fruges eiusdem villae Malom asportari fecissent propria eorum auctoritate et potentia. Datum in Deswar, feria quarta proxima ante festum Bartholomei apostoli, anno domini M CCC LX^{mo} octavo.

Pro Gregorio et Apa filiis Jacobi de Bethlen contra Dominicum et Mychaelem vicecastellanos de Baluanus protestatoriae.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, Georg Müller, *Urkundenbuch*, vol.2 (1342-1390), Hermannstadt, 1897, p.317-318.

d.111. Anul 1371 iulie 1

Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris, presens scriptum inspecturis, capitulum ecclesie Agriensis, salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Ladislaus filii Laurentii de Nogmichal, et Johannes filius Georgii de eadem, ad nostram personaliter accedentes presentiam, exhibuerunt nobis literas serenissime principis domini nostri regis Lodovici, hunc tenorem continentes:

Lodovicus dei gratia rex Hungarie et Polonie, fidelibus suis capitulo Agriensi, salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis Ladislai filii Laurentii de Nogmichal, et Johannes filius Georgii de eadem, quod quedam literalia ipsorum instrumenta, super possessionibus Ztara et Pereche vocatis in comitatu Zemlyniensi existentibus confecta, ab ipsis casualiter deperdita extitissent, quorum alia paria in vestra sacristia seu conservatorio ecclesie vestre reposita haberentur, quibus ipsi ad presens valde indigerent. Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus dicta alia paria memoratorum instrumentorum, in annotata vestra sacristia seu conservatorio ecclesie vestre diligenter requiri et reinveniri faciatis, requisitorumque et reinventorum tenores si ipsos Ladislaum et Johannem tangere dinoscuntur, eisdem in transcripto concedatis ad cautelam; caventes tamen, ne fraus et dolus interveniat in hac parte. Datum in Wissegrad, secundo die festi Pentecostes anno domini M. CCC. septuagesimo primo.

Et quia regiis mandatis, nobis sic quemadmodum ceteris suis regnicolis, parere congruit et obedire, igitur nos dicta literalia instrumenta in prelata sacristia seu conservatorio ecclesie nostre diligenter requiri facientes, reperimus quoddam privilegium super dictis possessionibus Ztara et Pereche confectum, in hec verba: Omnibus Christi fidelibus Nos igitur dictum reinventum privilegium de verbo ad verbum presentibus inseri, dictisque Ladislao et Johanni assignari fecimus; prescriptum originale ad dictum conservatorium ipsius ecclesie nostre reponi facientes. In cuius rei testimonium perpetuamque firmitatem, presentes contulimus sigili nostri authentici et pendentis munimine roboratas ac alphabeto intercisas; presentibus tamen Johanne preposito, Stephano lectore, Georgio cantore, Johanne custode dominis, item Alexandro de Zemlyn, Nicolao de Wngh, Benedicto de Pankota, Michaele de Borsod, Petro de Zaboch, Johanne de Patha, Petro de Hewes, Michaele de Tarcha archidiaconis, et aliis multis

vitam ducentibus, in dictaque ecclesia iugiter deo famulantibus. Datum in octavis festi Nativitatis sanctis Johannis Baptiste, anno supradicto; regnante eodem domino nostro rege Lodovico, Thoma Strigoniensi, Stephano Colocensi archiepiscopis, et venerabili in Christo patre domino Michaele dei et apostolica gratia episcopo eiusdem ecclesie Agriensis domino et prelato nostro existentibus.

Sursa: Nagy Gyula, *Gróf Sztáray család oklevéltára*, vol.1, Budapest, 1887, p.382-383.

d.112. Anul 1371 decembrie 20

Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris, presens scriptum inspecturis, capitulum ecclesie Agriensis, salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Ladislaus filius Laurentii de Nogmihal et Johannes filius Georgii de eadem, ad nostram personaliter accedentes presentiam, exhibuerunt nobis literas serenissime principis domini nostri regis Lodovici, hunc tenorem continentes:

Lodovicus dei gratia rex Hungarie et Polonie, fidelibus suis capitulo ecclesie Agriensis, salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis Ladislai filii Laurentii de Nogmihal et Johannes filii Georgii de eadem, quod predecessores eorumdem Ladislai et Johannes quandam particulam terre de possessione eorum Stara vocata excisam nobilibus de Zbugya pro eorum servitiis dedissent et donassent, nunc autem iidem nobiles in dicta terra contentari nolentes, maiorem terre particulam de eadem possessione Stara vocata pro se ipsis indebite occupassent, et eandem Zubugya appellassent; literalia vero instrumenta super eadem terra confecta, in vestra sascristia more solito reposita haberentur, quorum literalium instrumentorum tenoribus iidem Ladislaus et Johannes ad presens pro executione suorum iurium valde indigerent. Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus dicta alia paria memoratorum instrumentorum in annotata sacrastria diligenter requiri et reinveniri faciatis, requisitorumque et reinventorum tenorem, si ipsos Ladislaum et Johannem tangere dinoscuntur, eisdem in transscripto concedatis ad cautelam; caventes tamen, ne fraus et dolus interveniat in hac parte aliqualis. Datum in Visegrad, secundo die festi Pentecostis, anno domini Millesimo trecentesimo LXX-mo primo.

Et quia regis mandatis, nobis sic quemadmodum ceteris suis regnicolis, parere congruit et obedire, igitur nos inter alia literalia instrumenta in dicto conservatorio ecclesie nostre reposita diligenter requiri facientes, reperimus quoddam privilegium super dicta possessione Zubugya confectum in hec verba: Omnibus Christi fidelibus... . Nos igitur dictum reinventum privilegium de verbo ad verbum presentibus inseri, dictisque Ladislao et Johanni assignari fecimus, prescriptumque originale rursus ad dictum conservatorium ecclesie nostre reposuimus cautela pro maiori. In cuius rei testimonium perpetuamque firmitatem, presentes contulimus sigilli nostri authentici et pendentis munimine roboratas ac alphabeto intercisas; presentibus tamen Johanne preposito, Stephano lectore, Johanne custode dominis, item Alexandro de Zemplem, Nicolao de Vngh, Benedicto de Pankota, Michaele de Borsod, Petro de Zabolch, Georgio de Patha, Petro de Heves, Michaele de Tarcha archidiaconis, et aliis multis vitam ducentibus, in dictaque ecclesia iugiter deo famulantibus. Datum in vigilia festi sancti Thome apostoli, anno supradicto: regnante eodem domino nostro rege Lodovico, Thoma Strigoniensi, S[tephano]

Colocensi archiepiscopis, et venerabili in Christo patre domino Michaelae dei et apostolica gratia episcopo eiusdem ecclesie Agriensis domino et prelato nostro existentibus.

Sursa: Nagy Gyula, *Gróf Sztáray család oklevéltára*, vol.1, Budapest, 1887, p.386-388.

d.113. Anul 1372 februarie 1

Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris, presens scriptum inspecturis, capitulum ecclesie Agriensis, salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod magister Stephanus filius Andree et Jacobus filius Ladislai filii Jakov de Nogmihal pro se et pro Nicolao ac Ladislao filiis Laurentii filii Andree ac Johanne filio Georgii filii eiusdem Laurentii proximis suis de Nogmihal, ad nostram personaliter accedentes presentiam, exhibuerunt nobis literas privilegiales serenissimi condam principis domini Ladislai regis Hungarie recolende memorie, dupilci sigillo eiusdem et pendentis communitas, tenoris et continentie infrascripte, petentes nos cum instantia, quod quia ipsi ob metum emulorum suorum et viarum discrimina, memoratas literas privilegiales quo expediret semper in specie per suos procuratores destinare non auderent, igitur tum pro eo, et tum ex eo quia eodem litere privilegiales ad tuitionem possessionariorum iurium eorumdem filiorum Laurentii et Johannis filii Georgii plurimum forent necessarie, et ex eo deberent plurificari, totam formam earundem literis nostris similiter privilegialibus inseri nostroque sigillo authentico et pendentis faceremus communiri; quarum quidem literarum privilegialium tenor talis est: Ladislaus Nos igitur legitimis et congruis petitionibus eorumdem ac iustitie annuentes, prefatas literas privilegiales nobis quo supra exhibitas, de verbo ad verbum inseri fecimus pro cautela prenotata. In cuius rei testimonium perpetuamque firmitatem, presentes contulimus sigilli nostri authentici et pendentis munimine roboratas ac alphabeto intercisas; presentibus tamen Johanne preposito, Stephano lectore, Matheo cantore, Johanne custode dominis, item Alexandro de Zemplyn, Nicolao de Vngh, Georgio de Patha, Benedicto de Pankata, Michaelae de Borsod, Petro de Zabolch, Michaelae de Tarcha archidiaconis, et aliis multis vitam ducentibus, in dictaque ecclesia iugiter deo famulantibus. Datum in dominica Exurge, anno domini M.CCC.LXX. secundo; regnante Lodovico dei gratia illustri rege Hungarie Thoma Strigoniensi, Stephano Colocensi archiepiscopis, et venerabili in Christo patre domino Michaelae dei et apostolica gratia episcopo eiusdem ecclesie Agriensis domino et prelato nostro existentibus.

Sursa: Nagy Gyula, *Gróf Sztáray család oklevéltára*, vol.1, Budapest, 1887, p.389-390.

d.114. Anul 1381

Vicecomitele și pretorii comitatului Bars raportează regelui Ludovic I că au anchetat violențele comise împotriva mamei vitrege și a fratelui acesteia de către Simonyi Frank.

Excellentissimo principi domino Iodouico dei gracia Inclito regi Hungarie polonie dalmacie etc. domino ipsorum metuendo magister Paulus de Wossyan vicecomes, et Iudices nobilium Comitatus Borsiensis famulatus continuos, cum perpetua fidelitate literis vestre sublimitatis, formam Inquisitionis exprimentibus, cum honore receptis, vnum ex nobis videlicet et paulum dictum Cheh hominem nostrum ad infrascriptam Inquisitionem faciendam duximus transmittendos, Qui demum ad nos reuersi nobis concorditer retulerunt, quod ipsi feria sexta proxima post festum Epiphaniarum domini de

nouo preteritum, a nobilibus et ignobilibus ac alyis communibus hominibus Comitatus Borsyensis et specialiter a vicinis et commetaneis possessionis Symuny vocate, talem de subsequentibus sciuisent et indagassent veritatem, quod circa festum sancti Andree apostoli nunc preteritum, Frank filius Nicolai filij Pauli de eadem, ad possessionem nobilis domine relicte et Ladislai filij predicti Nicolai filij Pauli Symuny vocatam, et alyas accedendo super Jobagiones eorundem domine et Ladislai filij sui, indebitas exacciones pecuniarum, contra legitimas prohibiciones eorum, extorsisset, eo non contentus, feria secunda proxima ante festum Circumcisionis domini in Curiam seu domum dictorum domine et Ladislai in dicta Symuni habitam, transeundo pullos aucas et pingues porcos predictorum domine et ladislai reperiendo auferri et interficere, ac alyas vtilitates domus exportari fecisset, Insuper indie Circumcisionis domini similiter nunc preteritum (igy,) idem Frank predictam domum caute asscendendo, predictum ladislaum fratrem suum, in eadem domo verberasset, et dum predicta domina, ipsum ladislaum filium suum, ab eodem defendere uoluisset, extunc, idem Frank, non uerens sexum muliebrem, eandem nobilem dominam nouercam suam, vsque effusionem sui sanguinis grauitur verberasset, in preiudicium ipsius Ladislai fratris sui valde magnum, lite tamen pendente inter ipsos, datum in Bors feria quinta proxima, post octauas festi Epiphanyarum domini, Anno eiusdem M^{mo} cc^{mo} Lxxx^{mo} primo; Kivül: domino Regi pro nobili domina relicta et Ladislao filio Nicolai filij Pauli de Symuny contra Frank filium eiusdem Nicolai, Inquisitoria.

Sursa: Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy, vol.4, Budapest, 1878, p.177-178.

d.115. Anul 1381

Nos Nicolaus de Gara, regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum, memorie commendamus quod in congregacione nostra generali vniuersitati nobilium Neugradiensis et Hontensis comitatum, feria secunda proxima post festum inuencionis sancte crucis, prope villam Gyarmath celebrata Iohannes, filius Benedicti, de Nyenye, personaliter de medio aliorum exurgendo, proposuit eomodo, quod Paulus, filius Luca de eadem Nyenye, vnacum Iohanne, dicto Fodor, famulos suo, ac Anthonio literato, ex preconcepta malicea, Nicolaum famulum suum, de Vyssegrad in libera via domum venientem, latrocinaliter inuadendo, miserabili nece interemissent, omni sine culpa, et hoc vicecomiti, iudicibus nobilium, iurisque assessoribus predicti comitatus Hontensis constaret euidenter, petens nos cum instancia, vt ydem vicecomes, iudices nobilium ac iurati assessores, qualem de premissis scirent, per nos requisiti, faterentur veritatem. Cumque nos eosdem vicecomitem, iudices nobilium, ac iuratos assessores super premissis requisitos habuissemus, ydem ad fidem eorum, deo debitam, et fidelitatem domino nostro regi, eiusque sacro diademati conseruandam, prodicenda veritate et iusticia obseruanda, tacto dominice crucis ligno, nobis perstitam, prefatum Nicolaum, famulum annotati Iohannis, filij Benedicti, per prefatum Paulum, filium Luka et Iohannem, dictum Fodor ac Anthonium literatum, premissis modo interemptum fore vnanimiter affirmarunt. In cuius afirmacionis testimonio, presentes eidem Johanni concessimus, communi iusticia requirente.

Datum decimo die Congregacionis nostre predictae, in loco memorato anno domini millesimo, CCC^{mo} LXXX^{mo}, primo.

Sursa: Kubinyi Ferencz, Diplomatarium hontense, Oklevelek hontvármegyei, vol.1 (1256-1399), Budapest, 1888, p.303-304.

d.116. Anul 1386 iulie 15, Esztergom

La reine Marie ordonne d'arrêter certains malfaiteurs qui ont devalisé des marchands de Szeben: Alexius de Gyppus capitaneus et ductor, Juga de Capella gener Beles, Stanislow de Capella, Johannis dicti Chonka filii et filius Kynda de Hunch, filius Hermanni de Hunch, Petrus de Capella, filius Russ, Stephanus cum fratre suo de Susdya, Gregorius et Johannes dicti Peyges de Bulch, filii Marci de Waradia, iobagiones Pauli et Nicolai filiorum Lochk, Todor de Susdya, iobagiones Stephani vaivode, quorum iudex Niger appellatur, iobagiones Ladislai dicti Bekes, Godam filius Rad, Galaman gener Brat, filius Lupch de villa Chykus, filius Stan de Plychka, Elyas filius Juga, iobagiones Nicolai filii Abrahe in Chykus commorantes, Thomas dictus Pokol, famulus Petew de Chyle (Alcsil-Cil), sororius Byles, Stan gener Bruna, Kanig de nigro Kreis, Stan filius Broda de Iosaas (Iosaş), iobagio Stephani vaivode, qui habitat in Dyssnaius, Dyonisius filius Thewmus, Iwan filius Buda de Beresmort et duo Hungari de Chat, Blasius Sclavus hospes de Waradia, Baka Myklos, Dan filius Keczkas cum maxima comitiva.

Datum in Strigonio, die dominico proximo post festum beate Margarethe virginis et martiris, anno Domini M^o CCC^o LXXX° VI^{to}.

Sursa: Emerico Lukinich, Documenta historiam valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum, Budapest, 1941, p.324-325.

d.117. Anul 1387, [Ineu]

Nos Stephanus de Losoncz, Banus Seuerinens., et inter ceteros honores Comes Temesiensis, memoriae commendamus, per praesentes, quod nos, consideratis laude dignis meritis fidelium seruitiorum Petri, filii Dees, Christophori et Michaëlis, fratrum suorum vterinorum, quibus iidem regiae Maiestati a multis temporibus, signanter, vero, dum pro liberatione D.M. reginae laborabamus, se multis casibus fortuitis, rebus et personis eorum non parcendo, exhibere curauerunt, in compensationem eorundem quamdam regalem villam duximus conferendam. Datum in lenö, secundo die festi Alexii Confessoris. Anno Domini M.CCC.LXXX.VII.

Sursa: Fejer Georgius, Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis, vol. XI, Buda, 1834, p.747-748.

d.118. Anul 1387

Nos Capitulum Ecclesie Varadiensis significamus tenore praesentium quibus expedit universis: Quod Vir discretus Magister Joannes, Canonicus Ecclesiae Orodiensis in sua, ac Honorabilis Viri Domini Joannis Praepositi, et totius Capituli ejusdem Ecclesiae Orodiensis personis in nostram personaliter veniendo praesentiam: Regiam Majestatem, et Barones Regni Hungariae a donatione et impetratione, collatione ac qualibet abalienatione, Possessionum ipsarum perceptione et Capituli dictae Ecclesiae Orodiensis Zentkeral et Apas alio nomine Simand vocatae appellatarum in Comitatu de Zarand existentium; item Viros Magnificos Dominum Ladislaum Vojvodam Transylvaniae, Stephanum et Ladislaum filios Stephani de Lossoncz, et alios quoslibet a receptione et sibi ipsis conferri seu donari procuratione, ac se in eadem intromissione, usu fructuque et quarumlibet utilitatum eorundem perceptione quovis modo jam facta vel facienda prohibuit contradicendo et contradixit prohibendo coram nobis.

Datum feria sexta proxima ante Festum nativitatis Beati Joannis Baptistae. A. D. 1387.

Sursa: Fábíán Gábor, *Arad vármegye leírása históriai, geographiai és statistikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835, p.153.

d.119. Anul 1387

Miske, 34 telek. Várad és Szent-János közt állott. 1387-ben került a váradi káptalanhoz, midőn Domokos leleszi prépost e birtokát s a mellette létező Megyert megcserélte a káptalannak zemplénmegyei Vajda birtokával. 1578-ban János-Zsigmond Baky Pal étekfogó mesterét ajándékozta meg vele.

Serenissimo Principi et Domino, Domino Joanni secundo Dei gratia Electo Regi Hungariae ... Christophorus Presbyter, Albertus Literatus Notarius Comitatus Bihariensis, Gregorius Sandor de Waradino et Simon Buday Requisiteores videlicet literarum et literariorum instrumentorum in Sacristia sive conservatorio Ecclesiae Varadiensis repositorum ... fidelitatis ac fideliorum servitorum suorum perpetuam commendationem. Vestra noverit Serenitas nos literas eiusdem introductorias pariter et statutorias pro egregio Paulo Baky magistro dapiferorum vestrae Serenitatis regalis confectas et emanatas, nobisque praeceptorie sonantes ... recepisse in haec verba: Joannes secundus ... fidelibus nostris honorabilibus Christophoro Presbytero ac nobilibus Alberto Literato Notario Comitatus Bihoriensis, Gregorio Sandor Varadiensi et Simoni Literato Budensi requisitoribus videlicet literarum et literariorum instrumentorum in Sacristia Varadiensi repositorum ... salutem et gratiam. Cum nos dignum habentes respectum praeclarae fidei integritatis et fidelium servitorum fidelis nostri egregii Pauli Baky magistri dapiferorum nostrorum, quae ipse sacrae primum huius regni nostri Hungariae coronae, dein vero nobis pro locorum et temporum diversitate summa cum animi sui constantia exhibuit et impendit ac deinceps quoque exhibiturus est; horum igitur intuitu totalem et integram possessionem Miske vocatam, in Comitatu Bihoriensi existentem, habitam, olim ad Capitulum Varadiense pertinentem, verum vigore articulorum fidelium nostrum Dominorum Regnicolarum tempore ingressus nostri in hoc Rednum Kolosvary editorum ad nos, consequenterque collationem nostram devolutam, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet ... memorato Paulo Baky, ipsiusque haeredibus ... vigore alliarum literarum nostrarum donationalium superinde confectarum et emanatarum in perpetuum salvo iure alieno, clementer dederimus et contulerimus, velimusque eundem in dominium possessionis Miske per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci, super quo fidelitatibus vestris harum serie mandamus firmiter, quatenus visis praesentibus statim unum ex vobis transmittatis, quo praesente fidelis noster egregius Demetrius Chianady Notarius Cancellariae ex Curia nostra per nos ad id specialiter transmissus aut Franciscus Balog vel Joannes Sandor sive Ladislaus Bornemisza, aliis absentibus homo noster ad id deputatus ad faciem dictae possessionis Miske vicinis et commetaneis eiusdem universis inhibi legitime convocatis et praesentibus accedens, introducat praefatum Paulum Baky in dominium eiusdem integrae possessionis, statuaturque eandem eidem, suisque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis ... Datum in civitate nostra Alba Julia 25. die mensis Marty, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo. Nos igitur huiusmodi mandatis Vestrae Serenitatis in omnibus obedire volentes, ut tenemur, una cum praefato Demetrio Chianady notario Cancellariae Vestrae Serenitatis ... unum ex nobis, praefatum videlicet Christophorum presbyterum, socium, fratrem et collegam nostrum ad praemissa debite et fideliter exequenda nostro pro testimonio fidedigno duximus destinandum, qui tandem

exinde ad nos reversi, nobis fideliter ... retulerunt eo modo, quomodo ipsi die dominico proximo post festum Circumcisionis Domini nostri Jesu Christi proxime praeteritum transacto ad faciem dictae possessionis Miske, in praedicto Comitatu Bihoriensi existentis, habitae, vicinis et commetaneis eiusdem universis et notanter Gabriele Erdeős et Balthazare Peres de Varadino in eorum propriis personis, item providis Stephano Nagy jurato cive Civitatis Varadiensis, Stephano Olah, altero Stephano Thuba in Püspöki vestrae Serenitatis, Giorgio ... magnificorum, egregiorum et nobilium jobagionibus ... inibi legitime convocatis et praesentibus pariter accessissent, ibique homo vestrae Serenitatis regius annotato nostro testimonio praesente introduxisset ... nullo penitus inibi sed nec exposit coram nobis ... contradictore apparente ... Datum vigesimo tertio die diei huiusmodi introductionis et statutionis praemissae. Anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono. A kolosmonostori konvent által kiadott s hitelesített másolat.

Sursa: Bunyitay Vincze, *A Váradi püspökök a püspoökség alapításától 1566, Oradea, 1883, p.279-280.*

d.120. Anul 1387 iunie 2, Buda

Le roi Sigismond accorde à Ladislas et Etienne de Losonc, bans de Szörény, ainsi qu'à leur frère, Albert, une nouvelle donation concernant les châteaux et les domaines de Desznó et Pankota. À propos des hauts faits des donataires on rappelle qu'ils se sont combattus adversus Johannem filium Petri de Horwati nostrum infidelem maxima Choorte armatorum protunc vallatum et gentem grandem olachalem in sui subsidium aggregantem in districtu de Berekzow rigidum et in genus Bellicum certamen aggredientes et magnam necem ac stragem in ipsis Olachis et aliis eiusdem fautoribus sevissima austeritate Bellantibus committendo et quamplures sequaces ipsius captivando.

Datum Bude, in festo sancte Trinitatis, anno domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo.

Sursa: Emerico Lukinich, *Documenta historiam valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum, Budapest, 1941, p.328.*

d.121. Anul 1390 august 14, Buda

En énumérant les différents mérites de Ladislas, comte de Temes, fils de Pierre de Sáro, le roi Sigismond lui accorde, à titre de donation nouvelle, le château Világos dans le comitat de Zarand, les villages hongrois Seri, Galsa, Zarand, Pálülése, Magyarkaladva et les villages roumains Halmágy, Kápolna, Csics, Körösfő, Aranyag, Kaladva de même que la mine dite Fejérvörösbánya.

Nos Sigismundus Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie, etc. marchioque Brandenburgensis etc. memorie commendantes cunctis Christi colis presens Carmen cernentibus Pandimus in his scriptis, quod nos regalis peritie perspicua contemplatione, que suis fidelibus subditis sinum inolevit pandere dilectionis, premetientes et sagaciter recensentes multipharis fidelitates et laude digna fidelia obsequa, strenua gesta ac virtuosa uberima servitia creberrimamque sinceram duliam, nec non placibilium famulatum immensa merita viri strenui magistri Ladizlai, fili Petri de Sarow comitis Temesyensis fidelis nostri dilecti, quibus ipse, uti re vera didicimus, a primevis sue pueritie temporibus iugiter et decenter fidei et fidelitatis eximie constantia laudabiliter presignitus, sacro regio dyademati ac felicis memorie nostris predecessoribus, primarie

scilicet illustribus principibus domino Lodouico regi, patri et socero ac excelsis dominabus Elisabeth matri et socro dive reminiscencie usque felix exterminium vite eorundem ac Marie conthorali nostris karissimis, in clitis dicti regni Hungarie reginis in cunctis, plerisque suis et totius regni eorum antefati variis et validis agendis, sudorosos labores et iuges fatigas non sine suarum persone pressura et rerum periculo in desinenter suportando et decus ipsarum regie et reginalium miestatum utiliter augendo, absque reprehensionis et inertie nubilo adesse maluit et prodesse toto nisu, demumque nobis domino opitulante solium et regimen antefati regni Hungarie non sine ipsius ope et virtuoso aminiclo gloriose enactis annotatus magister Ladislaus de virtute in virtute procedens et pro nostri honoris in cremento se ipsum et sua cuncta fortuitis adversis casibus ferventer opponens in variis et sedulis nostris et regnicolarum nostrorum expeditionibus arduis, prosperis scilicet et adversis, signanter ipsius domine Marie regine consortis nostre precare per utrosque Johannem condam condam banum, scilicet et priorem, nostros notoris infideles temporibus iam retrolapsis inopinante detentionis obice proh dolor, prepedite felicem liberationem ac nonnullorum castrorum nostrorum et districtuum erga et per manus eorundem nostrorum in fidelium rapaces nostrum ingens ad fastidium habitorum et vi occupatorum in regno nostro Sclauonie existentium, necnon castrorum Chestym et Borych vocatorum in terra Rasscie situatorum recuperationem et reoptentionem, ipsorumque nostrorum infidelium exterminationem et exilium concernentibus. [...] Quiquidem magister Ladislaus in pretaxatis et ceteris plerisque opportunis serviis nostris continue discretionis exercitio et virtuoso obsequo nobis ad herendo, vestigiaque ac mandata nostra fideliter immitando tanta peritia et fidei ac fidelitatis constantia nostro in conspectu limpide refulsit. ut nec gestu, nec opere, nec levi saltem fammie quidpiam agere maluit, quod nostre displicuisset maiestati, ymo potius sumpma cum diligentia et urbanitate eximia gratanter insigneteque iuxta nostrum decus et regni nostri fertile commodum, caput et bona sua casibus fortune illariter et incunctanter adeo submsit universis, ut noster animus regius eximiis pretaxatis laudedignis obsequiis illaritatis enactus incrementa mitissime conquievit et cum ipse magister Ladizlaus fidelis noster pro huius modi suis laudedignis preconio attolendis obsequiis, sit non in merito, gratioso bravio per nos premiandus, ut potissime nostri doni, dulcore agnito et suavitate pregustata tam ipse, quam ceteri nostri ab eodem exemplati subditi, in nostris obsequiis deinceps exequendis solito zelo ferventius animentur et licet, quod ad presens agimus, respectu horum, que pro eodem in futurum agere nostre auctumat mens et arbitratur maiestatis exile et exiguum fore dinoscatur, tamen in premissorum aliqualis gratum reconpensationis beneficium de ipsius precipue serenissime principis domine Marie regine consortis nostre precare consilio et beneplacita voluntate, prelatorumque et baronum regni nostri antefati ex sanctione matura et decreto uniformi quoddam castrum nostrum regale Vilagoswar vocatum, in comitatu de Zarand situatum simulcum omnibus et singulis suis iuribus iurisdictionibus, proprietatum integritatibus, tenutis, territoriis et villis plebem et Hungaricalem et Olachalem in se continentibus, quibuspiam nominibus vocitatis ac eidem castro ab oliim rite connexis et applicatis, presertim Seery, Galsa, Zarand, Palylyuse et Magerkaladua appellatis Hungaros populos habentibus, necnon districtibus Olahalibus Halmag, Kapolna, Chych, Keresfew, Aranyagh, et Kaladua nuncupatis ac possessionem Feyrkeresbanya nominatam aurifodinam in se continentem cum ceteris cunctis possessionibus, alodiis ac prediis populosis et desertis ad idem castrum semper et ab

antiquo spectantibus, necnon aurifodinis, montanis et mineris quorumlibet metallorum, ubicunque intra terminos possessionum, in tenuisque dicti castris signanter in memorata possessione Feyrkeresbanya vocata habitis ac repertis et deinceps reperiendis ac quoquomodo aquirendis necnon urburis et obventionibus earum fiscum regium precipue concernentibus, necnon terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, nemoribus, vineis, tributis, aquis, molendinis ampnumque de cursibus, redditibus et quibuslibet utilitatibus, campestribus scilicet silvestribus et limphaticis ac pertinentiis universis sub suis veris et pristino verarum metarum limitationibus et giro, [...] nostro et successorum nostrorum regum Hungarie nominibus prefatos magistrum Ladislaum et suos heredes ac omnes successores in plena et pacifico dicti castris et suarum pertinentiarum prescriptarum possessione et dominio acunctis in petitoribus, causidicis et actoribus iugiter ac ubivis expedire, defensare, conservare et tueri indempnes ac illesos, temporibus successivis universis presentium patrocinio mediante. Presentes tandem nobis allatas in formam nostri privilegii redigi pro eisdem faciemus.

Datum Bude, die dominico proximo ante festum Assumptionis beate Marie virginis, anno Domini M-mo CCC-mo nonagesimo.

Sursa: Emerico Lukinich, Documenta historiam valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum, Budapest, 1941, p.394-399.

d.122. Anul 1391 iulie 3, Buda

Zsigmond Király Sarow-i Péter fia: László mester Temesi (Themesiensis) ispánnak adományozza az általa gyermekkorá óta Lajos királynak, feleségének Erzsébetnek, Mária királynőnek és neki tett hűséges szolgálatai fejében, főleg a két János bán támadása idején a kezükön levő szlavóniai várak felszabadításában, a rácföldi (terra Rascie) Chestyn és Borych várak visszavívásában és Mária Királynő kiszabadításában szerzett érdemeiért, továbbá mert mint temesi ispán a macsó, szerémi, krassói és temesi (in Machouiensi, Syrimiensi, Craossouiensi et Themesiensis) kerületek és megyék lakosságát, akiknek a rác eretnekek és a törökök súlyos károkat okoztak, a Dunán átkelve a rácországi (regni nostri Rascie) Brancho kerületben levő Wythinice várnál a rácokat és törököket megverve megmentette, és öt győzelmi zászlót neki Zolium-ba, illetőleg Budára küldött, Mária királynő tanácsából, a főpapok és bárók egyetértésével a Zaránd-megyei Wylaguswar királyi várat, magyar és oláh lakosságú tartozékait (villis plebem Hungaricalem et Olachalem in se continentibus): Sery, Galsa, Zaránd, Palylyuse és Magyarkaladua magyar, Halmag, Kapolna, Chych, Keresfew, Aranagh és Kaladua oláh lakosságú birtokokat, továbbá Feyerkeresbanya birtokot, ahol aranybánya van, minden részletesen felsorolt tartozékkal, később aztán ugyancsak a királynő főpapok és a bárók tanácsából ezekért cserébe adta neki és utódainak a Vas megyei Wyuar várat és Kuzyng mezővárost és mindennemű tartozékait újadományba.

Sursa: Fekete Nagy Antal, A Balassa család levéltára (1193-1526), Budapest, 1990, p.69-70.

d.123. Anul 1391 iulie 3, Buda

Zsigmond Király maghagyja az esztergomi káptalannak, hogy Sarow-i Péter fiát: László Temesi ispánt (magn.) a neki a Zaránd megyei Wylaguswar nevű várért és tartozékaiért cserébe adott Vas megyei Wyuar vár, Kuzyng mezőváros és egyéb tartozékai birtokába újadomány címén Thapolchan-i Gergely fia: Péter, Fequernyk-i, Mykch fia: István,

Goregh-i, Abor fia: János, vagy Goregh-i, György királyi emberek valamelyike vezesse be, az esetleges ellentmondókat pedig idézzék a királyi jelenlét elé.

Sursa: Fekete Nagy Antal, *A Balassa család levéltára (1193-1526)*, Budapest, 1990, p.70.

d.124. Anul 1398

Nos Sigismundus, dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. marchioque Brandenburgensis etc. memorie commendamus, quod cum Andreas de Zwgh, pronobili domina, consorte Iohannis, filij Nicolai, de Kelenyen, cum procuratoris literis palatinalibus, coram nobis ad herendo, in causa, inter eandem dominam, in causam attractam, ab vna, parte vero ab alia, Iacobum, filium Demetry, de Nyenie, tamquam actorem, pro quo Mathias de Myske, similiter cum procuratoris literis palatinalibus ad herebat, in facto instrumentorum in facto dicte possessionis Kelenyen confectorum, mota et in presentibus octauis festi beati Iacobi apostoli, nostri in presencia habita, quasdam literas domini Bele, olim similiter regis Hungarie priuilegialis, tenoris infrascripti, coram nobis in iudicio exhibuisset, nosque seriem eiusdem priuilegy, presente et petente, Walkan, filio Iohannis, de Chalamia eisdem partibus suomodo perlegi et exponi fecissemus, mox idem Walkan, percepto tenore, eiusdem priuilegy, retulit et allegauit eomodo, quod quia eedem litere ipsius domini Bele regis, dictam suam possessionem Chalamia, terre Trebogosth, in eisdem literis specificate, commetaneam esse denotent, ideo ipse prorectificatione suorum iurium, a parte eiusdem terre Trebogosth fienda, sumpme indigeret, supplicans nobis, vt tenorem earundem litterarum in literas nostras verbaliter conscribi facere, sibique dare dignaremur, ad cautelam, quarum tenor talis est: Bela etc. (Lasd az I. kötet 37. lapjan, a 46. sz. alatt) Vnde nos supplicacionibus dicti Walkan, ymmo potius iusticie, eo quod cursus metales prescripte terre trebogosth, eandem iamdicte possessioni Chalamia ipsius Walkan commetaneam esse indicant, iustam et legitimam fore agnoscentes, tenorem ipsarum litterarum dicti domini bele regis, presentibus literis nostris patentibus, de verbo ad verbum, sine diminuatione et augmento aliquali, in seri et conscribi facientes, eidem Walkan duximus concedendas, equitate suadente, presentes atem propter absenciam venerabilis patris, domini Iohannis archiepiscopi ecclesie Strigoniensis, aule nostre supremi cancellary et sigillorum nostrorum erga ipsum habitorem, sigillo eiusdem iussimus consignari.

Datum in Wissegrad, tricesimo secundo die octauarum festi beati Iacobi apostoli predictarum, anno domini millesimo, tricentesimo, nonagesimo, octauo.

Sursa: Kubinyi Ferencz, *Diplomatarium hontense, Oklevelek hontvármegyei, vol.1 (1256-1399)*, Budapest, 1888, p.370-371.

d.125. Anul 1400 ianuarie 14

Nos vterque Nicolaus filij Stephani Comites Themesienses et Iudices Comanorum ac inter cetera Comitatus de Zarand et Bekes tenentes pro honore, Memorie commendamus, Quod cum Juxta Iudiciarium nostram commissionem, discretus vir, dominus Martinus plebanus de Gyula, contra Nobilem dominam relictam Iadislai Bani de Lochonch, octano die festi Epiphaniarum domini Tricesimo septimo scilicet die, congregacionis nostre generalis vniuersitati Nobilium dictorum Zarand et Bekes, comitatum feria secunda proxima post festum beati Nicolai confessoris ex speciali regio edicto prope villam Symand celebrate sola sua in persona, coram Bartholomeo literato de

Kal homine nostro, ad hoc specialiter deputato in dicta Symand in ecclesia scilicet omnium sanctorum, in eadem constructa, Supereo, quod prefatus quondam ladislaus Banus dominus et maritus dicte Nobilis domine, sibi viginti tribus florenis parui moneti debitor extitisset sacramentum prestare debuisset, Tandem quia ex certa relazione dicti hominis nostri, prefatum dominum Martinum plebanum, premissum suum Juramentum, Juxta premissam nostram Judiciariam commissionem, vt debuisset, minime deposuisse agnouinus, pro eo prefatam Nobilem dominam super premissa accione et adquisicione dicti domini Martini plebani, expeditam committentes, eundemque dominum Martinum plebanum, pro premissa indebita sua accione et adquisicione, et non deposicione dicti sui Juramenti in Judicio regali sex marcarum conuictum fore decernentes, commisimus eomodo, vt idem dominus Martinus plebanus, dictum Judicium regale sex marcarum in quindenis dicti festi Epiphaniarum domini nunc venturi nobis et parti aduerse vt congruit, persoluere teneatur,

Datum secundo die dictarum octauarum dicti festi Epiphaniarum domini in loco memorato, Anno eiusdem M^o. quadringentesimo.

Sursa: Pesty Frigyes, Ortway Tivadar, Oklevelek Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez, vol.1 (1183-1430), Pozson, 1896, p.287-288.

d.126. Anul 1402

Szentimre 1402 October 14. Laurencius und Stephan, vizewoiwoden von Siebenbürgen, bezeugen, dass seitens Nikolaus, des Sohnes Peters, sowie Johans, des Sohnes Gregors von Bethlen, gegen Michael von Zsombor Einsprache erhoben worden ist, betreffend die auf die Besitzungen Eppeschorf, Hohndorf, Johannisdorf, Gugendorf, Ehrgang und Beleschdorf bezüglichen Urkunden.

Nos Laurencius filius Chaak et Stephanus filius Vayuodae de Nadab vice vaivodae Transsiluani memoriae commendamus, quod nobis in octavis festi beati Mychaelis archangeli una cum regni nobilibus pro faciendo moderativo iudicio causantibus in sede nostra iudiciaria sedentibus magister Mathias literatus de Deuecher in nostram exurgendo praesentiam per modum protestationis nobis significare curavit, quod quondam nobilis domina Anna vocata consors magistri Mychaelis de Sombor in dictis octavis festi beati Mychaelis archangeli uniuersa literalia instrumenta in factis possessionum Ebesfalua, Hondorf, Zenthuan, Goganfalua, Ernye et Iwedich vocatarum confecta contra magistros Nicolaum filium Petri filii Apa et Johannem filium Gregori de Betlem iuxta continentiam literarum nostrarum prorogatoriarum et magnifici viri quondam domini Emerici Bubek vaivodae adiudicatoriarum pariter et obligatoriarum coram nobis restituere tenebatur. Et quia praedicta nobili domina viam Universae carnis ingressa dicta uniuersa literalia instrumenta erga eundem magistrum Mychaelem per eandem sunt derelicta et devoluta, quae ab eodem iuridice reddi et restitui praedictis dominis suis repetebat, quia idem magister Mychael ad praemissa simpliciter non respondebat, pro eo praenominatus magister Mathias literatus in personis dictorum dominorum suorum dicta uniuersa literalia instrumenta erga eundem magistrum Mychaelem habita prohibuit coram nobis testimonio praesentium mediante.

Datum in sancto Emerico, nono die termini praenotati, anno domini millesimo quadringentesimo secundo.

Sursa: Franz Zimmermann, Carl Werner, Georg Müller, *Urkundenbuch (1391-1415)*, Hermannstadt, 1902, p.280.

d.127. Anul 1404

Sgismund, regele Ungariei, a dăruit lui Bollya, fiul lui Boariu, din districtul Crișului Alb mai multe comune din Zărand. Totodată, regele și-a rezervat pentru sine dreptul de dijmă asupra oilor din aceste comune.

Nos Sigismundus Dei Gratia Rex Hungariae, Croatiae, Dalmatiae, etc. Marchioque Brandenburgiae, et sacri Romani Imperii Vicarius Generalis, Regni Bohemiae Gubernator.

Memoriae commendamus praesent ... quod nos considerantes, et in Regalibus nostris servitiis digna mentis meditatione diligenter paensatis fidelitatibus, et fidelium obsequiorum laude dignis meritis et servitiis quibuscumque fidelis nostri Bollya filii Boar de Keresztur districtu de Fejerkeres Regno nostro, et fati nostri Regio Diademati sub diversorum locorum et temporum ... juxta suae possibilitatis exigentiam, cum sempiterna fidelitatis constantia exhibitis, et imposterum volentes, servitiorum intuitu Benevolentiam nostram Regiam aliquantisper ostendere favorabilem et gratiosam ... beneficiis ad ... obsequia fuerint, in aeternum quasdam portiones ... Vithka [Râșca n.n.], Chernethfalva [Țărățel n.n.], Zvalth [Zdrapți n.n.] ... habitas dicti Districtus de Fejerkeres ... pariformiter desertas, et habitatoribus destitutas, cum omnibus earum utilitatibus et pertinentiis quovis nominis vocabulo vocitatis, exceptis duntaxat censibus, seu datiis Ovium de dictis possessionibus seu Villis annuatim, et ad instar aliarum Villarum praedicti Districtus nobis provenire debentibus, quas in signum Dominii nostri realis, nobis, et fisco nostro Regio Dominio fue ... reservant ... eidem Bollya suisque haeredibus et posteritatibus universis, de manibus nostri Regiis, nostraeque novae donationis titulo, ac alio eojure, quo eadem nostrae rite ... collationi dedimus et contulimus, imo damus, donamus, et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter possidendas, tenendas, pariter et habendas. Salvo jure alieno. Harum nostrarum vigore literarum mediante, quas in formam nostri Privilegii redigi faciemus, dum nobis inspecie fuerint reportatae. Datum Tymaviae ... festi B. Bartholomaei Apost. anno Domini 1404.

Sursa: *Transilvania*, anul V, nr.16/1872, p.184-185; Textul în limba latină și la: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.1, partea a 2-a (1346-1450), București, 1890, p.433-434.

d.128. Anul 1409 iulie 26

Nos pipo de ozora Themesiensis, de Zarand, ac Camararum salium regalium regalium (igy ketszer) Comes Memoriae commendamus quod in congregacione nostra generali vniuersitati Nobilium dicti Comitatus de Zarand feria sexta proxima ante festum beate Marie magdalene ex speciali regio edicto prope villam Symand celebrata, magistri Sigismundus et dionisius filij Ladislai Bani de Lochonch de medio aliorum exurgendo proposuerunt eo modo quomodo Sigismundus de Gyurke in anno proxime transacto ad possessionem ipsorum Pankota vocatam irruendo Centum et quadraginta tria pecora de facie dicte possessionis ipsorum vi abstulisset, necon sex currus cum salibus et vino de eadem Pankota similiter vi auferendo abstulisset, Et hoc vicecomiti nostro Judicibus Nobilium, Juratisque asesoribus dicte nostre Congregacionis constaret euidenter, petentes nos cum instancia vt ijdem vicecomes Judices Nobilium, Juratique assessores qualem de Premissis scirent per nos requisiti faterentur veritatem Quumque nos eosdem vicecomitem Judices Nobilium Juratos assessores super premissis requisitos

habuissimus, ydem ad fidem deo debitam fidelitatemque domino nostro regi et suo sacro dyademati conseruandam, pro dienda veritate et Justicia obseruanda tacto viuifice crucis ligno nobis prestitam premissa omnia suomodo acta facta et perpetrata fore dempto numero dictorum pecorum de quo se ignorare retulerunt vnanimi et concordi testificacioni afirmarunt, In cuius assercionis testimonium presentes literas nostras patentes eisdem magistratis Sigismundo et dionisio duximus concedendas communi Justicia suadente.

Datum quinto die congregacionis nostre predictae in loco memorato anno domini Millesimo quadringentesimo Nono.

Sursa: Pesty Frigyes, Ortway Tivadar, *Oklevelek Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez*, vol.1 (1183-1430), Pozson, 1896, p.419-420.

d.129. Anul 1410 aprilie 29, Bizere

Nos magister Iadislauus de Solmus et Thomas de Kolosuar vicecomites, et Iudices Nobilium Comitatus Orodienensis Memorie commendamus, Quod dominicus de Muron in persona Nobilis domine Katherina vocate filie videlicet Nicolai filij pose de zeudy ad nostrum personaliter accendes presenciam, Gabrielem filium eiusdem Nicolai filij pose suum fratrem carnalem a vendicione et alienacione cuiusdam sue vinee in Makra habite per suam Matrem precio comparere et Byarkoliuu (úgy látszik: Byarkolionem) galicum Ciuem de lyppa ab empcione et sibi ipsi perpetuifaccione prohibuit contradicendo et contradixit prohibendo Coram nobis, testimonio presencium mediante, datum in Byzere feria tertia proxima ante festum ascensionis domini Anno eiusdem Millesimo CCCC^o decimo.

Sursa: Pesty Frigyes, Ortway Tivadar, *Oklevelek Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez*, vol. 1 (1183-1430), Pozson, 1896, p.427.

d.130. Anul 1410 mai 11

Nos Capitulum ecclesie Orodienensis Memorie commendamus, Quod Nibilis domina consors magistri Petri filij tephani (igy) filij Pouse de Zeudi in personis nobilis domine Katherine consortis Stephani filij Petri de Remethe filij condam magistri Nicolai filij dicti Powse Iadislai Emerici filiorum ac Kathkow filie dicte domine Katherine in personis ad nostram venientes persenciam, magistrum Gabrielem filium prefati magistri Nicolai filij Pouse ne Ipse quandam vineam in monte Makra super villam Gyarak ipsam dominam Katharinam et heredes eiusdem Jure empticio concernentem, cuiquam homini specialiter prouido viro Byanklino Ciui Ciuitatis Lippa alyas vicecamerario Salium regalium de eadem venderet memoratum vero Byanklinonem a recepcione eiusdem et sibi ipsi perpetuifaccione fructus et vtilitates eiusdem percepcione et alyos quoslibet homines quouis colore quesito se in eadem intramissione facta vel fienda prohibuit inhibendo et interdixit coram nobis testimonio presencium mediante, Datum in festo Penthecostes Anno domini Millesimo Quadringentesimo decimo.

Sursa: Pesty Frigyes, Ortway Tivadar, *Oklevelek Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez*, vol. 1 (1183-1430), Pozson, 1896, p.427-428.

d.131. Anul 1412

Georgius Despotu Rasciae Castra sua et bona in Hungaria possessa, Paulo Birini de Verona, consanguineo suo, donat. A. 1412.

Nos Capitulum Ecclesiae Budensis omnibus Christi fidelibus tenore praesentium significamus quibus expedit vniuersis; quod illustris Princeps, Georgius Despotus regni Rasciae atque Dominus Albaniae, onera et quaelibet grauamina vniuersorum fratrum, proximorum et consanguineorum suorum et praecipue contoralis suae, dominae Elenae, nec non filiorum suorum, puta Stephani, Gregorii et Lazari, super se recipiens et assumens, coram nobis personaliter constitutus, sponte proposuit et confessus extitit in hunc modum: Quod quae consanguineum suum legitimum, egregium Paulum Birini de Verona, Filium quondam Michaelis Ducis de eadem, Marchionem Boznensem de cognatione Stephani, regnorum videlicet Rasciae, Bulgariae, Bosnae, atque Albaniae, quondam Imperatoris, iuris ordine mediante, de quibus suis rebus et Bonis ac tenuis et pertinentiis suis vniuersis, portio tangit, et concernit, tanquam vnum haeredem ac filium suum, pro eo personaliter contulit eidem quinque castra sua; puta castrum principaliter Zolnik cum oppidis scilicet Zolnik, cum tributo in eodem exigi solito, nec non Charanza, cum tributo in eodem habito, seu auri et argenti fodinis, ac Bohorma cum auri et argenti fodinis, nec non tributo in eodem exigi solito, et castrum Theoczak, Zeredahel, cum tributo in eodem habito, Chetertekhel, cum tributo in eodem exigi solito, ac singulis vicinalibus possessionibus, quas ab eisdem regere et possidere soliti sunt. Item Ossoriense, item castrum Vilagosvar cum oppidis videlicet Syri cum tributo in eodem habito, nec non Galsa, ac possessione Mesth, cum tributo, seu Aranyag, cum aliis possessionibus et vtilitatibus, quas ab antiquo, ab eodem gubernare consueuerunt in Zarand; item Castrum etiam Zalankemen vocatum, ac oppidum similiter Salankemen, et vadum in eodem habitum; nec non Olczar, et Garafalua in Sirmiensi, ac Castrum Becze in insula Titiae habitum, et oppidum similiter Becze, ac tributum ac vadum in eodem habitum, nec non possessiones Ujfal, Szentkiral, Bodogassonfalua, Szentendred, Vegeny, Echehida ac tributum et vadum in eadem habitum, nec non oppida Araka, Bazalhida, Bechkereke, et tributum in eodem exigi solitum, ac similiter possessiones Irmes, Nyilas Chingrad, Aradi et tributum in eadem exigi solitum in Torontalensi; item eo modo possessiones Cheregh et tributum ac vadum in eadem habitum, nec non Peterreve, Szent Peter, Areulich, Perlek et tributum in eadem exigi solitum, ac Azzonfalua, Pezer nec non tributum et vadum in eodem habitum, in Bachiensi; item oppida Thur, ac tributum in eodem exigi solitum, et Thissavarsan vocatorum, in de Zolonok Comitatus existentium, habitum, omni iure, quo ipse possedisset, donauisset.

Datum in vigilia Natiuitatis Virginis gloriosae. Anno Domini MCDXII-o. L. S.

Sursa: Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticae ac Civilis*, vol. XI/5, Buda, 1842, p.362-364.

d.132. Anul 1412 august 13

Capitulum ecclesie Orodiensis, Omnibus cristifidelibus presentibus pariter et futuris harum noticeam habituris, Salutem in eo qui est omnium creator et vera salus, Sagax humane nature discrecio hominum memorie labilitate pensata ne diuturnitate temporum que fiunt in tempore obliuionis defectui cum tempore subiacerent, prouida deliberacione adinuenit vt scripture ministerio longeuum perdurant in ewm, proinde ad vniuersorum Noticiam presencium serie volumus peruenire Quod Nobilis et Egregius vir magister Ladislaus filius Nicolai filij Iachk de Kerekeghaz nostri personaliter constitutus in presencia ministerio viue vocis confesus est eomodo, Quod ipse Sapiencie que prodijt ex

ore altissimi disponentis omnia suaviter allectus spiritu cupiens sibi meliorem eligere partem que non auferretur ab eo Inter ceteras suas salubres dispositiones in mentis archano perspicaci contemplacione rewluens animadvertensque terrenorum bonorum eterne felicitati comparatorum nullitatem vanamque et caducam atque tansitoriam gloriam huius seculi neque volens peruenire et non per eam perueniri, Sano consilio Egregij militis magistri Michaelis filij Pauli filij dicti Iachk, fratris sui patruelis eiusque consensu et assensu pro sue suorumque progenitorum animarum salute et refrigerio ex certa sciencia puraque et vitronia voluntate in ecclesia Kathedrali Beatissimi dei tironis Georgy Chanadiensis in altari scilicet Sanctissime et Intemerate virginis matris nostri saluatoris in eadem ecclesia erecto et constructo, Missam omnium fidelium defunctorum singulis ferijs secundis perpetuis temporibus disposuisset facere decantari, pro cuius pij operis exercicio et huiuscemodi sui desiderabilis propositi effectu de bonis diuinitus sibi collatis quandam vineam suam magnam ipsum empconis titulo pleno Jure concernentem Chorwa vocatam in monte Makra in territorio possessionis sue Kowazy vocate in Comintatu Orodienti existentis adiacentem nunc cultura omnino egentem et propter longeuu temporis in curiam exacerbata desertam et in virgulta siluestria ac tribulos et spinas campestris prorsus redactam, Cum omnibus suis vtilitatibus et pertinencijs specialiter autem tributo none vinorum in ipso Monte Makra exigi consueto sub eisdem metis et limitibus quibus ipsa per progenitores suos et ipsum hactenus tenta fuit et possessa, item vnum Molendinum similiter suum proprium in fluuio Marusij proprijs suis expensis et laboribus construendum honorabili viro domino Mathie lectori et Canonico dicte ecclesie Chanadiensis et per consequens ipsius lectoratui ac suis successoribus lectoribus dedisset donasset et contulisset ymmo dedit donauit et contulit per ipsum dominum Mathiam lectorem eciam si per assecuracionem alterius cuiuscunque ecclesiastice dignitatis Idem lectoratus cuiuspiam alterius persone succedere vsque vite sue terminum, post mortem vero eiusdem per suos successores lectores perpetuo et irreuocabiliter tenendam possidendam pariter et habendam nullum Jus nullumque dominium pro se in eisdem reseruando, sed omne jus et totale dominium quod in dictis vinea et Molendino hac tenus eidem magistro conpecijsset in ipsum dominum Mathiam lectorem suosque successores lectores transferendo, Eomodo, Quod Idem dominus Mathias lector vsque tempus vite sue suique successores lectores predictam Missam mortuorum in dictis ecclesia et altari Chanadiensi quam scilicet Missam ex licencia consensuque et assensu Reuerendi in cristo patris et domini dose Episcopi dicte ecclesie Chanadiensis ad eiusdem magistri Ladislai petitionis instanciam ad Id accedentibus Idem dominus Mathias lector ab inicio presentis anni laudabiliter incepisset facere et nunc continue faceret decantari, perpetuis temporibus faciat et faciant decantari. [...] Tunc prepositus Cantor et Custos eiusdem ecclesie aut duo, vel vnus eorum alijs tunc absentibus de prouentibus et obuencionibus eiusdem lectoris quinquaginta denarios vsuales et pro tempore currentes propria eorum auctoritate semper auferendi leuandi et tollendi, ac plebanis ecclesie sancti spiritus Chanadiensis, dandi et administrandi habeant et habeat facultatem, qui scilicet plebani feria tertia tunc ipsam diem ferie secunde sic neglecte in medietate sequenti ipsam Missam faciant suo modo decantari, hoc non pretermisso quod dominus lector predictus vel sui successores predictam vineam, dictumque molendinum sine licencia et consensu prefati magistri Ladislai aut suorum successorum siue superstitem vendendi alienandi permutandi vel quidquid in detrimentum dicte Misse de eisdem innouandi nequaquam habeat et habeant vllam

facultatem, ad que firmiter obseruando prefatus dominus Mathias lector similiter coram nobis personaliter constitutus se et suos successores lectores vltronea obligauit voluntate, In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras priuegiales cum alphabeti intercisione emanari fecimus, Pendentisque Sigilli nostri munimine roborari.

Datum per manus discreti viri magistri Emerici lectoris Sabbato proximo ante festum assumptionis predictae Sacratissime virginis Marie Anno domini Millesimo quadringentesimo duodecimo presentibus honorabilibus et discretis viris, dominis Stephano Cantore, Andrea Custode, Jacobo maiore, Symone et Johanne dicto de Gijelijd Ceterisque Canonicis fratribus nostris in dei ecclesia regi Jugiter famulantibus Sempiterno.

Kivül: Super dispositione misse et fundacione altaris per Ladislaum filium Nicolay filium Iachk de Chanad ecclesie fundata s. a.

Sursa: Pesty Frigyes, Ortvy Tivadar, Oklevelek, Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez, vol.1 (1183-1430), Pozson, 1896, p.465-468.

d.133. Anul 1414 octombrie 15

Capitulum Orodienis ecclesie omnibus christifidelibus, presentibus et futuris Noticiam presencium habituris Salutem in Salutis largitore ad vniuersorum Noticiam ipsius magistri Stephani proprijs manibus interfecisset, hijs non contentus vnum equum proprium ac duos Georgi dicti de feldeak familiaris eiusdem magistri Stephani ab stulisset et vnum eorundem interemisset aliosque duos tandiu donec sue placuisset voluntati erga se detinuisset, tandemque difficulter restituisset potencia ipsorum mediante. [...] Quod quia anotatus Ladislaus filius Andree cum ipsis ex vna generatione proximitatis et fraternitatis ac ab vno auo esset procreatus, Obhoc ipse directam et equalem medietatem cuiusdam porcionis ipsorum possessionarie in eadem Chigetiuisse vocata in Comitatu de Zarand existenti habite partem scilicet aparte possessionis Zarand et a plaga occidentali inter porciones possessionarias eorum Nicolai et Stephani ac Bartholomei fili Ladislai dicti sep adiacentem cum omnibus eiusdem vtilitatibus vtilitatumque integritatibus quouis nominis vocabulo vocitatis videlicet Siluis Nemoribus pratis terris arabilibus cultis et incultis ac omnibus alijs fructuositatibus ad dictam medietatem predictae porcionis possessionarie de Jure spectantibus memorato Ladislao filio Andree fili Sike fratri ipsorum patrueli dedissent donassent et contulissent ymo dederunt donauerunt et contulerunt nostri in presencia in filios filiorum eiusdem Ladislai. [...] In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus literas nostras priuegiales pendentis et autentici sigilli nostri munimine roboratas.

Datum per manus magistri Emerici lectoris soci(i) et concanonici nostri feria secunda proxima ante festum beati Galli confessoris Anno domini Millesimo quadringentesimo quartodecimo presentibus honorabilibus et circumspectis viris dominis Stephano Cantore paulo Custode Magistris Jacobo de Noglak Simone Claudio Michaele et demetrio Ceterisque Canonicis et fratribus nostris in dei ecclesia Regi Jugiter famulantibus Sempiterno.

Sursa: Pesty Frigyes, Ortvy Tivadar, Oklevelek, Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez, vol.1 (1183-1430), Pozson, 1896, p.488-491.

d.134. Anul 1418

În urma obiecției înaintate în fața capitlului de Cenad de către Maróthy János și fiul său Ladislau, capitlul interzice folosirea neautorizată de către câțiva vecini a pământurilor, pădurilor și celorlalte aparținătoare de Gyula, Pyl, Vârșand și alte moșii.

Nos Capitulum ecclesie chanadien, memorie commendamus. Quod vir magnificus dominus Joannes de Maroth alias banus Machouiensis, coram nobis personaliter constitutus sua et Ladislai filii sui in personis per modum protestacionis nobis significauit, eo modo, quod Ladislaus filius Abrahe de Gerla, Stephanus, Emericus et Ladislaus filii Nicolai, filii eiusdem Abrahe de eadem nonnullas terras arabiles usuales, prata, fenilia, silvas, aquas, piscinas et alias utilitates ad possessiones eorundem videlicet Bekes, Dether, Beren, Gywr, Kelthhegyes, Zenthalberth, Kenderes, Chapchallya, Deche, Tewlgh, Zeoghalom, Iraz, Cheokmew, Zekehed et Buken vocatas, in Comitatus de Bekes et Byhoriensi habitas pertinentes. Et quod Stephanus, Ladislaus et Johannes filij Waynod ac Laurencius filius Chaak de Nadab, nec non Thomas et Ladislaus filij eiusdem Johannis quam plures terras arabiles usuales, prata, fenilia, silvas, aquas, piscinas et alias utilitates ad possessiones eorundem domini Johannis Bani et Ladislai filij sui videlicet Gywla, Pyl, Wary, Waratheghaz, Barazdafoka, Feketewhalom, Decanhalma, Vereseghaz, Ceklaseghaz, Kevermes, Theglashalom, Kozoroshalom, Boroseghaz, Leokuseghaz, Keobly et Kawas vocatas in comitatu de Zarand adiacentes pertinentes. Item Johannes, Andreas Erdew, Alexius dictus Syketh, Petrus, Nicolaus, Ladislaus et Georgius presbiter de Erdeuheghes multas terras arabiles usuales, prata, fenilia, silvas, aquas piscinas et alias utilitates ad possessiones eorundem domini Johannis Bani et Ladislai filij sui Gywla Gyeorke, Zenbenedek, Kakuch, Boros, Kozoroshalom, Theglashalom, Kamaras, Belseoyratos, Tyzmostelek, Sinkovelge, Peterkvtha alio nomine Zannayzantas, Abzakovtha, Humfyleo, Thomonchok et Keweghaz vocatas in dicto comitatu de Zarand pertinentes, necnon Ladislai filius Petrus de Vastag plures terras arabiles usuales, prata, fenilia, silvas, aquas, piscinas et alias utilitates ad possessiones eorundem domini Johannis Bani et Ladislai filij sui videlicet Gywla, Pyl, Wary, Kezeveghaz, Zenbenedek, Kakuch, Boroseghaz, Kozoroshalom et Leokuseghaz vocatas in Comitatu de Zarand existentes pertinentes, preterea alter Ladislaus filius Sebastiani de Aytos, nonnullas terras arabiles usuales, prata, fenilia, silvas, aquas, piscinas ac alias utilitates ad possessiones eorundem domini Johannis Bani et Ladislai filij sui videlicet Gywla, Gyorke, Zentbenedek, Kakuch, Fazakaseghaz, Apati, Megyeseghaz, Rogan, Benedekeghaza Boroseghaz, Kerekeghaz, Hallosegahaz, Gerendaseghaz et Harumlabow vocatas in Comitatu de Zarand pertinentes. [...] Denique Gregorius Beche de Egrehgh, multas terras usuales arabiles, prata, fenilia et alias utilitates ad possessiones eorundem domini Johannis Bani et Ladislai filij sui videlicet Gywla, Wary, Pyl et Kereghaz, in comitatu de Zarand pertinentes. Porro Anthonius Ispan, Nicolaus, Thomas et Michael dicti Kakas, Nicolaus Magnus, Jacobus, Bathos, et Nicolaus filius Jacobi. Ceterique nobiles de Soklo nonnullas terras arabiles, usuales, fenilia ac alias utilitates ad possessiones eorundem domini Johannis Bani et Ladislai filij sui videlicet Gywla, Wary, Pyl, Mykere, Erdeokut, Lapysreth, Fatelek, Zarcho, Kydeghaz, Decanhalma, Vereseghaz, Kevermes, Kamaras, Kozoroshalom, Bazyastelek, Feketevhalom, Theglashalom et Leokuseghaz in Comitatu de Zarand pertinentes. Et quod Laurencius de Maysa, quamplures terras arabiles usuales, prata, venilia, silvas, piscinas et alias utilitates ad possessiones eorundem domini Johannis Bani et filij sui

Ladislai Faydas, Hegeneghaza, Moroth, Zentyanos et Zenthalbert vocatas in dicto comitatu de Zarand existentes pertinentes, ymo fluvy Albikeresy intra metas dictae possessionis Faydas quedam molendina pro se construi et edificari fecisset. [...] Qua protestacione facta omnes et singulos nobiles superius nominatos ab usu et fruicione predictarum terrarum arabilium usualium, pratorum, fenilium, silvarum, aquarum, molendinorum, fluviorum utriusque Kyrisy et cunctarum aliarum utilitatum quouis nominis vocabulo vocitatarum et signanter predictum Laurencium de Maysa a constructione et edificacione molendinorum in dicto fluvio Albykyrisy ac dominum Nicolaum Wayvodam a metarum reambulacione et erectione et terrarum predictarum occupacione autse quomodolibet in dominum Nicolaum Wayvodam a metarum reambulacione et erectione et terrarum predictarum occupacione autse quomodolibet indominium arundem intromissione in preiudicum eorundem domini Johannis Bani et Ladislai filij sui factis vel faciendis publice et manifeste prohibuit interdicens et interdixit in hibendo coram nobis harum nostrarum testimonio literarum mediante.

Datum in festo beati Bartholomei apostoli Anno Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.45-48.

d.135. Anul 1426

În Lipova știm de existența unei biserici răsăritene încă în anul 1426, când regele Sigismund a dăruit cetatea aceasta lui Șișman, fiul principelui bulgar. Atunci Lipova avea, pe lângă bogata plebanie catolică, și o biserică ortodoxă, care nu a putut să fie decât românească. În veacurile XVI și XVII vedem chiar două biserici în acest oraș: una mai mare, în centrul cetății, iar cealaltă mai mică, la marginea apuseană a orașului. Biserica din oraș a fost, probabil, cea vlădicească.

Despre naționalitatea credincioșilor, pe care îi avea episcopul din Lipova, ne lămurește clar un document dela începutul veacului XVII. Principele ardelean Sigismund Rakoczy răsplătind pe episcopul Sava pentru meritele, ce și le-a câștigat la recucerirea cetății Lipova, îi dăruie în lunie 1607 proprietățile din Subotel, Bruznic, Radmanuța și Melițoța. În actul donațional se numește Sava episcopul „quarundam ecclesiarum Rascianarum et Valacharum in Transylvaniae passim existentium”. De altfel și dieta ardelenească din anul 1614 confirmă știrea, că în Lipova stăpâneau Sârbii și Românii.

Episcopul Sava din Lipova [...] aparținea familiei sârbești, care a dat și mitropoliei noastre [a Inăului n.n.] pe Sava Brancovici. După informațiile din cronica sârbească a lui George Brancovici, era fiul episcopului Mateiu (ca mirean Moise) din Lipova. În anul 1606 avea deja o casă în strada Darabos, lângă biserica vlădicească, și o moară pe țărmul Murășului. Din motive, pe care nu le cunoaștem, episcopul Sava s-a mutat la Inău, unde îl găsim spre sfârșitul vieții sale. Frica de Turci, dela care fu recucerită Lipova prin concursul episcopului Sava și al oamenilor săi, ori deosebite interese familiare îl vor fi îndemnat să se retragă la Inău. În noemvrie 1627 episcopul Sava, slăbit de boală, își zălogi proprietatea sa din Subotel lui Petru Raț din Lipova, dar se obligă, cu prilejul acesta împreună cu moștenitorul său, cu Lazăr Raț, să răscumpere moșia cu acelaș soi de bani, care i s-a împrumutat.

Episcopul Sava muri în curând după aceasta și locul i-luă nepotul său Longin Brancovici, pe care îl sfinți de arhiereu patriarhul Chiril din Constantinopol, în anul 1628.

Poate tocmai faptul că fu hirotonisit de un patriarh, îl îndemnă pe Longin să-și atribuie titlul de mitropolit. În 1629 făcu o călătorie în Rusia peste Țara Românească și Polonia, de unde, probabil, că nu s-a mai întors acasă. În 1643 îl găsim în mănăstirea Comana, unde lucra icoane pentru Mateiu Basarab, Doamna Elina și Mitropolitul Teofil. În 1656 era în viață încă și asista la sfințirea întru mitropolit a nepotului său Sava, pe care îl crescuse el în mănăstirea sa. Pe piatra de mormânt dela mănăstirea Comana i s-a săpat următoarea inscripție: „Cu mila lui D-zeu Longhin, cu neamul dintre Corenici-Brancovici, arhiepiscop de Inău”.

Cu acești doi Brancovicești se termină seria episcopilor din lenopolea-Inău, unde mutaseră ei scaunul vlădicesc din Lipova, căci urmașul lor își ia din nou titlul de Lipova. În octomvrie 1651 mitropolitul Sofronie din Lipova și Gyula spunea în Rusia, că-și are reședința în mănăstirea Hodoșului, de unde păstoria, de sigur, biserica răsăriteană din comitatul Aradului și al Zărandului.

Cel din urmă episcop de Lipova, cu numele Ștefan se amintește la anul 1664 când fu sfințit în mănăstirea sârbească din Gracanița.

Adevărat, că în vara anului 1689, întâlnim între colaboratorii politici ai grofului George Brancovici, un episcop de lenopole, cu numele Sava care stetea în mănăstirea Cruședolului. E probabil însă, că scrisoarea italiană, care ne-a păstrat numele acestui vlădică, greșește, fiind vorba nu de Sava, ci de episcopul de lenopole Isaia Diacovici, despre care știm, cu siguranță, că își atribuia acest titlu, încă în primăvara anului 1690, deși era numai arhimandrit al mănăstirii Cruședol.

Asta e tot, ce putem spune despre episcopii, care au cârmuit bisericile ortodoxe din ținutul Aradului, până la Isaia Diacovici. După organizarea definitivă a mitropoliei din Carloviț, la sfârșitul veacului XVII, acest episcop deschide seria nouă a ierarhilor, care-și iau în titlu Aradul, lenopolea și Hălmagiul, uitând însă de Lipova, unde au stat aproape trei jumătăți de veac înaintașii lor.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii din istoria mai veche a românilor de pe teritorul diecezei arădane, Sibiu, 1917, p.21-23.*

d.136. Anul 1427

Regele Sigismund a donat orașului Baia de Criș moșiile localităților zărandene Ribița și Țebea.

Conventus monasterii B.M.V. Clusmonostra. Omnibus Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris praesentium notitiam habituris salutem et gratiam in omnium Salvatore! Quoniam ea quae fiunt in tempore pereunt, si ergo ad futurorum notitiam pervenire debeant, necesse est, ut perpetuitatis signaculo signentur. ... Domini Sigismundi Dei Gratia Romanorum Regis semper Augusti, ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Regis Domini nostri naturalis introductorias, simul et statutorias sub ejusdem minori sigillo clause emanates, nobis directas, rederentia qua decuit, recepimus in haec verba:

Sigismundus Dei Gratia Romanorum Rex Semper Augustus, ac Hungariae etc. Rex. Fidelibus nostris conventui Ecclesiae de Cluj-Monostra salutem et gratiam. Cum nostum pro fidelibus servitiis fidelium nostrorum providerum virorum Judicis, et juratorum, ac universonum civium et hospitem, nec non Montanorum nostrae civitatis Altumburg [Baia de Criș n.n.] vocatae, tum etiam pro utilitate et commodo ipsius nostrae civitatis, quasdam possessiones Chyba [Țebea n.n.] et Ryska [Râșca n.n.] vocatas, juxta

Montanas ejusdem nostrae civitatis situates et adjacentes. [...] Datum in descensu nostro exercituali, in Campo Barammezeu vocato secus confinia partium Transalpinarum. Feria III. Prox. Post fest visit. B.M.V. a. D. 1427. Regnor. Nrór. anno Hungar 41. Roman.17. et Bohem.7.

[...] Praenominato Andrea filio Simonis de Mykefalva homine suo region per ipsum Dominum Regem de Curia sua ad id specialiter destinato [...] quod ipsi Feria III. prox. post festum B. Jacobi Apost. nunc praeteritum ad facies praedictarum possessionum Chyba et Rysca vicinis et commetaneis earundem universis in inibi legitime convocatis, et praesentibus accedendo, introduxissent praefatos cives, et montanos dictae civitatis Altumburgh in Dominio earumdem, statuissentque easdem eisdem perpetuo possidendas. [...] In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes nostras litteras privilegiales sigilli Nri pendentis et authentici munimine roboratas, alphabetoque trium Litterarum medio intercisas, eisdem civibus ac montanis et hospitibus dictae civitatis Altumburgh duximus concedendas. Datum sedecimo diei Introductionis et statutionis praenotatorum. a. D. 1427. antedicto.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol. 1, partea a 2-a (1346-1450), București, 1890, p.542-543; Textul în limba latină și la: Gustav Gündisch, *Urkundenbuch (1416-1437)*, Hermannstadt, 1937, p.321-322 și în: *Transilvania*, Brașov, anul V, nr.16/1872, p.271.

d.137. Anul 1438

Albertus Dei gratia Romanorum Rex semper augustus, ac Hungariae etc. Rex. ADux Austriae etc. Fideli nostro Magnifico Deseo de Losontz Partium nostrarum Transsylvanarum Vajvodae, Salutem et Gratiam. Cum nos universa nostra Montana dictarum Partium nostrarum Transsylvanarum, simul cum Montanisticis in eisdem constitutis in nostram regiam receperimus protectionem, et tutelam specialem, Viceque nostrae Majestatis personae vestrae commiserimus tutelage et tuitioni speciali, igitur Fidelitati vestrae firmissime praecipientes, mandamus: quatenus acceptis praesentibus praedicta nostra Montana, ac universos Montanistas nostros, signater vero in Montanis nostris Offenbaniae, Altemberk, Zlatenan et Körösz vocatis constitutos, existentes, in universis eorum antiquis libretatibus et praerogativis, justis utpote et legitimis, contra quoslibet illegitimos impetitores protegere, tueri, et indemniter manutenere --- - debeatis, nostrae Majestatis in persona et auctoritate, vobis per praesentes attributa, et justitia mediante. etc. Datum etc. in Festo B. Laurentii Martyris. Anno Domini 1438. Conclusio propria Domini Regis.

Sursa: Szentkiraly Zsigmond, *Az Erdélyi bányászat ismertetése*, Kolozsvár, 1841, p.97-98.

d.138. Anul 1439

Cel dintâiu sârb pe care-l găsim la noi [în Zărand, n.n.] a fost, între anii 1404-1407, Dimitrie fiul regelui Vukașin, comitele suprem al Zărandului și pârcălabul Șiriei. Împrejurările politice l-au îndemnat, de sigur, pe acest fiu de rege sârbesc, să se refugieze în Țara Ungurească, unde a obținut o situație bună și un adăpost pașnic. Regii ungari împărtășiră în secolul XV pe conducătorii Sârbilor cu proprietăți însemnate, ca să le ofere scut împotriva invaziunii turcești, o politică, a cărei analogie o întâmpinăm, în aceeași vreme, ca și în veacurile următoare, și față de voevozii și boerii munteni ori

moldoveni. Astfel ajunse despotul sârbesc Ștefan Lazarevici în 1411 stăpânul domeniilor bogate, care se estindeau până în nordul Ungariei, iar urmașul său, despotul George (Vukovici) Brancovici izbuti, în anul 1439, să câștige vasta cetate regală a Țării cu orașele și satele, ce-i aparțineau și cu nobilii săi români.

Luarea în posesiune a acestor moșii nu implică și colonizarea lor cu populațiune sârbească, după cum afirmă unii istorici ai Sârbilor. Despoții își țineau aici pârçălabii lor și o garnisoană mai mică, cum făcea, mai târziu, și Ștefan cel Mare în cetățile sale ardelenesti, ca să le administreze cinstit. Un astfel de pârçălab al lui Brancovici a fost în Țiria, în anul 1439, voevodul Stepan, debunăseamă Sârb, care s-a făcut vinovat de revoltă împotriva regelui. Dieta țării însă nu văzu cu ochi buni gospodăria pârçălabilor sârbi ai despotului și de aceea opri, printr-un conclud al său din anul 1439, funcționarea acestui soi de streini. George Brancovici nu stăpâni însă vreme îndelungată cetatea Țiriei. În 1444 o cedă lui Ioan Huniadi, împreună cu nobilii maghiari și români din preajma ei. Mențiunea deosebită a Românilor și Maghiarilor, în contractele privitoare la Țiria, dovedește, că aceste două popoare locuiau atunci ținutul cetății. De Sârbi nu e vorbă, căci despotul lor nu se îngrijește de ei nici măcar în măsura, în care încearcă să asigure existența bisericilor românești de pe domeniul Țiriei. Cu toate acestea nu se poate nega faptul, că soldații sârbi, care făceau parte din garnisoana cetății, s-au susținut în Țiria și după depărtarea lui George Brancovici, întocmai așa, cum putem constata sub regele Matia, garnisoană compusă din Sârbi în cetatea Hunedoarei, unde nici vorbă nu poate fi de o colonizare a Sârbilor.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii din istoria mai veche a românilor de pe teritoriul diecezei arădane, Sibiu, 1917, p.11-12.*

d.139. Anul 1439 iunie 5, Buda

Nos Albertus dei gratia romanorum rex semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatia etc. Rex, ac dux Austrie etc. memorie commendamus per presentes, quod nos tum ad nonnullorum fidelium nostrorum supplicationis instantiam nostre propterea porrecte maiestati, tum etenim sicuti regie siblimitati interest providere, ut in terris suo principatui subiectis pax et securitas cunctis prebeat, malefactorum autem et nocivorum hominum iniqua perversitas deleatur et suffocetur, iustique et innocentes victuum suorum necessaria iusta acquisitione procurantes sub pacis quiete perfuantur, tum etenim consideratis fidelitatibus et fidelium obsequiorum meritis Pauli et Ladislai filiorum Thome, nec non Nicolai et Andree filiorum Pethew de Kuzepwassan, item Georgii filii Perti, alterius Georgii filii Johannis de Peterwassan, nec non Ladislai filii Gregorii de Apachcza, alterius Ladislai filii Jacobi de Hath, Francisci parvi et Johannis literati de Feyreg haz, Ladislai de Nemespyl alias de Wassan, et alterius Ladislai de eadem, per ipsos iuxta possibilitatis eorum exigentiam maiestati nostre exhibitis et impensis, eisdem Paulo, Ladislao, Georgio, Nicolao, Andree, alteri Georgio filio Johannis, Ladislao filio Gregorii, alteri Ladislao filio Jacobi, Francisco parvo, Johanni literato et utroque Ladislao, de plenitudine nostre regie potestatis et gratia speciali, id duximus annuendum plenamque attribuimus facultatem, ut ipsi in quibuslibet possessionibus eorum nunc apud manus ipsorum habitis, in Orodiansi et de Zarand comitatibus existentibus, patibula, rotas, palos, et aliorum tormentorum genera erigere, universosque fures, latrones, vispilliones, domorum combustores, homicidas, aliosque quoslibet malefactores, intra metas prescriptarum possessionum eorum in publicis et manifestis sceleratis et

criminosis actibus comprehensos, in personis detinere, et detentos iusto equitatis tramite iudicare, et secundum ipsorum demerita et publici criminis facinora, prout iuri videbitur expediri, laqueis suspendere, rotare, decollare, incinerare, et aliis penis condignis punire et necare, omniaque alia et singula que in talibus iuxta regni nostri legem et consuetudinem de iure fieri consueverunt, facere et exercere valeant atque possint, ex presenti concessione et annuentia nostre maiestatis. Datum Bude, feria sexta proxima post festum sacratissimi Corporis Christi, anno eiusdem Millesimo quadringentesimo tricesimo nono.

Sursa: Nagy Gyula, Gróf Sztáray család oklevéltára, vol. 2, Budapest, 1889, p.352-353.

d.140. Anul 1441

Litterae Donationales Vladislai Regis ddo Strigonii in festo Purificationis B.M.V. Anno Domini 1441 super Castro Vilagosvar, et appertinentiis, quod per Notam Infidelitatis Sztephan Vajvodae, Castellani Georgii, Despoti Rasciae per ipsum in Castro Vilagosvar constituti, ad juris dictionem sacrae coronae devolutum, simul cum nobilibus castrensibus Valachis, nec non Districtibus utroque Aranyag, Kalodvapataka in Orodiansi, ac Kapolna, Chuch, Feherkeres, Halmagy et Ribicze nuncupatis in de Zarand, Oppidis item Siri, Galsa, Mesth, Kalodva, Nagy-Banya, alio nomine Csibe-banya, ac Kis-Banya, alio nomine Medvepataka vocatis, et urburis ex iisdem provenire solitis in eodem de Zarand Comitatus habitis, praeterea possessionibus et villis Magyar-Kalotva etc. etc. ad dictos Districtus et oppida, et per consequens praedictum Castrum Vilagosvar pertinentibus, aliis etiam quibusvis districtibus, oppidis, possessionibus et villis — — — Ladislao de Maroth, Comiti Orodiansi, filio condam Joannis de eodem Maroth Bani Machoviensis, profidelibus servitiis, quae is in oppressione Rebellium, signanter Andreae Bathos de Harapk, protunc Comitis Temesiensis et Sztephan Vajvodae Castellani praefati Georgii Despoti praestitit, illiusque haeredibus et posteritatibus universis collatum est, Statutione intra anni decursum per Capitulum Albense peracta.

Sursa: Fábíán Gábor, Arad vármegye leírása históriai, geographiai és statistikai tekintetben, vol.1, Buda, 1835, p.72.

d.141. Anul 1441-bun

Világos és világosvár, mezőváros és vár hajdan Zaránd, ma Arad megyében. Több írónk e várnak régi történetét és fekvését a helynek nevéből iparkodik megfesteni. Mondják, hogy Árpád herceg unokájától Világosnak neveztetett e vár, melynek hegyoldalán Etelka kertjei ma is látszanak. (Vályi András). Fábíán Gábor (Arad vármegye leírása I.71.) nem meri hinni, a mit e várról némelyek gyanítanak, "hogymeltetése szittyá eleynek bejövetele előtt, vagy legalább vezéreink s első királyunk korában történt volna. Amazt azért nem, mert a ráruházott magyar nevezet arra mutat, hogy alkotóinak magyaroknak kellett lenniök: ezt pedig azért nem, mert különben meg nem foghatnók, hogy az ország felosztásakor nem adatott meg neki amaz őt mindenek felett illető tisztelet, hogy a megye, melynek kebelében épült, ne az alacsony Zarándnak, hanem a fenséges Világosnak nevéből neveztessek". Bonfin e várat castrum Lucidumnek nevezi, mit socan Világos fordításának vévén, őt ebben köovették. Van nyoma egy cistercita apátságának, melynek czime: Abbatia B. Mariae Virginis de Lucentia, mely 1190, évben a kalocsai egyházmegyében fennállott. Ezt Fábíán Gábor (Arad vármegyeleírása 112. lap), Bombardi (Topogr. ill. r. Hungariae), Fényes (Magyarország geographiája IV. 463.,464.I.)

és mások Világosvárral azonosítják; pedig sokkal valószínűbb, hogy Lucentia alatt a Nógrád megyei Lucenecz falu értendő. Mind a két feltevés azonban azon nehézségbe ütközik, hogy a vallis lucida, avagy a Lucentia apátság, melybenne épült, a kalocsai érseki megyében fekvőnek mondatik, a mely pedig ide nagyon távol fekszik. (Fucshofer: Monasteriologia. Második kiadás Czinár Mórtól II .k.101.lap.) Maniu Bazil oláh író azt állítja (munkája 458.lapján), hogy e hely a rómaiak alatt Serenia-nak nevezetett, ezt fejezi ki az oláh Siri helynév, melyet a magyarok Világosra fordítottak. Ez senumi történelmi adattal sem bizonyítható pusztán állítás. Vály András Világos várát, és a mezővárost oláhul Siria-nak, lipszky, Fényés stb. Siri-nek nevezik. De ez régen nem volt így, mert okleveleink Világost és Sirit mint két külön helységet ismerik. Baronyai Decsi János azt írja történetjében a XVI. század végéről, hogy a magyarok Világosvárt, Pankotát Sirit, Csanádot, Aradot visszafoglalták a törököktől. Világos városa Sirinek tőzsomszédságában feküdt, de sem ezzel, sem a világosi várral nem azon egy időbeli, hanem sokkal későbbi eredetű. Szerémi György Velagoswar-nak írja. (Emlékiratai 6.lap.) A török háborúk alatt mind Siri, mind Világosvára, mind a világosi völgyben fekvő apátság elpusztult, később a visszaszívargó lakosok, s közülök az oláhok Siri-ben elpusztult templomuk mellé, a magyarok az apátsági templom romjai körül telepedtek meg, és ezekújlaheliöket a vár nevével Világos-nak nevezték, az oláhok pedig Siri-nek régi nevét megtartották. Mikor aztán a két helységösszeolvadt, annak magyar neve lett Világos, az oláh pedig Siri.

Fábián Gábor (I.h.70.I.) azt írja, hogy az apátság de Lucentia, mely szerinte világosi apátság 1190. évben alapított III. Béla által, "azon völgynek torkában, mely Világosvárról Világosnak nevezetett". Ő tehát a világosvári várát akkor már létezőnek állítja. Ugyanezt hirdeti Hunfalvy János. (A magyar birodalom földrajza 1886.év 234.lap.) De az ide szolgáló források nem eléggé tisztán cseregdedeznek.

Az oklevelek már közelebb hoznak bennünket a valósághoz. Ugyanis István ifjabb magyar király 1266. évben Parabuch comesnek nagyterjedelmű földeket adományoz Temes, Krassó, Arad és Csanád m.-ben; többek közt Fulgudus földet -terram Fulgudus-Csanád megyében. (Fejér IV. 3. köt. 343. lap.) Noha Fejér György zárjel közt a Fulgudus nevet Világosvárra magyarázza, mégis ezen állítását csak kételyvel lehet fogadni mert nincs eset, mely bizonyítaná, hogy a régi Csanád vármegye Világosig terjedt volna. De itt az a kérdés is merül fel, hogy miután Fulgudus nem helynévként, hanem a Világos nevet magyarázó szóként van a szövegbe foglalva, miért nem írja az oklevél: terram Fulgidum, a helyett, hogy terram Fulgudus? Nyilván azért, mert Fulgudus itt nem mint szó, hanem mint személynév szerepel. Így tehát, ha mi a Fuldubus helynevet Földombo sra, a Fuldombot Föl-Dombó-ra magyarázzuk, a fönnebbi Fulgudus szóban is Föl-Gödös nevet kellene vagy lehetne keresni. Végre megjegyezzük, hogy Timon Báthory Zsigmond hadjáratairól Szólván, e várát arx Lucida-nak nevezi, de e név bizonyosan nem volt használatban; hanem csak Timon fordítása, valamint ő a Hunyad megyei Jófő mezővárost, Bonam Herbamnak (=Jófű) nevezte. Csak nagy későre akadunk Világos múltjának okleveles alapjára. Így 1326. évben említetik Dezső soproni főispán, mint egyszersmind világosvári vármagy. (Fejér VIII 3. köt. 62.lap.) Ugyanennek a Dezsőnek, azelőtt királynéi főlovászmesternek és soproni főispánnak neje, Antal comes szolgálatait tekintetbe véve, 1331. évben ennek a maga (castrum nostrum) birtokában levő Zaránd megyei Világosvár, Siry, Galsa, Mesth, Füzes és Apadsig nevű helységeit a domány ozza. (Hazai okmánytár III.110.lap). Zsigmond Király 1398. évben Királyszeg nevű falut

Világosvár tartozandóságából kiveszi és Benkefalvi Benke fiának, Péternek, ujlag adományozza.

Említetik 1404. és 1407. évben Demeter, Wulkassin albániai király fia, mint Világosvár várnagyja és Zaránd megyei főispán. (Gr. Erdődy család Galgóczi levéltára). Zsigmond király egy 1410. évi levele Ságnyi Lőrinczet, Bálint fiát nevezi az ő világosvári várnagyjának. 1420. évben Pál mester, Lőrincz fia és Maysai Lőrincz voltak Zaránd megyei alispánok és világosvári várnagyok (Gr. Festetics család lvtára.) Világosvár tehát akkor is Zaránd megyéhez tartozott. Zsigmond király 1427. évben Lossonczy Zsigmondnak, néhay Lossonczy László fiának, Bosniában szerzett hadi érdemeiért, Meszt falut adományozza, mely eddig Világosvárhoz tartozott. 1434. évben Világosvár még Zsigmond király birtoka volt, mert itteni várparancsnokának és zarándi főispánnak, Ország Jánosnak és Ország Mihály főkamarsának, guti Ország Gáspár fiainak, Földvár helységet adományozta Zaránd megyében. (Pesty Frigyes: Brankovics Geörgy despota 15. lap.) Ország János még 1436. évben is Világosvár kapitánya volt. (Oklevél Szeged város lvtárá-ban.) Ezen czimek mellett Ország János ugyan ez évben Káthay László szolnoki főispánnal együtt, kún biró is volt. (Oklevél a Nemzeti Múzeum-ban.) Albert király 1439. évben Brankovics Geörgy rácz despotának, különösen Szendrő várának átadásaért, Zaránd megyéében Világos várát, és a hozzátartozó uradalmat adományozza. Világosvárhoz akkor következő helységek tartoztak:

Képezik Zaránd megyei Magyar-Kalodva kerületét:

Siry mezőváros. Galsa mezőváros. Mest falu (ma Muszka). Magyar-Kalodva ma Kalodva. Miklóskenes-Kaludvája. Szevden. János-Kaludvája. Disznópataka. Felső-Kaludva. Szilvak-Kaludva, 1441. évben Zyluagh. Kis-Kaludva. Két-Szilvak puszta, 1441. évben két Zylvas.

Az aranyaági kerület Zaránd megyében:

Felső-Aranyak, 1441. Felső Aranyág. Miladini-Jánosfalva. Pálfalva. Medvefalva. Nemesfalva. Csernifalva. Zibuk puszta. Hasnaradamelfava. Csernek.

Kápolnai kerület

Rastolch vagy Rasztolcz, felső és alsó. Hunczteu, 1441. Hontheü. Mikodanhoucsa. Lukácsútja. Pokolfalva, 1441. Pókafalva. Zöldefalu, 1441. Zedesfalva. Kétbucsava, 1441. Csak egyet említ. Haranyakfalva, 1441. Haryachfalva. Solmosfalva, 1441. Solmus, ma Arad megyébel. Kományfalva. Alsó-Szakács, 1441. Alsó-Székás. Felső-Szakács, 1441. Felső-Székás. Kirsapéterlakása. Jaruslófalu, 1441. Jarozlafalva. Mostagyörgyfalva. Tivadarfalva Filipmihályfalva. Pap-Istavánfalva. Tótfalu. Vancsfalu. Karvagyörgyfalva. Liffifalva. Jugafalva Felső-Álmás. Alsó-Álmás. Fistető, 1441. Fyztető. Sztaniszlófalu. Pastukafalva, 1441. Rozthoka. Plesafalva, 1441. Pleska. Lubsanfalva. Lonkafalva, 1441. Lonka. Magasdemeterfalva. Dalafalva. Kakarófalva, 1441. Kakaro. Dancsófalva. Oprisafalva. Acsva. Acsovicza. Alsó-Vachva. Tivadarfalva (ismét). Alsó-Csil. Felsőcsil. Thalak, ma Talács. Kremenosa puszta, 1441. Criminaz. Halmakfalva puszta, 1441. Halmágyfalva. Cristefalva puszta. Sztanomir teleke, puzsta. Dragulyafalva, puszta.

Csócs falu tartozékay

Csócs, 1441. Chuch. Achwa (ismét). Magulcha, 1441. Magurich. Laturfalva, 1441. Lazurfalva. Felső-Achwa, puszta. Alsó-Achwa puszta.

Kőrösbányai kerület

Kőrösbánya, Kirisbánya oppidum, 1441. Fejérkőrösbánya, másképp Czibebánya.

Dachya, falu. Csebe, 1441. Chebefalva. Vallya, 1441. Valyafalva. Karacsafalva, 1441. Karachfalva Felső-Buchwa. Középső-Buchwa. Dokorstan-Buchwája. Samsfalva (tán a mai Lánicz). Thomésfalva, 1441. Tamásfalva. Brothonya (ma Brotuna). Felső-Bazaravasa. Kiolfalva, 1441. Cyulfalva. Lavocsafalva, 1441. Levothafalva. Dobrocsafalva, 1441. Dobronthafalva. Felső-Tornova. Felső-Rikha. Középső-Rikha. Felső-Vattya. Vattya. Felso-Lankoyh (megfelel Alsó-Lankoig-nak). Mihalyestfalva, 1441. Mihályfalva. Balásfalva. Halmagh. Kiss-Halmagh. Chermonfalva, ma Czermora. Uthfalva, ma Ocs. Bazarabasafalva. Alsó-Tornova. Lunka. Also-Buchava. Ceza. Tiszafalva. Drugumérfalva. Kisolch. Bertenfalva, ma Birtin. Karasztfalva, ma Karsztó. Thakaricsfalva, ma Tataresd. Phodistafalva. Nagojafalva, 1441. Nagyoyafalva. Bokorfalva, ma Alsó-és Felső-Bukurést. Káposztásfalva, 1441. Káposztafalva, ma Curety. Bukásfalva, 1441. Buchafalva. Stanisafalva, 1441. Stanizlafalva. Kömegefalva, 1441. Chemegyeth. Kirchorfalva, ma Kriscsor. Zdragurfalva. Chernicerfalva, ma Czerechzet.

Ribiczei kerület

Ribicza. Vallyafalva, 1441. Vallya. Vaka, ma Váka. Gengfalva, 1441. Gyunkfalva, ma Dsunk. Alsó-Lonkoi, 1441. Alsó-Lankal. Kudafalva, 1441. Rudafalva. Skrofafalva. Kis-Ribicza, 1441. Kysribicze. Jubarfalva, 1441. Vyborfalva. Románfalva 1439. Bolchfalva, 1441. Bulchfalva, ma Bulgyesd. Nyirpatak, ma mesztakon. Fenepatak.

Kisbányai kerület

Kis-Bánya, 1441. Medvepatak, ma Boicza Hormendfalva, 1441. Gyürmend, ma Ormingye. Karácsonfalva, ma Kracsunyesd. Kelemenfalva, ma Kalamenesd. Kis-Kaján, 1441. Kayari, ma Kajanel. Szelistafalva, ma Szelistye. Herczeczfalva, 1441. Herczegfalva, ma Herczegány. Trestyefalva, 1441. Terchie, ma tresztyia.

Osszesen 145 vár. Mezőváros, falu és puszta. Az oklevél kelt Szegede 1439. augusztus 1-en (Orsz. Ivtár N.R.A. 1041.cs.35.sz.).

De mar I. Ulászló Király 1441. évben György despotától elveszy a világosváry uradalmat hűtlenségeért, és azt Maróthy Lászlónak adományozza, kit a fehérváry káptalan be is igtatott. A világosváry uradalom tartozékai a kót adománylevelében nem egyformán közöltetnek. Az 1439. évy helységjegyzékben csillaggal megjelölt helységek a Maróthynak szóló adománylevelében is előfordulnak. -Azonban Maróthy László adománylevelében is fordulnak elő birtokok, melyek György despota birtokai sorában nem emlittetnek hacsak neveik a felismerhetetlenségig nincsenek eltorzítva. Ilyenek: Alsófalva, Sivegh, Hosszú-Lászlófalva, Mikófalva, Kérmezőfalva, Székeshelyfalva, Baynfalva, Ferenchfalva, Kálvi, Balthfalva, Honthesér, ma Honczisor Arad megyében. Felső-Honth, Örvénys, Mayathageörfalva, Kérfalva, Boglezth, Baglyafalva, Felső-Zeldes, Ferechfalva (ma Fericse), Panusa, Madarsákfalva, Bonchafalva (ma Bonchésd), Kis-Kápolna, Bothfalva, Plófalva, Bodyafalva, Madyafalva, Zaloofalva, Bogdánfalva, Felső-Bányafalva, Berethya, Chenchfalva, Orros falu. Felső-Veechka, Dragothafalva, Balásfalva, Felső-Rach, Iván-falva, Zeropa (ma Szarapcz), Bayla, Potingalfalva (ma Potigány), Kápolna, Feyőpathak (Fenyőpatak?). Rachka. Mindezen helységek 1441.szintén Világosvárhoz tartozóknak mondatnak [...]

Az időkorra nézve, a melyben Brankovics Geörgy magyarorzágy jószágait szerezte, történetforrásainkban nagy a zavar. Turóczy (20.fej.) írja, hogy szigmond király Brankovics Geörgy despotát Nándorfehérvárnak-1425. körül történt átadásáért jutalmazva, annak Magyarországon Zalankemen, Kölpén, Becse, Wylagoswar, Tokaj,

Munkács, Tálya, Regécz várakat, Szatmár, Debreczen, Böszörmény túr és varsány városokat adományozza. De fejér Oklevéltárában találunk két hasomló tartalmú oklevelet, mely szerint Brankovics Gy. magyar ájóságait, és ezek közt Világosvár várát és Siri mezővárost, az ő rokonának, veronai Birini Pálnak adományozza. (Cod. diplom.X.V.k.362. es X.VI.k.502.lap.) A teljesen összhangzó oklevelek egyike az 1412., melyet Timon fogad el, a másik 1422. évszámot viseli. Mi itt csak Világosvár múltját Kutatván, sem Fejér Geörgy két évszámát nem fogadhatjuk el, mert. Turokczy szerint Brankovics csak később nyerte Világosvárát adományúl; de Turóczy évszámát sem, mert más megbízható adományi évet nem ismerünk, mint 1439. évet, a melyben t.i. Albert Király a despotának Világosvárt adományozta, a nélkül, hogy legkisebb czélzás volna arra, mitha Brankovics már előbb birta volna Világost.

Azok közé, kik György despotát már 1422. évben Világosvár birtokában találják, tartozik Fábíán Gábor, Arad vármegye monographusa is, ki azt nem állithatta volna, ha Turóczy fent idézett szövegét megnézi. Engel történetíró érzi hogy zavar van az évszámokban, azért azokat 1441., 1447. vagy 1448. évre véli igazítandóknak. (Serwien und Bosnien 379.lap.) Megjegyzendő, hogy 1436. évben. gúti Országh Jáanos zarándi főispán volt Világos várának kapitánya. (Szegedi városi lvtar.) Országh Jáanos különben már 1431. említtetik, mint Világosvár kapitánya (Gar. Károlyi cs. lvtara.) Karácsonyi Jáanos habozás nélkül írja, hogy 1441. évben Maróthy László kapta Világosvárát. (Békésvármegyei rég. Évkönyv VIII.k.126., 129.) A chronologiai kérdésekhez tartozik az is, hogy Erzsébet királyné, Albert Király özvegye 1442. évben igényt emelt, Világosvár birtokára, és elég feltűnőleg azzal állt elő, hogy a despota a vár birtokában mincs, és nem is bir adománylevelet arról Albert Királytól. Hat a királynénak nem volt tudomása az 1439. évi adományról? nem az 1441. évi elkobzásról? mely csak akkor történhetett, ha Brankovics valóban a vár birtokában volt. Az országgyűlés, mely követei által 1442. évben Győrött békességre lépett a királyné pártjával, az ő igényeinek kedvezett, és neky engedte oda Világosvárát tartozandóságaival együtt. A birtokviszonyok még később sem tisztultak egészen, mert az elbeszélte előzmények után György racz despota 1444. évben, neje Ilona, és fia Lázár nevében, továbbá a despota többi fiai: Gergely es István valamint Katalin (Cillej Ulrik neje), es Mária hozzájárulásával, Hunyadi Jáanosnak, -ki annyi török hadjáratba nyőztes, es Rasciát s Albániát, visszahódítván, György despotának visszaadta, -Világosvárt, továbbá Syri, Galsa, Mezth, Körösbánya, Máskép, Czibebánya, Kysbánya, Máskép, Medvepataka, mezővárosokat, úgy szintén a Kaladva, Aranyág, Kápolna, Csúcs, Fejérkörös, Halmágy, Ribicze kerületeket, valamint a hegyvámot Nagybánán és Kisbánán, a Kegyúri joggal együtt, a Világosvárhoz tartozó falvakban Zaránd es Arad vármegyében adományozza. (Országos lvtar N.R.A. 1522.csom.41.sz.) A gyulafehérvári káptalan 1445. évben említett jószágokba beigtatja Hunyadi Jáanos es fiait, de nem hivatkozik Brankovics Györgynek, itt közlött adományozására. (Teleki: Hunyadiak cora X. köt. 159.lap.) Alig ment vegbe 1445-ben a Hunyadiak beigtatása, a midőn a fehérvári káptalan előtt Maróthy László volt macsóiban megjelen, maga es fiai Lajos es Mátyás neveben tiltakozván, hogy György despota a világosvári uradalmat eladományozhassa, vagy a Hunyadiak Világosvár es tartozékai használatába es tulajdonjogába léphessenek, állítván, hogy Hunyadi Jáanos esküvel fogadta, mely szerint Világosvárát es tartozékait 10000 arany forintért eladni kész Maróthy Lászlónak es fiainak; de midőn Maróthy László a nevezett öszszget Hunyadi Jáanos vajdának megfizetni akarta, ez a birtokjogot igazoló okleveleket kiadni, es a vételt valósitani

vonakodott. (Országos Ivtár N.R.A. 1066.csom.II.sz.). Hunyadi János halála után, az ő fiai László és Mátyás 1456.évben, Világosvárt és a hozzá tartozó helységeket nagybátyjoknak, a vitéz Szilágyi Mihály-nak adományozták a király jóváhagyása mellett, azon alkalommal, midőn Cillej Ulriknak Belgrádon történt megöletése után anyjoknál, Szilágyi Erzsébetnél, Temesvárott a királylyal együtt összejöttek. Aligbirta Szilágyi két esztendeig Világosvárat, midőn az ellene felingerelt ifju Király Mátyás azt az ő fogházává változtatta, ide záratván öt rabul 1458.évben. Hiv szakácsa és a várkapitány Labatlány Gergely segítségével innen kiszabadult, és megbékült Mátyás királylyal. Még ezen 1458-ban Dóczy Geörgy szerepel, mint világosváry kapitány. Mátyás király 1461.ápril 21-n horogszegy Szilágy Mihály özvegyének Margitnak Világosvárat (Welaagoswar) és Mezth birtokát minden tartozékaival, melyekkel György Rácz despota birta, valamint Túr és Varsány mezővárosokat 7000 arany forintért beiratkozta a kiváltás idejéig, melyek lefizetése után jószágokat a királynak visszaadni tartozzék. (Országos Ivtár N.R.A. 40.csom.4.sz.és Kaprinai: Hist.diplom.II.481-483.lap.) Midőn Margit özvegy újra férjhez ment, és pedig lendvai Bánfy Pálhoz, Mátyás Király 1464.évben világosvárat, mely itt először Arad megyében fekvőnek mondatik, Zaránd és Arad megyében fekvő más jószágokkal együtt, Margit öt, testvéreinek: Báthory András, István, László, Miklós és Pálnak adományozta, azon hűségökert, melyet a csehek, törökök és György Rácz despota elleny háborúkbán tanusítottak. (Országos Ivtár. N.R.A. 278.csom.28.sz.és 872.csom.22.sz.) Mint a budai káptalan 1464.évi leveléből értesülünk, Báthory András, István és László még ugyan ez évben némely józsaigaikat, nevezetesen Köbölkut falut Esztergom megyében, Ravaszkeszi és Újfalo falvakat Komárom megyében 2500 magyar arany forintért Dénes esztergomy érseknek elzalogosították, hogy Világosvárat Bánfy Pál kezéből kiválthassák, és magok ezen vér birtokába léphessenek. (Hevenesi kéziratai VI.köt.22.lap és Orsz.Ivtár N.R.A.597.cs.36.sz.) 1474.évben Báthory István országbiró és testvérei András és László, mindnyájan István fiai, a budai káptalan előtt Marczaly Lászlóval, Néhay György fiával oly egyezségre lépnek, mely szreint, hogy ha a nevezett Báthoryac magtalan elhalnának, az ő váraik, úgmint Wylagoswar, Zaránd megyében Buják Nógrád megyében, továbbá Bodogfalva és Szecsőd Pest megyében Majtény és Gyarmat Szatmár megyében, végre Érpál Bihar megyében Marczaly Lászlóra és örököseire szálljanak, ellenben Marczaly László magtalan halála esetén az ő józsaigay, nevezetesen Babolcsa és Fejérvő várak Somogy megyében, és Békavár máskép Szentgyörgyvára Zala megyében a Báthoryakra Szálljanak (Országos Ivtár N.R.A.596.cso.31.sz.) Báthory István erdélyi vajda és országbiró egy levele kelt 1489-ben Világos várából.1490.evben a Báthory és Perényi család birtokosztalyra lépnek. Ennek értelmében a Báthoryak magtalan kimulása esetére a Szerém megyei Karom és Racha nevű erődök, valamint Világosvár Zaránd megyében, megyesaljai Morócz István birtokába fognának menny. (Asz-Klára apáczaak Ivtára 18.csom.17.szam 39.§.) 1498.évben Horváth István volt világosvári várnagy, (b.Bánfy cs.Ivtára Kolavártt.) Dózsa György 1514.évben Világos várat, Solymost, Lippát bevette, és számtalam ottani nemes népet karóra huzatott. (Verancsics II.6.lap.) Szerémi György írja, hogy a magyarok Corvin Jánosnak a csontmezei ütközet után Világosvárat ígérték oda. (Emlékiratai 35.lap.) 1520.évben Surjáni Sebestyén ugyanitt Báthory István várnagya.Zápolyai János 1526.évben elvevén Báthory Istvántól, mint a ki I.Ferdinandhoz szitott, Világosvárat és az egész uradalmat, azt Czibak Imrének adományozza, kit egyúttal váradi püspökké kinevez. (Oklevél a Nemz.Museúmban.) Mégys 1528.évben Némethy

Bálint nevezteték Báthory István nádor világosvári várnagyjának. (Liber Reg.civ.I) Báthory István nádor neje, Zsófia, mazoviai hercegnő vallja, hogy hozományára nézve teljes kielégítést nyert Világosvár várában. (Orsz.levéltár N.R.A.413.cs.14.sz.) Zsófia hercegnő özvegiségre jutván, petrovinai Pekry Lajoshoz ment nőül. A hercegnő kérelmére, János Király 1533.évben meghagyta a váradi hegyfokról címzett Szent István conventjének, tegyen vizsgálatot, mi módon árultatott el világosvár és játszatott Báthory András kezéere. A kihallgatott 12 tanú közt a váradi prépost és több kanonok is fordul elő. Az, árulás 1532.évben a nagy hétt körül történt. Báthory András ígéretekkel és pénzzel megnyerte magának László siri-i papot (a Szt Kereszthez címzett kápolna mellett), és a siri-i birot, hogy Világosvárat csellet az ő kezére kerítsék. A papnak álnoksággal sikerült németi-i Balika Bálintot, a várnagyot kiszorítani Világos várátból. Erőszak, úgy látszik nem igen követtetett el; Báthory András valahol elrejtett katonainak beavatkozásáról semmit sem olvasunk, és csak Komornyk Ferencz vallá hogy midőn a várból kiszöcött, sokzor utána lőttek, és alig menekült meg életével. Midőn mind ezek történtek, Balika Bálint Csulán járt Czibak Imre varadi püspöknél, ki azonban bizonyos Moga Istvántól már neszét véden annak, hogy árulást forralnak Világosvár ellen, Balikát a visszatérésre sürgette. Hírét hallotta a dolognak Dóczy János a Kyráli kincstárnok is Pankotán, ki is, hogy meggyőződjek a dolog állásáról, lovasaival Siri-ba indult. Itt egy hű szolgáját és egy a helyszínen ismert papot küldött a vár alá, hogy a körülményeket megtudják: a pap a vár kapujánál beszélt az örökkel, a kik azt mondták, hogy Báthory András számára őrzik a várat. Az egész dolog akkor, mind más levelekből is láthatni, nagy feltűnést okozott. Különös, hogy ezen árulás után László pap Czibak püspöknél még járt-kelt. Ugyanis tudjuk, hogy Czibak Csulán László papot kérdezte, hogy miért árulta el Világosvárat Báthory Andrásnak; mire ez azt felelte neki, hogy e dologért három esztendeig faggatta őt Báthory, míg reáállt: jutalmul nem Darius kincseit kapta, hanem száz arany forintot. Kérdezte, hol vannak azon levelek, melyeket neki Báthory írt, hogy őt szándékára megnyerje, azt felelte László pap, hogy azokat saját biztossága érdekében megsemmisítette.(Orsz.lvtár N.R.A.9.cs.64.sz.). Mas részleteket közül Zapolyai Jánosnak egy szintén 1533.évi level, mely szerint t.i.László siri-i pap, valamint Rebegő Bálint, Zödy Péter siri-i lakos és Bak Gergely galsai bíró és mások lettek volna az összeesküdt bűntársak, hogy Világosvárat csellet foglalják el Zsófia hercegnő várnagyai kezéből, Báthory András részére. Érdekes, hogy ugyanebben az eszetendőben I. Ferdinánd király is vizsgálatot rendelt az iránt, vajjon miféle fondorlásokkal történt, hogy Világosvár a múlt években (annis superioribus, pedig csak egy évvel előbb történt) Szófia hercegnő és Pekry Lajos kezéből elfoglaltatott. A király kihallgattatni rendely György mester Wrbókzy főesperest és zágrábi kanonokot, Kamariai Tamást, Wokazlowyth János de Vizsoka, Korotnai Jánost, Ember Mihályt, Técsey János babocsai várnagyot, marosóczi Wragovics Pétert és Balika Jánost (Orsz. lvtár.) Ez évben (1533.) Tamás egri püspök és királyi kancellár és Thurzó Elek király helytartó mogkeresték Frangepán Ferencz kalocsai érseket és Broderics István Szerémy püspököt, engednék meg, hogy Báthory István özvegye Zsófia mazovi hercegnő, a János kirány területén fekvő, Világosvár nevű, Báthory András által elfoglalt, vár tárgyában vizsgálatot tarthasson. (Orsz.lvtár.N.R.A.311.csom.13.,14.,15. sz.). A dolog tehát általános feltűnést okozott, úgy, hogy I Ferdinánd mandatum compulsoriumot hirdettetett a saját területén kívül lefolyt ügyben. -Később Patócsy Ferencz, ki utóbb mint Zaránd és Békés megyei főispán szererepel, igényt támaszott Gyula és Világos várára,

melyek még az I Ferdinánd és Erdély követei közt folyt tárgyalásokban is előfordúlnak 1542.évben. Ferdinánd király ez ügyben azt felelte, hogy miután abban nagy urak vannak érdekelve, a király azokkal alkudozásokba akar bocsátkozni, hogy Patócsy Ferencz kívánsága teljesedésbe mehessen. A követek nyilatkozata szerint a nevezett két vár akkori értéke százezer aranyra becsültetett. (Erdélyi Országgyűlési Emlékek I.142.lap.) Mind ezen ingadozások daczára Világosvár a Báthoryak kezén maradt : nevezetesen 1561. évben Báthory András, István fia birta, ki Izabella kyráliné hive volt; 1602. évben Zsidovár, Lippa, Világosvár confinium, Solymos, Jeno Fogaras, Lugos és Karansebes jövedelmei az erdélyi fejedelem udvartartására szolgáltak. (Erdélyi Országgy. Emlékek V. köt 168.l) Báthory Zsigmond fejedelem 1614. évben Világosvárért és a körösbányai provinciáért Báthory Istvának a tasnádi uradalmat örök jogon engedi át. (Orsz. lvtár N.R.A.1034. csom. 47. sz.)1623. évben ismét olvassuk, hogy Világos Arad megyében fekszik, a midőn gyulafehérvári káptalan bisonytja, hogy a vár és annak tartazandóságai, egy borosjenei curiával együtt, Petneházy Istvánnak 10.000 arany forint. Ez, Sirivel együtt, 1744. évben Arad megyébe kebeleztetett. A karloviczi béke után Világosvárott néhány magyar család telepedett meg; ezek számát új telepítvényekkel szaporítani akarván, Bohus Imre, ki 1755. évben Mária Teréziától nemes levelet nyert, ugyanez év márczius 19-én telepítő levelet tett közzé, melynek bekezdése történetileg is nevezetes: "Alább megirt világosvári dominiumnak örökös földesura adom tudtára mindenkinek az kiknek illik, ez contractualis levelemnek rendiben. Mivel ezen Világosvári mezőváros Mohácsi elfelejthetlen veszedelem előtt igaz római katolikus magyar néppel anynyira teljes volt, hogy annak három roppant, s most is megtetsző kőtemploma valának; azon előbbeni dicsőséges állapotját, helyben állítani kívánván; azon régi templomok egyikét megújittatván stb. (plébánust is szerzett stb.). Az odatelepitendő magyarságnak directiojára a contractusnak conditiói ekképpen következnek stb". Világos uradalmának szerzője Bohus János, és tőle kezdve használja a család a "világosi" előnevet.

A mezőváros gyarapodván, 1861.márczius 11-én két részre oszlott, az egyik Ó-Világos vagy Oláh-Világos, a másik Új-vagy Magyar-Világosnak neveztetvén. Mindegyiknek külön birája van, és külön mezővárosnak tekintetik. Az előbbihez tartoznak Kladova, Paulis, Radna, Solymos, Szabadhely puszták, -az utóbbihoz, mely kisebb, Barnacel Földvár, Barnat puszták. A Livade allodiumna, melyet Fényes Elek említ, hovátartozandósága nincs közölve .

Az országos eseményekben Világosvárnak nem kis szerepe jutott. A mohácsi veszedelem után, I. Ferdinánd, Zápolyai János és a törökök nem egyszer foglalták azt el egymástól, a szomszéd várakkal együtt. 1565. évben Hassanbég az ifju Zápolyai János Zsigmond részére foglalta el Dézna, Pankota és Boros-Jenő váraival. Általában modhatni, hogy Világosvár majd mindig Boros-Jenő és Solymos várainak sorsát szokta követni, 1566-ban Pertaf török vezér Jenőt elfoglalván, ugyanakkor Világosvár is kénytelen volt neki meghódolni. 1595. évben, mielőtt Báthory Zsigmond Rudolf králylyal megbékült volna, Borbély György, Báthory Szigmond vezére, a többi várak közt Világosvárt is bevette. 1602. Évben, a gyulafehérvári ütközet után, Szelestey Világosvárhoz vonta magát, hol őt Petneházy István, hogy Bastához születt hűséget mutasson, Fekete Mátá által megölette. 1605. évben látván a Világosvárabeliek, hogy Petneházy Boros-Jenőt Bocskay részére elfoglalta, szintén Bocskayhoz csatlakoztak . A török hódoltság idején e vár sokat szenvedett, míg Heisztler osztrák tábormok a törököket 1693. évben végkép kiűzte. Midőn a szomszéd Zaránd és Hunyad vármegyében az

oláhok 1781-ben felláztak, nehogy a lázadók ide bevegék magokat, a világosi vár, Aradról hozott ágyúkkal, akkori földesura által szétlövetett, úgy hogy annak ma csak omladéka látható, melynek magassága azonban még mindig tekintélyes, a 473 méterre emelkedő várhegyen. Világhírű szomorú emlékké vált Világos 1849. évben, midőn itt augusztus 13-án, a Görgey Arthur fővezérsége alatt álló fő magyar sereg, mely akkor még 24.000 embert és 144 ágyút számlált, az oroszok előtt fegyvereit feltétlenül lerakta. A fegyverletételre vonatkozó szerződés Bohus László kastélyában iratott alá.

Sursa: Pesty Frigyes, Magyarország helynevei történeti, földrajzi és nyelvéseti tekintetben, vol.1, Budapest, 1888, p.418-429.

d.142. Anul 1444

Printr-un act de danie din 1444, despotul Gheorghe Brancovici dăruiește lui lancu de Hunedoara cetatea Țiria și șapte districte românești din comitatele Zărand și Arad (Cladova, Arăneag, Căpâlna, Ciuci, Crișul Alb, Hălmațiu și Ribița), împreună cu dreptul de patronat peste bisericile parohiale din Țiria, Gașa, Mâșca, Baia de Criș și Băița și peste toate celelalte biserici, fie ele capele catolice, fie ale românilor, ca semn de mulțumire pentru eliberarea de sub turci a regatului Serbiei.

Capitulum Ecclesie Orodienensis. Omnibus christi fidelibus praesentibus partier et futuris praesentium notitiam habituris, salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire. Quod Illustres Principes Dominus Georgius, regni Rasciae despotus, et Dominus Albaniae ac Domina Elena consors, nec non Lazarus filis eiusdem personaliter onera et gravamina Gregorii et Stephan filiorum, nec non illustrium principum dominarum Katharina, consortis illustris principis Domini Vlrici, Ciliae, Zagoriaeque Comitissae, et Maria vocatarum, filiarum scilicet praefati Georgii Despoti ex eadem Domina Elena procreatorum, fratrum puta et sororum praelibati Lazari carnalium, hec non Hermanni filii ac puellae Elisabeth vocatae, filiae praetitulati Vlrici Comitissae, nepotes videlicet antetitulati Georgii Despoti et Dominae Elenae, nec non aliorum uniuersorum, quos infrascriptum negocium tangere dignoscitur, per se et singillatim super ipsos et cunctas ipsorum haereditates, scilicet regna, castra, castella, oppida, villas, tenutas et possessions ipsorum tam in hoc regno Hungariae, quam alias ubivis habita et existentia assummentes, coram nobis constitute sunt confessi in hunc modum. Quod licet valida potential saevissimorum Turcorum orthodoxae fidei persecutorum praedicta regna sua Albaniam scilicet, a diuturnis temporibus, Rasciam vero post quatuor annos proxime elapsos usurpando occupavelit et ab ipsis alienaverit magnamque partem regni Hungariae devastaverit, homines utriusque sexus iugo perpetuae servitutis abducendo; tamen quia altissimi creatoris auxilio occurrente magnificus Johannes de Hunyad Waivoda Transilvanus praedictam validam potentiam dictorum saevissimorum Turcorum primo in eisdem partibus Transilvanis Mysithbeg capitaneum ipsius potentiae Turcorum cum aliis multis Waivodis, qui ipsas partes Transilvanas, secundo vero in partibus Transalpinis Basam, Vice-Imperatorem Turcorum, qui ipsas partes Transalpinas cum magna potential subintrassent, debellasset, triumphum victoriae reportado, tertio quoque regnum Bulgariae per ipsos perfidos Turcos a multis temporibus occupatum et tentum subintrando, ibique pluribus paganis interfectis, multisque incendiis et combustionibus perpetrates, capta praeda quam plures homines in colas, utriusque sexus, alias per ipsos paganos abductos liberando, secum reduxisset, et tandem ipse Johannes Waivoda sua bona opera augmentare non renuens, pro defensione praedicti regni Hungariae et

catholicae fidei a supreme Jhesu in potestate ac recuperatione praedictorum regnorum Rasciae scilicet et Albaniae in anno proxime transacto cum valido exercitu et potentia Hungaricali, de suis propriis sumtibus et thesauro fere ad triginta duo millia flor. auri extendentibus, demptis auxiliis et sumptibus alienis, se appromptuando contra ipsos perfidos Turcos ad regna eorum una cum ipso scilicet Despoto perrexisset, ubi pluribus potentiis ipsorum Turcorum debellatis, tenetisque eorum desolatis et spoliatis, optata Victoria redeundo, ipsum regnum Rasciae pro maiori parte eisdem videlicet Domino Despoto et Lazaro restaurasset et recuperasset, demum vero anno inpraesenti ipse Johannes Waivoda bona bonis accumulare cupiens, similiter magnum exercitum et potentiam Hungarorum cum propriis expensis, puta sexaginta tribus minibus florenorum auri absque auxilio et thesauro aliorum in subsidium eiusdem assignatis levando pro defensione eiusdem regni Hungariae ac fidei christianitatis, nec non totali recuperatione praedictorum regnorum Rasciae et Albaniae, in quorum reoptatione divina annuente clementia spes indubia creditur, contra predictos perfidos Turcos, crucis Christi persecutores, ad regna eorum se decrevisset profecturum.

Ideo ipsi scilicet Dominus Georgius Despotus ac Domina Elena consors et Lazarus filius eiusdem volentes ipsum Johannem Waivodam protantis et maximis laboribus, favoribus, expensis et beneficiis, servitiis eiusdem per ipsum huic regno Hungariae et catholicae fidei et toti christianitati, nec non eisdem scilicet Domino Despoto et consorti et filio eiusdem, modo praenisso factis, consumptis, impensis et exhibitis aliquo dono licet idem plura et multo meliora mereretur, praemiare castrum eorum Vilagosvar vocatum cum oppidis Syri et Galsa, Mezth, Keresbanya, alio nomine Cybebanya, Kisbanya, alio nomine Medwepataka, item districtibus Kaladwa, Aramyag, Kapolna, Chwch, Feierkeres, Halmagh, Ribiche, ac possessionibus et villis, item nobilibus ungaris et walachis castrensibus, semper et ab antiquo ad ipsum castrum spectantibus sic, quod eisdem, in eorum nobilitate, iuribus et libertatibus per divos reges ipsis concessis, permanentibus nec non urburis in Nagybanya et Kisbanya praedictis ac alias ubivis habitis ad praedictum castrum pertinentibus in Comit. de Zarand et Orodienti existentibus habitum simul cum iure patronatus ecclesiarum parochialium in Syri, Galza, Mezth, Keresbanya, Kisbanya ac cunctarum aliarum ecclesiarum et capellarum tam christianorum quam Walachorum, ubivis in pertinentiis dicti castri habitarum, item nun dinis et foris hebdomadalibus in praefatis Syri, Galsa et Keresbanya, celebrare solitis ac cunctis utilitatibus et pertinentiis ipsorum et earundem universes scilicet terris arabilibus, cultis et incultis, campis, pascuis, silvis, nemoribus, rubetis, pratis, foenetis, aquis, aquarumque decursibus, piscinis, piscaturis, promontoriis, vineis, vinetis, rippis, quovis vocabulo vocitatis, sub suis veris mitis et antiques limitibus, quibus idem castrum et oppida, possessions, villae et districtus tenta fuissent et possessae, praelibato Johanni de Hunyad, Waivodae Transilvano, ac per eum Ladislao et Mathiae filius eiusdem, eorumque haeredibus et posteritatibus universis dedissent, donassent, perpetuassent et assignassent, imoderunt, donarunt perpetuarunt et assignarunt coram nobis, in sempiternum possidere, tenere partier et habere; nullum ius nullamve iuris proprietatem, quid et quam in eisdem castro, oppidis possessionibus, villis ac districtibus et earum pertinentiis habuissent et haberent, ac quoquomodo habere sperarent, penitus et per omnia in ipsos Joannem vaivodam ac Ladislaum et Mathiam filios eiusdem, nec non cunctos ipsorum haeredes, in pacifico dominio praedictorum castri Vilagosvar ac oppidorum, possessionum, villarum, districtuum et quarum libet utilitatum ac

pertinentiarum earundem contra quoslibet impetitores causidicos, actors, intra et extra iudicium protegere, tueri et defensare propriis eorum laboribus et expensis. In cuius rei memoriam, firmitatenque perpetuam, praesentes litteras nostras privilegiales pendentis sigilli nostri appensione roboratas duximus concedendas. Datum per manus Magistri Georgii Lectoris et Concanonici nostril, feria sexta proxima post festum visitationis B. Mariae Virginis anno Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto praesentibus ibidem honorabilibus Dominis Mathia Cantore, Stephano Custode, Magistris Johanne de Zechen, Barnaba Ladislau et Martino, caeterisque Canonicis, fratribus nostris in Dei Ecclesia regi sempiterno iugiter famulantibus.

Sursa: Fejer Georgius, *Genus, incunabula et virtu Joannis Corvivni de Hunyad. Regni Hungariae Gubernatoris*, Buda, 1844, p.71-75; Textul în limba latină și la: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol. 1, partea a 2-a (1346-1450), București, 1890, p.696-698.

d.143. Anul 1445

Voievodul român Ladislau de Maroth din comitatul Zărandului a cerut voievozilor români din Zărand Ladislau din satul Bolia, Ștefan din Birtin, Ioan din Valea Bradului, Șerban și Ioan din Ribîța să cheme înaintea lor pe trezorierul Simion din Sibiu pentru a depune jurământ privind unele terenuri cu proprietăți controversate din Baia de Criș.

Nos Capitulum Ecclesiae Transilvaniae memoriae commendamus, quod veniens nostri in praesentiam Symon Kusor florenorum auri de Cibinio exhibuit nobis quasdam literas patentes tenoris infrascripti, petens nos debita cum instantia, ut easdem transcribi et transsummi facere, transcriptumque et transsumptum earundem sub nostro sigillo sibi dare et concedere dignaremur juris sui uberiorem ad cautelam. Quarum tenor talis est: Nos Ladislaus de Maroth, alias Banus Machoviensis nobilibus viris Moga Ladislav de Bolya, Stephano de Birtin, Johanni de Fenyupataka Sorban et Johanni de Ribitze Vayvodis nostris nobis dilectis. Noveritis quomodo nos causam ratione cujusdam terrae inter nostros jobagiones de Keresbanya et Symonem Monetarium florenorum Cibiniensium habitam sane intelleximus. Igitur mandamus vobis quatenus dicto Symoni cum sociis suis terminum juramenti depositionis assignare debeatis, quo scilicet termino adveniente, ipse Symon ipsam terram, quam prosuis pecuniis emptam fore asserit, tenere debeat, et sic Jurare, quod ita ipsum Deus juvet, beata virgo Maria, et ut possit videre faciem Domini nostri Jesu Christi, quod ipsa terra, quam ipse tenet, est per eum emptam pro pecuniis et sibi pro vagio posita tamdiu, quousque sibi pecunias suas reddant. Caeteri autem socii sui consimiliter jurare debeant vestri in praesentia.

Datum Gywlae secundo die festi beati Regis Stephani Anno Domini nillesimo Quadringentessimo Quadragessimo Quinto. Nos itaque petitionibus ejusdem Symonis justis et legitimis in hac parte nobis oblatis annuentes praescriptas literas transcribi et transsummi fecimus transcriptumque et transsumptum earundem sub nostro Sigillo eidem duximus concedendum praemissam ad cautelam. Datum secundo die festi beati Michaelis Archangeli. Anno Domini supradicto.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.1, partea a 2-a (1346-1450), București, 1890, p.714-715.

d.144. Anul 1445

Capitulul din Alba Iulia pune pe lăncu de Hunedoara și pe fiii săi Ladislau și Matia în posesia castrului și domeniului Șiria din Zărand precum și în posesia celor șapte districte românești dependente de acest domeniu, care cuprindea 110 sate.

Capitulum Ecclesie Albensis Omnibus christifidelibus Presentibus et futuris presencium noticiam Habituris Salutem in salutis Largitore ad Vniuersorum noticiam harum serie volumes pervenire Qualiter nos literas viri Magnifici domini Laurencij de Hedrehwara Regni Hungarie Palatini et Judicis Comanorum honore quo decuit recepimus in hec verba Amicis suis Reuerendis Capitulo ecclesie Albensis Laurencius de Hedrehwara Regni Hungarie Palatinus et Judex Comanorum Amiciciam paratam cum honore – Dicitur nobis in personis Magnifici Johannis de Hwnjiad intercetera Wayuode Transsiluani ac Egregiorum Ladislai et Mathie filiorum eiusdem Quomodo ipsi dominium Castri Wilagoswar vocati in Comitatu de Zarand existentis et Nobilium Castrensium Hungarorum silicet (sic) et Wolochorum semper et abantiquo ad Ipsum Castrum spectancium eisdem Nobilibus in eorum Nobilitutum Juris et libertatibus per diuos Reges ipsis concessis permanentibus necnon districtuum vtrorumque Aranyag Kaladwapataka in Orodienſi ac Capolna Chwch Feyerkeres Halmagh et Rybicze nuncupatorum in de Zarand predicto Item Opidorum Sijrij Galsa Mezth Kaladwa Feyerkeresnaghbanya alio nomine Czibebanya ac Kijsbanya alio nomine Medwepataka vocatorum ac vrburum in Naghbanya et Kijsbanya predictis ac alias vbiuis in pertinencijs dicti Castri Wilagoswar habitarem preterea possessionum sew villarum Magyarkaladwa Alsofalw Kyskaladwa Syweg Diznospataka Felsewkaladwa Hozywłazlofalwa Mikofalwa vtrarumque Zilwas Zylaagh Aranyag Kermezinfalwa Nemesfalw Zekeshelfalwa Felsewaranyag Bainfalwa Ferenczfalwa, Kalwy Halmaghfalwa Honthew Balthfalwa Felsewraztowcz Rasztowcz Hontheser Felsewhonth Pokafalwa Zewdesfalwa Iwgafalwa Ewrwenyes Mayathagyergfalwa Hazyachfalwa Alsozekas Felsewzekas Keerfalwa Boglezth Baglyafalwa Felsewzeldes Bwchawa Solmos Panussa Madarsakfalwa Achwa Bonczafalwa Ferreczfalwa (sic) Tarozlafalwa Kyskapolna Bothfalwa Plofalwa Almas Felsewalmas Bodyafalwa Lonka Fyzthetew Bozthoka Kakaro Pleska Madya Fifalwa Dragwyfalwa Criminaz Bokorfalwa Zalofalwa Bogdanfalwa Medwefalwa Felsewbanyfalwa Chenczfalwa Berethya Tamasfalwa Kywfalwa Lewothafalwa Drabonthafalwa Orosfalwa Felsewrechka Dragothafalwa Mihalfalwa Balasfalwa Germend Karachonfalwa Kelemenfalwa Kayary Terchye Herczegfalwa Felsewrach Iwanfalwa Walya Alsolankal Zeropa Waka Gyewnkfalwa Rudafalwa Kysribicze Wyborfalwa Baylafalwa Bwlchfalwa Pontingalfalwa Kemegyech Stanizlafalwa Chwch Kapolna Bokorfalwa Kapozthafalwa Nagoyafalwa Bwchafalwa Fenyewpatak Lazwrfalwa Magyorich Rachka Chebefalwa Valyafalwa et Karrachfalwa vocatarum ad dictos districtus et Opida per consequensque Castrum Wylagoswar predictum aliarum eciam cunctarum villarum prediorum vtilitatum et pertinenciarum ad Id Castrum ac predicta Opida et possessions spectancium quomodocumque vocitarum in predictis Comitatus de Zarand et Orodienſi existencium et habitarem Item Tributorum prouentuum obuencionum Jurisdictionum (sic) Juriumpatronatum Ecclesiarum parochialium in predictis Syry Galsa Mezth Keresbanya et Kysbanya ac aliarum cunctarum Ecclesiarum et Capellarum tam christianorum quam Wolochorum vbiuis in pertinencijs dicti Castri Wylagoswar vocati et ad Id spectancium habitarem generaliterque quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum eiusdem Castri ipsos iure concernencium legitime vellent introire Super Quo vestram Amiciciam presentimus petimus diligenter quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum quo

presente Ladislaus vel Thomas siue Stephanus sin Valentinus filij Abrahe de Gela et de Kraponza ceu Paulus Saphar dictus de Wassan alijs absentibus homo noster ad facies dicti Castri Wilagoswar ac Districtuum Opidorum Villarum et Possessionum ac vrburarum predictorum vicinis et conmetaneis eorundem ac earundem vniuersis inibi legittime conuocatis et presentibus accedendo Introducat prefatos johannem de Hwnyad Wayuodam Transsiluanum ac Ladislaum et Mathiam filios eiusdem cum cunctis ipsarum ac eorundem vtilitatibus et pertinencijs Jure ipsis incumbenti perpetuo possidendas si non fuerit contradictum Contradictores vero si qui fuerint euocet ipsos contra memoratos Johannem de Hwnyad ac Ladislaum et Mathiam nostrum in presenciam ad terminum competentem ratione contradiccionis eorum reddituros Et posthec huiusmodi Introduccionis et Statucionis seriem cum contradictorum et euocatorum si qui fuerint ac vicinorum et conmetaneorum qui premisse Statucioni intererint nominibus terminoque assignato nobis amicabiliter rescribatis. Datum Bude feria quarta proxima post dominicam Letare Anno Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto. Nos itaque Amicabilibus petitionibus dicti Domini Palatini acquiescentes vnacum prefato Thoma filio Abrahe de Gerla et de Kaproncza homine eisdem nostrum hominem videlicet Magistrum Blasium de Waswar socium et concanonicum nostrum ad premissa peragenda nostro pro testimonio transmisimus fidedignum qui tandem exinde ad nos reuersi nobis concorditer retulerunt, quomodo ipsi primo videlicet feria sexta proxima ante dominicam Ramispalmarum et postsequentibus alijs diebus ad id sufficientibus ad facies predictorum Castri Wylagoswar vocati in dicto Comitatu de Zarand existentis ac Nobilium Castrensium Hungarorum scilicet et Wolachorum simper et abantiquo ad ipsum Castrum spectantium sic quidem eisdem in eorum Nobilitatum Juribus et libertatibus per diuos Reges ipsis concessis permanentibus necnon Districtuum vtrarumque Aranyag Kaladwapataka ac Kapolna Chwch Feyerkeres Halmagh et Ribicze nuncupatorum Item Opidorum Syry Galsa Mezth Kaladwa Feyerkeresnaghbanya alio nomine Czibebanya ac Kysbanya alio nomine Medwepataka vocatorum ac vrburarum in Naghbanya et Kysbanya predictis et alias vbiuis in pertinencijs dicti Castri Wylagoswar habitatum preterea possessionum sew villarum Magyarkaladwa Alsofalw Kyskaladwa Syweg Diznospataka Felsewkaladwa Hozywlawfalwa Mikofalwa vtrarumque Zylwas Zylaagh Aranyag Kermezinfalwa Nemesfalw Zekshelfalwa Felsewaranyag Bainfalwa Ferenczfalwa Kalwy Halmaghfalwa Honthew Balthfalwa Felsewraztowcz Rasztowcz Hontheser Felsew honth Pokafalwa Zewdesfalwa Iwgafalwa Ewrwenyes Mayathagyergfalwa Hazyachfalwa Alsozekas Felsewzekas Keerfalwa Boglezth Baglyafalwa Felsewzewides Bwchfalwa Solmos Panussa Madarsakfalwa Achwa Bonczafalwa Ferrechfalwa Jarozlafalwa Kyskapolna Bothfalwa Plofalwa Almas Felsewalmas Bodyafalwa Lonka Fyzthetew Roztoka Kakaro Ploska Madyafifalwa Dragwyafalwa Criminaz Bokorfalwa Zalofalwa Bogdanfalwa Medwefalwa Felsewbanyafalwa Chenczfalwa Berethya Tamasfalwa Kywfalwa Lewothafalwa Drabonthafalwa Orrosfalwa Felsewrachka Dragothafalwa Mihalfalwa Balasfalwa Germend Karachonfalwa Kelemenfalwa Kayary Terchye Herczegfalwa Felsewrach Iwanfalwa Walya Alsolankal Zeropa Waka Gyewnkfalwa Rudafalwa Kisribicze Wyborfalwa Baylafalwa Bwchfalwa Potingalfalwa Kemegyech Stanizlafalwa Chwch Kapolna Bokorfalwa Kapozthafalwa Nagoyafalwa Bwchafalwa Fenyewpatak Lazwrfalwa Magywrich Rachka Chebefalwa Walyafalwa et Karrachfalwa vocatarum ad dictos Districtus et Opida perconsequensque ad Idem Castrum Wylagoswar predictum

pertinencium aliarum eciam cunctarum villarum prediorum vtilitatum et pertinenciarum eiusdem Castri ac predictorum Opidorum et Possessionum quoquomodo vocitarum in predictis Comitatus de Zarand et Orodensi existencium et haborum Item tributorum prouentuum obuencionum Jurisdictionum (sic) Jurimpatronatum ecclesiarum parochialium in Syry Galsa Mezth Keresbanya et Kisbanya ac aliarum cunctarum ecclesiarum et Capellarum quam Christianorum quam wolochorum vbiuis in pertinencijs dicti Castri Wylagoswar habitarem generaliterque quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum eiusdem Castri vicinis et conmetaneis eorundem ac earundem vniuersis videlicet Johanne Petro Cosma Bartholomeo et Thoma de Bernolth Mathia Aczel dicto de Kereky Petro et Ladislao Maysay de Haraklyan Ladislao Kolbaz dicto de Egrehg, Gregorio de Selend, Ladislao et Petro dictis Buda de Zelend, Stephano Powsa de Zewdy, Matheo de Kasa, Johanne et Alberto de Losoncz, Johanne filio Dyonisij de Ilye, Ladislao de Branchika, Nicolao de Arany Mathia de Rapolth Item Johanne literato et Francisco paruo de Martom Michaelae de predicta Kereky Nicolao filio Laurencij et Johanne de Zylas, Stephano et Valentino filijs Abrahe de Gerla et Johanne Orzag de Gwth, et alijs quampluribus Nobilibus inibi legitime conuocatis et presentibus attendendo, Introduxissent prefatos Johannem Wavuodam de Hwnyad necnon Ladislaum et Mathiam filios eiusdem in dominium iam dictorum Castri et Districtuum Opidorum Possessionum Villarum prediorum Tributorum Vrburarum Jurimpatronatum ecclesiarum necnon Nundinarum fororum ebdomadaliu ac cunctarum vtilitatum et pertinenciarum eorundem et earundem Statuissentque Item et eadem ac easdem cum cunctis vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet videlicet terries arabilibus cultis et incultis Campis pascuis Siluis Nemoribus rubetis pratis fenetis aquis aquarumque decursibus piscinis piscaturis promontorijs vineis vinetis rippis Montibus Alpibus Molendinis ac locis Molendinorum et generaliter quibusuis vtilitatum integritatibus quouis vocabulo vocitatis ipsis Johanni de Hwnyad Wayuode ac Ladislao et Mathie filijs eiusdem eorumque heredibus et posteritatibus vniuersis Jure ipsis incumbenti perpetuo et irreuocabiliter possidendas tenendas et habendas nemine penitus contradictore apparente legitimis diebus in faciebus dictorum Castri Districtuum Opidorum Possessionum villarum prediorum Tributorum urburarum Jurimpatronatum cunctarumque pertinenciarum et vtilitatum eorundem et earundem iuxta Regni consuetudinem permanendo. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, presentes literas nostras priuegiales pendentis et autentici Sigilli nostri maioris munimine roboratas eisdem duximus concedendas, Datum per manus honorabilis viri magistri Benedicti de Boroh lectoris ecclesie nostre pretacte ac socij et canonici nostril vigesimaquarta die Statucionis et Introduccionis predictarum, Anno domini supradicto Honorabilibus viris et dominis Nicolao Bodo electo Emerico de Sirimio Cantore Nicolao Barius Custode Stephano de Nezmel et Georgio de Zador Decanis ecclesie nostre prefate existentibus.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.1, partea a 2-a (1346-1450), București, 1890, p.717-721.

d.145. Anul 1445 septembrie 3, Ghiula

Fostul Ban de Macso către Voievozii români de Bolea, Birtin, Fenyöpatak, Ribitza, pentru un proces al iobagilor din Baia de Criș (cu formulariu de jurământ românesc).

Nos Ladislaus de Maroth, alias Banus Machoviensis, nobilibus viris Moga, Ladislav de Bolya, Stephano de Birtin, Iohanni de Fenywpataka, Sorban et Iohanni de Ribicze, Vaivodis nostris, nobis dilectis. Noveritis quomodo nos causam ratione cuiusdam terre inter nostros iobagiones de Keresbanya et Symonem monetarium florenorum cibiniensium habitam sane intelleximus. Igitur mandamus vobis quatenus dicto Symoni cum sociis suis terminum iuramenti deposicionis assignare debeatis, quo scilicet termino adveniente, ipse Symon ipsam terram, quam pro suis pecuniis emptam fore asserit, tenere de beat, et sic iurare quod ita ipsum Deus iuvet, Beata Virgo Maria et ut possit videre faciem domini nostri Iesu Christi, quod ipsa terra quam ipse tenet est per eum emptam pro pecuniis et sibi provagio posita tamdiu quousque sibi pecunias suas reddant. Ceteri autem socii sui consimiliter iurare de beant vestri in presencia. Datum Gywlae, secundo die festi Beati Regis Stephani, anno Domini M^oCCCC^{mo}XL quinto.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor. Acte și scrisori*, vol. XV, partea 1 (1358-1600), București, 1911, p.33.

d.146. Anul 1446 iulie 31, Apold

Ioan Hunyadi poruncește lui Moga Voevodul și pârcălabului cetății Baia de Criș să ocrotească pe bănarul sibian.

Nos Iohannes de Hunyad, regni Hungarie gubernator, vobis, nobilibus, viris Moga Vaivoda, item officiali castris de Maroth, in oppido Keresbanya constituto, et suis pertinentiis residenti, harum serie firmiter committimus quatenus amodo et deinceps magistrum Symonem, cusorem florenorum auri in civitate cibiniensi commoratem, in laboracione et cultura, levatura auri in dicta Keresbanya habita, que sua fore perhibetur, pro nobis utputa laborantem, in nullo impedire, molestare seu quovis modo perturbare et damnificare presummat, quinimmo huiusmodi lavaturam auri sibi libere et pacifice colere et laborare ac negocia sua ibidem exercere permittatis et permitti faciatis. Aliud non ausuri facere in premissis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in villa Apold, die dominico proximo ante festum ad Vincula Beati Petri Apostoli, anno Domini M^oCCCC^oXL^o sexto.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor. Acte și scrisori*, vol. XV, partea 1 (1358-1600), București, 1911, p.33.

d.147. Anul 1446

Iancu de Hunedoara a scris voievodului român Moga din Zărand să permită trezorierului Simion din Sibiu să spele și să culeagă aur din apele de la Baia de Criș.

Nos Johannes de Hunyad Regni Hungaræ, Gubernator, vobis nobilibus viris Moga Wayda item Officiali castris de Maroth in Oppido Keresbanya constituto st suis pertinentiis rezidente harum serie firmiter committimus, quatenus amodo et deinceps Magistrum Symonem cusorem florenorum auri in civitate Cibiniensi commorantem in laboracione et cultura lavatura auri in dicta Keresbanya habitæ, quæ sua fore perhibetur pro nobis utpote laborantem, in nullo impedire, molestare, seu quovis modo perturbare et damnificare præsummat, quin immo hujusmodi lavaturam auri sibi libere et pacifice

colere et laborare, ac negotia sua ibidem exercere permittatis, et permitti faciatis. Aliud non ausuri facere in praemissis. Praesentibus perfectis exhibenti restitutes datum in villa Apold, die domenico proximo ante festum ad vincula beati Petri Apostoli. Anno domini Millessimo Quadringentesimo Quadragesimo Sexto.

Commisio propria Domini Gubernatoris.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.1, partea a 2-a (1346-1450), București, 1890, p.729-730.

d.148. Anul 1450 septembrie 1, Arad

Nos Blasius literatus de Kesi vicecomes, et iudices nobelium comitatus Orodienis, memorie commendamus, quod egregius vir Johannes literatus de Feyereghaz, nobiles viros Nicolaum Pankathay canonicum ecclesie Orodienis, Franciscum parvum de Martoni, Nicolaum Patoch de Iregdh, Sandrinum de Gerk, Georgium Craynik de Fyves, Stephanum Porkeled, Johannem Segedi de eadem, Johannem Nemeth de Cheghze, Michaellem Kolchar de Chalia et Matheum parvum de Apacha, fecit, statuit et constituit suos veros et legitimos procuratores, assumptens prefatus Johannes literatus, quod quicquid per annotatos suos procuratores in simul aut in solidum in quibusvis suis causis actum, factum et procuratum fuerit, se firmum habiturum. Datum in Orod, feria tertia proxima ante festum Nativitatis beatissime virginis Marie, anno domini M.CCCC. quinquagesimo.

Sursa: Nagy Gyula, *Gróf Sztáray család oklevéltára*, vol. 2 (1397-1457), Budapest, 1889, p.471.

d.149. Anul 1451 aprilie 10, Timișoara

Iancu de Hunedoara înștiințează capitlul din Arad că, voind să răsplătească pe distinsul voievod Moga de Hălmagiu, pentru serviciile prestate coroanei regatului ungar, dăruiește acestuia și fiilor lui, Mihai și Sandrin precum și urmașilor lor voievodatele Căpâlna, Hălmagiu și Băița din comitatul Zărandului.

Iohannes de Hunyad Regni Hungarie gubernator etc. Honorabili Capitulo Ecclesie Orodienis, Salutem cum honore. Cum nos pro fidelitatibus servicy et fidelium servitorum meritis gratuitis, Egregy Moca Waywode de Halmagh quibus ipse sacre huius Regni Hungariae Corone et exopt nobis sub locorum et temporum varietate laudabiliter exhibitis et impensis, quorum infuifu volentes sibi aliquantis nostram exhibere binevolentiam favorosam waywodatum de Kapolna Halmagh et Kysbanya notatum in Comitatu de Zarand. In quorum pacifico dominio idem Moka waywoda et filij sui videlicet Michaelis et Sandrinus a dudum perstitisse et persistere asseruunt etiam de presenti. Ac totum et omne regnum si quod Regia maiestas in eisdem qualitercumque et exquibuscumque causis modis et rationibus haberet aut ipsius concerneret serenitatem simulcum cunctis ipsorum utilitatibus et pertinenciis quibuslibet prefatis Moka waywode et Michaeli ac Sandrino filijs cuiusdem ipsorumque hereditatibus et posteritatibus universis serie aliarum litterarum nostrarum donationalium exinde confacturarum imperpetuum dedimus velimusque ipsos per nostrum et vestrum homines in dominium eiusdem legitime facere introduci. Supper quo honorabilitati vestre firmiter committimus et mandamus quatinus unum mittatis hominem pro testimonio fidelitatum quo presente Stephanus Achel aut Mathias similiter Achel servi Laurentii [...] Benedictinus de Kereky neve Iohannes Petres de Brenold. Alys [...] homo noster ad sociis prescriptarum

possessionum Kapolna Halmagh et Kysbanya [...] juris regii in eisdem habiti universis vicinis et convicinis ipsorum in ibi legitime [...] presentibus attendendis introducat prefatos Mokam Waywodi et filios suos in [...] oditus statuatque eundem eisdem premisse nostre nove donationis titulo [...] incumbenti perpetuo possidentum (partier habende) si non fuerit contradictum contradictores fuerint. Evocet ipsos contra memoratos Moka waywodam et filios suos (ad suam pre) senciam ad terminum competentem rationem contradictionis eorundem reddituros et posthanc [...cont] radictionis et statutionis seriem cum contraductorum et evocatorum si qui fuerint [...] comemoratis qui premisse statutioni intererunt nonulis terminoque assignato nobis [...] rescribatis.

Datum in Themeswar sabbato proximo ante Dominicam Iudici [...] Millesimo CCCCL-mo primo.

Sursa: Traian Mager, *Ținutul Hălmagiului*, vol.1, Arad, 1938, p.177-178.

d.150. Anul 1451

Gheorghe Brancovici, despotul Serbiei s-a împăcat cu lancu de Hunedoara în privința unor vechi diferende și s-a obligat a-i da de soție pe contesa Elisabeta lui Matia, fiul lui lancu. Cei doi au stabilit ca, în cazul nerespectării înțelegerii, Brancovici să piardă toate moșiile deținute în comitatele Bereg, Satu Mare, Bihor, Zărand și Banat.

Nos Georgius, Dei gratia regni Rasciae despotus et Albaniae dominus etc. memoriae commendamus significantes tenore praesentium, quibus expedit, universes quod, quamvis atribus citra vel paulo ultra annis inter nos ex una et magnificum Joannem de Hunyad, regni Hungar. Gubernatorem etc.; parte ex altera, nonnullae dissensiones, disturbia et differentiae subortae sint, pluraque gravamina hinc inde procreata fuerint et commissa, super quorum complanatione, rectificatione et submotive diebus superioribus transactis per medium nonnullorum Dominorum Praelatorum et Baronum dicti regni Hungariae pro parte utriusque partis laborantium certae dispositionis intervenerunt. [...]

Huiusmodi igitur occasione et hoc ipso respectu permoti et dictorum Dominorum mediatorum inductioni ac quiescentes, volentes etiam nos et dominam nostram ad ipsius Domini Gubernatoris amicitiam, perpetuo obligare et obligatam efficere, praesertim vero propter bonum pacis et concordiae, nostra spontanea et beneplacita voluntate, illustrem et generosam puellam Elisabeth neptem nostram, nunc in decimo anno constitutam, filiam videlicet illustris Principis Domini Vlrici, Dei gratia Ciliae, Ortemburgae et Zagoriae Comitum, et Dominae Catherinae, filiae nostrae progeneritae, qua scilicet puella, ex annuentia et concessione eorundem parentum ipsius puellae, sub conservatione, procuratione, dispositione et potestate nostra existit, eam egregio Mathiae, filio annotati Dom Joannis Gubernatoris ritu sanctae christianae Ecclesiae sacri matrimonii foedere dare assumimus et disposuimus in consortem, imo ex nunc damus ipsamque puellam Elisabeth ad tempus copulandi legitimum in die scilicet festi beati Nicolai Episcopi et Confessoris, in anno Domini Milesimo quadingentesimo quinquagesimo tertio venturo antefato Mathiae, filio ipsius Domini Gubernatoris, peracta prius solemnitate sponsaliorum et nuptiarum ad traducendam reddemus, aut quod Deus avertat, nobis interim e seculo migrantibus, illustres Domina Jerina consors, nec non Georgius Stephanus et Lazarus filii nostri seu alter eorum, qui ex iis superstes manebit, quorum videlicet dominae consortis et filiorum nostrorum, nec non etiam inclitarum et

generosarum Dominarum Catherinae praedictae consortis dicti Comitis Vlrici, et Margarethae, filiarum nostrarum, sed et puellarum Elisabeth praedictae et Margarethae filiae dicti Lazari filii nostrri ac aliorum quorum libet. [...]

Ipsam puellam Elisabeth antefato Mathiae ad praefixum terminum ad traducendam non redderemus, seu non redderent aut reddere non possemus vel non possent; praescriptasque nuptias non perficeremus aut non perficerent; extunc castra, civitates, oppida possessiones et villae nostrae ac filiorum nostrorum praedictorum, videlicet Munkacz in Beregh, Nempti, Zathmar et Azzonpataka in Zathmariensi, Debreczen et Bezermen in Bihoriensi Comitatus adiacentes, nunc erga manus praefati Dom. Joannis Gubernatoris et filiorum suorum certa et rationabili ex causa habitae et existentes, praeterea Kwlpum, Zavazentdemeter, Zalankemen et Zemlen in Sirmiensi, Beche et Bechekereky in de Thoronthal, Erdsomlya in de Krasso, nec non Wilagoswar in de Zarand Comitatus adiacentes et habitae, cum omnibus possessionibus, portionibus possessionariis et praediis ad ipsa easdem spectantia, et pertinere debentia, nec non tributes vbilibet in eisdem exigi consuetis, et generaliter cunctis earum utilitatibus, qualitercunque appellatis, in ius et proprietatem perpetuam antefati Domini Joannis de Hunyad dicti regni Hungariae Gubernatoris, ac filiorum eiusdem praedictorum, ipsorumque haeredes universos propter dedecus, quod per non adimpletionem praemissarum nuptiarum seu per hoc, quod ea, quae superius in facto dictorum sponsalium et matrimonii condita sunt ad effectum quocunque casu non deducerentur, eisdem et dominio ipsorum inferri et evenire posset, nec non etiam pro laboribus, expensis et damnis et interesse remaniant et remanere debeant eo iure, quo nos et dicti filii nostri ipsas et easdem usque modo tenuimus et possedimus, in sempiternum possidendae et habendae. [...]

Nec iidem castellani et officiales propterea per nos ac dominam consortem, filios et proles nostros coram iudice saeculari aut ecclesiastico in iudicio debeant seu possint impediri, hoc expresse declarato, ut si infra praescriptum terminum, diem scilicet festi beati Nicolai Episcopi et Confessoris, iam fati Mathias, filius dicti Joannis Gubernatoris, et puella Elisabeth neptis nostra ex saeculo, quod Deus avertat, migraverint, vel alter vel altera ex iis migraverit, extunc praectata obligamina ratione ipsarum nuptiarum tam scilicet in facto dictorum castrorum, civitatum, oppidorum possessionum et portionum possessionariarum, tributorum, pertinentiarum, quam in aliis superius specificatis modo praenarrato, adiecta et imposita mox cassentur, annullentur, invalidaque et nullius vigoris habeantur, obligamina tamen in facto infrascriptae amicitiae, unionisque et benevolentiae, stabilitatem semper ac perpetue in earum vigoribus permaneant et robur habeant perpetuae firmitatis. [...]

Renunciantes omnibus exceptionibus, defensionibus et auxilio tam legum, quam sacrorum canonum sive canonici et civilis iuris, quae nobis in contrarium promissorum vel in absolutionem a praetacto juramento quomodocunque vel apud quemcunque principem ecclesiasticum aut saecularem incumbere et suffragari possent, harum nostrarum litterarum, quibus sigillum nostrum, quo utimur, ac etiam sigillum reverendissimi patris, Domini Athanasii, metropolitani de dicta Zendrew, pro maiori certitudine sunt appensa, vigore et testimonio mediante. Datum in eadem Zendrew, Sabatho proximo ante festum B. Laurentii Martyris Anno Donimi MCDLI.

Sursa: Fejer Georgius, Genus, incunabula et virtu Joannis Corvini de Hunya. Regni Hungariae Gubernatoris, Buda, 1844, p.149-157; Textul în limba latină și la:

Nicolae Densușianu, *Documente privitoare la istoria Românilor 1451-1510*, București, 1891, p.4-8.

d.151. Anul 1451

Ioan Corvinul, guvernatorul Ungariei, arendează monetariului (trezorerierului) Simon din Sibiu minele sale de aur din Baia de Criș pentru suma de patru mărci de aur pe an.

Nos Johannes de Hwnyad Regni Hungarie Gubernator etc. Memorie commendamus per presentes Quod nos vrburas Opidi nostri Keresbanya a festo purificationis Beate Marie virginis proxime preterito, incipiendo vsque alterum festum eundem purificationis marie virginis pro quatuor Marcis Auri Simoni de Cibinio Cussori florenorum auri in arendam conduximus presencium mediante. Datum in Zazsebes Sabatho proximo post festum pasce dominice anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo marcam quamlibet florenorum auri vigintiocto computando.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.2, partea a 2-a, București, 1891, p.9-10.

d.152. Anul 1452 februarie 8

Capitulum ecclesie Orodienis, Omnibus christi fidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris. Salutem in salutis Largitore. Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire. Quod Nos literas Introductorias et Statutorias Viri Magnifici domini Johannis de Huniad Regni Hungarie Gubernatoris nobis preceptorie directas honore quo decuit recepisse in hec verba.

Nos Igitur preceptis et mandatis dicti domini Gubernatoris obedientes vt tenemur vnacum Mathia de Ragovicza homine suo predicto vnum ex nobis videlicet honorabilem Magistrum Johannem de Gywla socium et concanonicum nostrum ad premissas Introduccionem et Statucionem faciendam nostro pro testimonio misimus fidedignum, Qui tandem exinde ad nos reuersi nobis vniiformiter retulerunt eomodo, Quomodo ipsi in festo Conuersionis beati pauli Apostoli proxime preterito et alijs diebus ad id aptis et sufficientibus, ad facies prescripti Castri Dranko vocati cis danubium constituti consequenterque Comitatus et villarum seu possessionum ad ipsum Castrum spectantium, vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis Inibi legitime conuocatis signanter Wochina de Orosya ac Petro et Giorgio de Zlathnicza et presentibus accedendo, Introduxissent predibatos Michaelem de Chorna Banum Zeueriensem necnon Blasium fratrem suum carnalem, ac Nicolaum filium suum carnalem quo ad tres partes, necnon alterum Nicolaum de Bysere quo ad quartam partem equalem in domynium eorundem, Statuissentque eundem et easdem eisdem et ipsorum heredibus vniuersis Simulcum cunctis vtilitatibus et pertinencys quibuslibet premisse domini Gubernatoris donacionis titulo ipsos Incumbenti perpetuo possidendum nullo penitus contradictore apparente tam in facie eorundem Castri Comitatus et possessionum quam nostri in presenciam legitimis diebus et horis Ibidem perseuerando. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras priuilegiales pendentes Sigilli nostri appensione munimine roboratas duximus emanandas, Datum per manus Magistri Georgy Lectoris et concanonici nostri quintodecimo die diei Introduccionis et Statucionis prenotatarum, anno domini Millesimo CCCC-o L-mo secundo, Cantore absente, presentibus Ibidem dominis et Magistris Blasio Custode, Stephano de Machalaka.

Ladislao de Basarag, Martino et Nicolao de Pankotha ceterisque Canonicis fratribus nostris In dei ecclesia Regi sempiterno lugiter famulantibus.

Sursa: Pesty Frigyes, A Szörényi bánság és Szörényi vármegye története, vol.3, Budapest, 1878, p.64-65.

d.153. Anul 1458-1466

Serenissimus dominus rex Mathias. Dei gracia Hungarie, Dalmacie etc. concessit egregio Valentino de Zakul quasdam possessiones suas confirmare, ut puta Warsan, Saag, Elek, Zenthe Eghhaz, Bozos, Kuemarosfelghaz in comitatu de Zarand existentes.

Statutorie, capitulo Chanadiensis.

Item ad possessionem Zarand ac Sebeser in eodem Zarand ac Chamo, Zenthandras, Barzekel in Themesiensi, item Tharcha, Apathy, Zeplak in Byhoriensi comitatibus existentes ipsum Valentinum iure hereditario concernentes.

Homo regius:

Bartholomeus Akos

Michael Ravasdy

Paulus de Pyl

Paulus Zabo de Warssan

Nicolaus Feyerdi de Pethefalva

Joannes Kethe de Kethegyan

Georgius de Radwan

Gregorius Janosi de Petefalva.

Sursa. Codex Diplomaticus domus senioris Comitum Zichy, vol.12, Budapest, 1931, p.258.

d.154. Anul 1468 februarie 19, Buda

Gwth-i Orzag Mihály nádor, a kunok bírája bizonyítja hogy Warssan-i Pethew Jakab, akinek nevében az aradi káptalan levelével testvére: Warsan-i Pethew Miklós jelent meg, a Zaránd megyiei Nyek birtokon levő birtokrészét minden haszonvételével Kamonya-i néhai Miklós fiainak: Jánosnak és Mihálynak 10 magyar aranyforintért azzal a feltétellel zálogosította el, hogy azt bármikor visszaválthatja, és hogy addig is megvédi őket a birtokrészben; ha pedig ezt nem tudná megtenni, akkor a zálogbirtokosok a Zaránd megyei Warssan-i birtokrészéből azonos értékű részt foglalhatnak el. - A hátlap alján: Bako XXIV (kétszer)

Sursa: Fekete Nagy Antal, A Balassa család levéltára (1193-1526), Budapest, 1990, p.136.

d.155. Anul 1469

Nos Comes Ladislaus de Palocz iudex curie serenissimi Principis domini Mathiae dei gracia regis Hungariae, Croacie, Dalmacie etc. damus pro memoria. Quod cum in causa inter egregium Thomam filium Abrahe de Gerla ac Sebastianum, Johannem et Franciscum filios eiusdem, nec non Valentinum et Stephanum similiter filios Abrahe de eadem Gerla, pro quibus Gregorius Zakalos de Elweth cum procuratoris literis capituli ecclesie orodiensis ut actoribus comparuit, ab una ac magnificum Mathyws de Maroth pro quo magister Adam de Zereken, Stephanus de Hazwgdh et Benedictus Kynyersythew de Herend cum procuratoris literis eiusdem capituli ecclesie orodiensis ut

in causam atracto astiterunt partibus ab altera. In praesentibus octavis festi Epiphaniarum domini coram nobis mota et vertente, per eundem Gregorium Zakalos de Elweth procuratorem dictorum actorum in personis eorundem quedam litere dicti capituli ecclesie orodiensis relatorie coram nobis in iudicio fuissent exhibitte. Mox prefati magister Adam, Stephanus de Hazwgd, et Benedictus Kynyrstheuw de Herend procuratores dicti Mathyws de Maroth in causam atracti in persona eiusdem nostra exurgendo in praesentia paria dictarum literarum antelati capituli ecclesie orodiensis relatoriarum eidem dari pecierunt, iuris sui ad cautelam. [...] His non contenti sex boves iobagionum ipsorum exponencium videlicet Thome et Georgii Kathona in dicta possessione Tarcha comoran. recepissent. Demum tempore in prefato Dionisius Offar, Nicolaus Niserew, Petrus Zelndy, Thomas Warga Martynko, Paulus Elsek, Gregorius Magnus, Ladislaus Kawazy, Giorgius Gal, Thomas Marhahy, Ladislaus Zwy, Mathias Chapo, Michael Schewsor, Georgius Kozma, Blasius Kalmar, Benedictus similiter Kalmar, et Michael Zabo iobagiones prefati Mathyws de Maroth in oppido ipsorum Symand Comoran. ex consensu et voluntate eiusdem Mathyws domini ipsorum, quosdam Paulum Kathona dictum et alios complures iobagiones annotator, exponencium in possessione ipsorum Gerendas vocata in dicto comitatu de Bekes existen. commoran. captivassent captosque in ipsorum vinculis conservassent et tenuissent, quousque super eosdem viginti florenos auri recepissent, per quod plus quam sedecim sessiones iobbagionales ipsorum exponencium possessionibus in predictis desolate extitissent. [...] Qui tandem exinde ad nos reversi nobis concorditer retulerunt, quod ipsi in festo visitacionis Beate Marie virginis proxime preterito et aliis diebus ad Id aptis et sufficientibus in Comitatu de Zarand pariter proceden. ab omnibus, aquis de cuisset et licuisset scita prius premissorum mera veritate, Idem homo Vestre Serenitatis dicto nostro testimonio presente, prefatum magnificum Mathyws de Maroth de possessione sua Kewermes, Ladislaum de Kemend et Polyak Castellanos ac Gregorium Bycze provisorem curie castri Gywla vocati de officiolatibus ipsorum Kewermes predictar. Johannem Lerynczy de Elueth de porcione sua Kiskiraly, Laurencium de Kereky in eadem Kereky, Petrum Bozyas de Wassan in eadem Wassan, quemlibet eorum proprys habitacionibus ipsorum in eisdem possess. habitis contra prefatum Thomam filium Abrahe de Gerla exponen. et alios predictos ad octavas festi beati Jacobi apostoli nunc ventur. vestram Regiam evocasset in presenciam rationem de premissis redditur. efficacem, litispendencia, si qua foret inter ipsos non obstan. prescriptos autem iobagiones eidem Mathyws de Maroth statuere comitten.

Datum octavo die diei Inquisitionis, Evocacionis et Insinuacionis prenotatarum. Anno domini supradicto. Unde nos petitionibus annotatorum magistri Adam de Zerechen, Stephani de Hazwgd et Benedicti Kynyrstheuw de Herend procuratorum prefati Mathyws de Maroth nobis propterea in persona eiusdem porrectis favorabiliter inclinati tenores prescriptarum literarum antelati capituli orodiensis relatoriarum de verbo ad verbum, sine diminucione et augmento aliquali presentibus literis nostris patentibus transcribi et transumpmi facien. annotato Mathyws de Maroth duximus conceden. Juris sui ad cautelam comuni Justicia observata.

Datum Bude quadregesimo nono die octavar. festi Epiphaniarum domini anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

Sursa: Haan Lajos, Békés vármegye Hajdana, vol.2, Pest, 1870, p.80-84.

d.156. Anul 1471 decembrie 21

Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie, Bohemie, etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod nos qui diuina nobis suffragante clemencia scepra gubernamus regalia, et eorum principatui aspice deo fideliter presedemus, cunctorumque nobis fidelium fidelitates et actus stennuos prouida consideracione, pensari, et ipsis proinde ex innata nobis liberalitate Regia condigno premio solemus elargiry, Recensentes, et in regalibus precordys reuoluentes, preclaras fidelitates, et laude digna obsequia fidelium nostrorum Magnifici Michaelis Orzag de Gwth, dicti Regni nostri Hungarie palatini, et Egregy Johannis Ongor de Nadasd Aulici nostri per eos Sacre dicti Regni nostri Hungarie Corone, nostreque maiestati sub locorum et temporum varietate iuxta ipsorum possibilitatis exigenciam exhibitis, et impensa, volentes eis propterea Regio occurrere cum fauore Castellum hodos appellatum simulcum Opido similiter hodos vocato, ac possessionibus Boldor, Thornyafalwa, Balyasfalwa, Kapolna, Kerezthfalwa, Balasfalwa, Koporyas, Monczafalua, Zthanafawa, Nandorthelek, Wýdafalwa, Wýkegh, Romanfalwa, Berendefalwa, [...]. Item oppidum Machalaka, ac possessiones phyleptheleke, Elsewbethkwtha, Sýmand, Erdeglyka, Haromolmos, Remethe, Bosthos, Halmos et Bykes, similiter cum pertinencys ac Kaza, vtrasque Zabraný, Nyarrew, Cheralya, Kyshodos, Cherfalwa, hidegfew, Keer, et Aroký in Orodiansi, ac Kwthos cum pertinencys in Chanadiansi, item oppidum Agyagos cum pertinencýs, Aliud oppidum Mylos cum districtu et eius pertinencýs. [...] Memoratis Michaeli Orzag palatino et Ladislao filio eiusdem, necnon Sigismundo et Emerico condam Johannis similiter Orzag, filýs nepotibus scilicet ipsius Michaelis palatini, et laurencio filio Johannis Orzag fratris vterinj annotati palatini, quo ad vnam, Item Johanni Ongor de Nadasd, ac Ladislao et Nicolao fratribus eiusdem carnalibus, quo ad aliam, directas et equales medietates, ipsorumque heredibus et posteritatibus vniuersis, dedimus, donauimus et contulimus, ýmmo damus donamus et conferimus Jure perpetuo et irreuocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas. Saluo Jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, Quas in formam nostri priuilegý redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate,

Datum Strigoný in festo beati Thome Apostoli Anno domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo primo, Regni nostri Anno quartodecimo, Coronacionis vero octauo.

Sursa: Pesty Frigyes, Krassó vármegye története (Okleveltar), vol.3, Budapest, 1882, p.427-429.

d.157. Anul 1472 aprilie 5

Capitulum ecclesie Orodiansis omnibus Christifidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris Salutem in omnium saluatore, Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, Quod nos litteras Introductorias et Statutorias Serenissimi principis domini Mathie dei gracia Regis Hungarie Bohemie etc. domini nostri naturalis, Summa cum reuerencia vt tenemur recepimus in hec verba. [...] Quod ipsi in dominica Ramispalmarum nunc proxime preterita, ac alýs diebus ad Id aptis et sufficientibus ad facies dictorum Castellorum Hodos simulcum opido similiter hodos vocato, ac possessionum Boldor, Thornyafalwa, Balyasfalwa, Kapolna, Keresthfalwa, Balasfalwa, Coporýas, Monczafalwa, Zthanafalwa, Nandortelek, [...], cum possessionibus haromfylw, deczk, Geled, Kewlp, Menesý, Bodorlaka, Item oppidum Machalaka, ac possessiones philepthelek, Elsewbethkwtha, Symand, Eredeghyka, haromolmos,

Remethe, Bosthos, halmos et Bykes similiter cum pertinencys, ac Kasa vtrasque Zabranj, Nyarrew, Cheralya, Kyshodos, Cherfalwa, Hydeghfew, Keer, et Aroky, ac Kwthws cum pertinencys, Item oppidum Agyagos cum pertinencys, [...]. In cuius rei testimonium presentes litteras nostras priuilegiales pendentis autenticj Sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas, datum permanus Magistri Stephani de Kowazy lectoris socj et Concanonici nostri, Quintodecimo die diei Introduccionis et Statucionis prenotatarum.

Anno domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo, presentibus ibidem honorabilibus dominis Ambrosio Cantore, Stephano de Gyenthe Custode, Magistris Martino de Jenew, Michaele de Kowazy et Ladislao de Pankotha, Ceterisque Canonis et fratribus nostris in dei ecclesia iugiter famulantibus.

Sursa: Pesty Frigyes, Krassó vármegye története (Oklevéltár), vol.3, Budapest, 1882, p.432-434.

d.158. Anul 1473 noiembrie 26, Buda

Regele Matei dictează jurământul pentru calitatea de reclamat în procesul continuat împotriva lui Szakolyi Gaspar și Baltazar din cauza abuzului de putere comis pe moșia Vari de Marothy Matei.

Nos Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. damus pro memoria, quod Martinus de Zylas pro magnifico Mathys de Maroth, bano nostro Machoviensi cum procuratoriis litteris eiusdem, juxta continenciam litterarum nostrarum prorogatoriarum in octavis festi beati Michaelis archangeli in figura judici nostre personalis presencie comparendo, contra Gaspar et Balthasar de Zokol proposuit eo modo, quamodo circa dominicam Ramispalmarum in anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo transacto preteritam iidem Gaspar et Balthasar de Zokol unacum Johanne Kwlchar de Elweth, Gregorio Johannis de Pethefalwa, Michaele Thoth et altero Michaele Lowaz, familiaribus scilicet ipsorum nobilibus item Blasio Lowaz, Johanne Balog, Thoma Ekes, Petro Bothos, Michaele Balkan, Nicolao Thempes, Ladislao Anthalfy, Gallo Warga, Thoma Bothos [...] et Thoma Zabo in Elek, item Johanne Zyw Balthasaro, Johanne Chenthe, Benedicto Megery, [...] et Clemente Nagh in Wassan jobbagionibus ipsorum possessionibus in predictis commorantibus manibus armatis et potenciaris ad possessionem ipsius Matys actoris Wary vocatam, consequenterque ad domum Demetrii Nagh judicis in eadem possessione Wary habitam irruendo, hostiaque domus ipsius Demetrii Nagh fragendo, abinde quendam malefactorem captivum potencialiter excepissent et deduxissent. [...] Et quia prefatus procurator predicti actoris in verificacionem acciones ejusdem prenotate de pugile ipsius actoris pugili annotatorum in causam attractorum signum duelli dimicandum porrigebat, prefatus autem procurator predictorum in causam attractorum in personis eorundem ipsum signum duelli dimicandum nobis legitime requirentibus minime acceptabat, sed eisdem per eandem nostrum personalem presenciam in premissis aliud iudicium preberi supplicabat, pro eo nos hiis perceptis iudicium commisimus eo modo, ut annotati in causam attracti centesimo se, quilibet videlicet eorum quinquagesimo se nobilibus, ita videlicet, quod idem Gaspar vigesimo quinto, prefatus vero Balthasar vigesimo sexto diebus festi Epiphaniarum Domini nunc venturi, terminis scilicet post sese immediate sequentibus, semper coram dicto capitulo ecclesie Orodensis super eo, quod ipsi Gaspar et Balthasar in causam attracti in totali premissa accione et adquisicione dicti actoris innocentes sint et

existan penitus et immunes, sacramenta prestare, et tandem quintodecimo die diei huiusmodi ultime juramentalis deposicionis, iidem Gaspar et Balthasar in causam attracti ex parte prefatorum jobbagionum ipsorum, si qui ex eisdem nunc erga ipsos haberentur in possessione Wassan predicta per villicum vel officialem ipsorum in eadem possessione constitutum coram uno iudice nobelium comitatus de zarand, cui illac presencium serie transpire jubemus, juxta regni nostri consvetudinem in premissis iudicium et justiciam facere et impendere, et de hinc huiusmodi juramentalium deposicionum ac iudicii et justicie impensionis series, prout expediens fuerit, partes in litteris memorati capituli ecclesie Orodienensis et iudicum nobilium dicti comitatus de Zarand ad octavas dicti festi Epiphaniarum domini legitime perdurandas nostre personali presencie raportare teneantur. Datum Bude quinquagesimo secundo die octavarum festi beati Michaelis archangeli predictarum, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio.

Sursa: Codex Diplomaticus domus senioris Comitum Zichy, vol.11, Budapest, 1931, p. 141-143.

d.159. Anul 1474

Regele Matei îl pune în posesie prin capitlul de Cenad pe Szakolyi Gaspar cu moșiile Zărand și Totfalu (Taut).

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. fidelibus nostris capitulo ecclesie Chanadiensis salutem et gratiam. Dicitur nobis in persona fidelis nostri Gasparis de Zokol, quomodo ipse in dominium quarundam possessionum Zarand et Thothfalw nuncapatarum, in comitatu de Zarand ipsum iure hereditario concernecium legitime vellet introire. Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis homine pro testimonio fidedignum, quo presente Ladislaus Korom de Sokla, vel Gregorius Janussi de Warsan, aut Nicolaus Feyerdy de Pethefalwa, sin Valentinus similiter Feyerdy de Pethefalwa aliis absentibus homo noster ad facies prescriptarum possessionum, vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introducat memoratum Gaspar de Zokol in dominium earundem, statuatque easdem eidem simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet premissis iure ipsi incumbenti perpetuo possidendas, sinon fuerit contradictum, contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatum exponentem nostram personalem in presenciam ad terminum competentem, rationem contradiccionis eorum reddituros, et post hec huius modi introductionis et statucionis seriem cum contradictorum et evocatorum, siquifuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premissis statucioni intererunt nominibus, terminoque assignato, eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis.

Datum Bude, feria quarta proxima post festum beati Anthonii confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, regni nostri anno decimoseptimo, coronacionis vero undecimo.

Sursa: Codex Diplomaticus domus senioris Comitum Zichy, vol.11, Budapest, 1915, p.151.

d.160. Anul 1477 septembrie 7

Mathias dei gracia Rex Hungarie Bohemie etc. Fidelibus nostris Capitulo Ecclesie Orodienis, Salutem et gratiam, Dicitur Nobis Inpersonis Egregiorum Ladislai et Stephani de Lossoncz Quodcum circa festum Sancte Lucie virginis proxime transactum, duo Jobagiones ipsorum exponenciam, In Pankotha Opido eorum residentes Ad possessionem Bathor pro quibusdam eorum negocys Ire habuissent, Tunc Laurencius de ders Castellanus Castri Gywla, transmissis et destinatis suis familiaribus armatis et potenciarys manibus in ipsos Jobagiones dictorum exponencium eosdemque de sua libera via Ad possessionem Samolkezÿ importantes omnibus eorum rebus et Bonis expoliari fecisset, alios vero duo Jobagiones eorundem In Jenew commorantes, in eadem possessione similiter omnibus rebus priuarifecisset, Item tempore In eodem, Idem Castellanus quendam Johannem de Madaraz familiarem dictorum exponencium, Insua libera via captuari et ad eandem possessionem, deduci ac omnibus suis Rebus expoliatum diris verberibus affecifecisset Ceterum Interum alios duos Jobagiones ipsorum de possessione Aldofalwa, in eorum libera villa euntes captuari, et captos ad dictam possessionem deduci et spoliari fecisset, et conseruaret captos, vsquemodo potencia mediante, circa festum Concepcionis gloriose virginis Marie proxime elapsum, Nicolaus de Berend, Castellanus Castri Solÿmos ac Georgius de eadem Berend, Castellanus Castri Mezth, necnon frater Emericus abbas Ecclesie de Bwlch, transmissis et destinatis Ladislao et Nicolao Koczor de Radna, dominico de Wÿfalw, ac Ceteris ipsorum familiaribus armatis et potenciarys manibus, Ad possessionem eorundem exponencium Kewed vocatam, In Comitatu de Zarand habitam, Ibique Sex Jobagiones ipsorum captuari et cum eorum rebus et bonis vniuersis, captos abducifecissent et conseruarent captos vsque modo, preterea prefatus Laurencius de ders, Missis et destinatis, vtrisque Johanne de Ewlweth, Ceterisque suis familiaribus, Ad possessionem Zederken vocatam, Ibique quendam petrum lees dictum qui porcous suos ad Sÿmand ad Nondinas tunc ibi celebratas, depellere voluisset, Nullis suis culpis exigentibus, captuari et ad dictam possessionem, Abducifecisset, Ibique vnum bonum porcum, et vnum florenum auri abeodem auferifecisset, potencia mediante [...], Scita prius premissorum mera veritate, Memoratos Laurencium de ders Nicolaum de Berend, et Alios prenomatos, Contra antefatos exponentes, Ad octauas festi beati Georgy martiris nunc venturi, nostram personaliter Euocet in presenciam, racionem de premissis reddituros, litispendencia si qua foret inter ipsos non obstante, Insinuando Ibidem eisdem ut siue ipsi Octauis in predictis, Coram dicta nostra personali presenciam compareant, siue non, eadem ad partis comparentis Instanciam Id faciet in premissis, quod dictauerit ordo Juris, Et posthec huiusmodi Inquisionis Euocacionis et Insinuacionis seriem, Cum Euocatorum Nominibus Octauas ad predictas vt fuerit expedienda, eidem nostre personali presencie fideliter Rescribatis,

Datum Bude In vigilia festi Natiuitatis domini, Anno eiusdem Millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo.

Sursa: Pesty Frigyes, Krassó vármegye története (Oklevéltár), vol.3, Budapest, 1882, p.438-439.

d.161. Anul 1478

Ștefan de Bator, judele Curiei din Ungaria, ordonă capitlului din Arad, să facă o investigare contra lui Ștefan, a voevodului român din Zărand, și în contra altor doi nobili

de acolo, care, trimițând pe oamenii lor înarmați, au ucis pe un iobag al mănăstirii Bulciu din Zărand, iar pe alți iobagi i-au prins și închis în castrul Dezna din Zărand.

Serenissimo principi domino Mathie dei gracia Regi Hungarie Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. domino eorum naturali graciousissimo Capitulum Ecclesie Orodensis oracionum suffragia in domino deuotarum perpetua Cum fidelitate vestra nouerit Serenitas nos literas viri Magnifici domini Comitis Stephani de Bathor Judicis Curie vestre Serenitatis Inquisitorias Euocatorias et Insinuatorias nobis Amicabiliter directas cum honore recepisse in hec verba Amicis suis Reuerendis Capitulo ecclesie Orodensis, Comes Stephanus de Bathor Judex Curie Serenissimi principis domini Mathie dei gracia Regis Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Amiciciam paratam cum honore dicitur nobis in persona venerabilis et religiosi fratris Emerici Abbatis ecclesie de Bwlch Quomdo circa festum beati Andree apostoli proxime preteritum Magnifici Sthephanus et Ladislaus de Lossonch missis et destinatis Stephano wayda Oswaldo literato et Nicolao de Pisk Nobilibus alysqe pluribus familiaribus et Jobagionibus ipsorum armatis et potenciarys manibus ad possessionum dicti exponentis Hwzna vocatam in Comitatu Orodensi existentem, Ibiqve Thomam pernye dictum iobagionem eiusdem exponentis de domo suo extrahendo nece miserabili interfecissent Alios vero duos Jobagiones similiter eiusdem exponentis Gregorium Thokocza farbas nuncupatos in possessione sua Gyabarfalwa in eodem Comitatu existente residentes eotunc in iamfata possessione Huzna repertos, nullis ipsorum causis et demeritis exigentibus captiuari, captosque vinculatos ad Castrum ipsorum Deznye vocatum in Comitatu de Zarand existens abduci et deportari abductosque in eodem Castro ipsorum, mancipatos Incarceratos tenerifacerent eciam de presenti potencia mediante Tempore eciam in predicto prefati Stephanus et Ladislaus de Lossoncz de territorio dicte possessionis Hwzna Centum et Quinquaginta porcos grassatos eiusdem exponentis proprius ad dictum castrum ipsorum Deznye abigi et depelli nonnullos ex eiusdem in vsum ipsorum conuertendo reliquos quo ipsorum placuisset voluntati fecissent potencia mediante In preiudicium dicti exponentis et dampnum valde magnum superquo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum quo presente Sigismundus aut dominicus vel Ladislaus, siue Johannes de Bak, sin Blasius Zenthmyklosy de Elleffalwa sew Stephanus de Chalya nam Nicolaus Rawazdy de Azzonlaka namque Ladislaus de Bessenew neue Blasius Symandi de Chenthe, cew Johannes Myko de eadem, quippe Sebastianus de Nag Bessenew, preterea Ladislaus Orros de Latoryan, Alys Absentibus homo Regius Scita prius premissorum mera veritate Annotatos Stephanum et Ladislaum de Lossoncz ac alios predictos Contra annotatam exponentem ad Octauas festi beati Jacobi apostoli nunc venture Regiam Euocet in presenciam Racionem de Premissis reddituros efficacem Litis pendencia si qua foret inter ipsos non obstante. [...] Nos igitur Amicabilibus petitionibus prefati domini Comitis Stephani de Bathor Judiciscurie vestre Serenitatis Annuentes vt tenemur vnacum Stephano de Chalya homine vestre Serenitatis predicto pariter in dictis literis prefati domini Comitis Stephani de Bathor inter alios nominatim prescripto vnum ex nobis videlicet honorabilem Magistrum paulum Cantorem socium et con Canonicum nostrum ad premissa peragenda nostro protestimonio transmisimus fidedignum Qui tandem exinde ad nos reuersi nobis concorditer retulerunt quod ipsi die dominico proximo ante festum beati vrbani pape proxime preteritum in Comitatu de Zarand pariter procedendo ab omnibus nobilibus et Ignobilibus dicti Comitatus hominibus A quibus

decens et opportunum fuisset palam et occulte de omnia premissa et omnium premissorum singular sic facta fuisse rescuissent quemadmodum predicto domino Comiti Stephano de Bathor dictum exitisset, et sicut tenor literarum eiusdem Judicis curie vestre Serenitatis per omnia contineret prescriptarum habitaque huiusmodi Inquisicione Idem homo vestre Serenitatis dicto testimonio nostro presente die in eadem Memoratos Stephanum et Ladislaum de Lossoncz de Opido ipsorum Pankotha predicto contra annotatum exponentem ad octauas festi beati Jacobi Apostoli nunc venturi vestram Regiam Euocasset in presenciam Racionem de premissis reddituros efficacem litis pendencia siqua foret inter ipsos non obstante Insinuandoque eisdem ibidem vt siue ipsi octauis in predictis coram vestra Regia maiestate compareant siue non eadem ad partis comparentis instanciam Id faciet in premissis quod Juri videbitur expediri.

Datum septimo die diei Inquisicionis et Insinuacionis prenotatorum Anno domini Supradicto.

Sursa: Nicolae Densușianu, Documente privitoare la istoria Românilor (1451-1517), București, 1891, p.249-251.

d.162. Anul 1478 februarie 17

Serenissimo principi domino Mathie dei gracia Regi Hungarie Bohemie etc. domino eorum naturali, Capitulum Ecclesie Orodensis Oracionum suffragia in domino deuotarum, perpetua cum fidelitate, vestra Nouerit Serenitas nos litteras vestras Inquisitorias Euocatorias et Insinuatorias, nobis preceptorie sonantes summa cum Reuereci recipisse in hec verba.

Nos igitur mandatis vestre Serenitatis in omnibus obedire cupientes vt tenemur vnacum Ladislao wadas de Kemeche homine vestre Serenitatis predicto, vnum ex nobis videlicet honorabilem Magistrum Thomam de Zederken socium et con-Canonicum nostrum ad premissas Inquisicionem Euocacionem et Insinuacionem faciendam nostro pro testimonio transmisimus fidedignum, Qui tandem exinde ad Nos reuersi, nobis concorditer retullerunt, Quod ipsi die dominica proxima post festum Beate dorothee virginis proxime preterita et alijs diebus ad Id aptis et sufficientibus, In comitatu de Zarand pariter procedendo, Scita prius premissorum mera veritate, Idem homo vestre Serenitatis presente prefato testimonio nostro, prefatos Laurencium dersy Castellanum Castri Gywla, de possessione pal Elesy officiolatu videlicet suo, ac Nicolaum de Berend, Castellanum Castri Solymos, de possessione Mezth ofiolata similiter suo, necnon fratrem Emericum Abhatem Ecclesie de Bwlch de possessione sua Wylak, ac vtrumque Johannem de Ewlueth de prefata possessione pal Ewlese officiolatibus scilicet ipsorum, possessionibus in eisdem habitis, contra annotatos exponentes, ad octauas festi Beati Georgy Martiris nunc venturi, vestram personaliter Euocasset in presenciam Racionem de premissis reddituros efficacem, Litis pendencia, si qua foret inter ipsos non obstante, Insinuando Ibidem Eisdem vt siue ipsi octauis in predictis coram eadem vestra personali presenciam compareant sine non, eadem ad partis comparentis instanciam Id faciet in premissis quod Juri videbitur expediri.

Datum duodecimo die diei Inquisicionis Euocacionis et Insinuacionis prenotatarum, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo octauo.

Sursa: Pesty Frigyes, Krassó vármegye története (Oklevéltár), vol.3, Budapest, 1882, p.440-441.

d.163. Anul 1478 aprilie 22

Az aradi káptalan előtt Kethegyan-i Kethe János - a fiai: Ferenc és Albert, felesége Ilona, valamint Keecher Mihály fiai: Péter [?] és István nevében - eltiltja ezen Mihályt Macha, Kwthy, Zekwadwar, Miske, Kengyiel, Apathy, és Olthlak Zaránd, valamint Sarkad, Anth és Zen[the] Bihar megyei birtokok elidegenítésétől, Mwron-i Wer Andrást pedig a megszerzéstől.

Sursa: Fekete Nagy Antal, *A Balassa család levéltára (1193-1526)*, Budapest, 1990, p.154-155.

d.164. Anul 1478 mai 30

Serenissimo principi domino Mathie dei gracia Regi Hungarie Bohemie Dalmachie Croachie etc. domino eorum naturali graciousissimo Capitulum Ecclesie Orodienis Oracionum suffragia in domino deuotarum perpetua Cum fidelitate vestra nouerit Serenitas nos literas viri Magnifici domini Comitis Stephani de Bathor Judicis Curie vestre Serenitatis Inquisitorias Euocatorias et Insinuatorias nobis Amicabiliter directas cum honore recepisse in hec verba Amicis suis Reuerendis Capitulo ecclesie Orodienis, Comes Stephanus de Bathor Judex Curie Serenissimi principis domini Mathie dei gracia Regis Hungarie Bohemie Dalmachie Croachie etc. Amicicium paratam cum honore dicitur nobis in persona venerabilis et religiosi fratris Emerici Abbatis ecclesie de Bwlch Quomodo circa festum beati Andree apostoli proxime preteritum Magnifici Stephanus et Ladislaus de Lossonch missis et destinatis Stephano wayda Oswaldo literato et Nicolao de pisk Nobilinus alysque pluribus familiaribus et Jobagionibus ipsorum armatis et potenciaris manibus ad possessionem dicti exponentis Hwzna vocatam in Comitatu Orodienis existentem, Ibiqum Thomam pernÿe dictum Jobagionem eiusdem exponentis de domo suo extrahendo nece miserabili interfecissent Alios vero duos Jobagiones similiter eiusdem exponentis Gregorium Thokocza farbas nuncupatos in possessione sua Gyabarfalwa in eodem Comitatu existente residentes eotunc in iamfata possessione Huzna repertos, nullis ipsorum causis et demeritis exigentibus captiuari, captosque vinculatos ad Castrum ipsorum Deznye vocatum in comitatu de Zaránd existens abduci et deportari abductosque in eodem Castro ipsorum, mancipatos Incarceratos tenerifacerent eciam de presenti potencia mediante Tempore eciam in predicto prefati Stephanus et Ladislaus de Lossoncz de territorio dicte possessionis Hwzna Centum et Quinquaginta porcos grassatos eiusdem exponentis proprios ad dictum Castrum ipsorum Deznye abigi et depelli nonnullos ex eisdem in vsum ipsorum conuertendo reliquos quo ipsorum placuisset voluntati fecissent potencia mediante [...]. Nos igitur Amicabilibus petitionibus prefati domini Comitis Stephani de Bathor Judiciscurie vestre Serenitatis Annuentes vt tenemur vnacum Stephano de Chalya homine vestre Serenitatis predicto pariter in dictis literis prefati domini Comitis Stephani de Bathor inter alios nominatim prescripto vnum ex nobis videlicet honorabilem Magistrum paulum Cantorem socium et con-Canonicum nostrum ad premissa peragenda nostro pro testimonio transmisimus fidedignum Qui tandem exinde ad nos reuersi nobis concorditer retulerunt Quod ipsi die dominico proximo ante festum beati vrbani pape proxime preteritum in Comitatu de Zaránd pariter procedendo ab omnibus nobilibus et Ignobilibus dicti Comitatus hominibus A quibus decens et opportunum fuisset palam et occulte de [...] Idem homo vestre Serenitatis dicto testimonio nostro presente die in eadem Memoratos Stephanum et Ladislaum de Lossoncz de Opido ipsorum Pankotha

predicto contra annotatum exponentem ad octauas festi beati Jacobi Apostoli nunc venturi vestram Regiam Euocasset in presenciam Racionem de premissis reddituros efficacem litis pendencia si qua foret inter ipsos non obstante Insinuandoque eisdem ibidem vt siue ipsi octauis in predictis coram vestra Regia maiestate compareant siue non eadem ad partis comparentis instanciam Id faciet in premissis quod Juri videbitur expediri.

Datum septimo die diei Inquisitionis et Insinuacionis prenotatorum Anno domini supradicto.

Sursa: Pesty Frigyes, *Krassó vármegye története (Oklevéltár)*, vol.3, Budapest, 1882, p.441-443.

d.165. Anul 1479

Nos Comes Stephanus de Bathor iudex Curiae serenissimi principis Dni Mathiae Dei gratia Hung. etc. regis memoriae commendamus per praesentes, quod egregius magister Andreas de Thorda personaliter pro se ac pro Benedicto filio suo ex nobili Dna Agatha vocata, filia condam Lucae, filii olim Lucae de Kismaria progenita, cum capituli varadiensis, nec non Martinus Litteratus de Edeles pro egregio Luca filio dicti quondam Lucae de Kismaria et altero Luca filio eiusdem Lucae cum Conventus de Szent Jog ac Matthias de Cheged pro nobili domina Elena, filia eiusdem Lucae, filii quondam Lucae de Kismaria consorte videlicet Blasii de Arthand cum eiusdem Conventus de Szent Jog ecclesiarum litteris procuratoriis ex una; item egregius Michael, filius Mark de Nadan similiter personaliter ac Stephanus Toth, de Geszth pro Ladislao filio eiusdem Michaelis cum procurat. litteris magnifici Michaelis Orszagh de Guth dicti regni Hung. Palatini et Judicis Cumanorum ab altera partibus coram nobis constituti, confessi sunt sponte et retulerunt in hunc modum: quod licet praefati Lucas filius quondam Lucae de Kismaria ac Benedictus filius dicti magistri Andreae ac Dna Elena consors Blasii de Arthand, memoratum Michaellem de Ladan occasione et praetextu iuris quartalicii nobilis dominae Elenae, filiae Nicolai de dicta Nadan, nec non dotis et rerum paraphernalium dominae matris eiusdem eidem de possessionibus et iuribus posses. praefati quondam Nicolai de Nadan in posses. Nadan praedicta et tributo ibidem exigi solito, ac utraque Gyarmath, Gyeures, Kovachy, Pohalom, Mehes, Syweltheo, Bucha et Barsa, nec non predii Szent Mihál ad dictam Nadan et Vassanegyhas ad praefatum Pohalom, Barsa ad dictam Barsa et Bodogazonteleke ad iam fatam Kovachy possessiones ac molendinis ad eandem spectantibus omnio in Bihar Zarand et de Bekes Comitatus existent. habit provenire debent. in causam convenirent et in ipsa causa legitime procedent. Ultimatim de nostra iudiciaria comissione, usque ad duellarem dimicationem devenerint. [...] Hoc etiam specialiter expresso, quod illae tres sessiones iobbagionales in possessione Gyeures praedicta habitae, quae pro dote et rebus paraphernalibus dictae Dnae Elenae statutae et deputatae fuissent, pro sorte huiusmodi dotis et rerum paraphernalium apud manus eorundem Lucae, Benedicti et Dnae Elenae, infra tempus redemptionis remaneant titulo pignoris possidendae. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante.

Datum Budae feria quinta proxima ante festum nativitatis Domini R. D. 1479.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.98-100.

d.166. Anul 1479 iulie 21

Capitulum ecclesie Albensis, omnibus Cristifidelibus presentibus et futuris presencium noticiam habituris Salutem in salutis largitore Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus prevenire, quod nos literas Introductorias et Statutorias Serenissimi principis domini Mathie dei gracia Regis Hungarie Bohemie etc. domini nostri graciosissimi nobis preceptorie loquentes summo cum honore recipimus in hec verba Mathias dei gracia Rex Hungarie Bohemie etc. fidelibus nostris capitulo Ecclesie Albensis. Salutem et gratiam, dicitur nobis in persona Magnifici fidelis nostri Nicolai Banfy de Lyndwa Comitis nostri posoniensis ac Egregy Jacobi Banfy fratris eiusdem carnalis, quomodo ipsi in dominium eiusdem castelli oppidique Waradya vocati ac Tributi inibi exigi soliti Item possessionum Naghkewesd Kyskewesd Zylas dombawycza Gywlathew Thywys kapolnasgywla Brykaky Nyegesth kakaro Banya Sylsthe Mwsa Lwpefalwa Wlma Chaba polyna Zarwasag fewlsezekas Alsozekas Symanowcz Brathesth Brathasynathya Slathyna felsemwsa halalos Wama Werthethke Wylmesth Alsobrwma felsebrwma pernyefalwa Sterkowanya Rewesor Thyzafalwa Wyllenfalwa Galsa Awas Zombro Czypol Themesesth Gozawamya Zawasyn Ohaba et Kewes vocatarum omnino in Comitatu Orodiansi adiacencium ad prefatum Castellum oppidumque Waradya ab antiquo pertinencium Item in domynium alterius Castelli Oppidique Zadya appellati ac Tributi ibidem similiter exigi soliti nec non possessionum felsekapolnas Alsokapolnas Thywys Bogwrjefalwa Zmarynfalwa Balthanegre Chernel ohaba Zaldobagh Gethefalwa Alsothalthmonya Weresmarth Zygethfew Maryan Tributique ibidem exigi solitis ac Selle et felsethalthmonya appellatarum ad predictum Castellum oppidumque Zadya ab antiquo spectancium modosimili in predicto Comitatu Orodiansi adiacencium ipsos exponentes ex legitima donacione fassioneque Magnifici Job de Gara titulo perpetuitatis pleno iure concernentes legitime vellent introire. [...] Quomodo ipsi in festo vizitacionis beate Marie Virginis proxime preterito ac alys diebus immediate sequentibus ad id aptis et sufficientibus primo ad facies prescriptorum Castelli oppidique Waradya vocati ac Tributi inibi exigi soliti. Item possessionum Naghkewesd Kyskewesd Zylas Dombawycza Gywlathew Thywys kapolnasgywla Brykan Nyegyesth Kakaro Banya Sylsthe Mwsa Lwpefalwa Wlma ohaba polyna Zarwasagh felsezekas Alsozekas Symanocz Brathesth Brathasynathya Zlathyna fewsemwsa halalos Wama Werthethke Wylmesth Alsobrwma felsebrwma prenyefalwa Stherkowanya Rewesor Thyzafalwa Wyllenfalwa Galsa Awas Zombro Czigwl Themesesth Gozawymja Zawasyn ohaba et Kewes vocatarum omnino in Comitatu Orodiansi adiacencium ad prefatum castellum oppidumque Waradya ab antiquo pertinencium deinde alterius castelli opidique Zadya appellati ac Tributi ibidem similiter exigi soliti nec non possessionum felsekapolnas [...]. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras priuilegiales pendentis et autenticj Sigilli nostri maioris munimine roboratas eisdem duximus concedendas, datum vigesimo die diey introduccionis et Statucionis predictarum.

Anno domini supradicto. Venerabili ac honorabilibus viris dominis domino preposito domino et prelato nostro Gregorio de Bathya Lectore. Nicolao decretorum doctore Electo et confirmato Tininiensi Cantore petro de Sarj Custode Egidio de Alba et Stephano de Nagh Thwr decanis ecclesie nostre prefacte existentibus.

Sursa: Pesty Frigyes, Krassó vármegye története (Oklevéltár), vol.3, Budapest, 1882, p.450-453.

d.167. Anul 1482

În calitate de împuternicit al lui Abrahamffy Sebastian și Petru de Gerla, Laurențiu Danciu de Vârșand zălogește (ipotechează) în întregime moșiile acestora aflate la Tartsa și Edeles lui Veer Andrei pentru suma de opt florini.

Nos Michael Orszagh de Guth regni Hungariae Palatinus, iudex Cumanor. memoriae commendamus, quod Laurentius Dancz de Varsan pro egregiis Sebastiano et Petro Abrahamffy de Gerla cum procuratoriis litteris iudicis Curiae regiae coram nobis personaliter constitutus, confessus est in hunc modum: quomodo ipse pro quibusdam ipsorum Sebastiani et Petri Abrahamffy de Gerla necessitatibus, ipsos ad praesens summe tangentibus evitandis totales portiones suas possess. in possessionibus Tarcsa et Edeles vocatis in Cottu de Bekes exist. habit. simul cum cunctis utilitatibus earum et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, silvis, nemoribus vineis vinearumq. promontoriis, aquis aquarumq. decursibus, piscinis, piscaturis et generaliter quarumlibet utilitatum earundem integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem de iure spectantibus et pertinere debentibus egregio Andreae Veer de Muron pro octo florenis auri puri, ut dixit, ab eodem plenarie habitis et receptis pignori duxisset obligan. imo obligavit et impignoravit coram nobis tali modo, ut dum et quando eisdem Sebastiano et Petro Abrahamffy facultas redimendi suppeterot, extunc praefatus Veer rehabitis prius dictis suis pecuiis easdem portiones possess. in dicta possessione habitas eisdem Sebastiano et Petro Abrahamffy pacifice et quiete remittere et resignare de beat et teneatur. Assumens nihilominus praefatus Laurentius Dancz annotatum Andream Veer virtute procuratoriae praenotatae in pacifico dominio praescriptarum portionum possess. utilitatumq. earundem praedictarum ctra quoslibet causidicos, impetitores, actores tueri, protegere, defensare, propriis ipsorum laboribus et expensis vigore et testimonio praesentium medtante.

Datum Budae in vigilia festi sacratissimi corporis Christi A. 1482.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.101.

d.168. Anul 1483

Regele Matei [Corvinul] dă dispoziție Conventului de Jász să dea de știre în ce măsură Magdalena Csáki, soția lui Joannis Perény, are drept asupra moșiilor Iraz, Szeghalom, Csökmö și Bökény, acum deținute de către frații ei, Benedict, Francisc și Mihai.

Mathias Dei gratia rex Hungariae, Bohemiae etc. fidelibus suis Conventui ecclesiae de Jaszow salutem et gratiam. Exponitur nobis in persona generosae dominae Magdalenae consortis magnifici Joannis de Peren, filiae videlicet condam Francisci de Chaak, quod licet possessiones Iraz, Szekhalom, Chekmew de Bekes ac Bewkewn in Bihar comit existentes nunc apud manus egregiorum Benedicti, Francisci et Michaelis filiorum dicti condam Francisci de Chaak, fratrum scilicet carnalium ipsius dnae exponentis habitae ius foemincum veluti masculinum concernerent, eadem dna exponens. in eisdem possessionibus certas habere vellet portiones, quas hactenus iidem Benedictus, Franciscus et Michael de Chaak eidem dnae exponenti extradare et assignare recusassent et recusarent de praesenti, easdem portiones possess. dictae dnae apud se ipsos conservando, potentia mediante in praeiudicium et damnum eiusdem dnae exponentis valde magnum. Super quo fidelitati vestrae firmiter praecipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem protestimonio fidedignum, quo

praesente Michael aut Benedictus de Cheef, vel Emericus, sin Blasius, seu Georgius, sive Blasius de Belsewharang, neve Emericus de Zepes an Joannes de Zarand, seu Gergius de Ujhely, vel Vitus de Kereky aliis absentibus homo noster ab omnibus quibus in cumbit meram de praemissis experiatur certitudinis veritatem, quam tandem nostrae personali praesentiae fideliter rescribatis.

Datum Budae in festo beati Gregorii Papae A. D. 1483.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.102.

d.169. Anul 1484 februarie 4

Soția lui Czibac Francisc, Szakolyi Nicolae și Balint interzic în fața capitlului din Arad ocuparea de către comandantii cetăților Șiria (Vilagos) și Gyula a cetății Zărand și a pertinențelor sale.

Nos capitulum ecclesie Orodensis memorie commendamus, quod Thomas Wamos de Wassan nostram veniens in presenciam nobilis domine Katherine alias relicte condam Stephani de Isaka, nunc vero consortis Francisci Kzybak de Geres, ac Johannis filii et puelle Margarethe filie suorum item Nicolai et Valentini filiorum condam Balthazar de Zakol nominibus et personis prohibuit et egregios Stephanum Horwath castellanum castris Wylagoswar ac comitem comitatus de Zarand, nec non Laurencium et Anthonium de Ders castellanos castris Gywla ac occupatione, detencione, usurpacione et ab ulteriori conservacione totalium possessionum Zarand, necnon castelli in eadem Zarand habitati et petinenciarum eiusdem ubilibet et in quibuslibet comitatibus intra ambitum huius regni existencium et habitatum, usuum, fructuum et quarum libet utilitatum earundem percipcione, seu percipifaccione ac se ipsos in dominium earundem intromissione quomodolibet iam factis vel fiendis prohibuit cotradicendo et contradixit inhibendo publice et manifeste coram nobis, testimonio presencium mediante.

Datum feria quarta, scilicet in profesto beate Agathe, virginis et martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto.

Sursa: *Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy*, vol.11, Budapest, 1915, p.378-379.

d.170. Anul 1499 iulie 20

Az aradi káptlan jelenti II. Ulászló királynak, hogy 1499. Július 9-én kelt parancsára (lásd a 456. sz.), Gyarmath-i Balassa Ferenc panasza tárgyában (mely szerint Erdevhegh-i Balázs felsorolt jobbágysai az ő Mathys Orbán nevű Zekwdwar-i jobbágysa házára törve többeket megsebeztek) Ewlweth-i János királyi ember - Tamás mester örkanonok, káptalani kiküldött jelentésében - Erdevhegh-i Balázst Zentheskyraly nevű Zaránd megyeiek részirtokán Jakab ünnepének 20.napjára (aug.13.) Gyarmath-i Balassa Ferenc (egr.) ellenében insinuatío-val megidézte a királyi személyes jelentés elé.

Sursa: Fekete Nagy Antal, *A Balassa család levéltára (1193-1526)*, Budapest, 1990, p.167.

d.171. Anul 1508

Regele Vladislav II dispune capitlului din Arad (Orod) ca [moșiile] care au revenit coroanei [prin confiscare] ca urmare a infidelității lui Matei și Bernald Abrahamffy și de asemenea toate moșiile [dăruite de rege] să fie înscrise în proprietatea lui Petru Abrahamffy de Gerla.

Uladislaus Dei gratia rex Hung. Bohemiae etc. fidelibus nostris Capitulo ecclesiae orodiensis salutem cum gratia. Cum nos attentis fidelitate et fidelium servitiorum meritis fidelis nostri egregii Petri Abrahamffy de Gerla, per eum sacrae imprimis huius regni Hung. coronae ac deinde Matti nostrae pro locorum et temporum varietate exhibitis et impensis, universa bona possessionaria pertionesque et quaelibet iura possess. tam in de Bekes, Zarand et Orod comitatibus, quam alias ubivis et in quibuscumque Comitatus huius regni nostri Hung. existentia et habita, quae nobilium Mathiae Abrahamffy et condam Bernaldi similiter Abrahamffy de eadem Gerla praeuissent, sed ex eo, quod idem Matthias et Bernaldus Abrahamffy propria salutis ac honoris et humanitatis eorum immemores ac non verentes se legibus et statutis huius regni nostri Hung. opponere in anno, cujus iam quinta decimal vel citra in staret revolutio falsis et quidem iniustis monetis incerta copia in civitate Gyula in Cottu de Zarad existente usi uisset, at que ob huiusmodi scelus captivitati dediti et tandem ex ipsa captivitate ex ipso scelere se occulte deliberasse dicuntur ad nos consequenter que collationem nostram regiam iuxta antiquam et approbatam eiusdem regni nostri Hung. consuetudinem atque legem rite et legitime esse perhibentur et redacta, simul cum cunctis suis utilitatibus etc. Super quo fidelitati vrae firmiter praecipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro tetimonio fidedignum, quo praesente Barnabas Bassa de Chatar, aut Joannes Bereczkffy de Elveud, vel Gregorius Ban de eadem, seu Valaentinus Porkolab. nove Thomas, nam Joannes Zent Tamassy de Erdos kereky aliis absentibus homo noster etc.

Datum Budae in festo beati Gregorii Papae A. D. 1508.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.110.

d.172. Anul 1510

Protestul canonicului (lector) Bessenyöd Francisc, făcut în numele capitlului din Arad, împotriva faptului că Gheorghe Brandenburg a ocupat cu forța moșiile Șimand, Meszt și Décse, aparținătoare capitlului și le-a înregistrat în favoarea sa în timpul nopții.

Nos Capitulum Eccle chanadien. Memor. Commendamus per presentes. Quod Honorabiles magistri Franciscus de Bessenyewd Lector nec non Vitus de Ezeek, et Raphael de Cheth Canonici Eccle Orodien. in ipsorum ac tocitus eiusdem Capituli orodien. personis nostram personaliter venien. in presenciam per modum protestacionis nobis significari curaverunt, quod prout et ipsi percepissent, et veraciter rescivissent, circa Festum nativitatis Dommini proxime preteritum illustris Georgius Marchio Brandenburgen medio regii et Capituli veteris Buden. Hominum possessiones ipsorum Symand alias Apas, in de Zarand, Mezth in Orodien. et Deeche in de Bekes comitatibus existen. habitas contra huius regni consuetudinem processumque iuridicum noctis in silen. vicinis et cometaneis earundem absen. pro se furtive et indebite titulo Nove donacionis statuisset, se ipsum in easdem introduci facien. in preiudicium ipsius Capituli Orodien. valde magnum. Facta itaque huius modi protestacione Serenissimum principem et Dominum Ladislaum Regem Hungar. et Bohemie etc. Dominum nostrum Graciosissimum, nec non Ludovicum filium eiusdem coronatum a donacion. et collacion. earundem, Memoratum vero Georgium Marchion. ab occupacine, detencione, sibi ipsi apropiacione seque in Dominium earundem possess. intromissione et sibi ipsi statui factione, vendicione, inscripcione, impignoracione et quavis alienacione, aliosque quoslibet ab empcione, in pignus accepcione, usu fructuum et quarumlibet utilitatum

perceptione, seu percipi faccione, Capitula eciam et conventus ac quelibet loca credibilia et autentica a quarumcunque literarum racione previa emanacione seu emanari facien. imfact. vel fien. quoquomodo pohibuerunt contradicen. et contradixerunt prohiben. publice et manifeste coram nobis vigore et testimonio presencium mediante.

Datum in festo Sancti Johannis Apostoli et evangeliste Anno Domini Millesimo quingentesimo decimo.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.111-112.

d.173. Anul 1511 iulie 5

Ferenc sági prépost és a konvent bizonyítják: Waraskezy-i néhai Looczy Gergely fia: Lőrinc keresztény hitére kötelezte magát, hogy 32 arany-forint tartozását Mihály-napig (szept. 29.) megadja Gyarmath-i Balassa Ferencnek (egr.); ha nem tenné, Balassa zálogként lefoglalhatja a Theleky és Waraskezy Zaránd megyei birtokokon levő részeit, őt mint szavaszegőt elfoghatja, és mindaddig fogva tarthatja, amíg a 32 forintot meg nem fizeti. -Joob oldalon a szöveg alatt: Lecta.

Sursa: Fekete Nagy Antal, *A Balassa család levéltára (1193-1526)*, Budapest, 1990, p.181.

d.174. Anul 1512

Diacul Ladislau de Kubin și Ștefan, fiul lui Gyula de Patholth vând pe vecie, pentru 2000 de florini, părțile de moșie Thama și Káká din zona Tămajda, Zerindul Mare și Zerindul Mic lui Telegdi Ștefan și urmașilor săi.

Nos capitulum ecclesiae budensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod egregii Ladislaus Litteratus de Kwbin, provizor curiae castri budensis et Stephanus Gyulaffy de Patholth coram nobis personaliter constituti Idem Stephanus Gyulaffy Francisci filii et puellarum Catharinae, Dorotheae, Sophiae, Potentianae, Annae filiarum suarum, Idem etiam ipse quoque Ladislaus Litteratus consimiliter aliorum quorumlibet, fratrum, proximorum et consanguineorum ipsorum onera et quaelibet gravamina super se ipsos assumentes proposuerunt et sponte confessi sunt in hunc modum: Quomodo ipsi bona ac matura inter se deliberatione praehabita totales portiones ipsorum possessionarias in oppido Tamashida, partim in bihariensi et partim in Zarand ac possessionibus Nagy Zelend, Beel Zelend et Thamaaz in eodem de Zarand nec non Kis Kemen in dicto bihariensi et Kaaka vocatis in Bekes comitatibus existentibus habitas, simul cum tributo in eadem Thamashida exigi solito ac cunctis aliis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, foenetis, sylvis, nemoribus, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, molendinis et eorundem locis, montibus, saltibus, vineis vinearumque promontoriis et generaliter quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem portiones ipsorum possessionarias de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus magnifico Dno Stephano de Thelegd ac Nicolao filio nec non Dominae Frusinae consorti, egregii Ladislai Zolyomy de Albecz filiae ac puellis Catharinae et Ursulae similiter filiabus suis ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis vel forte ipsorum Domini Stephani Thelegdi ac aliorum praenominatorum haeredum suorum semini (quod Deo propitio avertatur) omnino deficientibus, Francisco filio egregii condam Martini de dicta Thelegd ac similiter eiusdem haeredibus et posteritatibus universis praenotatam utputa portionem in praescripto oppido Thamashyda iure perpetuo, alias vero portiones videlicet in possessionibus Nagy-

Zelend, Beel-Zelend, Kis Kemen, Thamaz, et Kaaka praedictis habitas omni eo iure, quo praenominatos Ladislaum Litterarum et Stephanum Gyulaffy concernere dignoscerentur, pro duobus millibus florenis auri puri hungaricalibus veri et iusti ponderis ab eodem. [...] In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras privilegiales pendenti sigillo nostro consignatas ad fassionem suprafatorum Ladislai Litterati et Stephani Gyulaffy duximus concedendas.

Datum in festo B. V. M. de nive anno Dni 1512.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.114-115.

d.175. Anul 1512 martie 22

Peren-i Péter Abaújvár megye öröcös ispánja, nádor, a kunok bírája bizonyítja, hogy Kawas-i László (egr.) nyugtatta Gyarmath-i Balassa Ferencet annak a 300 forintnak visszafizetéséről, amelyért Zekwdwar, Macha és Kwthas Zaránd megyei birtokrészeket Kewthegyan-i néhai Kewthe Jánosnak fenti Kawasy László felesége: Margit, nagyatyjának elzálogosította és visszabocsátja a birtokrészeket; egyben vállalta, hogy feleségével erről mielőbb állíttasson ki oklevelet (litteras expeditorias et quittantiales). - Jobb oldalon a szöveg alatt: Ellewelghy.

Sursa: Fekete Nagy Antal, *A Balassa család levéltára (1193-1526)*, Budapest, 1990, p.182.

d.176. Anul 1513

În fața capitlului de la Arad, Petru și Ștefan Abrahamffy de Gerla întocmesc un contract de schimb între ei referitor la moșiile lor.

Nos capitulum ecclesie orodiensis memoriae commendamus per praesentes: Quod egregii Petrus Abrahamffy de Gerla ab unaet Stephanus similiter Abrahamffy de eadem Gerla partibus ab altera, ipse Petrus Abrahamffy Stephani et Petri filiorum, memoratus denique Stephanus Abrahamffy Aron, Matthei, Stephani et Emerici filiorum nec non Sarae et Sophiae filiarum, prolium scilicet suarum quoad infrascripta oneribus super se assumptis, coram nobis personaliter constituti sponte confessi sunt in hunc modum: Quomodo ipsi zelo fraternitatis et consanguinitatis, quibus ipsi inter se uniti dignoscerentur, permoti, habita etiam matura deliberatione talem fecissent concambialem permutationem: Quod plibatus Petrus Abrahamffy totales portiones suas possessionaris in possessionibus Vesztew, Magor et Faas in Cottu de Bekes existentes habitas, in praefatum Stephanum Abrahamffy infra 12 annorum spatium simul cum cunctis earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet quovis nominis vocabulo vocitatis ad easdem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus transtulisset, memoratus e contra Stephanus Abrahamffy modo simili totales portiones suas possessionarias in possessionibus Agyag-beel, Vay-Meros, Porout, et totalem possessionem Onomok in cottu de Zarand existentes habitas, plibato Petro Abrahamffy similiter cum omnibus emolumentis earundem infra perallegatorum 12 annor. spatium extradidisset tali modo: ut elapsis dictis 12 annis plibata bona ipsius Petri in memoratum Stephanum translata, iterum in ipsum Petrum, ipsius denique Stephani bona praeallegata praetacto Petro tradita in eundem Stephanum pure et simpliciter redundantur et devolvi debeant, eo facto, quod si qua partium per se aut prole earundem eisdem 12 annis nondum elapsis memorata bona sua aliquo colore exquisito pro se rehabere praetenderet, extunc vigore duntaxat praesentium 300 flnos auri alteri parti deponere

teneretur. sicque ipsa bona sua eidem reddere deberet, vigore et trestimonio praesentium mediante.

Datum feria tertia proxima post festum beati Ambrosii Doctoris et Confessoris Anno Dni 1513.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.117.

d.177. Anul 1514 iunie, Szentlőrinc

Comitatus Nógradiesi, Hontensis, Pestiensis et Hevesiensis comitatum Abaújváriensem recensitis duorum mensium rebus rogant, ut traicientibus fluvium Ticiam cruciferis per singula capita insurgant et ad oppidum Hatvan vocatum concurrant.

Egregii et nobiles viri domini et amici nobis honorandi !

Quot homicidia, quot stupra et adulteria quotque cedas et incendia per maledictos sceleratissimosque cruciferos illos, qui se se cruciferos appellabant, sed crucis pocius Christi persecutors fuerand, iam hoc in regno patrata sint et illata d(ominaciones) vestre - credimus - non ignorant. Rusticana enim sevicia sub nomine cruciate vel - ut reccius dicam - cruciatorum ductu illius Georgii Zekel publici predonis et tanti mali capitis adeo efferbuit, ut ultra Ticiam a flumine Morosii usque Waradinum et Debreczen omnes fere nobiles exterminavit et hoc idem eciam de nobis factum fuisset, nisi miserator et misericors Dominus nostre miserie compaciens cruento certamine de illis victoriam nobis et triumphum iam pridem ante oppidum Paztoh prestitisset. [...]

Quapropter d(ominaciones) vestras instantissime rogitamus, velint omni prorsus mora posthabita bello se se precingere et per singula capita maiori - quo poterit fieri - gencium copia insurgere et ad proximum festum nativitatis beati Iohannis Baptiste ad oppidum Hatwan venire et inde adversus hostium nostrorum cuneos et castra progredi illorumque rabiem et furorem favente nobis altissimo Deo reprimere dissipareque et eos eradicare queamus, aliter enim brevi actum erit de nobis et omnibus vobis, flamma namque incendii huius nobiles Byhoriensis, Bekes, Zarand, Orodienis, Chanadiensis et Themesiensis comitatum iam absumpsit, que et in Hewensiensi, Zolnock Exteriori ac Pestiensi comitatibus pariter ardere hac ebdomada cepit et si istos quoque absumperit, nullum penitus dubium, quin vestrum quoque comitatum propediem succedent et simili incendio peruret. Pro Deo igitur d(ominaciones) vestre festinent, ne pereamus, nam periculum est in mora! Si autem illi destructi comitatus predicti citissime matureque rebus et factis eorum providissent nec capita nec res ipsorum amisissent neque uxores ac filias suas ludibrio dedissent, sed quia non providerunt, cum omnibus thesauris et bonis capitibusque eorum perierunt. Ne igitur et nobis similiter eveniat, subvenire festinet is iterum et iterum rogamus. Quas et felicissime valere optamus !

Ex castris exercitus regii et nostri prope villam Zentloryncz metatis in crastino festi sacratissimi corporis Christi anno eiusdem M^o quingentesimo decimo quarto.

*Universitas nobilium Newgradiensis, Honthensis,
Pestiensis et Hewesiensis comitatum*

In dorso: Egregiis et nobilibus universitati nobilium comitatus Abawyvariensis dominis et amicis honorandis.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, *Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV*, Budapest, 1979, p.116-117.

d.178. Anul 1514 iulie 9

Ignotus ignoto de rebus cruciferorum gesti scribit.

Post salutem et suam omnimodam commendationem! Honorabilis pater et domine.

Multas novitates possim dominationi vestre scribere, que fortasse vestre dominationi magis nota fieri [credo]. Nunc in scribendo propter multa varia negotia domine mee magnifice non posum prolixius cursum facere. Hoc possum scribere vestre paternitai, quod castra reverendissimi domini episcopi Zyrmiensis domini videlicet nostri generosi puta Banmonostra, Dombo, item Cherewd, Futhak, Thytel, Bechewkereke, Zeble, Petherwardagya, Karom, Zalonkemen, Lyppa, Solmws, Wylagoswar, Zekelhyda... per Georgium Zekel et eius ravidam plebem expugnata et subiugata sunt, ut communis fama viget, quamvis a certo nuncio non auditur. Famuli magnifici domini nostri Iohannis Orzag et capitulares canonici Zyrimiensi ecclesie per cruciferos aliquipalo affigi, nonnulli autem alia crudeli morte interempti, pauci valentes fuga lapsi vitam suam conservare. Bona ecclesie illius omnino dissipata pariter in predam redacta sunt; similiter res domini episcopi Zyrimiensi et canonicorum illorum omnino in rapinam redacta, que forte ita placebit Deo altissimo. Alia ob temporis brevitatem omittam ad premissa pertinentia...

Hec littera pervenit ad manus nostras Dominico die quinto post penthecostem anno Domini 1514.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV, Budapest, 1979, p.152-153.

d.179. Anul 1515 aprilie 24, Posonium

Vladislaus II rex Hungariae Francisco Dóczy possessiones, quarum litterae tempore inssurrectionis amissae esse dicuntur, denuo donat.

Nos Wladislaus Dei gracia rex Hungariae et Bohemiae etc. memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit, universis, quod nos - ut decet - respectum habentes ad fidelitatem et fidelium serviciorum grata ac cumulatissima merita fidelis nostri egregii Francisci Doczy de Naghlwche suppremi magistri cubiculariorum serenissimi domini Lodovici regis filii nostri charissimi, que idem sacre imprimis huius regni nostri Hungarie corone et deinde maiestati nostre et ipsi domino Lodovico regi sub locorum et temporum varietate cum omni fidelitatis constancia exhibuit et impendit, catestellum suum Zadorlaka nuncupatum ac oppidum similiter Zadorlaka vocatum simul cum vado in fluvio Maros exigi solito ac possessiones Zewlews et Apacha vocatas necnon porciones possessionarias in possessionibus Wyzes, Dezak et Lyky vocatis ac predia Wadwary et Zenthmaria appellata in Orodiansi, item possessiones Thofew et Nemethy vocatas ac porciones possessionarias in possessionibus Pabd, Chathad, Petherd, Erdews et Naghwth vocatis ac porciones possessionarias in prediis Sedecz, Chonthegghaz et Ewche appellatis, item predia Hetheen, Orolthawa, Kerthwelyes, Meggyes et Erdewhelye nuncupata in Themesiensi, item possessionem Nadab simul cum thelonio in eadem exigi solito ac porciones possessionarias in possessionibus Haromhaaz, Thothfalw, Fewldhyd, Kezy, Zenthmarton et Janoshaza vocatis necnon porciones possessionarias in prediis Wereseghhaaztheleke, Kydeghhaaztheleke et Cherepeghhaaztheleke apelatis in de Zarand comitatibus existentes et habita, in quorum omnium quieto et pacifico dominio idem Franciscus Doczy progenitores suos ab antiquo perstitisse seque ipsum etiam de presenti persistere litterasque et litteralia

instrumenta superinde sufficiencia habuisse, sed illas et illa superiore transacto anno rusticano disturbio, quo rustici dictum castellum suum Zadorlaka expugnassent, per eosdem rusticos ibidem repertas et inventa partim concrematas, partim vero dilaceratas et omnino anichilata esse asserit, [...].

Datum Possoni in festo sancti Georgii martiris anno Domini millesimo quingentesimo quinto decimo regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo quinto, Bohemie vero quadragesimo quinto.

Dextra subter: Relacio reverendi domini Michaelis Kesserw episcopi Bosnensis secretarii regie maiestatis et inferius : Michael Kessserw.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV, Budapest, 1979, p.333-334.

d.180. Anul 1515 iulie 30, Nemeș

Emericus Perényi palatinus Hungariae comitatu de Zarand mandat, ut iobagiones tempore insurrectionis discessi ad pristina habitacula reducantur.

Emericus de Peren comes perpetuus comitatus Abawywariensis regni Hungariae palatinus et iudex Comanorum ac in presenti absentia regie maiestatis locum tenens egregiis et nobilibus viris comiti vel vicecomiti et iudicibus nobilium comitatus de Zarand debitam reverenciam cum honore !

Dicitur nobis in persona generose domine Marthe relicte condam Petri Rawazdy de Azzonlaka, quomodo in disturbio cruce signatorum proxime preterito quidam Laurentius Kys ac Dominicus, Valentinus, Gregorius et Stephanus similiter Kys iobagiones ipsius domine exponentis in possessione Bathonya vocata in dicto comitatu de Zarand existenti commorantes non habita licencia nec iusto terragio deposito ac allis debitis eorum minime persolutis ad possessionem illustris et magnifici domini Georgii marchionis Brandenburgensis Banhegyesse vocatam in preallegato comitatum de Zarand existentium habitam furtim et clandestine discessissent moraturi, quos dictus dominus Georgius marchio ad creberimas repeticones dicte domine exponentis eidem hactenus reddere et ad pristina ipsorum habitacula remittere recusasset, prout recusaret eciam de presenti potencia mediante in preiudiciam et dampnum annotate domine exponentis valde magnum.

Et quia quilibet iobagio et iobagonalis condicionis homo, qui videlicet tempore dicti disturbii utcumque de bonis dominorum suorum ad aliorum bona discesserunt, iuxta formam articulorum in preterita dieta festi beati Luce evangeliste proxime preterita Bude celebrata per dominos prelatos et barones ceterosque universos regnicolas editorum et stabillitorum sub pena in ipso articulo imposita reddi et remitti debent, [...]. Gregorium et Stephanum Kys iobagiones annotate domine exponentis fugitivos iuxta formam et continenciam premissi articuli ad pristina eorum habitacula sub pena in eodem articulo posita modis omnibus reducere velitis et debeatis secus non facturi, presentibus per lectis exhibenti restitutis!

Datum in Nemeș feria secunda proxima ante festum beatissime virginis Marie de nive anno Domini millesimoquingentesimo decimo quinto.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV, Budapest, 1979, p.355-356.

d.181. Anul 1515 septembrie 5, Buda

Vladislaus II rex Hungariae comitatus de Zarand mandat, ut iobagiones tempore insurrectionis discessi ad pristina habitacula reducantur.

Wladislaus Dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris comiti vel vicecomiti et iudicibus nobilium comitatus de Zarand salutem et gratiam!

Exponitur maiestati nostre in persona nobilis domine Marthe relicte egregii condam Petri Rawazdy de Azzonlaka, quod quamvis anno superiori, quo dictus condam Petrus Rawazdy adhuc in humanis ageret, officiales illustris domini Georgii marchionis Brandenburgensis nepotis nostri charissimi in possessione Banhegesse constituti quosdam iobagiones suos videlicet Gregorium, Dominicum, Valentinum, Stpehanum et Laurencium Kys in possessione sua Bathonya vocata residentes non habita licencia neque iusto terragio eorum deposito allisque debitis eorum minime persolutis ex eadem possesssione violenter ac preter omnem viam iuris et contra formam generalis novi decreti superinde editi et stabiliti ad predictam possessionem Banhegyesse abduxissent moraturos, quos quidem iobagiones suos idem condam Petrus coram vobis iudicialiter eciam obtinuerit et ad pristina eorum habitacula reportaverit litterasque super huius modi vestro iudicio vos ipsi domine exponenti extradederitis.

Tamen hoc anno exacto, quo rusticana sedicio tumultuare cepit prefatoque condam Petro Rawzady per eosdem rusticos impalato, idem iobagiones intellecta morte illius rursus ad predictam possessionem Bannegyessse attugissent, ubi modo quoque residerent, quos nunc rursus ad pristina eorum habitacula, ut dicitur, iidem officiales redire minime permetterent in preiudicium et dampnum eiusdem exponentis manifestum.

[...] Nam alioquin volumus et vobis sub pena in ipsa generali constitutione sive decreto superinde esprese presentibus seriusus iniungimus, ut ad octavum diem a die exhibicionis presencium exhinc vobis fiende computandum coram nobis, ubicumque tunc Deo duce constituemur, comparere debeatis racionem de premissis reddituri secus nulla racione facturi presentibus perlectis exhibenti restituti!

Datum Bude feria quarta proxima ante festum nativitatis beatissime virginis Marie anno Domini millesimo quingentesimo decimo quinto.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV, Budapest, 1979, p.361-362.

d.182. Anul 1515 septembrie 15, Arad

Comitatus Aradinensis litteras Francisci Dóczy a cruciferis deletas esse testator.

Nos Gaspar de Bak vicecomes et quatuor iudices nobilium ac duodecim electi nobiles iurati comitatus Orodienensis damus pro memoria, quod iuxta contenta decreti noviter editi egregius Franciscus Doczy de Naghlwche coram nobis evidenti testimonio comprobavit, quomodo tempore condam Giorgii Zeekel de medio rusticorum partem ipsius tenencium quidam capitaneus ignotus, cum quo eciam Stephanus Haynal de Symand ac Benedictus Sos de Harmath interfuissent, de domo Fabiani provisoris curie ipsius Francisci Doczy in possessione sua Zadorlaka vocata in isto comitatu Orodienensi existenti habita ad domum cuiusdam Michaelis Olah ibidem commorantis certas multasque litteras privilegiales eiuzdem Francisci Doczy portans laceratis sigillis et cordis earundem omnino concremasset penitus incinerasset. In cuius fidem et testimonium eidem Francisco Doczy presentes litteras nostras duximus concedendas.

Datum Oridini sabatho proximo post festum exaltacionis sancta crucis anno Domini millesimo quingentesimo quintodecimo.

In dorso : Pro egregio Francisco Doczy etc.

Doczy. super incineracione litterarum etc. comprobatoria.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV, Budapest, 1979, p.362-363.

d.183. Anul 1515 octombrie 20, Buda

Vladislaus II Rex Hungariae comitatus de Zarand mandat, ut summa pecuniae causa damnorum tempore insurrectionis illorum extorta iobagionibus marchionis Brandenburgensis restituatur

Wladislaus Dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris egregiis et nobilibus viris comiti vel vicecomiti ac iudicibus et universitati nobilium comitatus de Zarand salutem et gratiam !

Exponitur maiestati nostre in persona fidelis nostri illustris domini Georgii marchionis Brandenburgensis affinis nostri carrissimi, quod licet nos mediantibus allis litteris nostris vobis in eo mandaverimus, ne bona et iobagiones ipsius domini marchionis occasione dampnorum per rusticos et populares homines anno proxime elapso, dum scilicet contra statum universum nobilitatis tumultuabant, illorum et per vos adiudicatorum et limitatorum infra reditum dicti domini marchionis depredare seu dampnificare pressumerietis: [...]

Qui nostre maiestatis in persona ipsa dampna per iobagiones dicti domini exponentis vobis illata secundum Deum et eius iusticiam revidere et de eisdem dampnis satisfactionem impendere tenebuntur secus igitur graciae nostre sub optentu non facturi presertim exhibenti restituti !

Datum Bude sabbato proximo post festum beati Galli confessoris anno Domini millesimo quingentesimo decimo quinto.

Dextra supra : Commissio propria domini regis.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV, Budapest, 1979, p.368-369.

d.184. Anul 1515 noiembrie 25

Capitulum ecclesiae Aradiensis se medium molendinum pignerassie pro quingentis florenis, quorum ducentos ante, trecentos autem tempore insurrectionis mutuo sumpsisset, testator.

Nos capitulum ecclesie Orodienis memorie commendamus per presentes, quod nos ad presecucionem cause rectificacionis et rehabendi cuiusdam molendini in fluvio Aranyas in territorio possessionis nostre Eghazfalwa vocate in comitatum Thordensi existentis decurrenti siti et habiti a manibus alienis occupative detenti a circumspecto et provido viro Michaelae Myke iobagione et officiali nostro in eadem Eghazfalwa constituto ducentos florenos auri accomodaveramus et levaveramus ipsumque molendinum manibus eiusdem applicaveramus et commiseramus anno eciam proxime transacto ex insurreccione rusticorum quidam nephandissimus Lucas Kvn in hoc oppido nostro post sceleratissimum Georgium Zekel capitaneatum comitatus Orodienis adeptus fuisset populariumque rusticorum multitudine coadunatus hoc ipsum monasterium undique circumcinxisset plurimaque ingenia et machinas ad destruendum et expugnandum dicto

monasterio erigi et astari fe[c]i[s]set, certis personis e capitularibus fame et siti intus inclusis quibusdam eciam ex ipsis captivatis ac ferro et lingo crudeliter detentis, tandem pactativa ordinacione interveniente idem Lucas Kvn super eosdem trecentos florenos extorsisset, quos discretus Lucas presbyter executor condam honorabilis magistri Dionisi custodis et concanonici nostri ac vicearchidiaconi de Symand reverendissimo domino Thome archiepiscopo Strigoniensi in nostro conservatorio deposuerat et locaverat sicque a sceleratissimo Georgio Zekel capita eorundem redemissent et eliberassent non habentes autem nobis prescriptam sumpnam quingentorum florenorum unde solvere, timentes igitur alia bona et iura possessionaria ab hac ecclesia alienare et in posterum non posse rehabere, pro eo mera fide et sincera fidelitate prelibati Michaelis Myke confisi, qui nos et ipsam ecclesiam rursus a solucione prefatorum trecentorum florenorum propriis suis pecuniis relevavit, redemit et exoneravit atque persolvit, ob hoc nos directam et equalem medietatem prescripti molendini simul cum cunctis suis utilitatibus, proventibus fructuositatibusque et emolumentis quibuslibet ad eandem de iure et ab antiquo undique spectantibus et pertinere debentibus memorato Michaeli Myke ac domine Margarethe consorti et puelle Katherine filie suis pro predictis quingentis florenis auri modo premissis ab eisdem iam receptis et levatis obligavimus et impignoravimus, imo obligamus et impigno[r]amus tali modo, ut dum et quando nobis facultas redimendi suppetent, extunc iidem Michael aut domina Margaretha neve puella Katherina rehabitis prius prescriptis quingentis florenis eandem medietatem molendini cum pretactis utilitatibus sine omni litigio et difficultate remittere et resignare debebit et tenebitur, assumentes nichilominus prelibatos Michaelem ac dominam Margaretham et puellam Katherinam infra tempus redempcionis contra quoslibet legitimos impetitores causidicos et actores propriis nostris laboribus et expensis protegi, tueri et conservari harum litterarum nostrarum vigore et testimonio presencium mediante.

Datum in festo beate Katherine virginis anno Domini millesimo quingentesimo decimo quinto.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV, Budapest, 1979, p.374-375.

d.185. Anul 1516 februarie 11, Ardó

Comitatus Beregiensis comitatum Szatmáriensem rogat, ut Gabrieli Perényi pro damnis possessionum in eodem comitatu existentium satisfaciant.

Egregii domini fratres et amici honorandi!

Magnificus dominus Gabriel de Peren certa dampna per incolas possesssionum Zamoszeg, Olczwa, Appathy, Warosdobos, Mada, Rohod, Pethenyehaza, Gywlahaza, Gyarmath, Nabrad, Panyola, Semyen, Mathoch, Thwnyog, Wythka, Karaz, Namyn, Baka, Aranyas, Gyre, Palcza, Warssan, utraque Dobos et ceterarum possessionum eisdem comprovincialium passus est. Que quidem dampna iuxta nostram extenderentur limitacionem ad florenos trecentos minus florenis sex denarios sex.

Ideo rogamus d(ominaciones) vestras et fraternitates, quatenus velint d(ominaciones) vestre et fraternitates eundem causa communis iusticie contentari facere (in possessionibus) in illo comitatu vestro iacentibus de suis dampnis.

Ex Ardo feria secunda proxima post Dominicam invocavit anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto.

Viccomes et iudices nobilium ac duodecim iurati comitatus Bereg

In dorso : Egregiis dominis vicecomiti et iudicibus nobilium ac duodecim iuratis comitatus Zathmariensis dominis fratribus et amicis honorandis.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, *Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV*, Budapest, 1979, p.381.

d.186. Anul 1517 ianuarie 13

Capitulum ecclesiae Promontorii Varadinensis Ludovico II regi Hungariae se monuisse Georgium marchionem Brandenburgensem, ut iobagionibus de Vári satisfaceret et in personalem praesentiam regiam evocasse refert.

Serenissimo principi et domino domino Ludovico Dei gracia regi Hungarie et Bohemie etc. domino ipsorum naturali graciosissimo capitulum ecclesie sancti Stephani prothomartiris de Promontorio Waradiensi oraciones devotas perpetua cum fidelitate !

Vestra noverit serenitas nos litteras eiusdem amonitorias, evocatorias et insinuatorias nobis preceptorie loquentes et directas summo cum honore recepisse in hec verba :

Sequuntur litterae Ludovici II regis Hungariae die 12 Novembris anno 1516 datae (v.no 308).

Unde nos mandatis vestre serenitatis obedire volentes - ut tenemur - una cum Gaspare de Nadab homine eiuzdem in dictis litteris inter alios nominatim conscripto unum ex nobis videlicet honorabilem magistrum Franciscum de Borsod fratrem et concanicum nostrum ad premissa nostro pro testimonio fide dignum duximus destinandum, qui tandem ad nos exinde reversi nobis pariformiter retulerund eo modo, quomodo ipsi in vigilia festi epiphaniarum Domini proxime preteriti ad possessionem memorati domini Georgii marchionis Wary appellatam simul accessissent ibique idem homo vestre serenitatis annotato testimonio nostro presente eundem dominum marchionem amonuisset dixissetque et commisisset eidem verbo vestro region, ut ipse ex parte prescriptorum iobagionum suorum dictis exponentibus iudicium et iusticiam administrari facere ac de prescriptis rebus per ipsos modo premissis ablatis receptisque et dissipatis plenariam satisfaccionem inpendere debeat et teneatur et nichilominus eundem dominum Georgium marchionem ex eadem posesissione sua Wary die in eodem sepe fatus homo vestre serenitatis pretaxato nostro testimonio illic adherente contra annotatos exponentes ad tricesimum secundum diem a die amonicionis huius modi exhinc facte computandum vestram personalem evocasset in presenciam racionem de premissis redditurum efficacem litis pendencia, si qua foret inter ipsos, non obstante insinuans ibidem eidem, ut sive ipse termino in predicto coram dicta vestra personali presenciam compareat prescriptosque iobagiones suos eidem statuere commissos statuat sive non, eadem ad partis comparende instanciam id faciet in premissis, quod iuri videbitur expediri.

Datum nono diei huius modi execucionis premissis anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo.

In dorso: Personali presencie regie maiestatis pro illustri Georgio marchione Brandenburgensi amonicionis, evocacionis et insinuacionis par.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, *Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV*, Budapest, 1979, p.424-425.

d.187. Anul 1518

Antonius de Ege, rămânând singur, doneză o parte din moșia sa bisericii din Ege și o parte rudenilor sale (urmașilor săi testamentari legali).

Nos Capitulum ecclae orodiensis memoriae commendamus per praesentes, quod egr. Antonius, filius olim Nicolai de Ege coram nobis personaliter constitutus sponte et libere confessus est et retulit in hunc modum: quomodo ipse matura deliberatione praehabita sentiens se senio gravatum viriumque ac prolium solatio destitutum, cogitare ne iura sua possess. in alienas devenirent manus, Deum creatorem suum ante omnia praeponeo salutiq. suae ac praedecessor. consulendo quasdam tres sessiones suas iobbag. et quartam desertam in eadem possessione Ege in Cottu de Bekes exist. habitas, in quarum una Laurentius Iseky, in vicinitate eiusdem a parte orientali unam desertam, tertiam vero Albertus Toth, quartam siquidem quondam Paulus Gal inhabitaverint et in habitassent, ac tertiam partem curiae nobilitaris quondam Emerici de ead. Ege in eadem Ege, unacum tertia parte terrarum arabilium, foenetorum et foenilium ad eandem pertinentium decimaque parte vadi proventus sive tributi in fluvio Krisii in facie eiusdem possessionis Ege decurrentis exigi soliti, nec non ipsi per piscationem Crisii praehabitu unum rete libere inter caeteros piscatores depiscan. altari beatae Mariae virginis in eadem ecclesia eiusdem possessionis fundaret in eleemosinam pro perpetua missa celebranda nostro in conspectu et quandam Curiam nobilitarem condam Joannis de dicta Ege pro fidelibus servitiis — — — perpetualiter in dicta Ege habend. dedisset Item — obus Franciso et Balthasari Komlossy de Oroshaza directam et aequalem quartam partem totalis possessionis Ege Item Nicolao — de Kemen consimiliter quartam partem portionis suae, item duabus dominabus Catharinae dicti quond. Andreae de Myske et Ursulae olim Joannis de Erdewhegh totalem portionem posses. quondam Ladislai de Ege in saepefata possessione Ege exist. tamq. veris haeredibus suis cum cunctis earundem utilitatibus etc. dedisset, donasset, relinquisset et remisset eosdemque Franciscum ac Balthasarem et Nicolaum nec non dominas praescriptas in eisdem intromississet et Dnas praeattactas in eisdem qua masculinos haeredes praefecit et constituit nostri in presentia. [...] Quod si quae partium praemissas fassiones, donationes, largitiones et collationes in aliqua sui parte infringerent, extunc tertia pars contra partem alteram ante litis in gressum vi quingentenor. florenorum auri depositione convicta sit et habeatur, Dnusq. Palatinus regni vel curiae protonotarius extra omnes terminos octavales et brevium iudiciorum super parte praemissa non observant. tanquam iuridico obtentam vigore sulummodo praesentium litterar. nostrarum extorquen. recipien. et parti firmiter observ. satisfact. habeat facultatem. Ad quae omnia praemissae partes sponte se obligarunt, testimonio praesentium mediante.

Datum in festo beati Urbani episcopi et martyris A. D. 1518.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.132-133.

d.188. Anul 1518 iunie 24

Conventus ecclesiae de Alba Regia Georgium marchionem Brandenburgensem Gallo Ispán pro meritis eiusdem tempore insurrectionis factis de iure possessionis Meggyes vocatae suo decedisse testatur.

Conventus cruciferorum ordinis sancti Iohannis Hierosolimitani domus hospitalis ecclesie beati regis Stephani de Alba omnibus Cristi fidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris salutem in omnium salutis largitore !

Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod illustris dominus Georgius marchio Brandenburgensis etc. onera quorumlibet in se ipsum levans coram nobis personaliter constitutus sponte et libera sua voluntate confessus extitit in hunc modum, quomodo ipse illi fassioni et inscripcioni, quas egregius Petrus Gerdosyth de Rypach de et super possessione Meggyes vocata in comitatu de Zarand existenti habita alias per illustrem condam dominum Iohannem Corvinum ducem intuitu servitorum eiusdem Petri Gerdosyth eidem Petro inscripta et a castro suo Gywla vocato sequestrata nobili Gallo Ispan de Gywla castellano dicti castri Gywla familiari scilicet suo vigore certarum litterarum conventus Simigiensis superinde confectarum fecisse dinoscitur, pensatis et in animum revocatis illis multiplicibus fidelitatibus et fidelium obsequiorum gratuiti meritis, quibus idem Gallus Ispan castellanus suus sibi in diversis temporum varietatibus et presertim tempore, quo rustici et populares sub nomine cruciate contra nobilitatem insurrexissent, cum effusione sanguinis sui et maximis dampnis inde perpeccatis non parcens persone neque rebus suis cum summa constancia affuisset seque indefessum exhibuisset, suum consensum prebuisset benivolum pariter et assensum totumque et omne ius suum, si quod in eadem possessione Meggyes alias - ut premittitur - ad dictum castrum Gywla pertinenti habuisset vel in futurum habere speraret quoquo modo, in prefatum Gallum Ispan et suos heredes et posteros universos transtulisset, immo prebuit et transtulit coram nobis pleno iure. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis et autentici sigillii nostri maioris munimine raboratas duximus concedendas.

Datum in festo nativitatis beati Iohannis Baptiste anno Domini millesimo quingentesimo decimo octavo venerabili et religiosi viri Nicolao Hwzthino preceptore, Paulo de Kenderes lectore, Gregorio de Mezzewkewesd cantore, Gallo de Bykaad custode ceterisque fratribus ecclesie nostre predictae existentibus regi iugiter famulantibus sempiterno.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, *Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV*, Budapest, 1979, p.443-444.

d.189. Anul 1519

Copia scrisorii de zălogire redactată în fața Conventului Sfântul Benedict din regiunea Garan, conform căreia Ioan Abrahamffy de Gerla ipotechează părți din moșiile de la Gherla, Choba, Mesömegyer, Vésztő și altele pentru 8000 de florini de argint în favoarea lui Grigore Harazth, prin același Convent fiind închiriate lui Francisc Harazth.

Nos Conventus monasterii sancti Benedicti de iuxta Gron memoriae commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod nos litteras serenissimi Principis et domini nostri Ludovici Dei gratia Hunagarie et Bohemie etc. regis, domini nostri gratiosissimi Requisitorias nobis preceptorie loquentes recepimus in hec verba. Ludovicus dei gratia Rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris conventui monasterii sancti Benedicti dei iuxta Gron salutem et gratiam. Epositum est maiestati nostre in persona fidelis nostri egregii Francisci de Harazth qualiter egregius Johannes Abrahamffy de Gerla de et super certis iuribus suis possessionaris egregio Gregorio similiter Harazthy coram vobis quandam fecisset fassionem, quarum paribus, more solito in ecclesie vestre conservatorio sive sacristia repositis idem ipse exponens pro tuicione iurium suorum summe indigeret. Quare fidelitati vestre harum serie firmiter mandamus, quatenus statim, acceptis presentibus prescripta litterarum fassionalium paria

in dicto ecclesie vestre conservatorio diligenter require et earundem paria eidem exponenti in transumpto literarum vestrarum sub sigillo vestro conventuali extradare et emanari facere debeatis. Caventes tamen ne fraus aut dolus sive error in hac parte committatur aliqualis. Datum Bude feria secunda proxima post festum Beati Stephani Regis anno domini millesimo quingentesimo decimo nono. Nos itaque mandatis eiusdem Domini nostri regis obedire cupientes, ut tenemur, mox in perquirendis copiis seu paribus dictarum literarum omnem, quam debuimus, diligenciam adhibuimus et dum in illis perquirendis occuparemur, post multas cartarum revoluciones earundem literarum in ea forma, que sequitur reperimus, quarum tenorem ad requisicionem pro parte egregii Francisci de Harazt nobis propterea factam presentibus literis nostris patentibus, seclusis quibusvis fraude vel dolo de verbo ad verbum absque diminutione et augmento aliquali inseri fecimus, quarum continencia verbalis talis est: Nos Conventus monasterii sancti Benedicti de Iuxta Gron memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod egregius Johannes filius quondam Francisci Abrahamffy de Gerla coram nobis personaliter constitutus, spontanea sua voluntate est confessus in hunc modum: quomodo ipse pro quibusdam certis et arduis necessitatibus, ipsum ad presens sumpme urgentibus evitandis, totales porciones suas possessionarias in Gerla, Chaba, Mezewmegyer, Wezthew, Magor, Fas, O Gerendas, Chorwas, Apathy, Keth Sopron, Erdenghews alio nomine Chakohogyesse possessionibus vocatis in Bekes, item porcione sua in fortalicio Kaproncza vocato, porcionibusque et iuribus possessionaris ad idem undique spectantibus et pertinere debentibus in Kaproncza, Also Bozwa, Also Monyoros, Grassa possessionibus similiter vocatis in Orodiensi totalesque possessiones suas Kleschwa, Felsew Dobrawycza, Babolna, Hwholo appellatas ac quoddam predium Zyvernycze vocatum, ad idem pertinens, in dicto Orodiensi existentes habitas, item totales possessiones suas Cholth, Makzyna, vocatas porcionesque et iura possessionaria in Felgerla, Maroth, Borosmegyer, Thewthes, possessionibus vocatis omnino in Zarand comitatibus existentibus et habitis, simul cum cunctis earundem utilitatibus, proventibus et pertinenciis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, silvis, nemoribus, rubetis, montibus, vallibus, aquis aquarumque decursibus, vineis vinearumque promonthoris, et generaliter quarumlibet utilitatum earundem et eorundem integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem et eadem rite et legitime spectantibus, et de iure undique pertinere debentibus, Egregio Gregorio de Harazth ac Casparo filio eiusdem ipsorumque heredibus universis pro octo millibus florenor. auri ab eisdem iam plene habitis, levatis et receptis pignori duxisset obligand. imo obligavit et impignoravit coram nobis tali modo: Quod dum et quandocunque dictus Johannes filius quondam Francisci Abrahamffy de Gerla, praedictas possessiones porcionesque et iura possessionaria ac dictum predium cum prescripto fortalicio et suis pertinenciis ab eisdem Gregorio de Harazth ac Casparo filio eiusdem aut ipsorum heredibus redimere vellet, semper redimendi liberam habeat potestatis facultatem; Ipseque Gregorius de Harazth ac Casparus filius eiusdem rehabitis prius prescriptis octo millibus florenorum auri ipsorum, estimatione rerum quarumlibet in totalibus fieri consvetis, exculsa, dictas possessiones, porcionesque et iura possessionaria simul cum dicto predio ac fortalicio, unacum suis pertinenciis eidem Johanni filio quondam Francisci Abrahamffy de Gerla, libere et pacifice remittere et resignare debeant et teneantur, difficultate absque ulla, assumend. nichilominus iam fatus Johannes filius quondam Francisci Abrahamffy de Gerla memoratos Gregorium de

Harazath ac Casparum filium eiusdem ipsorumque heredes et posteritates in pacifico dominio prenotatarum possessionum porcionumque et iurium possessionarium infra tempus redemptionis earundem et eorundem contra quoslibet legitimos causidicos, impetitores conservare, protegere tuerique et defensare propriis suis laboribus et expensis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum die dominico proximo ante festum cathedre Beati Petri Apostoli anno Domini millesimo quingentesimo octavo. Super quibus presentes literas nostras patentes sigilli antedicti monasterii nostri atergo munimineroborat. ad mandatum prefati domini nostri Regis duximus concedendas, lur. ipsius egregii Francisci de Harazth uberiolem ad cautelam.

Datum in festo beati Egidii Abbatis anno Domini Millesimo quingentesimo decimo nono supra dicto.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.135-137.

d.190. Anul 1519

Nos Ludovicus, Dei Gratia Rex Hungariae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit Universis: quod pro parte, et in persona fidelis nostri Magnifici Stephani Filii quondam Johannis Junioris de Rozgon ab una nec non fideles nostri Spectabiles, ac Magnifici Stephanus de Bathor Palatinus hujus Regni nostri Hungariae, et Judex Cumanorum nostrorum, ac Comes Temesiensis, nec non Andreas de eadem Bathor frater suus carnalis Comes Comitatus Zathmariensis, et Banus Castri nostri Nandor-Albensis ab altera partibus se se mutuo, et alternatim in castris, et iuribus possessionariis in fratres adoptivos, et condivisionales accepisse, et adoptasse dignoscuntur, supplicantes, ut easdem Litteras nostras, et omnia in eis contenta, ratas gratas, et accepta habentes Litterisque nostris Privilegiatibus de verbo ad verbum inscribi facientes, eidem fraternali adoptioni nostrum Regium Consensum praebere dignaremur, quarum quidem Litterarum tenor talis est: Nos Ludovicus etc. coram nostra personali praesentia personaliter constituti proposuerunt, et sponte confessi sunt in hunc modum: quod ipsi tum Divina charitate moti, tum vero in primaevio juventutis ipsorum tempore, fusa in se se dilectione, quae eos ineffabili fraternalis amoris vinculo, et affinitatis quoque foedere jam illaqueavit, atque devinxit, inducti, sese mutuo in castris, ac iuribus eorum possessionariis, ipsi, utpote Stephanus, Andreas, et Georgius de Bathor, antefactum Stephanum de Rozgon, et ejus Haeredes, et Posteritates universas in totalibus Castris eorum Vilagosvar, cum Oppido Siri, Galsa, Kapolna, ac Keresbanya, nec non Possessionibus Also-Aranyag, Medves-Aranyag, Zekas, Aranyos, Felso-Aranyag, Chetujas, Felso-Kalodva, Diszno-Kalodva, Unyas-Kalodva, Magyar-Kalodva, Kis-Kalodva, Ziliach, Zersor, Kis-Kapolna, Nagy-Kapolna, Brosth, Csirest, Zoldes, Buchava, Solymos, Panfalva, Lonksora, Buchonicza, Madarsok, Hennyadfalva, Dinyefalva, Zoad, Dupansoly, Karsafalva, Felseorekas, Manafalva, Also-Rekas, Fereche, Oroszlanfalva, Musthafalva, Bonczefalva, Fonacz, Kakaro, Resztoka, Fyszteteo, Lonka, Dupaples, Bandafalva, Drakulafalva, Bothyanfalva, Bogyefalva, Potizka, Kis-Almas, Nagy-Almas, Plab, Bald, Gurahoncz, Honczisor, Jatrehonczur, Pokolfalva, Moszokafalva, Balasfalva, Kis-Zeodes, Kurtyanfalva, Nadfalva, Iltye, Zarafalva, Kojan, Bazarabicza, Puclen, Felso-Nacza, Kozep-Nacza, Brothuna, Felso-Bathana, Kozep-Bathana, Thernovicza, Oroszfalva, Dobroc, Lavocz, Kyulest, Thomest, Nagy-Patak, Baldvoye, Pyciuhia, Mihalyken, Blesen, Nagy-Ribicze, Kis-Ribicze, Pochynan, Byunkul, Buda, Lonkoy,

Hoszszipatac, Thomnatek, Vaka, Valabrath, Zeropha, Grohot, Bulgzeset, Buches, Ztanyfa, Dupapyatra, Bukeres, Kaposztas, Negoya, Kis-Bania, Kurmynde, Kis-Konyan, Herczegfalva, Freczhya, Kelemenfalva, Karachonfalva, Pesthera, Valysova, Pyeka, Also-Czebe, Felso-Czebe, et Praedio Kazmyr, ac Portionibus Possessionariis Zent-Marton, Nadab, Gyarmath, Feldhyd, et Kezy, item Praediis Homad, Veresegehaz, et Kurteghaz, nuncupatis in Comitatu de Zarand sitis cum Consensu Regio adoptarunt.

Datum Budae in Festo beati Andreae Apostoli Anno Domini 1519. Nos igitur hujusmodi supplicatione exaudita, praescriptas Litteras nostras ratas, gratas et acceptas habentes nostrum Regium Consensum praebuimus, imo praebemus una cum jure Regio, si quod in totalibus Castris Vilagosvar. in de Zarand habitis etc.

Datum Budae in Festo Beatae Lucae Virginis, et Martyris 1519. Regnorum nostrorum Anno 4. (Locus sigilli pendentis). Lasd e megerosito levelet egesz kiterjedeseben Jankovich Miklos urnak gyujtemenyeben, Tom. 8-o Nro 108.

Sursa: Fábíán Gábor, *Arad vármegye leírása históriai, geographiai és statistikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835, p.220-221.

d.191. Anul 1520 mai 29

Capitulum ecclesiae Budensis Stephanum Nadabi iobagionibus suis pro eorum meritis tempore insurrectionis factis duas se ssiones donasse testator.

Quod nobilis Stephanus de Nadab coram nobis personaliter constitutus onera et quelibet gravamina quorumlibet fratrum proximorum et consanguineorum suorum super se assumens proposuit et sponte confessus est in hunc modum, quomodo ipse attentis et consideratis fidelitate et fidelium, serviciorum gratuitis meritis providorum Gregorii et Alberti Kardos fratrum uterinorum iobagionum scilicet suorum in porcione sua possessionaria in possessione Alathk commorancium, que iidem sibi a pluribus iam retroactis temporibus et presertim in eliberacione sui a manibus cruciatorum tempore tumultoarie insurreccionis rusticane plebis contra universitatem nobilium tocius regni exhibuissent et impendissent in futurumque hoc idem ipsos facere speraret.

Ob hoc ipse bona ac matura in se deliberacione prehabita quasdam duas sessiones suas iobagionales unam edificia habentem et populosam in dicta porcione sua possessionaria in prescripta possessione Alathk in comitatu de Zarand existenti habita adiacentem, cui ab occidentali domus et curia nobilitaris nobilis Iohannis de dicta Nadab, ab orientali vero plagis quedam deserta domus iobagionalis, que alias providi condam Luce Kys prefuisset, vicinantur, aliam vero penitus desertam similiter in porcione sua possessionaria in possessone Zyneke in eodem comitatu de Zarand existenti habitam propre scilicet domum providi condam Iohannis Santha a plaga orientali adiacentem simul cum cunctis ipsarum utilitatibus et pertinenciis quibuslibet terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, fenetis, silvis, nemoribus, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, molendinis et eorundem locis, stagnis, lacunis, sagenis, montibus, vallibus, vineis vinearumque promontoriis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad easdem duas sessiones iobagionales de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus prenominatis Gregorio et Alberto Kardos necnon honeste domine Agathe consorti ac puellis Dorothee et Katherine filiabus eiudem Gregorii Kardos pro premissis eorundem Gregorii et Alberti Kardos fidelibus serviciis dedisset, donasset et contulisset, immo dedit, donavit et contulit coram nobis iure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas

pariter et habendas nullum ius nullamve iuris et dominii proprietatem, quod videlicet et quam idem Stephanus Nadaby hactenus in eisdem duabus sessionibus iobagonalibus habuisset aut in futurum quoquo modo habere sperasset, sibi ipsi aut allis quibusvis per amplius reservans, sed quamlibet iurisdictionem et iuris proprietatem earundem in prefatos Gregorium et Albertum Kardos necnom dominam Agatham consortem et Dorotheam et Katherinam filias eiusdem Gregorii ipsorumque heredes et succesores universos transferens pleno iure assumens nichilominus annotatus Stephanus Nadaby oneribus modo premissis in se assumtis eosdem Gregorium et Albertum Kardos et alias predictas perpetuis semper temporibus in pacifico dominio dictarum duarum sessionum iobagonalium contra quoslibet causidicos, impetitores et actores tueri, protegere et conservare propriis suis laboribus et expensis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendenti sigillo nostro consignatas ad fassionem prefati Stephani de Nadab duximus concedendas.

Datum feria tertia proxima post festum penthecostes anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo.

In margine: Extradata.

Sursa: Antonius Fekete Nagy, *Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV*, Budapest, 1979, p.496-497.

d.192. Anul 1525

Nos Nicolaus Bertel Judex, Laurentius Grizeli etc. Juraticives oppidi Offenbánya; Lazarus Magyar judex, Stephanus Sartor etc. Cives jurati oppidi Körösbánya; Ladislaus Bokor judex etc. etc. oppidi Kisbánya etc. etc. Univerrsis et singulis memoriae commendamus harum serie, quod cum diebus proximis ante Festum Bartholomaei Anni Virginei partus 1525. Nos more solito quatuor oppidorum Metallicorum pro discutiendis quibusdam negotiis, in oppidum Abrudbánya ex Egregii capituli Albensis comissione convocati fuissemus, ubi in domo Johannis Francisci Erasmus Gréb Magister montanorum, una cum suis dominis Montanorum et Molendinorum, adversus aurilotores, ratione aquarum in rubeo flumine existentium, varias nobis proposuerunt querelas; auditis igitur ambarum partium querelis, propositionibus atque responsionibus, causam inter eosdem mediante jure, vera justitia, hac nostra sententia discussimus: ut Domini Montanorum seu Molendinorum aquis seu rivulis omnibus, in rubeo flumine ad eorundem molendina mineralia pertinentibus, absque impedimento et obstaculo aurilotorum ac aliorum uti debeant perpetuo, quemadmodum antiquitus praedecessores eorum libere usi sunt; - si vero quisunque repertus fuerit, qui ibidem in rubio flumine, ad suos auriloturae labores, praenissis aquis seu rivulis citra voluntatem, seu sine consensu et scitu montanistarum uteretur, puniri debeat florenis quadraginta, quorum media pars erit Judicis, ceterorumque Civium juratorum oppidi Abrudbánya, altera vero residua actoris. Etiam poena eadem mulctetur is, qui aquas illas ex vero meatu, in aliud territorium abducere fecerit. In hujus evidentius testimonium praesentes, sigillis oppidorum nostrorum monitas exhibuimus litteras. Die et anno ut supra. Köleséri Aeraria Romano-dacica-jábol.

Sursa: Szentkiraly Zsigmond, *Az Erdélyi bányászat ismertetése*, Kolozsvártt, 1841, p.96-97.

Noi, Nicolaus Bertel și Laurentius Grizeli, judecători ai cetății Offenbanya, Lazarus Magyar și Stephanus Sartor, judecători ai cetății Körösbánya, Ladislau Bokor, judecător al cetății Kisbánya, am hotărât în unanimitate ca, în ziua de dinaintea sărbătorii Sf. Bartolomeu, anul 1525, să-i chemăm, potrivit obiceiului vremii pe reprezentanții celor patru cetăți pentru a discuta despre afaceri. Astfel, în cetatea Abrudbánya, în casa lui Johannis Francisc Erasmus, magistrul celor care locuiau în munții de aici i-a întâlnit pe reprezentanții celor care se îndeletniceau cu morăritul și pe reprezentanții celor care se ocupau cu extragerea aurului care i-au prezentat diverse nemulțumiri legate de felul în care fiecare breaslă înțelegea să se folosească de apele râului din regiune. Așadar, după ce au fost ascultate nemulțumirile ambelor părți, după ce s-au pus întrebări și după ce s-au dat răspunsuri, am stabilit că cel mai corect ar fi ca atât cei care se îndeletniceau cu morăritul, cât și cei care se ocupau cu extragerea aurului să se poată folosi de acest râu în mod egal. Toți sunt liberi, precum în vechime, să se folosească de apele acestui râu, cu condiția ca niciunul dintre cei menționați mai sus să nu le creeze probleme celorlalți; în caz contrar, în conformitate cu legile stabilite clar de-a lungul timpului, cei care vor încălca aceste hotărâri, vor fi obligați la plata a 40 de florini. De asemenea, după ce vor plăti această amendă, ei vor fi obligați să plece într-o altă regiune.

Noi, cei prezenți, am parafat aceste hotărâri cu sigiliile cetăților noastre pentru a sublinia autenticitatea lor.

d.193. Anul 1528

Capitulul din Arad dă de știre palatinului Ștefan Bathory că a examinat acea pricină prin care câțiva vecini au construit un nou stăvilă pe Criș spre paguba marchizului Gheorghe de Brandenburg și a emis o interdicție asupra acestora în această privință.

Amicis suis reverendis capitulo orodiensi Stephanus de Bathor regni Hungariae Palatinus et Cumanor. iudex ac in praesenti absentia serenissimi principis et Dni Dni Ferdinandi etc. locumtenens amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in persona illustris et magnifici Dni Marchionis brandenburgensis, quomodo circa festum beati Emerici ducis proxime praeteritum egregii Petrus et Stephanus Abrahamffy de Gerla, nec non Gregorius Haraszthy, Benedictus Zekel de eadem Gerla et generosae Dnae Veronica comdam Sebastiani et Catharina quondam Emerici Abrahamffy de Eadem Gerla relictas nec non honorabilis magister Johannes similiter Abrahamffy de eadem Gerla, Plebanus de Gyula, nescitur unde moti clausuram seu aggerem cujusdam molendini eorum in fluvio Keres vocato in territorio possessionis eorundem Gerla praedicta in comitatu de Bekes existent. decurrentem habit, contra legitimas prohibitiones pro parte dicti Dni exponentis factas iuxta priorem clausuram sive aggerem eiusdem molendini in tantum erigi extollique et repleti fecissent, ut quaedam tria molendina dicti Dni exponentis tredecim rotas in se habentia super idem fluvium Keres in territorio posses. suarum Alabyan in de Bekes dicto ac Vari et oppidi Gyula in eodem de Bekes et de Zarand comitatibus existent. decurrent. constructa et habita per nimiam aquae suffocationem deprimen. eaedem rotas ipsorum trium molendinorum molare non valent. in quibus praefati Petrus et Stephanus Abrahamffy et alii praescripti annotato Dno exponenti plus quam duorum millium flor. Auri damna intulissent potentia mediante, in praeiudicium et damnum eiusdem Dni exponentis manifestum. [...] Et posthaec huius

modi exhibitionis, amonitionis et certificationis seriem cum amonitorum nominibus, ut fuerit expedien. terminum ad praedictum nobis amicabiliter rescribatis.

Datum Budae feria tertia proxima post festum pentecostes a. d. 1528.

Spectabili et Magnifico Stephano de Bathor regni Hung. Palatino et iudici Cumanor. ac in praesenti absentia serenissimi principis Dni Dni Ferdinandi etc. locumtenenti, Capitulum ecclae orodiensis servitium paratum cum honore. Vra noverit Magnificentia nos litteras eiusdem exhibitorias, et certificadorias nobis amicabiliter sonantes et directas honore quo decuit recepisse in haec verba: Amicis suis reverendis etc. unde nos petitioni et mandatis vrae magnificentiae in omnibus, ut tenemur, satisfacere volentes, nostrum hominem videlicet honorabilem magistrum Thomam de Felthot, socium et Concanonicum nostrum ad praemissa diligenter peragenda nostro pro testimonio fidedignum duximus destinandum. [...] Dnam autem Chatarinam relictam Emerici Abrahamffy medio Simonis familiarium suorum, tunc illinc adhaerentium amonuisset eosdem di — comisisset eisdem verbo Vrae Magnific. Ut ipsi quinto decimo die adie exhibitionis et amonitionis ipsis factis computando coram eadem personaliter vel per procuratores suos, legitimos comparere de beant et teneantur, certificando ibidem eosdem, ut sive ipsi termino in praescripto coram. Vra Magnific. compareant, sive non, eadem ad partis comparentis instantiam id faciet in praemissis, quod iuri videbitur expediri.

Datum tertio die die huius modi executionis praemissae anno Dni supra dicto.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.149-151.

d.194. Anul 1542

Nobilimea din comitatele Bihorului, Timișoarei, Zărandului și Aradului întrunită în adunarea particulară de la Oradea trimite un deputat la regele Ferdinand spre a-i declara supunere și fidelitate.

Serenissime princes et domine nobis clementissime. Humillimam seruitutis nostre in gratiam Maiestatis Vestre commendacionem. Misimus ad Maiestatem Vestram hunc fratrem nostrum egregium Michaellem Syomlyay, medio cuius omnem animi nostril ad Maiestatis Vestre fidelitatem et propensitatem declarare curauimus. Maiestati itaque Vestre, vti domino nostro Clementissimo supplicamus, dignetur eum exaudire, eiusque relativus graciose fidem adhibere, et item graciose relacione et um ad nos remittere. Precamur deum altissimum, vt Maiestatem Vestram felicissimam atque incolumem conservare dignetur. Datum Waradini sedecima die mensis augusti, anno domini 1542.

Ejusdem Maiestatis Vestre Serenissime

fidelis Uniuersitas nobilium comitatum

Byhoriensis,

Themesyensis,

Zarand,

Bekees,

Chanadiensis,

Orodiensis,

Chongrad et

Zolnok exterioris.

Serenissimo principi et domino domino Ferdinando, diuina fauente clemencia Romanorum simper Augusto, ac Germanie, Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Sclavonie,

etc. Regi, infanti Hispaniarum, archiduci Austrie, duci Burgundie, Slesie, Brabantie Stirie, Carinthie, Carniole, Wirtemberge etc; principi Sueue, marchioni Moraue, comiti Hapsburgi, Tyrolis etc; lantgrauio Alsatie etc; domino nobis clementissimo.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.2, partea a 4-a (1531-1552), București, 1894, p.322.

d.195. [Anul 1544, Speyer]

Ferdinand I. regele Ungariei către Vladislav Draculea de Sântești.

Îi dăruiește moșia Faydos în comitatul Zărandului.

Donatio possessionis Faydos et aliorum uniuersorum bonorum Egregii quondam Nicolai Benkouith in regno Ungarie habitorum, Egregiis Francisco Horwath Thykouith de Petropolya et Ladislao Dragulia de Semtesth facta.

Anno Domini 1544 datae sunt Spyrae literae Regiae M. manu Suae M. subscriptae, quibus mediantibus totalem possessionem Egregii quondam Nicolai Benkowyth Faydos vocatam, in comitatu de Zarand habitam, alia etiam uniuersa bona et quaelibet iura possessionaria eiusdem quondam Nicolai Benkowyth ubivis et in quibuscumque comitatibus regni Hungariae existentes habita, ad numerum, ut dicitur, quinquaginta colonorum omnia haec extendentia, per mortem et defectum seminis eiusdem Nicolai Tykwowith de Petropolya necnon Ladislao Dragulia de Semtesth, ac per eos Andreae et Paulo, fratribus ipsius Francisci, necnon Ioanni Dragulia fratri ipsius Ladislai, ipsorumque haeredibus et posteritatibus uniuersis debet, donavit et contulit. Salvo iure alieno.

Sursa: Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. 1, *Acte și scrisori (1527-1572)*, București, 1929, p.33-34.

d.196. Anul 1548 iulie 5

Capitulum Ecclesie Ordiensis, Omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris, Salutem in eo, qui est omnium vera salus. Cum mundi labilis condicio sit caduca, et geste rei memoria, propter vitam breuem hominum caliginem obliuionis obfuscata nequeat in ewm perdurare, prouida mentis humane sollicitudo ad inuenit, vt ea que in tempore geruntur, ne simulcum eodem elabantur, sed literarum patrocinio fulciantur, atque solidentur: Proinde adnuuersorum noticiam, harum serie volumus peruenire, quod Nos literas Serenissime domine domine Isabelle dei gracia Regine Hungarie, Damlacie, Croacie etc. [...]: Totales porciones Castris Chýalýa nuncupati duas; Et item totales porciones possessionarias in possessionibus vtraque Chýalýa, Peel, et Zarchahaza, ac Kowazy, Panad, Cherfalwa, Gyarak, Kewy, Kerezthwr, ac Dezsk, Nempe vniuersas pertinencias, dictarum porcionum Castris Chýalýa in Orodienis; Denique totales porciones in pertencýs possessionis Thergowysthya, in Themesiensis, ac porcioness Castris Sydowar binas; et totales porciones in possessionibus Nadrag, ac Zýdimýr in Zewreniensis Comitatus existentibus habitas, que quidem porciones Egregiorum Francisci harazthy, ac Francisci chorba de Borsa preuissent, Sed ex eo quod idem Franciscus harazthy immemor fidei, et fidelitatis sue, qua defuncte ipsi Maiestati Regie fuerat astrictus, falsarum Monetarum cussione attentare, eamque exercere non est veritus; Alter vero quondam Franciscus chorba, absque heredum Masculi sexus solacio de cessisse perhibetur, ad Sacram dicti Regni nostri Hungarie Coronam, Collacionemque nostram, ac eiusdem filý nostri charissimi, vniuersa eorundem

Bona, et iura possessionaria pretacta, rite et legitime deuolute sunt et redacta. [...]; Denique totalium porcionum in pertinencys possessionis Theregowysthÿa in Themesiensi, ac porcionum Castrî Sydowar binarum, et totalium porcionum in possessionibus Nadrag, ac Zÿdimÿr in Zewreniensi Comitatus existentibus habitatum, ad facies uidelicet uniuersorum Bonorum ac Iurium possessionariarum, dictorum utriusque Francisci pretactorum, vicinis et commetaneis earundem uniuersis inibi legitime conuocatis, et presentibus accedendo, introducat prefatum Petrum petthrowÿth in dominium earundem Statuatque easdem eidem, suisque heredibus et posteritatibus uniuersis, premissis iure ipsi incumbenti perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum, Contradictores uero si qui fuerint euocet eosdem contra annotatum Petrum petthrowÿth Comitem, ad tricesimum secundum diem, in presenciam nostram, racionem contradictionis eorundem reddituros: Et post hec huiusmodi Introductionis et Statucionis seriem, cum contradictorum, et euocatorum si qui fuerint vicinorumque et commetaneorum, qui premissis Statucioni intererunt, Nominibus, terminoque assignato, ut fuerit expedienda, nobis fideliter, et conscienciose rescribatis, Datum in oppido nostro Thorda Sabbato proximo, ante festum diem Beati Barnabe apostoli. Anno domini Millesimo Quingentesimo Quadragesimo octauo: Vnde nos mandatis prefate reginalis Maiestatis semper et in omnibus obedire volentes ut tenemur, unacum Nonilibus Joanne Zekelzeghÿ de Thothÿ, Stephano Was de Kaka, et Francisco gwÿÿa de Krÿwim hominibus eiusdem Reginalis maiestatis in dictis literis inter alios nominatim conscriptos, Specificatis nostrum hominem uidelicet magistrum Emericum de Nagh dech, Socium et concanonicum nostrum, adpremissa suo modo fideliter exequenda nostro pro testimonio transmiseramus fidedignum, Qui tandem ad nos exinde reuersi, nobis retulerunt eomodo, Quomodo idem Joannes Zekelzegy feria quarta proxima ante festum Beati Joannis Baptiste nouiter transactum, primum ad facies prescriptarum porcionum duarum Castrî Chÿÿalÿa, item possessionariarum porcionum in possessionibus utraque Chÿÿalÿa pertinencysque eorundem in Orodienti, [...], et signanter Nobilibus Esaia de Papy, Judici Nobilium eiusdem Comitatus Orodienti, et Chwkathodor de eadem, Mathia Zokoly de Dezk, Vito Horwath de Chÿÿalÿa, item Michaele Wayda de Thews, Simone Zthanycha, de eadem, Gabriele Desy de Welche Joanne fodor de eadem Welche, Vito Nemes de Nemethÿ Tandem Stephano Mona de Borzows Michaele Irsay officiale in eadem Sydowar constituto, Mathya Mona de eadem Borzows, Joanne Swÿÿa (Gwÿÿa) de dicta Krywygna (igy) Francisco hungar de Klÿÿuchowa, Nicolao Balko de eadem et Petro Machkassÿ de Thÿnkowa, in ipsorum proprÿs item prouidis et circumspicis, Sebastiano Nagh, de Aroky, Barthlomeo nagh et Stephano similiter nagh de eadem Aroky, et quodam Petro de Kowazy, Egregÿ Balthassarî patthochy, Georgio olah de dicta Aroky Judice, in Egregÿ Casparî maghochÿ, Elya Kwthffe de Dezk Judice in Nobilis Gregorî Chÿÿalÿaÿ, Tandem Nicolao Ilya gÿana Judice in Egregÿ Nicolai annoka, Filipino Zthengh alio nomine Balogh vocato de Borzows Judice in Egregÿ Joannis mathee. [...]. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam literas nostras priuilegiales concedendas et attentici Sigilli nostri munimine roboratas, saluis nostris, et Ecclesie nostre annotate iuribus in eisdem permanendo eidem duximus concedendas. Datum vacante officio lectoratus per manus Magistri Andre de Monozlo fratris et concanonici nostri Sedecimo die diei huiusmodi introductionis et Statucionis premissarum, Anno domini Millesimo Quingentesimo Quadragesimo octauo, presentibus ibidem honorabilibus dominis et magistris Stephano de Mohach Cantore Urbano de Bachia Custode, memorato Andrea de Monozlo Stephano de Bylak, michaele

de Dÿos, Thoma de Zeghedino, *Ceterisque fratribus et concanonice nostris in prefata dei Ecclesia regi sempiterno iugiter famulatibus et deuote.*

Sursa: Pesty Frigyes, *Krassó vármegye története*, vol.4, Budapest, 1883, p.44-48.

d.197. Anii 1549-1561

Extras din conscrierea comitatului Békés în anii 1549-1561.

Kivonat Békésmegye 1549-1561. évi öszveirásából.

Extractus ex conscriptione com. békessiensis ab anno 1549-1561.

Extractus ex generalibus regni portarum conscriptionibus Cottuum Békés, Zarand, Csongrad et Csanad.

Anno 1552. Fabian Sebestien deserta Andreae Berechky in Cottu Bekesch.

„ 1555. *Fabian Sebestyen Casp. Magochy.*

„ 1560. *Baboczka Blasii Nagy in Zolnok exteriori.*

„ 1561. *Fabian Sebestyen Casp. Magochy.*

„ 1560. *Fabian Sebestyen Casp. Magochy.*

„ 1561. *Baboczka Demetrii Olcharovich.*

„ 1549. *Endröd Regiae Mattis in exter. Zolnok.*

„ 1555. *Eched Cumanorum.*

„ 1555. *Baboczka Cumanorum solvit 1 fl.*

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.158.

d.198. Anul 1550

Dieta feudală a Transilvaniei întrunită la Cluj roagă pe regina Isabella să invite pe comiții Hunedoarei și Zărandului să persecute și să pedepsească pe *furii și făcătorii de rele* din aceste comitate.

Articuli tam per Dominus Nobiles Regni Hungarie, quam Dominus Regnicolas Trium Nationum Regni Transylvaniensis in Comitibus Kolosvariensibus ad Diem festum Purificationis Mariae indictic conclusi, et eorum nomine Majestati Reginali exhibiti in Anno Domini 1550.

[...] 6. *Licentia vero furum et aliorum malefactorum maxime in terra Hunyadiensi, quin sciamus qui sint; cum eo jam ex impunitate pervenerit, ut infinita mala jam ab eis fiant, Majestati Vestrae supplicamus, ut Domina Nostra Clementissima, dignetur mandare Domino Comiti, ut juxta decreta Dominorum Regnicolarum in Comitibus Hunyadiensi et Zarandiensi fures et alios malefactors ubique in ditione sua persequi jubeat, nemajora mala per impunitatem illorum indes subsequantur.*

[...] 10. *Statutum quoque est, ut quemadmodum hactenus ita etiam deinceps fures et alii malefactors omnes per homines ad id deputatos persequantur, in qua re eo modo et ordine fassionem trium hominum ignobilium, Nobilium Vero duorum quilibet malefactor puniator, itatamen, ut homines illi, qui eorum fassione alios indicaverint, sive Nobiles sive Ignobiles fuerint, sint probi, honestae et bonae famae hominess, ned ad fassionem malorum et infamium hominum alii malefactores puniator.*

Si vero in Nobilem aliqua suspicio furti vel aliqujus flagitii fuerit, talis ad fassionem septem aliorum Nobilium honestorum judicetur et ad sedem illius Comitatus ubi fuerit, ad puniendum deducatur.

[...] *Modus autem puniendi talis observetur, ut pro rebus infra valorem floreni nemo occidatur, sed virgis tantum cedatur, pro omni autem quadrupede furto ablato*

puniatur vita, videlicet pro equo, bove, vacca, ove, porco et apibus. In puniendis vero illis, qui aurum furtim cambiant, cum talis mos ab antiqua fuerit observatus, ut qui in eo crimine fuerint deprehensi, bis caput suum redimere possint tertio vero capitis supplicio afficiantur decretum est ut mos iste etiam deinceps in hac re observetur.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.2, partea a 4-a (1531-1552), București, 1894, p.465-466.

d.199. Anul 1553

Regele Ferdinand I [împărat al Austriei și rege al părții de nord-vest a Ungariei] dăruiește văduvei Cristina a comitelui Steph. Gál de Gyula cât și fiilor numiți Gheorghe, Andrei și Bartolomeu sub forma unei noi donații moșiile Megyes, Fövényes, Jánosháza, Keszi, Gelvács, Krakó, Kamróth și un teren nobiliar aflat în strada Sfântul Mauriciu din Gyula.

Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanor. Imperator semper augustus, etc. memoriae commendamus, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum, nobili Dnae Cristinae relictae ac Georgii, Andreae, Stephani et Bartolomaei Gal de Gyula filiorum, nec non Dnae Catharinae filiae, egregii condam Galli Ispan de Gyula nostrae factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis eorundem Georgii, Andreae, Stephani et Bartolomaei Gal, quae ipsi sacrae primum regni nostri Hungariae coronae, et deinde Maiestati nostrae, pro locorum et temporum varietate iuxta possibilitatis eorum exigentiam exhibuerunt et impenderunt exhibereque et impendere deinceps quoque non cessabunt, possessionem Megyes, vocatam ac portiones possess. in possessionibus Fovenyes, Janoshaza, Keszi et Gelvach in de Zarand, nec non Krako et Kis Kamroth in Bekessiensi, item domum seu Curiam nobilitarem in oppido Gyula in vico Zent Moricz uczaja vocata similiter in Bekes. [...] Totum item et omneius nostrum regium, si quod in pfatis possessionibus portionibusque possess. sive Curia nobilitari qualitercunque haberemus, aut eadem nostram ex qualibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent Mattem, simul cum cunctis earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus seu montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviiis piscinis, piscaturis aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum suarum et pertinentiarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existent. ad easdem possessionem et portiones posses. sive Curiam nobilitarem de iure et ab antiquo spectantibus vel pertinere debentibus, praemissis, sic ut refertur stantibus, et se habentibus, memoratis Dnae Cristinae relictae, nec non Georgio, Andreae, Stephano et Bartholomaeo Gaal filiis et Dnae Catharinae similiter Gal filiae dicti condam Galli Ispan de Gyula ipsorumque haeredibus omni titulo de dimus, donavimus et contulimus, imo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenend. possid. pariter et habend. Salvo iure alieno. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae.

Datum in Civitate nostra Vienna Austriae 24. Julii a. D. 1553 regnor. nostror. romani vigesimo tercio, aliorum vero vigesimo septimo. Ferdinandus m. p. (L. S.) Nicolaus Olahus strigoniensis m. p.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.160-161.

d.200. Anul 1553, Strigonium

Noi, Capitlul din Strigonium [...] înscriem pe numele fetelor magnificului Stephani de Lossoncz, Frusina și Anna, precum și pe cel a nepoatelor sale, Clara și Dorothea, bunurile de mai jos, în cazul că descendența de parte bărbătească a familiei s-ar întrerupe [...] cetatea noastră Deznew din comitatul Zarand cu: Deznew, Zlathyna, Kysnagra, Ronak, Alsoffalu, Also Menyed, Felso Menyed, la fel târgul Sebes, Baynokffalva, la fel târgul Beken, Lonya, Gosd, Thekeres, Beryndew, Kochyoba, Rewekes, Borlyk, Thellyws, Kys Zamord, Kraykowa, Dombravycza, Felso Korothna, Myzes, Fenes, Kys Fenes, Nagypathak, Buchyn, Felso lozas, Also lozas, Kykchye, pusta Kys Deznew, Keth Deznew, Plokochya, Nagh Zamord, Zellesthycze, Avashel, Zerren, Zombrad, Brusthok, Poenycza, Saara, Deakfalva, Zarnaffalva, Thopazza, Naghrossa, Prazsaffalva, Bethenffalva, Agnaffalva, Thewr, Zellesthye, Felso Kertews, Voykaffalva, Kewzoros, pusta Zozaas, Vrathyk Negra, Nadalbaffalva, Danchffalva, Baraffalva, Balyczaffalva, Farakeathes, Uyvalu, Alsoboglyos, Ztarkanffalva, Thopesycza, Laaz, Zallagffalva, Kys Rohssa, Holthkerews, Also Ray, Zellesthe, Also Zekas, Felso Zekas, Thulnykffalva, Zkradyna, Zuzzanffalva, Prodanffalva, Vesaffalva, Also Koruthna, Felso Ray, Dombeghaz, pusta castelului Zenthdyenesi [...] Cetatea și târgul Pankotha cu: Zewles, Rokzyn, Czygenfflava, Banvasfany, Magyar Dud, Mezlew Dud, Septhely, Sanctushaza, Abad, Thomany, Banhalwa, Hewkben, Rekopancy, Raror, la fel Castellum Vasarhely în comitatul Csanadban [...]. Cetatea și târgul Ienew cu: Aldoffalva, Hodostho, Agaz, Gozthylaffalva, Zaldobos, Boglyos, Monyoros, Felseo Keved, Kis Keved, Pap Keved, Dragan Keved, Lupsaffalva, Also Bareza, Thywsffalu, Raks Zegh, Konyaffalva, Kakaczanffalva, Zwyncoghffalva, Vaydaffalva, Vershycz, Hodos, Kevedkapolnas, Thewfyes Hodos, Klecsizva, Kornasffalva, Felso Bareza, Also Kethes, Mezlew Kethes, Zapodya, Thoplycza, Bakolzegh, Kenderatho, Wyarkos, Monyoros, Arkosthew, Uyffalu, Nagy Nevegy, Kys Nevegy, Gyarak, Apa, Pentheklaka, Arok, Rokzyn, Monosthor, Zenas, Czyermely, Czyokas, Sarlaka, Zenegeths, Gyarmath [...].

Anul Domnului una mie cinci sute cincizeci și trei [...].

Sursa: Ovidiu Someșan, *De la Bucin la Buteni*, Arad, 2005, p.255.

d.201. Anul 1556 iunie 20

Gaspar Magochy, comandantul cetății Gyula îi aduce la cunoștință palatinului Toma Nadasdy în general despre starea lucrurilor de aici și în special despre aceea că a demolat fortificațiile de la Csaba și Megyer fiindcă domni (seniorii domeniali) s-au întovărășit (aliat) cu cei ai partidei lui Zapolya.

Cum sacratissimae maiestati regiae, Domino meo clementissimo, de quibusdam negotiis scripsissem, existimavi, dignum fore, ut de statu terrae istius dominationem quoque vestram spectabilem et magnificam certiolem facerem. Rebelles isti ienienses hactenus nullum virus suum diffundere poterant, in partibus istis, nisi per Ladislaum Radak, praefactum castrorum Jenő, Pankota et Dezni recipiebantur. Praeest illis Balthasar Pathochy, qui cum omnibus copiis ipsorum, adjunctis sibi ipsis et turcicis gentibus Kazon bassaehis diebus descenderunt ad castra in Zarand, divulgando in omnes partes, quod si quis non insurgeret et partes filii Joannis regis non sequeretur, per turcos tales in mancipia simul cum exoribus et liberis converterentur; ipsi vero, si quos hujusmodi arripere possent, in frustra dissecarent, ibi in castris suis incessanter consilium

cum turcis agitando, quid ipsis facto opus esset. Interim adolescens egregius Emericus Abramffy clam de castello suo Chyaba vocato, quod distat huc ad unum saltem milliare, ad illos factiosos, qui sunt in Jenő discesserat isthique a Balthasare Pathochy, capitaneo rebellium, accepta solutione iuramentum praestiterat, ut ipse quoque partes filii Joannis regis sequeretur et illos rebelles, simul cum turcis in castellum suum reciperet, ut hoc castello fortius munito, gentibus et aliis, universam hanc partem terrae campestris pro se occuparent, saepiusque huc Gyulam incursiones facerent, si possent, oppidumque hoc gyulense exurerent, ut ita tandem expugnationis arcis hujus facilius curam habere possent. [...] Verendum nobis erat et de illo, propinquum enim hic fuit. Est hic non procul tertium quoque castellum Sarkad vocatum. Adolescens Wolfgangus Sarkady, dominus castelli illius, venit huc ad me, iuravit magno iuramento, se nunquam a fidelitate suae maiestatis regiae defecturum. Rebelles ipsi, cognito quod Chyaba est captum exustumque et Megyer dirutum, ilico relinquentes castra, turcae venerunt ad Lippam, rebelles vero ad Jenő redierunt. Nunc rursus Kazon Bassam sollicitant, ut simul cum ipsis vellet sub hoc oppidum venire, ut vel exuratur, vel capiatur. Nunc ergo ipse Kazon Bassa sese praeparat. Holumbegus zandsakius temessiensis nunc descendit Belgradum versus, ut gentes de Mysia sursum huc adducat. Affirmare non possum, quod oppidum hoc capere vel exurere non possint, nam amplum est et in parte media vilibus sepibus munitum; sed tamen ego quoque cum istis militibus suae regiae maiestatis et aliis quoque peditibus, quos nunc pro stipendiis de meo conducere facio, praeparo me, ut cruentis unguibus oppidum hoc quoque habeant. Spero in Deo optimo et maximo, quod arcu huic Gyula regiae maiestatis isti nocere nequeant.

Datum in arce Gyula 20 die mensis Junii an. 1556. servitor Casparus Magochy, capitaneus et praefectus gyulensis.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.162-163.

d.202. Anul 1556

Andrei Gál de Gyula obiectează în numele său, al fraților săi și al rudelor de sânge împotriva ocupării de către oricine a moșiilor sale Fövényes, Kerekegyház, Kázmán, Szentjánosszeri.

Nos Capitulum ecclesiae sancti Stephani protomartyris de promontorio varadiensi memoriae commendamus per praesentes: quod egregius Andreas Gal de Gyula in sua et nobilium Georgii, Stephani et Bartolomaei Gal de Gyula fratrum, aliorum etiam consanguineorum suorum nominibus et in personis nostram personaliter veniens in praesentiam, prudentes et circumspectos iudices et iuratos caeterosque cives et incolas oppidi Gyula et alios quoslibet cuiusvis status et conditionis exist. ab occupaone, usurpatione, detentione et ulteriori conservaone terrarum arabilium et falcabilium ac praediorum in portionibus posses. ac praediis ipsorum protestantium Fövényes, Kerekegyház, Kozman, Zent Janos Zery, Kishalomzery, Nagyhalomzery, Kettoshalömzery et Megyerutallya nuncupatis omnino in Cottu de Zarand existent. habit. adiacent. ipsos protestantes iure haereditario concernentes seque quovis quaesito sub colore in dominium eor. intromissione et sibi ipsis appropriatione, statutione seu statui factione usu fructuumq. et quarumlibet utilitatum suarum perceptione. seu percipi factione, Regiamque Mattem a donatione, collatione et consensus sui adhibitione, universa etiam Capitula et Conventus ac alia quaevis loca credibilia a litterar. suarum superinde emanatarum seu emanari factione, factis quoquo modo iam vel fiendis

prohibuit contradicendo et contradixit in hibendo publice et manifeste coram nobis. Harum nostrarum, vigore et testimonio litterar. mediante.

Datum feria 4 proxima ante festum beator. Philippi et Jacobi Apostolorum A. D. 1556.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.164.

d.203. Anul 1560

Căpitanul Gyulei, Vasile Kumanul de Törtel reglementează hărțuieile de graniță dintre cei din Orosháza și Fecskés.

Nos Blasius Kun de Theörtel, sacratissimae romanor. caesareae regiae q. maiestatis supremus capitaneus gyulaensis Adjok mindennek tudtara ez my Levelönkben, hogy az minemű lgyenetlenség volt az arrosházaknak az Feőczkesyek vel neminemeő feöld feleől, azt mi eő köztöc Theörven zerint meglattattuk az Bekes és Zarand varmegye Vice Ispanokval, Zolga Birakval és Theörven tudo nemes uraimmal, kic eleött az orros hazyak Theörven zerint való bizonios határokath az feöld feleől elegendendeő bizonyságokval megbizonyították, melly Theörvennek meglátásában jelen volt az vitézleő Horvath Istvan Békés, Zentmiklossi Balas Zarand varmegyének Vice Ispany, Nadabi Lajos, Meregd Ferencz, Zalai Alberth, Banrevi Peter teőb nepekvel eözve, kinek bizonyságára adjuk oz mi Levelünketh pecsétünkkel megerősítetteth.

Datum in arce Gyulensi in festo assumptionis beatissimae virginis Mariae anno Dni millesimo quingentesimo sexagesimo.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.170.

d.204. Anul 1562 ianuarie 21, Oradea

Ștefan Báthori de Somlyó către căpitanul Ungariei de Jos, Ladislau Kerecsenyi de Kányafölde, comitele comitatului Zărand și Bekes.

Soldatii unguri de pe lângă Despot-Vodă s-au împrăștiat.

Dezpot-Mellől az magyarok kijöttek, várja ő maga az zászlót; de igen nagy kevetet választott hozzá császár, Perthaw passát bocsátta el, az tengeren innét való hada leszen vele.

Ungurii au plecat de lângă Despot, așteaptă el însuș steagul; dar împăratul a ales pentru el un sol foarte mare, pe pașa Perthav, cu oastea de dincoace de mare.

Sursa: Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. 1, *Acte și scrisori (1527-1572)*, București, 1929, p.207.

d.205. Anul 1563 iunie 6-13

Nos Joannes secundus dei gracia electus rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. memorie commendamus, tenore presentium, significantes quibus expedit vniversis. Quod fideles nostri domini magnates, nobiles et proceres regni nostri Hungarie et Transsylvanie, nostram personaliter venientes in presenciam, exhibuerunt nobis infrascriptos articulos, et statuta, per cos pro bono, quiete et salute patrie eorum confectos. Supplicantes nobis humillime vt eosdem articulos et statuta, graciose acceptare, approbare, ratificare et pro eisdem confirmare dignaremur. Quorum quidem articulorum et statutorum continentiae sequuntur hoc modo.

Articuli statutorum dominorum magnatum, nobilium et procerum regnorum Hungarie et Transylvanie, Siculorum et Saxonum, in conuentu eorum parciali Thorde pro

festo sactissime et indiuidue trinitatis, anno domini millesimo quingentesimo, sexagesimo tercio de mandato sacre regie Maiestatis domini eorum clementissimi celebrato confecti. [...]

Supplicant tamen obsequenter Maiestati sue vt cum ignis, vorago, Turcarum et Germanorum metus et depopulatio complures e plebe communi plane ad extremam inopiam redegerit ita ut vix panem quottidianam vna cum familia vorare possint, dignetur Maiestas sacra admittere vt tales in singulis possessionibus, iuramento iudicis in ibi existentis coram exactore pecuniarum deponendarum, a solucione immunes reddantur et per eosdem exactores, quoquomodo non impedianur.

Ceterum quia comitatus Bereg et Maramaros longe distant a comitatu Bihariensi, similiter Karansebes, Krazna et Zarand, nec satis conueniunt de muneribus et expensis oratoribus dandis, nihilominus ipsi quoque similiter de singulis portis ad cameram et fiscum Maiestatis sacre florenum unum et denarios quinquaginta contribuunt, ex quibus Maiestas sua et expensas oratoribus et munera ipsorum ordinare dignetur.

Item supplicant dominij regnicole pro bonis quondam Francisci et Antonij Kendi filijs eorum gratiose restituendis, iuxta supplicationem illorum.

Item quia per fideles Karansebesienses certe querele contra incolas oppidi Mihald facte sunt, vtpote, qui sese ab omnibus oneribus, contributionibus, exercituationibus et alijs omnibus auxiliaribus negocijs in bonum publicum conferentibus propria presumptione per insolenciam exetemisset, eosdemque varijs contumelijs, iniurijs et nocumentis afficerent. Que cum Maiestatis sue sacre et regnicolarum cura prouisione et solutione defendantur, statutum est vt nunc et futuris semper temporibus omnia ea onera et contribuciones, que Karansebesienses subeunt, et contribuunt subire ferre et contribuere, ac cum illis pariter expedicionibus bellicis interesse, ac idem cum nobilibus districtus Karansebes sentire, banumque presentem et futuros recognoscere, ac eisdem in omnibus ad officium banatus sui pertinentibus obedire et obtemperare, ac causarum processum ad eum tamquam iudicem per appellationem deferre debeant et teneantur. [...]

Postremo placuit dominis nobilibus et publico suffragio statutum est (extra domino Siculos et Saxones, qui consuetudinibus ipsorum adherere et penes easdem iuxta constitutionem Coloswariensem manere voluerint) vt a modo deinceps coloni, qui ante obitum serenissimi principis quondam domini Joannis regis Hungarie etc. grate reminiscencie discesserunt, nulla via juris aut facti reduci ualeant hij vero qui post obitum Maiestatis sue e bonis dominorum suorum terrestrium, ad bona aliorum nobilium migrauerunt iuxta consuetudinem superinde obseruatam per vicecomites et iudices nobilium ad pristina eorum loca reportentur.

Nos itaque supplicatione prefatorum dominorum regnicolarum exaudita et clementer admissa, prescriptos articulos et statuta nobis exhibitos et presentata in omnibus clausulis et punctis approbamus, acceptamus, ratificamus et confirmamus, atque tam nos ipsi obseruabimus, quam etiam per alios quoslibet, quorum interest vel intererit inuiolabiliter obseruari faciemus.

Date, indicto oppido nostro Thorda, dominica prima post festum prescriptum Trinitatis. Anno dominij millesimo quingentesimo sexagesimo tercio.

(A kiralyi nagy pecset helye.)

Lecta

Sursa: Szilagyí Sandor, *Monumenta Comititalia Regni Transylvaniae, Erdélyi országgyűlési emlékek*, vol.2 (1556 sept.-1576 jan.), Budapest, 1876, p.214-220.

d.206. Anul 1571 mai 24-31

Nos Stephanus Batorj de Somlyo, Waiuoda Transsylvanus et Siculorum eomes, Memorie commendamus per presentes quod spectabiles magnifici domini, nobiles alijque ordines trium nationum Transyluaniensium, ac Hungari de comitatibus Bihar, Crazna, Zolnok mediocri, Maramaros, Zarand ac districtu Karansebes et Lugas exhibuerunt et presentauerunt nobis infrascriptos articulos, in presentibus eorum comicijs in hac ciuitate Alba Julia 24 die mensis maÿ celebratis paribus eorum votis conclusos, petentes nos debita cum instantia, vt nos eosdem articulos et statuta in eisdem contenta ratos, gratos et accepta habentes beneuole confirmare vellemus, quorum quidem articulorum tenor talis est.

Az tekintetes nagy ságos vitézlő uraknak, ez érdelországbeli három nemzetnek, és magyarországbelieknek, Bihar, Kraszna, Közép-Szolnok, Máramaros, Zaránd vármegyék, Karansebes és Lugas tartományabelieknek, kik az mi meg holt kegyelmes urunknak, második Jánosnak, Magyarországnak választott királyának, birodalmába voltak, közönséges végezések, melyet Gyulafejevárátt ez jelen való Pinkest havának 24 napi gyűlésekben 1571 esztendőben egyenlő akaratból végeztenek.

Miért hogy az mindenható istennek, kinek acarátja ellen senki nem állhat, ez volt kedves acarátja, hogy az mi megholt kegyelmes urunkat közülünk ki venné, mi az ő felségéhez való hivségünk és ketelünk szerént az ő felsége testének méltósága szerént való el temetésére eljöttünk és azt eltemettük. [...]

Qua quidem instanti petitione et requisitione prefatorum Dominorum Regnicolarum fauenter annuentes, prescriptos articulos ac omnia in eisdem contenta quoad omnes eorum continentias, clausulas, et puncta ratos, gratos et acceptos habentes, auctoritate nostra approbamus, roboramus, ratificamus et confirmamus, atque tam Nos obseruabimus, quam per alios quoslibet obseruari faciemus.

Date in predicta ciuitate Alba Julia vltimo die dicti mensis Maÿ anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo.

Stephanus Batorj

de Somlyo m. p.

(P. H.)

Sursa: Szilagyí Sandor, *Monumenta Comititalia Regni Transylvaniae, Erdélyi országgyűlési emlékek*, vol.2 (1556 sept.-1576 jan.), Budapest, 1876, p.471-476.

d.207. Anul 1573 septembrie 27, Alba Iulia

Ștefan Bathori, principele Transilvaniei, confirmă vechile privilegii ale târgului Baia de Criș și ale satelor Țebea și Râșca aparținătoare acestuia, în schimbul obligației locuitorilor de a preda fiscului a opta parte (urbura) din aurul, argintul și celelalte metale extrase.

Nos, Stephanus Bathori de Somlio, vajdera Transylvaniae et Siculorum comes, memoriae comendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universes, quod prudentes ac circumspecti Stephanus Bathori iudex et alter Lucas litteratus de Szygen juratus civis oppidi Koros Banya in ipsorum ac universorum civium et inhabitatorum dicti oppidi Koros Banya nominibus et in personis nostrum personaliter venientes in praesentium, nobis significare curaverunt hunc in modum, quod licet ipsi una cum incolis

duarum possessionum Chebe et Ryska vocatarum ad eosdem incloas oppidi Koros Banya ex perennali divorum quoundam ergum Hungariae collatione et applicatione pertinentium, certas libertates, immunitates, jura et indulta a distis Serenissimis olim regibus concessa haberent, quibus hactenus usi fuissent, petentes nos debita cum instantia ut Nos ipsos, una cum incolis dictarum duarum possessionum in huius modi eorum anitquis juribus et immunitatibus ac libertatibus conservari facere vellemus, neque ipsos ollis ipsis per quospiam impediri, turbari et molestari permitteremus. Quorum instanti supplicatione benigne exaudita et faventer admissa iniquum esse censentes, ipsos praefatos cives et inhabitatores dicti oppidi Koros Banya una cum incolis possessionum Chebe et Ryska in eorum antiques juribus, immunitatibus et libertatibus in quarum videlicet hactenus usu continuo fuerunt, quovis modo etiam imposterum impediri, turbari et molestari, eosdem igitur cives et universos inhabitatores praefati oppidi Koros Banya, simul cum incolis praescriptarum possessionum Chebe et Ryska omnibus iisdem libertatibus, juribus et immunitatibus quibus ex indulto praefatorum divorum olim regum Hungariae ac dominorum suorum terrestrium ad hocusque tempus continue usi et gavisi sunt a modo etiam imposterum uti, frui et gaudere concessimus, ita tamen ut ipsi quique oppidani, una cum in colis praescriptarum duarum possessionum, juxta contenta privilegiorum ipsorum octavam partem tam auri quam argenti ac aliarum quarum libet minerarum per eosdem erutarum, inventarum et elaboratarum more ab antique observato, integre sine omni defectu in Fiscum Nostrum administrare debeant et teneantur, immo uti, frui et gaudere concedimus et permittimus praesentium per vigorem. Quocirca vobis universes et singulis egregiis, nobilibus, comitibus, vicecomitibus, eorumque vices gerentibus cunctis etiam aliis cuius cunque status et conditionis hominibus modernis et futuris hac litterarum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus vos quoque memoratos cives et universos inhabitatores praefati oppidi Koros Banya una cum incolis praescriptarum possessionum Chebe et Ryska in cunctis eorundem immunitatibus, indulti juribus et libertatibus a divis quondam regibus ac Bathoriensis dominis eorundem terrestribus eisdem concessis in quarumquidem ut praemissum est usu continue fuerunt conservare, neque eosdem in illis ipsis quovis modo etiam imposterum impedire, turbare et molestare, vel propterea ipsos in personis rebusque eorum universes quovis modo damnificare de beatis, nec sitis ausi. Secus non facturos. Praesentibus perfectis exhibenti restituti.

Datum Albae Iuliae die vigesima septima mensis septembris anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio. Et subscriptum erat ad calcem earundem a dextris: Stephanus Bathori de Somlyo m.p., a sinistris vero Franciscus Forgacs cancellarius m.p. Erantque aequae ad calcem in medio loco videlicet solito, super cera ductili rubra, stolo papyracea tecta impressae communitae ac roboratae atque in duplici papyro patenter emanatae.

Sursa: Vasile Ionaș, *Baia de Criș un vechi oraș minier*, Deva, 2010, p.195-196.

d.208. Anul 1573 octombrie 15-18

Nos Stephanus Bathori de Somlyo vayuoda Transsylvanus ac Sicularum comes etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod magnifici dominj nobiles alijque ordines trium nationum Transsylvaniae et annexarum partium Hungariae exhibuerunt nobis et praesentauerunt infra scriptos articulos in comitijs eorum ad edictum nostrum in ciuitate Meggyesinesi ad decimum

quintum diem mensis octobris celebratis paribus eorundem votis conclusos, petentes nos debita cum instantia, vt nos eosdem articulos ratos, gratos et acceptos habentes beneuole confirmare vellemus, quorumquidem articulorum tenor sequitur hoc modo.

Articuli dominorum regnicolarum magnificorum nobilium aliorumque ordinum trium videlicet nationum Transsylvanarum et partium Hungariae, comitatum scilicet Byhor, Crazna, Zolnoc mediocris, Maramaros, Zarand, ac districtus Karansebes et Lugos, in comitijs eorum per illustrissimum dominum Stephanum Bathory de Somlyo vayuodam Transsylvanum et Siculorum comitem inciuitate Megyesiensi ad decimum quintum diem mensis octobris anno dominj 1573. indictis communibus uotis conclusj.

1. Nagyságos kegyelmes urunk, megértettük az nagyságod kegyelmes akaróját és reánk való nagy gondviselését, melyekről nagyságodnak örök hálákat adunk és holtig való szolgálatunkat ajánljuk. Könyörgünk nagyságodnak alázatosan, mint kegyelmes urunknak, hogy ennek utánna és ne szűnjék ez szegény hazára gondot viselni és vigyázni. Minek okáért penig értjük, hogy Békes Gáspár contra statum et quietem publicam erigálta magát, és az nagyságod személye és méltósága Ellen machinálkodott, teljes hatalmat adunk nagyságodnak büntetni és az páártolkodókat közüllünk ki irtani azelőtt való articulosoknak tartása szerént. [...]

7. Vegezetre dicsérik az nagyságod hivei, hogy ez mostani terminust elhalasztotta nagyságod, hogy ők is az új kicsin erejek szerént ez hazának maradására és szükségére készülhessenek és alkalmazatosban találtassanak.

Nos igitur praemissa instanti dominorum regnicolarum petitione fauenter exaudita et benigne admissa, praescriptos articulos ac omnia et singula in eisdem contenta quo ad omnes eorundem continentias, articulos et puncta ratos, gratos, et acceptos habentes, approbamus, roboramus, ratificamus et confirmamus, atque tam nos ipsi obseruabimus quam etiam per alios quoslibet quorum interest obseruari faciemus.

Datum indicta ciuitate Meggyes decima octaua die mensis octobris, anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio.

Stephanus Bathorj de Somljo m.p.

(P.H.)

Franciscus Forgach cancellarius m.p.

Sursa: Szilágyi Sándor, *Monumenta comitialia regni Transylvaniae, Erdélyi országgyűlési emlékek*, vol.2 (1556 sept.– 1576 jan.), Budapest, 1876, p.543-546.

d.209. Anul 1574 ianuarie 1-6

A kolosvári országgyűlés határozatai.

Nos Stephanus Bathorj de Somlyo vaiuoda Transsylvanus et Siculorum comes etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod spectabiles magnifici domini nobiles regnicole trium nationum Transsylvanie et partium regni Hungariae exhibuerunt et presentauerunt nobis infrascriptos articulos in presentibus, eorum comitijs partialibus hic in ciuitate Coloswariensi ad festum circumcisionis domini anno eiuzdem 1574. Ex commissione nostra celebratis paribus eorum votis conclusos, petentes nos debita cum instantia, vt nos eosdem articulos et statuta, in eisdem contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, beneuole confirmare vellemus. Quorum quidem articulorum tenor is est.

Articuli dominorum magnatum et nobilium trium nationum regni Transsylvanensis, necnon partium regni Hungariae etc. pro circumcisionis domini nostri

Jesu Christi in conuentu eorum partialj in ciuitate Coloswar, anno dominj millesimo quingentesimo septuagesimo quarto editj.

Az tekintetes és nagyságos vitézlő urak és nemesség, erdélyországbeli három nemzet, az magyarországiakkal egyetembe, Bihar, Kraszna, Közép-Szolok, Maramaros, Zarand vármegyebéliek, és Karansebes, Lugas tartománybéliek, kik ez mostani kolosvári partialis gyűlésbe nagyságod parancsolatjára gyűltenek, nagyságodnak éltekig való hivséges szolgálatoikat ajánlják, mint kegyelmes uroknak és fejedelmeknek. [...]

3. Ezt is hátra nem hadhatják, hogy az conventbéli és fejedérvárbéli levelekre gondot visel nagyságod, hogy requisitorokat szerzett, és azoknak tárházából akar fizetni, nagyságodnak ezért is örök hálát adnak, hogy olyan szertelenséggel az leveleket el nem hagyja veszni és rohdadni. Könyörögnek nagyságodnak, hogy szokott jó akarátját és kegyelmességét arról is mutassa meg hozzánk.

Nos itaque praemissa petitione eorundem dominorum regnicolarum nobis modo quo supra porrecta fauenter exaudita et admissa, praescriptos articulos per omnia acceptamus, ratificamus, et benigne confirmamus, atque tam nos ipsi obseruabimus, quam per alios quoslibet quorum interest seu intererit obseruari faciemus.

Datum in praedicta ciuitate Coloswariensi in die festo Epiphaniarum domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo septuagesimo quarto.

Stephanus Bathorj de Somljo, m.p.

(P.H.) Martinus Berzeuiceius, consiliarius et secretarius, m.p.

Sursa: Szilágyi Sándor, Monumenta comitialia regni Transylvaniae, Erdélyi országgyűlési emlékek, vol.2 (1556 sept.– 1576 jan.), Budapest, 1876, p.547-549.

d.210. Anul 1580

Clara de Ecea Mare, Ioan Abrahamffy de Gerla și Elisabeta Nagy de Vancsod născută Abrahamffy, în numele lor cât și al lui Farkas (Lupul) Abrahamffy de Gerla pășesc spre un partaj pașnic în fața congregației nobiliare a comitatului Bihar referitor la moșiile Gerla, Ciaba, Mezömgyer, Ciorvaș, Grindaș, Șopron, Abația, Dealul cu chivără, Vésztő, Măgura, Fás din comitatul Békés și celelalte.

Nos Blasius Boythy et Nicolaus Pazman Vicecomites ac Andreas Peres iuratus notarius Cottus Bihariensis nec non Johannes Zilay primarius requisitor litterarum et litterarium instrumentorum in sacristia sive conservatorio ecclesiae huius varad ropositarum, idem etiam iuratus notarius arcis eiusdem varadiensis, memoriae commemdamus etc. quod cum nos in festo beati Antonii confessoris proxime praeterito ad instantiam et legitimam petitionem grosae dnae Clarae de Nagyech relictae et egregii Joannis filii egregii condam Stephany, filii alterius olim Stephany Abrahamffy de Gerla ab una, nec non grosae Dnae Elisabeth consortis egregii Michaleis Nagy de Vancsod filiae vero olim Dnae Barbarae, filiae annotati olim Stephani Abrahamffy senioris de eadem Gerla tam in sua propria, quam etiam egregii Wolfgangi, quondam Emerici filii praefati olim Stephani Abrahamffy senioris de dicta Gerla tunc absentis nominibus et personis erga nos factam in et ad domum curiamque nobilitarem praefatorum Dnae Clarae Nagyechy et Joannis Abrahamffy filii sui in hac civitate varadiensis in vico eiusdem Uj Bécs nuncupato in Cottu Bihar. exist habitam unanimiter et insimul convenissemus, tunc eadem partes praedictae exhibuerunt nobis et praesentaverunt quasdam litteras spectabilis ac magn. Dni Comitit Nicolai de Bathor Judicis Curiae sacr. principis et Dni Dni Rudolphi secundi Dei gratia electi Romanor. imperatoris quae quidem litterae iter

caetera declarabant, quod quamvis inter partes praedictas ratione totalium portionum possess. egregii olim Petri, filii praefati olim Stephani Abrahamffy senioris, item quondam Casparis, filii Wolfgangi, filii praefati olim Stephani Abrahamffy senioris nec non reverendi olim Joannis Abrahamffy canonici ecclesiae varad. filii videlicet olim Francisci Abrahamffy de Gerla praedicta, patru videlicet memorati olim Stephani Abrahamffy senioris in possessionibus Gerla praedicta item Csaba, Mezömegyer, Csorvas, Gerendas, Sopron, Apácza, Csákóhegyes, Vésztő, Magor, Fas in de Békés, Tamashida in bihar. Gyarmat et Zelind vocatis in de Zarand Cottibus exist habitarem quaedam contentiones et controversiae ortae, diversae etiam violentiae, colonorum et famulorum captivationes et illationes damnorum ultro citroque factae perpetratae et subsecutae fuissent, nihilominus tamen eadem partes matura intra se praehabita deliberatione, huiusmodi contentionibus et odiosis litibus abstinere finemque imponere volentes, ac mutuam potius et fraternam charitatem amplecti et colere cupientes, ad talem pacis et concordiae devenissent unionem, prout sese devenisse retulissent, coram praefato Dno Comite et iudice Curiae eo modo primo, quod praefati Wolfgangus et Joannes Abrahamffy, eandem controversiam inter ipsos ex parte praescriptorum bonorum et iurium possess. Annotator. olim Petri, Casparis et Johannis Abrahamffy in prescriptis Comitibus et possessionibus habitas subortam, nostrae iuridicae revisioni et arbitramento de earundem partium praedictarum pari voluntate et consensu unanimi electo et nominato in hac civitate varadiensis in dicto Cottu Bihar. existente in praesente scilicet festo beati Antonii Confessoris submisissent et quidquid ex praeeactis bonis et iuribus possessionariis dictorum olim Petri, Casparis et Johannis Abrahamffy hoc est sive portionem congruam, sive ius quartalium seu quartam puellarem praelibatam Dnam Elisabethan Abrahamffy iure concernentem eidemque dari debent per nos cogitum et compertum adiudicatumque iure mediante fuerit, id praefati Joannes et Wolfgangus Abrahamffy eidem Dnae Elisabethae absque iuris processu de facto reddere et restituere ex cindereque ac ipsa etiam Dna Elisabeth pro se levare accipereque ac superinde litteras etiam expeditorias authenticas et sufficientes eidem Wolfgango et Joanni Abrahamffy debeant et teneantur. [...] Primum quia partes praedictae uno ore fatentur, praescriptas possessiones saepedicti quondam Casparis Abrahamffy possessionaris in dictis possessionibus Tamashida ac Gyarmat in de Bihar et Zelind in de Zarand Comitibus praedictis habitas, ex quo eadem portiones possess. emptitiae fuerint sexum masculinum aequae ac foemineum concernerent, ideo easdem portiones inter pnominatos Joannem et Wolfgangum ac Dnam Elisabeth aequaliter dividendas esse censuimus — — — — . [...] Hoc etiam per expressum declarato, quodsi temporum successu dicta Sophia vel sui liberi dictos Joannem et Claram Nagyechy genitricem suam aut eorum haeredes turbare, inquietare intenderent, extunc huiusmodi legitimos impetitores, causidicos et actores eadem Dna Elisabeth vel eiusdem haeredes suis propriis expensis et fatigiis tueri et evincere debeant. [...] His omnibus bene determinatis postea ad reliquam partem eorundem universorum bonorum partiumq. possession. memoratorum olim Petri, Casparis et Joannis inter praefatos Wolfgangum et Joannem in duas rectas et aequales partes dividend et distribuend. rediimus. Et primo quidem colonos eius generis universos in possess. Gerla residentes taliter bipartiti sumus: quippe providi Valentinus Czipó, Steph. Nyikos, Jac. Czipo, Demetr. Orros, Bernardus Pósa de Mezömegyer, Georg. Irazy, Gregor. Kismihaly, Audr. Pasztor, et Mart. Debrey praefato Wolfgango, providi vero Petrus Markus, Caspar Szabo relicta condam Lad. Zakalos,

Petrus Agoston, Job Irazy, Steph. Antal. Steph. Kis Nyikos, Franc. Nyikos, et Andr. Czipo Joanni Abrahamffy. [...] In possess. Cservas: Ambros. Juhos, Andr. Filep, Gregor. Csajda, Balt. Bakos, Bened. Kenderessy, Joh. Kinkstely, Matth. Pogan, Elis. Palfy, Paul. Tot, [...], Ambros. Török, Sebast. Danch, Bernard. Kölösy, Mich. Bachy, Joh. Kalmar in Mezőmegyer ac Val. Soos in Cservas Joanni Abrahamffy aequali divisonis iure quantitate et qualitate rerum et facultatum suar. universarum cessissent. Duos saltem colonos Stephanum Kistóty in Cservas et viduam Zaz Györgyné tres filios habentem in Gerla communiter tenendos limitavimus, ob eam quippe rationem, zuod neutris eorum socium similem et correspondentem sibi reperire valuimus. Hisque praemissam ursor. bonorum divisionem inter partes terminavimus. Super qua quidem divisione etc.

Datum die et loco praenotatis A. D. 1580.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.194-199.

d.211. Anul 1590

A temesvári vilájethez tartozó világosi vár 999-1000.(1590-91) évi zsoldlajstroma.

Azábok.

lusszuf aga és Khudáverdi kiája allatt két oda. Az aga zsoldja 12, a kiájáé 14 a. Az első odáé, melyben 7 ember van, napi 33, a 9 emberből álló másodiké napi 41 a.

Martoloszok.

Isza Hasszan aga napi 10 a, Redzseb Ali szermáje napi 8 a-vel. Első odájukban 9 ember, napi 37, a másodikban 8 ember, napi 29 akcsevel.

A világosi őrség együtt 37 ember.

Sursa: Lászlófalvi Velics Anatal, Kammerer Ernő, *Magyarországi török kinkstári defterek*, vol.1 (1543-1635), Budapest, 1886, p.381.

d.212. Anul 1590

A temesvári vilájethez tartozó és a jenői szandzsákban fekvő topincsi (buttyini?) vár zsoldlajstroma a 999-1000. (1590-91) évből.

Martoloszok.

Khudáverdi aga alatt, kinek napi zsoldja 11 a. három odában összesen 27 ember. Az első csapatban 10 ember, napi 44 a-vel. A következőben 8 ember, napi 29 a-vel, az utolsóban 9 ember, napi 37 a-vel.

Összes létszám 28 ember.

Sursa: Lászlófalvi Velics Anatal, Kammerer Ernő, *Magyarországi török kinkstári defterek*, vol.1 (1543-1635), Budapest, 1886, p.382.

d.213. Anul 1594

Sub numirea „părțile ungurești” se înțelege teritoriul care a fost locuit de românii din comitatele: Sătmă, Solnocul de Mijloc, Crasna, ținutul Chioarului, Bihor, Zărand și Arad aparținătoare Ardealului, fără ca această numire să corespundă pe deplin adevărului istoric, deoarece înțelesul „Partium” a variat în decursul timpului.

Cel mai vechiu episcop despre care avem știre în aceste „părți ungurești” e Teodor, care la 13 iunie 1594 printr-o scrisoare românească către Moise Székely își ofere serviciile împreună cu banul Sava și Vely Mironith în numele Sârbilor. Acest vlădică a avut reședința în Inău, sau în Lipova, două cetăți puternice în contra invaziunii Turcilor. Fără îndoială a fost Sârb Vlădica Teodor, căci în amândouă cetățile amintite erau

numeroși Sârbi, dar jurisdicțiunea sa arhierescă, s-a estins și asupra Românilor din aceste părți supuse zilnic războaielor și jărfuirilor turcești. Păstoria lui Teodor însă a fost de scurtă durată, ca și a urmașului său Mateiu. Moise, -fiul lui Avram, acesta fiu lui Gheorghe Brancovici -amintit cu numele, fără să știm nimic din faptele lui. Acesta a avut un fiu Solomon, care ocupa scaunul arhieresc al tatălui său, sub numele Sava. Om cu avere, în 1606 avea o casă în Lipova în strada Daraboș, în vecinătatea casei căpitanului de Lipova, Ioan Lugassy. La 1605 prin o șiretenie, Vlădica Sava recucerește cetatea Lipova de la Turci pe sama principei Ștefan Bocskai. Urmașul acestuia, Sigismund Rakoczy dăruiește lui Sava „episcopul unor biserici Sârbești și românești din ținutul nostru ardelenesc” în 28 iunie 1607 pentru recăștigarea cetății Lipova, moșiile (praedia) Bruznic, Rădmănești (azi în comitatul Caraș-Severin), Melytkochia (azi disparută) și Sâmbăteni (azi în comitatul Arad) pe care apoi în 1627 (Noemvrie) o zălogi lui Petru Raț din Lipova cu condiția, ca cu acelaș fel de bani să-și poată răscumpăra Sâmbătenii, cu care a fost împrumutat. Pentru aceleași merite tot de la amintitul principe Sava căpătă (9 Noemvrie) [în] 1607 și o moară pe râul Mureș în ținutul Radna. În anul următor în 15 Ianuarie, Sigismund Rakoczy denumește pe lângă condiții calvine pe preotul român Mihail în Voivodeni de pe Crișul Alb din Bihor, scoțându-l de sub jurisdicțiunea episcopului Sava, care păstorește în Inău până către sfârșitul anului 1627, când moare.

Urmașul lui Sava e un nepot al acestuia cu numele Lazar Brancovici, care și-a făcut călugăria în mănăstirea Beocinului, - primind numele călugăresc Longhin - de unde în 1624 merge pentru milostenie în Rusia. În 1628 e sfințit de mitropolit de Patriarhul din Constantinopol Chiril. În anul viitor mitropolitul Longhin „din țara sârbească” din mănăstirea Sf. Nicolae din Ienopolea face iarăși un drum în Rusia pentru milostenie. Tovarăși de drum are pe fratele sau Ioan (tatăl lui Sava Brancovici), arhidiaconul Teofil, nepotul său Petru, și trei servitori: Mitru, Marcu și Savcu. Prin Țara Românească, Polonia, Chiev, ajunge în 15 Septemvrie 1629 în Putiolia, unde e oprit.

Fiindcă Vlădica Longhin mai fusese odată în Rusia, acum fără să mai vadă odată „ochii” Țarului primește milostenia un „soroc de soboli” și 20 ruble, și cei trei servitori câte 2 ruble. De aici toți împreună se întorc spre casă. Cât a păstorit Vlădica Longhin în Ienopolea, nu se știe, din oarecare cauze a trebuit să-și părăsească scaunul, căci în 1643 îl aflăm în Țara Românească în mănăstirea lui Radu-Vodă Șerban: Comana, unde cu osteneala și silința lui face o icoană prețioasă a Maicii Domnului pentru Mateiu Vodă-Basarab și Doamna Elina. Icoana făcută cu banii lui Vodă, s-a terminat în 15 august 1643, și se păstrează astăzi în mănăstirea sârbească Hilandar de pe muntele Atos. Mitropolitul Longhin a murit în mănăstirea Comana unde e și îngropat, cum arată inscripția de pe piatra mormântului său fără dată, dar în 14 Septemvrie 1656 încă trăia, deoarece în această zi ia parte la sfințirea de mitropolit a nepotului său crescut în mănăstirea Comana: Sava Brancovici.

Mult timp nu aflăm urmași lui Longhin în scaunul vlădicesc din Inău. [...] La 1651 apare mitropolitul Sofronie, dar cu sediul nu în Inău ca Sava și Longhin, ci în mănăstirea Hodoșului, cu hramul Ințării preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Își zice „mitropolitul cetății Lipova-Gyula”. În 29 Octomvrie 1651 era în Putiolia împreună cu călugărul Axentie, diaconul Mihail, cu fratele său Toma Ivanov și cu servitorul Micolaica. În 24 Noemvrie intră în Moscva, în 26 Decemvrie mitropolitul Sofronie e primit în audiență de Țarul Alexie Mihailovici și cere milostenie „că nu avem afară de tine Domn drept pe nimenea cui să ne rugăm căci vieța noastră e în mijlocul Turcilor”, „mănăstirea [dela

Hodoș] și biserica s-au învechit cu toate zidurile mănăstirești și bisericesti și cu coperișul bisericii". [...] La 1664 vlădică cu sediul în Lipova se amintește Ștefan, sfințit în mănăstirea sârbească Gracanița. Poate acesta e „vlădica sârbesc” din 1664 care cutrieră Bihorul după ce Oradia ajunsese pașalic turcesc, ca trimisul patriarhului din Constantinopol, provăzută de marele vizir cu „salvus conductus”. Adună dijmele și birșagurile dela preoți și credincioși de prin sate. De la o „porta” ia 2 polture (6 fileri) dela o biserică 4 fl., dela un preot de la 2 fl. până la 40 fl. sau mai mult după cum erau de păcătoși și cu stare, dela cei care se divorțau dela fiecare 12 fl.

Sursa: Ștefan Meteș, *Istoria bisericii și a vieții religioase a românilor din Ardeal și Ungaria*, vol.1, Arad, 1918, p.183-191.

d.214. Anul 1597

Nos Sigismundus Dei Gratia Transylvaniae, Moldaviae, Valachiae Transalpinae, et S.R.I. Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus, aurei velleris Eques, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod nos dignum atque honorificum habentes respectum praeclari erga nos animi fideique sincerae ac fidelium, gratiosissimorumque obsequiorum, et meritorum Magnifici Domini Casparis Cornis de Ruszka Consilarii nostri, Capitanei Arcis nostrae Huszt, ac Comitatus Cottus Marmarosiensis, quae ipse nobis in cunctis Provinciae, Statusque hujus nostri Revolutionibus omnia sua studia, curas, labores, et vigilias ad nostram salutem, dignitatem, et utilitatem tuendam conferendo, eximia cum nominis sui laude, et commodo emolumentoque nostro praestitit, ac in futurum etiam non minori cum fidelitate industria, et animi sui promptitudine praestitutum Eum confidimus, atque etiam in recompensam totalis, et integrae Portionis suae possessionariae in Possessione Eormenyés nuncupatae in Comitatu de Küküllö existentis; antea per Notam condam Alexandri Kendy de Lona, Magnifico condam Francisco de Geszt Consilario nostro etc. collatae, eoque absque Haeredum solatio e vivis sublato, per defectum seminis ejusdem dicto Caspari Kornis una cum Castro Radnot, et pertinentiis ejusdem universis a' nobis donatae, quam scilicet Portionem possessionariam idem Caspar Kornis ad nostram ammonitionem in rationem nostram remisit, et ad Curiam Bonyhuensem applicanda et possidenda relinquit totalem, et integram Arcem Deszni in Cottu de Zarand adjacentem, ac totales, similes, et integras Possessiones Zuzanion, Nadolbeszt, Felso-Menyed, Farest, Vezezt, Nyagrak, Balichen, Prasafalva, Also-Menyed, Ignest, Bellichenesd, Prodanest, Zlatina, Danchfalva, Moynyazak, Ronah, Nagy-Deszni, ac Oppidum Sebes, Bajnakfalva, Goosd, Bekeny, Lonya, Ujfalu, Deakfalva, Zerneszt, Kochioba, Prengits, Sterkany, Renekes, Tekeres, Laschior, Boringh, Rohya, Kopaczoni, Zymbruly, Felso-Zilistch, Dulchin, Burusteres, Jozas, Valyamar, Holtt, Dombavitza, Zamarzel, Krajkovan, Fenes, Also-Zelistizek, Also-Zekas, Mezes, ac totales, et integras Portiones possessionarias in Possessionibus Zelisteh, Also-Falu et Felso-Korotna, nuncupatas, nec non totalia ac integra Praedia Choresd, Turuk, Topaza, Eszkradina, Felso-Kertes, Felso-Zekas, et Ravecz, nuncupatas in Cottu similiter de Zarand existentia habita, quae scilicet Arx, Possessiones integrae Oppidum, et Portiones possessionariae, ac Praedia alias condam Francisci Kendy de Radnot praefuissent, verum ex eo, quod cum annis superioribus quidam ex Consiliariis nostris, ac praecipuis Regni hujus nostri Nobilibus, qui scilicet divi Parentis nostri, et nostro etiam beneficio, honore, et oppibus excreverant, repentina absolentia correpti, contra personam dignitatemque nostram conspirassent,

idque secum clam de nobis constituissent, ut nos Regno isto, et sede nostra ablegarent, vel si id pro voto ipsis non succederet, astu quodam nos circumventos, vitam nobis eriperent; nosque his cognitis, paucorum saltem Fidelium nostrorum comitiva stipati, vitae nostrae servandae causa, ad Arcem nostram Kovar contendendo duxissemus, Idem Franciscus Kendy summis licet honoribus a nobis cultus et cumulatus, opulentisque bonis, et fortunis auctus, tot tamen meritorum nostrorum, fideique et fidelitatis suae nobis debitae immemor, non solum factiosis illis consensisset, sed ad dictam Arcem nostram Kovar proficiscendo, et intra limites Regni hujus nostri constitutis nobis de novo Principe, contra dignitatem, et auctoritatem nostram eligendo cum aliis Infidelibus clandestina consilia habuisset, vitaeque nostrae insidiatus fuisset, ob hocque in comitiis generalibus Fidelium nostrorum Regnicolarum trium Nationum Regni nostri Transylvaniae, et Partium regni Hungariae ad 16um Diem Mensis Aprilis Anno jam pridem elapso 1595. indictis in Civitate nostra Alba-Julia celebratis, eorumdem Regnicolarum publico suffragio, iudicio, et deliberatione, Notam perpetuae Infidelitatis incurrisset, et in Amissione omnium Bonorum tam propriorum, quam uxoris, et liberorum suorum condemnatus exstisset, ad nos consequenterque collationem nostram rite, et legitime devolutae essent, et redactae, totum item, et omne Jus Regium, si quod in dictis Arce, Possessionibus integris, Oppido, et Portionibus possessionaris, ac Praediis, etiam aliter, qualitercunque existeret, et haberetur, aut eadem, et idem nostram, ex quibuscunque causis, viis modis, et rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, faenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, alpiibus, vineis, vinearumque promontoriis, agris, fluviis, piscinis, piscatoriis, aquarumque decursibus, molendinis, et eorumdem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem Arcem, Possessiones integras, Oppidum, Portiones possessionarias et Praedia de Jure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, subsuis veris metis, et antiquis limitibus existentibus Ferrifodinis, itidem Thermis, aliisque omnibus obvenientibus, ac cum iisdem omnino emolumentis, praerogativis, immunitatibus, et libertatibus, quibus dicta Arx, una cum suis pertinentiis, jam inde ab antiquo a suis Possessoribus tenta, et possessa fuit, memorato Caspari Kornis, ipsiusque Haeredibus, et Posteritatibus universis clementer dedimus, donavimus, et contulimus, imo damus, donamus, et conferimus Jure perpetuo, et irrevocabiliter, tenenda, possidenda, pariter et habenda, salvo Jure alieno, harum nostrarum vigore, et Testimonio Litterarum mediante. Quas nos in formam Privilegii Nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae.

*Datum in Civitate Nostra Alba Julia Die 24a Mensis Aprilis Anno Domini 1597. —
Sigismundus Princeps L.S. Stephanus Josika Cancellarius mp. Joannes Bernard m.p.
Sursa: Fábíán Gábor, Arad vármegye leírása históriai, geographiai és statistikai tekintetben, vol.1, Buda, 1835, p.223-226.*

d.215. Anul 1599 august 14, Praha

Împăratul Rudolf II către Carlo Magno.

Consimte la contractul prin care a vândut lui Ștefan Bochkay, minele sale de aur din Ruda (Brad) cu moșiile din patru sate apropiate de ele, pe care el le primise de la principele Sigismund Bathory însă, neputând sta în Ardeal, nu le poate lucra cum s-ar cuveni.

Nos Rudolphus etc. Memoriae commendamus etc. Quod fidelis noster Egregius Carolos Magnus Mediolanensis, Aulae nostrae familiaris, coram nobis personaliter constitutus, matura intra se deliberatione praehabita, fassus est et retulit in hunc modum: Quod postquam Ill^{mus} princeps Sigismundus Bathory de Somlio etc. anno ab hinc tertio, dum videlicet Transilvaniae ad huc principem ageret, exmero suo beneplacito ac bona voluntate totalem et integram aurifodinam suam Rudabania vocatam, in pertinentiis oppidi Keoresbania nuncupati ac comitatu de Zarand existentem habitam, una cum quator villis sive possessionibus Ruda, Nyagorea, Zkroffa et Valielung vocatis, omnio in praefato comitatu de Zarand existentibus habitis, simul cum cunctis illarum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, servitiisque consuetis, eidem Carolo Magno Fatenti, ipsiusque heredibus et posteritatibus universis, vigore literarum suarum donationalium superinde emanatarum dedisset, donasset et contulisset, ipseque fatens dominium quoque illarum apprehendisset. Considerans tamen dictus fatens, quod in servitiis nostris existens et longe absens, non possit commode dictae aurifodinae suae ac bonorum praescriptorum curam gerere, netali sua absentia illa collabi et desolari contingat, dedisset, attribuisset et contulisset fideli nostro Spectabili ac Mag^{co} Stephano Bochkay de Kysmaria (Titulus) plenam et omnimodam facultatem et potestatem, supra dictam aurifodinam una cum praefatis bonis ad illam pertinentibus, sibique modo praemisso collatis, vel ipsemet prout inter eosdeprelio conventum fuerit, illa emendi, vel vero quicunque regnicolarum in Transsilvania commorantium voluerit et potuerit, iure perennali vendendi, ac de illa et eisdem bonis pro commodo et utilitate ipsius fatentis modo meliore disponendi et transigendi. Ratum atque firmum se promittens habiturum, quicquid hoc pacto per praefatum Stephanum Bochkay pro bono et commodo suo de praedicta aurifodina et bonis supra scriptis, vel in emptione aut venditione, dispositioneque praefata, tractatum actum et conclusum fuerit, non secus ac si praesens ipsemet omnia transegisset et contulisset. Imo dedit, attribuit, contulit et promisit harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum in arce nostra Regia Pragensi, 14. die mensis Augusti 1599.

Sursa: Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol.5, București, 1932, p.250-251.

d.216. Anul 1600

Compactate zwischen David Ungnad und Michael Zekkel, den Commissarien K. Rudolph II. einer, und den Waywoden der Walachei Michael ander Theils.

Artikel aus der Instruction der Kays. Commissaire in deutscher Uebersetzung.

Nachdem, wie oben bemerkt, der Waywoda Michael seine aufrichtige Treue gegen Uns erprobt hat, woran wir gar nicht zweifeln, so haben wir, in Erwägung derjenigen Zustände, und häufigen Umwälzungen, Unsere wäterliche Sorgfalt auf die Erhaltung, und Aufnahme Siebenbürgens zu richten befunden. Die Commissaire haben daher mit dem Waywoden über die Mittel, dem Lande künftighin aufzuhelfen, dann die Festungen und Garnisonem zu versehen, und das Land von den bisherigen häufigen

gefährlichen Praktiken zu befreien zu unterhandeln. Dies alles soll uns der Waywode getreu mittheilen, und seinen Rath darüber eröffnen. Rudolphus.

Propositionen des Waywoden:

Seine Majestät wollen Siebenbürgen, die Moldau, und Walachei dem Waywoden, und seinem Sohne in perpetuum verleihen. [...]

Der Waywode solle nach Belieben allie Güter verleihen, und inscribiren dürfen. [...]

Alle Rechtsstreite und Appellationen sollen nicht ausser Land, sondern, wie bisher von den Waywoden zu Endegehen.[...]

Die ungrische Comitatie Bihar, Mittel Szolnok, Kraszna, Marmaros, und Zarand, dann Gross Wardein, Huszt, und die Appertinenzien wünscht der Waywode zu Siebenbürgen zurück. [...]

Das Land, welches der Waywode aus Feindeshand erobert, wolle S. Majestät ihm, und seinem sohne in perpetuum ver lei hen. [...]

Wenn Siebenbürgen, die Walachei und Moldau gegen die Türken verloren ginge, solle S. Majestät dem Waywoden, oder dessen Erben in Ungarn Güter mit dem Ertrage von 100/m Goldgulden einräumen.

Antwort der commissaire:

Für diesen Fall wird S. Majestät für den Waywoden, und dessen Erben sorgen. Derselbe hat sich diesfalls direct an S. Majestät zu wenden.

Sursa: *Magyar történelmi tár*, vol.3, Pest, 1857, p.123-125.

d.217. Anul 1600 noiembrie 4, Letfalu

Staturile și ordinele Ardealului către Gabriel Szalánczy și doi frați ai săi.

Act de danie pentru satul București din comitatul Zărandului, dat pentru zelul cu care au luat parte la campania împotriva lui Mihai-Vodă.

Nos Proceres, Magnates, caeterique Status et Ordines Universitatis Nobilium regni Transsilvaniae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos dignum habentes respectum fidelitatis et fidelium servitorum meritorum Egregiorum Gabrielis, Ladislai et Cristophori Szalanci de Braniczka, quae ipsi cum alias semper in omnibus regni negotiis, tum vero potissimum in hoc perturbato tempore, quo contra immanissimam Michaelis Vaivodae tyrannidem arma sumsissemus, eumque ex hoc regno Transsilvaniae profligassemus, ea dexteritate et constantia exhibuerunt, ut non mediocre nomini suorum laudes comparaverint, quod in posterum quoque utiliter eum (!) praestitutum confidimus: Eisdem igitur Gabrielem, Ladislaum et Christophorum Szalanci in eo assecurandos, affidandos et certificandos duximus, quod totalem et integram possessionem Bukurest vocatam, in comitatu de Zarand existentem habitam, alias quoque ipsos Gabrielem Ladislaum et Christophorum Szalanci iure et legitime concernentem, simul cum toto et omni iure Regio in eadem qualitercunque habito, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet a praefata Sacra Caesaria Regiaque Maiestate non alteri cuipiam, verum eisdem Gabrieli, Ladislau et Christophoro Szalanci, ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis in perpetuum et irrevocabiliter dandas, donandas et conferendas impetrabimus, prout assecuramus, affidamus et certificamus harum (nostrarum vigore et) testimonio literarum mediante. Datum ex possessionem Leczfalwa, die quarta mensis Novembris. Anno Domini Millesimo sexcentesimo.

Stephanus Chiaky mpr Caspar Kornis manu pr Pancratius Sennyey mpr I. B. bornemizza mpr Franciscus Alard mpr Stephanus Tholdi mpr Stephanus Bodoni mpr Benedictus Mind Szentí mpr.

Sursa: Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol.6, București, 1933, p.261-262.

d.218. Anul 1600 noiembrie 12, [Baia de Criș]

Ioan Moga vice-comite de Zărand către Grigorie Ugray.

Despre vânzarea satului Vaca primit de Grigorie Ugray de la Mihai-Vodă ca răsplată pentru slujbele sale credincioase.

Nos Ioannes Moga vice comes comitatus de Zarand, Nicholaus Sturza de Lonka, Wolfgangus Moga de Halmagy iudices nobilium comitatus de praedicta Zarand, memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod cum nos more solito in sede nostra iudiciaria pro tribunali die 12. Novembris anno Millesimo quingentesimo sexcentesimo cum nonnullis dominis nobilibus huius comitatus consedissemus pro discussione causarum litigantium: Akoron álla mi előnkben az vitézlő Vgray Gergely, ki szabad akarátja szerint, senkitől nem kényszerítettvén, tön ilyenvallást, hogy bizonyos szükségétől kényszerítettvén, az mely Vaka nevő falut Mihály vaida hű és jámbor szolgálatjáért az meg nevezett Vgray Gergelnek adott és conferált volt, minden hozzá tartozandó határral egyetembe, az mi képen arról való donatiója nyilván contineálja, adta penig azon meg nevezett Vaaka nevő falut örökáron, meg hihatatlanul az vitézlő Kaza Istvánnak és az feleségének, az nemes Vanczia Magdalna asszonnak tizenegy száz forintért minden hozzá tartozantó széna réteivel, szántó földeivel, folyó vizével, réteivel, erdeiével, hegyével havassával, szőlő hegyével, molnályval és minden hozzá tartozandó határral, melyek régoltatól fogva az faluhoz valók voltanak, ugy hogy birhassa firól fira, maradékról maradékra, senki ellene nem szólván ezt is hátra nem hagyván hogy az mely jószágot Mihály vayda ez országbeliek közül valamely hívének ez ország birodalmakor donált és conferált, az ország penig Mihály vaida ellen való támadáskor hűttel fogadta, hogy valakik ez mostani szükségében az országnak ország mellé támad, az Myhály vaida adományát nem derogálja, hanem approbálja, az miképpen hogy Vgray Gergel az ország mellett vitézül forgolódott és holtig, az miképen kívántatott, ugy szolgált: Tehát ha az ország az ő hűtinek eleget teszen (kiben semmirészeiben nem Kételedik) az országtól és attól, az ki ez országban fejedelem leszen, uj donatiót szerez, tudni illik, kit az ország választ és ki veszi, ha penig az ország az vérnek vissza itilné és az meg nevezett jószágban Kaza istván és az felesége Vanczya Magdalna asszontól az vérnek vissza itilnék és az jószág ban meg nem maradhatna, az ország penig, kötelessége alatt ajánlotta, hogy afféléknek hasonló jószágot másutt conferálnak, mint egyebeknek, az szerint az országtól ők is vehessenek, hogy az levél continentiája ellen Vgray Gergel ellen meg ne károsodjanak, sőt ha az donatio kiszerezésekor jelen nem lehetne Vgray Gergel, tehát az ugyan az én levelemnek continentiája szerint ő Nagyságok az ország Kötelessége szerind az donatiót arról az jószágról, kit az ország ezért az Vaka nevő faluért adna ha abban nem nyugodni hadnának) ugy is Kaza Istvánnak ős az feleségének tartozzanak ki adni. Én is felelek, hogy az ország hűttel való fogadása szerint az jószágban békességesen bimi engedik kaza istvánt és az feleségét Vanczia Magdalna asszontól fira, maradékról maradékra.

Mely dolognak nagy ubb bizonságára és erősségére adjuk az mi pecsétünk alatt való levelünket Kaza Istvánnak és az feleségének Vanczia Magdalna asszonnak az felyül meg irt napon és esztendőben.

Noi etc. Atunci s-a înfățișat înaintea noastră viteazul Grigorie Ugray care de bună voie, nesilit de nimeni, a mărturisit, că fiind silit de oarecari nevoi, a vândut satul numit Vaca, pe care îl dăduse Voevodul Mihai aici pomenitului Grigorie Ugray pentru slujba sa credincioasă și cinstită, împreună cu toate hotarele care țin de el, precum se cuprind vădit în scrisoarea de danie, a vândut de veci satul pomenit Vaca, în mod irevocabil viteazului Ștefan Caza și femeii sale, Doamnei de nemeș Magdalena Vancia, pentru unsprezece sute de fiorini cu toate fânețele sale, ogoarele, apele curgătoare, luncile, pădurile, dealurile, munții, podgoriile, morile și cu toate hotarele lui, cari au fost ale satului din vechime, ca să le stăpânească din tată în fiu, din neam în neam, negrăind nimeni împotriva, neuitând nici aceasta, că moșiile pe cari le-a dăruit și le-a dat voevodul Mihai, când a stăpânit în țara aceasta, vreunui credincios din această țară, iară țara la pornirea împotriva voevodului Mihai s-a legat cu cuvântul pe credință, că toți cei cari în nevoia de acum a țării se luptă alături de țară, daniile acelor primite de la Voevodul Mihai nu le strică, ci le întărește, fiindcă Grigorie Ugray s-a ostenit vitejește lângă țară și a slujit până la moarte după cum s-a cerut: Așa dară dacă țara își ține credința (despre care lucru nimeni nu se îndoiește câtuși de puțin) și de la acela care va fi principe în această țară câștigă danie nouă, adică pe care-l alege țara și cine o ia, iară dacă țara ar judeca-o să se deie îndărăt neamului aceluia și dacă moșia numită ar judeca-o să se deie înapoi neamului aceluia de către Ștefan Caza și soția sa Doamna Magdalena Vancia și nu ar putea rămâne în stăpânirea acelei moșii, iar țara a făgăduit cu legământ că unora ca acestora le dă țara moșie asemănătoare în altă parte, ca și alta la fel să poată lua și ei de la țară, ca împotriva cuprinsului scrisorii să nu se păgubească față de Gregorie Ugray, ba dacă Gregorie Ugray nu poate fi față la căpătarea daniei, așa dară dacă tot după cuprinsul scrisorii mele Măriile Lor, după datoria țării să fie îndatorate să deie dania acelei moșii, pe care ar da-o țara pentru acest sat numit Vaca (dacă nu i-ar lăsa liniștiți în aceea) tot lui Ștefan Kaza și soției lui. Răspund și eu că țara, după făgăduința ei cu legământ va lăsa în pace în stăpânirea acestei moșii pe Ștefan Kaza și pe soția sa, Doamna Magdalena Vancia din fiu în fiu, din neam în neam.

Pentru tăria și mai mare și întărirea acestui lucru dăm această scrisoare cu pecețile noastre lui Ștefan Kaza și femeii sale Doamna Magdalena Vancia în ziua și anul mai sus pomenite.

Sursa: Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol.6, *Acte și scrisori (1600-1601)*, București, 1933, p.264-266.

d.219. Anul 1602 mai 13, Alba Iulia

Principele Sigismund Bathory către Mihail Neag.

Act de danie nouă pentru două „moșii iobagionale” ale sale în comitatul Zărand, ale căror hrisov îl pierduse.

Nova donation Michaelis Niag super duabus sessionibus iobagonalibus opulosas in possessionibus Raion et Also Krotna vocatis in comitatu de Zarand existentibus habitis.

Nos Sigismundus Dei gratia Transilvaniae et sacri Romani imperii princeps, partium regni Hungariae dominus, aurei velleris eques et Siculorum comes etc.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universes quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum singularem intercessionem nobis pro parte Michaelis Nyag Deznensis factam, tum vero exgratuita et principali nostra gratia totales et integras duas sessiones iobagionales populosas, in possessionibus Rayon et Alsokratna vocatis, in pertinentiis arcis Deznensis e comitatum de Zarand existentes habitas, quarum pacifico dominio idem Michael Nyag hactenus perstitisse et nunc quoque persistere, literis solum modo et literalibus instrumentis superinde necessaris destitutus esse periberetur, toutum item et omne ius nostrum regium, si quod in eidem sessionibus etiam aliter qualitercunque existeret et haberetur, aut eadem et idem nostram ex quibus cunque causis, viis, modis et rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terries scilicet arabilibus ... sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, praemissis tum, sicut praefertur stantibus et se habentibus, memorato Michaeli Nyag ipsiusque haeredibus et posteritatibus universis novae nostrae donationis titulo clementer dedimus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum in civitate nostra Alba Iulia, die 13. Maii. A. D. 1602.

Sursa: Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol.7, *Acte și scrisori (1602-1606)*, București, 1934, p.31.

d.220. [Anul 1602 septembrie 2, Cincul Mare]

Căpitanul Vincenzo Zucconi către Duca di Mantova.

Dieta de la Mediaș. Ocuparea pe seama împăratului a castelelor Ineu (Jenö) și Șiria (Világosvár) prin dibăcia lui Basta. Radu Șerban-Vodă să-i vină în ajutor împotriva lui Ieremia-Vodă care cu Simion, cu leșii și cu tătarii vrea să năvălească în Țara Românească.

Dimani partiremo per Lippa per pigliare un castello chiamato Solmos vicino a Lippa, quale teneva Zechel Moses, quale prima che si ritirasse a Temisvar, v'intromesse 100 fanti Turchi e spero lo piglieremo. Un altro manigoldo chiamato Zelestei Janus, cosa di Moses, pur voleva dare un castello, che esso teneva vicino a Gianu, chiamato Vilagosvar a Turchi, ma havendolo presentito il Basta, scrisse al capitano di Gianu uno di quelli del colonello Prainer, che vedesse per mezzo d'alcuni soldati, che il detto Zelestei mandava al detto capitano di Gianu per dargli ciancie, sin che i Turchi arrivavano, di far uccidere il suo padrone con promesse di due villaggi, o 800 talleri, e cosi non mancarono eseguire il tutto, havendo essi hieri portato qua la testa di Zelestei, et il castello si tiene per Sua maesta.

Di Valacchia, il vaivoda Radul sitrova in Tergovista e ai di passati disse, come Simeone con l'aiuto di hieremia e 12 mila Tartari voleva di nuovo tentare la Valacchia, pero non s'e inteso altro che il Valacco ha gente assai per ripondere a loro.

Zechel Moses e in Temisvar in sieme con Bechtes bassa e devono havere 8000 huomini e 4 pezzi di falconi, e presto li vedremo, se verranno. Noi qua del paese havemo 3 mila Sicoli, cioe tanti archibugieri e mille cavalla, insieme saremo 10 mila. Adesso habbiamo Quattro falconi, ma di Deva e Lippa caveremo due pezzi d'arti glieria grossa per havere detto castello. Hieri fu preso qua nel campo uno di Zechel Moses con lettere per subornare li mille cavalli del paese, e con lettere per il medesimo a gl'Haiduchi del Valacco, col haver intercette queste lettere; estato santa cosa.

E' giunta posta di Valacchia da Radul, che fa instantia, che il Basta s'accampi con queste forze verso Valacchia, perche Hieremia con Simeone, Pollacchi e Tartari si mettono insieme per asalire la Valacchia, che se si perdesse, non e dubbio che la Transilvania correbbe il medesimo pericolo; e di piu si sono intercette lettere di Hieremia, che scriveva ai Sicoli, esortandoli a pigliar l'armi seco, per liberare, come dice la Transilvania dalla servitu tedesca, il che tutto ben ruminato in Consiglio s'e risoluto hor hora mutar opinione, e migliorarsi a Corona, e se bisognera, come credo, passer anco a monti. Il Signor generale mal volentieri muove nuovi rumori, cioe contro i Moldavi e Pollacchi, ma per reputatione dell'armi di sua maesta non puo far altro.

Sursa: Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol.7. *Acte și scrisori (1602-1606)*, București, 1934, p.75-76.

d.221. Anul 1609

Transumptum Capitulare authenticuni super statutione Magnifici Stephani Toldy de Szalonta in Dominium arcis et oppidi Boros-Jenő ac Possessionum: Vadasz, Nagy et Kis Nyuved, Gela, Roksi, Arok, Arkosto, Monyoros, Ujarkos, Monostor, et praedii Sz. Denes, nec non portionum possessionariarum Foldes, Vari, Telek, Kolts, Dud, Sebes, Bokeny, Ujfalu, Gross, Szelestye, Köszönd, Csott, Felso-Maxin, Barda, Brusztur, Szlatina, Tekeres, Csiger, Borzova, Felso-Menes, Zerb, Ples, Zoldes, Guranucz, Almas, Plop, Almasd, Bungyesty, Ferecz, Muresd, Terniczesd, Madarzesd, Solymes, Zaturu, Also-Zekas, Honczisur, Bunczesd, Mustesd, Funacz, Kapolna, Kapolnicza, Felso-Zekas in de Zarand comitatu existentium. Ad Instantiam M. Dominae, Clarae, Banfiy et Georgii Toldy exaratum 1609. Divers. Cista 2. Fol.2. Nro 2.

Sursa: Fábíán Gábor, *Arad vármegye leirása históriai, geographiai és statistikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835, p.84-85.

d.222. Anul 1631 aprilie 3-1, Constantinopol

Brevet împărătesc (*berat-i hümaium*) al sultanului Murad IV prin care întărește ca principe al Transilvaniei pe Gheorghe Rákóczy I, fiul lui Sigismund Rákóczy. Întrucât principii Transilvaniei au arătat supunere față de Poarta otomană, încă din timpuri vechi, la schimbarea lor se ține seama ca noul ales să fie din vița principilor și la cererea beilor, aianilor și a raialei, de notabilii celor trei neamuri din Transilvania. La 21 martie 1631 (17 șaban 1040) i-a fost conferită o diplomă lui Gheorghe Rákóczy, care fiind principele Transilvaniei, beii, căpitanii și aianii celor trei neamuri, juzii orașelor și raiaua, cu toții îl recunosc și vor să-l ajute în guvernare; i se recomandă să aibă înțelegere cu aianii și grijă de starea raialei. Cei din afară să nu se amestece în guvernarea țării și dacă vor încerca cu sila să fie alunagți. Dacă vor arăta supunere față de Poartă, atunci beilerbeii, sangeacbeii și alți ostași de la hotar nu vor pricinui atacuri la granița Transilvaniei, nu vor lua raiale în robie și nu le vor devasta averiile. În caz că „ghiaurii” luați prizonieri n-au devenit musulmani, să fie înapoiți; răufăcătorilor care pricinuesc fapte contrare „să li se vină de hac”. Satele și târgurile hotarelor ce țin de Solnoc, Gyula, Ineu (*Ianova*), Lipova și Timișoara, care până la răscoala lui Sigismund Báthory (1595) au dat haraci și dări acestor cetăți, arătând supunere față de Poartă, vor face parte ca și mai înainte din Imperiul Otoman. De asemenea, cei din partea Transilvaniei să nu se amestece în treburile parcanului Mehadia (*Mehadia barkanîna*) și a comunelor Hălmajului (*Halmaș nahiesi*). În caz că în Transilvania sunt raiale otomane, plecați din vechile sate, să fie

trimiși la vetrele lor. Dacă neguțătorii din Belgradul dunărean (*Tuna Belgradî*) sau alții vor fugi cu avutul lor în Transilvania, să fie în grabă trimiși cu lucrurile lor. Potrivit cu vechiul obicei să se dea haraciul an de an, la Poartă. Principele să păstreze prietenia cu domnia Țării Românești și ai Moldovei. La chemarea oștilor împărătești, drumurile și trecătorile Transilvaniei să fie curățate iar podurile reparate. Vechile tratate cu Austria (*Nemce*) vor fi respectate în măsura în care austriecii nu vor ataca Transilvania. Regelui polon, voievozilor Țării Românești și Moldovei nu li se va permite să cumpere (*sic!*) cetăți în Transilvania. În caz că un voievod răzvrătit se va răscula și va fugi în Transilvania, el să nu fie adăpostit acolo, ci cu toți robii săi să fie trimis la Poartă, fără parale. Dacă principele cu toți supușii săi vor respecta acest tratat, atunci și sultanul îl va respecta. În caz de reînnoire a domniei, potrivit vechiului obicei, vor primi de la Poartă sangeac, alem, topuz, Caftan (*hilat*), sabie și cal.

Sursa: Mihail Guboglu, *Catalogul documentelor turcești*, vol.2 (1455-1829), București, 1963, p.72-73.

d.223. Anul 1648

Én Széký Péter adom tuttára mindeneknek, az kiknek illik, czen Levelemnek rendiben, hogy az minemű jószághoz praetensiom vagon Csanád vármegyében, mellyet én igaz Eőseim után possidealok, és némely részit igaz vérszerént való Atyámfjától zálog képpen is vőttem, iure perpetuo. Az jószágok neve Petvaros, nevü faluhely, Komlós, Veresegyhöz, Szalánd Dios az Maros mellett, Falamitháza, Békésvármegyében Kőrös Tartsában reám nézendő Ráta porciom vagon, azonképpen Szaránd vármegyében Kereki nevü faluban lévő Ráta porciommal együtt, azon szerént, az mint a régi királyok előttem való possessorainak donálták Jámbor szolgálattykéért, magoknak és mind két ágon lévő gyermekeiknek engették birni, mert én ez felül megnevezett jószágoknak igazán való possessora végeztem és alkuttam meg az én vér szerént való Atyámfiával u. m. Onody Pap Jánossal, ugy hogy ez felül megnevezett avagy specificalt jószágoknak valaminemű haszna, jövedelme leszen, mindem jövedelemnek fele övélegyen, akárminemü uton és módon lévő jövedelme légyen és leszen. [...] Ennek az levelünknek erősségére adgyuk kezünk irásával megerősített pecsétés levelünket illyen becsülctes nemes személyek előtt, ugymint Botka Mihaly, Kontz János nemes Borsod vármegyének edgyik hités Szolgabirája, Biró Bálint és Szabó István iraimék előtt.

Datum in confinio Onod anno 1648 mensis Januarii die octava Szeky Peter m.p. (L. S.) Pap Janos m.p. (L. S.) Michael Botka m.p. (L. S.) Joannes Kontz m. p. (L. S.) Biro Balint m. p. (L. S.) Coram me Steph. Szabo m. p. (L. S.).

Sursa: Haan Lajos, *Békés vámegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.240-241.

d.224. Anul 1649

Georghe Rakoczy [principele Transilvaniei] dă în zálog Annei Bornemissza, văduva lui Ioan Teleky, pentru suma de 1000 florini maghiari, întreg orașul Békés, care i-a revenit în urma stingerii [neamului] lui Ștefan Náduváry.

Nos Georgius princeps Rakoczy etc. memoriae commendamus etc. quod cum serenissimus condam Gabriel Bathory alias regni hujus nostri princeps et praedecessor noster felicis reminiscantiae, toale et integrum oppidum Bekes in eod. Cottu bekessiensi existens habitum egregio condam Stephano Nadudvary iure perennali contulisset,

ipsoque absque liberorum utriusque sexus solatio e vivis sublato in manus nobilis Dnae Susannae Nadudvary consortis egregii Francisci Balintffy de Boros Jenő devenisset, at publicatione Fiscii subsequente eadem dicta Susanna Nadudvary ad haerendo magis principali nostrae benignitati, quam litis exitui, qui plerumque dubius et incertus esse solet, se committere certa sub conditione et pro alis quibusdam bonis et iuribus possessionariis eidem Dnae per nos collatis et elargitis eandem totalem et integram portionem suam possess. quam in antelato oppido et comitatu bekessiensi habebat, Nobis et Fisco nostro remisisset, Accedente iam nunc nonnullorum fidelium dnorum Consiliariorum nostror. singulari apud nos propterea facta intercessione, interveniente etiam eo: quod nobilis Dna Anna Bornemissza, egregii condam Joannis Teleky de saepéfata Boros Jenő relicta vidua, quingentos thaleros imperiales, nongentos florenos hungaricales efficientes in aerarium nostrum deposuisset et numerasset, Totalem igitur et integram illam portionem possess. in dicto oppido Bekes in Cottu eod. existentem habitam simul cum cunctis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, prascuis, campis, foenetis, silvis, nemoribus, montibus, alpibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis aquarumque decursibus, molendinis eorumque locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis, ad candem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis metis et antiquis limitibus existentibus, memoratae Dnae Annae Bornemissza ipsiusque haeredibus et posteritatibus, successoribus ac etiam legatariis utriusque sexus universis in et pro mille florenorum hungaricalium iustae, currentis et usualis monetae summa, titulo pignoris clementer dandam, conferendam, inscribendam et impignorandam esse duximus. [...] Prout conferimus, damus, inscribimus et impignoramus assecuramus, affidamus, et certificamus obligamusque et adstringimus. Salvo iure alieno. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante.

Datum in civitate nostra Colosvar die 15 M. Decembris A. D. 1649 Georgius Rakoczy m. p. Joannes Horvath de Palócz secretarius.

Sursa: Haan Lajos, Békés vármegye Hajdana, vol.2, Pest, 1870, p.241-242.

d.225. Anul 1650 octombrie 24-29

A fiscalis jószágok végleges szabályozása

a) Az fiscalis jószágok lajstroma

Fejedelmi hivatalunk szerint, az mint külső békességére, úgy belső csendességére is országunknak, vigyázásunknak kellett lenni, midőn értenők hiveinknek panaszokodásokat és bántódásokat, az fiscalis jószágoknak bisontalan száma és keresése miatt, hogy ezaránt is meghatározatván és bizonyos számban vétetvén az fiscalis jószágok, minden panaszok lecsendesítettének, tanácsúr hiveinknek egyenlő tetszésekből, megtaláltatván azonban az nemes országtól is, ez elmúlt 1650. esztendőben az melyek fiscalisoknak találttának, azokat külön seriesben irattuk, az melyek penig controversiában maradtak volt, azon esztendőbéli XXXI-dik articulusban arról bizonyos rendet irtanak, egy extraordinarius terminust kívánván azoknak eligazítására és bizonyos számban vételére.

Melyre azon 1650. esztendőben mind-szent havának 24-dik napját redelvén Medgyesi városunkban, tanácsúr hiveinkkel jelen lévén együtt az országnak hites birái és tábla hites assessorai, ez ide alá megirt jószágok örökösön fiscalisoknak találttának, melyek

hogy nyilván légyenek és az fiscalis jószágoknak számát mindenek érthessék, ez okon az közönséges jóért, az kinyomtatás által közönségesse akartuk tenni, kiknek számok így következnek:

[...]

Boros-Jenőhöz tartozó controversia nélkül való fiscalis jószágok .

Székes-Agyag	Kender-ató	Nagy-Püly
Rakaszeg	Gella	Vári
Mogyorós	Feltót	Simánd
Felső-Kertes	Brusztur	Lavocz
Arok	Vályarév	Apa
Monostor	Haroklyán, portió	Gyarmat.

[...]

Boros-Jenőhöz tartozó egész faluk:

Honczisor	Vasolicza	Boros-Telek
Balta	Brán-Ménes	Komlós
Zöldes	Nádas	Marócz
Bratina	Alsó-Füzégy	Bakonszeg
Pravalin	Ples	Uj-Árkos
Kis-Kápolna	Plopp	Bernot, mindkettő
Nagy Kápolna	Solymos	Sicola
Köved, mindahárom	Oszoly	Szent-Kereszt.
Csigérfalva	Martono[S?]	
Felső-Ménes	Zomboly	

Portiók:

	Sebtely	Pankota
<i>Praediumok:</i>		
Pinkó	Szasznakfalva	Válcsazest
Alsó-Ménes	Felső-Füzégy	Bál Csiszer
Szilgovicza	Tömörd	Csele Csiszer
Csermely	Alsó-Komonicz	Majánosd
Alsó-Tibod	Felső-Komonicz	Felső-Aranyágh.
Felső-Tibod	Drégen	

[...]

Contractus es publicatio által örökösön fiscusnak ítéltetett egész faluk:

Péterlaka, Tordában	Nagy-Csálya
Alsó-Idecz	Kis-Csálya
Semelnye } notán birja az fiscus s	Gabonáz
Dengeleg } contradictióban vadnak.	Siri
Peterite, ez is contradictióban	Galsa
Karaszó	Kása
Lókosháza	Aranyágh
Gemes	Kalodva
Tóttelek	Kasmer
Vaka	Panad
Bulczest	Szent-Márton
Uj-Bars	Köszönd

Groh
Dabrocz
Ribcsora

Makszina
Csöt.

Portiók:

Lugozó
Kápolnás-Kövesd
Felső-Árkos
Kösép-Árkos
Téts
Csomótelke
Tipaly

Bosova
Hatincza
Felső-Mogyorostya
Sebes
Odvas
Boros-Megyer.

Vége.

G. Rákoczy m.p.

Sursa: Szilágyi Sándor, *Monumenta comitialia regni Transsylvaniae. Erdélyi országgyűlési emlékek*, vol. 11 (1649-1659), Budapest, 1886, p.105-112.

d.226. Anul 1651

Inscriptio Oppidi Siri, Galsa, Mesth, Aranyag, Szerb, Köszönd, et Maczina, nec non praediorum Also Maczina, Pankota, Filleregyhaz, Sz. Kereszt, Felső Aranyag et Csernek in de Zarand, item: Kasza, Kazmer, Kalodva et Martonos in de Orod Comitatus pro Francisco Gyulay de Marosnemethy 1651 L.R. 25. f. 405.

Sursa: Fábíán Gábor, *Arad vármegye leírása történelmi, geographiai és statistikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835, p.84-85.

d.227. Anul 1656 decembrie 28, Cluj-Mănăstur

Gramata mitropolitului Sava II Brancovici.

Noi George Rakoczi din grația lui Dumnezeu Principe al Transilvaniei, Domn părților țării Ungurești și Despan Săcuilor. Facem cunoscut prin aceasta tuturor celor ce să cuvine. Că fiindu-ne recomandat onorabilul Sava Brancovici și Corenici, de Reverendissimul bărbat George Csulai Episcopul tuturor bisericilor ortodoxe (calvinești) din Transilvania și Predicator în Alba-Iulia, despre modestia, integritatea vieții, învățătura și marturisirea religiei lui, și dobândind supt acest nume dela noi asecuranța de a-i da Episcopatul bisericilor din comitatele Albei din Transilvania, Hunedoarei, Zorinului, Bihorulului, Zărandului, Crasnei, Solnocului de mijloc și celui interior, Dobâcii, Clujului, Turzii, cetății de Baltă și Marmorușului, din districtele cetății de Peatră, Bistriței și Beiușului și din toate scaunele Săcuești și Săsești, între Greci, Sârbi și Români: am hotărât să dăm aceluia Sava Brancovici și Corenici și să-i întărim Episcopatul peste toate bisericile de rital grecesc din prezisele comitate, Districte și Scaune Săcuești și Săsești ale Transilvaniei și ale părților Ungariei cele unite cu dânsa, între Greci, Sârbi și Români. Așa dară dăm și concedem aceluia Sava Brancovici și Corenici deplină putere în bisericile sau diecezele pomenite supuse jurisdicțiunei sale, de-a săvârși drept și legitim toate celea ce se țin de deregătoria sa, de-a vizita bisericile și de-a le guverna, de-a judeca cauzele de căsătorie, de-a pedepsi greșelele Preoților cu viață desfrănată, de-a împlini diregătoria bisericască cu învățatură cu evlavie și cu purtare curată, de-a primi persoane destoinice, și de-a depărta pe celea nedestoinice, și de-a face toate celea ce se țin de chemarea sa după usunța lor, numai să nu fie contrare învățaturii Dumnezești,

și de-a se bucura de veniturile sale cele legitime, adecă de acelea care le-au avut din vechime predecesorii săi Episcopii bisericilor Grecilor, Sârbilor și Românilor, și de-a lua darea obicinuită pe an dela fiecare preot și protopop din bisericile românești și grecești din prezisele comitate, districte și scaune Săcuești și Săsești: precum îi dăm și întărim prin aceasta carte. — Din care cauză vă comandăm vouă credincioșilor noștri, ilustrilor, onoraților, măriților, generoșilor, Despanilor, vice-Despanilor, Judicilor, Nobililor, asemenea Căpitanilor, vice-Căpitanilor, judicilor Regali, Prefecților, Provizorilor și Castelanilor, precum și înțelepților și circumspecților Măiestri, cetățenilor, Primarilor și Regalilor și judicilor Scaunelor, din orice comitate, Bihor, Maramoruș, Cetăți, Districte (mai ales din Beiuș) din scaunele Săcuești și săsești mai înainte numite, celor de acum și celor viitori cari se vor pune după timp, sau vor ținea locul lor; și tuturor celor alți cărora se cuvine sau se va cuvine atât bisericesti cât și laici, la cari va ajunge această carte, ca să cunoașteți pe numitul Sava Brancovici și Corenici drept Episcop al preziselor biserici Românești, Grecești și Sârbești din pomenitele comitate districte și scaune săcuești și săsești, să-l primiți, să-l lăsați să umble în toate locurile, să meargă și să se întoarcă, ba încă să-i stați într'ajutor cu toate mijloacele, ca să poată priveghia public peste bisericile sale, să le poată vizita, îngriji și guverna, să poată purcede legitim în diregătoria sa, să îndrepteze scandalele, să pedepsească cu pedeapsă cuvenită pe Preoții protopopii, și laicii care fac escesuri, să-i aducă la ordine, și să pedepsească după lege faptele care se vor ținea de judecata sa, și să primească veniturile sale cele legitime, ca să aibă de unde să acopere cheltuețele pentru tipărirea cărților în limba națională a bisericilor care stau supt dânsul, pentru ținerea școalelor și pentru onorarul nostru care a obicinuit din vechime a se plăti Principilor Transilvaniei, adecă acelea care le-au avut din vechime ceilalți Episcopi ai Grecilor, Sârbilor și Românilor, să ia dela fiecare preot și protopop al bisericilor pomenite din mai înainte numitele comitate, districte și scaune săcuești și săsești. Spre a cărora memorie și întărire vecinică am hotărât să dăm grațios pomenitului Sava Brancovici și Corenici această carte a noastră, întărită cu sigiliul nostru cel acățat și autentic.

Dat în castelul nostru Cluj- Monoștur în 28 ale lunii Decemvre anul Domnului 1656. George Rakoczi m. p. (L. S.)

Sursa: Vasile Mangra, *Mitropolitul Sava II Brancovici (1656-1680)*, Arad, 1906, p. 51-52.

d.228. Anul 1662

Palatinul Francisc Vesselény donează toate moșiile neposedate de vreun altul, Püly, Peczer, Șag și zerindul Mare din comitatul Zărand cât și Gella din comitatul Békés următorilor: Șoldoș Ștefan [mercenarul] de Runyga, Ștefan Trâmbițașul și Gomboș Gheorghe (Năsturarul).

Comes Franciscus Vesseleny de Hadad, perpetuus in Murany, regni Hung. Palatinus etc. honorabilibus Conventui ecclesiae sancti Joannis baptiste Jasou salutem etc. Cum nos attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis egregii Stephanii Soldos de Runya iunioris, Stephany Trombitas et Georgii Gombos que ipsi sacre cumprimis etc. Totales et integras possessiones Pully, Peczer, Sagh et Nagy Szelind in Zaradiensis, nec non Gerla nuncupatas in Bekessiensi Comitatus exist. habitas ad presens vero et legitimo cristiano domino et possessore destitutas, totum item et omne ius regium etc. simul cum omnibus utilitatibus etc. memoratis Stephano Soldos, alteri Stephano Trombitas et Georgio Gombos heredibusque et posteritatibus eorundem

primum quidem masculini iis vero deficientibus, cum libera eiusdem Stephani Soldos disponendi facultate, etiam foeminei sexus universis (si et in quantum ad aliquam ecclesiam Dei vel praefate suae maiestatis arcem non pertinerent et numerum 32 sessionum colon. non excederent) auctoritate nostra palatali etc. dederimus et contulerimus etc. Super quo amicitiam vestram etc. quo presente egr. et nobiles Andreas Nagy, vel Valentinus Török, aut Stephanus Fay, seu Andreas Becskereky, aut Matthias Aszalay, nisi Nicolaus Zel, ni Andreas Geöczy, quamquam Stephanus — nec non Franc. Doboczy aliis absentibus etc.

Datum in arce nostra Murány d. 11 Febr. A. D. 1662.

Sursa: Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870, p.254.

d.229. Anul 1690

Ultimii episcopi, care se amintesc la sfârșitul veacului al XVII-lea în „părțile ungurești” sunt: Efreim Veniamin la Oradea în 4 martie 1695 și Isaia Diacovici, care încă în primăvara anului 1690 își lua titlul de „episcop al lenopolei” deși era numai arhimandrit al mănăstirii Cruședol. La 1695 Isaia e de fapt episcop la lenopolie, de unde trece apoi la noua episcopie a Aradului.

Sursa: Ștefan Meteș, *Istoria bisericii și a vieții religioase a românilor din Ardeal și Ungaria*, vol.1, Arad, 1918, p.198.

d.230. Anul 1701 iunie 28, Viena

Leopold I, împăratul Austriei, întărește vechile privilegii ale târgului Baia de Criș și ale satelor Țebea și Râșca și le restituie dreptul de a ține târg săptămânal și patru târguri anuale libere.

Nos, Leopoldus, Dei Gratia electus Romanorum imperator semper augustus augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Galitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Lucemburgi ac Superioris et Inferioris Silesiae. Vurtembergae et Teckae, princeps Sveviae, Marchis sacri romani imperii, Burgoviae, Moraviae, Superioris et Inferioris Lusatiae, comes Hapsburgi, Tyrolis, Feretis Kyburgi et Goritiae, landgravius Alsaciae, dominus Marchiae Slavoniae, Portus Naonis et Salinarum.

Memoriae coomendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod pro parte fidelium nostrorum circumsectorum Petri Gyarmati et Ioannis Iosa, caeterorumque civium et in habitatorum ac universitatis incolarum privilegiati oppidi Koros Banya nominibus et in personis, exhibitae sunt et praesentatae Majestati Nostrae litterae quaedam illustris quondam Stephani Bathori de Somlyo vaivodae Transylvaniae et Siculorum comitis privilegiales super immunitatibus praedicti oppidi nostri necnon duarum possessionum Chebe et Ryska vocatarum confectae, tenoris infrascripti, supplicatumque extitit Majestati Nostrae humillime ut Nos easdem litteras omniaque et singula in eisdem contenta ratas, et accepta habentes pro ipsis ipsorumque haeredibus et successoribus perpetuo valituras clementer confirmare dignaremur. Quarum quidem litterarum tenor talis est: Urmează în transmut documentul din 27 sept. 1573 dat de Ștefan Bathori; Nos itaque huiusmodi supplicationem nominibus et in personis, quorum supra facta, clementer ex audita et faventer admissa, praescriptas litteras non abrasas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas aut variatas, sed omni prorsus vitio

et suspicio necarentes praesentibus litteris nostris de verbo ad verbum sine diminutione et argumento variationeque aliquali in sertas et inscriptas quad omnes earum continentiarum articulos et puncta, aeternum quatenus eadem rite et legitime existent emanatae ac in quantum in usu et exercitio eorundem hactenus extiterunt acceptamus, approbamus, ratificamus et perpetuo valituras confirmamus harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Porro ad nonnullorum fidelium Nostrorum propterea Majestati Nostrae factam intercessionem, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis incolarum dicti oppidi Nostri Koros Banya, quae ipsi incolae eiusdem Majestati Nostrae semper pro suo modulo exhibuisse, Nobis perhibentur, qualia et imposterum quoque exhibituros se pollicentur. Volentes etiam bono et conservationi ipsorum publicae benigne prospicere, nundinas illas tam annuas, quam fora hebdomadalia quae videlicet ob injuriam praeteritorum temporum a possessione Brad partim etiam consensu ipsius met praedicti oppidi vindicata errant, pace per Dei gratiam cum Christianitatis hoste Turca, ipsis alias vicino facta, eisdem incolis et inhabitatoribus iam dicti oppidi Nostri Koros Banya, non solum restituenda volumus, prout et praesentium vigore restituimus, verum eadem denuo etiam benigne conferimus et donamus annuentes et concedentes ut ipsi quatuor fora annua libera, scilicet primum infesto secundo Pentecostes, quod incidit vigesima die mensis Iunii, secundum pro die Beatae Estherae, quod incidit decima octava mensis Iulii, tertium pro festo Sancti Nicolai Episcopi, quod incidit die decima septima Decembris, quartum vero pro die Beati Theodori Martyris qui incidit die vigesima mensis Novembris et haec quidem stylo veteri, apud ipsos ad huc usitato, adhaec forum etiam hebdomadale singulis septimanis et quidem diebus lunae singulis, absque tamen praepudicio mundinarum seu fororum annuorum et hebdomadalium aliorum quorumvis locorum, quocirca etiam universos et singulos mercatores, negociatores institores et forenses homines atque viatores quoslibet harum selie assecuramus, affidamus et certificamus, quatenus ad dictas nundinas seu fora annua et hebdomadalia libera per Nos in dicto oppido Nostro, modo praemissa celebranda commissa et concessa, cum omnibus mercimoniis rebusque justis et bonis, secure libere et sine omnibus pavore et formidine personarum rerumque et mercimoniorum aeorum venire, properare et accedere, peractisque ibidem cunctis negotiationibus suis ad propria aut quae maluerint loca redire salvis semper rebus, bonis atque personis suis sub Nostra protectione et tutela specialis regiae permanere valeant atque possint et hoc volumus in foris aliis publicis ubique palam fieri publicarique et proclamari. Praesentes vero litteras Nostrae privilegiales ipsi oppido vel hominibus eorum, quibus eas concediderint, iterum redid.

Datum in civitate Nostra Vienna, Austriae, die vigesima octava mensis Iunii, anno Domini millesimo septingentesimo primo, regnorum Nostrorum Romani quadragesimo tertio, Hungarici quadragesimo septimo, Bohemici vero quadragesimo quinto. Leopoldus m.p., Comes Samuel Kalnoky, Andreas Szentkereszti.

Sursa: Vasile Ionaș, *Baia de Criș un vechi oraș minier*, Deva, 2010, p.197-198.

d.231. Tabel statistic cuprinzând suprafețele de teren pe districte în anul 1715

Nr.	District (cerc)	Nr. capilor de	Nr. de hectare pe	Suprafața medie
-----	-----------------	----------------	-------------------	-----------------

crt.		familie	district (ha)	pe familie (ha)
1	Zărand	783	1202,2	1,54
2	Ineu	525	484,8	0,92
3	Hălmațiu	228	153	0,67
4	Brad	428	595	1,4
	Summa	1964	2435	1,24

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715*.

d.232. Anul 1717

Speciales montium divitias recenset P. Fridv. in citata saepius Minerologia; Aurum vero specialiter pertractat, cum erudita antiquitatum Dacicarum mixtura, Sam. Köleséri, Secretarius Caesareo Regius Gubernialis Principatus Transsilvaniae, in Auraria Romano-Dacica, A. 1717. in 8-vo Cibinii edita, ex qua passim scriptores sua de Auro Transsilvanico decerpserunt. Loca montana ab auro celebra sunt, in Comitatu Hunyadensi: Ad profluentem Gyógy, cis Marusium, Nagy-Ag, seu Szekeremb; tum inter montium sese exporrigentium seriem, Csertes, Toplitz, Füzesd, Ruda, Porkura, Nagy-Almas, Pojána cet. trans. Marusium a virginineo auro commendatur Olápján. In occidentalibus Comitatus Albensis finibus, Oppida montana: Zalatna, et cum primis Abrud-Banya, cum Verespatak, pagi Kerpenyes, Topanfálva, Bisztra, Butsum cet.

In Comitatu Zaradensi: Boitza, Tresztia, Hertzegan, Gienel, sive Kajanel, Sztanitz, Dupapiatra, ac ad Chrysium amnem, Körösbanya.

In Comitatu Kolosensi Gyalu et Banfi-Hunyad.

In Districtu Bistricensi Radna, argento licet plumboque, quam auro, ditior.

In his sunt Montes illi, qui avarissimis etiam Principum votis aurum suffecerunt; illi sunt, qui perfossi pertusi, hiantes, -- jam tanto humiliores, quanto ceteris in mani supereminebant altitudine. Horum cacumibus et jugis, non multa fossione, sed amoto exteriore caespite, et crusta metallicam glebam tegente, in granis, immo et frustis notabilis aliquando ponderis et ramentis diversae figurae, Aurum liberum, nulla admixta terrea vel metallica gleba, ex improviso invenitur.[...]

Sursa: Josepho Benkö, *Transsilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus olim Dacia Mediteranea*, tom. II/2, Claudiopoli, 1834, p.92-93.

d.233. Tabel statistic cuprinzând suprafețele de teren pe districte în anul 1720

Nr. crt.	District (cerc)	Nr. capilor de familie	Nr. de hectare pe district (ha)	Suprafața medie pe familie (ha)
1	Zărand	1009	1886,8	1,87
2	Ineu	670	914,4	1,36
3	Hălmațiu	530	1056,8	1,99
4	Brad	343	718,2	2,09
	Summa	2552	4576,2	1,8

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1720*.

d.234. Anul 1732

Nos Carolus Sextus [...] Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universes: quod Nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum

intercessionem Majestati nostrae propterea humillime factam, tum vero pro contestanda Caesareo regia propensione nostra, qua erga Serenissimum Reynaldum Mutinae Rhegii et Mirandulae Ducem ac Principem Corregii, nec non Marchionem Estensem [...]. Principem et consobrinum nostrum charissimum, praesertim ob multifaria et singularia Nobis et Augustae Domui nostrae pro omni et quavis occasione etc. quam fidelissime exhibita, non minus et in resarcitionem sub prioribus praesertim belli temporibus praestitarum anticipationum, binos in partibus Regni nostri Hungariae etc. Transylvaniae Principatui adnexos, inque Comitatus Zarandiensi et Aradiensi existents lenöiensem videlicet et Aradiensem Districtus Camerales, et signanter in ipso Comitatu Zarandiensi Pagos populates: Almas, Agris, Aranyag, Apathi, Agya, Bel-Zerend, Barakony, Csermő, Csintye, Draucz, Duud, Erdöhegy, Galsa, Gyula-Varsand, Fekete-Gyarmath, Kurva-Ker, Kis-Jenő, Kerülös, Kerek, Muszka, Magyarath, Moroda cum Gyarmata, Miske, Nadab, Nadas, Nagy-Zerend, Otlaka, Pankota, Pel, Siria, Szöllös, Seprös, Szintye, Siklo, Szintye, Somos, Taucz, Ternova cum Agris, Talpas et Vadasz; Praedia vero in eodem Comitatu Zarandiensi: Botos, Bankutta, Belnyiseg, Bethlenös, Bodony, Bökafoşi, Bököny, Bessenye, Brusztüreczk, Bernoth, Bernod, Csermő, Csunaközi, Egenhaz, Feidas, Fischeghy, Gelvasz, Janoshaz, Irius, Kamas, Kis-Belli, Kupha, Karancs, Kövesd, Koth, Kelmegyes, Kis-Olived, Kis-Telek, Kecsul, Kalacs, Megyes, Marocz, Mileve, Nagy-Kerek, Ökörítő, Rutfalu, Szantos, Somboly, Szelestics, Sederke, Sz. Kreszt, Szublua, Siklos, Szecsul, Szentus, Toffalu, Talmcz, Varosközi, Vastelek et Vosetny; nec non in eodem Comitatu Zarandiensi, Districtuque Jenöiensi Pagos populates, utpote: Aldjest, Almas, Also-Csily, Also-Krokna cum Sara, Arok, Berendia, Berza, Bodjest, Bohany, Boros-Jenő cum Mokra, Bunczesgy, Butyn, Csiger, Dezna, Diets, Dombrovicza, Doncsen, Dulcs, Fenyés, Felső-Csily, Felső-Krokn, Govosdia, Grosch, Gurahoncz, Gurba, Illancz, Hodos, Hold, Jarkos, Jarkosto, Jozsas, Jozshely, Ignesty, Kakaro, Kontrato, Kopolna, Velkanna, Kertes, Kis-India, Kujed, Kujersd, Laz, Lugozo, Lunka, Madrizesd, Menes, Minyad, Mezes, Monyasa, Monyoro, Mozesgy, Moszeszi, Nadalbesty, Nyagra, Ples, Plop, Prezesty, Revetis, Rosia, Szakacs, Szelezsan, Szaturo, Sebes, Szerp, Szereny, Silingyia, Sikola, Szlatina, Solymos, Szuszan, Vallemare, Zemerzel, Zimbro, et Zöldes; Praedia autem: Asuka, Apatelek, Gap, Gyarak, Gecz, Monostor, Pipas, Pintlaka, Piskia, Roksizin, Tamasd, Tars et Telek; praeterea in praelibato Comitatu et Districtu Camerali Aradiensi subsequentes Pagos populates, nempe: Kuvin, Kovaszincz, Kladova, Mikalaka, Menes, et Radna, -deinde Praedia in eodem Comitatu Districtuque Camerali Aradiensi: Balanicza, Csazmir, Csoşa, Földvár, Ferithaz, Keresztur, Kör, Panat, Sofronya, Szent-Tamas, Szederhaz et Varjashaz, totum item et omne jus nostrum regium, si quod in praerecensitis pages populosis et praediis etiam aliter qualitercunque haberemus etc. una cum Jure Patronatus, prout et Jure Gladii et Armorum, praememorato Raynaldo Duci et Principi Mutinae, ejusque masculini sexus descendentibus jure perennali etc. Quemadmodum praespecificata loca cum suis appertinentiis per Nos toties fato Raynaldo Duci et Principi Mutinae adhuc in Anno 1726. collta, et in anno 1727. Cameraliter tradita fuerunt; imo damus, donamus et conferimus tenendos, possidenda partier et habenda. Salvo jure alieno etc. Datum in Civitate nostra Vienna Austriae die 11 a Mensis Decembris, Anno Domini 1732.

Sursa: Fábíán Gábor, *Arad varmegye leírása históriai, geographiai és statistikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835, p.209-210.

d.235. Anul 1736 mai 8, Pressburg

Guvernul regal ungar către dregătorii comitatul Aradului despre o adunare a românilor la Hălmațiu.

Illustrissimi, etc.

Ex literis praetitulatarum Dominationum Vestrarum de dato 26ª proxime praeteriti mensis aprilis exaratis et eisdem adnexo superintendentis Unitorum, Michaelis Pap, ad illustrem plurimum Reverendum, Reverendissimum ac Illustrissimum dominum episcopum varadiensem dato per eumque cum comitatu hoc bihariensi communicato memoriali, percepit Consilium hocce Locumtenentiale Regium quod Valachi, magno numero ad possessionem Hagymadfalva, nescitur quibus ex rationibus, confluentes, ibidem diebus 11 et 13 dicti mensis aprilis conventiculum servaverint, quive eorum praecipua capita et coriphaei esse perihberentur.

Quas, quemadmodum etiam priores praetitulatarum Dominationum Vestram circa dictorum Valachorum temerarius ausus exaratas litteras, ad refrenandos eos, ac per consequens in herba opprimendum, si quidvis haereret, unquam, Consilium hocce Suae Maiestati Sacratissimae demisse representavit. Siquidem autem, conflaxis in unum in maiori copia personis existentibus, facilius ad notitiam devenire potest, quam de causa convenerint, et quid ad invicem concluderint, idcirco praetitulatis Dominationibus Vestris reintimari quatenus in causam servati eiusmodi conventiculi, quidque ibidem tractatum et conclusum sit, et qui in specie interfuerint, inquirere, et quidem, si id quocumque ex capite publice fieri minus consultum videretur, sub manu investigare et, pro dexteritate sua, ad genuinam, eamque quo magis singularem quarumvis circumstantiarum, adeoque et ipsorum coripheorum et antesignanorum ac instigatorum, notitiam devenire possint, omnem debitam operam ponere, et Consilium hocce ulterius quantocyus informare velint, non intermittant eadem Dominationes Vestrae.

Datum ex Consilio Regio Locumtenentiale, Posonii, die octava mensis maii, anno millesimo septingentesimo trigesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum.

Benevolus et respective ad officia paratus:

Comes Leopoldus de Nadasdy, m. p.

Ludovicus Ordody, m. p.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardeleni*, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1665.

d.236. Anul 1743

Despre anumite aspecte de comerț din Transilvania și despre cei care îl practicau, cuprinzând un tablou cu numele lor.

Tabloul cuprinde numele comercianților de vite, religia, locul domiciliului, locurile ținute în arendă și numărul aproximativ al boilor crescuți pentru comerț. Tabloul se prezintă astfel:

Szebenyi Laszlo (Vasile Sibianu) din Transilvania, nu i se știe precis domiciliul, avea loc arendat la Kiscamaras, pentru 500 boi. Dânsul era coarendator cu Dumitrasko valah și el din Banat, cu domiciliul în Lipova. Illika (Ilica) Sztea (Ștefan?) din Bichiș, locuitor în Gyula, și cu tovarășul său Gligor Szvorna din Bihor, locuitor în Beiuș, țineau arândă la Dumegyhaza (Dombegyhaza), cu 300 boi. Vasile Olah (adică Valahul) din comitatul Zărand, domiciliat în Șiclău arendator la Bankuta, avea acolo 120 boi. Ungulan (Ungurean) Toader și Cserban (Șerban) din Otlaca, arendator la Medgyes, avea acolo

100 boi. Ioan Iacoblev „valachus” și el și cu tovarășul său de altă religie („dalmata”) locuitori în Arad cu teren arendat în Apacza, aveau 30 boi. Toate aceste terenuri, arendate cum se vede de Români, sunt arătate ca făcând parte din județul Cenad.— Tabloul din chestiune ne mai dă un prețios amănunt despre împărțirea elementului românesc băștinaș în comerțul de vite al vremii, spunând că în afară de aceștia, mai sunt foarte mulți Valachi, care petrec și se ocupă cu creșterea și comerțul de boi, în comitatul Bihorului și în alte părți, ale căror nume nu au putut fi constatate. Ei obișnuiesc să facă comerț de boi, cu câte 20, 30, 40 sau și mai multe capete de boi. Alături de acești comercianți români, făceau comerț de boi, în județul Aradului, vreo 19 Armeni, toți din Ardeal cu exarendatori în comitatul Bichiș, apoi 12 Bulgari (din care 7 din Transilvania iar 5 din Banat) între cari ca „neo bulgarus” după religie e arătat și Ioan Bibics, venit din Transilvania, un fanatic catolicizat mai apoi. Ni se mai arată în același tablou și 8 sârbi, din comitatele Arad și Cenad și alături de ei peste zece „greci” supuși otomani, care se ocupă cu comerțul de boi. Domiciliile lor sunt arătate a fi: Török-Szt-Miklos, Karczag, Vásárhely, Tokaj, Nyiregyháza, (Hajdu-) Dorog, Kálló, Sätmar, Șiclău, Șimand, Pâncota, Ineu, Cenad, Kecskemét, Hallas, Jászberény și Maco. [...]

Alte informații privind comercianții din județul Arad după anul 1737:

Alexa Constantinovich, domiciliat și cu profesiunea în Arad, avându-și aici soția deja de 3 ani și fiind contribuabil în orașul Arad; Constantin Nicolao, în aceleași condiții, dar necăsătorit; Christo Duca, la fel; Miska domiciliat, cu meștesugul și cu soția aici; Anastasie Nicolao (pe atunci mort), frate cu Miska. Contribuția lor, în primul an făcea 60 fl., în al doilea 80 fl., în al treilea 80 fl. Apoi Ioan Dimo, „oder Brimo”, necăsătorit, domiciliat în Zerind; Baicsy (mort), având urmaș pe fiul său în Nădlac; Teodor Guma, locuitor în Vilagoș (Șiria), nu e contribuabil; Rall, la fel în Ineu, soția fiindu-i în „Turcia”; Ianko (Iancu) Rall în Șimand; Costa Nicolao, căsătorit în Turcia, locuitor în Șiclău, pe teritoriul domeniului Ducelui de Modena, contribuabil; Alexa Phifer, căsătorit în Turcia, domiciliat în Pâncota; Nicolao Stavro, la fel, domiciliat în Zărand; alt Nicolao Stavro, la fel în Pâncota.

Pe lângă aceștia, se mai constată și alți comerțanți „greci”, și anume: în Arad Nicola Michalli, numit altfel Nico Chacia; Manoli ginerele lui „Chacia”; Lazar Nicolao, Duca Smilkovich, Kira Zacharia, Costa Michalli sau „Chacia”, Dimo Nicolao, Dimo Constantin, Marco Constantino, Nico Constantio sa „Kecsa”, de tot zece inși. Iar în alte localități următorii: Atanasiu și Paul (Ineu), Costa (Zărand), Bagum (?) și Diamandi (Vilagoș), Michaello, Trandafir și Andrea (Pâncota), Mischa (Zerind), Michall (Palois, recte: Păuliș), Atanațco (Pecica). În total cu cei din Arad: 21 inși. [...]

Sursa: Gheorghe Ciuhandu, *Comercianți greci în părțile ungurene și în special în ținutul Aradului*, în *Fraților Alexandru și Ion I. Lăpedatu la împlinirea vârstei de 60 de ani*, București, 1936, p.239-241.

d.237. Anul 1752 februarie 18

Rugarea Românilor din districtul Hălmeagului către mitropolitul sârbesc, în care cer să-i apere de unire și declară, că vor să stea și în viitor sub jurisdicțiunea episcopului din Arad.

Illustrissime ac Reverendissime Domine, domine Archiepiscopo et Metropolita.

Nos infrascripti deputati missi a civitate Halmadj et a pagis circumjacentibus (infra adnotatis) repraesentamus Tibi Illustrissime Domine, qualem nos persecutionem injuriamque perpessi sumus ab Arone Generali Vicario Transilvaniae, quem evocarunt ex

Transilvania prothopresbiter Symeon et presbiter Sima, qui jam unioni semet trradiderunt, veneruntque ad nos prima Quadragesimae Hebdomada cum asistentia comitatensi et dominiali et magnam inter populum concitarunt confusionem. Praesbiteri nempe et plebs in sylvas et montes profugerunt, tres vero capti (ut pote presbiter Georgius, Adamus, Ioannes) inarestati nec prius dimissi fuerunt, quoad fidejussores sufficientes pro se exhibuerint, bona tandem eorum (videlicet pecora, fruges et alia naturalia) suprafati arripuerunt. Sacra denique praedictus Vicarius cum sociis suis unitis Prothopresbiteris et Presbiteris in ecclesia nostra Halmadiensis, reliquisque per pagos ecclesiis, administraverunt, virosque ac feminas ipsarum sacris interesse vi adigebant. Cum tamen nos avi praavique nostri nunquam a Transilvaniae episcopo aut ejus vicario, verum semper ab orientalis ecclesiae episcopis dependebamus, nunc autem sub imperio Clementissimorum Imperatorum Francisci Primi Mariaeque Theresiae, hujus modi persecutio visque nobis infertur. Quamobrem ad Te Illustrissime Domine submissee rogatentes confugimus, velis Augustae Domui Cesareo-Regiae, persecutiones nostras et injurias repraesentare, utrumve ex mandato et consensu Majestatum id fiat, ut nobiscum tam miserabili modo procedatur, exquirere. Nos autem prius vitam, capitaque nostra, quam religionem, aut mininum de orientalis ecclesiae dogmatibus amitteremus, licet suprafati duo unioni consenserint, nos eorum sectatores nulla ratione esse volumus. Iterum iterumque Te Illustrissime Domine obsecramus, quatenus pro nobis apud Augustam Aulam intercedere, nosque in tutela recipere, insimulque consolationem nobis esse quam citissime velis, ne nos mortifera supprimat desperatio. Proque beneficio erimus Illustrissime Domine Tui semper.

Obsequentissimi servi, Presbiter Iobus Blazits, Parochus Halmadiensis; Georgius Gabrielovits Par. Tatariensis nomine omnium infra notatorum pagorum eorumque inhabitatorum ecclesiasticorum et secularium graeci ritus non unitorum.

Pagi Halmadienses

Ternova, Vacza Inferior, Vacza Superior, Konesdt, Tsunganj, Prevăleni, Baserbas, Otsul, Otsisorul, Ionescht, Cermar, Tisza, Lasza, Dodesdt, Kristesch, Denjescht, Droscht, Droschtor, Luntsoar, Serbij, Chalmarel, Jocsesch, Poenar, Deriase, Strembesa, Tomest, Drotuna, Rescolicza, Batdovin, Gyulest, Laocij, Trnavicza, Lazar, Magulicia, Vidra, Scheduti, Groschi, Pojan, Acsuja, Pleskucza, Acsucza, Tatari, Gurav, Irestul, Dumbrava.

Nomina Sacerdotum

Iosiph, Georgius, Petrus, Ioseph, Ionas, Petrus, Constantinus, Lazarus, Ionas, Petrus, Georgius, Petrus, Adamus, Ianko, Daniel, Ioannes, Daniel, Iosiph, Iobus, Lazar, Adamus, Ainos, Thomas, Petrus, Ianos.

Hi omnes supranotati cum omnibus laicis hominibus, una voce unanimiterque ab ecclesiae orientalis Aradiensi dependebant semper, sic et nunc eundem pro Episcopo et Pastore petunt, Dominum Sinesium Zivanovich ab hoc in spiritualibus dependere desiderant, in peregrinumque Episcopum nulla ratione consentiunt.

Sursa: Silviu Dragomir, Istoria desrobirei religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII, vol.1, Sibiu, 1920, p.110-112.

d.238. Anul 1753 iulie 5

Maria Theresia etc. Illustres etc. Informamur in ipso visitationis quam in Comitatus nostri Zaradiensis Districtu Halmagiensi benigni nostri 22 Februarii anni presentis ad vox exarati Rescripti tenore, peragendam mandaveramus, exordio quasdam

a scopo, in quem constanter collimavimus, diversas ac prorsus alienas emersisse circumstantias. Quo igitur benignae intentioni ac voluntati Nostrae satisfiat, quae ea semper fuit, ac etiamnum persistit, ut visitationis illius medio erui, ac innoscere queat, qui Orientalis Ecclesiae ritui addicti Districtus praefati Incolae Episcopo in Transylvania Fogarasiensi, quine Aradiensi in Hungaria, quantum ad spiritualia, ad haereat; Ideo vobis clementer praecipimus, ut Commissariis, ad peragendam illam visitationem jam ante hac nominatis injungatis, quatenus, praehabita cum dicto Eppo Aradiensi communicatione, in memoratum Districtum se denuo conferant, singula ejus loca (quinque ad Familiam Comitum Gyulai Spectantibus, nec non Oppido Körösbanya et eo pertinentibus Pagis exceptis) accedant, et in singulis, Plebi in unum congregandae diserte declarent, quod Episcopus in Transylvania Fogarasiensis sequentem tradat et profiteatur doctrinam: 1-mo. Romanum Potificem seum summum Romanum Patriarcham esse caput totius per Orbem diffusae Ecclesiae. 2-do. Panem azimum sufficientem esse materiam coenae Dominicae. 3-tio. Praeter Coelum, sedem Beatorum, et infernum carcerem damnatorum, tertium dari locum, in quo animae nondum expiatae detinentur, et purificantur. 4-to. Spiritum Sanctum tertiam in Trinitate Personam, a Patre et filio procedere. Addant porro: quod idem Episcopus Fogarasiensis Festa, et Iejunia secundum Graecum Ritum observet. Quibus Plebi ad captum expositis, quaerant et interrogent deinde: an praedeclaratam Episcopi Fogarasiensis doctrinam sequantur? aut Episcopo Aradiensi, qui illam non credit, ad haereant? Singulorum demum, in quamcunque se declaraverint partem, nomina fideliter, et distincte notent, Relationi suae in serenda. Observabunt nihilominus praefati Commissarii, ad personas illas quae personaliter Unionem semel amplexae, ac id propriis suorum nominum subscriptionibus ad Aulam nostram submissis confirmarunt, per consequens veluti jam indubie unitae extra Statum quaestionis positae sunt, praedeclaratam interrogationem neutiquam extendendam esse. Curabitur praeterea, ut instituenda haec visitatio Pakate, absque partium studio et factionibus peragatur.

Displacenter porro ex Informatione Vestra quam 25-to Mensis proxime evoluti nobis submisistis, intelleximus in oppido Halmagy, et Possessione Ternova repetiti Districtus locis, perpetratas a Plebe animositate: Ne proinde illae, cum internae tranquillitatis turbatione continuentur, aut prorsus exasperentur, clementer statuimus, ut Templum in praefato oppido Halmagy usque dum factum debite investigabitur, demandata investigatio peragetur, Nobis circumstantialis eaque solida submittetur Relatio, ac tandem benigna nostra desuper emanabit Resolutio, ex officio obsignetur, neutriusque Partis usui tradatur; detentus vero in Curia Halmagyiensi Furgya Petru jurisdictioni Comitatus, abinde jure prosequendus, et si legaliter convictus fuerit, pro demerito plectendus, resignetur. Caeterum tum hic, tum in Possessione Ternova actus quivis violenti, tan toque magis tumultum sapientes severissime in hibeantur; rebus controversis in Statu, quo nunc sunt, ad securam usque determinationem nostram, relictis. Quibus caeterum gratia nostra Caesareo-Regia, et Principalis benigne propensa manet.

Datum in Civitate nostra Vienna Austriae die 7-a Mensis Iulii, Anno Domini 1753. Regnorum etc. Maria Theresia C. Ladislaus Gyullaffi L. B. de Ratot. Ad mandatum etc. Mihael Benök. Conceptus Nr. 465-753 Cancellar. Trans. Aul. (Wall. Union).

Sursa: Augustin Bunea, Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovici sau Istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764, Blaj, 1902, p.80-81.

d.239. Anul 1754

Maria Theresia. Illustres, Reverende etc. Facta super transmissas tam a fidelibus nostris Commissariis Regiis ad investigandam in Districtu Halmagyiensi Unionem delegatis, quam Archi-Episcopo, et Metropolitana Graeci ritus non Unitorum Paulo Nenadovics relationes in mutua cum Cancellaria nostra Regia Aulico Transylvanica habita concertatione in deliberationem assumptas, Majestati nostrae demissa propositione, clementissime resolvimus: Primo, ut considerato eo, quod juxta eorundem Commissariorum relationem omnes Districtus Halmagyiensis incolae (quator illorum solummodo exceptis) Doctrinae Episcopi Graeci ritus non Unitorum Aradiensis adhaerere se declaraverint, Ecclesiae quoque omnes in memorato districtu Halmagyiensi ab Unitis huc usque possessae in usum non Unitorum cedantur, unaque tantum Ecclesia in ipso loco Halmagy erecta, pro Graeci ritus Unitis servetur, facultate tamen libera non Unitis remanente in eodem loco Halmagy novam sibi Ecclesiam aedificandi; tribus autem Popis Unioni firmiter ad haerentibus pensio annua ex cassa camerali Trannica solvatur, et signanter Archidiacono, ejusque fratri, cuilibet centum quinquaginta, tertio tandem Popae centum floreni annuatim, ea tamen sub lege pendantur, ne quoquo modo unitis oneri sint, bonis exemplis praeluceant, Divina in Ecclesia pro Unitis in loco Halmagy resevata peragant, neminem tamen ex non Unitis ad eandem frequentandam cogant, multo minus aut directe aut indirecte sub pensionum suarum amissione hunc in finem assistentiam saecularem implorent; stante itaque benigna hac resolutione nostra regia, prohibitio illa quae olim dictum Episcopum Aradiensem a Visitatione memorati Districtus Halmagyiensis arcebat, in futurum ita sublata est, ut quidem eandem vel per se peragere vel per alios Ritui suo addictos peragi, nullatenus tamen sive per se, sive per alios ase exmissos in Districtu Bradiensi, quinque scilicet dictis pagis Gyulaianis, aut Körösbanyae et eo pertinentibus locis exercere vel exerceri facere valeat. De reliquo fidelem nostrum Egregium Paulum Hollaki supremum comitem Comitatus nostri Zaradiensis energice per vos inhiberi volumus, ne iterato Episcopo Aradiensi in exercitio suae jurisdictionis in sui ritus homines vel etiam hos in religiosis sub ullo praetextu in minimo turbare aut molestare praesumat. Resolvimus Secundo: ut parochus Graeci ritus non Unitorum olim Halmagyiensis Georgius Popovich ab aliquo jam tempore duro carcere retentus, subversantibus diversis ob causatos in Populo periculosos motus contra illum fundatis suspicionibus, non quidem libertati restituatur, nec Metropolitanae, et si alias primae Instantiae Cleri Graeci ritus non Unitorum, extradatur, verum tamquam de crimine publico suspectus, decenti modo Cibinium transferatur, ibidem in securam custodiam characteri suo sacerdotali magis convenientem absque vinculis tradatur, et tandem super ipsum a duobus Commissariis ex parte provinciali Catholico nimirum uno fidei nostro supremo Iudice Regio Sedis Marus Egregio Stephano Berzenczei, altero vero reformato fidei nostro Tabulae regiae Iudicariae Assessore Egregio Samuele Szilagyi, et ex parte Camerali Regii nostri Thesaurarius Trannici Secretario Winkler in quisitio ordine debito instituitur, facta Inquisiti funditus perscrutentur, sententia in ipsum juxta juris fundamenta, praecedaneasque clementissimas Resolutiones feratur, non tamen publicetur, sed ante publicationem cum actis una cum motivis ad ratificandum vel reformandum transmittatur. Tertio: ut recensiti in hic annexa specificatione Districtus Halmagyiensis incolae, qui sub fine anni 1751 sponte Unionem amplexi sunt, nunc autem pro non Unitis se rursus declarare praesumunt, pro Unitis omnimodo habeantur, nullo modo Episcopo Graeci ritus non Unito Aradiensi jurisdictio in illos admittatur, sed jurisdictio spiritualis ab Episcopo Graeci ritus Unito (cui autem exercitium Jurisdictionis in non Unitos vetitum

omnino sit) uti hucusque exerciatur; erga illos tamen in modernis circumstantis Religionis causa severe nullatenus, sed suavi potius modo procedatur, ulteriorique tepori ab iisdem forsitan demonstrando in tantum conniveatur, in quantum ipsi ab publicis scandalis et seditiosis intra populum Machinationibus abstinebunt. Seria proinde Regia voluntas nostra ea est, ut singula clementissimae hujus Resolutionis momenta districtim observentur, per vosque hoc fine, quos concernunt sine mora communicentur. Caeterum vos gratia et clementia nostra C. R. ac Principali benigne jugiterque complectimur.

Datum in civitate nostra Olomucii die 7-ma Septembris anno Dni 1754. Regnorum vero.

Conceptus. Nro 296-1754 Cancellar. Transs. Aul. (Wall. Union).

Sursa: Augustin Bunea, *Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovici sau Istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764*, Blaj, 1902, p.87-88.

d.240. Anul 1754 mai 14, Hălmațiu

Fruntașii ortodocși din Hălmațiu se plâng episcopului Sinesie Jivanovici de Arad că au fost trecuți din oficiu pe lista celor care au primit unirea cu Roma.

Preasfințitul episcopul arhiereul nostru Sinesie

Oameni carei suntem scriși la Făgăraș să roagă înălțatei și puternicii crăesii, noastre să ne e în sama plânsoarea noastră a săracilor și iobagilor crăesii, pântru mare mila mării sale, înălțatei crăesii noastre. Oamenii carii s-au numit că suntem scriși la Făgăraș sâlă ne este și ciuntare capului nostru, iară noi nu știm cine ne-au scris și cine ce au făcut cu noi fără de științarea noastră este aceia scrisoare. Dară ne rugăm și ne plecăm și ne jăluim înălțatei și puternicii crăesii noastre, pentru numele lui Dumnezeu și pentru sângele lui Hristos, cari s-au vărsat pentru noi păcătoșii și pentru mare mila mării sale, sâlă ne este și ciuntare capului, anume Pârva Iștoc, nemiș chinez din Hălmațiu, Fortună Ion, chinez din Bănești, Iuga Pătru chinezul din Ciuci, Dănilă Ion chinezul din Rășculiț, Braica Ghiurghie chinezul Vața, Faur Ion giurat din Hălmațiu, Budugan Toader din Brusturi, Tulea Ianăș giurat din Tinejiia Muntelui, Ivașca Ghiurghie din Rășculiț, Costar Pătru, Sas Toader, Negra Ion, Vaida Ion, Ptisău Toma, Neagoe Ion, Baici Dănilă, Ort Pătru, Nistor Opra, Ciungan Marcu, popa Ianăș Crănic, Hanaș Giurgia din Hălmațiu, Pavel Dănilă, Lucaci Pascu, Criste Miclăuș, Delemăriian Pătru, Obârșiiian Ion, Delemăriian Toader, Meltiș Giurca, Obârșiiian Adam, Opra Iancu, Pavăl Adam, Uliță Grozea. Cu slujba și cu porția și cu deșma și cu cormila înălțatei crăesii suntem plecați supt arepile ei și supt porunca ei, să-i dăm și să-i plinim porunca înălțatei crăesii, dară despre lucrul vlădicilor noi nu ne tăem de țară, ce noi ne plecăm vlădicului de la Arad, că ne-au fost moșii, spre moșii noștri și noi încă ne ținem până la moartea noastră, dară vlădichii de la Făgăraș, nice cum nu ne plecăm, ci moarte voim să avem, decât să ne plecăm vlădichii de la Făgăraș și mai voim capul să ni-l tae or de fel de moarte, cum că noi gata sentem a mărturisii cu țara ca toată, cum că nu suntem plecați la Făgăraș, ce silă ne este asupra capului. Mizeța mai în 14 zile 1754.

Sursa: I. D. Suci, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol.1, Timișoara, 1980, p.201.

d.241. Anul 1754 mai 25, Hălmațiu

Delegații trimiși spre a face investigația în districtul Hălmațiuului, raportează despre aceasta crăesei Maria Teresia.

Sacratissima Caesarea Regiaque Majestas! Domina, Domina Clementissima!

Dignata est Majestas Vestra Sacratissima de nova visitatione per comitatus Zaradiensis haereditario suo Transilvaniae principatui incorporati districtum Halmaghiensem in negotio unionis peragenda, nobis infrascriptis fidelibus, suis priori quidem peculiari suo benignissimo decreto, reliquis autem medio Gubernii sui Transilvanici clementissime mandare. In exequenda altissima ea voluntate curam omnem et sollicitudinem pro debito fidelitatis studiose impendere conati sumus et dum sinceram actorum seriem sub A. et B. signis humillime annectimus, nostram hanc operationem secundum sanctissimam Majestatis Vestrae intentionem fuisse peractam intime optaremus.

In reliquo servet Deus optimus Majestatem Vestram Sacratissimam ad immortalem regiminis gloriam populorumque felicitatem, quam diutissime sospitem, in profundissima veneratione emorimur, Sacratissimae Vestrae Majestatis:

Humillimi perpetuoque fideles subditi, M. Wanckel de Seeberg, Emericus Miske de M. Csestve, Abrahamus Pap, archidiaconus, Moysis Putnik, archimandrita, Wolfgangus Cserey, actuarius.

In Halamgy, 25-ta Maii, anno 1754.

Sursa: Silviu Dragomir, *Istoria desrobirei religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, vol.1, Sibiu, 1920, p.122.

d.242. Anul 1755 aprilie 6, Arad

Episcopul de Arad, Sinesie Jivanovici, înaintează la Carloviț conscripția satelor și parohiilor din eparhia sa, cu 8 protopopiate (Arad, Pecica, Nădlac, Zărand, Șiria, Buteni, Vărădia și Hălmagiu), cuprinzând 232 sate, 234 parohii, 164 biserici, arătând în majoritatea cazurilor care este starea bisericii, hramul ei, parohul și domnul pământului.

Sursa: I. D. Suciu, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol.1, Timișoara, 1980, p.204.

d.243. Anul 1765 martie 3, Arad

Episcopul Sinesie Jivanovici trimite mitropolitului de Carloviț situația statistică a eparhiei sale (rezumat).

Conscripția este practic identică, în elementele ei esențiale, celei, mai detaliate, din 1761, reprodusă mai jos în traducere prescurtată, pentru care au fost folosite aceleași date din 1765 pentru protopopiatele Arad, Pecica, Nădlac, Șiria, Zărand, Chișineu Criș, ca și datele din 1754 și 1761 pentru protopopiatele Ineu, Buteni și Vărădia de Mureș. Conscripția cuprinde numele localităților, numărul gospodăriilor, numele clericilor, rudele lor și taxa episcopală. La un total de 132 localități, existau 271 preoți, 16 diaconi, 121 rude ale clericilor, 12.624 gospodării și 1392 florini percepuți de episcop, protopopiatele Ineu, Buteni și Vărădia, vizitate de episcop în 1754 și 1761 plătind taxa numai în acei ani. Sursa: I. D. Suciu, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol.1, Timișoara, 1980, p.291.

d.244. Conscripția satelor din jurul Ineului în anul 1766

Conscripția satelor din jurul Ineului în anul 1766

Nr. crt.	Numele satelor	Persoane				Animale în proprietatea localităților existente										Semănături pe teren propriu				Semănături pe teren în arendă				Venituri					Nr. crt.		
		lobagi cu casă și pământ	Fii și frați în indivizune	Văduve	Ziliteri (fără avut propriu)	Boi de jug	Cal cu căpăstru	Vaci de muls	Vaci sterile	Animale de turmă	Cai de turmă	Oi	Porci	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb	Zile sapă vie	Birturi	Comerț	Meserii	Mori de rău	Pivari	Stupi de albine			
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	1	
2	Contrățu	39		3		38	9	43				23	74	46	44	194							12				20			2	
3	Gurba Ducis	86	6			89	9	75	3			21	180	171	40	164						21					25			3	
4	Gurba Peterffi	12	1			13	1	7					19	18	12	44						3								4	
5	Ineu Ducis	65				77	10	73	3				178	51	10	239						11	72	40	71				27	5	
6	Ineu Peterffi	114	8	5	6	14	22	115	4			180				547						5	134	40	38	114		13		6	
	Luguzău	16	2	4		26	4	18	1			39				85			9												
7	Mocrea	47	1	6		30	23	23	3			18	23			122							8			14				7	
8	Seleuș	80	1			108	30	50	3			89	125						193	38	60	284						8		8	
9	Șicula Ducis	68	9		2	60	5	61	6			163	55			216						32				50		11		9	
10	Șicula Peterffi	82	7	4	2	105	22	91	8			19	117	75	6	319											150		12	10	
11	Șilindia	48	1			47	15	46				109				255			7				42							11	

d.245. Tabel demografic comparativ al Conscripțiilor din anii 1715, 1720 și 1766

Nr.crt.	Localitatea	Capii de familie ai conșcripțiilor din anii		
		1715	1720	1766
1	Aldeși		5	45
2	Almaș	15	17	58
3	Baltele			6
4	Barda	4	4	37
5	Bârsa	6	9	68
6	Berindia	7	4	20
7	Bocsig			19
8	Bodeși (Rădeși)	7		39
9	Boteși	12	11	85
10	Buceava			4
11	Buhani	7	10	40
12	Buteni	30	41	182
13	Brazi (Saturău)	3	3	39
14	Brusturescu			5
15	Camna			35
16	Chisindia	11	14	101
17	Cilul de Jos	19	16	41
18	Cilul de Sus	10	11	42
19	Cioreși			12
20	Cocioba			8
21	Contratău		7	44
22	Cuied	12	9	85
23	Crocna de Jos	3	8	51
24	Crocna de Sus	14	11	58
25	Dezna+Terit.Curi.Dezna	14	14	75
26	Dieci	15	9	66
27	Donceni	3	5	20
28	Dulcele	5	5	10
29	Dumbrăvița	9	5	41
30	Feniș	4	2	35
31	Ferice			4
32	Govojdia	10	6	34
33	Gurahonț	4	5	41
34	Gurba Ducis			79
35	Gurba Peterffi		6	12
36	Gross	3	4	27
37	Hodiș	5	5	44
38	Hold (Pescari)	2		28
39	Hontșor	2	4	43
40	Iacobini	5	3	41
41	Iarkosto		3	27

42	Iercoșeni	4	6	12
43	Igneși			19
44	Ineu (Boros Jenö Peterffi)	27	115	119
45	Ineu (Boros Jenö Ducis)			62
46	Iosaș	5	6	45
47	Iosăgel	9	7	34
48	Joia Mare	3	2	11
49	Krajkova			21
50	Laz	7	7	41
51	Luguzău	5	6	21
52	Lunca (Almaș)		4	30
53	Mădrigești	7	4	29
54	Mânerău	11	4	44
55	Miniad	11	8	15
56	Minișel		6	20
57	Minișu de Sus (Felso)			40
58	Mezes (Pescari)	5		20
59	Mezes Nobiles			13
60	Mocrea			57
61	Moneasa	2	6	16
62	Musteși	3	5	20
63	Nădălbești	5	6	24
64	Niagra	6	9	30
65	Plop (Almaș)	13	11	32
66	Pleș (Almaș)	8	8	41
67	Prăjeși	4	6	18
68	Prunișor	1	8	44
69	Rănușa	1		14
70	Răpsig			64
71	Revețiș	3	4	26
72	Roșia	4	4	32
73	Sălăjeni	4	5	24
74	Secaș	6	6	53
75	Seleuș (Csigirel)	11	10	76
76	Sebiș	26	24	110
77	Sârbi (Szerb)	2	4	28
78	Slatina de Criș	9	6	22
79	Susani	9	14	37
80	Șcula (Ducis)	13	33	58
81	Șcula (Peterffi)			83
82	Șlindia	11	11	46
83	Șimuș	3	3	7
84	Valea Mare	4	3	20
85	Văsoaia			25

86	Voivodeni			20
87	Zimbru	2	4	29
88	Zemerzel	8	9	17

Sursa: Magyar Országos Levéltár, Budapest, *Conscriptio 1715* și *Conscriptio 1720*;
Complexul Muzeal Arad, dosar nr.1588, 1589, 1590, 1591, mss. nenumerați.

d.246. Anul 1770

Hungarorum sedes sive loca habitationum in Transilvania sunt septem Comitatus:

1) *Albensis, cum 13 Oppidis et 239 Pagis.*

2) *Comitatus de Küküllő, cum Oppidis 2, et Pagis seu vicis 117.*

3) *Comitatus Thordensis cum Oppidis 6, Pag. 167.*

4) *Com. Kolossiensis, sive de Kolos, cum unica Libera Regiaque Civitate, v. I. Claudiopoli, Opp. 5, Pagis 197.*

5) *Com. Doboka, cum Opp. 1, Pag. 163.*

6) *Comit. Szolnak Interior, cum Oppid. 4, Pag. 192.*

7) *Comit. Hunyad, cum Opp. 5, Pag. 294.*

In Hungariae partibus Transsilvaniae reapplicatis tres Comitatus:

Szolnak Mediocris, cum Opp. 2, Pag. 144.

Comitatus Krasznensis cum Opp. 1, Pag. 69.

Comitatus Zarandensis, cum Oppid. 1, Pag. 92.

Duo Districtus

District. Fagaras cum Oppid. 1, Pag. 62, in Transilvania.

District. Kővár, cum Oppid. 1, Pag. 89 in Partibus Hungariae.

Sursa: Josepho Benkő, *Transsilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus olim Dacia Mediterranea*, tom. I/2, Claudiopoli, 1834, p.378.

d.247. Anul 1779 iunie 2, Baia de Criș

Răspunzând scrisorii Tribunalului minier din 20 aprilie 1779, Tabla Continuă a comitatului Zărand consideră scutirea de impozite extraordinare a supușilor din Băița drept păgubitoare pentru stat și prezintă contraargumente față de legalizarea acestei scutiri.

Inclutum Caesareo-Regium Iudicium Montanum!

Requisitionales Inclyti Iudicii Montani de dato 20-a Aprilis a. c. una cum acclusis copiis litterarum Illustrissimi Domini Liberi Baronis Ioannis Bornemisza Inclyti Comitatus Hunyad Supremi Comitatus, eidem praelibato Iudicio Montano die 18-a Martii de exemptione jobbagionum suorum Baiczaensium metallurgorum datarum, debite cum respectu percepimus, in quibus, cum inquilini et subditi Dominorum terrestrium etsi sessionati ex conventionem tamen et assensu Dominorum terrestrium ad exercitium metalli-culturae, pro publica Summi Principis et Regni utilitate iuxta Articulum Novellarem 7-mum anni 1747 praeter Benignas Regias Ordinationes admissi ab extraordinariisque oneribus immunes declarati haberentur, ne pro remedura in tempore adhibenda ansa, Excelsas nonnisi Instantias molestandi suppeditetur, ut in primordio statim per amicam cointelligentiam facile sopiri queat, protectionem metallurgorum praetitulati Domini Baronis Boitzaensium expetere non gravatur. Verum cum iudicio, Inclyti Iudicii Montani toties titulati Domini Baronis in publica Lege quoad exemptionem fundatum postulatum huius Inclyti Comitatus contribuentibus publicis oneribus obnoxii praepudiosum valde et

ad certissimum eorum detrimentum vergens, hactenusque inusitatum esse manifeste eveniat. Praecipuam huius circuli partem huiusmodi metallurgi incolentes, sed et praecitatus Articulus Novellaris 7-mus relate ad Articulum Novellarem eiusdem anni 1747, 3-m metallurgos ab extraordinariis oneribus eximendos esse non absque distinctione eorum praecipiat, verum si domum pertinentiatam possederit, in serie pagi, ad instar reliquorum pagi incolarum praeter decimas Domino terrestri debitas contributionem item ad extraordinaria etiam onera praestanda obnoxios reddit.

Siquidem Lex citata per Inclytum Regium Iudicium Montanum subveniat extranei hominibus non vero metallurgis oeconomias in propriis fundis et gremio suae nationis habentibus. Quare sperat Tabula haec Continua Judiciaria Inclytum Iudicium quoque Montanum Regium perpenso combinandarum legum tenore non aegre laturum, quod iuxta officiose supra titulato Domino Libero Baroni datum responsum ex debito officii, aequanime debitoque cum respectu Inclyto etiam Regio Iudicio Montana rescribere debeat, Tabulam Continuum metallurgos ab usu beneficii eisdem indulti haud impedire, exemptionem interim metallurgorum jobbagonum Illustrissimi Domini Liberi Baronis Baiczaensium toties scriptorum a praestatione extraordinariorum onerum ad hoc usque tempus absque ulla controversia per ipsos praestitorum Tabulae activitatem excedere, tantomagis quod praeterea vi legum etiam salvo jure caeterorum contribuentium eandem nec concedere posset. Singulari de reliquo devinctionis et venerationis cultu perseverando.

Inclyti Regii Montani Iudicii

obligatissimi servi

Stephanus Hollaki m. p. Ordinarius Vice

Comes et Interimalis Praenses

Clemens Kozma m. p. Ordinarius Notarius

E Sessione Tabulae Inclyti Comitatus de Zarand Continuae Judiciariae, Körös Banyae 2-a Junii 1779.

Pe verso: Praesentatum 6-ae Junii 1779.

Exhibitum. Lectum in Sessione Caesareo- Regii Iudicii Montani Transilvanici, Zalathnae 9-na Junii 1779 celebrata.

Sursa: Ștefan Pascu, Izvoarele răscoalei lui Horea, Diplomataria, vol.5, București, 1990, p.21-22 .

d.248. Anul 1781

Domeniul cameral al Modenei format din districtele Arad și Ineu a fost structurat administrativ în anul 1781 în șase plăși (Boroș-Ineu, Chișineu, Zerindul Mare, Pâncota și Miniș) și o câmpie (Bătania), cuprinzând, respectiv, fiecare următoarele localități:

Plasa Boroș-Ineu

Târgul Boroș-Ineu, satele Șicula, Gurba, Contrato (odinioară Lacul Cânepii), Iarcoș, Luguzău, Șilindia, Camna, Cuied, Aldești, Răpsig, Voivodeni, Bocsig, Hodiș și Mănerău.

Plasa Chișineu

Satul Otlaca, Giula-Vârșand, Pilu Mare, Târgul Șiclău, satul Nădab, Somoș, Cinteii, Sinteia, Sinitea, Chereluș și Hărdeș.

Plasa Zerindul Mare

Satul Zerindul Mare, Bel-Zerind, Adria, Mișca, Vadaș, Sepreuș, Somoscheș, Apateu, Cermei, Berechiu, Talpaș și Iermata Neagră.

Plasa Buteni a cuprins 65 de sate întregi și a fost împărțită în patru districte sau cnezate: Buteni, Sebiș, Crocna și Bonțești.

Cnezatul Buteni

Târgul Buteni, satele Groși, Barza, Chisindia, Văsoaia, Minișel, Minișu de Sus și Bârsa.

Cnezatul Sebiș

Târgul Sebiș, satul Chertes, Susani, Ignești, Miniad, Prăjești, Sălăjani, Donceni, Buhani, Laz, Sămârsel, târgul Dezna, Slatina, Neagra, Nădălbești și Moneasa.

Cnezatul Crocna

Satul Găvășdia, Berindia, Cociuba, Revețiș, Roșia, Ciorești, Craicova, Dieci, Dumbrăvița, Crocna de Sus, Crocna de Jos, Meseș, Holt, Feniș, Iosaș, Iosășel, Baltele, Valea Mare, Dulcele, Zimbru și Brusturești.

Cnezatul Bonțești

Satul Căcărau, Lunca, Ples, Budești, Almaș, Plop, Cilul de Sus, Cilul de Jos, Sârbi, Bonțești, Mustești, Fericea, Secaș, Mădrigești, Șoimuș, Buceava, Zeldiș, Satu-rău, Honțișor și Gurahonț.

Plasa Pâncota

Satul Pâncota, Cherechiu, Seleuș, Ciğărel, Moroda, Chier, Târnova, Tăuț, Nădaș, Dud, Drăuț, Arăneag, Agriș, Almaș, Măderat și Musca.

Plasa Miniș

Satul Miniș, târgul Radna, Cladova, Micalaca, Cuvin, Covăsinți și întinsa pustă Zimand.

Pusta Bătania

Satul Bătania.

Sursa: Hotarul, nr.7/1933.

d.249. Anul 1782 martie 18, Zlatna

În urma scrisorii funcționarilor din Băița privind abuzurile slujbașilor comitatului Zarand față de mineri, Tribunalul minier cere Tablei Continue a comitatului Zarand să nu se mai amestece în jurisdicția montană.

Sessio die 18-va Martii extra periodum celebrata

Praesentibus

Andrea Zelenkay Substituto Judice Montano

Francisco Vizkelleti Substituto Notario

Absentibus

Assessoribus provincialibus domum redeuntibus, cameralibus simpliciter absentibus

266. Officiales Boyczenses sub praesentato 24-tae Februarii Comitatus eiatis Officialium excessus, quibus metalurgi aggravarentur et a cultura fodinarum absterrentur exponendo, modelam illis sua via exeperari petunt.

Conclusum

Per extractum communicetur cum Tabula continua Zaradiensis, qua ratione praesertim Vice judex nobilium Ladislaum Nemes in metallurgos saeviendo, rem metallicam impedire et in jurisdictionem montanam involare praesumat. Fine adferendae medelae et coercendorum Officialium et subalternorum suorum una vero Officiales repraesentantes moneri, ne in similibus remonstrationibus terminis exaggerativis et indecentibus,

harmoniamque non nisi disturbantibus, prout de praesenti in termino (Szolgabiro etc.) utantur, cum ubinde per extensum communicari nequiverint.

Sursa: Ștefan Pascu, *Izvoarele răscoalei lui Horea, Diplomataria*, vol.5, București, 1990, p.32-33.

d.250. Anul 1782 iulie 2, Ruda

Comunitatea minerilor din Ruda reclamă Tribunalului minier Zlatna că autoritățile comitatului Zărand le pretind, pe lângă taxa pe cap de un florin, să dea anual 50 păsări răpitoare, să ducă scrisori, să păzească deținuți, să transporte băuturi și să facă pază de noapte la locuințele slujbașilor comitatului.

*Inclytum Caesareo-Regium per Transilvaniam Iudicum Montanum
Domini Domini Gratosissimi!*

Pagus montanus Ruda coram Inclyto Iudicio Montano conqueritur sideo, quod praeter taxam capitis per 1 Rh. fl. Inclytus Comitatus Zarand sine distinctione a nobis metallurgis cum executione exigat sequentia aggravia:

1-mo. *Ut quivis metallurgus annuatim administret 50 capita passerum secus tot baculis puniendum se sciat.*

2-do. *Nos cum litteris et captivis ad Tabulam ordinant, ac etiam ex labore fodinaliad id praestandum trahunt, et cogunt relictis proximioribus pagis Lunkoy.*

3-tio. *Equos nostros clitellares non tantum pro forstand, sed etiam pro adducendis liquoribus ordinant, ex montanis laboribus, et pro fatigiis his nihil solvunt.*

4-to. *Pro nocturnis vigiliis nos disponunt etiam ex fodinis ad dominos vice comitem et alios.*

Cum vero nostri praedecessores ab eiusmodi oneribus nos quoque a decennio liberi fueramus et propter haec cultura montanistica impediatur et debilitaretur, supplicamus humillime Inclyto Iudicio Montano quatenus nobis Regulamentum pro ulteriori observantia, quidnam ex praenumeratis praestare teneamur, vel non teneamur, extradare dignaretur, ut pro eliberatione nostra Inclyto Comitatus remonstrare possemus.

Signatum Rudae die 2-da Iulii 1782.

Communitas metallurgorum Rudaensium exmissi

Fauer Medre Hutman

Ambrus Gyurka

Fauer Jsaac Senior

Fauer Mladin

Coram me profitentes

Joanne Kuncz

Pe verso: Praesentatum 3-tia Iulii 1782. Exhibita lecta in Sessione Caesareo-Regii Iudicii Montani Transilvanici. Zalathnae, 5-ta Augusti 1782 celebrata.

Ad Inclytum Caesareo-Regium in Transilvania Iudicium Montanum, Dominos Dominos Gratosissimos.

Humillima supplica ut intus.

Sursa: *Izvoarele răscoalei lui Horea*, seria A *Diplomataria*, vol.5, București, 1990, p.36-37.

d.251. Anul 1783 mai 6, Zlatna

Scrisoarea Tribunalului minier Zlatna către viceschimbătorul de aur din Brad, Demetrius Erdelyi și Tabla Continuă a comitatului Zărand cerând luarea de măsuri

împotriva locuitorilor din Țebea care au luat lemne din pădurea satului Căraciu și i-au amenințat cu moartea pe pădurari.

Qua ratione providi lank Petru senior et lanc Petru junior adiurati silvarum custodes Karatsenses contra incolas pagi Czebe silvas Karatsenses invadentes, ligna inde abvehentes, exponentibusque eatenus obsistentibus mortem inferendam minantes tenore hic Tabulae in copia advoluti in originali erga remissionem de dato et praesentati 1-ma currentis porrecti supplicis sui libelli querulentur manutentionemque sui ac silvarum conservationi ponendum medelam efflagitent, exinde uberius perspectura est praetititatae Dominationis Vestrae, ut proinde utriusque pagi incolae ad observantiam illorum quae circa usu silvarum per commissionem mixtam medio deputatorum Regii huius Iudicii Montani Transilvanici et Inclytae Tabulae Continuae Inclyti Comitatus de Zarand anno 1781 in facie loci cointelligenter determinata sunt, serio adstringantur, renitentes vero et transgressores ordinationum pro demerito exemplariter puniantur, hac cum inviatione praetititatae Dominationis Vestrae praesentibus deferri ac committi, ut cum interventu deputati et praelibata Tabula Continua, cui una fidelia abhinc insinuat, quantocius expetendi praemissa in excessuosus seria indagatione delinquentes condigna poena afficiant, silvarumque custodes manuteneat, ac de remuneratione quoque servitorum praehabita, auditis pagensibus cointelligentia provideri satagat.

Domino Demetrio Erdelyi et mutatis mutandis Inclytae Tabulae Continuae Comitatus Zarandensis.

Zalathnae 6-ta Maii 1783

Fr. Kibling de Lövenfed Zelenkay

Pe verso: Domino Demetrio Erdelyi C. R. Vice Auri Camboris Bradensi et Inclytae Tabulae Continuae Comitatus Zarand.

Zalathnae 6-ta Maii 1783.

Ratione Czebeiensium incolarum in vetitis silvis damna causantium coercitionis.

Sursa: Izvoarele răscoalei lui Horea, seria A *Diplomataria*, vol.5, București, 1990, p.52.

d.252. Anul 1784 ianuarie 26, Zlatna

Tribunalul minier Zlatna scrie Tablei continue a comitatului Zărand că impozitul de la mineri trebuie strâns mai ales vara și toamna, nu iarna, când șteampurile nu lucrează. Plângerea minerilor din Brad, Ruda, Crișcior, Țărățel și Bucuresci este întemeiată, mai cu seamă datorită rigorilor acestei ierni.

Ex isthic in copia advolutis precibus metallurgorum Bradensium, Rudaensium, Kristyoriensium, Czereczell et Bukurestiensium de dato 24-ta Ianuarii anni currentis Regio huic Iudicio Montano Transilvanico porrectis uberius perspicere haud gravabitur eadem Inclyta Tabula Continua, qualiter iidem contra Benignissimae Suae Majestatis Sacratissimae vi Rescripti Aulici de 8-va Maii anno 1771 editae Resolutionis, qua mediante clementer statutum, ordinatumque habetur, ut quantum contributionale ab urburariis praecipue vernali et autumnali tempore colligatur, hiberno autem tempore ab exactione per viam executionis, aut alio quopiam modo compulsivo supersedeatur, sese nunc hiemis tempore, ubi stompae operari, aurum et sabulum procreari et ad auri cambsonem administrari, adeoque media ad solvendam contributionem procurari nequirent, executionibus aggravari querularentur, quorum querelae quia praeallegato Rescripto essent conformiter declaratae, difformiter vero rigidissimo hoc hiemis tempore Regia contributia a supplicantibus exigatur, et ideo vivum aerarium enervetur, dum

fodinas quoque et stompas valentioribus vaenundandi necessitate premerentur et quia porro Mandata Regia observari debeant, censuit Regium Judicium ad avertendas sequiores consequentias Regalitas proventibus summe praepediciosas et damnosas ex relatione debitae harmoniae et cointelligentiae prius eadem Inclutam Tabulam Continuum officiose requirere, quatenus tempestivas eatenus dispositiones facere dignetur, ne a querulantibus metallurgis contra sensum et tenorem Benignissimarum Ordinationum Regiarum hibernali huc tempore contributio regia exigatur, executionibusque eatenus quoquomodo supplicantes graventur. Queis etc.

*Franciscus Kibling de Löwenfeld m. p.
Zelenkay*

Inclutae Tabulae Continuae Comitatus de Zarand Judiciariae.

Zalathnae, 26-a Januarii 1784.

Sursa: Izvoarele răscoalei lui Horea, seria A Diplomataria, vol.5, București, 1990, p.59.

d.253. Anul 1784 martie 5, Brad

Tekintetes memes vármegye, különös jó uraim!

Tettzet a felséges királyi guberniumnak méltóságos Máriássy László fő ispány ur halála után Zaránd vármegyének administratioját reám bizni, a mellyet midőn a tekintetes nemes vármegyének szives indulattal jelenének, és magamot szomszéd-sági barátságában ajánlanám keresni is egyszersmind méltóztassék ezen vármagyéhez közelebb való processuális szolgabíró uraknak oly parancsolatott ki adni, hogy én velem és hozzám tartozandókkal mind szomszédjaival minden ezen vármegyét illető dolgokban edgyet értsenek, e mellet: igérem énis hogy ha a tekintetes vármegye directiója allat való helységben valami oda tartozandó dolog magát elé fogja adni aztat tüstént meg jelenteni el nem mulatom, mellyet midőn egész tisztelettel jelenének magamot szivességében, és ki kért barátságában ajánlván vagyok.

Tekintetes nemes vármegyének alázatos szolgája, Báró Josika Antal, m.p.

Braad, 5- a martii anno 1784

Pe verso: Inclutae universitati comitatus Bihariensis officiose consignandum. Ex officio Magno Varadini

Kis Jenei, Nagy Zeréndi birák külgyék Tamásdára

Tahy Sz. Biró m.p.

Perceptus 10-a martii 1784

Lectam generali congregatione 17-aprilis 1784 in Várad Olaszi

Onorat și nobil comitat, domni deosebit de buni,

După moartea domnului comite suprem Ladislau Mariassy, înălțatul Guberniu regal a încuviințat ca eu să administrez comitatul Zărand, fapt pe care vi-l aduc la cunoștință cu amabilă bunăvoință și mă recomand în vecinătatea prietenească a onoratului și nobilului comitat, cerând în același timp să binevoiți să dați ordin domnilor juzi nobiliari din districtele apropiate acestui comitat ca aceștia să fie de comun acord cu mine și cu cei subordonați mie în treburile ce privesc acest comitat; pe lângă aceasta promit ca și eu, dacă apar treburi care aparțin de localitățile de sub direcțiunea onoratului și nobilului comitat, nu voi întârzia să vă anunț imediat, pe lângă care mă recomand bunăvoinței voastre și rămân în prietenia cuvenită.

Onoratului și nobilului comitat

smeritul servitor
Baron Anton Josika m. p.

Brad, 5 martie 1784.

Sursa: Gheorghe Gorun, *Răscoala lui Horea în Comitatul Bihor. Izvoare diplomatice*, vol.1 (1776-1784), Cluj-Napoca, 2000, p.59-60.

d.254. Anul 1784 aprilie 2, Brad

Tabula Zărandului către comitat, despre oamenii „răi” din părțile Hălmagiului.

Inclyta Universitas,

domini fratres, vicini et amici nobis singulariter colendissimi,

Officiorum nostrorum nobilissimam partem eam esse rati ut omnibus desideratam securitatem publicam renasci in hoc comitatu, perversorum hominum audaciam domari et simpliciter e circulo, qui tales essent, extirpare indefesso conatu adniteremur, hac itaque ratione praeparatum et colonis huius comitatus publicatum planum [nº MMMCCCXCIX] ea cum amica requisitione Inclytae Universitati in ad voluto communicamus, quatenus eadem quoque, siquid ratione publicae securitatis de perseguendis et extirpandis praefatis latronibus praecogitatum haberet, illud nobis transcribere haud gravetur. Iudices porro Nobilium huic comitatu magis accedentium processum de eo informare, ut in eventibus perseguendorum praedonum, vel praeveniendorum casibus se cum huiusmodi circuli Nagy–Halmagy Vice-iudicialium Nobili Luca Both, quique instructus est, extemplo rem in negotio persequutionis latronum constituto primario commissario domino Michaeli Gal, comitatus huius assessori, perferre, correspondentes habeant.

Et illud postremo colonis suae iurisdictioni subiectis publicari curare, ne passualibus improvisi a 15-a m. c. aprilis usque ultimum 8-bris in hunc comitatum venire attentent: similes enim deprehensi detinebuntur, non prius quam legitimated se honestos et bonae famae homines esse eliberaturi. Quibus in assidua mutui officii sincerique fraterni affectus contestatione perseveramus.

Inclytae Universitatis

obligatissimi servi, fratres, vicini et amici

B. Ant. Josika, m. p.

Iosephus Andrasi, m. p., Iud. V.-notar

E sessione Tabulae I. Comitatus Zarandi...; Brad. die 2-a aprilis 1784.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori*, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1751; Textul în limba latină și la: Gheorghe Gorun, *Răscoala lui Horea în Comitatul Bihor. Izvoare diplomatice*, vol.1 (1776-1784), Cluj-Napoca, 2000, p.64-65.

d.255. Anul 1784 mai 3, Șiria

Carte de mărturie dată de preoții din Șiria (Ignatie Hereț, Mihai Voștinar, On Nicovici, Iov Povici și Vasile Batori) pentru Ioan Popovici, preot supra numerar. Dânsii declară că îl primesc în rândul lor și nu se vor amesteca în poporul lui. Actul se face înaintea lui Iov Diacovici, protopopul Șiriei.

Atestație sau carte de mărturie.

Noi mai gios ischeluți preoții cei actualiși 5 din Vilagoș dem carte popii celui supărnumeraliș, anume lui popa Ioan Popovici, cum noi l um primit lânghe noi să fie preot

și noi la poporul lui nu ne vom atinge, ce i l-om lesa să l ține, cum l-au ținut și pâne acuma, numai și el să fie plecat.

Noi aceasta scrisoare nu o dem mai sus numitului nice de o frică, nice de a Domnului, Preosfinții Sale, nice de a Protopopului; ce i-o dem și-i lesăm și poporul dăn voea noastre și din dragosta ce frățiească.

În Vilagoș, mai 3 zile 784.

Din înaintea noastre, lov Dieacovici m. p. protopopul Vilagoșului.

Popa Ignatie Hereț, popa Mihai Voștinar, popa On Nicovici, popa Iovu Povici, popa Vasilie Batori.

Sursa: Ed. I. Găvănescu, *Mărturii românești din Eparhia Aradului în veacul al XVIII-lea*, Arad, 1940, p.25.

d.256. Anul 1784 mai 31, Buteni

Perillustris ac generose domine provisor!

Domini mihi singulariter colendissime.

Májusnak utolsó napján Tokán Vaszalia által küldetett levelet Bukovniczky uramnak szólot, ide haza nem létében kezemhez vettem, melyből is meg értvén Husza On berzai lakosnak meg fogatását melynek meg fogásán régenten igyekesik Bukovniczky uram de mivel nem házi lakos hanem csak mint zsellér és Erdely országi, tehát csak imit amot lapankva jár, hogy ha pediglen kézbe fog kerülni mely után is expediáltam azonnal meg irásában fogunk igyekezni.

Sándra luon felől semmit irhatok mivel az embert nem esmerem.

In reliquo favoribus comendatus omni cum respectu maneo.

Praetitulatae dominationes vestrae

Buttyin, die 31-a maii 1784

servus humillimus Ioannes Barinay, m. p. Cassalis frumentarius

Pe verso: Perillustri ac generoso domino Francisco Szotoczki, incltyti dominii Vaskohiensi provizor (titulo) domino mihi singulariter colendissimo. Vaskoh.

Ilustru și generos domn provizor

Domnule, venerat îndeosebi de mine,

Scrisoarea din ultima zi a lunii mai, trimisă prin Vasile Tocan [care] i-a fost adresată domnului Bukovniczky, am luat-o eu în lipsa lui de acasă, din care am înțeles că Ion Husa, locuitor în Bârsa, [trebuie] prins, ceea ce domnul Bukovniczky se străduiește de mult, dar cum nu este locuitor cu casă ci jeler și este din Transilvania, deci umblă numai pe ici pe colo, ascunzându-se, dacă ne va încâpea în mâini, ne vom strădui să vă scriem imediat ce va fi expedit.

Despre luon Șandra nu pot scrie nimic pentru că nu-l cunosc pe acest om.

Rămân la urmă recomandat cu respect întregii [voastre] bunăvoințe

Al domniei voastre numite mai înainte

Buteni, 31 mai 1784

cel mai umil servitor, Ioan Barinay m.p. Administratorul casieriei

Sursa: Gheorghe Gorun, *Răscoala lui Horea în comitatul Bihor. Izvoare diplomatice*, vol.1 (1776-1784), Cluj-Napoca, 2000, p.92-93.

d.257. Anul 1784 iulie 8, Arad

Comitatul Aradului către al Bihorului, despre păstrarea siguranței publice și mutarea satului Chisindia (Kiszindia).

Inclyta Universitas,

Altissimarum ordinationum in merito contrahendarum in gremialibus possessionibus dissitarum domorum interventarum bene memores, nihil omnino negleximus quo altissimum isthoc in securitatem publicam directum intentum effectui mancipandum procuraremus, atque hinc etiam factum est quod Excelsum Camerale Consilium, velut classem hanc ingredientium possessionum dominium terrestre. medio Excelsi Consilii Regii Locumtententialis Hungarici necessarias hocce in merito ad cameralem administratorem elargiendas ordinationes saepe saepius sollicitaverimus, imo etiam profacilitando contradictionis systemate pro maxime dispersa possessione Kiszindia locum exquisitum deliniandum procuraverimus. Quin vero omnes hi nostri conatus, variis hic dum ex impedimentis, in suspensio manissent, sub hodierno rursus demissam nostram remonstrationem ex Consilio Regio finem in eum submisimus quatenus altissime praeconceptam hanc contractionem apud Excelsum Camerale Consilium ultro quoque urgere non dedignaretur. Quod ipsum dum I. Uversitati in vicem responsi significamus, amicis favoribus commendati perseveramus. E generali congregatione nostra Aradini, die 8^a iulii 1784 continuative celebrata.

Eiusdem I. Universitatis servi, fratres, amici et vicini obligatissimi, paratissimi.

Universitas Comitatus Aradiensis.

Sursa: Gheorghe Gorun, *Răscoala lui Horea în comitatul Bihor. Izvoare diplomatice*, vol.1 (1776-1784), Cluj-Napoca, 2000, p.114.

Onorată administrație,

Vă încredințăm de adâncă prețuire adusă celei mai strălucite guvernări (dintre toate) și menționăm că ne-am îngrijit de administrarea caselor împrăștiate de-a lungul ținutului, pedepsindu-i drastic pe cei care nu au respectat siguranța publică și că, de asemenea, am izbutit să oprim înstrăinarea vreunei proprietăți; de acum înainte s-a înființat Consiliul Cameral Superior care va desemna câte un stăpân (o administrație) pentru fiecare dintre satele de aici și i-am îndemnat pe reprezentanții administrațiilor locale să dea dovadă de mult devotament față de Consiliul Superior al regelui ungar, ba chiar ne-am îngrijit de găsirea unui loc cât mai potrivit pentru mutarea satului (domeniului) Kiszindia în așa fel încât să nu existe nici un fel de obiecție (împotrivire). Dar, fiindcă toate eforturile noastre au fost în zadar punându-ni-se diverse piedici, am repornit de astăzi umilul nostru demers pe lângă Consiliul Regal, hotărât să nu ne abatem de la ținta noastră până când se va găsi rezolvare pentru problema noastră.

De aceea, stăruind pe lângă cei față de care ne-am exprimat prețuirea până când bunăvoința lor se va îndrepta către noi.

Administrația comitatului de la Arad în adunarea ținută în 8 iulie 1784 își îndreaptă gândurile către voi, slujitori, frați, prieteni și vecini ai administrației Bihorului, socotindu-vă egali cu noi în toate.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, Acte și scrisori, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1751.

d.258. Anul 1784 iulie 13, Brad

Comitatul Zărandului către al Bihorului, despre prada românilor răsculați.

Inclyta Universitas, domini fratres, amici et vicini nobis colendissimi,

Praedonibus perditissimis in confiniis Ill. comitatus aradiensis hui comitatuti nostro conterminis, palam versari praedociniaque exercere inchoantibus, ad coercendos eorundem temerarios ausus propendiendosque ulteriores funestos expilationum casus, persecutionem praedonum eorundem, penes praeiviam cum Inclyta Universitate aradiensis comitatus cointelligentiam, pro 21-a currentis mensis die praefixam esse. Eam cum officiosissima requisitione Inclytae Universitati notificare sustinemus quatenus eadem zelo publicae securitatis procurandae tales adornare dispositiones haud gravatim velit, ut in processu beleniensi parata hominum manus pro persecutione praedonum eorundem, si ad eas partes, metu persecutionis huiatis, sese recipere contingeret, experire disposita habeatur. Debito, de reliquo, respectu perseveramus.

Inclytae Universitatis obligati servi, fratres, amici et vicini.

Ladislaus Papp, m. p., vice-comes et praeses interimarius.

Iosephus Andrasi, m. p. vice-notarius.

E sessione nostra comitatus Zaradiensis. Brad, die 13-a iulii, anno 1784 celebrata.

[Vo:] Inclytae Universitati Ill. comitatus Bihariensis, dominis fratribus, amicis et vicinis nobis colendissimis, ex officio, Magno-Varadini.

Percepta in Vaskoh, 15 iulii 1784, hora promeridiana 3. a.- Belenyesi biro ha szolgabiró othon nincsen, ezen levelet sietséggel vice-ispány urhoz külgye (=birăule din Beiuș, dacă solgabirăul nu va fi acasă, trimite grabnic această scrisoare domnului vice-span).

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, Acte și scrisori, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1752.

d.259. Anul 1784 iulie 13, Brad

Comitatul Zărandului către al Bihorului despre cele mai noi isprăvi ale răsculaților și mijloacele potrivite pentru a-i împiedica.

Inclyta Universitas, colendissimi,

Tristem admodum ab hominibus oculatis et fidedignis accepimus nuncium. revera nobis referentibus: praedones perditissimos post csutsienssem expilationem in eiate I. comitatu signanterque processu butyiniensi palam vesane impuneque grassari, cauponam ioszasiensem proxime praeterita heb domade media die expilasse educillatore domo absente, educillatrici quidem pepercisse, suppellectilia autem cuncta abstulisse, nullo eiate in cola ad incessantem campanae sonum pro persecutione eorundem comparente, praeterito die iovis autem, 8-a mensis currentis, in possessione Honcz, in tuentibus eiatibus colonis, saltum per longius tempus habuisse, ac etiam una cum alterius pagi accolis cultui divino, sclopis extra templum relictis, et solum pistoletis penes se asservatis, interfuisse, et, quod plus est, nostrates quoque brevi abs se expilandos aperte nunciavisse. Nos itaque, ad antevertendas saltem pronunciatas expilationes, persecutionem eorundem nefariorum sub manuductione d. Michaelis Gal, gorniconum inspectoris, instituendam pro 21. a. c. m. die, eandem tamen, cum iteratas persecutiones cum strepitu susceptas nuncio praevie per conniventes ad eosdem perlato irritas fuisse experientia magistra edocti simus, sub manu ita ordinavimus ut neque gornicones, nec caeteri locorum incolae ad persecutionem promovendi quidquam antea

cognoscere possint, quam viderint se in ipso persecutionis loco constitutos. Id quod Inclytæ Universitati eam penes amicam officiosissimamque requisitionem notificamus, quatenus eadem quoque amore publicæ securitatis ... præscripto. Vel, termino hoc brevi nimis apparente, pro alio quovis die per præsentem expressum nostrum, ut et ipsi conformes noviter edere dispositiones valeamus, nobis notificando persecutionem ab ea parte, ne, salutarem hanc intentionem nefarii latrones subolentes, se aliorum subducere opportunam habere queant occasionem sicque conatum omnem desiderato effectu ab utrisque carere contingat, tacite ordinare haud gravatim velit, manufactorem porro ab ea parte instituendæ persecutionis ita intruere, ut, cum prenominate nostro inspectore cointelligenter se habendo, persecutionem ab ambabus partibus, adusque dum in præpositis inter se metis convenirent, continuam nullo pacto desistant. Quibus debito cum respectu perseveramus.

Inclytæ Universitatis obligatissimi servi, fratres, vicini ac amici.

Ladislaus Papp, vice-comes, et interimarius præses.

Iosephus Andraši, m. p., v.-notarius.

Ex sessione tabulæ I. Comitatus Zarand ...; Brad, 13 iulii 1784.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, Acte și scrisori, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1752-1753.

d.260. Anul 1784 iulie 16, Buteni

Paul Stanislavics către dregătorii comitatului Bihorului, despre urmărirea „jăfuitorilor”.

Spectabilis ac Perillustris domine vice-comes, domine mihi singulariter colendissime,

E literis per præsentem allatis et I. Comitatus aradiensis in negotio latronum sonantibus per me resaratis videre fuit qualiter I. Comitatus Zarand persecutionem malevolorum hominum cum præfixo termino diei 21^{mi} currentis intendat, omnesque causas congruasque iam præhabent dispositiones. Eximias has ac in securitatem et tranquillitatem publicæ pacis non tendere ordines nemo negabit; sed et easdem dispositionibus quoque I. Comitatus nostri aradiensis secundari necessum decens congruumque est. In litera mea, hicce in paribus adnexa et recte una [cum] literis I. Comitatus Zarand domino ordinario nostro vice-comiti transmissa, alium cogitandi disponendique modum præbent, qui, cum iam tantum pro existentia latronum, hosque obdurati desperatique cordis et animi observassem, quid aliud quod citius publicam tranquillitatem procuraret facere potui ac id, ut recursus quo citius pro impetranda gratia ad Thronum Regium, sic secum ferente necessitate, cognita clementia regia, ac sic dictante politica ratione, fiat clementiaque caesareo- regia procuretur? Certe, Spectabilis domine, huius sententia nec ego unquam nec ipse comitatus aradiensis fuit, imo actu dubito proectum meum per ordinarium nostrum vice-comitem approbandum, verum posteaque, inter caetera, id vel maxime pro principio haberem, quod similis persecutio incolis et districtus huius inhabitantibus minus instrui queat, tam ob cointeressentiam domesticorum et saltem nocturnorum grassatorum, quam etiam fautores et clancularios spiones eorum nihil securius et consultius esse video. Si enim litteris et proecto meo contrarius a superioritate acceperim, fine instituendæ persecutionis, ordines multo periculosiores adhuc consequentiis, ex defectu fidelium persecutorum, prætimendos habemus. Ac hactenus, sed siquidem pro crastina primum die, responsorias domini nostri

vice-comitis praestolor, minusve intentionem eiusdem scire valeam. Neque ego quidquam certi Spectabili Dominationi Vestrae perscribere possum, praeter id quod et nobis dolorosum, tristisque oculo similes publicas grassationes cernere debeamus. Etsi enim, I. Comitatus nostri ordines, alacritas et accuratia, semper fuerit, quo in existirpationem similium malevolorum tendebat, nihilominus, ob penitus corruptam plebem et infidelem in persecutionibus, huiatem populum amplumque campum et occasionem semet recipiendi, totalis extirpatio fieri requirit, eo a fortiori, quod per altiora etiam loca, ab iis quoque mediis, quae proficua videbamus, utpote sallarisatis per I. Comitatum 24 latronum persecutoribus, evidenter inhibiti exstemus. Haec dum interimaliter et privative cum Spectabili Dominatione Vestra communicarem, gratiis commendatus persevero peculiari venerationis cultu Spectabilis Dominationis Vestrae humillimus.

Paulus Stanitslavits, ordinarius iudicialium.

Significo in oppido Buttyin, die 16^a iulii 1784.

Concludens litteram, recte ordines accipio domini nostri d. vice-comitis ut, appromissis sub conditionibus, eusdem latrones cum schaeda salvi conductus domibus relinquam; dignetur Spectabilis Dominatio Vestra litteram meam, hic in paribus adnexam, pro cognitione rei videre et totius spciem facti etiam cum Illustriate Sua communicare; habeo praeterea illos etiam ordines ut ad litteras I. Comitatus Zarand, si persecutio instituta fuerit et aliqui malevoli gremium comitatus nostri subingressi fuerint, eosdem pari modo persequamur ac denique omnimode petitis I. Comitatus Zarand secundemus.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, Documente privitoare la istoria Românilor, vol.15, Acte și scrisori din arhivele orașelor ardelene, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1753-1754.

d.261. Anul 1784 iulie 20, Sebiș

Antonie Csomor către dregătorii comitatului Bihorulul.

Boros-Sebes die 20 iulii 1784.

Bizodalmas Kedves collega uram! Vettem tudosito levelit, mellyre igenessen felellem, hogy semmi nemű persecutiót nem institualhatok, mivel mar recusust tenni kívannak az grátiának meg nyeresé végett: és bizonyara ezzel az itt való intricált Olah neppel kar is volna meg indulni nkem jól tudom. Tegnap Prazesty mellett levő pusztan voltam kapaltatván, volt 45 kaszasom, oda érhéstek az haramiác nagy lövöldözésekkel tölem kérdezvén hogy igaz é, hogy az nemes varmegye 160 katonákat rendeltt utannak persecutióra felelvén arra: nem igaz, mert nem hallottam: arramondották, hogy neisrendellyek, mivel grátiát ohajtanak, szandekjoktul el allanak, és minden ű felen minden tisztviselő embert mint az nyulakat lesve, agyon lödözik semmi váloisztást nem tévén: ezek utan pálinkát ellövették, itattak kéntelenülis: és Sebesig verettek puskák közt: mondvan, hogy grátiát nem nyernek, engemet is el ojtanak az világbul. Ezen experentiaban azt tapasztaltam, hogy sokan köztök desperátusok. Mindenkor 36^{ivan} vannak mondván, hanem még több kaszassaink is vannak: nem értvén kérdeztem mi légyen az a kaszás, mondvan akik oda hoza ülnek nappal, ejszaka pedig velünk vannak. Meg vallom, hogy nem rémenylettem több levelet valaha irini, méglen a kezekben voltam.

Dragă și credincios domnule coleg,

Am primit scrisoarea d-tale de înștiințare, la care răspund așa, că nu pot cere niciun fel de urmărire, fiindcă vreau să facă apel pentru câștigarea îndurării și știu bine că ar fi păcat să plec cu acest popor românesc încurcat.

Ieri am fost pe pusta de lângă Prăjești, am avut 45 de cosași, au sosit acolo haramii cu împușcături mari, întrebându-mă de e adevărat că Cinstitul Comitat a orânduit 160 de soldați să-i urmărească; le-am răspuns că nu e adevărat, fiindcă n-am auzit. La aceasta au spus că nici să nu orânduiesc, fiindcă ei doresc iertare, nu-și mai urmăresc scopul; și pe toate cărările pândesc pe dregători ca pe iepuri, și-i omoară nefăcând nicio alegere. După acestea au scos rachiul la iveală și m-au îmbătat cu de-a sila. M-au bătut până în Sebiș între puști, spunând că nu li se dă iertare și că vreau să mă stingă și pe mine de pe lume. Am făcut încercare cu acest prilej că mulți dintre ei sunt deznădăjduți. Au spus: suntem totdeauna 36, dar mai avem și mai mulți cosași. Neînțelegând, am întrebat ce sunt aceia cosași. Au spus că aceia care sunt ziua cu ei, noaptea sunt cu noi. Spun adevăr, că nu am nădăjduit să mai scriu vre-odată scrisori, cât am fost în mâinile lor.

In reliquo cum omni respectu persevero Perillustris Dominationis Vestrae servus obligatissimus

Ant. Csomor, m. p.

[Vo:] *Perillustri ac generoso domino Emerico Thuolt, vice-comitatus bihariensis ordinario iuratori, domino collegae mihi singulariter colendissimo, ex officio Bell.*

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardeleni*, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1754-1755.

d.262. Anul 1784 iulie 20, Beliu

Emeric Thuolt către Mihail Pop din Băsești, despre condițiile urmăririi hoților.

Perillustris ac generose domine ordinarie iudicialium domine, mihi singulariter colendissime,

Tegnapi napon hozzám utositott levelét vettem egész tisztelettel, melyben tudtomra méltóztatott adni hogy a szomszéd vármegyénk tolvajok persecutióját 21 a huius instiutalni akkora magamis ex parte districtus ból szükséges rendeleteket meg tehessen. Kíhez képest nemes Arad varmegyei tiszturakkal egy értelemmel akarvan lenni, minemü valaszt kaptam, ide kivantam in originali accludalni. Igy lévén adolog mitévő legyek, nem tudhatom, mert egy reszrül embereket nem kaphatok de kivált puskásokat mivel a mezössegrül még haza nem jöttek, villas embereket pedig hijába vegyen az ember, anyivalis inkább, hogy nemes Arad varmegye részérül semmi rendelésel nincsenek, ahoz odavalo haramiak nap világgalis délbe a csapszékeken isznak, esznek s ide s tova jarnak, és nemes Zarand vármegye részérül is, ha persequaltatnak, az odavalok is Arad varmegyeben veszik magokat; következendóképpen minden dolgunc hijaba léssen. Én ugyan meg tettem még az éjszaka a rendeleteket, ugy hogy az elrendelesembe semmi fogyatkozás nem léssen egyéb puskas embereken kívül de merre rendellyen eöket nem tudom, attú tartván hogy még nagyobb dolgokat visznek véghez. De mindazonáltal mi tévő legyek méltóztassék velem parantsolni.

Scrisoarea d-voastră îndreptată mie am primit-o cu multă cinste, în care ai binevoit a-mi da de știre că comitatul vecin a hotărât pe 21 ale lunii acesteia urmărirea hoților, ca pe atunci să fac trebuincioasele porunci din partea Ținutului. Drept aceea, voind să fiu în înțelegere cu dregătorii comitatului Aradului, ce răspuns am primit, am voit să-l alătur aici în original. Așa fiind lucrul, nu știu ce să mă fac, fiindcă pe de-o parte nu pot căpăta oameni, dar mai cu seamă pușcași, fiindcă nu au venit încă acasă de la câmp; oameni cu furci însă degeaba ia cineva, cu atât mai mult, că nu au nicio poruncă din partea comitatului Aradului; haramii de acolo beau și ziua la amiază la cârciumă și mănâncă și umblă de colo-colo; și, dacă sunt urmăriți din partea comitatului Zărandului, și cei de acolo chiar trec în comitatul Aradului; deci toată munca ne va fi degeaba. Eu am dat poruncile încă de cu noapte, așa că în acestea nu va fi lipsă, afară de alți pușcași. Dar în ce parte să-i trimit, fiindu-mi teamă că vor isprăvi lucruri și mai mari? Cu toate acestea binevoști a-mi porunci ce să mă fac.

In reliquo expertis favoribus commendatus, omni cum cultu persevero eiusdem Perillustris Dominationis Vestrae humillimus servus.

Emericus Thuolt, m. p. iurator (?)

Bél, 20 iulii, hora 5^a pomeridiana

[V^o:] Perillustri ac Generoso domino Michaeli Papp de Szilagy-Illesfalva, I. Comitatus Bihariensis ordinato iudici (tt.), domino singulariter colendissimo. Ex officio, Belényes.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardelenne*, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1755-1756.

d.263. Anul 1784 iulie 30, Beliu

Spectabilis, ac perillustris domine ordinarie vice comes,

Domine, domine gratiosissime, colendissime!

Prea strălucit și cunoscut domn prim vicecomite,

Domnule, domnule cu mare influență și preastimat!

Am dorit să raportez cu supunere onoratului domn că în ziua de 27 a lunii curente iulie, primul vicecomite al onoratului și nobilului comitat Arad, domnul Forraj, mergând acasă de la Arad la Săvârșin, când ar fi prânzit în casa sa, numeroase haramii au mers asupra lui și l-au dus cu ei; până în ziua de azi îl duc prin pădure și prin peșteri și nu-i dau drumul până atunci până când nu va obține pentru ei grațierea, iar dacă nu o vor primi, va trebui să piară atât intitulatul domn, cât și alți funcționari (după cum se laudă însăși haramiile). Raportez cu supunere onoratului domn și aceea că respectivele haramii au în comitatul vecin Arad o asemenea putere, încât în numitele localități Prunișor, Bochia, Susani, Slatina și Dezna (care nu sunt nici acum pacificate) beau, mănâncă și chefuiesc la cârciumă zi și noapte, fără frică, pentru că nimeni nu are vreun gând de a-i prinde sau de a-i urmări. În 20 curent am primit porunca domnului jude nobiliar, domnul Mihai Pap, ca pentru ziua de 21 curent să iau în districtul Beliu măsuri ca să putem institui o urmărire generală a lotrilor; întrucât a fost făcută numai din partea noastră, ei sunt atât de furioși pe mine, încât alaltăieri venind acasă de la Ineu, mi-au aținut calea și, dacă datorită unui anumit preot român binevoitor mie și care i-a văzut, nu m-aș fi întors din drum, m-ar fi mutat din această lume, [în] a umbrelor printr-o moarte groaznică și neașteptată; și acum se pregătesc împotriva mea. Având în vedere aceasta,

rog cu supunere pe onoratul domn să binevoiască să găsească un anumit mod de a asigura atât securitatea mea cât și pe cea publică.

Domniei voastre prea strălucite și cunoscute.

Semnat la Beliu, 30 iulie 1784

umil servitor Emeric Thuolt m. p. jurat

Sursa: Gheorghe Gorun, *Răscoala lui Horea în comitatul Bihor. Izvoare diplomatice*, vol.1 (1776-1784), Cluj-Napoca, 2000, p.128-129.

d.264. Anul 1784 iulie 30, Brad

Comitatul Zărandului către al Bihorului despre năvălirile „jăfuitorilor”.

Inclyta Universitas domini, fratres, vicini et amici singulariter colendissimi,

Triplices praesentibus ad volutas copias litteris A, B, C signatas officiosissime Inclytae Universitati communicamus, quarum prima, littera A nimirum signata, idigitabit eidem praestantia (?) motiva, e quibus persecutionem latronum de 13-a currentis mensis notificatam instituere volebamus; e reliquis duabus vero perspiciet eadem rationes quibus inducti a persecutione desistere debuerimus. Nam absque praevia aparte Inclyti Comitatus aradiensis insurrectione et solennis persecutionis institutione, a parte nostra ... omnino et irrita necessario est: ubicatio enimvero latronum extra gremium circuli nostri, in confiniis praefati comitatus aradiensis, quasi fixa est; apud nos enim nulli omnino latrones sunt, sed abinde cunctae huius et praeteritorum annorum in hunc circulum irruptiones fuere, abinde etiam futuras, cum tam prope confiniis nostris versentur, ut intra quinque vel sex horarum effluxum in secundis vel terciis a confinio pagis huiatibus irrumpere, expilare et itidem ad stativa solita redire haud difficulter possint. Non immerito praemisimus eventum nihil omnino rogatae gratiae qualiscunque sequuturum praefatae Universitati peramice perscibere. Sic si pereseuctionis institutio necessaria fieret, desuper eandem officiosissime interpellare sustinebimus. Qui in reliquo debito cum respectu perseveramus.

Eiusdem Inclytae Universitatis obligatissimi servi, fratres, vicini et amici.

B. Ant. Iosika, m. p.

Iosephus Andrasi, m. p. vice-notarius

E sessione nostra in possessione Brad, die 30-a iulii, anno 1784 concelebrata.

[V^o:] *Inclytae Univeristati Inclyti Comitatus bihoriensis, dominis fratribus, amicis et vicinis nobis singulariter colendissimis, ex officio, Magno-Varadini.*

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardeleni*, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1756.

d.265. Anul 1784 august 12, Bratislava

Inclyta universitas!

Camera regia Hungarico aulica in districtibus Buttyinensi, et Halmágyensi praedocinea vigere, ac in dies in crescere insinuante, unaque disponi petente, ut pro securitate cassarum regiarum tam Buttyinensi tricessimali, et Halmagyensi salinarea, quam etiam aliis regiis officiis tam in praesenti, quam etiam futuris eiusmodi casibus in locis ubi latrociena, et praedationes, vigere compertum fuerit, interea etiam donec vigilias militares obtinere valuerint, necessarii pro existentis circumstantiarum vigiles ex parte politica erga requisitionem, et diurnam iisdem praestandam mercedem indilate praestentur.

Quare Consilium hoc Locumtenentiale Regium inclytæ huic universitati praesentibus committendum esse duxit, ut gremialibus regiis officiis in conformitate cameralis requisitionis necessarios pro altissimi aerarii securitate vigiles assignet, et de factis per se dispositionibus specificè referat.

Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali Hungarico Posonii die 12-a augusti 1784 celebrato.

Ad officia paratissimi

Comes Cristophorus Nyiczky m. p.

Franciscus Skerlecz m. p.

Pe verso: Ex Consilio Regio Locumtenentiali Hungarico

Inclytæ universitati comitatus Bihariensis

Budae. Debreczinum. Ex officio.

Perceptum 17-a augusti 1784.

Sursa: Gheorghe Gorun, *Răscoala lui Horea în comitatul Bihor. Izvoare diplomatice*, vol.1 (1776-1784), Cluj-Napoca, 2000, p.134-135.

d.266. Anul 1784 noiembrie 4, Buteni

Protopopul Gavril Bucatoș către ep. P. Petrovici, despre călătoria lui în Hălmași, unde a văzut toate curțile domnești, arse și risipite, de răscoala lui Horea.

Într-un lung adaus, el arată că protopopul Atanasie (Roșu) dela Sebiș a fost ridicat de cătanele împărătești, legat în lanțuri; deasemenea a fost închis și popa Gheorghe din Aldești.

Secășenii vor să dea 100 de zloți episcopului ca să le lase pe popa Iosif, (cel închis la Lugoj și apoi, în arestul episcopiei din Arad).

Preosfințitului și de Dumnezău cuvântătorului, Domnului Petru Petrovici, Episcop Aradului, a Orășii-Mari și a Hălmașiului, și a Părților care trag cătră aceasta și noao pre milostiv Stăpân.

După porunca Domnului, Preosfinții Sale, am mers la Hălmași și eu ce am văzut acolo de abe am scăpat. Și, ce-i acolo, să ferească Dumnezău, care eu nu poci să arăt până voi merge la Domnul, Preosfințieia Sa. Nice acuma nu iaste puțință de a umbla după bani. Numai acolo să ș'câștîge omul de cap, care eu m-am îngrozit de m-au apucat frigurile foarte rău. Și popi și oameni, toți care pe unde învrăjbiți, așa îi la Hălmași. Și toate curțile domnești, arse și risipite.

Alta mă rog Domnului, de va ști Domnul ceva răutate pentru noi, să-m scrie, să mă câștig încătroova; că nu știm ce va fi, cum vedem vremea pă la noi. Precum foarte tare ne-am spăriat și nu știm ce vom face.

Rămăind al Domnului slugă mică și plecată în tot ceasul supt mână Domnului, Preosfinții Sale, sărutând dreapta și blagoslovita mână,

Noemvrie în 4 zile 784

Gavril, protopop

Buteniului, Bucatoș.

Alta arăt Domnului pentru protopop Athanasie de la Șăbiș, că l-au dus cătanele împărătești și s-au rugat să facă în știre la Domnul pentru dânsul; precum în fer l-a dus la Arad și pe popa Ghiorghie dela Aldești, că l-au găsit bat Șăbiș și au suduit cătananele, cum nu lasă Dumnezău. Că eu am arătat la Domnul că acela popă nu s-au mai trezit de un an, nici ști besereca, au să slujască. Pentru aceea eu arăt acuma, iată, l-au prins cătanele Împăratului făcând blăstămații și prin alt sat; și să-l țipe Domnul, să nu avem

atâta bedă cu el. Dacă Domnul nu-l va țipa, eu mai mult nu mă voi duce la casa lui după nimica. Și să-m trimeată Domnul să rânduiesc altul în locu lui.

Și pentru Săcășeni arăt Domnului să nu primească dela ei nimica, că așa am înțeles că ei au gătat în sat o sută de zloți să dea la Domnul, să le lasă pe popa Iosif. Și au spus la solgabirău și au zis solgabirău să dea bani la Domnul, apoi să dea de știre că popa Iosif au zis că au cerut Domnul o sută de zloți, apoi va fi popă. Că am fost cu popa din Camna la Săcaș și nu lasă popa Iosif. Și, să mă creadă Domnul că, de va lua dela ei, or face rușine Domnului cu varmeghie, cât am eu înțeles. Și acolo popă nu va fi până să va rade popa Iosif, precum nici obijna nu vor să o dea. Și el așa s-au vorbit cu satul, să nu ia nimica dela ei, numai în cinste să l slujască.

Apoi cum va fi popă altul, că ei nu vreu să vină altu, pentru tocmeala lor? Numai să le spună Domnul, mai mult să nu facă val și nevoe.

La 9 Dec. 1784, episcopul Petru Petrovici intervine din Arad la Consiliul locotenențial din Buda pentru eliberarea protopopilor și a preoților săi arestați cu prilejul răscoalei țărănești din iarna aceluși an. Expunerea întâmplării neplăcute, prin care a trecut protopopul Atanasie Roșu dela Șebiiș, o desprindem din însăși relatarea episcopului:

Publicata etenim medio mei demandata B. resolutione regia, in merito conscriptionis interventa, per protopresbyterum Sebessiensem Athanasium Ross, idem nihil mali praemetuens, medio ejatis d. jurassoris Csomor, in eu antiquo odio flagrantis de latus, ac si is populum ejatem Helveticae Confessionis addictum sub pollicitatione praeservationis a crudelitate tumultuantis turmae ad Religionem Graeci non uniti ritus sequendam sollicitasset; erga vanam et nudam sibi factam relationem ortum suum a supernumerario ejate parochio parochiam at helante et eidem d. jurassori addicto trahentem, obtenta manu militari domi mox deprehensus, perfractis domus ianuis, diris uxore affecta verberibus, integra nocte insecutus atque domum, ut nullius mali reus, adveniens, saeviente tempestate, nihil precibus opitulantibus, sub custodia militari ad carceres cottenses Aradinum missus, ex post, velut innocens medio mei eliberatus exstitit, nulla inpensa de jurassore satisfactione.

După ce înșira mai multe cazuri, episcopul P. Petrovici cerea *ut in conformitate benignarum dispoosum regiarum in merito proceduræ cum Clero graeci non uniti ritus emanatarum pro futuro his praesertim in circumstantiis procedatur, nec simplici audituri et delationibus e tabernis promoventibus fides adhibeatur, quo sic desiderata pax et tranquillitas reproducat.*

Reprezentăția episcopului fusese trimisă de Consiliul dela Buda la comitatul arădean spre a da lămuririle necesare.

Vice-comitele Andrei Forray răspunde foarte supărat episcopului Petru Petrovici: Închiderea protopopului din Șebiiș nu-l privește pe vice-comite, fiindcă ea s-a executat prin forța armată, la ordinul colonelului, baron von Petrasch. Tot din porunca acestuia a fost trimis protopopul la temnița comitatului.

Dacă, deci, s-ar fi comis vreun exces în modul arestării, aceasta, precum și prin cine a fost săvârșit, se va vedea la anchetă.

Forray respinge prezența unui delegat al episcopului la cercetări. Acest reprezentant va fi de față numai la proces și anume pentru respectarea formalităților de procedură. Răspunsul lui Forray e dat din Arad, 6 Febr. 1785.

Pentru preotul din Aldești, anume Gheorghe Popovici intervin la episcop satele Aldești, Voivodeni și Repsig și arată *qualiter parochus Algestiensis ob B.-Sebessini, vino onustus, nescio qualia efutita nefaria verba carceribus 1. hujus Cottus jam a compluribus diebus repositus habeatur; per cujus incaptivationem munia ecclesiastica ac spiritualia patiuntur defectum*. De-aceea numitele sate se roagă de episcopul Petru Petrovici ca să stăruie la Comisiunea regală de anchetă a turburărilor pentru eliberarea parohului lor Gheorghe Popovici, avându-se în vedere că dânsul de 38 de ani a fost un bun păstor al turmei; și, acum fiind bătrân *illis carcerum squaloribus facile viam universae carnis ingredi potest*.

Alături de informațiile potopopului Gavril despre dorința Secășenilor de a-și mentine pe fostul lor paroh, popa Iosif, adăugăm o petiție a acestora din 4 Noembrie 1784, prin care se plâng că de un an sunt lipsiți de preotul lor ce fusese închis *per fatalem casum* în temnița com. Caraș. Se roagă, dar, de episcop ca să-l redea satului pe popa Iosif, aducând un argument de puternic tradiționalism local: *Quia idem praedictus praesbyter ex hac, illa ipsissima, possessione oriundus existat, et ideo eandem parochiam nemini alii competere praeter illum*.

În zelul de a pleda cauza fostului lor paroh, poporeni riscă chiar și afirmația: *Quia praecedenter etiam idem praesbyter qua fungens, bono semper ac animarum pastori convenienti exemplo praelucebat*.

Sursa: Ed. I. Găvănescu, *Mărturii românești din Eparhia Aradului în veacul al XVIII-lea*, Arad, 1940, p.34-37.

d.267. Anul 1784 noiembrie 9, Pleșcuța

Clement Cosma către judele de Pașcău, despre marea primejdie din partea hoților.

Perillustris ac Generose domine provisor, domine mihi colendissime,

Oda való nemes vármegyé tiszt urakkal nem lévén ismeretségen, tisztarto uramnak szomszédóságosan és officiose szomoruan jelentem nemes Zaránd vármegyeyi nemeségnek tyrannus képpen való utolso veszedelmét, a mult napokban, ugy mint 1-a novemb. a Motzok résziről vármegyénkben meg lopvan magát a ma hires és nevezetes salis seductor, amint referaltatik, ki az föld népnek szivét magáéva tévén, ugy annyira fel lazítottta a föld népit hogy a nemeséget ölyni, égetni, s pusztítani semmire allittyuk lenni, éraris 4 v. szolgabírókok meg öltenek, a nemeséget is kit elől hátul találnak ölik, lövödözik, s pogány modu martsongolyák, s kenozzák, ezt azért kívántam jelenteni ab officio hogy magára vigyázzon, és a nemes vármegyé a részüröl is jo rendelés tétessek, ne hogy a véletlen tűz oda is le harapozzék. Többet ímék, de a nagy fájdalom szivemet el fogta vagyok constanter.

Praetitulatae Dominationis Vestrae obligatissimus servus.

Nefiind cunoscut cu dregătorii din acel nobil comitat, vestesc cu durere și cu vecinătate oficios dregătorului meu cea din urmă nenorocire cazută în chip tiran asupra nobilimii din comitatul Zărandului, în zilele trecute, la 1-iu Novembre. S-a strecurat din partea Moților în comitatul nostru, precum se spune, azi vestitul și renumitul „salis seductor”, care, câștigându-și inima pământenilor, într’atât a ațâțat poporul, că a fost o nimica omorul, arderea și pustiirea nobilimii; ... au omorât 4 vice-solgabirăi, pe nobilime unde o găsește, o omoară, o împușcă și în chip barbar îi sfârtică și chinuiește; aceasta

de aceea am dorit să o vestesc după dregătoria mea, ca să te păzești și din partea comitatului să se facă bună rânduială, nu cumva focul neașteptat să cadă și acolo asupra țerii. Aș scrie mai mult, dar durerea cea mare mi-a prins inima. Sunt statornic, etc.

Clemens Kozma, m. p. v.- iudicialium.

Pleskutza, die 3-tia 9-bris 1784.

[V^o:] Perillustri ac generoso domino Francisco Szotoczki, domini vaskohiensis provisorii, domino mihi collendissimo. Ex officio Vaskoh: periculum in mora.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardeleni*, partea a 2-a, (1601-1825), București, 1913, p.1759.

d.268. Anul 1784 noiembrie 12, Cluj

Dregătorii comitatului Clujului către aceia ai comitatului Bihorului, despre cele săvârșite de sătenii români răsculați.

Inclyta Universitas, domini, domini nobis singulariter colendissimi,

Ezen erdélyi oláh parasztság véletlen hirtelenséggel a nemesség ellen felzodult, és tizenegy napak alatt szinte három egész varmegyet által futatt, dühösége kéntelenített minket hogy a szomszéd veszedelemről az tekintetes nemes Universitást bárttságossan tudossítsuk. Ezen holnap kezdetével az Arad varmegyei erdőkből előre kevés számmal be tudulván Zarand varmegyeben egi néhány erdei tolvajok, ott a nemesség pusztítására összeesküt, több iobbgyáságot viselő oláhsággal meg számasadván, s napanként nagyobb erőt vévén, a nemességét mindenütt üldözni, és fene kinokkal gyilkollani kezdven annyira haraposztak hogy azon kevés üdötöl fogva az említett Zarand, Hunyad és Also-Fejér vármegyékét egészen elltölvén, és tsak az egi nemességet vevén czélul, számos-udvarházakat egészen el pusztitvan, az egész nemességet, rész szerint meg szalasztvan, rész szerint maga honnyába halhatatlan kinokkal ki végezvén, már most nemes varmegyénk széllyeiben táboroznak. Mélto valósággal hogy a nemességek illi nyilvánjoggos és küszöben forgo közönséges veszedelmében, életünk és ioszágunk védelmezésére, minnyájan fel ebredgyünk. És ugyan ez az oka hogy a tekyntetes nemes varmegyet is szomszédóságunk kötelességünk szerint, jö előre ezen szomorú hirekről, meg bizonyosittani, és a vigyázásra barátságosan fel ebreszteni kívántuk.

Țărănimea românească din Ardeal s-a răsculat cu grabă neprevăzută împotiva nobilimii și în 11 zile a trecut aproape 3 comitate întregi; turburarea lor ne-a silit să înștiințăm cu prietenie Universitatea nobililor de primejdia vecină. La începutul lunii acesteia au pătruns niște hoți de codru în număr mic din pădurile comitatului Arad în comitatul Zărandului: acolo s-au jurat pentru nimicirea nobilimii, s-au înmulțit cu mai mulți Români iobagi și, luând putere tot mai mare zilnic, au început a-i prigoni în tot locul și a-i ucide cu chinuri; într-atâta au tot mușcat; că în acest puțin timp au umplut cu totul comitatele amintite, ale Zărandului, Iniedoarei și Albei-de-Jos; și numai nobilimea și-a luat-o ca fîntă; au pustiit multe curți, pe toți nobilii, pe de-o parte i-au alungat, pe de alta i-au omorât cu nemai auzite chinuri în chiar locuința lor. Acum sunt în tabără la marginea comitatului nostru. E cu adevărat vrednic ca în primejdia așa de vădită și de apropiată a nobilimii să ne trezim cu toții pentru apărarea vieții și avutului nostru. Și tot aceasta e și

pricina pentru care am dorit să-l trezim și să-l asigurăm spre pază, după datoria noastră, de vecini, cu mult mai înainte, despre aceste știri jalnice pe Cinstitul Comitat.

Quibus in reliquo iugi amicitiae et sinceri cultus officio perseveramus.

Inclytae Universitatis obligatissimi servi.

Comes Ioannes Csaky, m. p.

S. Comes Comitatus Kolos Inf.

Stephanus Boer, m. p., Notar.

Claudiopoli, die 12 a 9-bris 1784.

Sursa: Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardelene*, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1762-1763.

d.269. Anul 1784 noiembrie 16, Sibiu

Dregătorii comitatului Bihorului către Guvernul ardelean, cerându-i a nu se îngădui vânzarea prăzii luate de țăranii români.

Inclyta Universitas,

Rusticana plebs valachica in comitatu hunyadiensi cum Zarand unito parteque comitatus albensis eo proterviae prolapsa est, ut, non attentis divinis humanisque legibus, multis nobilium, quos domi opprimere poterant, crudeliter, trucidatis, supellectilia eorum quaeque diripuerit; quod etiam expertae fuere domus aliorum nobilium, qui fuga vitae suae consuluerunt. Cum vero supponi possit quod uniones, res item aureas et argenteas, aes, stannum, indumenta sericea, liniam denique supellectilem pretiosiore, quae usui illis haud essent, in civitatibus et vicinis comitatibus divendere et distrahere velint, hinc Inclytam Universitatem officiosissime requirendam duxit Regium Gubernium quo eos ingravatim in suo gremio exarare velit ordines, ne a quoquam Valacho res praedecaratae coemantur, cum illae nonnisi per rapinam acquisitae essedignoscantur, sed illae rustico ademptae et adcuratae consignatae asserventur, ipsi venditores autem examini stricto subiiciantur, immo, suspicione in ipsos cadente, proratione circumstantiarum securae etiam custodiae mancipentur, Regio vero Gubernio huic desuper relatio submittatur, ut dein damnificatos, qui eiusmodi res deperdidissent, eo inviare valeat. In reliquo solita observantia manemus.

Inclytae Universitatis ad officia paratissimi.

Carolus C. Teleky, m. p.

David Bekelly, m. P.

Stephanus Koszta, m. p.

E Reverendisimo Magni Principatus Transilvaniae Gubernio, Cibinii, die 16 a novembris 1784.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardelene*, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1763.

d.270. Anul 1784 noiembrie 24, Sas-Sebeș

Mihail von Bruckenthal către dregătorii comitatului Bihorului, despre soția lui Horea.

Ihr Excellenz Hochlöbl. Landes-Gubernium, gnädig hochgeneigthe Herren, Es ist die Anzeige sicher gelangt dass das Weib des Horre sich gleich bei dem Anfang des hiesigen Tumults nach Belenyes in die Kalotaszeg begeben und sich auch noch dort

befinde. Es bringt mich dieses auf die Muthmassung dass der Horre dabei die Absicht habe:

Erstlich. Von denen hier geraubten Sachen seinem Weib diejenige zuzuschicken, bei welchen er seinen meisten Vortheil zu finden glaubt. Zweitens. Dass er, wenn er hier ins Gedränge kommt, sich auch dahin begeben und von dort auf seine Rettung dencken werde. So viel mir bekannt, ist Belényes im Bihar Comitat, und heisst nicht sehr weit hinter Halmagy.

Ich habe es vor nothwendig gehajten, Euer Excellenz und Einem Höchlöbl. Gubernio diesen Umstand unterthänigst zu berichten; der ich mit tiefster Ehrfurcht bin.

Euer Excellenz und Eines Hochlöbl. Gubernio unterthänigster Diener.

Mich. Von Brukenthal, m. p.

Mülbach, den 24-ten November 1784, vormittag, um 10 Uhr.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardelenne*, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1767.

d.271. Anul 1784 noiembrie 25, Deva

Inclyta universitas

Domini nobis singulariter colendi!

Curias nobilitares in toto hoc comitatu cum Zarand unito a possessione Zam usque ad possessionem Szent György Torotzkó per rebellem, ac truculentam rusticam plebem non pridem fuisse expilatas, ac penitus incineratas, aut crudeliter devastatas inclytae universitati non ignotum est.

Siquidem vero a fidedignis relationibus intellectum esset, eandem rebelem rusticam plebem varia clenodia, et res mobiles pretiosas, equos, pecora cornuta e curiis nobilitaribus ablata ad confinia inclyti regni Hungariae loca asportari, ibique promisque cum fraude, et damno proprietariorum divendi, ac abalienari, praesertim vero iudaeos corradendi auri, et argenti aliunde appetentissimos extensis manibus damnabili huic lucro imminere: ad praepediendam hanc abalienationem proprietariis praepudiosam perofficiose requiruntur inclyta universitas, quatenus sparsis circularibus eas adornare velit dispositiones, ut:

Primo: eiusmodi suspectas merces, pretiosas vestes, signata pecora, et equos vendentes una cum rebus vaenum expositis arrestentur, specificatioque rerum ablatarum horsum submittatur.

Secundo: serio invigiletur, ne eiusmodi rapinae per quosvis praecipue vero iudaeos palam, aut clanculum coemantur, sub poena amissionis earundem mercium.

Tertio: aurifabris quoque emptiones rerum argenteam aurearumque a suspectis eiusmodi personis fiendae sub gravi incurrenda animadversio interdicanter, et si res aurea argenteaeque signatae, praecipue apud eosdem, aut etiam suspectos homines reperirentur, eadem sequestro subiiciantur, proprietariis penes sufficientem legitimationem restituendae. Caeterum decenti cultu mansimus.

Inclytae universitatis

Devae 25-ta mensis novembris 1784

obligatissimi servi

officiales inclyti comitatus Hunyad

Ioannes baron Bornemisza m. p.

Supremus comes
Paulus Ponori m. p.
Vice notarius

Inclyti comitatus Bihariensi

Pe verso: Inclytae universitati inclyti comitatus Bihariensis.

Dominis nobis singulariter colendis. Estafetaliter. Nagy Varad. Ex officio. Temesvar. Arad.

Perceptum 29-a novembris 1784

Sursa: Gheorghe Gorun, *Răscoala lui Horea în comitatul Bihor. Izvoare diplomatice*, vol.1 (1776-1784), Cluj-Napoca, 2000, p.247-248.

d.272. Anul 1784 noiembrie 25, Sibiu

Guvernul ardelean către dregătorii comitatului Bihorului, despre nevoia de a se prinde soția lui Horea.

Inclyta Universitas,

Erumpente in nonnullis comitatus Hunyad cum Zarand uniti, [nec] non Albae Inferioris locis publica plebis valachicae tumultuatione, cum atrocissimis violentiis coniuncta, quemadmodum Inclyta Universitas sub 11-a currentis mensis et Nr. 10500 abhinc certiorata existitit, Regium Gubernium necessarium invenit ad partes illas commissarium plena activitate instructum in persona d. consilarii gubernialis Michaelis de Brukenenthal exmittere, qui, inter reliqua, tenore copialiter advolutae suae relationis repraesentavit: uxorem praecipui tumultuantium coriphaei Hore, alias Nyikulai Ursz dicti, semet ad oppidum Belenyés, Inclyto Comitatus bihariensi ingremiatum, recepisse. Inclytam proinde Universitatem officiose requirendam esse duxit Regium Gubernium ut praeattactam mulierem, dicti coryphei consortem, perquirendam, atque absque mora intercipiendam severaeque custodiae tradendam et rerum apud eandem reperiundarum singularum (?) sequestrationem ac consignationem disponere et horsum certiorationem rerumque consignationem quo citius suppeditare haud gravetur.

In reliquo manemus Inclytae Universitatis ad officia parati.

Baro S. de Bruckenthal, m. p.

David Bekelly, m. p.

In Regio Magni Principatus Transylvaniae Gubernio, Cibinii, 25 a 9-bris 1784.

Sursa: Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.15, *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardeleni*, partea a 2-a (1601-1825), București, 1913, p.1767-1768.

d.273. Anul 1784 decembrie 24, Hălmațiu

Descrierea răzvrătiților Horea alias Nicoară Urs și Cloșca Ioan, fugiți din Transilvania.

Horea alias Nicoară Urs, de 48 de ani sau 50 de ani, din Arieșul Mare, a fugit din localitatea numită Albac, neavând acolo nici o moștenire, doar stătea pe la neamurile sale; este de statură mijlocie, este mai mult subțire sau slab decât gras, cu păr scurt, castaniu, mustață scurtă, roșcată, cu fața lunguiață, nasul mic și ascuțit, obrazul oval cu gropițe și pistru, genele sunt blonde, marginea ochilor este roșiatică. Când umblă sau stă în picioare își ține corpul drept. E îmbrăcat cu un surtuc de postav negru până la genunchi, pe laturi împestrîțat cu albastru, pantaloni ungurești albi, strâmți, cu cizme mai

mult strămte decât largi, pe jumătate înșiretate, cu un cojoc ciobănesc, cu căciulă neagră de miel; de obicei are în mână o nuia subțire de alun.

Colșca Ioan din Cărpiniș, de pe domeniul Zlatnei, are circa 40 de ani, este scund și îndesat, brunet, cu fața plină, puțin rotundă, cu nasul cârn, părul castaniu, mustața roșcată. Este puternic, ciolănos, lat în umeri, în cursul vorbirii uneori se bâlbâie, vorbește aspru. Când umblă sau stă în picioare are în general ținută dreaptă, este îmbrăcat la fel ca Horea, doar că are deasupra un cojoc din piele de miel, fără mâneci, merge cu un cal de munte bun, ușor, pe care are o șa unguerească din piele neagră de miel, și uneori poartă cușmă neagră de miel, iar alteori o căciulă neagră tivită sus cu fir de aur de un deget de pe care atârnă un găitan de aur fără șnur.

Sursa: Ghorgho Gorun, Răscoala lui Horea în comitatul Bihor. Izvoare diplomatice, vol.1 (1776-1784), Cluj-Napoca, 2000, p.328-329.

d.274. Anul 1785, Lunca (Luncșoara)

Popa lov către ep. P. Petrovici despre cearta lui cu Danciu Gherman, care vrea să-i ia pământul. Aminteste de învoiala încheiată cu ginerele lui Gherman, popa Grigore, de fel din Minișul-de-Sus, și scrisă de Ștefan, secretar al episcopiei, înaintea lui Pahomie Cnezevici, la reședința episcopoească „Sf. Simion” din Arad-Gai.

Prea sfințitului și de Dumnezeu cuvântătorului,

Domnului Domnului noao prea milostire!

După scrisoare ce mi-au trimis protopopu să fiu Dechembria în 30 la Arad cu Danciu Gherman la Conzistorium, am venit.

Eu, mai jos numit, când am venit în Luncă și m-am tocmnit cu satul să slujesc la besearea lor și pământ, care au ținut tată-mieu, precum și poporul au fost a tată-mieu. Și am făcut casă în Luncă în poporul tată-mieu, nime să nu-mi facă val, fiind numai 50 de case. De Danciu Gherman, că va ave giunere popă, nime n-au știut.

Acuma Danciu Gherman, fiind gazdă mare, au adus giunere din Fel-Miniș și au mers la Domnul pre ascuns de mine și au dat bani. Eu am înțeles și, știind bămișagul [viclenia n.a.] lui, am mers și am spus la Domnul drept. Domnul i-au dat banii-napoi și l-au mânat acasă.

După aceea s-au pus cu ruga de mine și de sat să-l primesc pă a trie de popor și din pământul besearicii nu va lua nimic, că are destul dela socru-său. Eu am mers la Domnul și au făcut contrat Ștefan secretar înaintea prea sfințitului Domn Pahomie, în Sfântul Simion.

Acuma Danciu Gherman cu popa Gligor au stricat tocmeala și au mers cu puteare și mi-au cosit pământul cel de fân, jumătate. Și l-am oprit cu birău și cu protopopu și n-au stătut și au dus fănu noapte acasă. Și am spus la protopopu; protopopul au luat dela mine o bicina pintru popor și pă el l au oprit. Și am adus și contratul pe tocmeala ce am avut. Lui Danciu Gherman așe-i voe să ea pământul dela mine și eu să pustiesc, știind că, fără pământ, n-am cum trăi.

Al Prea Sfințiilor Voastre mai mic plecat slugă, popa lov de la Lunca, 1785.

Sursa: Ed. I. Găvănescu, Mărturii românești din Eparhia Aradului în veacul al XVIII-lea, Arad, 1940, p.86.

d.275. Anul 1785 martie 4, Baia de Criș

Perceptorul regesc al cercului Zărand, Moise Ribitzei, cere Tribunalului Miner Zlatna să trimită un comisar pentru reluarea conșcripției minerilor. Conșcripția întocmită anul trecut, împreună cu alte acte ale percepției, a fost arsă de rășculați.

Inclytum Caesareo-Regium Magni Principatus Transilvaniae Montanum Judicium!

Cessante iam rebellione Valachica, populoque sedato, reliquum est, ut manus conscriptioni urburariorum quantocius pro anni currentis admoveantur. Requiritur proinde per quam officiosissime Inclutum Caesareo-Regium Montanum Judicium, velit sui ex parte ad praeallegatum conscriptionem deputatum Dominum Commissarium in hunc circulum exmittere corpusque conscriptionis urburariorum anni proximus praeteriti 1784 cuius ad analogiam conscriptio peragi possit, secum adferendum disponere, siquidem illud, quod ex parte mei in paribus habebam opus conscriptionis una cum reliquis instrumentis perceptoralibus per rebelles Valachos combustum sit. De caetero singulari officiositate persisto.

Inclyti Iudicii Montani.

Koros Banyae, 4-ta Martii 1785

humillimus servus

Moyses Ribitzei m. p.

Regius Perceptor Zaradiensis

Pe verso: *Praesentatum 8-va Martii 1785.*

Exhibitum. Lectum in Sessione Caesareo-Regii Iudicii Montani Transilvanici Zalathnae die 18-a Martii 1785 celebrata.

Sursa: Ștefan Pascu, *Izvoarele răscoalei lui Horea. Diplomataria*, vol.5, București, 1990, p.120.

d.276. Anul 1785 martie 16, Buteni

Protopopul Gavril către ep. Petru Petrovici: Răspunde cu privire la ținerea protocoalelor. Sunt 28 de biserici în protopopiatul său, cu 36 de preoți actuali. Nu se găsesc însă protocoale și le cere.

Pe părintele Ioan de la Camna, să-l lase la Șilindia și să nu-l mute acolo pe popa Ioan dela Minișul-de-Sus. La Șilindia *trebuie preot învățat, că-i în cale și în drum și vin oameni de ominie la beserecă, ca și la un oraș*. Popa Ioan dela Miniș e un corhei, un chefliu.

În orașul Buteni, oameni de 80-90 de ani nu se spovedesc și nici nu vin la biserică. Poporenii li se pare că protopopul dă prea multe porunci și ar voi să-l scoată.

Preosfințitului și de Dumnezeu cuvântătorului Domnului Domnul Petru Petrovici, Episcop Aradului, a Orășii Mari și a Hălmașului și a Părților care trag cătră aceasta și noao pre milostiv Stăpân.

Scrisoarea Domnului Preosfinții Sale și porunca am primit pentru protocoale. Eu am umblat și la noi biserici sunt 28 de toate, iară preoți sunt 36 de toți actuali, care eu arăt cu bună dreptate. Iară la noi protocoale nu-i nice unul în protopopiatul nostru, nice de botez, nice de morți, nice de cununi, nice de născuți. Și ne rugăm Domnului Preosfinții Sale, sărutând driaptă mână a Domnului, doară ne va căpăta protocoale, că la noi, toți vor fi preoții de rușine, că ei nu știu de ce se prinde fără protocoale.

Alta mă rog Domnului pentru popa de la Camna, până voi merge eu la Domnul, să nu-l scoată dela Șilindie, că l-am rânduit acolo să țină de rând, că satul nu-l trebuie altul.

Că au venit popa Ioan dela Fel-Miniș și au zis că l-au trimis Domnul să fie el acolo, la Șilindie, popă. Iară eu mă rog la Domnul că nu i de a fi în Șilindie el popă, că acolo trebuie preot învățat, că-i în cale și în drum și vin oameni de ominie la beserecă, ca și la un oraș. Și popa Ioan mai învățat, acesta dela Camna, și știe rânduiala bine; iară popa Ioan dela Fel-Miniș nu știe nice un glas, nice un herovin, nimica. Apoi, venind oameni de ominie și învățați, vor râde de el și nice noao nu ne va fi cinste. Și popa Ioan dela Fel-Miniș corhei și tot bat umblă; precum acuma, în chișlegi, fiind cuscu, ducând o față în Văsioae bat, s-au bătut cu popa Petru dela Văsioae în beserecă amândoi, de abe i-au despărțit oamenii. Și oamenii încă au vrut să să bată pentru ei.

Și el, când vine la noi, în Buteni, nu vine la noi ce merge în birt de bea, apoi vine la noi, bat.

Altă iară arăt Domnului ce voi să fac, că la orașul nostru estă oameni cătă de 80, de 90 de ani și nu-s ispoveduiți, nice nu vin la beserică, până-i lumea, nice la Paști. Și am mers la solgabirău să-m dea ajutor și el au zis că el are alte lucruri, nu poate umbla după acele.

Pentru a ce mă rog să mi scrie Domnul ce voi face, ca nice după porunca ce ni s-au dat să învățăm prunci la beserică în sărbători, nice birău, nice nime nu să uită. Noi să nu fim de vină, că eu arăt la Domnul că, deacă le-am spus poruncile, oamenii zic că m-or scoate din oraș, că au mai fost protopop și n-au dat atâte porunci și să gată să meargă la Domnul cu iștanție pe mine. Că ei așa au fost învățați de popa Lazar și de alții: Dacă mor, să-i dezlege numai; apoi, fie ei ispoveduiți, nu fie, popa Lazar au dezlegat. Ei acuma țin obiceiul lor. Numai eu mă rog să nu-i îngădue Domnul, nice să crează minciunile lor. Că popa Lazar de la Buteni s-au lăsat de popor și nice o poruncă nu au vrut să primească; și au mănât popii dela Buteni la mine să nu i am mai mult grija, ce să mă grijăsc de popor, dacă-mi trebuie. Pentru aceea eu arăt la Domnul că el au umblat să se însoare la zăpostire, numai eu am la Domnul fost atunce și n-au fost cine i da țidula.

Și rămân al Domnului slugă mică și plecată în tot ceasul supt mâna Domnului blagoslovită, sărutând dreapta mână,

Martie în 16 , 785.

Gavril, protopop în Buteni

Sursa: Ed. I. Găvănescu, *Mărturii românești din Eparhia Aradului în veacul al XVIII-lea*, Arad, 1940, p.48-49.

d.277. Anul 1785 iunie 27, Hălmăgel

Parohul Ioan Blaj Popovici către ep. P. Petrovici. În numele preoților din Hălmăgel se plânge de nedreptățile ce le îndură de la Farcaș Holachi și de la solgabirău. Lui i s-au luat moșia și moara ce le avea de la părinți. Preoții nu primesc bir dela sat și nu au din ce trăi.

Pre-cinstitului și de bine încuviințatului Domnului Domnul Petruvici, Episcopului Aradului și a Orezii-Mari și a altoru Părți noao milostivu.

Facim înștiințare la Domnul Preosfinția Sa noi, preoții din Hălmăgel, că noi nu putem să treim. Cu ce-or să le dem vulpe pe totu anul tri? De avem o vacă sau un cal, le închidu și noi n-avem chip de putere. Pentru că am cerutu marha dila întisoară, s-au sculatu pe casa me cu solghireu și noi în toate zilele n-avem pace, feră de a ne pustiri, dila domnii locului, totu cu menia asupra noastre.

Daru ne rugăm la Domnul Preosfinția Sa, a face înștiințare la Table, că noi nu cutezem, că locul, moșiea adecă pământul și moara, care au fost dila perinți l a o luate cu

putera Holochi Farcoșu. Bir dila satu n-avem și n-avem pe ce trei, feră a ne pustii; că Holochi Farcoș ară un dereghetoriu de calvinu și ne-au pușecatu porci 7, în pizmă. Cu mare plecăciune ne rughem la Domnul, Preosfinția Sa, a ne folosi, că altă milă noi n-avem. Soghebirău a zisu că ne-au rade barba, în tote zilele să scoale asupra noastre cu răutate.

*Și rămânem de bine voitoriu Preosfinții Sale în toată vreme și noo pre milostiv a fi.
Lunie 27 zile, 1785, Hălmegelel.*

Ioan Blagiu Popovici

Sursa: Ed. I. Găvănescu, *M ărturii românești din Eparhia Aradului în veacul al XVIII-lea*, Arad, 1940, p.76-77.

d.278. Anul 1786 decembrie 7, Ineu

Atanasie Roșu, protopopul Ineului, către ep. Pavel Avacumovici. A primit scrisorile pentru conscripții, precum și calendarul cu sărbătorile stabilite din nou. Preoții nu țin protocoalele de botez, de cununii și de conscripții. Nume de preoți.

2. anexe: protocolul cununiiilor și tabloul datoriilor, rămase de la preoții supranumerari, către episcop.

Preosfințitului și de Dumnezeu bine cuvântătorului Domnului Domn Pavel, Episcopul Aradului, linopolii, Orășii-Mari, a Hălmeagiului și a Părților ce trag cătră aceasta.

Cărțile pentru cooșcrepțiile împărătești le-am primit și cărindariul cu praznicele cele rânduite acuma de nou din porunca pre înălțată și toate aceste, precum am primit porunca dela Preosfinția Sa, așe toate împreună le-am poobiclădit pretutindine la tooți preoții noștri și, de rândueala praznicelor și a sărbătorilor ce s-au rânduit, mulțămim și ne pare bine pentru așezare țării și ajutoorința lucrurilor de pământu.

Iară preoții protocoalele botezului și a cununiiilor și cooșcrepțiile n-au scris, unii preoți de șase ani, precum am și trimesu doo protocoole, pentru mai buna mărturie și credere, la Domnul, să le vază singur Preosfinție Sa, cum ascultă preoții de noi și de pre înălțatele porunci împărătești. Așe le-am aflat la popa Dănilă din Revetiri (Revetiș), la popa Toader din Diieaci, la popa Arsenie de Iosași, la popa Marc din Dumbrăvița, nici una; la popa Iliie din Susani, la popa Iosif de Neagra, la popa Lazar de Slatina; acesta nici scriea nu știe nimica; la popa Toader din Dezna nici semn de cooșcrepția n-am aflat la dânsul. Aceștia nici-de-cum nu ascultă. Și, de nu să vor duce aceștiea la Curte supt canoon și frica mare, eu n-am ce prăbălui cu nici o poruncă la ei; nici nu am ce le mai da porunci, că sunt fără de sam neascultători. Și, când vor fi țiteluiți a merge la Curte aceștiea, nici-de-cum nu vor merge, de nu vom ave un pandor dela soolbirău sau cătane, Neamții dela Buteni că ei nu sunt preoți ascoltători nici întru un fel de poruncă, numai foarte răi împotrivorii. Și, de nu să vor învăța aceștiea, nu avem ce porunci nici la ceiealalți preoți.

Și sărutăm drepta mână a Preosfinții Sale, a domnului Pavel Avacumovici, Ep.-pul Aradului,

Aathanasie Roșu, protoprezviter al Boroși Ineului.

Dechem. în 7 zile 786.

(2 anexe:)

Pentru Taina cununii și a căsătoriilor.

Înștiințare facem Domnului, Preosfinții Sale și aceasta pentru cununie: Unde-i fata, să nu se cunune, numai unde-i giunele, acolo să să cunune, precum este acuma

porunca Împărătească și scrisorile cu Neamțul, ca să face mare împedecare. Așa precum la noi, în Șebiși, au fost șapte fete și le-au cununat într-un sat. Acolo au întrebat Neamțul pe popa, câte cununii au cununat. Popa au zis că n-au cununat nici una în satul său. Mai pe urmă s-au aflat șapte cununii după ficioori, adecă după bărbat. Noi am vre să să săvârșască cununiea unde-i bărbatul, că în vreme de acuma foarte zarbă să face pe aice.

Precum un nemiș de la Ramna, anume nemiș Tooderaș, au venit la Dezna cu cuscri mulți și cu multă bețiiea amestecați și au luotă pe o fată din fire și de loc o'u cununat, fără țidulă, fără vestire. Fata au fugit până astezi.

Nemișul acela Tooderaș au lăsat aceea fată în Dezna biiea și au mers de au adus altă muere dela Vașcoiu cu patru cununii, preste lege, acuma la săpoostire de Crăciun.

Alta iară este că cuscrii toată zio merg la călătoria acolo unde-i fata sau văduva și să înbiată. Întâlnindu-să unii cu alții fiind ș osteniți de cale, beu până nu știu unii de alții și așe să cunună cei mulți, încă și noapte. Dară, când ar cununa unde-i mirele, mai cu bună ispravă și trebi ar fi și de n-ar vre persoana ce vine mireasa, până s-ar trezi ei din bețiile lor, roodina fetii ar da știre la tisturile și nu ar lăsa să să cunune fără de voie. Dară la casa fetii, a miresii, cu multe amestecări și beții să împedecă și fac necuvioasă lucruri, precum cu nemeașul acela Tooderaș a-i arăta pilda și a altora ce să face în țară acuma. Și, de o vre Domnul, Preosfințiea Sa, a da poruncă să să cunune unde-i mirele la aceea beserecă, mai ușor ne va fi și cu Neamțul la scriere ce împărătească, ce dau preoții sama.

Și sărutăm drepta mână a Preosfinții Sale, a Domnului Pavel Avacumovici, Ep.-pul Aradului.

Athanasie Roșu, protoprezviter al Boroș-Ineului. Dechem. în 6.-786.

Pentru toate datoorii episcopoești ce au rămas de la preoții supernumerari în protopopieatul Boroș-Ineului, când au primit parohie la mână, ca să fie abtuoliși, dintru aceea tacsă au rămas datoria vlădicească, care la mine în mână este zapisul lor; carele de față pooci arăta Domnului, Preosfinții Sale Pavel Avacumovici, când va vre, tot-de-una.

1. La popa Gheorghie dela Răpsig, 10 sloți au rămas.
2. La popa Petru dela Selageni, 20 sloț. au rămas.
3. La popa Toader din Diieaci, 12 sloț. au rămas.
4. La popa Mihai din Crocna-de-Joos, 10 sloț. au rămas.
5. La popa Petru din Mizieaș, 10 sloț. au rămas.

Aceștiea, când i-am rindeluit din supernumerari de s-au așezat la parohiea preoți deplin, atunci au rămas aceștiea bani mai sus numiți, care la mine au rămas porunca să-i scoot. Acuma eu i-arat Mării Sale, când va vre și va porunci, trebuie să iasă pe sama Curții ep.-pești.

Și sărutam dreapta mână a Preosfinții Sale, Pavel Avacumovici
Ep.-pul Aradului.

Athanasie Rosu, protopresviter al Boroș-Ineului.
Dechem. în 6, -786.

Sursa: Ed. I. Găvănescu, *Mărturii românești din Eparhia Aradului în veacul al XVIII-lea*, Arad, 1940, p.105-107.

d.279. Anul 1787 august 9, Sremski Karlovci

Reclamație a autorităților militare către mitropolit și Consiliul Locumtenențial al Ungariei privind participarea preotului Luca din Crocna de Sus la mișcările țăranilor răsculați (fragment).

... În privința faptului că, în vremea tulburărilor de acum și atacurilor tâlhărești petrecute în sânul populației române, chiar și unii preoți se află, ce dau sprijin tâlharilor, anume la Crocna de Sus, unde preotul Luca a cutezat să se adreseze soldaților care au venit la el îmbrăcați ca tâlharii, și pe care i-a luat drept tâlhari adevărați, cu vorbe foarte supărătoare și care îndemneau la răscoală, îndemnându-i să facă mai departe tâlhării și omoruri...

Sursa: I. D. Suciuc, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol.1, Timișoara, 1980, p.457.

d.280. Anul 1788 mai 8, Șiria

Protopopul Vilagoșului, Gavril Drăghici, către ep. Pavel Avacumovici, despre cultivarea cartofilor.

Preosfințite și preînalt vrednice Domnule Episcopo, Domnule mie pre milostiv.

În urmare premilostivirii Preosfinții tale sup. datumul zilelor 8. Aprilie datei mie poruncă, afară de satul Agrigi, Almava, Cladova, toți întru sămănare cronpirilor parohielnicilor seteni cu pildă bună au fost, fiind, cu însuși iscălitura lor au întărit aceea, cum că numitele crompire au sămănat. Iară mai sus pomenitelor tri satelor parohielnicilor preoți, pentru că n-au sămănat această pricină au dat, cum că semănță n-au avut, nici apoi de la tistură n-au cerut.

Care cu umilințe arătând, milii și arhierestii blagosloveniei preporuncindu-mă, sămt.

Al Preosfinții Tale plecat rob,

Gavril Drăghici, m. pr.

Mai 8, 788.

Protopop Vilagoșului.

Sursa: Ed. I. Găvănescu, *Mărturii românești din Eparhia Aradului în veacul al XVIII-lea*, Arad, 1940, p.118-119.

d.281. Anul 1799

Chisindia (Kisindia)

Oláh falu Arad Várm. Földes Ura a'K. Kamara, lakosai ó hitűek, fekszik Buttyinnak szomszédságában, öt hegyek között, völgyekben széllyel épített házakból áll 's ugyan annyi neve is van az Helységnek 1.Gavrány, 2.Csólt, 3.Valyere, 4.Haburetz, 5.Prum, és Pajsan, 's itten a' szomszéd a'szomszédját ló háton szokta meg látogatni. Határja a' kösziklás hegyeken, és völgyeken meszsze ki terjed, vadakkal bővölködnek, özzel, rókával ' s a' t. malmai, kallói vagynak, legelője nagy, szánto, és haszálló földgye követses, és tsekély kereskednek deszkával, pályinkával, terem irtott földgyök búzát, zabot, tengert, és gyümöltse is vagon.

Sursa: Vályi András, *Magyar országnák leirása*, vol.2, Buda, 1799, p.372.

Sat valah în comitatul Aradului. Proprietarul de pământ: Oficiul Regal Cameral; locuitorii: de rît vechi; este așezat în apropierea Buteniului, între cinci dealuri; satul are casele construite și răspândite pe văi; tot cinci nume au și crângurile satului: 1. Găurani, 2. Ciolt, 3. Valea Rea, 4. Hurez, 5. Prund și Păiușeni; aici vecinii se vizitează pe spinarea calului. Hotarul satului se întinde departe pe văi și dealuri stâncoase; ținutul este bogat în sălbăticiuni: căprioare, vulpi ș.a. Au mori și pive (dube). Pământul este pietros și insuficient, sunt multe pășuni și fânețe; în terenul lăzuit (deștelenit) se cultivă grâu, ovăz și porumb; există, de asemenea, multe fructe; se comercializează scânduri și pălincă.

d.282. Anul 1812 februarie 2, Timișoara

Conscripția parohiilor din eparhia Aradului fără Bihor (fragment, traducere).

Protopopiatul Arad: 32 locuri [parohii n.n.], 4.667 case în anul 1774, 5.496 case în anul 1812, 33.503 suflete, 39 preoți.

Protopopiatul Chișineu Criș: 63 locuri, 3.116 case în anul 1774, 7.812 case în anul 1812, 53.776 suflete, 62 preoți.

Protopopiatul Ineu: 44 locuri, 1.988 case în anul 1774, 3.458 case în anul 1812, 18.562 suflete și 30 preoți.

Protopopiatul Buteni: 40 locuri, 1.582 case în anul 1774, 3.978 case în anul 1812, 22.043 suflete, 36 preoți.

Protopopiatul Șiria: 26 locuri, 3.514 case în 1774, 5.939 case în anul 1812, 33.896 suflete, 51 preoți.

Protopopiatul Vărădia de Mureș: 30 locuri, 683 case în anul 1774, 2.558 case în anul 1812, 13.873 suflete, 26 preoți.

Protopopiatul Beliu: 57 locuri, 4171 case în anul 1812, 25.602 suflete, 47 preoți.

Sursa: I. D. Suci, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol.1, Timișoara, 1980, p.530.

d.283. Anul 1816 august 19, Socodor

Celor ce se cuvine, pentru care eu cel subscris mărturisesc, precum taică meu, Indricău Pavel fiind paroh în satul Socodor, așa el avându-ne pre noi fiii lui, precum pre Stefan și Ioan. Așa pre Stefan l-au preuțit pentru ajutorul său, fiind slab de bătrânețe, în loc de capelan, așa taică-mieu mai sus numitul Paroh: în Ianuarie 10 zile a acestui curgător an au răpăusat. Așa frate-mieu mai sus numitul capelan, neavând singhelie, viind la Arad, și arătându-se la Arhimandritul și la Secretarul pentru de a putea căpăta singhelie pre Parohia tăta mieu, așa dela el au luat Arhimandritul: 100 (adică o sută) de fl. și secretaroșul 300 (adică trei sute) de fl. cari toată suma este 400 fl. îndemnându-l cum că ei îi vor sta întru ajutor de a căpăta singhelia, pre lângă care și obligație au căpătat, și ne fiind noi în stare de a avea o sumă ca aceasta de bani au fost silit a se împrumuta la altul, care luând acești bani împrumut dela Adoc Nicolae, lăcuiitorul de aicea. Deci preste scurtă vreme au răpăusat și frate mieu, acest mai sus numit capelan tot întru acest an, și așa noi ne având cu ce plăti datoriușul această mai sus numită sumă, ne-au luat marha noastră pentru datorie, și așa am rămas în mare sărăcie pentru pricina singheliei pentru care mărturisesc și cu subscrierea, numelui meu întăresc.

Indricău Ioan

Preparand întiul curs auzitor m. p.în l. Socodor 19 August '816.

Sursa: Cornelia Bodea, Moise Nicoară (1784-1861) și rolul său în lupta pentru

emanciparea național-religioasă a Românilor din Banat și Crișana. Partea I-a (- 1825), Arad, f.a., p.244.

d.284. Anul 1816 decembrie 6

Theodor Popovici, protopopul Chișineului și Zărandului, către Moise Nicoară.

Iubite și dulce Fiule,

Cu pace și sănătate să fii poftesc !

După ce primind scrisoarea mie trimisă în 30 Noiembrie a.c. ca să fiu acolo la Arad pe Miercuri, bag samă trecută ș'aceea cu preoții mei cât se poate mai mulți din cei de frunte, eu dară nici într'un fel de chip despre partea mea a merge nu pot, având niște porunci foarte grabnice dela slăvita deputație. Așa dară bizuind tot sfârșitul acei chemări la Arad a preoților pe namesnicul meu Ioan dela Zărand pe care prinzându-se înainte că toate le va sfârși, dându-i și despre mine unde voi fi de lipsă pecetul i-am dat; așa dară din preoți i-am dat: 1. pe Ioan Boțco din Chișineu; 2. pe Iosiv Brad, Nădab; 3. Șerban Theodor, Șiclău; 4. Gheorghie Tapoș, Socodor; al 5. Lazar Pap, Otlaca; 6. Dimitrie Gherciu din J(ula) Vârșand; 7. Gheorghe Pop, Curtici; al 8-lea Gheorghe Pop, Cociu(ba); 9. Petru Petru, Vârșand; al 10-lea Marcu Moroșan; 11-lea Petru Pop, Chereluș; 12. Flore Cocioban din Somoș; 13. Petru Pop, Vădas; Ioan Chirilovici, Talpoș; 15. Theodor Ciobi (?) din Sinitea, pe acum lor toți pusul termin ne lăsat pe acum în 6 zile sau 7 toți în Arad să fie pentru împlinirea chemării și datele lucrării dela c(institei) Domni-voastre. Așa te rog dragă fiule toate cele de lipsă în ce se va putea cu dânșii așa ză-ne ca și cum ași fi eu acolo de față așa în fiecă lucrare și punere prin sus pușii sfârșește și întocmește. Cu care și eu rugându-mă (lui) Dumnezeu pentru mila, viața, pacea și sănătatea cin(stitei) Domnitale rămân deapurare slujitor ajutător gata. în Chișineu în 6 lea zi din Decembrie 1816.

*The. Popovici m. p.
prot(opresbiterul) Chiș(ineului)
Ză(randului)*

Sursa: Cornelia Bodea, Moise Nicoară (1784-1861) și rolul său în lupta pentru emanciparea național-religioasă a Românilor din Banat și Crișana. Partea I-a (- 1825), Arad, f.a., p.253.

d.285. Anul 1817, Cetatea Șiria

Világosi vár

Még a' Dákusokat meghódító Romaiak alatt Castrum Lucidum nevet, azután kilátszató magos, meredek hegyen fekvő tekéntetéért, Arpád Fò-Vezér alatt, Világos nevezetét, idébb a' Templáristák, és a' Vörös-Barátok idejében Nagy Lajos előtt, az ó itt lévő birtokos Apátúrokról, és Monostorokjokról – Abbas de S. Lucentia hivatását tsak az el nem fogadja, a' ki a' Történetek' olvasását, mint idő – bizony- ságát ollybá veszi, mintha a' Világ tsak egy szempillantat alatt is gondviselés nélkül inogna, forogna; vólt is, nem is, azt állítván, hidgye, a' ki akarja! –De Világosnak állapotva, miólta eme nagy bértzes hegy Koromp nevezetű áll, minden emberi – nyom elébe tetszósön villogott; mivel annak, az úgy hívútt Gyula-mezejéről hirtelen, völgy nélkül való, 150 òlnyire vehető felemelkedése, már Versetz tájáról a' Belgradi, Orsovai, Török-betsei fokokról, imidébb Tsont-garád, Szentes tájáról; felyebb pedig Török-Szent-Miklós, Várad mellyékeirol azért meglátszik: minthogy előtte, némelly határ-dombokat, és a' Dombegyházi halmokat

(holott Átilla Temetője lenni Magyaraink által tartatik) kivéven, mindenütt róna egy erányos síkság, előtte Nyárban zóldúlve elterül.

Az első régiebb Várának omladéka bellyebb egy tsútsos bértzen széjjel-hányva szemléltetik – ez az Ó – Világos, mellyről Dótzsi az ó Néniáját valaha írta – idébb 120 ölnyire a' Bértz Gerintzén, a' Buhús-dombja felett, meredek nagy térségű, felül lapos Kósziklán áll a' későbbi Világos-Vára; a' hol mostan is mutogattatik; hová? Melly Napkeleti Szegletében zárva, tartatott Szilágyi Mihály, Országunknak Kormányozója 1400. Esztben, Lábatlan Gergely, és Dótzsi György Várnagyok által. Együtt jártak viszontagságai ennek is a' Boros-Jenei, Lippai, Sólymosi Várakkal – ezen Várból háború idején, a' Hegyek órmóin tsináltt szekér, és hyalog úton, a' Solymosi, és Déznai Várokbá lehetett menni, melly most is, de hibás esetre, Tolvajok-útyjának neveztetik. Az 1698. Esztben ostrom által megvesztegetettvén, 's így omladékban hagyattván, sirattya előbbeni ékességét az ó oldala mellől kifolyó Tsorgó-Kút, melly tőlle nem meszszi a' Kósa pusztára lefolyik.

Sursa: Peretsenyi Nagy László, Arad Vármegyében lévő Ó, és Új Váraknak Statistikás Ismérete, Pesta, 1817,p.73-74.

d.286. Anul 1817,Cetatea Agriș și Cetatea Pâncota

Az Egresi, Pankotai Várak

Minthogy az előtt, miglen a' Kegyelmes Osztriai Házból lévő Koronás Fejedelmek ezen részeket, mellyek az úgy nevezett, Partium Regni Hungariae Felekhez; Arad, és Zaránd egyesültt; Vármegyék Erdélyhez hol kaptoltattak, hol onnét elvétettvén, rendes Kormányozát nem tapasztaltak; utoljára elfoglalva törvényes állapotban bírták – az eltótt mondám Egres, vagy is Oláh-nyelvű szólláson, Ágris, és Pankota, vagy is, Bán-Kuttya Váriában, mint bátorságos helyen, Szerzetesek, az úgy nevezett Szent György vitézei, délig Papok, délután vitéz katonák, laktanak a' 14-és 15-dik Századokban, - Elébb, a' mint vélem: Templaristák Nagy Lajos idejéig, azután Sz. János Jerusálemi Vendégfogadó, vagy is nállunk a' Török kezéből, Keresztény-rabokat kiszabadító Barátok voltak Lakossai ezen helyeknek, és azoknak Előljárói, Egresi s' Pankotai Apátúroknak nevezettek: kik között Abbas B.M.V. de Egres, R.D. Carolus Nedetzki, et Abbas B.M.V. de Pankota R.D. a Mitterpacher legutoljára olvastattnak. Kiknek a' Vár tsak Monostorok, és az ellenség előtt oda futó Hívek' Oltalmazó –falok vólt. Hanem ezen Szerzetesek is az 1555. Esztendei Feldúlás után, mint az Orodí Káptalan és Vá, vélek edgyütt elüldöztettvén, Várjaik is lerontattak.

Sursa: Peretsenyi Nagy László, Arad Vármegyében lévő Ó, és Új Váraknak Statistikás Ismérete, Pesta, 1817,p.74-75.

d.287. Anul 1817, Cetatea Dezna

Déznai Vár

Körös-körül nagyobb Bértzek Keritik azon hegyet , a' hol most bástya-falaival ál a' Déznai Vár, egy meredek szirton; allyában a' Simon-házi meleg fordóbül kijövo, és Vas-hámornak itten szolgáló nagy patak tsergedezik; melly úgy hivutt Monyászai meleg Fördö, vas, timsó, salétrom részekből álván, kiváltt a' testet erősi, és a' külső sebeket gyógyittya, mellyért Nyárban sok ezere látogattyák - a' Fördö a' T. Névery familiáé; Dézna, Desznó-Vára pedig, a' mint Rógerius 1242. Eszt. írta, Dezmeo tartozik T. Török Nemzethöz – ez az a' Vár, melly Béla Király Notáriussánál a' 44. Fejezetben, Horom-Vár

edgyik; a' másik a' Zarándi lepusztúltt; harmadik a' Boros Jenei Vár, azon 3 Várak közzúl; ide sijjetett Atilla; itt jártak hét utóbbi Vezéreink; itten volt a' Királyfiak harmadik Örökségek nagy-atyai része; itt terjeszté legelőbb a' Kádár Nemzettségéből volt Turda Püspök, Béla Király Notáriussának 19. fejezete szerint; a' ki még Gejza Hertzeg, és István fia előtt Constantinápolyban az öreg Gyulával, a' Keresztényi Hitben megerősítve, azt hirdette.

Sursa: Peretsenyi Nagy László, Arad Vármegyében lévő Ó, és Új Váraknak Statistikás Isméréte, Pesta, 1817,p.77.

d.288. Anul 1818

Circulara emisă de sesia consistorială din Arad 1818 august 30, către toți parohii, pentru recunoașterea lui Iosif Putnic ca administrator al Eparhiei arădene.

Cucernicilor D. Parohialnici Preoți mie iubiți!

Ce fel de poruncă dela Excelența sa Domnul Arhiepiscop și Mitropolit pentru venirea Înalt Preasfințitului Domn Iosif Putnic am primit din aice adăogata a C. Consistorium către mine trimisă scrisoare veți vedea Cucerniciile Voastre:

Bineîncuviințate Domnule Protopresbiter nouă iubite!

Ecselenția Sa Domnul Arhi-Episcop și Mitropolit al nostru, Domnul Stefan Stratimirovici prin milostivă scrisoarea sa de 31 lunii lui August după calendarul cel nou, anul curgător, arătând cumcă A Sa Chesaro-Crăească Mărire bine au voit pre Preasfințitul Episcop al Pacrațului Domnul Iosif Putnic, ca Administrator văduvei Eparhiei aceștia al Aradului a-l rândui, poruncind ca tot Clerul al Eparhiei aceștea pre sus numitul Domnul Episcop, ca al său Episcop a-l primi, a-l cunoaște, și cu toată cinstea, și întru toată ascultarea luiși totdeauna a arăta să aibă.

Pe lângă aceea, și aceasta se poruncește ca în locul numelui Excelenței Sale Domnului Arhiepiscop, numele Domnului Episcop Iosif Putnic să aveți întru rugăciunile cele bisericesti de aici înainte a pomeni.

Carea poruncă întru urmarea încheerii consistorialnicii de astăzi Ți se poruncește Binecuviiințeniei Tale ca să aibi a o împlini, întru celelalte rămânem Al Bineîncuviințeniei Tale Voitor de bine

*N.N. Consistorium Eparhialnic
de lege greco ne unită a Aradului.*

*Datu-s'au din sesia Consistorialnică
30 lui August 1818 în Arad ținută.*

*

Pentru aceea se poruncește Cucernicieii voastre ca de acuma înainte numele Domnului Înalt Preasfințiteii Sale în slujbele cele Dumnezeesti să se poruncească în locul Excelenței Sale, adecă: „să pomenească Domnul D-zeu pe Preasfințitul Arhiereul nostru Iosif întru împărăția sa” și celelalte, care poruncind

Sunt voitor de bine

*Gheorghie Kirillovici m.p.
Protopresbiter*

în Galșa 2 zile Septembrie 1818

- 1. Musca: „Am primit în luna Septembrie în 2 zile și l-am trimis în 2 zile”.*
- 2. Maghiarat: „Am primit în 2 zile luna Septembrie și l-am trimis în 2 zile”.*
- 3. Agrii: „Am primit în 2 zile luna Septembrie și l-am trimis în 3 zile”.*

4. Arăneag: „Am primit în 3 Septembrie și l-am trimis în 3 zile Esptemvrie în anul 1818”.

[Urmează apoi în ordine cronologică următoarele parohii în acelaș sens].

5. Drauț; 6. Dud; 7. Nadăș; 8. Tauț; 9. Târnova; 10. Chicheri; 11. Moroda; 12. Șicula; 13. Seleuș; 14. Cherechi; 15. Pâncota: „Am primit în 14 zile Septembrie și am trimis în 14 zile Septembrie anul 1818.”

Sursa: Cornelia Bodea, Moise Nicoară (1784-1861) și rolul său în lupta pentru emanciparea național-religioasă a Românilor din Banat și Crișana. Partea I-a (- 1825), Arad, f.a., p.290.

d.289. Statistică confesională a locuitorilor Zărandului (de munte) în anul 1825

ortodocși (greco-neuniți).....	45.095 credincioși
romano-catolici.....765 credincioși
reformați.....360 credincioși
greco-catolici.....137 credincioși
israeliți (evrei).....0 credincioși
unitarieni.....2 credincioși
luterani.....13 credincioși
total.....46.374 credincioși

Sursa: Kozma Pál, *Zaránd vármegye földrajzi, statisztikai és történeti leirása*, Kolozsvártt, 1848, p.50.

d.290. Anul 1832

[Comitatul Zărand- organizare și personal administrativ]:

Supremus Comes vacat.

Ordinarius Vice-Comes. -D. Paulus Kozma de Kezdi Szentlelek.

Supremus Judlium. -D. Andreas Bradi de eadem.

Regius Perceptor. -D. Emericus Baternai de Szakoltza.

Ordinarius Notarius. -D. Samuel Ferentzi de Bodok.

Vice Notarius. -D. Adalbertus Hollaki de Kis Halmagy.

Assesores Sedis Generalis. -D. Ladislaus Ribitzei de eadem, Thomas Nemes de Ribicze, Josephus Madotsai de Gidofalva, Ladislaus Seres de Isip, Franciscus Hollaki de Kis Halmagy, Johannes Bradi de eadem, Franciscus Ungur de Ribitze, Samuel Balint de Fejerviz, D. Johannes Tompos de Csik Mindszent, Stephanus Kozma de K. Szentlelek, DionYsius Kozma de K. Szentlelek.

Unus vacat.

Judices Sedis Orphanalis -D. Josephus Madotsai de Gidofalva, qui et Praeses, Thomas Nemes de Ribitze.

Unus vacat.

Archivarius -D. Daniel Gyarfás de Letzfalva.

Protocollista -D. Daniel Szentpali de Homorod Szentpal.

Vice Judices Nobilium. -D. Michael Kristori de eadem, in Processu Ribitze,

- Josephus Potyo de Csik Mindszent, in Processu Körösbanya,

- Franciscus Ribitzei de eadem, in Processu Nagy Halmagy,

- Abrahamus Kristori de eadem, in Processu Brad.

- Procuratores -D. Moyses Sandor de Lokod, Fiscalis.

- *Nicolaus Ung de Tomesd. Pauperum Advocatus.*

- *Alexius Kurtan de Szek.*

- *Carolus Bitai de Letzfalva.*

- *Ioannes Dombi de Somlyo.*

Stationalis Commissarius -D. Alexander Csoka de Borbatviz.

Rectificatores Commisarii -D. Georgius Both de Olahfalu, qui et ammanuensis Perceptoralis.

- *Alexander Mohatsi de Munkts.*

Scribae -D. Joan. Barbolovits., D. Carol. Benedek.

Geometra -D. Alexander Kope.

Subst. Physicus. -D. Josephus Dobolyi.

Chirurgus vacat.

Obstetrix. -Veronika Biro.

Janitor. -Franciscus Pakular.

Carcerarius. -Franciscus Pakular.

Obequitatores. -Andreas Nagy, Joannes Hentzel.

Perceptoralis -Ludovicus Pantya,

Hajdone. Nro. 4.

Justitiae executor. -Andreas Gyurka.

Praetorium habet Körösbanyae.

Sursa: Calendarium novum, et vetus, ad annum bissextilem M DCCC XXXII, dierum 366 in usum M. Principatus Transsilvaniae et partium adnexarum, Schematismus dicasteriorum et officialium, status provincialis, militaris, cameralis, et ecclesiastici, in m. Principatu Transilvaniae, pro anno 1832, Claudiopoli, 1833, p.81-83.

d.291. Anul 1834

[Comitatul Zărand, organizare și personal administrativ]:

Supremus Comes. -Illustrissimus D. Paulus Kozma de K. Sz. Lelek.

Substitutus Ord. Vice Comes. -D. Andreas Bradi de eadem.

Substitutus Supr. Judlium. -D. Adalbertus Hollaki de Kis-Halmagy.

Regius Perceptor -D. Emericus iun. Baternai, de Szokoltza

Substitutus Ord. Notarius. -D. Dionysius Kozma de K. Sz. Lelek.

Substitutus Vice Notarius. -D. Abrahamus Kristori de eadem.

Honorari Vice Notari -D. Franciscus Csoka de Borbatviz, qui et Stat.

Comissarius.

- *Georgius Körösi.*

- *Karolus Benedek de Kis-Batzon, qui et Exhibit. Protocollista.*

Assesores Sedis Generalis. -D. Ladislaus Ribitzei de eadem., Thomas Nemes de Ribitze, Josephus Madetsai de Gidofalva, Ladislaus Seres de Isep, Franciscus Hollaki de Kis-Halmagy, Ignatius Hollaki de Kis-Halmagy, Joannes Bradi de eadem, Samuel Balint de Fejerviz, Stephanus Kozma de K. Sz. Lelek, Moyses Borsos de N. Enyed, Georgius Both de Olahfalu, Alexander Csoka de Borbatviz.

Judices Sedis Orphanalis.-D. Josephus Madotsai de Gidofalva, Praeses., Thomas Nemes de Ribitze, Samuel Balint de Fejerviz.

Archivarius. -D. Daniel Gyarfas de Letzfalva.

Protocollista. -Carolus Benedek de Kis-Batzon.

Vice Judices Nobilium. -D. Michael Kristsori de eadem, in Processu Ribitze.

- Josephus Potyo de Csik Mindszent, in Processu N. Halmagy.

- Franciscus Ribitzei de eadem in Processu K. Banya.

- Alexander Balint de Fejerviz, in Processu Brad.

Procuratores. -D. Nicolaus Ung. de Tomesd, Paup. Advoc.

-D. Moyses Sandor de Lokod, Fiskalis.

- Joannes Dombi de Ikafalva.

- Alexander Fulei de eadem.

Stationalis Commissarius. -D. Franciscus Csoka de Borbatviz, qui et Honor. Vice Notarius.

Rectificatores Commissarii. -D. Alexander Mohatsi de Muncats, Stephanus Ribitzei de Eadem.

Scribae. -D. Johannes Barbokovits, Carolus Kozma de K. Szent- Lelek.

Geometra. - Alexander Kope.

Subst. Phisicus. - Josephus Dobolly.

Chyurgus. -Antonius Lengyel.

Obstetrix. -Veronika Biro.

Janitor. - Stephanus Nagy.

Carcerarius. -Petrus Ratz,

Obequitatores. -Johannes Hentzel, Adamus Kertzo.

Hajdone. -Nro. 6.

Justitiae Executor. -Stephan Gyurka.

Praetorium Habet Korosbanya.

Sursa: *Calendarium novum, et vetus, ad annum bissextilem M DCCC XXXII, dierum 365 in usum M. Principatus Transsilvaniae et partium adnexarum, Schematismus dicasteriorum et officialium, status provincialis, militaris, cameralis, et ecclesiastici, in m. Principatu Transilvaniae, pro anno 1834, Claudiopoli, 1835, p.81-83.*

d.292. Anul 1834 aprilie 18, Ineu

Parohul Antonie Dan denunță pe misionarii unieți, care umblă pe sate: la Cermeiu, Sumușcheș, Șilindia, Iarcoș.

Prea cinstite Domnule Arhimandrite!

Bine trebuie a priveghia starea, și pașurile Clerului a cerca, fiindcă mulți dintră preoții noștri, nu-s credincioși Bisericii sale cei pravoslavnice; precum am înțeles, și de preotul din satul Cermei, purtând scrisori unul dela altul că de va voi cel din satul Șumușteași să să unească și el să va uni; aceste cuvinte sunt adevărate, spuindu-mi-le tistu Domnului de pământ din satul Șumușteași, precum singur au prins mai întâie scrisoarea la mână. Bine ar fi să se cerce un lucru ca acesta, fiind numitul tist mie prea bun prieten, și va da afară pe omul care au dus scrisoarea din Cermei în Șumușteaș, că nu mere bine lucru, precum începură, acuma și popii din Oradea-Mare prin sate a umbla, precum la Șilindia și Iarcoș or sfătuit pre preoțimea noastră ca să se unească, ei și poporul...

Al Prea cinstitei D: Voastre.

În Boroș-Ineu 18 Apr. 1834 aplecat șerb Antonie Dan

Sursa: Gheorghe Ciuhandu, *Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț, Arad, 1935, p.450-451.*

d.293. Anul 1834 mai 7 (19), Nădălbești

Parohul Moise Ghergariu descoperă amenințările și amăgirile contelui Königsegg și ale argaților săi, de a-l atrage la unație.

Prea cinstite Domnule Părinte Proto Presviter

Mie înalt cinstite!

Trist sunt și năcăjit pentru așa mare întâmplare cu unația, că trimis fiind notarășu din Susani la mine de la toți Domnii din Șebiş, de la grofu și de la Hofbaur directorul grofului, de la Domnul Solgăbirău, cumcă de voiu mai umbla pe în sate și oi mai trage oamenii de la unație și n-oi sta cătră ei, din sat afară mă va țipa (izgoni), și grofu pământul celce au fost la mine urbarialnic și mi l-or fost iertat de urbariu și de dijme, iară îl vor lua supt toate dările, să fac și să dau pentru el, și voiu fi fără de toată omenia înaintea lor și fără cinstire. Și aceste ce mie să întâmplară încă după Popa Ioan din Niagra, și încă de după Dronca Crăciun și de după Popa Sava tot din Niagra, că Popa Ioan au fost cu ei la domnul solgăbirău și m-or ponosluit la Domnul fiscalăș, la grofu, cumcă să trag din oameni înapoi, din sate, din cei dați și scriși uniți, pentru mine și pentru sfaturile mele, și pentru nedatul sat Nădălbești sub uniți. Și câte rabd numai Hristos mă știe, atâtea dojeniri tot de la Șebiş mi să trimit, cumcă să întorc și celelalte sate pentru Nădălbești și pentru Susani. Și asta nu pot felelui (de aceasta nu pot răspunde) că nu vor încelui (amăgi) și din satul meu pe cei mai slabi oameni și ușori cu mintea. Din 126 oameni până acuma încă nici nu s-au scris, nici nu știu; și oamenii cei de cinste toți mi-au făgăduit, că să vor ținea de sfântă legea lor și a noastră, în care s-or născut și s-or botezat, credința încă și-o vor ținea cătră Dumnezeu și cătră mine; nu mă vor lăsa de rușine. Acum eu de Domnii ceia de la Dezna nu pot slugături cum îi cheamă numele și proleca. Nu cutez să ies din sat afară, că notarășu m-au oprit, în loc să stau, că mare baiu (necaz) am eu a păți, și până acum pentru oile câte am povățuit. Ce sa fac? că mie încă mi-se cade să rabd, că sfinții mucenici au răbdat pentru Hristos și credința nu o au lăsat. Și eu în nimica socotesc făgăduielile lor și binele ce îmi vor face ei, care încă și scrisoare am a-ți arăta, și dojeanele mele care ei pe mine le pun, și făgăduințele, care îmi vor face Domnii și popii aceia uniți, cari Domnul Măria Sa Directorul Ioan Pișpechi (Püspöky) în original au luat scrisoarea aceea, de minune ce fac ei cu mine.

Acuma vezi-mi baiu (necazul) cinstite Domnule, și preabine știi, că 6 prunci am și pă urmă mă va lăsa Conzistoriumu meu de voiu peri și eu și pruncii mei, de voi perde poporeni. Ce-mi răspunzi Cinstia Ta, că eu sunt înfricoșat de toate părțile; da pentrucă eu m-oi da subt uniți, să nu nici gândești; că credința cea cătră Marele Dumnezeu al meu, ce m-am jurat înaintea scaunului împăratului ceresc, nu voiu lăsa, și cătră împăratul meu și cătră preacinstit Conzistoriumul meu cel de legea grecească neunită.

După cum am fost sfătuit eu cu Cinstia Ta de pe Niagra și de pe Minead, din Neagra am nădejde ca doară ne va rămânea Biserica, că am nedejde, kitoru de acolo, foarte bună.

Al Prea Cinstiei Domniei Tale trist și năcăjit, rămânând în Nădălbești, în 7-lea mai 1834.

prea plecat slugitor

Moise Ghergariu, paroh Nădălbești

Sursa: Gheorghe Ciuhandu, Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț, Arad, 1935, p.459-460.

d.294. Anul 1835 aprilie 25, Arad

Episcopul Gherasim Raț arată mitropolitului că a întors la ortodoxie pe uniții din Neagra, Revetiș, Cherteș, Miniad, Ignești, Selejani, Berindia și Roșia.

Sursa: I. D. Suciu, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol.2, Timișoara, 1980, p.644.

d.295. Categoriile sociale în districtul Ineu. Anul 1835/1836

Nr.crt.	Localitatea	Coloni	Inquilini	Jeleri
1	Aldești	73	1	
2	Almaș	205	8	
3	Baltele	7	4	
4	Bârsa	156	18	45
5	Berendia	42	18	11
6	Bocsig	86	36	
7	Bogești (Felső Csil)	76	7	40
8	Bontăști	91	2	42
9	Brusturescu	5	3	
10	Buhani	47	7	
11	Buteni	328	57	
12	Camna	19	2	7
13	Chisindia	194	11	
14	Ciorești	91	1	5
15	Cocioba	13	18	6
16	Crocna	131	1	69
17	Cu ied	104	92	
18	Dezna	64	21	
19	Dieci	128	1	11
20	Donceni	34	1	
21	Dulcele	23	4	
22	Feniș	52	9	
23	Govojdia	44	18	21
24	Gurahonț	22	15	
25	Gurba	100	13	1
26	Hodiș	28	24	
27	Holt-Mezeș	52	2	
28	Hontășor	25	25	40
29	Iarcoș (Iercoșeni)	18	2	3
30	Ignești	40	1	3
31	Ineu	156	82	46
32	Iosaș	37	15	
33	Iosașel	113	10	
34	Căcărau (Joia Mare)	39	6	
35	Laz Zemerzel	69	2	3
36	Luguzău	31	2	9

37	Mădrigești	49	13	
38	Mănerău	56	15	
39	Miniad	41	1	9
40	Mocrea	101	7	10
41	Moneasa	16	2	
42	Mustești	27	2	
43	Nădălbești	34	2	3
44	Niagra	41	15	24
45	Prăjești	34	10	14
46	Prunișor (Kertes)	45	10	12
47	Rănușa		38	
48	Răpsig	55	30	65
49	Revețiș	41	1	
50	Saturău (Brazi)	24	10	
51	Sălăjeni	57	4	
52	Sârbi (Also Csil)	75	7	28
53	Sebiș	101	58	
54	Secaș	68	12	
55	Slatina	60	7	1
56	Susani	57	1	1
57	Șicula	178	78	96
58	Șilindia	43	12	11
59	Șoimuș-Buceava	35	14	
60	Valea Mare	36	4	
61	Văsoaia	44	11	
62	Voivodeni	26	9	
63	Zeldiș (Iacobini)	58	13	
64	Zimbru	38	12	

Sursa: D.J.A.N.A. dosar nenumerotat.

d.296. Anul 1837 mai 6-18, Arad

Protocolla „Consistorialia” 1837: seria 109

Hotărârea Consistorului din Arad, în frunte cu episcopul Gherasim Raț, refuzând introducerea limbei maghiare și a celei latine în purtarea matriculelor bisericești, cu provocare la dreptul limbei liturgice, înscris în legea de Stat dela 1791.

Sessio J.

Anno 837 die 18/6 Maii sub Praesidio illustrissimi Domini Episcopi Gerasimi Racz, coadsidentibus Dominis Assessoribus Archiepiscopo-Metropolitano Protosyncello unaque hujatis Instituti Clericalis Professore primario Reverendissimo Gregorio Kirilovics, admodum Reverendis Dominis Protopresbyteris Georgio Petrovics Aradiensi, Georgio Dan Kis: Jenöviensi, Theodoro Popovics Világosiensi, Gregorio Lukacsik Boros Jenöviensi et Instituti hujatis Paedagogici Catecheta, Reverendis Parochis Lazaro Adamovics Szemlakiensi, Maximo Karacsony Pecskensi, Paulo Boczko Kis: Jenöviensi, et Paulo Novak capellano castrensi, Ioanne Oprian Notario unaque Episcopoli Diacono

Ceremoniario, et Nicolao Szavics fiscale Consistorialibus, celebrata est sessio Consistorialis, occasione cujus sunt sequentia:109.

Inclyta Universitate Csanadiensis tenore a estimatissimarum suarum dio 10 a Martii a.c. Litterarum disponi, ut Matriculae per Sarcedotes sibi subordinatorum locorum lingua Hungarica, aut Latina ducantur, patente.

Deliberatum est:

Quoniam Sacerdotes hujus ritus exceptis nonnullis hujus Dioecesis vix habeant has linguas adeo in suam potestatem, ut matriculas his debito modo et ordine ducere quirent, necvero Sacri ad concionem sermones in ullis G.n.u. ritus Inclyti illius Comitatus locis lingua hungarica dicantur, quo sic juxta Art. 3.a 836 matriculae quoque lingua hac duci deberent, dein porro sit in Inclyto hoc Comitatu id introduceretur, siquidem in allis I.I. Comitatus aut huius ritus Dioecesis propter majorem nefors inter Clerum nostrum lingua hungarica ignorantiam, et quod circa obiectum istud qua religionarium juxta Art. 27.a 1791 aliquas mutationes inducendi solummodo Suae Majestatis Sacratissimae Jus sit, matriculae his linguis minus ducantur, qui migrat ex hoc Comitatu ad alium vel aliam Dioecesim, aut ex illis uxorem ducit Extractu Matriculae alioquin lingua hungarica aut latina concinato super natalibus suis coram ejate Sacerdote, qui hungarice vel latine nec intelligit, nec legere aut scribere scit nequaquam poterit semet legitimare; rescribi praeluadatae Universitati, matriculis Inclyti illius Comitatus hujus ritus quoque, lingua hungarica aut latina ducendis, eousque praescindendum esse, donec in aliis quoque Dioecesis et Comitatus, dein Slavonia et Croatia tam hoc, quam et lingua hungarica non fuerit ita introducta, ut communis evadat...

(ss) Gerasimus Racz
Episcopus

(ss) Joannes Oprian
Juratus Consistorii Natarius

Sursa: Gheorghe Ciuhandu, *Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț, Arad, 1935, p.583-584.*

**d.297. Recensământul populației pe naționalități în anul 1846
(Comitatul Zărand –zona de munte)**

- valahi (români)..... 51.323 persoane
- țigani (rromi).....826 persoane
- germani..... 822 persoane
- unguri.....710 persoane
- slovaci.....20 persoane
- israeliți (evrei).....17 persoane
- sârbi.....6 persoane
- armeni... .3 persoane

Sursa: Kozma Pál, *Zaránd vármegye földrajzi, statisztikai és történeti leírása, Kolozsvártt, 1848, p.40.*

**d.298. Situație statistic-demografică privind sporul populației în anii 1845 și 1846
(Comitatul Zărand –zona de munte)**

Anul 1845

născuți	1088 băieți	9292 fete	2080 suflete
decedați	694 bărbați	783 femei	1447 suflete
Spor natural 603 suflete			

Anul 1846

născuți	856 băieți	802 fete	1658 suflete
decedați	765 bărbați	687 femei	1452 suflete
Spor natural 206 suflete			

Sursa: Kozma Pál, *Zaránd vármegye földrajzi, statisztikai és történeti leírása*, Kolozsvártt, 1848, p.50.

**d.299. Situație statistic-demografică privind căsătoriile pe confesiuni
în anii 1845 și 1846
(Comitatul Zărand –zona de munte)**

Nr.crt.	Confesiunea	Anul 1845	Anul 1846
1	ortodocși	826	405
2	romano-catolici	16	16
3	reformați	5	3
4	greco-uniți	4	8
	Total	851	432

Sursa: Kozma Pál, *Zaránd vármegye földrajzi, statisztikai és történeti leírása*, Kolozsvártt, 1848, p.50.

d.300. Anul 1848 octombrie 18, Baia de Criș

Prefectul Hunedoarei, contele Kunn Gothárd către comisarul general Vay.

Raportează: la 11 octombrie, batalionul de grăniceri din Hațeg s-a declarat împotriva intereselor maghiare; la Hațeg au apărut 400 Români înarmați, a căror avangardă se află la Hunedoara; la 13 octombrie au sosit în fața Devei sub conducerea maiorului din Hațeg, vreo 5.000 de dușmani, care, primind o telegramă din Viena, s-au reîntors, lăsând o garnizoană în oraș și trimițând vorbă că vor reveni; manevra aceasta a provocat răscoala tuturor Românilor, care s-au și înrolat sub steagul împărătesc; locuitorii maghiari care n-au putut să fugă se află în puterea Românilor, iar mulți dintre nobili au fost puși în lanțuri și-și așteaptă cea mai cumplită moarte. La 15 octombrie, sosind vestea că maiorul Riebel se apropie de Deva pentru cucerirea cetății, prefectul și însoțitorii lui au fost siliți să se refugieze de acolo; dacă dușmanii se vor uni cu cei din Banat, vor putea crea o linie întărită până la Brașov; tabăra din Sebeșul săsesc, întărită cu forțe trimise din Alba Iulia, intenționează să dezarmeze toate orașele până la Cluj, apoi să atace Clujul în unire cu Români, atunci când va sosi acolo și colonelul Urban cu forțele sale din Năsăud; pentru a putea face față gravei primejdii ce amenință, cere să i se trimită 2.000 de soldați și un regiment de cavalerie cu care ar putea dezarma pe cei 10.000 de soldați dușmani, după care crede, că Români ar putea fi câștigați pentru cauza maghiară.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.3, Cluj, 1944, p.99-100.

d.301. Anul 1848 octombrie 18, Baia de Criș

Prefectul Bethlen Gabor, către Comitetul apărării naționale.

Cere trimiterea de ajutoare militare pentru apărarea județului Zărand, unde se observă zilnic semnele revoltei.

I. Baia de Criș, 16 Octomvrie 1848.

Prefectul Hunedoarei, contele Kunn Gothárd

cătră comisarul general Vay.

Raporteză: la 11 Octomvrie batalionul de grăniceri din Hațeg s-a declarat împotriva intereselor maghiare; la Hațeg au apărut 400 Români înarmați, a căror avangardă se află la Hunedoara; la 13 Octomvrie au sosit în fața Devei, sub conducerea maiorului din Hațeg, vreo 5000 de dușmani, care, primind o telegramă din Viena, s-au reîntors, lăsând o garnizoană în oraș și trimitând vorbă că vor reveni; manevra aceasta a provocat răscoala tuturor Românilor, care s-au și înrolat sub steagul împărătesc; locuitorii maghiari care n-au putut să fugă se află în puterea Românilor, iar mulți dintre nobili au fost puși în lanțuri și-și așteaptă cea mai cumplită moarte. La 15 Octomvrie, sosind vestea că maiorul Riebel se apropie de Deva pentru cucerirea cetății, prefectul și însoțitorii lui au fost siliți să se refugieze de acolo; dacă dușmanii se vor uni cu cei din Banat, vor putea crea o linie întărită până la Brașov; tabăra din Sebeșul Săsesc, întărită cu forțe trimise din Alba Iulia, intenționează să desarmeze toate orașele până la Cluj, apoi să atace Clujul în unire cu Românii, atunci când va sosi acolo și colonelul Urban cu forțele sale din Năsăud; pentru a putea face față gravei primejdii ce amenință, cere să i-se trimită 2000 de soldați și un regiment de cavalerie, cu care ar putea desarma pe cei 10.000 de soldați dușmani, după care crede, că Românii ar putea fi câștigați pentru cauza maghiară.

II. Baia de Criș, 17 Octomvrie 1848.

Prefectul Hunedoarei, către Comitetul apărării naționale.

Înaintează copia raportului despre situația județului trimis comisarului general Vay și cere trimiterea unui comisar militar, forțe înarmate și instrucțiuni pentru potolirea revoltei din județ.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.3, Cluj, 1944, p.99, 100, 102.

d.302. Anul 1848 octombrie 21, Hălmațiu

Prefectul G. Bethlen cătră Comitetul apărării naționale.

Raporteză, că în ținutul învecinat cu Hunedoara a izbucnit răscoala, trupe de ajutor nu i-au sosit, iar opunerea celor 700 de locuitori maghiari față de acțiunea revoluționară a celor 53.000 de Români ar fi o absurditate.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.3, Cluj, 1944, p.110.

d.303. Anul 1848 octombrie 23, Arad

Prefectul G. Bethlen cătră Comitetul apărării naționale.

Raporteză: maiorul Riebel, ocupând cetatea Deva, unde a instalat o conducere militară a provocat răscoala generală în județul Hunedoara; odată cu aceasta au început tulburări mari și în Zărand, dar mai ales la Brad, unde se așteaptă izbucnirea răscoalei, alimentată de Moții din județele învecinate; proclamația dată de el în limba română cu scopul de a liniști poporul n-a avut nici un rezultat; în timp ce se afla lângă Hălmațiu, la semnalul dat de clopotele din Hălmațel, au început să năvălească răsculații de pe toți munții între chiote de bucurie și de strigăte ascuțite; văzând inutilitatea intervenției sale de a restabili liniștea, cât și refuzul locuitorilor din Hălmațiu de a rezista cu arma împotriva răsculaților, a fost silit să-și salveze vieța, refugiindu-se călare la Arad; aici nu mai are nici un

contact cu județul său, încât nu mai știe ce se petrece acolo; în consecință cere, să i-se trimită forțe militare și tunuri, pentru a putea relua lupta împotriva răsculaților din Zarand și Hunedoara, sprijiniți de armata maiorului Riebel.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.3, Cluj, 1944, p.121.

d.304. Anul 1848 octombrie 27, Arad

Prefectul G. Bethlen către Comitetul apărării naționale.

Raporteză: Hălmaგიul a fost atacat de către locuitorii din nouă sate, silindu-l să arboreze drapelul imperial și să pună în libertate pe întemnițații politici; locuitorii maghiari din satele Zarandului se află în mare primejdie și nu li-se permite părăsirea județului; între asemenea împrejurări, nu se poate întoarce în Zarand, decât în fruntea unei puternice forțe militare.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.3, Cluj, 1944, p.144.

d.305. Anul 1848 octombrie 29, Arad

Subprefectul Vörös Antal către Comitetul apărării naționale.

Raporteză: a însărcinat pe maiorul Gál cu restabilirea ordinii în regiunea Țării, unde se adună vreo 6.000 de răsculați neînarmați, dându-i împuternicirea de a da în judecata curții marțiale pe cei nesupuși; datorită acestor măsuri aspre dar necesare, locuitorii din Țaria, Covăsiți, Gașa și Musca s-au supus extradând singuri pe vinovații principali, care apoi au fost condamnați și executați prin curtea marțială; forțele militare operează acum în Boroș-Ineu; iar de aici vor pleca spre frontiera Transilvaniei unde românii instigați de maiorul Riebel fac prădăciuni; transmite documente doveditoare a vinovăției comandaților din Arad și Timișoara, din ordinul cărora locuitorii din Țaria au spart magazia de arme, iar armele le-au împărțit între dânșii; cere trimiterea urgentă de noi forțe militare, pentru a putea face față împotriva eventualelor atacuri dinspre Banat, unde poporul a fost instigat la revoltă de către episcopul Zsivkovits din Timișoara și de Baronul Ambrozy Lajos; în Hunedoara și Zarand răsculații pustiesc totul și masacrează populația maghiară; maiorul Riebel înaintază pe Mureș spre Soborșin, având sub comanda lui 300 călăreți secui de limba română, 200 călăreți germani și o mie grăniceri români înarmați cu arme noi; pentru a putea face față atacului lui Riebel, a trimis curieri după ajutoare la Hódmező-Vásárhely, Bene, Seghedin și județul Bács; tunurile primite le va întrebuința împotriva cetății Aradului; cere să se ordone oficiului salinelor din Arad să-i pună la dispoziție sumele necesare pentru echiparea și plata recruților.

I. Țaria, 23 Octomvrie 1848.

Maiorul Gaál către Prefectura Aradului.

Raporteză: sosind la Țaria a înconjurat localitatea și a așteptat un sfert de ceas semnalul de supunere a populației; văzând că locuitorii continuă să se împotrivesc a tras o salvă de tun, apoi a aruncat două carteciuri și a ordonat înaintarea trupelor, la ceea ce poporul a început să se retragă; dela marginea Țării a trimis pe sblt. Tedeschi și pe pretorul Dániel Antal cu 50 soldați care au fost întâmpinați în fața Primăriei de către consiliul comunal și de doi preoți ortodocși, purtând steagul alb; la fugarii prinși s-au găsit diferite arme și munițiuni; în Țaria s-a proclamat starea de asediu, Teodor Vogalon și Pantea Gorcea au fost condamnați la moarte de curtea marțială și executați imediat; primarul și

principalul instigator, Deic Lăzărescu, au fost puși sub urmărire, iar alții se află sub anchetă, urmând să fie judecați main, răscoala din Covăsintți a provocat-o primarul, care a răspândit manifestele lui Jellachich, din care cauză poporul din această localitate a ucis șapte gardiști; în Șiria au fost găsiți patru gardiști din Gyula, maltratați până la sânge de răsculați, care plănuiau să-i spânzure.

II. Șiria, 23 octombrie 1848.

Procesul verbal al curții marțiale prezidată de maiorul Gaál.

Achită pe evreul Werner Vilmos acuzat de participare la rebeliune; condamnă la moarte prin împușcare pe Teodor Vogalon și Pantea Gorcea pentru participare la rebeliune și tragerea cu arma asupra gărzilor maghiare; sentința a fost executată imediat în piața din apropierea primăriei.

III. Șiria, 24 Octombrie 1848.

Procesul verbal al curții marțiale prezidate de maiorul Gaál.

Fugarii Paul Petrovici, primarul Șiriei, și principalul instigator Deicu Lăzărescu se pedepsesc cu punerea lor în afara legii și la confiscarea bunurilor; se condamnă la moarte prin spânzurare: Ștefan Verdje pentru agitare și răspândirea manifestului Jellachich, clopotarul Paul Borlea pentru alarmarea și chemarea la adunare a răsculaților prin tragerea clopotelor, Mihail Crâșnic pentru agitație împotriva maghiarimei și Gheorghe Codreanu pentru maltratarea sângeroasă a gardiștilor maghiari; se condamnă la moarte prin împușcare Petru Toma și Nicolae Crișan pentru tragerea cu arma asupra gărzilor maghiare; sentința a fost executată imediat, înainte de ispășire osândiții s-au spovedit și împărtășit, rupându-se ștreangul cu Gheorghe Codreanu, acestea fost executat prin împușcare.

IV. Șiria, 24 Octombrie 1848.

Maiorul Gaál către comisarul Vörös Antal.

Raportează: au fost prinși în păduri și tufișuri peste 120 răsculați fugari; locuințele fugarilor Pavel Petrovici și Deicu Lăzărescu au fost dărâmate iar averile lor confiscate; ținganului călău din Szentes i-s'au aplicat 15 lovituri de baston, drept pedeapsă pentru că a continuat să pălmuiască pe osândiți și după executarea lor; i s'a plătit totuși onorarul convenit de 6 fl. din casa primăriei.

VII. Gașa, 27 Octombrie 1848.

Maiorul Gaál către comisarul Vörös Antal.

Raportează că la marginea comunei Gașa a fost întâmpinat cu steaguri albe iar locuitorii i-au promis supunerea și predarea instigatorilor principali, al căror nume se cuprinde într-o listă întocmită de notarul comunei, predată lui la primărie.

VIII. Gașa, 27 Octombrie 1848.

Procesul verbal al curții marțiale prezidată de maiorul Gaál.

Condamnă la moarte prin spânzurare pe Onu Popescu pentru rebeliune, jaf și maltratări sângeroase; se condamnă la punerea în afara legii a locuitorilor Gheorghe Crișan, Iova Braici, Gheorghe Lupuț Toma, Nae Nai, și Ion Mărcuți, pentru nesupunere și rebeliune. Osânditul Onu Popescu a fost împărtășit cu sfintele taine dar în lipsă de călău a fost executat prin împușcare.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.3, Cluj, 1944, p.154, 156-157, 158, 160, 162, 168-169.

Comisarul Boczkó Daniel către comisarul Vörös Antal din Arad.

Raportează: armata maiorului Gaál a împrăștiat lângă Guravăii o tabără de 5.000 Moți, ucigând din ei 115; la 3 Noiembrie a fost examinată situația de vinovăție a prizonierilor, din care mulți au fost dați în judecata curții marțiale; la 4 Noiembrie au pornit spre Hălmațiu, ordonând și trupelor din Beiuș să se apropie; trecând prin satele Guravăii, Aciua, Dumbrava și Răstoci, le-au incendiat din cauza nesupunerii locuitorilor, aici au adunat și o mulțime de obiecte furate de la proprietarii maghiari; satul Pleșcuța a fost grațiat, deoarece locuitorii acestor sat i-au întâmpinat cu steag alb; la 5 Noiembrie a cucerit Hălmațiu, după ce în prealabil a amuțit clopotele cu tunul; la intrarea armatei în Hălmațiu locuitori au ridicat steaguri albe, iar cei vreo 4000 Moți s-au retras în munți, lăsând prizonieri doi maiori și un căpitan, care urmează să fie judecați de curtea marțială; în Hălmațiu au fost eliberați 50 de Maghiari înțemnițați de către răsculați, care au prădat toate bunurile Maghiarilor dela Brad și până la Baia-de-Criș, au exterminat familia Brády, aruncând într-o gropă comună pe cei 16 membri ai acesteia, au schingiuit pe căpitanul Hollaky Imre și pe soția lui, au dărâmat prefectura, au jefuit arhiva și casieria, iar pe funcționari i-au schingiuit și alungat, în casieria Hălmațiuului s-a găsit -totuși- suma de 2669 fl. și 51 cr.; ținutul întreg se află sub comanda directă a adjutanților lui Avram Iancu „Regele Moților”; locuitorii din Hălmațiu au predat un butoiu de praf de pușcă și au adunat grămadă toate obiectele jefuite dela Maghiari; la 6 Noiembrie va funcționa la Hălmațiu curtea marțială, iar la 7 Noiembrie va înainta până la Brad și Baia-de-Criș; satul Hălmațel, începătorul revoltei, a fost ars în întregime deoarece au fost întâmpinați cu împuscături din partea locuitorilor; în satul acesta nu s-au găsit decât 16 cadavre de ale răsculaților căzuți în luptă; după informațiile primite, vreo 4.000 de români s-au adunat în satul Țarmure, vor avea însă grije să-i împrăștie; aduce laude colaboratorilor săi și anunță sosirea la Hălmațiu a unei trupe de 400 de honvezi sub comanda maiorului Ritzkó.

I. Hălmațiu, 6 Noiembrie 1848.

Maiorul Gaál către Comisarul Vörös Antal.

Raportează: a executat toate ordinele primite; curtea marțială și-a început activitatea la Hălmațiu; aici s-a descoperit un butoiu plin și un sac cu praf de pușcă; expediază la Arad, ferecați în lanțuri, pe caporalul Pongrácz și pe soldatul Rácz, deoarece s-au dedat la jafuri; 6 călăreți și 8 gardiști au împrăștiat lângă Hălmațel o tabără de 600 Români; i-au sosit 55 călăreți din unitatea Kress; mâine va pleca spre Baia-de-Criș ca să elibereze pe locuitorii maghiari deținuți de răsculații români.

II. Iosășel, 3 Noiembrie 1848.

Maiorul Gaál către Comisarul Vörös Antal.

Transmite procesul verbal al curții marțiale, cuprinzând sentințele de condamnare la moarte a principalilor instigatori. Își exprimă părerea, că intenția camarilei este să aducă mai întâi în robie pe Maghiari, după care va putea înfrâna ușor pe „craii români” și pe partizanii acestuia. Raportează, că cele opt obuze de tun trimise în tabăra dela Guravăii au ucis 111 răsculați; instigatorii Vesa Rista, din Zeldiș, primarul Iancu Iovuța din Feneș și locuitorii Pavel Iovuța și Ilie Cosma din Feneș au fost declarați exilați și puși în afara legii, iar alți locuitori din Zeldiș, Hold, Saturău și Iosășel au fost predați pentru a fi judecați de către autoritățile locale.

III. Iosășel, 2 Noiembrie 1848.

Procesul verbal al curții marțiale prezidate de maiorul Gaál

Se condamnă la moarte prin spânzurătoare, ca instigatori principali și trdători, Onu Stănilă din Madrigești și Onu Băbuța din Saturău; sentința a fost executată imediat în Iosășel.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.3, Cluj, 1944, p.196-197, 199, 200-201, 202.

d.307. Anul 1848, Arad

Învățătorul Lakatos József către Comitetul apărării naționale.

Cere un ajutor de 100 fl. în contul salariului său de învățător în Hălmagiu; raportează că Românii din Hălmagiu, răsculându-se la 21 Octomvrie, i-au devastat locuința, iar pe el l-au ținut închis timp de două săptămâni, fiind apoi eliberat de armata lui Gaál László; după retragerea acestuia din Zarand, el s-a refugiat la Arad, unde se află sub tratament medical, fiind lipsit de orice mijloace de existență.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.3, Cluj, 1944, p.222.

d.308. Anul 1848 noiembrie 11, Sibiu

Generalul Puchner către generalul Gedeon

Seiner Hochwohlgeboren

dem Herrn k. k. Feldmarschalleutnant von Gedeon,

Kommandanten des mobilen Korps in Siebenbürgen.

Hermannstadt, am 11. November 1848.

Ein heute erhaltner Bericht vom Schlosskommando aus Deva de dato 10. hujus meldet über den Einbruch des Feindes im Zarander Komitat folgende Details:

Es wurden zwei Gefechte bei Körösbánya und Brad durch den Landsturm und etwa 150 Mann des 1. Romanen-Grenzregiments geliefert, in welchem der Feind die Oberhand behielt, den Landsturm grösstenteils zerstreute und nun unaufgehalten gegen Deva vorrückt.

Der Feind wird auf 600-900 Mann Infanterie, 50 Mann Kavallerie geschätzt und hat drei Kanonen.

Es sint zugleich Nachrichten eingelangt, dass eine zweite, weit stärkere Kolonne gegen Lippa und Seversin (am Rande: soll heissen Soborsin) heranziehe, daher Major Riebel den grössten Teil seiner Streitkräfte zur Sicherung gengen die Banater Grenze ziehen musste.

Unter diesen Umständen habe ich die 16. Kompanie des 3. Batallions Leiningen, welche in Marktschelken disloziert war, nach Muhlbach und die Romanen - Grenzkompanie des Hauptmann Konz won Mühlbach nach Deva marschieren lassien, auch von Karlsburg, respektive Blasendorf eine halbe Batterie Gesch üt, eine Kompanie Erzherzog Carl Ferdinand nebst einem Flügel von Max-Chevauxlegers dahin zur Verstärkung gesandt, ohne jedoch ermessen zu können, ob diese Streitkräfte genügen werden, daher ich mich wiederholt veranlasst sehe, die Beschleunigung des Marches von M. Wascharhely gegen Enyed an den untern Maros als unerlässlich, von unsern strategischen Verhältnissen geboten, anzuordnen und zu ersuchen, womit Hochdieselben nur in diesem Sinne die nächsten Dispositionen zum Abmarsche von M. Wascharhely erlassen.

Puchner m. p., Feldmarschalleutnant

Am Rande: Die halbe Companie von Erzherzog Carl Ferdinand aus Czintoh sogleich nach Blasendorf einziehen.

1848, 11, 49.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.1, Sibiu, 1944, p.24-25.

d.309. Anul 1849 ianuarie 24, Sibiu

Generalul Pfersmann către generalul comandant Puchner.

An Seine Exzellenz den Herrn Feldmarschalleutnant und kommandierenden General Freiherrn von Puchner.

Hermannstadt, am 24. januar 1849.

Nach soeben eingelangtem Bericht des Zarander Komitatsverwesers, des pensionierten Hauptmanns Thurbath, vom 22. d. M. sind nach eingelaufenen Nachrichten verlässlicher Kundschafter beiläufig 1400 Mann Insurgenten, darunter 300 Reiter und auch meineidige Krehs-Chevauxlegers, mit sechs Kanonen am 20. d. M. nachmittags 2 Uhr nach Körös Banya und dem nahe davon gelegnen Dorfe Zebia vorgerückt, dann, da in Nagy Halmagy ein Sukkurs aus Ungarn nachgerückt ist, zurückgeblieben.

Sie haben ihre Avantgarde bis Brad und die Vorposten bis an das Dorf Podella eine albe Stunde entfernt, aufgestellt, von welchen starche Kavalleriepatrouillen von 40 bis 50 Mann gegen Lunkoi auf die Landstrasse entsendet werden.

Die Einwohner der erwähnten Ortschaften haben vom Feind Befehl, alle Tage acht Stück Schlachtvieh, 300 Portionen Heu und Hafer, dann jeder Hauswirt zwei Viertel Mehl zu liefern.

Weiter wird berichtet, dass nach einem Schreiben des Erzpriesters Nicola Krainic aus Dobra, aus Saltsutsa im Banat von dem dortigen Richter geschrieben wird, dass eine starke Abteilung Insurgenten, die sich in Petris, einem grossen Dorfe an der ungarischen Grenze versammelt haben, die Absicht hat, über Zam nach Solmios hereinzukommen und das dort vorhandne Salz in Empfang zu nehmen, wozu mehrere Schlitten und Wagen in Bestellung gebracht worden sind. Im diesseitigenn Dorfe Thihsa ist eine romanische Landsturmabteilung 150 Mann mit Gewehr und Lanzen, unter dem Tribun Brehzan Posto fassend, in Bereitschaft.

Präfekt Johann Buthyan, Janku und Solomon stehen, der erste in Butsesd, der zweite bei Topanfava und Abrudbanya, der letzte in Deva in Bereitschaft, erhalten ununterbrochen Patrouillen gegen den Feind und bestätigen dessen Vorrückung bis Brad.

P. S. Soeben liefen Nachrichten und die ausgesendeten Patrouillen mit der Meldung ein, dass die ganze vorerwähnte feindliche Macht bis gestern nachmittags (2. Januar 1. J.) in Brad, sechs Stunden von Deva entfernt, vorgerückt sei, starke Kavalleriepatrouillen Bis Lunkoi und Dialu mare (welcher die Grenze zwischen dem Zarander und Hunyader Komitat bildet) unterhält, dadurch die Passage sperrt, und desshalb die Stärke des Feindes, dessen Waffengattung und seine Absichten nicht in Erfahrung gebracht werden können.

Ich beeile mich Euer Exzellenz diese Nachrichten zur hohen Kenntnis zu bringen.

Pfersmann, Feldmarschalleutnant.

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-49*, vol.1, Sibiu, 1944, p.65-66.

d.310. Anul 1849 ianuarie, Buceș

Prefectul Ioan Buteanu către administratorul Petru Turbat.

Domnule Administrator,

Scrisoarea Domnieivoastre am primit-o în 27 Ianuarie cu toate aclusele, la care mă grăbesc a-ți rescrie următoarele: -mai nainte cu vro 4 zile, prinzând un domn ungar în Crișiori, care au fugit cu Ungurii și acuma cu armata lor iară s-a reîntors, și examindu-l îndată v-am scris, cum am aflat de la dânsul și de la alți șpioni numărul Ungurilor, însă ca să știți și mai bine, acum iară vi-l scriu. Secui sunt 1200 pedestrași, önkéntesi 2000, călăreți 250 koșutiani, au 5 tunuri mai mari și două mai mici, lângă tot tunu 7 tunari, și cea mai mare parte a lor în 26 seara s-au așezat în Brad, au pus solgăbirae și pe toate satele birae, pe un om din Lunca și pe popa din Tomnatec l-a potopit, se duc pe sate călăreți și tot jefuesc, le iau de la oameni, mâncarea, bucatele, vestmintele, hainele și vitele toate, în căș zdrobesc, strică ușile, fereștile, sobele; oamenii sunt în cea mai mare desperațiune.

Acuma au foarte mare mânie pe noi, că am prins din Crișiori pe suspomenitul Ungur Crișiori Elek, și vreau să năvălească pe noi -însă noi ne apărăm la strămturile munților, cât putem și ne baricadăm - însă lângă toate aceste fără ajutor militar puțin putem face, fiindcă dânși sunt puternici, regulați și au tunuri. Eu de aici până ce voi putea nu mă voi duce, -mijlociți ca cât mai în grabă să căpătăm ajutor cătănesc, și pe varvarii Magiari să-i apucăm din toate părțile.

Dumniavoastră să veniți de cătră Deva și Dobra, de cătră Caransebeș și pe Căiănel și Vația, eu de cătră Buceș și Băița, lancu de cătră Găina, aduceți și tunuri și îndată îi prăpădim pe Maghiarii de aici, apoi să știți că de nu veți mijloci ajutor să mergem în contra dânșilor, atunci vor mere Ungurii cătră Deva, pentru că cum mi-au spus Ungurul prins de noi, dânși au ordin a se întâlni cu Generalul Böhm. Și nu știu cum păziți pe acolo, că Ungurii toate le știu ce se întâmplă prin Ardeal, -Cartea trimisă birăului sau preotului din Valia Bradului, nu o pot admâna, pentru că acolo numai cari n-au putut fugi, au rămas în sat, și cari au rămas puțini pot și, că în Brad nu e iertat nimenia a intra, apoi a spioni niciă unu nu cutează.

Atât facem și noi că ne suim pe munți, și pe acolo ne apropiem și ne uităm la dânși, însă și așa puțin vezi cu ochii. Ieri în 26 Ianuarie în Ruda cu scopul de a jefui au intrat 40 de călăreți și au dat de șire și la alte sate să-i aștepte. Chitanția subscriasă ți-o retrimite, celelalte le țin eu la mine. Fișagurile încă nu mi-au venit, ci numai sperez că vor veni, scrieți-ne mai des, să știu unu de altu.

Buceșu, 27 ianuar 1849

Buteanu m. p., Prefect

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la Revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.1, Sibiu, 1944, p.69-70.

d.311. Anul 1849 februarie 18, Alba Iulia

Colonelul August către comandamentul general.

K. k. Festungskommando zu Karlsburg.

An ein hohes k. k. mobiles Armeekorpskommando zu Hermannstadt.

Herr Präfekt Jancu zeigt aus Topánfalva unterm 15. d. M. Nr. 53 an, dass seine Gebirgslegion die Engen gegen Banfi Hunyad fortwährend verteidigt, um das Eindringen des Feindes in die Bergstädte und in das Innere des Landes zu verhindern.

Mehrmals ist der Feind bis Marisel vorgedrungen, wurde jedoch durch die Schützen immer zurückgeworfen. Ein Teil dieser Schützen hat in dem nun vom Feind gänzlich gereinigten Zarander Komitat vielfältige Attacken bestanden, in denen überall vom Feind viele, jedoch vom Jancu keiner gefallen ist. Dieser Präfekt steht nach seiner Angabe mit seinem Landsturm für den Fall, dass der Feind die Festung bedrohen sollte, bereit, ihm in den Rücken zu fallen.

Durch verlässliche Spione hat Jancu in Erfahrung gebracht, dass der Feind durch grausame Rekrutierung von Romanen in Torotzko und Thorda sich immer mehr verstärkt, ferner dass man in dortiger Gegend am 12. d. M. eine Starke Kanonade bei Grosswardein gehört hat.

Karlsburg, am 18. Februar 1849

August m. p. Oberst

Auf der Rückseite: Präsentiert den 20./2. 1849. Op. No. 151.

Die Betreffenden zu beloben und anzuweisen! 1849, 2, 83 ½

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-49*, vol.1, Sibiu, 1944, p.92-93.

d.312. Anul 1849

Deva 23 august, 1849

Generalul Ramberg către generalul conte Clam-Gallas.3. Armeekorps.

Seiner Hochgeboren dem Herrn k. k. Feldmarschalleutnant und Korpskommandant Graf Clam-Gallas.

Ritter des hohen Militär-Maria-Theresien-Ordens etc. etc.

zu Klausenburg.

Deva, am 23. august 1849

Ich beehre mich, Euer Hochgeboren die eregebenste Anzeige zu erstatten, dass das unter meinem Befehl stehende 3. Armeekorps am 19. d. M. hier in Deva eingerückt ist, und dass nach erfolgter Eregebung des Bemschen Insurgentenheeres die Verbindung mit dem kaiserlich-russischen Armeekorps unter General der infanterie von Lüders angeknüpft wurde.

Inzwischen hat jedoch das diesseitige Armeekorps von Seiner Exzellenz dem Feldzeugmeister Baron Haynau die Weisung erhalten, von hier wieder ins Banat zurückzumarschieren. Infolge dieser Anordnung wurde bereits eine Infanteirebrigade in Bewegung gesetzt, welche in zwei mobilen Kolonnen, u. zw. mit einer durch das Hatszegeger Tal, über Karansebes und Lugos nach Temesvar, mit der andern durch das Köröser Tal über Boros-Sebes, Boros-Jenö nach Arad zu marschieren angewiesen ist.

Auch das Gros des Korps sollte demnach heute von hier abmarschieren und sich in drei Märschen nach Facsed zurückziehen. Da gedoch bei der in Szászváros am 20. d. D. stattgefundenen Zusammenkunft mit dem kaiserlich-russischen General der Infanterie von Lüders Hochderselbe sich geneigt erklärte, die kaiserlich-russischen Truppen mehr in den östlichen Teil Siebenbürgens zurückzunehmen und uns den südwestlichen zur Besetzung zu überlassen, so habe ich nicht verfehlt, Seine Exzellenz den Feldzeugmeister Baron Haynau hievon in Kenntnis zu setzen und mich sofort

bewogen gefunden, bis zum Herabblenden einer Entscheidung auf diesen Vorschlag mit dem Korps hier stehen zu bleiben.

Ein weiterer Grund, welcher das Verbleiben in dieser Talstrecke motiviert ist, dass auf dem rechten Marosufer in dem Zarander Distrikt, dann bei Körös-Bánya, Deszna, etc. die „Motz-Walachen“ bei 40.000 an der Zahl noch unter Waffen stehen.

War gleich früher diese Schilderhebung durch das sich feindlich aufwerfende ungarische Insurgentenheer hervorgerufen, so ist doch jetzt, wo dieses nicht mehr besteht, kein Grund vorhanden, den walachischen Landsturm bestehen zu lassen.

Da in der Folge kein Feind mehr da ist, könnte der Landsturm seine Waffen nur zu Raub und Plünderung führen, wie schon gegenwärtig in den oben erwähnten Distrikten Exzesse und Schandtaten aller Art gegen Schuldlose und Unbewaffnete verübt worden sind.

Ich tat bereits Schritte, damit die Häuptlinge sich mir vorstellen, um behufs der Entwaffnung geeigneter einzuleiten. doch ist bis jetzt noch keiner von ihnen, Janko etc., bei mir erschienen, und es scheint, als ob sie sich einer Unterredung mit mir beharrlich zu entziehen trachten.

Auch hierüber habe ich dem hohen Armeekommando gehorsamst berichtet und gewärtig darüber ebenfalls Bescheid.

Indem ich Euer Hochgeboren von meinem Verweilen hier ergebenst in Kenntnis setze, erlaube ich mir ganz unvorgreiflich zu bemerken, dass es entsprechend sein dürfte, die Talstrecke hier, wenn das 3. Korps zurückmarschieren wird, wenn tunlich gleich wieder durch unsre Truppen besetzen zu lassen.

Ich werde demnach auch nicht ermangeln, Euer Hochgeboren meinen Rückmarsch aus Siebenbürgen seiner Zeit unverzüglich anzuzeigen.

Ramberg m. p., Feldmarschalleutnant

Sursa: Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-49*, vol.1, Sibiu, 1944, p.146-148.

d.313. Anul 1865 aprilie 14, Aldești

Plângerea locuitorilor români din Aldești adresată comitelui suprem al Aradului împotriva abuzurilor notarului din Bârsa, Paul Oswald, care se opunea folosirii limbii române în administrația comunală, deși acest drept fusese recunoscut prin diploma imperială din 1860 (fragment).

În cauza sindicală scutită de timbru.

Prea ilustre domnule consilier de curte și comite suprem!

Subscrișii, în numele mai multor conlocuitori ai noștri de frunte, restrânși deja de abuzurile și excesele cele multe care le-a executat și le execută încă în continuare d-nul notar al nostru Paul Oswald, față cu postul său și nemijlocit față cu noi și cu cosoții noștri, ridicăm contra d-sale plânsoare, mai cu seamă pe baza următoarelor momente:

1) Deși comunele notariatului nostru, Voivodeni, Aldești și Bârsa, respectiv locuitorii acestora, în urmarea prea grațioasei diplome a maiestății sale, datată cu 20 ale lunii optavre 1860, încă în anul 1862 unanim au fost dechiarat de a se uza în toate afacerile oficioase ale sale limba română, totuși d-nul notar al nostru Paul Oswald, de la funcționarea sa, nici până în ziua prezentă, nu a respectat, nici că voește această dechiarare statorită, și astfel pre când deja ar fi să ne îmbucurăm și noi de împlinirea unui dor mult așteptat, de dreptul câștigat de la prea bunul nostru monarh, respectiv de egala

îndreptățire a limbei noastre, depindem în aceasta de la pasiunea și de la netoleranța unui individ și, cu durere, în înțelesul strâns, de la un dirigător al nostru. [urmează punctele 2-10 care se referă la abuzuri de altă natură ale notarului din Bârsa]

Drept aceea umilit rugăm pre prea ilustritatea ta, ca pe baza motivelor amintite, precum și pre a celor apărute, să binevoești a ordona în interesul dreptului, a binelui comun și a securității personale, una investigațiune strânsă contra incuzatului dn. notar, la care investigațiune ordonată dorim a esmite pre unul dintre d-nii juzi ori asesori, care posed din deplin limba română, eară specialminte pentru punctul al 4 [-lea] și al 5[-lea] din prezenta-ne suplică sindicală a-l preda onoratei Sedrie criminale și prin aceasta a ne mântui părintește de incuzatul notar, respectiv de abuzurile sale cele fără margini, suplinindu-l prin un individ mai credincios chemării sale și de limba poporului acestui notariat.

Sperând mângâiere și dreptate, rămânem devotați, cu respect salut, ai prea ilustrului domn consilier de Curte și comite suprem.

Aldești în 14 ale lui aprieri, 1865.

cei mai plecați sierbitori:

Andrei Machii, m. p., Arone Lescuțiu, jude, m. p., Văsălie Ursa, m. p., Ursa Isai, m. p., Onu Versiganu, m. p., Ioane Alda m. p.

Sursa: Andrei Caciora, Nicolae Roșuț, Mircea Timbuș, *Aradul în lupta pentru eliberare socială și națională*, vol.2, Arad, 1980, p.34-35.

d.314. Anul 1867 februarie, Hălmagiu

Memoriul românilor din cercul electoral Hălmagiu către primul ministru al Ungariei, prin care solicită ca în fruntea comitatului Zărand să fie menținut un comite suprem de naționalitate română.

Domnule conte, ministru președinte, excelenția!

Când maiestatea sa grațiosismă s-a îndurat a restitui constituțiunea țieriei și a sterge amenestrarea provisorie de pe atunci, noi am creziut și nu suntem ne plecați a mai tot crede că, guvernului constituțional, ministeriul responsabile uncur, încă va face strămutări și schimbări în amenestrațiunea guvernelor de comitat ce, dacă va fi primită de regulă, nici comitatul nostru Zărand nu va fi estras de sub acea.

Este cunoscut în comun că, acest comitat este locuit mai permanente de români...

Escelenția! Nu credem ca cineva să se bucure mai mult pentru constituțiunea patriei noastre comune ca chiar noi, din acel motiv căci, multe secole au trecut preste noi cu pași grei aflându-ne și lăsându-ne fără constituțiune. Apoi, câștigarea ei nu poate produce decât bucuria generale, sperând că, constituțiunea este constituită, sau cel puțin va fi astfel ca avantajele și binefacerile ei să se reverse în asemenea măsură egale asupra națiunii noastre române ca atare, precum se vor împărtăși din acele toate celelalte națiuni ale acestei patrii comune.

Prima condițiune prin care am vedea ca, constituțiunea câștigată ea se fiă și pentru noi și națiunea noastră acea ce-am sperat mai sus, -dacă noi ne restrângem numai la comitatul nostru –s-ar aplica de capul guvernului comitatului, adecă de comite suprem, un bărbat cărui datorim toată încrederea noastră.

Noi vrem se aducem tributul meritat, numai adevărul, când ne exprimăm că, comitele suprem de acum al comitatului Zărand, e meritat de încrederea noastră amintită.

În considerare dară că, comitatul Zărand este locuit mai purmamente de fiii națiunei române, credem că nu se va putea zice cum că pretindem nedreptate și că suntem ne modești, când ne exprimăm dorința, însoțită de acea rogare, ca se ni se dea comite suprem bărbat dintre fiii națiunei române și care se nu fie lipsit de încrederea ce i-o datoresce corpul unui comitat.

Subscrișii alegători ai cercului de alegere Hălmașiu, au onerea a se adresa cu umilință și încredere către esceleția voastră, rugându-vă, pre deobligați, ca escelsul ministeriu responsabile, se binevoiască a-i dona meritata atențiune acestei dechiarări, făcută cu premeditare serioasă, ne strămutând din funcțiunea sa pe comitele suprem al acestui comitat, eară la casul dacă aceasta din motive neprevediute de noi nu s-ar putea efectui și s-ar vrea a se face doară chiar și la cererea comitelui suprem de acum, ca să i se conferească alt post acomodat demnității lui atunci, să vă îndurați a ne da un comite suprem român de necesare și credință, având totodată acel individ și încrederea noastră perfectă. Evenind această eventualitate îndegetată în urmă cu referire la alegerea persoanei unui eventual nou comite suprem pentru comitatul Zărand, binevoiiți a ne informa de opiniunea deputatului nostru dietale, care se se primească în această întrebare de cinosură.

Recomandându-ne înaltelor grații binevoitoare, suntem ai esceleției voastre, domnule conte, ministru presiedinte.

Dat în Hălmașiu, 24 faur 1867, numiți servi. [urmează cca. 450 de semnături ale alegătorilor din cercul electoral al Hălmașiuului]

Sursa: Andrei Caciora, Nicolae Roșuț, *Aradul în lupta pentru eliberare socială și națională. Documente*, vol.1, Arad, 1978, p.119-121.

d.315. Anul 1869 noiembrie 23, Baia de Criș

Adresa procurorului Tribunalului Regal comitatens Arad, către vice comitele comitatului Zărand, prin care dispune anchetarea participanților la ridicarea monumentului funerar de la mormântul lui Ioan Buteanu, din Gurahonț.

Onorat oficiu al vice comitelui!

În ziua de 10 septembrie a anului în curs 1869, în comuna Gurahonț din comitatul Arad, cu ocazia ridicării monumentului funerar al lui Ioan Buteanu, preotul gr. cat. din Budești, Niculaie Butariu, potrivit rapoartelor funcționarilor comitatului Arad și depoziției martorilor prezenți, a ținut un discurs instigator. Am fost delegat pentru urmărirea și anchetarea acestuia.

Întrucât însă, din declarațiile martorilor, interogați în comitatul Arad, a rezultat că, la ceea sărbătorire pioasă au fost prezenți și din nobilul comitat Zărand, și anume domnii Secula, avocat, Talloș Constantin, jurat, Moga Ioan, comerciant din Hălmașiu, Brânduș, avocat, Papp Theodor, Papp Ladislau, pretor, Balint Simion, protopop, Axentie [Sever], Avram Iancu, Horgia, casier, Papp Grațian, jurat, -care, drept urmare, sunt de asemenea de interogat.

Cu respect oficial, rog onoratul oficiu al vice comitelui pentru ca, în vederea interogării acestor domni și efectuării anchetei, să delegați pretorul și pe domnul jurat și despre aceasta să binevoiiți a mă înștiința oficial, atât pe mine cât și pe delegați.

Menționez că, din parte-mi sunt gata să efectuez ancheta și în afara sediului, la Hălmașiu, dacă aceasta ar servi la înlesnirea celor de interogat.

Totodată rog onoratul oficiu al vicecomitelui ca, numărul din ziarul „Federațiunea” redactat în limba română, în care s-a publicat cuvântarea rostită la Gurahonț de către Butariu Niculaie să mi-l transmiteți sau, în cazul că acesta nu s-ar putea primi, despre aceasta să binevoiți a mă înștiința pentru a se lua, de urgență măsurile ce se impun.

Exprimându-mi respectul deosebit rămân.

Al onoratului oficiu al vicecomitelui.

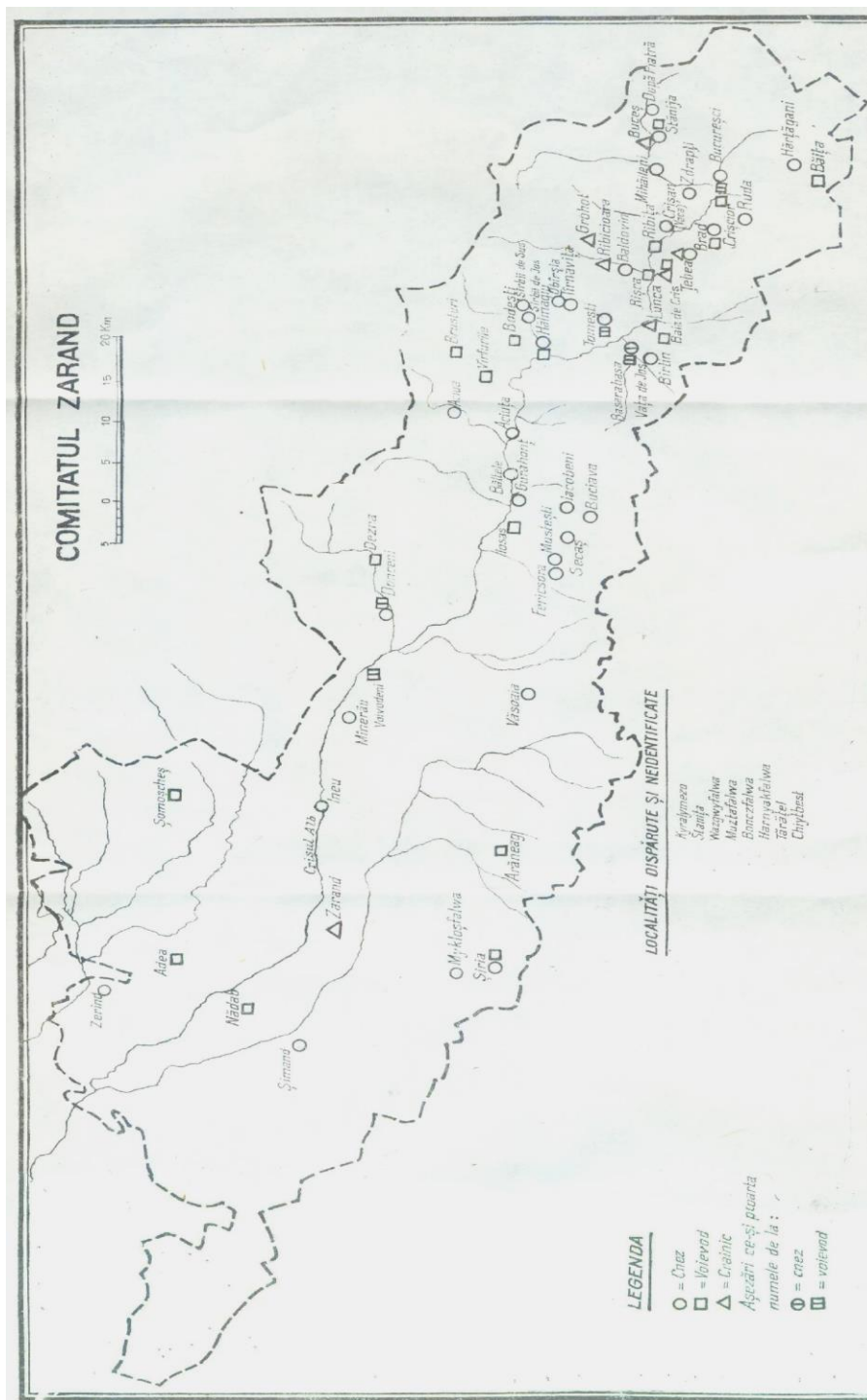
Baia de Criș la 23 noiembrie 1869.

Angyal Lajos

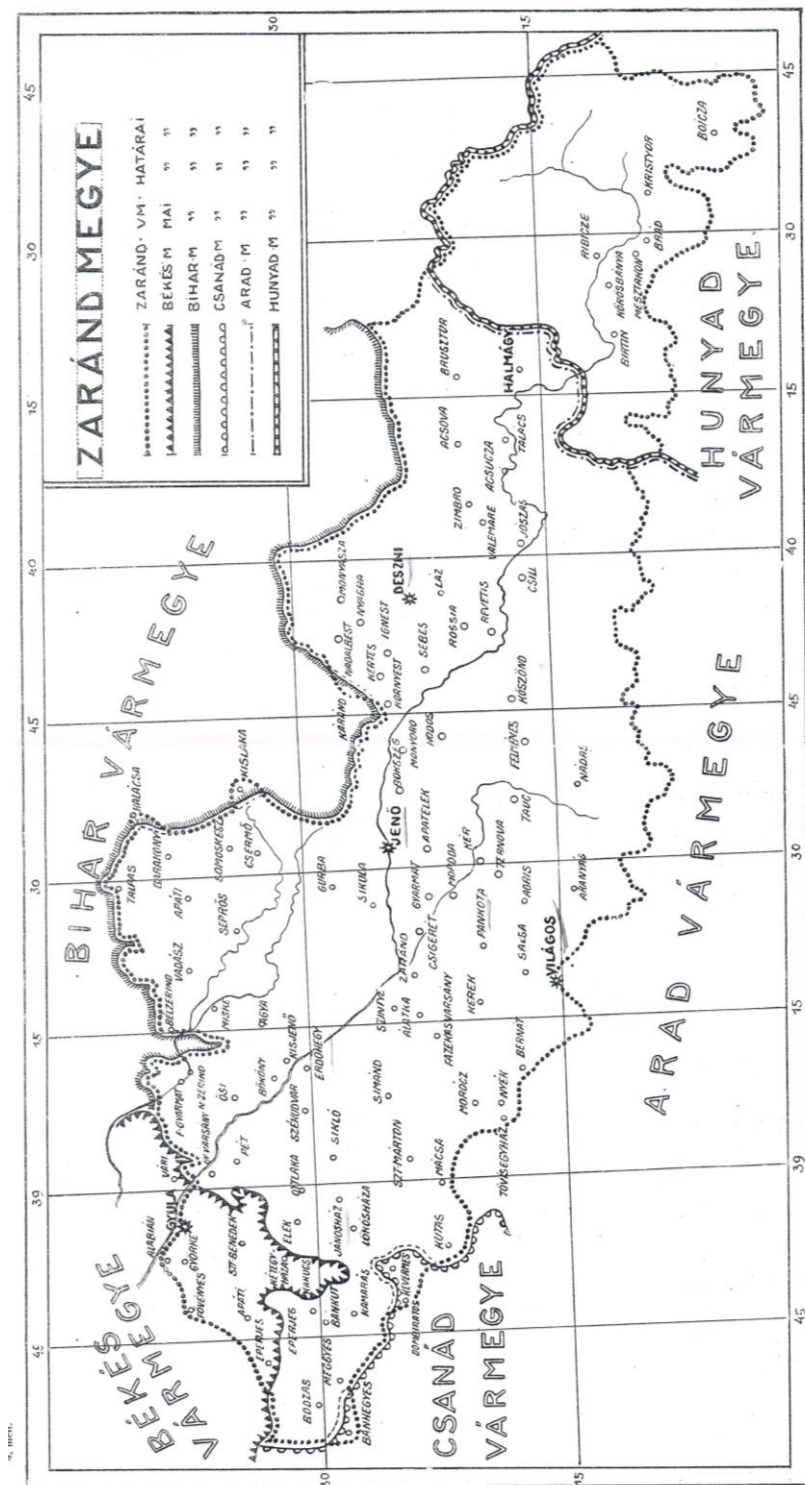
procuror regal, comisar anchetator delegat

Sursa: Andrei Caciora, Nicolae Roșuț, Aradul în lupta pentru eliberare socială și națională. Documente, vol.1, Arad, 1978, p.129-131.

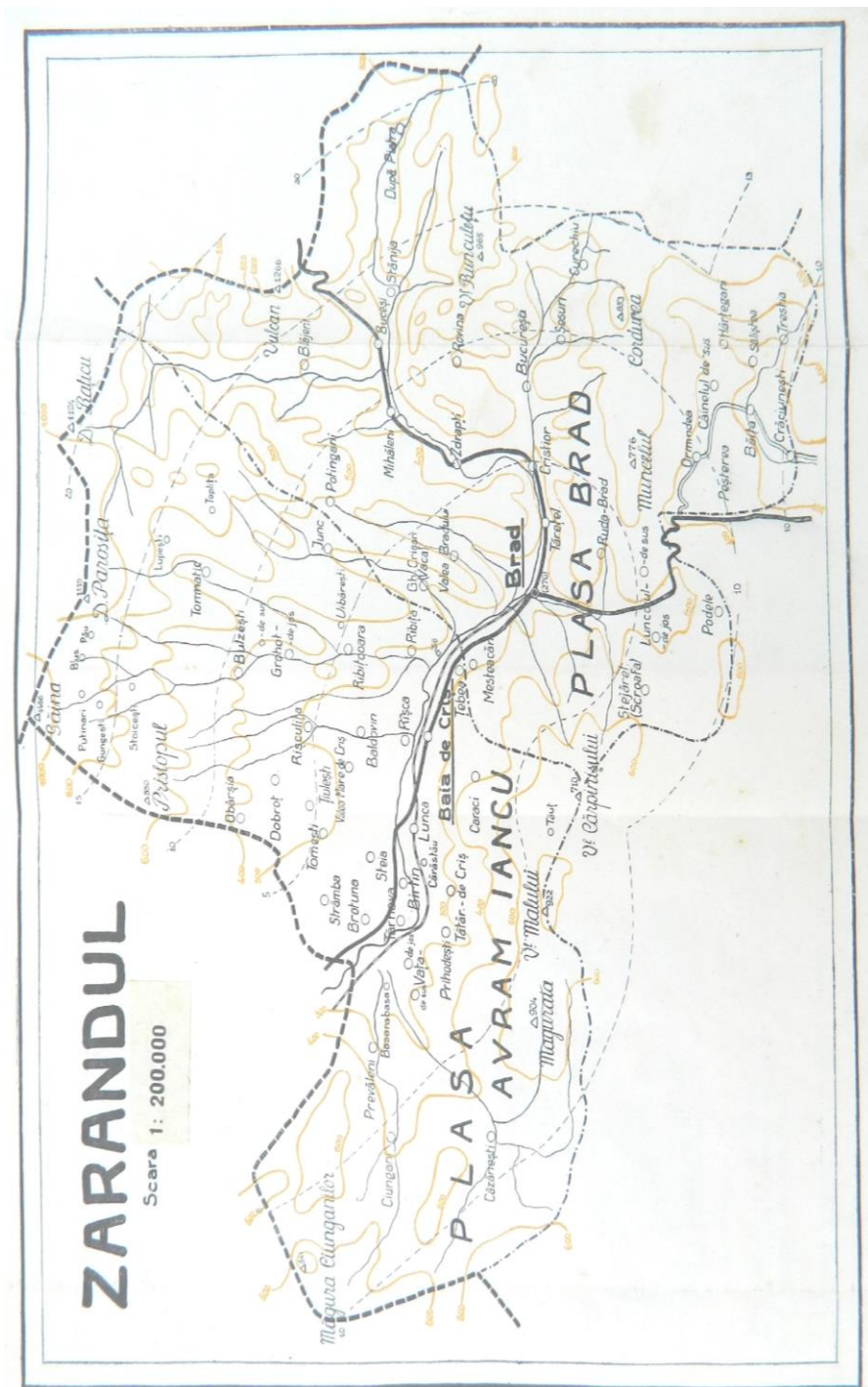
Cap.IV.Anexe

Harta comitatului Zărand (după Ștefan Pascu)

Harta comitatului Zărand (după Lukinich Imre)

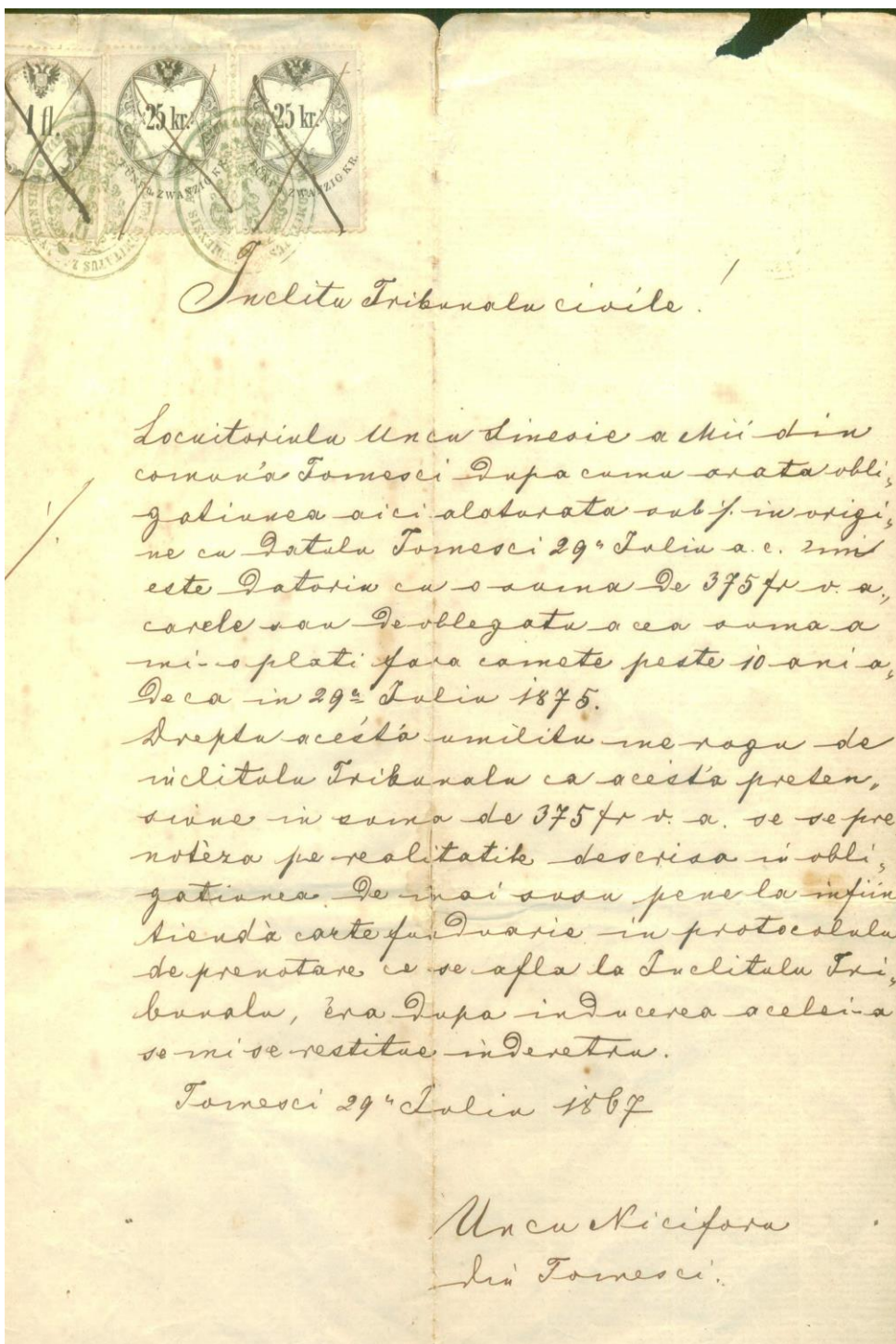
Harta Zărandului de munte (după Ioan Martin)

Sigiliul comitatului Zărand din anul 1712

Sigiliul comitatului Zărand din perioada administrației românești (1861-1876)

Act notarial autentificat cu sigiliul Zărandului din perioada administrației românești

pres. 16/8 1864
 No 1340
 civ. 86
 266.

Decisiune.

In urma duplicei prezente
 intabulara contrapptului de
 laborie al do Tomesci 29/7 864
 al do Uncu Sinesic (a
 Mii) din Tomesci sunatorie prest
 29/7 va avendul hote formalita
 ile cerute de lege, se concede
 i se ordina abe induce in
 rolocolulu de intabulara
 lu a celei Comitatate in favo
 rului Uncu Nicoforu pe
 calitate memris calore alu
 Uncu Sinesic (a Mii) in ota
 ulu Comunei Tomesci cu
 Septuinea a celei induce
 e inosec inredie Comdr calo
 iulu Cordii Funduarie Mes
 ara Calomionu, cu a cea in
 numere, ca dupa finita in
 necere, Contrapptulu origi
 natu produsutu cu clau
 ulo de intabulara are
 alu trimisita dupli can
 elui Uncu Nicoforu in
 Tomesci
 De spre ce practile se in
 unse Luntiadie.
 Din sed. Tribtu civile alu
 Comitatatei Karandului in
 Paria de Episcu 24 august 864
 Luntia: --

Catre
 Includulu Tribunalu ci
 vile alu comitatului
 Karandului
 in/
 Paria de Episcu

Dupli ca De intabulare
 alu Uncu Nicoforu Din
 comuna Tomesci

prin care se roga
 preatu induce a ota
 galitnei in la untru
 amintita in proba
 colulu De prestare
 a Includulu Tribunalu

2 esempl. 1 + brou, 1. a clau

G. Faur
 pro. pub.
 Pentru: Uncu Sinesic
 coll. p. a Mii in Tomesci

Actul notarial autentificat (verso)

Cap.V.Album zărandean

Biserici de lemn

Biserici de piatră

Troițe

Cetăți

Monumente și locuri

Turmele Zărandului

BISERICI DE LEMN

Biserica din Basarabasa

Biserica din satul Basarabasa, comuna Vața de Jos, județul Hunedoara, cu hramul *Sfântul Ierarh Nicolae* a fost construită din lemn de stejar cioplit cu barda pe la anul 1700, de meșterul tâmplar Popa Lazăr.

Are forma de navă și este așezată pe o fundație de piatră brută. Acoperișul în patru ape, inițial din șindrilă, a fost înlocuit la reparația din 1927 cu țiglă măruntă iar fleșa turnului învelită în tablă zincată.

Autorul picturii murale, executată în 1810, a fost zugravul Mihail Borșoș. Ușile împărătești au fost pictate de Constantin Zugravul iar câteva icoane pe lemn de Gligorie Moldovan și Constantin Zugravul.

Pictura din naos și altar, în stil bizantin este pe pânză de in lipită pe lodbele de lemn. Biserica a fost reparată în anii 1923, 1927, 1941 și 1978-1981.

Pe pereții exteriori de lemn ai altarului se mai păstrează cenotafe (mici cruci din lemn) pentru pomenirea eroilor satului.

Înregistrată sub nr. HD-II-m-A-03244 în categoria monumentelor, biserica este deschisă și în prezent cultului religios. În jurul bisericii se află cimitirul.

Biserica din Birtin

Biserica cu hramul *Buna Vestire* din Birtin, comuna Vața de Jos, județul Hunedoara, a fost construită, conform pisaniei, în anul 1690 de meșterul Popa Lazăr.

Pictura cea mai veche din biserică, realizată de Gligorie Moldovan în 1740 pe ușile împărătești, reprezintă scena Bunei Vestiri și pe evangheliști.

Pictura registrului împărătesc al tâmplei și icoana de hram au fost realizate în anul 1772 de zugravul Stan, fiul popii

Radu din Rășinari. Ultima pictură, care a înlocuit părți din cea veche deteriorată, a fost executată în 1829, pe pânză lipită pe lemn, de zugravii Mihail Borșoș și Simion Silaghi.

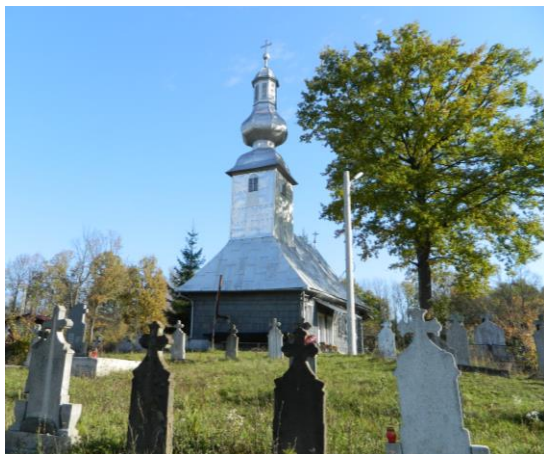
Biserica are formă de navă dreptunghiulară, cu altar și pronaos în prelungirea navei, bârnele pereților îmbinate în sistem „coadă de rândunică” fiind așezate pe un soclu de piatră. Acoperișul și turnul clopotniță în patru ape sunt acoperite în întregime cu șindrilă.

Apare în conscripțiile anilor 1761-1762 și 1829-1831 și în harta iosefină a Transilvaniei (1769-1773). A fost restaurată în anii 1998-1999, fiind înregistrată ca monument istoric cu nr. HD-II-m-A-03256. În prezent este deschisă cultului.

Biserica din Bodești

Biserica din satul Bodești, comuna Hălmagiu, județul Arad a fost construită în anii 1760-1766 și, conform pisaniei, pictată în anul 1831 de către Ioan Demetrovici din Timișoara.

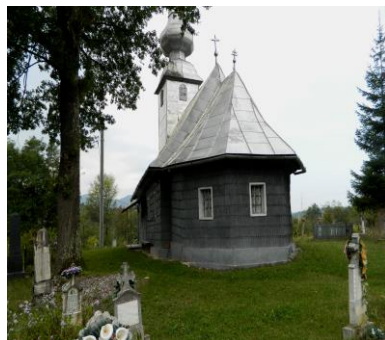
Iconostasul și multe icoane au fost realizate de zugravul Constantin din Râșca.

A fost construită în întregime din lemn de gorun și acoperită cu șindrilă, turnul fiind învelit cu tablă în anul 1889. Biserica a mai suferit

reparații în 1917, 1938 și 1957. La ultima reparație, acoperișul din șindrilă a fost înlocuit cu tablă zincată.

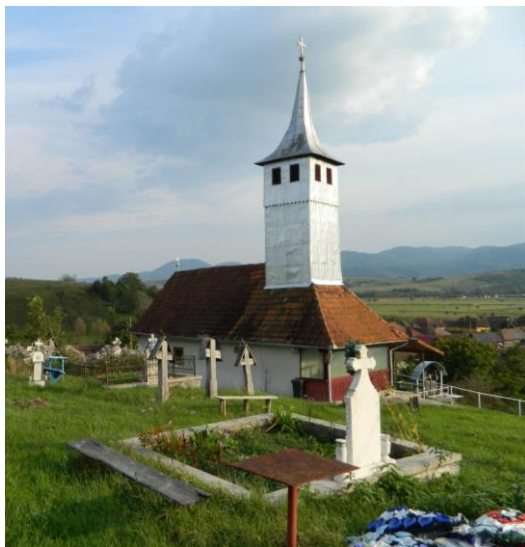
Biserica are hramul *Pogorârea Duhului Sfânt*. În jurul ei se află cimitirul.

Un tricolor în formă de brâu, situat deasupra ușilor de la intrare, înconjoară biserica în interior. Este o construcție bine conservată. Lăcașul servește și în prezent cultului.

Biserica din Brotuna

Conform pisaniei, biserica cu hramul *Sfântul Ierarh Nicolae* din satul Brotuna, comuna Vața de Jos, județul Hunedoara a fost construită între anii 1850-1866, în timpul protopopului Petru Moldovan din Hălmagiu.

Nu se cunosc meșterii constructori și zugravii.

Are formă dreptunghiulară, fiind compartimentată în pronaos, naos și altar.

Biserica este construită din bârne de lemn îmbinate în sistem „coadă de rândunică”, așezate pe o fundație din piatră de râu. Acoperișul pentru corpul bisericii (alcătuit în patru ape)

este din țigla iar coiful pentru turnul clopotniță are învelitoarea din tablă.

Biserica actuală se află pe locul unei alte bisericuțe mai vechi, din bârne, pomenită în conscripțiile din 1761-1762 și 1829-1831 și consemnată în harta iosefină a Transilvaniei.

În jurul ei, se află cimitirul satului.

A fost supusă unor renovări în anii 1961, 1987 și 2007, necunoscându-se cu exactitate lucrările care au fost executate la fiecare reparație.

Biserica din Căzănești

Biserica *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*, din satul Căzănești, comuna Vața de Jos, județul Hunedoara, a avut la origine hramul *Pogorârea Duhului Sfânt*.

A fost construită în sec. al XVII-lea de meșteri necunoscuți. Are formă dreptunghiulară iar pereții alcătuiți din bârne de stejar sunt fixați pe o talpă de lemn așezată pe un soclu din piatră de râu.

Biserica are acoperișul în patru ape atât pentru corp cât și pentru turnul clopotniță, având învelitoarea în întregime din șindrilă.

La reparația din 1958, meșterii Groza Ioachim și Farcaș Pascu au schimbat învelitoarea acoperișului și turnului, folosind 8000 de bucăți noi de șindrilă.

S-au mai făcut reparații în anii 1978 și 1998, când s-au înlocuit unele bârne vechi și bucăți de șindrilă.

În turn, se află două clopote fabricate în anul 1777 și, respectiv, 1907.

Registrul împărătesc, pereții altarului și ușile au fost pictate în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea de zugravul zărandean Iosif. În 1828, conform pisaniei, naosul și pronaosul au fost pictate, din nou, de zugravul Ioan din Poiana

Sibiului. Unele cuvinte din pisanie sunt șterse. Luând în considerare iconografia altarului și decorul floral, se presupune că la 1828 a existat și un al doilea pictor și anume, Mihail Borșoș.

Lăcașul a fost pomenit în conșcripțiile din 1761-1762 și 1829-1831.

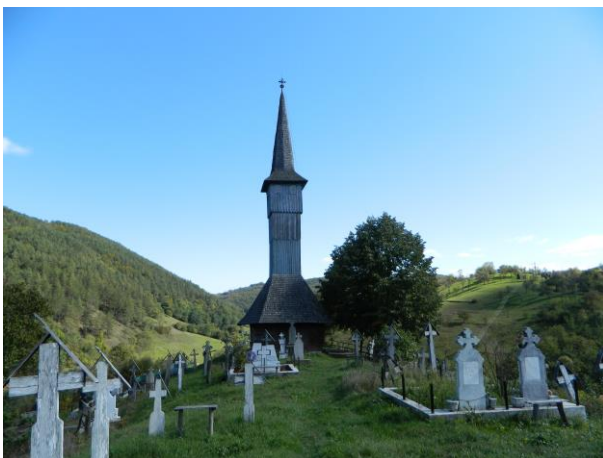
Pe peretele exterior din partea sudică se află cenotafe ale eroilor satului.

A fost declarată monument istoric și înregistrată sub nr. HD-2-m-A-03287.

Biserica din Ciungani

Biserica din satul Ciungani, comuna Vața de Jos, are hramul *Buna Vestire* și este situată pe dealul Zapoza în cimitirul satului, fiind una dintre cele mai vechi și importante biserici de lemn din județul Hunedoara.

Înălțată de meșteri necunoscuți pe la anul 1600, este construită din bârne de stejar, încheiate la cheatori în „coadă de rândunică” și „cățeii” și așezată pe o fundație de

piatră de râu. Are formă de navă dreptunghiulară, compartimentată în pronaos, naos și altar și este acoperită, în întregime, cu șindrilă. Forma acoperișului este în patru ape, atât pentru corpul bisericii cât și pentru turnul clopotniță.

Conform pisaniei, pictura murală originală și ușile împărătești cu evangheliștii au fost executate în anul 1782 de pictorul zărandean Iosif Zugravul. Tot în același an, zugravul Constantin din Râșca realizează icoanele împărătești și cele din pronaos. În anul 1810, pereții bisericii au fost repictați de zugravii Mihail Borșoș și Ioan din Poiana Sibiului, care păstrează părțile nedeteriorate ale picturii originale din 1782. Pictura este în stil bizantin pe suport de pânză de in lipită pe lodbele din stejar, multe scene fiind pictate sub formă de medalion, datorită spațiului disponibil îngust. Cea mai importantă realizare este complexul „Deisis”.

Pe pereții exteriori sunt prinse cenotafe în amintirea eroilor comunității locale.

Lăcașul a fost menționat în recensămintele religioase din 1761-1762 și 1829-1831.

Turnul, cu o înălțime de 14m, este cel mai înalt între celelalte turnuri clopotniță ale bisericilor de lemn hunedorene.

În prezent, biserica este folosită ca lăcaș de cult și este înregistrată ca monument istoric sub nr. HD-II-m-A-03297.

Biserica din Cristești

Biserica satului Cristești, cu hramul *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil* este filie a parohiei Bănești, comuna Hălmațiu, județul Arad.

Potrivit tradiției orale, biserica a fost construită în 1860, din bârne de lemn și acoperită cu șindrilă, în vremea preotului Dalvu din Obârșia. În lucrarea sa, Coriolan Petranu menționează că biserica a fost construită în 1856. Are formă de corabie. Turnul, situat deasupra pronaosului,

servește și de clopotniță.

Conform pisaniei, pictura din naos și pronaos a fost executată pe pânză în anul 1865, de către Ioan Demetrovici din Timișoara.

Registrul împărătesc al tâmpelii și unele icoane au fost pictate de zugravul Constantin din Râșca.

La reparația din 1916, șindrila de pe acoperiș a fost înlocuită cu țiglă iar turnul învelit cu tablă. Ultima renovare a fost executată în anul 1969.

În jurul bisericii se află cimitirul. Lăcașul folosește și astăzi cultului.

Biserica este trecută în lista monumentelor istorice cu numărul 1783.

Biserica din Curechiu

Biserica cu hramul *Sfântul Ierarh Nicolae*, din satul Curechiu, comuna București, județul Hunedoara, a fost construită în anul 1780 de meșterii lemnari Rancea Urs, Rancea Crăciun și Simion Dia din satul Băzești de pe valea Arieșului. Ca prestol, este folosită o stelă funerară romană de granit adusă de la Germisara, din ruinele vestitei stațiuni termale romane, pe care

există o inscripție în limba latină.

De formă dreptunghiulară, cu pereți din bârne masive îmbinate în „coadă de rândunică”, așezată pe un soclu de piatră, biserica are acoperișul în patru ape, în întregime din șindrilă.

Catapeteasma a fost realizată în 1788 de Ioan Zugravul din Deva, iar ușile împărătești au fost pictate în anul 1872. Din patrimoniul bisericii au făcut parte și icoane de lemn semnate de pictorii Constantin din Râșca, Ioan din Ardeu și Stan din Rășinari, icoane care au aparținut vechilor biserici dezafectate din satele București și Șesuri.

Pereții nu mai păstrează scene din pictura originală.

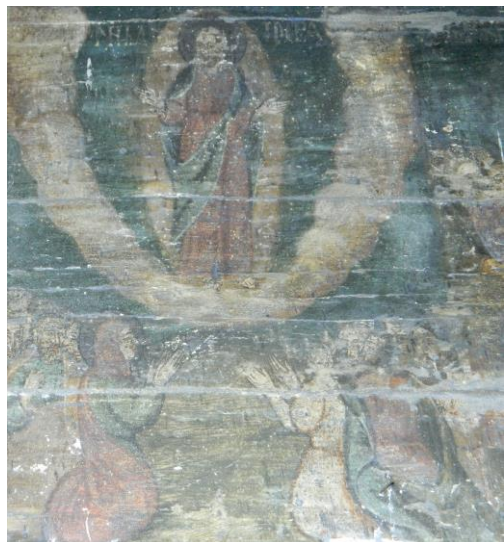
În jurul bisericii se află și cimitirul.

A fost renovată în 1969-1970, când s-a înlăturat tencuiala de pe bârne și s-a refăcut învelitoarea acoperișului și a turnului clopotniță. În 5 noiembrie 2000, după ultima renovare, care a fost și cea mai însemnată, biserica a fost sfințită.

În această biserică, în ziua de 2 noiembrie 1784, țărani răsculați având în frunte pe Crișan, au jurat să lupte până la moarte pentru a scăpa de iobăgie.

În prezent, lăcașul este deschis cultului și este înregistrat ca monument istoric sub numărul HD-II-m-A-03305.

Biserica din Iercoșeni

Biserica din Iercoșeni, comuna Șilindia, județul Arad, are hramul *Adormirea Maicii Domnului*. Privitor la anul construirii bisericii, există informații contradictorii. Conform însemnărilor arhivistice, ar fi fost construită în anul 1786, dar în tradiția orală se păstrează informația că biserica a fost cumpărată în 1752 din satul Chisindia.

Ea are forma de navă dreptunghiulară, terminată cu un altar triunghiular. Are pereții din lozdoabe din lemn de gorun, nefiind tencuită în interior și exterior, ci doar văruiată. La reparația din 1943, învelitoarea din șindrilă a fost înlocuită cu țiglă solzi, fiind schimbate și unele părți de lemn în structura de rezistență a construcției.

Pereții din lemn sunt văruiți în alb iar scândurile din tavanul și bolțile de la tindă, naos și absidă sunt vopsite în culoarea albastră. În jurul ei se află cimitirul iar lăcașul servește și astăzi cultului.

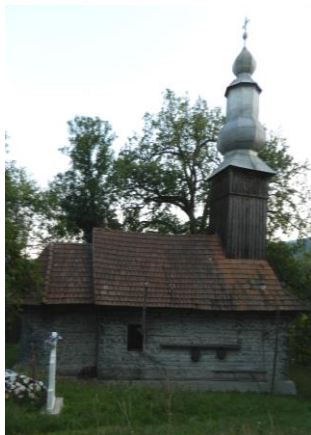
Biserica din Ionești

Biserica de lemn din Ionești, comuna Hălmagiu, județul Arad, cu hramul *Sfântul Mucenic Gheorghe*, a fost adusă pe actualul amplasament în 1730, an considerat cel al construcției (reconstrucției), deoarece, inițial, ea a fost construită în alt loc. În jurul ei se află cimitirul și servește și în prezent cultului.

La reconstruirea pe actualul loc, s-a folosit atât material lemnos din biserica veche, cât și materiale noi. Biserica are forma unei nave dreptunghiulare.

Pictura a fost executată de Ioan Demetrovici din Timișoara în jurul anului 1840 iar Constantin din Râșca a pictat iconostasul și câteva icoane pe lemn.

În 1780, au fost făcute primele reparații iar în 1892, biserica a fost renovată din temelie. În prezent, ea se află în renovare; în 2013, învelitoarea din țiglă a corpului bisericii și a turnului clopotniță din tablă a fost înlocuită, în întregime, cu șindrila nouă. A fost declarată monument istoric reprezentativ pentru

patrimoniul cultural arădean și ardelean.

Biserica din Lunca

Biserica cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* din satul Lunca Moșilor (azi Lunca) din comuna Baia de Criș, județul Hunedoara a fost construită la sfârșitul sec. al XVII-lea pe dealul Gorgon din satul Țebea și a fost sfințită de mitropolitul Atanasie Anghel în 1700.

În anul 1820 a fost vândută credincioșilor din satul Lunca, care au reconstruit-o în cimitirul satului.

Are formă dreptunghiulară, iar pereții alcătuiți din bârne de stejar sunt așezați pe tălpi de lemn fixate pe un soclu de piatră de râu. Este compartimentată în cele trei spații specifice bisericilor ortodoxe: pronaos, naos și altar. Corpul bisericii și turnul sunt acoperite cu șiță de brad. În 1976 au fost executate lucrări de refacere a acoperișului.

Învelitoarea acestuia are terminațiile la 0,70m față de pereți pentru protecție împotriva intemperiilor.

Pereții bisericii sunt din lemn de stejar la exterior, dublați în interior cu lemn de brad, pe care s-a executat pictura.

Pictura murală interioară și registrul împărătesc al tâmplei au fost executate în anii 1823-1824 de Simion Silaghi din Abrud și Nicolae Bădău din Lupșa Mare, după strămutarea lăcașului din Țebea. Ușile împărătești și chivotul, zugrăvite de Constatin din Râșca, au fost executate la biserica din Țebea și mutate odată cu strămutarea bisericii în Lunca. În naos și pronaos, pardoseala este din lemn de brad fălțuit iar în altar din dale de piatră așezate pe sol. Sfânta masă este din piatră masivă, cu piciorul încastrat în sol.

În 1954, a fost inclusă în rândul monumentelor istorice sub nr. HD-II-m-A-03360 iar din anul 1991, se află în patrimoniul Muzeului Țăranului Român, nemaifiind deschisă pentru cult, comunitatea ridicându-și, tot în cimitir, o biserică nouă.

Biserica din Lunçșoara

Biserica din satul Lunçșoara, comuna Hălmăgel, județul Arad are hramul *Sfântul Mucenic Gheorghe*. Se găsește în cimitirul satului și folosește și în prezent cultului.

A fost construită din lemn și acoperită cu șindrilă, servind ca biserică de mir pentru cătunul Crăciunești, de unde a fost mutată în anul 1825 pe locul de astăzi.

În jurul anului 1900, pereții au fost tencuiți în interior și la exterior, dar biserica și-a păstrat învelitoarea originală din șindrilă a acoperișului și a turnului clopotniță.

Turnul, de o construcție aparte, cu două etaje (balcoane) impresionează prin formă.

Pictura inițială, executată de Ioan Demetrovici, se mai păstrează doar în altar și pe iconostas, înegrită și ștersă de trecerea anilor.

Lăcașul se află într-o avansată stare de degradare, mai ales tavanul, existând riscul de prăbușire al acestuia.

Biserica din Mădrigești

Biserica de lemn *Sfântul Mare Mucenic Gheorghe* din Mădrigești, comuna Brazi, județul Arad, a fost construită în anul 1700, în cimitirul satului. În anul 1804, a fost înlocuită cu altă biserică din lemn, care, în 1842, a fost mutată din cimitir și reconstruită pe vatra actuală.

În anii 1975-1976, a fost renovată, tencuită și pictată din nou, înlocuindu-se acoperișul din șindrilă cu tablă. Tot în acei ani, partea superioară a turnului a fost înlocuită cu tablă iar partea inferioară și-a păstrat structura din lemn. Din vechea biserică, s-au păstrat icoanele împărățești ale iconostasului pictate în anul 1777 de zugravul Iosif.

În 1925, Coriolan Petran semnală în biserică patru icoane de lemn din anul 1703.

Tencuielile interioare și exterioare, lărgirea ferestrelor și noua pictură au dus la pierderea originalității inițiale a acestui monument de arhitectură.

Biserica din Ocișor

Biserica cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* din satul Ocișor, comuna Vața de Jos, județul Hunedoara, este situată în cimitirul satului. A fost construită, la origine, conform informațiilor păstrate în memoria colectivă, în satul Mermești din județul Arad, între anii 1759-1761, fiind târnosită de episcopul arădean Sinesie Jivanovici, care i-a dăruit un antimis.

În pisania cuprinsă în decorul

iconografic al absidei, se menționează că biserica a fost mutată pe actualul amplasament în anul 1804.

Construită din bârne de stejar cioplite din secure, biserica a fost așezată pe tălpi de lemn fixate pe o fundație de pietre brute, având în compartimentare pronaos, naos și altar. Acoperișul pentru corpul bisericii și turnul clopotniță au învelitoare din șindrilă.

Ușile împărătești și tâmpla au fost pictate de zugravul Mihail Borșoș în 1820, iar naosul de zărândeianul Constantin din Râșca. Pictura a fost executată pe un fond de ipsos, la îmbinarea scândurilor fiind aplicate benzi înguste de pânză pentru mascarea golurilor.

De-a lungul timpului, lăcașul a suferit mai multe renovări. La reparația din 1967-1968, a fost înlocuită talpa și s-a înlăturat tencuiala exterioară, dându-i-se bisericii înfățișarea exterioară originală. La eea din 2009, a fost înlocuită șindriila

acoperișului și a turnului clopotniță.

În biserică este reprezentat împăratul bizantin Ioan Paleologul al VIII-lea, element singular în pictura bisericilor europene și românești.

Este înregistrată ca monument istoric sub nr. HD-II-m-B-03373.

Lângă biserica monument se află alta nouă, din piatră.

Biserica din Ociu

Biserica din Ociu are hramul *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*. Este filia parohiei Basarabasa din comuna Vața de Jos, județul Hunedoara. În jurul bisericii se află cimitirul satului.

A fost construită în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea, după anul 1762, pe locul unei alte biserici din lemn, nesfințită, consemnată în conscripția lui Sinesie

Jivanovici și în recensământul ecleziastic din 1761-1762. Ridicată din lemn de stejar cioplit manual cu secura, biserica are formă de navă dreptunghiulară și este așezată pe o fundație de piatră cu bolovani mari de râu la colțuri.

De-a lungul timpului, fundația a fost consolidată cu o centură de beton.

Acoperișul în patru ape al corpului bisericii este confecționat din șindrilă. Turnul clopotniță, încheiat în partea superioară printr-un coif piramidal, este acoperit, în prezent, cu tablă zincată.

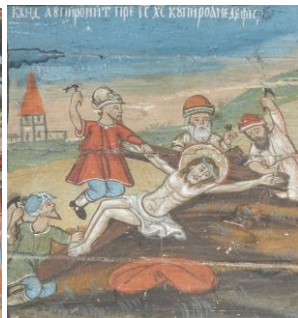
Pictura actuală, în stil bizantin, pe suport de pânză de in și cânepă lipită pe bârnele de

stejar, a fost executată în anul 1821 de zugravii Nichifor Bozdu și Nicolae Bădău din Lușța Mare. Anul executării picturii este dat de pisania de pe tâmplă, care mai dă informația că pentru acoperiș s-au folosit 7000 bucăți de șindrilă. Se pare că pictura din 1821 a înlocuit o pictură mai veche, executată de preotul Ioan Zugravul din Deva, care a pictat și două icoane împărătești ale tâmplei.

Pe parcursul vremii, biserica a suferit o serie de reparații, cea mai importantă fiind aceea din 1882, executată la partea de structură de

către Samuil Ciorogar și Ioan Giurgiu iar la pictură de Moise Bercovici. La renovarea din 2004, au fost înlocuite tâlpile de lemn și bârnele deteriorate din pereți, înlăturându-se și tencuiala, pereții revenind la forma originală, cu bârnele aparente. Crăpăturile din pereți au fost umplute cu un chit alcătuit din rumeguș și pământ. Biserica este înregistrată în lista monumentelor istorice sub numărul HD-II-m-A-03374 și folosește și în prezent cultului.

Biserica din Poiana

Biserica din satul Poiana, comuna Vârfurile, județul Arad, a fost construită în anul 1806 și are hramul *Nașterea Maicii Domnului*. Servește și în prezent cultului.

Are formă de navă dreptunghiulară cu absidă pătrată. A fost construită, în întregime, din lemn, cu acoperiș din șindrilă. La reparația din 2004, învelitoarea din șindrilă a corpului bisericii și a turnului a fost înlocuită cu alta nouă.

Datorită deteriorării picturii, pereții interiori au fost acoperiți, în întregime, cu vopsea. Nu se cunosc date referitoare la pictură și la pictorul care a executat-o.

Pe pereții exteriori, cu ani în urmă, au fost cenotafe, care au dispărut. Astăzi, pe unul dintre pereți, mai există o toacă din lemn și cuierul pentru pălării (cloape) și cușme.

Biserica din Prăvăleni

Prima biserică de lemn a satului Prăvăleni, comuna Vața de Jos, județul Hunedoara a fost construită în anul 1730 și avea hramul *Sfântul Dimitrie*.

În conscripția episcopului Sinesie Jivanovici din 1755, în Prăvăleni – cătunul Costești a fost recenzată o biserică de lemn nesfințită, de unde a fost mutată pe o altă vatră, în 1853, când a fost și reparată.

În 1927, preotul Amos Florea a mutat biserica pe actuala vatră a satului, în mijlocul cimitirului, pe o fundație de piatră. Șindrila a fost înlocuită cu țiglă și i s-a schimbat hramul, în *Sfântul Ierarh Nicolae*.

În timp, șindrila de pe turn a fost înlocuită cu tablă.

Biserica are formă de navă dreptunghiulară, nu este pictată și mai păstrează din vechea biserică de lemn doar ușile de la iconostas.

Biserica din Rovina

Biserica din Rovina, comuna București, județul Hunedoara, cu hramul *Înălțarea Sfintei Cruci* este situată în cimitirul satului fiind deschisă și în prezent cultului.

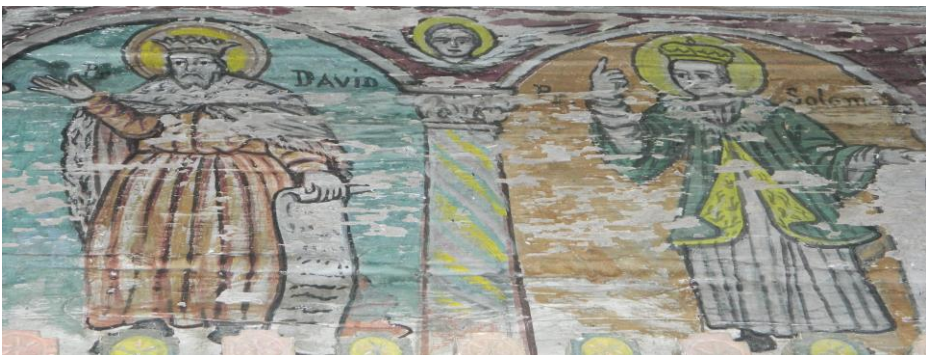
Tradiția orală păstrată în comunitate datează construcția în anul 1780, dar, se pare că biserica este mai veche, fiind ridicată, inițial, pe un deal alăturat, anul 1780 referindu-se la mutarea lăcașului pe actualul amplasament și la lucrările de renovare executate cu această ocazie.

Are forma de navă dreptunghiulară (pronaos, naos și altar), cu bârne masive în pereți, îmbinate în „coadă de rândunică” și așezate pe un soclu de piatră brută. Bârnela cioplite manual cu barda, lăsând între ele multe spații libere, i-au determinat pe credincioși să tencuiască biserica.

Inițial, biserica a fost acoperită, în întregime, cu șindrilă, dar, urmare a deteriorării acesteia, s-a înlocuit cu tablă: turnul, în 1927 iar corpul, în 1965. La reparația de restaurare și conservare din 1980-1981, s-a desfăcut vechea tencuială, biserica fiind tencuită din nou iar tabla de pe învelitoarea acoperișului și clopotnița a fost înlocuită cu șindrilă nouă.

Pictura, păstrată parțial în naos, pe catapeteasmă și în altar, a fost realizată de zugravul Ioan Cuc din Lupșa, în sec. al XIX-lea. Tot în acest secol, a fost renovat și iconostasul. În 1919, pictura a fost reînnoită de către pictorul George Zinon Pop. Biserica este înscrisă în categoria monumentelor istorice sub numărul HD-II-m-A-03436. Printre preoții care au slujit în această biserică, poate fi amintit Simion Groza, unul dintre tribunii lui Avram Iancu.

Biserica din Șoimuș

Biserica din Șoimuș, comuna Brazi, județul Arad, cu hramul *Sfântul Mucenic Dimitrie*, a fost construită, în întregime, din lemn și acoperită cu șindrilă, cu reparații, în timp, la acoperiș și turn.

Se presupune că, inițial, biserica a fost construită și sfințită în anul 1775 în satul Iacobini, purtând hramul *Sfântul Teodor Tiron* iar în anul 1865 a fost mutată în satul Șoimuș-Buceava.

Pictura bisericii se remarcă printr-o frumusețe și simbolistică deosebite, fiind atribuită zărandeanului Iosif Zugravul. La exterior, pereții sunt lipiți cu lut.

În jurul bisericii, se află cimitirul satului. Servește și în prezent cultului.

Deși este inclusă în rândul monumentelor istorice, ea se degradează continuu, necesitând

urgent reparații de specialitate.

Biserica din Târnava de Criș

Biserica actuală de lemn din satul Târnava de Criș, comuna Vața de Jos, județul Hunedoara, poartă hramul *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*. Ea se află cimitirul satului,

servind și în prezent cultului.

Are formă de navă dreptunghiulară cu pronaos, naos și altar, pereții exteriori fiind tencuiți și văruiți. Construită din bârne de stejar îmbinate în „coadă de rândunică”, biserica are pereții și talpa așezate pe o fundație de piatră de râu. Acoperișul este o șarpantă în patru ape, cu învelitoare din țigla. Coiful și

elevația turnului clopotniță sunt acoperite cu tablă.

Biserica actuală a fost construită pe locul uneia mai vechi, medievale, edificată la cumpăna secolelor XVI-XVII, amintită în conscripția episcopului Sinesie Jivanovici ca fiind din lemn și nesfințită. A fost pomenită și de comisiile de recenzare din 1761-1762. Din vechea biserică au rămas ușile împărătești precum și icoanele registrului împărătesc al tâmplei, executate de meșterii zugravi Nechifor din Julița, județul Arad și Simion Silaghi din Abrud, județul Alba.

S-au efectuat reparații de întreținere și renovare ale bisericii în anii 1854, 1966, 1988-1989 și 2007.

În 8 noiembrie 1848, fiul clopotarului acestei biserici și-a sacrificat viața, fiind împușcat de unguri în turn, în timp ce trăgea clopotele pentru a-și chema sătenii să oprească trupele maghiare de ocupație care veneau dinspre Hălmgiau spre Brad.

Biserica din Tisa

Biserica din satul Tisa, comuna Hălmagiu, județul Arad, cu hramul *Sfinții Apostoli Petru și Pavel*, a fost construită în anul 1770, conform tradiției orale. Este în întregime din lemn și acoperită cu șindrilă. Are formă de navă și nu este tencuită nici în interior, nici la exterior. Streașina, largă de 80 de cm, protejează pereții de intemperii. În

1795, zugravul Constantin a realizat iconostasul, icoanele împărătești și cea de hram. Conform pisaniei, pictura interioară, care se mai păstrează și astăzi, a fost executată în anul 1846 de Ioan Demetrovici din Timișoara, direct pe lemn, la îmbinările lemnului fiind lipite fâșii de pânză.

Primele reparații ale bisericii s-au executat în anii 1820 și 1890. În anul 1933, șindrila de pe acoperiș și turn a fost înlocuită cu tablă zincată.

În jurul bisericii se află cimitirul. Folosește și în prezent cultului.

Biserica din Țărmure

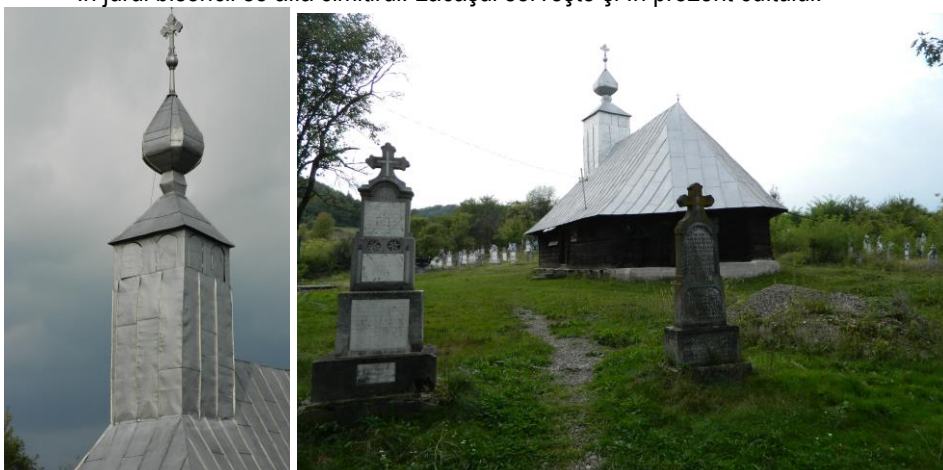
Anul construirii bisericii din satul Țărmure, comuna Hălmațiu, județul Arad, cu hramul *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*, nu se poate preciza deocamdată cu exactitate. Există informația conform căreia ar fi anul 1830 dar, pe baza unor tipărituri vechi existente în biserică, ar putea fi avansată ipoteza construirii pe la anul 1780. Tâmpla bisericii a fost realizată de Constantin Zugravul.

În anul 1870, biserica a fost supusă unor modificări constructive, care i-au mărit spațiul. Alte mici modificări făcute în 1931, nu i-au schimbat aspectul.

La renovarea din 1934, s-a schimbat forma turnului acoperit cu șindrilă iar la aceea din 1991 șindrila a fost înlocuită cu tablă zincată.

Pictura a fost executată în 1870 de către zugravul Ioan Demetrovici pe pânză, cu vopsele în ulei, cu un simț deosebit al proporțiilor și al culorilor. A fost ultima biserică pictată de acesta.

În jurul bisericii se află cimitirul. Lăcașul servește și în prezent cultului.

Biserica din Vidra

Biserica din satul Vidra, comuna Vârfurile, județul Arad are hramul *Sfinții Cosma și Damian* și datează, conform cercetărilor lui Coriolan Petran, din anul 1771, iar după alți cercetători ai istoriei bisericești, din anul 1724. A fost construită din bârne de gorun îmbinate în „coadă de rândunică” și acoperită cu șindriță, așa cum se păstrează și astăzi. Are formă de navă dreptunghiulară, cu altarul în prelungire. Pe o bârnă situată la intrarea din partea stângă, se află o inscripție cu litere slavone care menționează că în sat, în anul 1738, a fost ciumă.

A fost restaurată în anii 1800, 1882 și apoi între anii 1962-1965, când s-a înlocuit talpa și tâmpla bisericii, dar reparațiile efectuate din vreme în vreme, au dus la pierderea unor forme și podoabe existente la început. Un element aparte, nemaîntâlnit la alte biserici, îl constituie o frânghie sculptată în bârnele pereților exteriori, puternic reliefată, care înconjoară lăcașul.

Pictura bisericii și a iconostasului, executate în 1851, se păstrează numai în parte. Registrul împărătesc a fost executat de Constantin Zugravul.

În jurul bisericii se află cimitirul. Lăcașul servește și în prezent cultului.

Biserica din Vosdogi

Biserica cu hramul *Înălțarea Domnului* din satul Vosdogi este filie a parohiei Luncoșoara din comuna Hălmăgel, județul Arad.

A fost construită din lemn, în satul Ciungani de lângă Vața, de unde a fost mutată în Vosdogi, în anul 1860. Conform pisaniei din naos, pictura a fost executată de Ioan Demetrovici, în 1870. Icoanele de pe tâmplă au fost realizate de zugravul Constantin. Astăzi, se mai păstrează scene din pictura originală doar în altar și pe iconostas. Pronaosul este tencuit și văruiț.

Lăcașul are formă de navă dreptunghiulară, cu dușumea din lemn.

În 1948, a fost înlocuită șindrila de pe acoperiș cu alta

nouă iar în 1959, șindrila a fost schimbată cu țiglă solzi iar turnul a fost învelit cu tablă.

În jurul bisericii se află cimitirul.

Biserica a fost declarată monument istoric dar servește și în prezent cultului.

Biserica din Zdrapți

Biserica din satul Zdrapți, comuna Crișcior, județul Hunedoara, cu hramul *Sfântul Mucenic Dimitrie*, a fost construită în anul 1852, renovată în perioada 1984-1985, tencuită la exterior și în interior și pictată în anul 2006.

La renovare, a fost înlocuit acoperișul de șindrilă cu unul din tablă, iar turnul acoperit cu tablă deasupra balconului, mai păstrează în partea inferioară o structură de lemn.

Referindu-se la biserică, istoricul Florin Dobrei menționează că se mai păstrează din zestrea murală originală icoanele împărătești și pictura tâmplei.

BISERICI DE PIATRĂ

Biserica din Crișcior

Biserica de piatră cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* din comuna Crișcior (Brad), județul Hunedoara a fost ctitorită de familia voievodului Bălea în perioada 1385-1387. Are ca părți constructive și de utilitate rituală turnul-clopotniță, o navă alungită și altarul.

A fost construită din piatră și cărămidă, suferind în timpul secolelor mai multe modificări, păstrând astăzi puțin din înfățișarea care a avut-o la început.

Construirea bisericii este atribuită unui șantier itinerant, care venea din zona central-europeană, peregrinând prin sate după comenzile cnezilor români domnici a-și îndeplini aspirațiile religioase și a-și confirma condițiile sociale.

Pictura este o sinteză de elemente bizantine și romano-gotice și mai păstrează numeroase scene din pictura murală originală.

Conform hotărârii Conciliului de la Buda din anul 1279, nu se puteau construi biserici ortodoxe din piatră fără omagierea în pictură a regilor maghiari Ștefan, Emeric și Ladislau. De aceea, lângă tabloul votiv al ctitorilor bisericii au fost reprezentați și cei trei regi.

Părți din picturile originale descoperite sub tencuială sunt dovezi ale existenței voievozilor români în ținutul Crișciorului, jupanul Bălea fiind recunoscut de coroana maghiară și ridicat la rangul de nobil de către regele Sigismund de Luxemburg al Ungariei.

Tabloul votiv îi reprezintă pe membrii familiei voievodale, formată din jupanul Bălea și soția Vișa, alături de fiul Iova (Iov) și de nepoții Ștefan și Ladislau și se numără printre cele mai cunoscute picturi murale ale Transilvaniei medievale.

Privind meșterul zugrav care a executat pictura, s-a impus opinia că el a fost un meșter român local, format în ambianța artistică bizantină din Transilvania. Pentru că picturile prezintă și elemente artistice gotice și romanice pe lângă cele bizantine, s-a ajuns la concluzia că la ele au lucrat cel puțin doi pictori.

Traversând veacurile, biserica este un document în piatră al continuității ortodoxiei în Zărand, reprezentând un valoros tezaur de arhitectură și pictură.

Biserica din Ribița

Biserica din comuna Ribița, județul Hunedoara are hramul *Sfântul Nicolae* și a fost construită la începutul secolului al XV-lea, prin anii 1404-1417.

La restaurarea din anul 1993, cercetătoarea Irina Popa a scos de sub tencuiala altarului o prețioasă inscripție ce conține anul 1407, an considerat cel mai sigur referitor la construcția bisericii.

Zidurile sunt din piatră brută cu grosimea ce variază în jur de 1m.

Este formată dintr-un naos, lung în interior de 9,25m și lat de 5,80m și dintr-un altar cu plan ușor trapezoidal. Turnul-clopotniță are dimensiunile interioare de 3,15m și, respectiv, 2,50m.

Pictura, executată în stil bizantin este superioară iconografic și estetic altor fresce din bisericile de piatră ortodoxe construite în acea perioadă (Crișcior, Densus, Zlatna).

Niciun izvor scris nu pomenește biserica, dar ctitoria ei a fost legată de familia cnezială locală, divizată pe parcursul anilor în ramurile familiale Nemes, Bibiczey și Bradi care, pe parcurs, au abandonat credința ortodoxă în favoarea celei catolice ori calvine.

În scurgerea vremii, biserica a rămas a comunității locale a românilor, păstrându-și ritul ortodox sub toate administrațiile care s-au perindat în Zărand.

A fost supusă mai multor reparații și modificări constructive. La prima, din perioada anilor 1860-1870, au fost lărgite ferestrele, a fost construit un nou iconostas și s-a înlocuit mobilierul liturgic. Tot atunci, în 1868, Ôdôn Nemes, originar din Ribița, a scris primul articol despre biserică și pictura ei, menționând faptul că a existat pictură și pe pereții exteriori.

Privind pictura, tehnicile de lucru și materialele, s-a constatat folosirea unui strat de preparație de grosime variind între 20-30 cm, materialul fiind un amestec de var, nisip și urme de pleavă de grâu.

Tabloul votiv îi prezintă pe cei doi cnezi ctitori îngenunchiați (urmați de soțiile lor), înmânând macheta bisericii Sfântului Nicolae, patronul ei spiritual.

Ctitorii, jupanii Vladislav și Miclăuș poartă câte o spadă, atribut al puterii și recunoașterii statului lor social privilegiat de către regalitatea maghiară.

Tehnica picturii, care îmbină elemente

artistice bizantine, gotice și romanice este fresca.

Meșterii pietrari care au construit biserica au aparținut unui grup de constructori venit din zona central-europeană, care au construit și alte biserici din Ardeal.

Biserica din Ribița reflectă statutul social-politic privilegiat acordat cnezilor români din Zărand de regele Sigismund de Luxemburg al Ungariei.

Biserica din Hălmațiu

Biserica voievodală din Hălmațiu, județul Arad este ctitorie a familiei Moga și are hramul *Adormirea Maicii Domnului*.

Construită la sfârșitul secolului al XIV-lea, este compusă din altar pătrat, navă și turn-clopotniță. Este, în întregime, o construcție din piatră.

Pictura interioară este o suprapunere de trei straturi de pictură din secolele XIV, XV și XVII. Încă de la început, biserica a fost de rit ortodox iar pictura originală datează din sec. al XIV-lea. În vremea Mariei Tereza, aceasta a fost acoperită cu tencuială. În prezent, biserica fiind în curs de renovare, de sub tencuială au fost recondiționate inscripții cu litere chirilice. De asemenea, se mai pot descifra însemnări din anii 1601 și 1610.

În navă, unde sunt urme de pictură din sec. al XIV-lea, reprezentând scena rară

cu „Judecata de apoi”, se găsește o inscripție ce amintește de fratele voievodului Moga.

Pe peretele nordic al navei, se află inscripții referitoare la autorul picturii din 1440 și o scenă cu ctitorii și biserica.

Este înscrisă în lista monumentelor istorice sub codul LMI AR-II-m-A-00608

și luată în evidența patrimonială a UNESCO din anul 1977.

La intrare în curtea bisericii, în partea dreaptă, se află „Piatra Cinzaiului” (a Chinului).

Această piatră, al cărei nume nu este consemnat nicăieri, fiind transmis prin viu grai, este de dimensiunea unui om și datează, după unele atestări, din sec. al XIV-lea. A fost locul de suferință pentru cei care n-au cedat presiunilor propagandei catolice de a trece la biserica unită cu Roma, dar pe ea se aplicau și alte pedepse celor care se opuneau orânduierilor vremii.

Pe această piatră „vinovații” erau întinși și bătuți cu biciul sau cu bețe pe trupul gol în zilele de duminică sau sărbători pentru a constitui un exemplu pentru cei mulți.

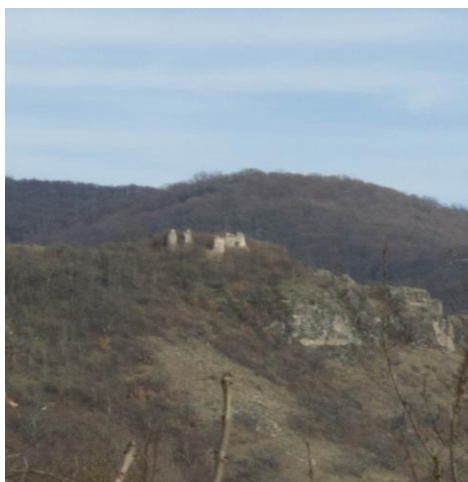
Din acele vremuri, această piatră a rămas mărturie a chinurilor strămoșești, a suferințelor înaintașilor noștri, transmise până astăzi din generație în generație prin viu grai.

CETĂȚI

Cetatea Dezna

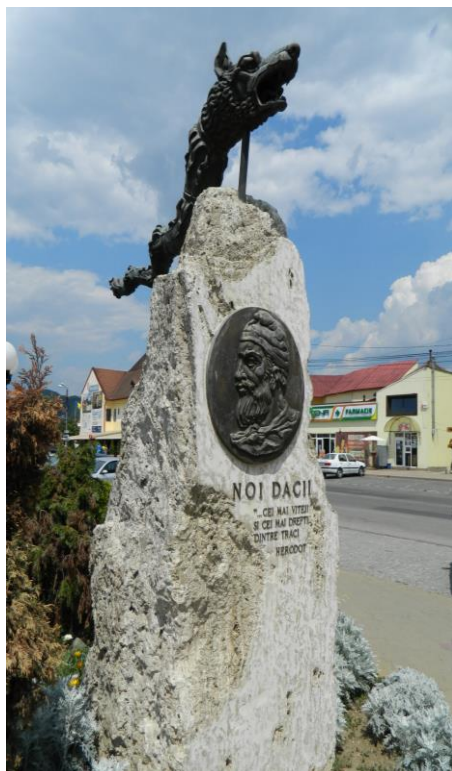
Cetatea Ineu

Cetatea Șiria

MONUMENTE ȘI LOCURI

Brad

Albac

Brad

Cărpiniș

Crișan (Vaca)

Aici pe malul Crișului,
la târgul din 28 Octombrie 1784, Crișan aduse
iobagilor poruncă de la Horia, să se adune la
biserica din Mesteacăn, să se spună poruncile
impăratului despre stergerea iobăgiei.
După adunarea din Mesteacăn porni cu iobagi
spre Alba Iulia, să se întâlnească cu Horia și
să capete arme de grăniceri.
Atăcați în comuna Cărechiu de pandurii nobili
linei maghiare jurară crâncenă răsbunare,
aleseră pe Crișan de căpitan și din 2-6 Noem-
vrie nimiciră pe cei mai mulți nemeși unguri
din Zărand.
Numai aceia au scăpat, cari s'au botezat în
legea românească.
Capitanii răscoalei au fost crâncen pedepsiți.
Trupul lui Crișan, care și-a stăns singur viața
în țărnița din Alba Iulia, tăiat în patru, o parte
a fost scrobită cu roata aci la Brad.
Să nu uităm, Români, că pe trupurile lor frânt
în roată este așezată temelia patriei
întregite!

Brad

Țebea

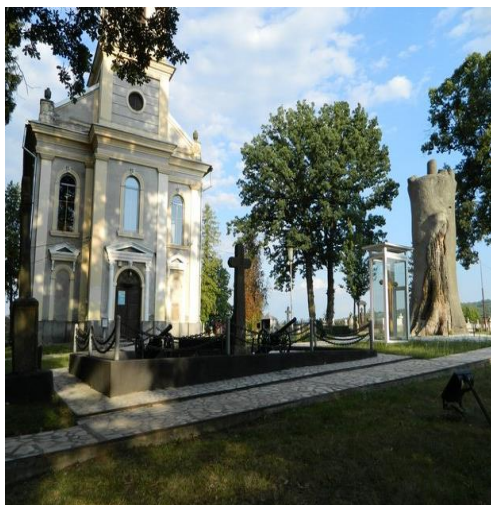
Hălmațiu

Baia de Criș

Țebea-Panteonul Eroilor Neamului

Biserica Ortodoxă Adormirea Maicii Domnului și Gorunul lui Horea

Mormântul lui Avram Iancu

Mormântul lui Simion Croza

Mormântul lui Ioan Buteanu

Serbările de la Țebea

Serbările de la Țebea

Baia de Criș. Clădirea Prefecturii comitatului Zărand (1861-1876)

Baia de Criș. Casa Memorială Avram Iancu

Brad. Liceul Avram Iancu

Brad. Gara C.F.R.

Brad. Muzeul Aurului

Crișcior. Mănăstirea Sfânta Treime

Crișan (Vaca). Casa Memorială Crișan

Crișan (Vaca). Mănăstirea Nașterea Maicii Domnului

TROIȚE

În anul 1932, profesorii Gimnaziului din Brad au inițiat o acțiune de comemorare a 150 de ani de la răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan, din anul 1784. S-a propus atunci amplasarea unor troițe în Zărand pe locurile unde s-au desfășurat cele mai importante evenimente ale anilor 1784 și 1848.

Inițiativa a avut un mare răsunset în rândul zărandenilor și s-a adunat suma de 140.000 de lei prin colectă publică.

Școala de Artă și Meserii din Zlatna a executat troițele, monumente cioplite în piatră cu basoreliefuluri din bronz, realizate de profesorul Radu Moga.

Textele propuse pentru inscripționare au fost verificate și aprobate de istoricul Ioan Lupaș.

Troițele au fost amplasate în toamna anului 1934 în localitățile Buceș, Crișcior, Curechiu, Hălmațiu, Iosășel, Mesteacăn, Mihăileni, Ribița și Vălișoara.

Jertfa celor morți în evenimentele trecute a fost comemorată prin sfințirea troițelor și slujbe ținute în fiecare loc de amplasare.

Troițele din Zărand, mărturiile în piatră ale evenimentelor petrecute în timpul răscoalei din 1784 și al revoluției din 1848 rămân simboluri permanente ale luptei românilor pentru emancipare socială și națională.

Buceș

Aci strămoșii noștri din satele din jur conduși de neînfricatul tribun Simion Groza, preot în Rovina, au nimicit o parte din oștirea lui Hatvanyi i-au luat toată merindea și i-au închis în Abrud unde la 10 mai 1849 i-au dat lovitura de moarte.

Românul ține minte !

Întru pomenirea luptelor noastre pentru libertatea națională și socială a românilor.

În anii 1848 și 1849 aci a fost cartierul general al lui Ion Buteanu, prefect al Zărandului și prieten al Craiului munților Avram Iancu.

Ridicată la 1 noiembrie 1934.

Crișcior

Spre pomenirea vecinică a mucenicilor revoluției lui Horia de la 1784. Întâia flacăra a răscoalei a izbucnit aci în Crișcior.

Ridicată la 2 noiembrie 1934 la comemorarea de 150 de ani.

Reîntorși de la Curechiu, din drum spre Alba Iulia, țăranii înfuriați de prigonirile nemeșilor nemilostivi, la 2 noiembrie 1784, conduși de căpitanul Crișan, făcură praf și cenușe curțile nemeșești și uciseră 17 persoane din nobilime.

Aci s-a stins vechea familie Kristyori care pe la A. 1400 era românească, membrii ei fiind urmași ai voievodului Bâlea-Boariu, ctitorul bisericii ortodoxe, mai târziu maghiarizați cu totul.

Preotul Constantin Turcin, numit popa Costan, unul din cei mai însuflețiți revoluționari a botezat pe ungurii scăpați cu viață și a cununat pe contesa Apolonia cu țăranul român Ioan Sârb.

Atât popa Costan cât și capitani puși de Crișan, George Marcu și George Adam, toți din Crișcior au fost frânți cu roata.

Prin suferințele și jertfele lor a prins rădăcină în sufletul poporului nostru hotărârea de a lupta pentru liberate până la deplina ei întruchipare.

Curechiu

Comuna aceasta este locul unde s-a aprins mai întâi scânteia revoluției din 1784. Ridicată la 1 noiembrie 1934.

Iobagii conduși de Crișan se opresc aici în seara zilei de 1 noiembrie, în drumul spre Alba Iulia unde mergeau să se înscrie în armata grănicerilor. Pe urmele lor, noaptea târziu subprefecții unguri din Zărand cu gornici înarmați caută să prindă pe Crișan. Nereușindu-le, împușcă asupra mulțimii. Aceasta înfuriată năvălește asupra lor și-i omoară. Crișan adună pe toți iobagii în biserica din Curechiu și le ia jurământul de a stârpi pe toți domni unguri. S-au întors apoi cu toții la Crișcior, Mihăileni, Brad și au început crâncena revoluție din ținutul Zărandului.

Această sfântă cruce s-a ridicat aci la 150 de ani de la moartea acestor mucenici ai națiunii românești.

Hălmăgiu

Ridicatu-s-a aceasta sfântă și românească troiță în zilele Majestății Sale Carol II Regele României, fiind episcopul Aradului dr. Grigorie, în ziua de 4 noembrie din anul mântuirii 1934 întru pioasa amintire a preoților martirizați în revoluțiile lui Horia și Iancu, dintre care 7 inși și anume: Ioan Jude bătrânul și Ioan Jude tânărul amândoi din Poienari, Eufimie Popoviciu din Hălmăgel, Pavel Feier din Șteia, Sinesie Grozav din Aciuța, Pavel Farcaș din Pleșcuța și unul anonim au fost spânzurați în acest loc.

Primește, Doamne Iisuse Hristoase, și această jertfă a slujitorilor Tăi în Sfântul și cel mai presus de ceruri și înțelegătorul Tău jertfelnic și fă ca jertfa vieții lor să fie spre întărirea legii și a Neamului nostru.

Alți martiri: tribunul Chendi Alex. Câmpeni-ofițer austriac, Uleric Toni, Todea Nicolae, Simion Ungur, Adam Iancu, Olariu Ioan, Oancea Pavel, Gherasim Bordea și Rafila, Buta Nicolae, Ștefan Neamțu, Maria Roxa, Păcuraru Petru, Ciuncan Nicolae, Arsenie Neamtu. Primăria și A.S.T.R.A., 1993.

Iosășel

Aci a fost spânzurat de unguri Ioan Buteanu tânărul prefect al legiunii Zărandului de la 1848 în dimineața zile de 23 mai 1849. Prins mișelește în Abrud de maiorul Hatvanyi, el a fost legat de un tun și dus de-a lungul văii Crișului până aci. Martir al idealului românesc, s-a stins liniștit, răzbunat de învingerile strălucite ale lui Iancu la Abrud. Osemintele lui au fost duse și așezate în cimitirul de la Gurahonț în anul 1869, iar la anul 1924 cu ocazia centenarului nașterii lui Avram Iancu au fost duse în cimitirul eroilor de la Țebea.

Tot aci au mai fost spânzurați Groza Simion preot în Gurahonț, Pavel Farcaș, preot în Pleșcuța, Sinesie Grozav preot în Aciuța.

Apoi primarul Buda Ioan din Iosășel, Iancu din Feniș, Vrenti din Dulcele și cel din Zeldiș..

Deodată cu Buteanu au fost aduși și spânzurați trei țărani cu țundre negre.

Această sfântă cruce s-a ridicat la 1 noiembrie 1934, la sărbătorile de 150 de ani de la revoluția lui Horia.

Mesteacăn

Aici pe deal a fost biserica veche din Mesteacăn, unde, la 1 noiembrie 1784, Crișan sau Marcu Giurgiu, din comuna Vaca, astăzi Crișan, a adunat iobagii din Zărand, le-a spus că Horia a fost la împăratul Iosif pentru ștergerea iobăgiei și le-a arătat crucea de aur a lui Horia cu chipul împăratului.

Acest monument s-a ridicat la 31 octombrie 1934, la 150 de ani de la adunarea revoluționară din Mesteacăn.

De aici au plecat cu toții la Alba Iulia să se înscrie grăniceri, dar în drum, în comuna Curechiu, atacați de pandurii nemeșilor, s-au revoltat. Au ales pe Crișan de căpitan, au jurat moarte ungarilor și au dezlănțuit crâncena vijelie de la 1784.

Aici a fost aruncată întâia sămânță a desrobirei și libertății noastre naționale.

Mihăileni

În biserica de aci au botezat lăncerii lui Crișan, în 3 noiembrie 1784, pe contesa Csiszar Caterina în legea românească și au cununat-o cu țăranul român Clej Toader. Aci au zdrobit în roată nemeșii unguri a patra parte din trupul eroului nostru Crișan, la 16 februarie 1785.

Tot aci, la 22 aprilie 1849, s-au ținut tratativele între Avram Iancu însoțit de tribunii Simion Balint, Ion Buteanu, Vlăduț, Dobra, Moldovanu, Boieriu și între Dragoș, omul lui Kossuth.

Ridicată la 2 noiembrie 1934, la comemorarea de 150 de ani.

Întru pomenirea eroilor și martirilor de la 1784 și 1848.

Ribița

Revoltați peste măsură de suferințele îndurate răscoala la 28 octombrie 1784 sub conducerea lui Marcu Gheorghe Crișan au făcut praf și cenușe curțile nemeșești din Ribița.

Aici s-a prăbușit puterea familiei Ribiczei, stăpânitorii Zărandului, urmașii maghiarizați ai voievodului Ladislau, ctitorul mănăstirii ortodoxe de la A.1412 din Ribița.

Această sfântă troiță s-a ridicat în 1934 la pomenirea iobagilor zărandeni căzuți în răscoala lor de la 1784.

Vălișoara

La 1848-49 aci a fost din porunca lui Iancu, lagărul satelor din jur, sub conducerea tribunului Ioan Laslău, fost preot în Peștera.

Movila de peste vale acoperă oasele honvezilor, care s-au încumetat a se apropia de trecătoarea de la Dealu-Mare.

Cordonul lui Iancu a fost bine încheiat și aici.

TURMELE ZĂRANDULUI

Bibliografie generală

- *** *Aradul, permanentă în istoria patriei*, Arad, 1978.
- Ardelean, T. I., *Țara Zărandului și împlinirea profesiilor*, Arad, 2000.
- Benkö Joseph, *Transsilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus olim Dacia Mediteranea*, tom. II/2, Claudiopoli, 1834.
- Bodea, Cornelia, *Cetatea Desnei de la primele dibuiri până la căderea în ruină*, Arad, 1937.
- Idem, *Moise Nicoară (1784-1861) și rolul său în lupta pentru emanciparea național-religioasă a Românilor din Banat și Crișana. Partea I-a (- 1825)*, Arad, f.a.
- Bogdan, M. I., *Voievodate, cnezate și jupanate românești arădene*, [în] *Telegraful român*, nr. 35-36 din 15 septembrie 1974.
- Bulboacă, Sorin, *Comitatul Zărand în timpul Arpadienilor*, [în] *Administrație românească arădeană. Studii și comunicări*, vol. 3, Arad, 2011.
- Bunea, Augustin, *Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovici sau Istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764*, Blaj, 1902.
- Idem, *Încercare de istorie a românilor până la 1382*, București, 1912.
- Bunyitay Vincze, *A Várad püspökök a püspoökség alapításától 1566*, Oradea, 1883.
- Buta, Vasile I., *Hălmagiu pe treptele timpului*, Arad, 1999.
- Caciora, Andrei, *Organizarea teritorial-administrativă și instituțională a comitatelor Arad și Zărand*, [în] *Culegere de referate ale Direcției Generale a Arhivelor Statului*, București, 1969.
- Caciora, Andrei; Glück, Eugen, *Cnezate și voievodate românești arădene*, [în] *Studii privind istoria Aradului*, București, 1980.
- Caciora, Andrei; Roșuț, Nicolae, *Aradul în lupta pentru eliberare socială și națională. Documente*, vol.1, Arad, 1978.
- Caciora, Andrei; Roșuț, Nicolae; Timbuș, Mircea, *Aradul în lupta pentru eliberare socială și națională. Documente*, vol.2, Arad, 1980.
- ****Calendarium novum, et vetus, ad annum bissexilem M DCCC XXXII, dierum 366 in usum M. Principatus Transsilvaniae et partium adnexarum, Schematismus dicasteriorum et officialium, status provincialis, militaris, cameralis, et ecclesiastici, in m. Principatu Transilvaniae, pro anno 1832*, Claudiopoli, 1833.
- Chiș, Doina, *Ineu, itinerar sentimental în imagini și documente*, Arad, 2013.
- Ciocșan, A. Gabriela; Ciocșan, Octavian, *Repertoar al bisericilor de lemn din județul Hunedoara*, Reșița, 2011.
- Cipariu, Timotei, *De latinitatea limbei române*, [în] *Archivu pentru filologia și istoria*, nr. 12 din 5 febr. 1869, Blaj, 1867.
- Ciuhandu, Gheorghe, *Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț*, Arad, 1935.
- Idem, *Românii din câmpia Aradului de acum două veacuri*, Arad, 1940.
- Idem, *Comercianți greci în părțile ungurene și în special în ținutul Aradului*, [în] *Fraților Alexandru și Ion I. Lăpedatu la împlinirea vârstei de 60 de ani*, București, 1936.
- Codău, Ioan, *Școala ineuană pe trepte de istorie (1756-2008)*, Arad, 2008.
- *** *Codex diplomaticus domus senioris Comitum Zichy*, vol.1-4, vol.11, vol.12, Pesta, 1871-1878, 1915, 1931.
- *** *Codex Diplomaticus Patrius (Hazai okmánytar)*, vol.1-8, Jaurini, 1865-1891.

- Complexul Muzeal Arad, *Conscripția dicală din anul 1766*, dosar nr. 1588, 1589, 1590, 1591, mss. nenumerate.
- Costin, M., *Viața umană în regiunea minieră a Zărandului*, manuscris în posesia autorului.
- Csanki Deszö, *Magyarország történelmi földrajza hunyadiak korában*, vol.1, Budapeșt, 1890.
- Deac, Augustin, *Istoria adevărului istoric*, vol.2, Giurgiu, 2011.
- Densușianu, Nicolae, *Documente privitoare la istoria Românilor (1451-1517)*, București, 1891.
- Densusianu, Ovid, *Originea Moților*, [în] *Vieța nouă*, București, anul XVII, nr.8-9/1 oct.-1 nov 1921.
- ****Documenta Romaniae Historica C. Transilvania*, vol.11-12, București, 1981, 1985.
- *** *Documente privind istoria României, seria C. Transilvania*, veacul XI, XII și XIII, vol.1-2, București, 1951-1952 și veacul XIV, vol.1, vol.3-4, București, 1953-1955.
- Dragomir, Silviu, *Ion Buteanu prefectul Zărandului în anii 1848-49*, București, 1928.
- Idem, *Studii din istoria mai veche a românilor de pe teritoriul diecezei arădane*, Sibiu, 1917.
- Idem, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-49*, vol.1 și 3, Sibiu, 1944.
- Dragoș, Aurel, *Istoricul „Canalul morilor palatinul Jozsef al Crișului Alb din comitatul Arad”*, Arad, 2011.
- Drăgan, Nicolae, *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomasticii*, București, 1933.
- Dudaș, Florian, *Zărandul chipuri și fapte din trecut*, București, 1981.
- Idem, *Ausonii din vestul Daciei*, [în] *Urme din trecut VII-VIII*, Oradea, 2002.
- Endlicher, Stephanus Ladislaus, *Rerum hungaricum. Monumenta arpadiana*, Sangalli, 1849.
- Fábián Gábor, *Arad varmegye leirása históriai, geographiai és statistikai tekintetben*, vol.1, Buda, 1835.
- Fejer Georgius, *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, vol.1-10, Buda, 1829-1834.
- Idem, *Genus, incunabula et virtus Joannis Corvini de Hunyad, Regni Hungariae Gubernatoris*, Buda, 1844.
- Fekete Nagy Antal, *A Balassa család levéltára (1193-1526)*, Budapeșt, 1990.
- Fekete Nagy Antonius, *Monumenta rusticorum in Hungaria rebelium anno MDXIV*, Budapeșt, 1979.
- Gaal Jenö, *Arad varmegye és Arad szabad kiralyi város. Leirasa*, Arad, 1898.
- Găvănescu, Eduard, *Mărturii românești din Eparhia Aradului în veacul al XVIII-lea*, Arad, 1940.
- Godea, Ioan; Medeleanu, Horia, *Biserici de lemn din județul Arad*, Timișoara, 2009.
- Gorun, Gheorghe, *Răscoala lui Horea în comitatul Bihor*, vol.1, Cluj-Napoca, 2000.
- Greffner, Otto, *Cetatea Șiriei*, Arad, 1977.
- Guboglu, Mihail, *Catalogul documentelor turcești*, vol.2 (1455-1829), București, 1963.
- Gündisch, Gustav, *Urkundenbuch*, (1416-1437), Hermannstadt, 1937.
- Haan Lajos, *Békés vármegye Hajdana*, vol.2, Pest, 1870.
- Hotarul*, nr.7/1933 și an III, nr. 1/1936.

- Hunfalvy Pál, *Magyarország ethnographiaja*, Budapest, 1876.
- Hurmuzaki, Eudoxiu de, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol.1-2, vol.15, București, 1890-1894, 1913.
- *** *Identitate și alteritate*, vol. 4, Cluj, 2007.
- Ionaș, Vasile, *Baia de Criș un vechi oraș minier*, Deva, 2010.
- *** *Itinerarii spirituale arădene. Lăcașele de cult*, Arad, 2011.
- *** *Îndrumător bisericesc misionar și patriotic*, Arad, 1984.
- *** *Izvoarele răscoalei lui Horea*, seria A *Diplomataria*, vol.5, București, 1990.
- Jakó Zsigmond, *Codex diplomaticus Transsylvaniae, Erdélyi okmánytár*, vol.1-2, Budapest, 1997, 2004.
- Jorza, Ioan, *Zărandul în trecut și astăzi*, [în] *Îndrumător bisericesc misionar și patriotic*, Arad, 1984.
- Karacsonyi Joannis, Borovszky Samuelis, *Regestrum Varadinese*, Oradea, 1903.
- Knauz Ferdinandus, *Monumenta ecclesiae Strigoniensis*, vol. 1-2, Strigoniu, 1874, 1882.
- Kovach Geza, *Materiale statistice arădene din secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea*, [în] *Catedra*, Arad, 1980.
- Idem, *Eltűnt települések Arad megyében*, Arad, 2005.
- Kozma Pál, *Zaránd vármegye földrajzi, statisztikai és történeti leirása*, Kolozsvártt, 1848.
- Kubinyi Ferencz, *Diplomatarium hontense, Oklevelek hontvármegyei*, vol.1 (1256-1399), Budapest, 1888.
- Lukinich Imre, *Documenta historiam valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum*, Budapest, 1941.
- Idem, *Erdély területi változásai*, Budapest, 1918.
- Lupaș, Ioan, *Împăratul Iosif II și răscoala țărănilor din Transilvania*, București, 1935.
- Idem, *Istoria bisericească a românilor ardeleni*, Sibiu, 1918.
- Lupaș, Octavian, *Voevozi și cneji români în județul Arad*, Arad, 1941.
- Lupșa, Ștefan, *Catolicismul și românii din Ardeal și Ungaria până la anul 1556*, Cernăuți, 1929.
- Lupșa, Ștefan; Lițiu Gheorghe, *Istoria Eparhiei Aradului*, manuscris dactilografiat înregistrat la Biblioteca Eparhiei Arad, Arad, 1968.
- Lupei, N. și colaboratorii, *Monografia colegiului național „Avram Iancu”*, Brad, 2009.
- Mager, Traian, *Cultul eroilor în Munții Apuseni*, Arad, 1935.
- Idem *Ținutul Hălmeagului*, vol.1-3, Arad, 1937-1938.
- Idem, *Organizarea românească a județului Zărand în 1861*, [în] *Hotarul*, nr. 1/1936.
- Magyar Országos Levéltár Budapest, *Conscriptio 1715, 1720*.
- ****Magyar történelmi tár*, vol.3, Pest, 1857.
- Major László Károly, *Uj adatok Borosjenő történetéhez*, Oradea, 1934.
- Manciulea, Ștefan, *Așezările românești din Ungaria și Transilvania în sec. XIV-XV*, Blaj, 1941.
- Mangra, Vasile, *Mitropolitul Sava II Brancovici (1656-1680)*, Arad, 1906.
- Marin, Nicolae, *Monografia orașului Pâncota*, Arad, 2001.
- Márki Sándor, *Aradmegye és Arad szabad király város története*, vol.1-2, Arad, 1892, 1895.
- Martin, Ioan, *Contribuții la studiul economiei rurale în Zărand*, teză de doctorat, Cluj, 1936.
- Meruțiu, Vasile, *Județele din Ardeal și din Maramureș până în Banat*, Cluj, 1929.

- Metes, Ștefan, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX*, București, 1971.
- Idem, *Istoria bisericii și a vieții religioase a românilor din Ardeal și Ungaria*, vol.1, Arad, 1918.
- Moldovan, Silvestru, *Zărandul și Munții Apuseni ai Transilvaniei*, Sibiu, 1898.
- Nagy Imre, *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis (Anjoukori okmánytár)*, vol.1-7, Budapest, 1878-1920.
- Neag, Romulus, *Monografia municipiului Brad-Zărand*, Brad, 2002.
- Oarcea, Felicia-Aneta; Groza, Spiridon, *Moneasa. Monografie istorică*, Arad, 2007.
- Ortvay Tivadar, *Magyarország régi vizrajza a XIII-ik század végeig*, vol.1, Budapest, 1882.
- *** *Pagini ineuane*, Oradea, 2007.
- Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol.1-4, Cluj-Napoca, 1971-1989.
- Pascu, Voichița; Colf, Gheorghe, *Monografia comunei Hălmăgel*, manuscris.
- Pădureanu, Corneliu, *Populația comitatului Arad în sec. al XIX-lea*, Arad, 2003.
- Pârva, Ioan, *Drumuri în țara Zărandului*, București 1983.
- Pârva, Ioan; Jianu, Nicu, *Țara moșilor crișeni*, Deva, 2008.
- Pescaru, Eugen; David, Mihai, *Popasuri zărandene*, Deva, 2013.
- Pesty Frigyes, *A magyarországi varispanaságak története culonosan a XIII. Szazadban*, Budapest, 1882.
- Idem, *A Szörényi bánság és Szörényi vármegye története*, vol.3-4, Budapest, 1878.
- Idem, *Az eltűnt regi vármegyék*, vol.1, Budapest, 1880.
- Idem, *Krassó vármegye története (Oklevéltár)*, vol.3-4, Budapest, 1882-1883.
- Idem, *Magyarország helynevei történeti földrajzi és nyelvészeti tekintetben*, Budapest, 1888.
- Pesty Frigyes, Ortvay Tivadar, *Oklevelek Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez*, vol.1 (1183-1430), Pozsony, 1896.
- Petranu, Coriolan, *Bisericile de lemn din județul Arad*, Sibiu, 1927.
- Petresc, Dorin, *Ocișor un străvechi sat românesc din Țara Zărandului*, Deva, 2011.
- Popescu-Râmniceanu, Virgil, *Istoria mișcării românești din Ardeal în anii 1848 și 1849*, București, 1919.
- Popp, M. N., *Crișana și Maramureșul în Conscriptia iosefină*, București, 1947.
- Prodan, David, *Domeniul cetății Șiria la 1525, [în] Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, tom.III, Cluj-Napoca, 1960.
- *** *Realități istorice din vestul și nord-vestul Transilvaniei. Studii și documente*, Arad, 2006.
- Roz, Alexandru; Kovach Geza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Arad, 1997.
- Sinaci, Doru; Arbonie, Emil, *Administrație românească arădeană*, vol.3-4, Arad, 2011, 2013.
- Smičiklas, T., *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, vol.9, Zagreb, 1911.
- Sofronie, George, *Doctrina prescripției achizitive și suveranitatea teritorială*, Sibiu, 1943.
- Someșan, Ovidiu, *De la Bucin la Buteni*, Arad, 2005.
- Somogyi Gyula, *Arad szabad királyi város és Arad vármegye hözségeinek leirása*, Arad, 1913.
- *** *Studii privind istoria Aradului*, București, 1980.

- Suciu, Coriolan, *Dicționarul istoric al localităților din Transilvania*, vol.1-2, București, 1967-1968.
- Suciu, I.D.; Constantinescu, Radu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol.1-2, Timișoara, 1980.
- Szalay László, *Erdély és a Porta*, Pest, 1862.
- Szentpétery Imre, *Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica*, vol.1, Budapest, 1923.
- Szentkiraly Zsigmond, *Az Erdélyi bányászat ismertetése*, Kolozsvárt, 1841.
- Szilagi Sandor, *Monumenta Comitalia Regni Transylvaniae, Erdélyi országgyűlési emlékek*, vol.2 (1556 sept.-1576 jan.), Budapest, 1876, vol.11 (1649-1658), Budapest, 1886.
- Terebențiu, Traian, *Gheorghe Popa de Teiuș*, Arad, 1927.
- Theiner, Augustino, *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia*, vol.1 (1216-1352), Roma, 1859.
- Transilvania*, Brașov, anul V, nr.16/1872.
- Trifescu, Valentin, *Bisericile cneziale din Ribița și Crișcior*, Cluj, 2010.
- Tripa, Pavel, *Trecutul orașului Ineu și al cetății Ienopolei*, Deva, 2007.
- Tonciulescu, Paul-Lazăr, *Cronica notarului Anonymus. Faptele ungarilor*, București, 1996.
- *** *Történelmi tár*, Budapest, 1896.
- *** *Ungaria. Ghid turistic*, București, 1972.
- Vályi András, *Magyar országnák leírása*, vol.2, Buda, 1799.
- Veress, Andrei, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol.1, vol.5-7, București, 1929, 1932-1934.
- Voileanu, Mateiu, *Biserica românilor din Ardeal în veacul al XVIII-lea*, Sibiu, 1926.
- Vesa, Pavel, *Episcopia Aradului. Istorie. Cultură. Mentalități. (1706-1918)*, Cluj-Napoca, 2006.
- Idem, *Eparhia Aradului în timpul episcopului Sinesie Jivanovici (1751-1768)*, Arad, 2013.
- Voștinaru, Teodor, *Monografia comunei Șiria*, Arad, 1996.
- Vuzdugan, Aurel; Vuzdugan, Marina, *Monografia comunei Vața*, Timișoara, 2012.
- Wenzel Gusztav, *Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus. Arpadkori uj okmánytár*, vol.1-12, Budapest, 1860-1874.
- Idem, *Magyarország Banyaszatanak. Kritikai története*, Budapest, 1880.
- Zărandul*, Brad, anul I, nr.24/1933 și anul VI, nr.11/1938.
- Zimmermann, Franz; Werner, Carl, *Urkundenbuch*, vol.1 (1191-1342), Hermannstadt, 1892.
- Zimmermann, Franz; Werner, Carl; Müller, Georg, *Urkundenbuch*, vol.2 (1342-1390), Hermannstadt, 1897.
- *** *Ziridava*, vol.11, vol.19-20, Arad, 1979, 1996.

Despre autor

S-a născut în 14 martie 1949, din părinții Teodor și Sida, țărani din satul Chisindia, județul Arad.

A urmat cursurile Școlii Generale de 7 Ani din satul natal iar în anul 1967, era absolvent al Liceului Teoretic -secția reală, din Sebiș, județul Arad.

Având înclinații spre științele aplicate, a devenit student al Facultății de Chimie Industrială din cadrul Institutului Politehnic „Traian Vuia” din Timișoara, al cărei licențiat a devenit în anul 1973.

După terminarea studiilor, a fost repartizat la Întreprinderea de Talpă și Încălțăminte din Cauciuc din Drăgășani, județul Vâlcea, unde a lucrat ca inginer chimist în industria de prelucrare a cauciucului.

În anul 1980, s-a transferat la Ineu, județul Arad, la Întreprinderea Județeană de Recuperare și Valorificare a Materialelor Refolosibile. A coordonat activitatea centrului Ineu până în anul 1993, când a înființat o firmă cu activități în domeniul agriculturii. Aceasta este perioada când a început să studieze aspecte legate de istoria locală, o pasiune mai veche și să adune documente și informații care s-au concretizat în cele din urmă în publicarea unor articole privind ținutul natal, satul de baștină și oamenii locului, în volumele colective ale colecției „Slaviciana” și „Astra Arădeană -1863”. Articolele publicate și volumele sunt următoarele:

-*Oameni de seamă ai Chisindiei: avocat dr. Iustin Ardelean* apărut în volumul colectiv *Administrație românească arădeană*, vol.9, Arad, 2014, p.646-661,

-*Târgurile tradiționale ale satului Chisindia* ieșit de sub tipar în volumul *Administrație românească arădeană*, vol.10, Arad, 2015, p.319-326,

-*Din antroponimia comunei Chisindia, județul Arad. Nume și porecle* apărut în *Analele Aradului*, anul I, nr.1, Arad, 2015, p.366-386.

În anul 2014, a publicat lucrarea de mare anvergură intitulată sugestiv *Țara Zărandului. Conscripții. Cronică. Documente. Imagini*, apărută la Editura Concordia din Arad.

Din anul 2014, s-a pensionat și își folosește timpul liber pentru cercetare istorică.